ACADEMIA REPUBLICII POPULARE ROMÎNE
SECŢIA DE ŞTIINŢE ISTORICE ŞI INSTITUTUL DE ISTORIE DIN BUCUREŞTI

studii

REVISTĂ DE ISTORIE

30 DE ANI
DE LA
EROICELE LUPTE
DIN
IANUARIE-FEBRUARIE 1933

ANUL XVI — 1963

1

www.dacoromanica.ro

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

ACADEMIA REPUBLICII POPULARE ROMÎNE
SECȚIA DE ȘTIINȚE ISTORICE ȘI INSTITUTUL DE ISTORIE DIN BUCUREȘTI

studii

REVISTĂ DE ISTORIE

30 DE ANI
DE LA
EROICELE LUPTE
DIN
IANUARIE — FEBRUARIE 1933

1

ANUL XVI
1 9 6 3

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

www.dacoromanica.ro

„STUDII" – REVISTĂ DE ISTORIE
APARE DE 6 ORI PE AN

COLEGIUL DE REDACȚIE

Acad. P. CONSTANTINESCU-IAȘI (*directorul Colegiului de redacție*); EUGEN STĂNESCU (*redactor-șef*); acad. A. OȚETEA; M. BERZA, T. BUGNARIU, V. MACIU, ȘT. PASCU, membri corespondenți ai Academiei R.P.R.; L. BÁNYAI; V. CHERESTEȘIU; TITU GEORGESCU; V. POPOVICI

Redacția: București, B-dul Aviatorilor nr. 1
Telefon: 18.25.88

www.dacoromanica.ro

S U M A R

30 DE ANI DE LA EROICELE LUPTE DIN IANUARIE-FEBRUARIE 1933

Pag.

CHIVU STOICA, A 30-a aniversare a eroicelor lupte din februarie 1933 . . . 5

P. CONSTANTINESCU-IAȘI, Însemnătatea istorică a eroicelor lupte ale muncitorilor ceferiști și petroliști din ianuarie-februarie 1933 19

I. M. OPREA, Aspecte ale politicii antinaționale și antipopulare promovate de burghezia și moșierimea romînă în perioada crizei economice (1929—1933) 45

V. G. IONESCU, Acțiuni ale clasei muncitoare în a doua jumătate a anului 1932 73

D. TUȚU, V. ALEXANDRESCU și I. CEAUȘESCU, Contribuția luptei ceferiștilor și petroliștilor din ianuarie-februarie 1933 la frînarea procesului de militarizare a țării 95

M. RUSENESCU, Ecoul luptelor din 1933 în presa legală a vremii 109

TITU GEORGESCU, Însemnătatea eroicelor lupte ale muncitorilor ceferiști și petroliști pentru întărirea legăturilor P.C.R. cu masele în vederea mobilizării lor împotriva fascizării Romîniei 137

GH. I. IONIȚĂ, Lupta maselor muncitoare conduse de P.C.R. împotriva pregătirilor de război în anii ce au urmat luptelor din 1933 165

VIAȚA ȘTIINȚIFICĂ

Expoziția *30 de ani de la eroicele lupte ale muncitorilor ceferiști și petroliști* (*Coralia Fotino*); Expoziția permanentă *Lupta revoluționară a proletariatului din regiunea Ploiești* (*C. Căzănișteanu* și *P. Panait*); Muzeul *Procesul luptătorilor ceferiști și petroliști din iunie-iulie 1934* de la Craiova (*I. Călin*) 193

REVISTA REVISTELOR

Aniversarea a 30 de ani de la eroicele lupte ale ceferiștilor și petroliștilor din ianuarie-februarie 1933 în presa și publicațiile din țară și în străinătate (*Al. Porțeanu*) 203

„Probleme economice", nr. 2, an. XVI, 1963 (*Gr. Chiriță*) 213

www.dacoromanica.ro

RECENZII ŞI ÎNSEMNĂRI

Pag.

. * . *Din istoria luptelor greviste ale proletariatului din Romînia*, vol. II, Bucureşti, Edit. politica, 1962, 256 p. (*M. Iosa*) 219

GH. SURPAT, *Pauperizarea clasei muncitoare din Romînia burghezo-moşierească înlre cele două războaie mondiale*, Bucureşti, Edit. ştiinţifică, 1962, 300 p. (*M. Horovitz*) 224

TITU GEORGESCU, *De la greva generală la crearea P.C.R.*, Bucureşti, Edit. ştiinţifică, 1962, 136 p. (*I. Apostol*) 231

. * . *Mişcarea muncitorească din ţările capitaliste*, Bucureşti, Edit. politică, 1962, 464 p. (traducere din l. rusă) (*I. Chiper*) 234

GHEORGHE STOICA, *Luptele din februarie 1933, o coliturâ în mişcarea muncitorească din Romînia*, „Lupta de clasă", nr. 1, seria a V-a, an. XLIII, 1963, p. 3—17 (*Gr. C.*); GH. IONIŢĂ, M. C. STĂNESCU, M. COVACI, *Acţiuni de solidarizare ale maselor muncitoare din Romînia cu eroicele lupte ale muncitorilor ceferişti şi petrolişti din ianuarie-februarie 1933*, „Analele Institutului de istorie a partidului de pe lîngă C.C. al P.M.R.", nr. 1, an. IX, 1963, p. 19 34 (*I.A.*); A. DEAC, GH. MATEI, *Mişcarea de solidaritate internaţională cu luptele eroice ale ceferiştilor şi petroliştilor din 1933*, „Analele Institutului de istorie a partidului de pe lîngă C.C. al P.M.R.", nr. 1, an. IX, 1963, p. 35—50 (*I.A.*); . * . Albumul *Momente din istoria Partidului Muncitoresc Romîn*, Bucureşti, Edit. politică, 1963 (*I.A.*). . . 241

www.dacoromanica.ro

CHIVU STOICA

A 30-A ANIVERSARE A EROICELOR LUPTE DIN FEBRUARIE 1933[1]

Tovarăşi,

Clasa muncitoare, oamenii muncii de la oraşe şi sate, întregul nostru popor sărbătoresc astăzi împlinirea a 30 de ani de la eroicele lupte ale ceferiştilor şi petroliştilor din februarie 1933, una din cele mai grandioase bătălii de clasă purtate de proletariatul ţării noastre, care au înscris o pagină de glorie nepieritoare în istoria mişcării muncitoreşti a luptei poporului romîn pentru libertate, împotriva jugului exploatării, pentru interesele sale vitale.

Împletind revendicările economice, pentru îmbunătăţirea condiţiilor de viaţă, cu obiective politice — pentru democraţie şi progres social — înfruntînd teroarea sălbatică a regimului burghezo-moşieresc, clasa muncitoare din Romînia s-a ridicat în repetate rînduri la luptă. În istoria mişcării noastre muncitoreşti au rămas înscrise asemenea momente eroice ca puternica demonstraţie a muncitorilor de la Galaţi din 1916 împotriva războiului, demonstraţia de la 13 decembrie 1918 a muncitorilor din Bucureşti, valul revoluţionar din anii 1918 — 1920 şi lanţul grevelor din această perioadă culminînd cu greva generală din 1920, care a cuprins întregul proletariat şi alte categorii de oameni ai muncii. Plămădit în focul acestor bătălii, Partidul Comunist din Romînia a condus clasa muncitoare la un şir de acţiuni revoluţionare, printre care un loc de cinste îl ocupă luptele din 1929 în care şi-au vărsat sîngele minerii din Lupeni.

Prin amploarea şi caracterul lor combativ, revoluţionar, prin forţa şi nivelul organizării, prin învăţămintele bogate şi efectele lor în viaţa socială, marile lupte din februarie 1933 au ridicat pe o treaptă mai înaltă aceste tradiţii, au constituit un moment de cotitură în dezvoltarea partidului şi a întregii noastre mişcări muncitoreşti.

În februarie 1933, clasa muncitoare, sub conducerea avangărzii sale, partidul comunist, şi-a demonstrat forţa revoluţionară, s-a manifestat cu putere pe scena istoriei ca clasa socială cea mai înaintată, exponentul in-

[1] Cuvîntare rostită la adunarea solemnă cu prilejul aniversării eroicelor lupte ale muncitorilor ceferişti şi petrolişti — 15 februarie 1963.

www.dacoromanica.ro

tereselor vitale ale întregului popor. În aceste lupte s-au întărit rîndurile partidului, legăturile sale cu masele muncitoare, s-a manifestat puternic capacitatea sa de a mobiliza oamenii muncii și a-i conduce în lupta pentru înfăptuirea misiunii sale istorice, pentru eliberarea poporului din jugul exploatării burghezo-moșierești și al înrobirii imperialiste.

Eroicele lupte ale ceferiștilor și petroliștilor au prilejuit totodată o viguroasă afirmare pe arena internațională a proletariatului romîn. În condiții cînd reacțiunea internațională trecuse la ofensivă, cînd în Germania fusese instaurată dictatura lui Hitler și bezna fascismului începea să se întindă deasupra Europei, luptele din februarie au constituit un mesaj înflăcărat adresat proletariatului de pretutindeni, au demonstrat spiritul revoluționar și eroismul clasei muncitoare din Romînia — detașament de luptă al marii armate internaționale a celor ce muncesc.

Luptele din februarie au avut loc pe fondul crizei economice din 1929 1933, care a bîntuit lumea capitalistă, a paralizat capacități de producție considerabile și ramuri industriale întregi, a dat cu mulți ani înapoi producția țărilor capitaliste, a aruncat în străzi milioane de șomeri, de țărani și fernieri ruinați.

Burghezia monopolistă din țările capitaliste înaintate economic a urmărit ieșirea din criză atît pe spinarea maselor muncitoare din propria țară, cît și pe seama popoarelor din țările aflate în dependența lor, orientîndu-se totodată spre fascism, ca instrumentul cel mai ascuțit împotriva libertăților democratice și al pregătirii războiului antisovietic.

Înapoierea economică și dependența Romîniei față de marile monopoluri imperialiste au făcut ca în țara noastră criza să se manifeste în mod deosebit de acut, determinînd scăderea aproape la jumătate a producției industriale, închiderea a numeroase fabrici, falimentul unui șir de întreprinderi, creșterea șomajului de masă, crahuri bancare, toate acestea împletindu-se cu efectele grave ale crizei în agricultură.

Căutînd ieșire din dezastrul economic, guvernele burghezo-moșierești au contractat în Apus o serie de împrumuturi în condiții înrobitoare, au acceptat așa-zisul „plan de asanare" de la Geneva, faimoasele „curbe de sacrificiu" care loveau cu cruzime în populația muncitoare prin reducerea sau suspendarea plății salariilor muncitorilor și funcționarilor și concedierea a 30% din numărul acestora, au concesionat trusturilor străine importante surse de venit național, au acceptat controlul direct al acestor trusturi asupra gestiunii financiare a marilor instituții de stat, ca Banca Națională, căile ferate, Romînia fiind astfel și mai adînc înfeudată capitalului monopolist străin.

Generațiile tinere nici nu-și pot închipui suferințele îndurate de oamenii muncii în acei ani! Scăderea repetată a salariilor, concedierile masive și pensionările forțate, diferitele taxe și impozite, scumpirea articolelor de primă necesitate au dus clasa muncitoare la un grad de sărăcire de nesuportat; răsfrîngerea la sate a efectelor crizei, devalorizarea produselor agricole, povara datoriilor, impozitelor și cametei aduseseră la ruină și înfometare țărănimea; cu salariile derizorii neplătite cu lunile, funcționarii de stat, învățătorii și profesorii duceau o existență de mizerie; erau loviți și micii meseriași, micii negustori și chiar micii industriași.

www.dacoromanica.ro

În același timp, Romîniei, pion al politicii marilor puteri imperialiste, îi erau impuse sarcini militare grele în vederea pregătirii unei noi agresiuni antisovietice.

Toate acestea au intensificat procesul de pătrundere a capitalului monopolist, au dus la ştirbirea suveranităţii şi la subjugarea şi mai accentuată a ţării de către puterile imperialiste.

Ofensiva economică a claselor dominante împotriva nivelului de trai al maselor se împletea, pe plan politic, cu restrîngerea libertăţilor şi drepturilor democratice. Concomitent cu votarea legilor antimuncitoreşti care interziceau dreptul la grevă, cu dizolvarea Sindicatelor unitare, excluderea din parlament a deputaţilor aleşi de masele muncitoare pe listele Blocului Muncitoresc-Ţărănesc, cercurile cele mai reacţionare ale burgheziei şi moşierimii sprijineau şi încurajau din ce în ce mai făţiş organizaţiile teroriste fasciste.

Politica reacţionară, antipopulară a guvernelor burghezo-moşiereşti a dus la o deosebită ascuţire a contradicţiilor sociale, în primul rînd a principalei contradicţii de clasă, dintre proletariat şi burghezie.

Încă în cursul anului 1929 s-au desfăşurat în întreaga ţară acţiuni de luptă ale clasei muncitoare, a crescut numărul grevelor în diferite ramuri ale industriei. Procesul de radicalizare cuprindea mase din ce în ce mai largi ale populaţiei muncitoare, diferite categorii sociale, găsindu-şi expresie în demonstraţii şi acţiuni de protest ale şomerilor, ale funcţionarilor publici, ale învăţătorilor şi profesorilor, pensionarilor, demonstraţii de stradă ale invalizilor de război etc. La sate deveneau tot mai dese actele de împotrivire ale ţăranilor împotriva samavolniciei administrative, a impozitelor şi taxelor apăsătoare, a preţurilor de jaf la produsele agricole. Toate acestea creau premise obiective pentru desfăşurarea unor acţiuni revoluţionare largi, de masă şi pentru unirea acestora într-un front unic de luptă sub conducerea clasei muncitoare.

Pentru îndeplinirea acestei sarcini, Partidul Comunist din Romînia trebuia să ducă o luptă pe mai multe fronturi împotriva burgheziei, împotriva politicii reformiste oportuniste, scizioniste a vîrfurilor social-democraţiei de dreapta —, iar pe de altă parte contra oportunismului şi sectarismului în propriile rînduri, a manifestărilor fracţioniste promovate de o serie de elemente străine de interesele poporului muncitor, strecurate în conducerea sa.

Tocmai în perioada cînd Romînia intrase în criză, cînd proletariatul avea nevoie mai mult ca oricînd de un partid revoluţionar puternic, combativ şi unit, provocatorii Pauker-Luximin şi Barbu, aventurieri politici care nu aveau nimic comun cu clasa muncitoare, au dezlănţuit criminala luptă fracţionistă care măcina şi paraliza forţele partidului. O dată cu distrugerea a numeroase organizaţii de partid şi organizaţii de masă, cu deconspirarea a numeroşi activişti în faţa organelor represive ale statului burghezo-moşieresc, aceste lupte au agravat pînă la extrem tendinţele sectariste, de izolare de mase, de clasa muncitoare, în primul rînd de proletariatul din marea industrie. Abia după lichidarea luptelor fracţioniste şi refacerea unităţii rîndurilor lui, partidul a putut trece la organizarea luptei pentru interesele economice şi politice ale celor ce mun-

www.dacoromanica.ro

cesc, pentru apărarea libertăților democratice împotriva fascismului și pregătirilor de război.

Definind obiectivele și stabilind linia strategică și tactică în vederea desăvîrșirii revoluției burghezo-democratice și trecerii la revoluția socialistă, Congresul al V-lea al Partidului Comunist din Romînia a dat orientarea spre întărirea legăturilor partidului cu masele muncitoare, în primul rînd cu detașamentele de bază ale proletariatului — ceferiștii, minerii, petroliștii , spre întărirea organizațiilor de partid din marile întreprinderi și realizarea frontului unic de jos. În același timp, în unele hotărîri și indicații ale congresului și îndeosebi în activitatea practică de după congres, au continuat să se reflecte tendințe sectariste, oportuniste privind problemele activității de masă, rolul sindicatelor, tendințe la a căror combatere au adus o mare contribuție luptele muncitorimii ceferiste și întreaga desfășurare a evenimentelor legate de acestea.

Concentrîndu-și atenția spre principalele detașamente ale clasei muncitoare, partidul nostru a desfășurat o intensă activitate în rîndurile muncitorimii ceferiste, care, prin tradițiile revoluționare și spiritul ei combativ, reprezenta partea cea mai înaintată a frontului proletar. Acțiunile de luptă ale muncitorilor ceferiști, care și-au găsit expresie în demonstrațiile din 29 ianuarie 1931 și februarie 1932, numeroase alte acțiuni ale clasei muncitoare și a diferite categorii de oameni ai muncii, organizate de partid în întreaga țară, au culminat cu glorioasele lupte de la Griviția din februarie 1933.

Aceste lupte au fost precedate de o muncă perseverentă a partidului în vederea realizării unității de acțiune a muncitorimii ceferiste. Lozinca frontului unic de jos cu care era înarmat partidul a prins viață și s-a transformat într-o realitate efectivă în focul luptelor ceferiștilor, cînd în arena luptei revoluționare au pășit detașamente de bază ale proletariatului, s-au ridicat cadre, ieșite din rîndurile clasei muncitoare, care au adus un suflu nou și metode noi în activitatea organizațiilor partidului.

O condiție de importanță hotărîtoare pentru dezvoltarea largă a luptelor muncitorimii ceferiste, ca și a altor detașamente ale clasei muncitoare, a fost combaterea de către partid a curentelor oportuniste de dreapta și de „stînga" din propriile rînduri, exprimate în tendințele sectare de izolare și teamă de mase, în neglijarea posibilităților de îmbinare a muncii ilegale cu munca legală, în manifestările de subapreciere a activității în sindicatele ceferiste legale, reformiste, cît și de reducere a rolului sindicatelor la acțiuni mărunte, lipsite de perspectivă revoluționară.

O mare contribuție la lupta împotriva acestor tendințe, cît și la elaborarea și aplicarea în practică a noilor forme și metode ale activității revoluționare de masă a adus tovarășul Gheorghiu-Dej.

În anul 1931, tovarășul Gheorghiu-Dej desfășurase o vie activitate la Galați pentru realizarea unității de acțiune a muncitorilor ceferiști și închegarea frontului unic de jos. Pornind de la ideea că principala condiție a reușitei în lupta revendicativă este organizarea acțiunii pe întreaga țară a muncitorilor ceferiști, el militase, încă din acel an, pentru făurirea unui organ central de front unic al muncitorilor ceferiști. Dar această for-

www.dacoromanica.ro

mă de acțiune n-a putut fi pusă în practică, datorită tendințelor oportuniste, sectariste, care se resimțeau puternic în partid.

La sfîrșitul aceluiași an, mutat disciplinar de la Galați la Dej, el duce o muncă intensă de organizare a muncitorilor ceferiști din acest oraș; ca rezultat, membrii sindicatului C.F.R. din Dej aleg o nouă conducere, pe bază de front unic de jos, cuprinzînd muncitorii comuniști, social-democrați și fără de partid; se elaborează un program de revendicări, pe care, într-o adunare extraordinară, îl adoptă toți muncitorii atelierelor C.F.R. din Dej.

La începutul anului 1932, delegat de ceferiștii din Dej, tovarășul Gheorghiu pleacă la București pentru a lua legătura cu muncitorii ceferiști de la Atelierele Griviția. Stabilind contactul cu Secretariatul C.C. al P.C.R., el propune crearea organului central de acțiune al ceferiștilor, care să fie ales de o conferință pe țară a muncitorilor de la căile ferate — propunere ce a fost acceptată.

Conferința pe țară a ceferiștilor, care a avut loc în martie 1932, a ales Comitetul central de acțiune, alcătuit din muncitori din toate centrele feroviare, secretar al comitetului fiind desemnat tovarășul Gheorghiu-Dej. Crearea Comitetului central de acțiune și adoptarea programului de revendicări politice-economice al muncitorimii feroviare din întreaga țară au constituit punctul de plecare pentru ridicarea pe o treaptă superioară a luptei ceferiștilor.

Sub îndrumarea conducerii partidului comunist, Comitetul central de acțiune pe țară a îndeplinit rolul de organizator și conducător nemijlocit al luptei ceferiștilor. A început o activitate intensă în rîndurile masei muncitorimii ceferiste, în toate centrele feroviare au fost alese comitete de acțiune, cu o sferă de cuprindere tot mai largă: comitete pe atelier, pe secții, pe mai multe secții, pe întreprindere sau depou, pe centru feroviar.

Caracteristica acestei forme noi de organizare consta în faptul că alese pe baze democratice, în adunări deschise, de către întreaga masă muncitorească — ele reprezentau pe toți muncitorii, indiferent de apartenența lor politică, comuniști, social-democrați, membri ai altor partide sau muncitori neorganizați, fiind astfel expresia cea mai largă a unității lor de voință și acțiune. Au avut loc, de asemenea, conferințe regionale, în care delegații ceferiștilor au ales comitete regionale de acțiune.

Se făurea astfel o structură organizatorică a frontului unic de jos, cu un organ central de conducere, cu organe regionale și pe întreprindere, ceea ce crea posibilitatea cuprinderii și mobilizării întregii mase a muncitorimii ceferiste, desfășurării unor acțiuni unitare, coordonate în toate centrele feroviare din țară.

Atît în perioada de pregătire a conferinței pe țară, cît și ulterior, tovarășul Gheorghiu-Dej a desfășurat o activitate multilaterală în principalele centre feroviare — atît la Galați și Dej, cît și la București, Cluj, Iași, Pașcani și alte centre — pentru organizarea muncitorimii ceferiste, pentru explicarea liniei partidului, însușirea ei de către activul de partid și masa muncitorilor și înfrîngerea diferitelor influențe oportuniste, pentru aplicarea hotărîrilor Comitetului central de acțiune și alegerea comitete-

www.dacoromanica.ro

lor locale, dînd exemplu de felul cum trebuie muncit în mijlocul maselor. Sub îndrumarea sa, o contribuție activă la înfăptuirea liniei partidului și crearea frontului unic de jos al muncitorimii ceferiste a adus ziarul „Lupta C.F.R.", organul Comitetului central de acțiune.

Este un merit al partidului nostru că — în ciuda prigoanei și ilegalității, a politicii liderilor de dreapta ai social-democrației care se împotriveau colaborării cu comuniștii și căutau să abată muncitorii pe calea tîrguielilor cu patronatul, în ciuda piedicilor puse la tot pasul de copoii Siguranței și de cozile de topor ale direcției — a reușit să realizeze politica frontului unic de jos în principalele unități și centre feroviare din țară.

Frontul unic de jos s-a dezvoltat pe baza unei munci sistematice a partidului pentru a se lega cît mai strîns de masele muncitorimii ceferiste, pentru a atrage în luptă om cu om, echipă cu echipă și secție cu secție, pornind de la cerințe concrete, imediate, de la revendicările cele mai apropiate ale muncitorilor și mobilizîndu-i la acțiuni unite pentru satisfacerea lor. Tocmai în acest fel partidul a reușit să mobilizeze mase tot mai largi, să ridice lupta lor pe trepte tot mai înalte și să-i imprime un caracter politic din ce în ce mai pronunțat, pe baza faptului obiectiv că satisfacerea revendicărilor economice arzătoare se împletea în mod inevitabil cu lupta împotriva întregii politici reacționare a guvernului burghezo-moșieresc.

Folosind experiența acumulată în organizarea mișcării ceferiștilor, partidul și-a intensificat totodată activitatea în rîndurile altor categorii de muncitori, precum și în rîndurile șomerilor și ale păturilor mijlocii. A doua jumătate a anului 1932 a cunoscut o creștere, în forme variate, a mișcărilor populare de protest împotriva politicii guvernului național-țărănist noul atac întreprins de acesta la începutul anului 1933 împotriva nivelului de trai al maselor, prin aplicarea celei de-a treia „curbe de sacrificiu", sporind și mai mult indignarea și revolta muncitorimii.

Acțiunile pregătitoare întreprinse de partid — adunări pe secții și ateliere, ieșiri demonstrative ale muncitorilor la direcție pentru satisfacerea unor revendicări, demonstrații în incinta atelierelor etc. — au evidențiat starea de spirit combativă a muncitorimii ceferiste, strămutînd totodată centrul de greutate al organizării luptei de la sediul sindicatului la locul de producție, în însăși incinta atelierelor.

Ieșirea demonstrativă din 28 ianuarie 1933 de la Atelierele C.F.R. Griviția, care a cuprins mii de muncitori și a silit direcția să accepte cererile privind plata avansului de salarii, a constituit o verificare a forțelor muncitorimii ceferiste, cu acest prilej fiind ales Comitetul de acțiune pe întreaga întreprindere și adoptat un larg program de revendicări.

Ținînd seama de gradul de radicalizare a muncitorilor ceferiști, partidul a aplicat, la greva din 2 februarie de la București, o formă înaltă de luptă a clasei muncitoare: greva cu ocuparea întreprinderii, însoțită de organizarea unei largi mișcări de solidaritate în afară. Într-o mare adunare, miile de muncitori de la Atelierele Griviția și-au exprimat hotărîrea de a rămîne în ateliere pînă la satisfacerea revendicărilor lor; ei au creat gărzi de autoapărare și pichete de grevă care au luat asupra lor paza porților, împiedicînd pătrunderea poliției și spărgătorilor de grevă.

www.dacoromanica.ro

Această formă de luptă a fost aplicată concomitent și la grevele organizate în mod coordonat, ca parte integrantă a acțiunii pe țară, la Atelierele C.F.R. de la Nicolina-Iași, de la Galați, Pașcani, creîndu-se perspectiva unei greve generale a feroviarilor. În același timp aveau loc într-o serie de întreprinderi din alte centre muncitorești, ca Oradea, Brașov, Constanța, Brăila, greve și întruniri ale muncitorilor pentru revendicări proprii și ca solidarizare cu muncitorii ceferiști.

În fața uneia din cele mai puternice manifestări de unitate, dîrzenie în luptă și solidaritate proletară, guvernul s-a văzut nevoit să înceapă tratative cu reprezentanții ceferiștilor, care au obținut renunțarea la scăderea salariului cu 12% proiectată de guvern, redobîndirea drepturilor anulate anterior, recunoașterea comitetului de întreprindere ca organ permanent de reprezentare a muncitorilor.

Întreaga desfășurare a luptelor muncitorimii ceferiste a avut un ecou puternic și în rîndurile altor detașamente ale clasei muncitoare, îndeosebi ale petroliștilor din Valea Prahovei, de asemenea greu loviți de criză și de măsurile monopolurilor străine. În cursul lunii ianuarie au avut loc puternice greve la „Orion", „Astra romînă", „Unirea", însoțite de manifestații pe străzile orașului Ploiești. La 1 februarie au declarat grevă cu ocuparea întreprinderii muncitorii de la „Romîno-americană", în jurul rafinăriei adunîndu-se și cei din alte întreprinderi petroliere. De la ciocniri violente de stradă cu jandarmii și polițiștii, muncitorii petroliști au ajuns la asaltarea localului poliției din Ploiești, unde se găseau arestați delegații lor pe care i-au eliberat prin forță.

Văzînd în amploarea și orientarea luptelor muncitorești o primejdie pentru înseși temeliile politice ale regimului burghezo-moșieresc, clasele exploatatoare au recurs la măsuri teroriste : decretarea stării de asediu, interzicerea Comitetului central de acțiune al muncitorilor ceferiști, a comitetului de fabrică și a comitetului de grevă de la Griviția, a comitetelor de acțiune ale șomerilor, a comitetului antirăzboinic, a sindicatelor și tuturor celorlalte organizații muncitorești neafiliate la Confederația sindicală reformistă, suspendarea ziarelor muncitorești. Deși partidul comunist era ilegalizat din 1924, de aproape 10 ani, în februarie 1933 a fost decretată o nouă „desființare" a lui, ca și cum aceasta sau „desființările" care au urmat puteau suprima legile evoluției istorice, dezvoltarea clasei muncitoare și a partidului ei comunist !

Exprimînd panica și deruta claselor exploatatoare, unul din autorii legii stării de asediu, Armand Călinescu, spunea : „Mișcarea comunistă este o mișcare de mase și urmărește răsturnarea însăși a societății actuale. Noi am venit cu starea de asediu pentru a preîntîmpina o insurecție comunistă care se pregătea". După cum se vede, nici prigoana și persecuțiile anticomuniste, nici măsurile antidemocratice, reacționare, înrădăcinate de mult în viața politică a țării, nici lipsa drepturilor și restrîngerea libertăților cetățenești, caracteristice „democrației" burgheze ciuntită și fățarnică, nu le mai erau suficiente și nu mai inspirau siguranță claselor exploatatoare ; în starea de asediu, tribunalele și curțile marțiale, judecățile sumare, în statornicirea unui regim militar de represiune — iată în ce

www.dacoromanica.ro

își vedeau salvarea exploatatorii, recunoscînd prin înseși aceste măsuri că sînt asediați de masele populare conduse de comuniști!

La rîndul său, primul ministru Vaida-Voevod declara în parlament: „Trebuie salvată țara trecînd peste toate legile, peste toate regulamentele, peste toate constituțiile. Fie dictatura, dar țara trebuie salvată". Să fie încălcate și azvîrlite peste bord chiar și legile și constituția antidemocratică, să se instituie dictatura cea mai riguroasă, să se transforme asasinatul în masă și împușcarea muncitorilor, ca la Lupeni, în metodă permanentă de guvernămînt, la aceasta îndemna „nașul" Gărzii de fier, figura sinistră a reacțiunii burghezo-moșierești — doar-doar se va „salva țara", adică privilegiile și huzurul asupritorilor, dominația capitalului monopolist!

Impotriva acestor sălbatice măsuri represive, partidul a stabilit să se treacă la organizarea unor noi acțiuni, care să îmbine apărarea revendicărilor cîștigate cu lupta împotriva stării de asediu, a terorii și fascismului, pentru drepturi și libertăți democratice. În aceste împrejurări plenara lărgită a Comitetului central de acțiune, care a avut loc la începutul lunii februarie 1933, a hotărît măsuri pentru declanșarea unui nou val de greve la Atelierele Griviței și în centrele feroviare din țară.

Astfel, în ziua de 13 februarie au declarat grevă, cu ocuparea atelierelor, ceferiștii din Cluj; populația muncitoare a orașului s-a aflat alături de lupta lor, colectînd ajutoare, organizînd greve demonstrative și demonstrații de stradă, în cursul cărora au avut loc ciocniri cu poliția și jandarmii. Viguroase acțiuni de luptă începuseră la Iași, Oradea, Timișoara și în alte orașe.

Încercînd să preîntîmpine noua grevă proiectată la Griviței și să decapiteze lupta întregii muncitorimi ceferiste, guvernul a trecut la arestarea, în noaptea de 14 spre 15 februarie, a conducătorilor ceferiștilor, membri ai Comitetului central de acțiune, în frunte cu tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej, membri ai organelor locale ale Partidului Comunist din Romînia și Uniunii Tineretului Comunist, ai comitetelor de acțiune, ai comitetelor sindicale. Dar această nouă măsură represivă nu numai că nu a putut să împiedice desfășurarea acțiunii hotărîte, ci a îndîrjit și mai mult masele muncitorilor ceferiști, sporindu-le hotărîrea de luptă.

În dimineața zilei de 15 februarie, muncitorii de la Griviței, dînd un minunat exemplu de unitate proletară, curaj și eroism de masă, declară grevă, ocupînd întreaga incintă a atelierelor și cerînd respectarea cuceririlor lor din 2 februarie, imediata eliberare a conducătorilor lor arestați, ridicarea stării de asediu, existența liberă a sindicatului și comitetului de fabrică.

Deasupra Bucureștiului care luase aspectul unui oraș asediat, răsuna fără întrerupere, vibrant, șuieratul sirenei de la Griviței, pătrunzînd în inimile oamenilor muncii și răscolind toată populația muncitorească. Valuri valuri, mii de muncitori se revărsau spre ateliere, încît pînă departe străzile din jur deveniseră o mare de oameni. Manifestîndu-și solidaritatea, muncitorii din diferite întreprinderi ale capitalei au organizat întreruperi ale lucrului și greve de scurtă durată, trimiterea de de-

www.dacoromanica.ro

legații și de mesaje greviștilor, strîngerea de alimente și ajutoare. Muncitorilor li s-au alăturat pături largi ale populației capitalei : intelectuali, studenți, meseriași, mici comercianți, funcționari, țărani din satele apropiate.

Amploarea și combativitatea fără precedent a luptelor de la Griviția, perspectiva extinderii lor în întreaga țară au alarmat cercurile guvernante ; au avut loc interminabile consfătuiri ministeriale, în jurul atelierelor a fost adusă armata, care a îndepărtat mulțimea ce bara accesul spre ateliere ; între populație și trupe au avut loc ciocniri. În zorii zilei de 16 februarie, la refuzul hotărît al muncitorilor de a părăsi atelierele, autoritățile ordonă deschiderea focului : zeci și sute de muncitori cad uciși și răniți de gloanțe, peste 2000 fiind arestați.

Imediat în întreaga țară vestea represiunii de la Griviția a ridicat un uriaș val de solidaritate, care s-a exprimat în greve, demonstrații, manifestații de stradă în orașe și centre muncitorești, strîngerea a zeci de mii de iscălituri de protest, publicarea de articole și declarații în presă în sprijinul muncitorimii ceferiste, ajutorarea materială a arestaților cu participarea cercurilor largi ale opiniei publice.

Niciodată poporul muncitor nu va uita jertfa de luptă a muncitorimii ceferiste, al cărei sînge, ca și al tuturor eroilor clasei muncitoare, cimentează temeliile edificiului luminos al Romîniei socialiste de astăzi !

Propun, tovarăși, ca în amintirea ceferiștilor, ca și a tuturor celor căzuți în lupta pentru libertatea și fericirea poporului romîn. să păstrăm un moment de reculegere !

Tovarăși,

Cu toată reprimarea sîngeroasă și teroarea dezlănțuită împotriva mișcării muncitorești, eroicele lupte ale ceferiștilor și petroliștilor au constituit, atît prin rezultatele lor imediate, cît și prin influența profundă pe care au avut-o asupra desfășurării ulterioare a evenimentelor, o mare victorie politică a proletariatului.

Sălbatica represiune de la Griviția nu a înfrînt voința de luptă a clasei muncitoare. Dimpotrivă, anii care au urmat au cunoscut o continuă creștere a acțiunilor de luptă muncitorești.

Luptele purtate de clasa muncitoare în februarie 1933 au dat o grea lovitură regimului burghezo-moșieresc, au adîncit procesul de șubrezire a acestuia. Urmarea imediată a fost demisia guvernului de „mînă forte" a lui Vaida-Voevod, în care vîrfurile reacțiunii din țară și de peste hotare își puseseră mari speranțe, frînarea ofensivei capitaliste împotriva nivelului de trai al celor ce muncesc și satisfacerea unor revendicări ale acestora, renunțarea la aplicarea „planului de la Geneva", retragerea controlorilor străini.

Luptele din februarie au însuflețit forțele democratice antifasciste, au întîrziat cu un șir de ani fascizarea țării.

A fost amînată aplicarea planurilor de creare a unei „noi așezări constituționale", elaborate la începutul anului 1933, care trebuia să în-

www.dacoromanica.ro

laiure regimul partidelor politice şi să consfinţească instaurarea dictaturii regale.

În februarie 1933 existau condiţii ca, alături de ceferiştii din ateliere, să fie atraşi în luptă şi muncitorii din celelalte sectoare de activitate ale C. F. R. ; era, de asemenea, posibil ca luptele ceferiştilor şi petroliştilor să se transforme într-o grevă generală, cu solidarizarea în jurul lor a celor mai largi pături ale populaţiei, a acţiunilor de luptă ale ţărănimii. Dacă aceasta nu s-a realizat, dacă şi în perioada consecutivă luptelor din februarie rezultatele dobîndite pe linia întăririi legăturilor partidului cu masele n-au fost pe deplin fructificate, cauza rezidă în puternicele rămăşiţe ale oportunismului, sectarismului, tendinţelor de izolare de mase care mai existau în activitatea partidului şi a conducerii sale din acea vreme.

Procesul înscenat conducătorilor muncitorimii ceferiste şi petroliste s-a transformat într-o tribună de demascare a regimului burghezo-moşieresc, de propagare a politicii partidului comunist, ca apărător curajos şi ferm al intereselor celor ce muncesc. Deşi în lanţuri, acuzaţii prin cuvîntul lor care dezvăluia adevărul despre viaţa de mizerie, suferinţe şi robie a oamenilor muncii, arăta ţelurile de luptă ale partidului au devenit ei înşişi acuzatori. Cînd, la unul din interogatorii, comisarul regal i-a cerut „să răspundă la întrebări, nu să acuze", tovarăşul Gheorghe Gheorghiu-Dej a răspuns : „. . . Nu eu acuz ! poporul muncitor acuză ! şi el trebuie să afle mai ales din această sală că, cu oricîte împotriviri, va veni vremea răspunderilor pentru acei care i-au hărăzit o soartă de robi". Iar ameninţarea preşedintelui că va suspenda dezbaterile îşi atrage răspunsul : „Acesta este un proces istoric, care nu poate fi suspendat. El va înceta, pur şi simplu, odată cu înlăturarea exploatării". Şi într-adevăr, tovarăşi, marele proces istoric al luptei poporului pentru libertate nu s-a sfîrşit atunci ; el a continuat şi a dus la condamnarea pe veci-vecilor a regimului de exploatare şi asuprire în ţara noastră !

Prin larga acţiune de solidaritate a maselor muncitoreşti, prin cuvîntul sutelor de martori care, înfruntînd ameninţările şi persecuţiile, veneau la proces din toate colţurile ţării pentru a-i apăra pe conducătorii ceferiştilor şi petroliştilor şi a-şi exprima adeziunea la lupta lor, prin nenumăratele mesaje, moţiuni, scrisori provenind din rîndurile a diferite categorii sociale şi care cereau eliberarea arestaţilor, procesul a constituit o continuare, cu alte mijloace, a eroicelor lupte din februarie 1933.

Tovarăşi,

Luptele ceferiştilor şi petroliştilor din 1933 au exercitat o înrîurire profundă asupra întregii dezvoltări ulterioare a mişcării revoluţionare din ţara noastră, asupra istoriei patriei.

Pentru clasa noastră muncitoare, luptele din februarie au însemnat o mare şcoală de educaţie revoluţionară, au contribuit la ridicarea puternică a conştiinţei sale de clasă ; ele au arătat în mod deosebit de pregnant că forţa clasei muncitoare stă în unitatea ei, că unitatea de acţiune este o

www.dacoromanica.ro

condiție esențială pentru asigurarea rolului ei conducător în lupta împotriva claselor exploatatoare.

Luptele din februarie au dat o lovitură oportunismului și reformismului din mișcarea muncitorească; pentru clasa muncitoare a devenit mai clar că năzuințele ei de eliberare din jugul exploatării și asupririi își pot găsi realizarea numai sub conducerea partidului comunist, pe calea luptei revoluționare, calea marxism-leninismului.

Clasa muncitoare s-a manifestat, pe arena vieții politice, ca singura forță socială capabilă să unească în jurul său pe toți cei ce muncesc, să-și asume rolul de conducător al poporului muncitor în lupta de eliberare. În timp ce clasele exploatatoare și partidele lor politice se afundau tot mai adînc în mlaștina trădării intereselor naționale și aservirii țării, clasa muncitoare, în frunte cu partidul comunist, și-a demonstrat patriotismul fierbinte, hotărîrea de luptă pentru apărarea suveranității și independenței naționale. Aceasta a făcut să crească puternic rolul clasei muncitoare ca forța cea mai înaintată a societății și prestigiul partidului comunist în rîndurile celor ce muncesc.

Asasinatul în masă împotriva ceferiștilor, samavolniciile și măsurile represive împotriva întregii muncitorimi și a altor pături ale oamenilor muncii, încălcarea brutală a celor mai elementare drepturi cetățenești, ofensiva împotriva nivelului de trai al celor ce muncesc — toate acestea au slăbit influența în mase a partidelor burgheze, îndeosebi a Partidului Național-Țărănesc.

O covîrșitoare însemnătate au avut luptele din februarie în viața partidului.

În cursul și în urma luptelor din februarie, partidul s-a legat strîns de detașamentele de bază ale clasei muncitoare. El s-a întărit prin intrarea în rîndurile sale a celor mai combative și mai revoluționare elemente proletare, lucru de o deosebită importanță dată fiind situația nesatisfăcătoare a compoziției sociale a partidului, lăsată moștenire de luptele fracționiste.

În luptele din februarie și în cele desfășurate în anii ce au urmat, din rîndurile clasei muncitoare s-au ridicat numeroase cadre de conducători revoluționari călîți, legați inseparabil de masele muncitorești și cu o bogată experiență a activității nemijlocite în rîndurile acestora. Cadrele ridicate în această perioadă au avut un rol de bază în întărirea partidului, în călirea lui politică-ideologică, în sudarea unității de nezdruncinat a rîndurilor lui, ceea ce a dat partidului posibilitatea de a conduce cu succes lupta pentru răsturnarea dictaturii fasciste, pentru desfășurarea revoluției populare și construirea socialismului. Capacitatea de organizare a maselor muncitoare, clarviziunea politică, înalta principialitate și dîrzenia neînduplecată în fața dușmanului, fidelitatea față de interesele clasei muncitoare, ale poporului sînt trăsături caracteristice ale acestor cadre, avînd în frunte pe tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej.

Luptele ceferiștilor și petroliștilor au constituit un izvor bogat de învățăminte pentru toate sectoarele de activitate ale partidului, l-au îmbogățit cu experiența deosebit de prețioasă a organizării unor acțiuni revoluționare de mare amploare. Aplicînd în viață aceste învățăminte,

www.dacoromanica.ro

partidul a organizat și condus în anii care au urmat numeroase acțiuni de masă: greve, manifestații și demonstrații ale proletariatului, mișcări țărănești, ale păturilor mijlocii orășenești.

Luptele din februarie au contribuit la dezvoltarea legăturilor partidului în rîndurile diferitelor pături sociale. Aceasta s-a vădit în anii 1934 1937 prin crearea unui șir de organizații legale, cu caracter democratic progresist, antifascist, cu participarea unui mare număr de intelectuali, scriitori, oameni de știință și cultură, în rezultatele obținute de partid pe calea făuririi în această perioadă a unui larg front popular antifascist.

Ecoul pe care l-au avut aceste lupte în rîndurile țărănimii și-a găsit expresie în înființarea în 1933 a Frontului Plugarilor — organizație democratică a țărănimii muncitoare, care încă în 1934 a încheiat un front comun de luptă cu partidul comunist—, în intensificarea acțiunilor țărănești de luptă.

Desfășurîndu-se în plină perioadă a crizei economice mondiale și fiind îndreptate nu numai împotriva capitalului autohton, ci și a pozițiilor deținute în țara noastră de monopolurile și băncile străine, împotriva pregătirii războiului antisovietic, luptele din februarie au avut o mare importanță internațională, au lovit în politica și în interesele imperialismului. A crescut prestigiul internațional al clasei muncitoare din Romînia, mișcarea comunistă a dat o înaltă apreciere luptelor muncitorimii ceferiste. Organul de presă al Internaționalei Comuniste scria că luptele ceferiștilor și petroliștilor *„vor intra în istoria mișcării muncitorești internaționale ca una din paginile ei minunate"*.

(a primă ridicare a proletariatului după instaurarea dictaturii hitleriste în Germania, luptele din februarie au demonstrat că clasa muncitoare este principala forță a luptei antifasciste; numeroase partide comuniste și muncitorești, subliniind aportul pe care formele și metodele de organizare și de luptă folosite de proletariatul romîn l-au adus la îmbogățirea tezaurului comun de experiență revoluționară al clasei muncitoare, au arătat totodată că aceste lupte reprezintă un exemplu însuflețitor și un îndemn pentru proletariatul propriu. *„În această perioadă* — arăta în *Apelul* său (omitetul internațional al muncitorilor feroviari — *eroica luptă a muncitorilor feroviari romîni constituie un semnal. Pentru muncitorii feroviari din toate țările ea este dovada că forța clasei muncitoare este imensă și de neînvins atunci cînd este unită, avînd la bază frontul unic revoluționar"*.

„Orice muncitor — scria organul Partidului Comunist Englez. ziarul «Daily Worker», din 18 februarie 1933 — va vedea în acest eroism al muncitorilor romîni o reflectare a hotărîrii de a lupta, cu orice risc, împotriva forțelor reacțiunii capitaliste din toate țările. Noi ridicăm făclia aprinsă, ținută de tovarășul nostru muncitor din Romînia și o ducem înainte în lupta contra «propriei noastre» clase dominante".

Însuflețită de ideile internaționalismului proletar, clasa muncitoare de pretutindeni și-a manifestat activ solidaritatea cu muncitorimea romînă. (u o mare forță s-a făcut auzit glasul frățesc al poporului sovietic, mii de mesaje de solidaritate au venit din Franța, (ehoslovacia, Polonia,

www.dacoromanica.ro

Bulgaria, Ungaria, Grecia, Anglia, Italia și alte țări ale Europei, ale Americii, Asiei, Africii, din Australia. Cercuri largi ale opiniei publice democratice, reprezentanți marcanți ai culturii mondiale și-au exprimat simpatia față de eroicii muncitori de la Grivița, au protestat împotriva asasinatului în masă, împotriva politicii teroriste a guvernelor burghezo-moșierești.

Tovarăși,

Privite în perspectiva istoriei, luptele din februarie 1933 sînt premergătoare marilor bătălii revoluționare care au dus clasa muncitoare din țara noastră, în fruntea maselor oamenilor muncii, la victoria asupra claselor exploatatoare.

În anii întunecați ai dictaturii fasciste, cînd Romînia a fost tîrîtă în prăpastia războiului criminal antisovietic, clasa muncitoare, în frunte cu partidul comunist, ținînd sus steagul apărării intereselor naționale, a desfășurat o neobosită activitate pentru unirea și mobilizarea tuturor forțelor patriotice în lupta împotriva dictaturii antonesciene și a ocupanților hitleriști.

Uriașul potențial revoluționar al clasei noastre muncitoare și maselor largi ale oamenilor muncii, care și-au găsit expresie în luptele din februarie 1933, s-a manifestat din plin în desfășurarea insurecției armate de la 23 August 1944 și a revoluției populare care i-a urmat, în lupta dusă de poporul romîn pentru instaurarea regimului democrat-popular și construirea socialismului.

S-a schimbat fundamental înfățișarea patriei noastre. Romînia a devenit o țară înaintată, cu o industrie și o agricultură socialistă în plină dezvoltare, cu o cultură înfloritoare. În țara noastră, în care a fost lichidată exploatarea omului de către om, oamenii muncii trăiesc o viață nouă, ca stăpîni ai propriilor destine, bucurîndu-se de roadele muncii lor, de rezultatele dezvoltării continue a economiei naționale.

Cea mai măreață cucerire a poporului, care umple de mîndrie inimile oamenilor muncii, este victoria deplină a socialismului. S-a înfăptuit astfel idealul pentru care au luptat cei mai buni fii ai poporului muncitor, pentru care au înfruntat teroarea sălbatică, prigoana ilegalității, temnițele și lagărele, pentru care mulți dintre ei și-au jertfit viața — figuri luminoase de eroi, păstrate pe veci în inima clasei muncitoare, în filele istoriei de luptă a poporului romîn!

Eroica noastră clasă muncitoare, continuînd cu cinste, în noile condiții istorice, glorioasele ei tradiții revoluționare, își îndeplinește cu deplin succes misiunea de forță conducătoare a societății noi. Într-o unitate de nezdruncinat, clasa muncitoare, țărănimea, intelectualitatea muncesc cu însuflețire, concentrîndu-și toate forțele spre înfăptuirea mărețului program trasat de Congresul al III-lea al partidului în vederea desăvîrșirii construcției socialiste și trecerii treptate la comunism.

Întregul popor urmează cu nemărginită încredere și dragoste Partidul Muncitoresc Romîn, în care vede pe conducătorul său ferm și încercat, călit în lupte. Sudat printr-o coeziune interioară de nezdruncinat, legat

www.dacoromanica.ro

indisolubil de masele muncitoare, partidul nostru este astăzi mai puternic ca oricînd.

Călăuzindu-se neabătut, cu fidelitate, după învățătura lui Marx Engels, Lenin, Partidul Muncitoresc Romîn militează consecvent pentru întărirea unității de luptă a mișcării comuniste mondiale, pe baza principiilor marxism-leninismului, pentru continua întărire a prieteniei frățești și a unității popoarelor marii comunități a țărilor socialiste, pentru triumful principiilor coexistenței pașnice, pentru victoria cauzei socialismului și păcii.

Oamenii muncii din țara noastră, care și-au cucerit libertatea cu prețul atîtor jertfe de sînge, sînt pătrunși de sentimentele solidarității cu clasa muncitoare internațională, cu frații lor de clasă din țările capitaliste, cu popoarele care luptă pentru sfărîmarea jugului colonial, cu toți cei care în lumea întreagă luptă pentru libertate și progres social, pentru pace.

T o v a r ă ș i,

Tradițiile revoluționare ale poporului romîn, amintirea eroicelor lupte ale ceferiștilor și petroliștilor însuflețesc pe oamenii muncii din țara noastră în munca lor plină de elan, sub steagul partidului, pentru dezvoltarea marilor cuceriri revoluționare, pentru înflorirea Republicii Populare Romîne, pentru obținerea unor noi și noi victorii, cît mai strălucite, pe drumul desăvîrșirii construcției socialiste în scumpa noastră patrie!

www.dacoromanica.ro

ÎNSEMNĂTATEA ISTORICĂ A EROICELOR LUPTE ALE MUNCITORILOR CEFERIȘTI ȘI PETROLIȘTI DIN IANUARIE-FEBRUARIE 1933

DE

ACAD. P. CONSTANTINESCU-IAȘI

Unul din momentele cele mai importante din lupta pe care Partidul Comunist din Romînia a desfășurat-o în decursul anilor împotriva regimului burghezo-moșieresc pentru drepturi și libertăți economice și politice îl constituie marile bătălii de clasă din februarie 1933. Împletind revendicările economice pentru îmbunătățirea condițiilor de trai cu lupta pentru libertăți democratice, împotriva terorii sălbatice, ceferiștii și petroliștii au înscris prin grevele din acel an în analele istoriei patriei noastre una din paginile de glorie nepieritoare. Sub conducerea P. C. R., clasa muncitoare și-a demonstrat în februarie 1933 capacitatea sa de mobilizare și organizare a maselor de oameni ai muncii la luptă pentru eliberarea poporului de sub jugul exploatării burghezo-moșierești și al înrobirii imperialiste.

„Partidul — a arătat tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej — a organizat un șir de mari acțiuni muncitorești. Ele au culminat cu eroicele lupte din ianuarie-februarie 1933 ale muncitorilor ceferiști și petroliști, care s-au ridicat cu hotărîre împotriva curbelor de sacrificiu, mizeriei, înrăutățirii condițiilor de trai ale clasei muncitoare, împotriva înfeudării tot mai mari a țării puterilor imperialiste, pentru a bara drumul fascismului și al războiului antisovietic. *Prin înaltul lor nivel de organizare, prin amploarea și spiritul lor revoluționar, aceste lupte au marcat un moment de cotitură în dezvoltarea partidului și a întregii mișcări muncitorești*"[1].

În formarea și dezvoltarea clasei muncitoare din Romînia ceferiștii, minerii și petroliștii au jucat un rol important, atît prin puterea lor orga-

[1] Gh. Gheorghiu-Dej, *Articole și cuvîntări, 1959—1961*, București, Edit. politică, 1961, p. 435.

www.dacoromanica.ro

nizatorică, cît și prin acțiunile lor. Apariția și dezvoltarea muncitorimii ceferiste și petroliste sînt strîns legate de apariția și formarea proletariatului din Romînia.

Printre ramurile industriale dezvoltate în primul rînd în țara noastră a fost industria extractivă, și anume aceea legată de bogățiile naturale de care aveau nevoie țările capitaliste din Apus, extracția petrolului. Încă din 1864 se întemeiază societatea „Valachian Petroleum Company Ltd" aparținînd unor capitaliști englezi și francezi, producînd 4600 de tone anual; centrul exploatării a fost de la început Valea Prahovei.

Dezvoltarea industriei și constituirea statului modern reclamau o îmbunătățire a mijloacelor de comunicație, o folosire pe scară largă a celui mai modern mijloc de comunicație, căile ferate. Acestea au început să se construiască mereu, la început cu ateliere și depouri mai mici; ulterior ateliere mai importante apar la București, Galați, Pașcani, Iași unde se dezvoltă un proletariat cu o conștiință de clasă mai dezvoltată.

La construirea celor dintîi căi ferate din Romînia au izbucnit primele greve muncitorești din țara noastră. Lucrătorii de pe șantierele de construcții, atît cei romîni cît și cei străini, care erau angajați pe liniile Ploiești-Predeal (1876), Zimnicea-Fetești (1877), Cîmpina-Predeal (1878), părăseau de multe ori lucrul, participînd la demonstrații și făcînd grevă.

Războiul de independență purtat de masele populare a fost un război just, care, redînd țării noastre suveranitatea, a adus în atenția publicului nume de soldați și ofițeri acoperiți de glorie, nume de localități vestite prin faptele de arme ale armatei romîne, ca Grivița, Plevna, Rahova, Smîrdan, Opanez și altele. Grivița ajunge un nume popular; una din căile importante ale orașului București este denumită astfel. Cu vremea acest nume trece și asupra celei mai importante întreprinderi de pe această stradă: atelierele căilor ferate, care se numeau înainte Atelierele Gării.

După cucerirea independenței de stat, în urma războiului din 1877—1878, industria se dezvoltă mai puternic, o dată cu aceasta crescînd și numărul muncitorilor industriali. Independența Romîniei, dînd posibilitate între altele statului de a încheia convenții comerciale și vamale, crea condițiile necesare pentru ducerea unei politici de favorizare a industriei proprii, în care era interesată burghezia romînească. În perioada 1887—1901 industria progresează mai mult decît în toată perioada anterioară cuceririi independenței.

Un salt enorm îl face industria petrolului, îndeosebi după pătrunderea puternică a capitalului străin: de la 15 900 de tone cît se extrăgea în 1880 se ajunge la 297 500 de tone în 1901, adică o creștere de 18 ori. În domeniul comunicațiilor, lungimea căilor ferate crește de la 1 229 km în 1878 la 3 099 km în 1900. Importanța ceferiștilor, minerilor și petroliștilor reiese atît din concentrarea lor în mari întreprinderi și centre muncitorești din țară și din nivelul ridicat al conștiinței lor de clasă, cît și

www.dacoromanica.ro

din proporția de 20 % față de cifra totală de muncitori ce existau în ajunul primului război mondial — circa 260 000 oameni.

Dezvoltarea industriei în Transilvania a urmat aceeași creștere în perioada apariției și dezvoltării capitalismului, ca și în vechea Românie. Deși Transilvania făcea parte din Austro-Ungaria, o țară mai dezvoltată din punct de vedere industrial, n-a urmat totuși ritmul celorlalte provincii centrale și apusene ale imperiului, datorită dependenței față de capitalul monopolist austro-maghiar și de capitalul monopolist internațional. Și în Transilvania se formează un numeros proletariat industrial, mai ales la finele secolului al XIX-lea și prima decadă a celui următor. De la 111 000 de lucrători în 1890 se ajunge la cifra de 212 000 în 1910. În această provincie, categoria cea mai importantă o formau minerii; lucrătorii de la căile ferate sînt tot atît de numeroși comparativ cu vechea Românie. În 1910 existau 28 238 de muncitori din transporturi (mare majoritate de la căile ferate), deci cam 15% din numărul total al lucrătorilor din Transilvania.

După primul război mondial, România cunoaște o dezvoltare industrială și mai mare. Se desăvîrșesc formele capitalismului monopolist, interesele capitalismului apusean față de țara noastră cresc, România transformîndu-se într-un cap de pod împotriva tinerii Republici Sovietice. Crește dependența României față de statele capitaliste din Apus, au loc o ascuțire a luptei de clasă, o întărire a rolului detașamentelor de frunte ale clasei muncitoare: ceferiștii și petroliștii.

Spiritul revoluționar al acestor detașamente înaintate are o veche tradiție. După organizarea cercurilor socialiste și după pătrunderea ideilor marxismului în România, printre cei dintîi aderenți din sînul clasei muncitoare ai acestor cercuri sînt ceferiștii. Ceferiștii pornesc la apărarea revendicărilor lor economice, organizîndu-se în sindicate, folosind greva ca unul din mijloacele de luptă. Un grup de muncitori de la Atelierele „Griviția", în frunte cu C. Olcescu, organizează o asociație a lucrătorilor ceferiști cu prilejul unei adunări din ziua de 19 noiembrie 1887, ținută la Cercul muncitorilor.

Nemulțumirile cresc printre lucrătorii de la Gara de Nord, care prezintă la 30 iulie 1888 un memoriu de revendicări direcției atelierelor. La refuzul acesteia, toți lucrătorii, în număr de 850, declară grevă în ziua de 13 august — una din cele mai importante greve din țara noastră de la sfîrșitul secolului al XIX-lea. Greva ceferiștilor din 1888 n-a avut sorți de izbîndă — în primul rînd din cauza lipsei unui partid muncitoresc de clasă — dar urmările ei s-au resimțit ulterior în întărirea spiritului revoluționar de clasă, în organizarea care se va dezvolta în amploare pînă la glorioasele zile din februarie 1933.

Din numeroasele acțiuni ale ceferiștilor care au urmat de-a lungul anilor, sub influența puternică a victoriei Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, ne oprim asupra grevelor din anul 1918, ca grevele din Moldova, care reprezintă una din manifestările caracteristice ale epocii avîntului revoluționar. În iarna 1917—1918, ceferiștii din Moldova (Iași

www.dacoromanica.ro

Galați, Pașcani), îndrumați de elementele revoluționare, organizează întruniri, alcătuiesc proteste și memorii de revendicări. Primele greve sînt declarate în decembrie 1917; după două zile Direcția C.F.R. cedează, guvernul fiind îngrijorat de efectul grevei ceferiștilor asupra muncitorilor de la Arsenalul armatei, unde lucrau peste 10 000 de oameni. În februarie 1918 se reiau acțiunile greviste, iar noul guvern Averescu este nevoit să recunoască ceferiștilor dreptul la organizare, pe care ei și-l luaseră cu de la sine putere.

Guvernul Marghiloman, sprijinit de imperialiștii germani, nu mai recunoaște drepturile acordate de guvernele anterioare, ceea ce determină un val nou de agitații și greve. La 16 martie 1918, în condiții noi determinate de victoria Revoluției Socialiste din Octombrie, ceferiștii de la Iași, Pașcani și Galați declară o nouă grevă, la care se alătură personalul de revizie de la Bacău, Roman și alte orașe. Revendicările erau de natură economică, dar greva din martie 1918 a avut și un caracter politic, întrucît acțiunea ceferiștilor paraliza mișcarea trupelor destinate ocupării Basarabiei, iar delegațiile muncitorilor devin organe permanente de conducere. Greva ține pînă în 28 martie, 12 zile de rezistență însuși; primul ministru Marghiloman este silit să se prezinte în fața muncitorilor de la Atelierele C. F. R. pentru tratative: caz unic în istoria țării pînă atunci. La 2 aprilie ceferiștii declară din nou grevă, după ce între timp agitația cuprinsese și pe ceilalți muncitori din Moldova. Greva ceferiștilor ține trei săptămîni, iar printre revendicările politice se cerea demobilizarea. La 30 mai are loc o mare adunare la Atelierele C. F. R.-Iași, care hotărăște reînființarea sindicatului C. F. R. și sub conducerea căreia se organizează o nouă grevă ce încetează abia la 14 iunie. De data aceasta apare o formă nouă a acțiunii greviste: se alege un „Comitet central de grevă", care îmbină munca legală cu cea ilegală, dată fiind încă starea de război. Greva a paralizat întreaga rețea C. F. R. din Moldova, cuprinzînd toate categoriile de feroviari.

În iulie se înaintează parlamentului din Iași un memoriu cuprinzînd largi revendicări, pentru sprijinirea căruia se declară greve perlate și, concomitent, se susține o continuă agitație în rîndul muncitorilor. La 16 august izbucnește o nouă grevă, cuprinzînd toate atelierele din Moldova. Guvernul intervine și operează arestări, dar sub influența grupurilor revoluționare greva continuă pînă la eliberarea tuturor arestaților. Ea încetează la 1 septembrie cu două succese parțiale: menținerea sindicatului și ziua de lucru de 9 ore.

Și petroliștii, în frunte cu cei din Valea Prahovei, sînt printre cei dintîi care se organizează în puternice sindicate. Neuitată a rămas figura lui Ștefan Gheorghiu, luptător neobosit în anii dinaintea primului război mondial, care a contribuit mult la reorganizarea mișcării socialiste în vechea Românie. Datorită spiritului revoluționar în care sînt educați petroliștii din Valea Prahovei, numeroase sînt acțiunile energice pentru revendicări încă în prima decadă a secolului al XX-lea. Și mai puternice acțiuni ale proletariatului prahovean se desfășoară în anii imediat după încheierea războiului care adusese într-o stare de plîns industria petrolieră și pe muncitorii petroliști.

www.dacoromanica.ro

Încă din decembrie 1918, lucrătorii din industria petrolieră înaintaseră un memoriu pentru revendicări Ministerului Industriei fără să primească vreun răspuns satisfăcător. Ca urmare a condițiilor interne și a influenței Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, muncitorii trec la forme superioare de luptă : greve și manifestații, care se țin lanț în tot cursul primei jumătăți a anului 1919, cu toate măsurile de represiune. La 18 iunie se înaintează un nou memoriu în numele muncitorilor din Prahova și din județele învecinate. În ziua de 28 iunie, o delegație de 12 muncitori, în frunte cu C. Mănescu, se prezintă la Ministerul Industriei, dar, neprimind răspuns favorabil, se transmite hotărîrea declarării grevei generale pe Valea Prahovei. Primii declară greva petroliștii de la Cîmpina și Bușteni în noaptea de 1 spre 2 iulie ; apoi și muncitorii din celelalte centre, greva luînd de la început o mare amploare. Zilnic se țin întruniri, sosesc ajutoare de la țărani și din străinătate ; greva a luat sfîrșit după 48 de zile cu deplin succes.

În procesul de radicalizare a maselor muncitoare în lupta pentru cîștigarea de revendicări economice și drepturi politice, un rol deosebit l-a avut greva generală din octombrie 1920 cînd semnalul a fost dat tot de ceferiști. Desfășurarea și învățămintele acestei greve generale au impus necesitatea transformării partidului socialist într-un puternic partid marxist-leninist, care să conducă în mod ferm lupta proletariatului împotriva exploatării și asupririi. Astfel s-a creat în mai 1921 Partidul Comunist din Romînia, avangardă a clasei muncitoare din țara noastră, hotărît să conducă la victorie lupta poporului pentru eliberarea socială și națională.

În calitate de redactor un timp la „Socialismul", devenit din decembrie 1921 organul partidului socialist-comunist — cum s-a numit partidul comunist pînă la cel de-al doilea congres — am scris o serie de articole, între altele și despre *Partidul comunist și clasa muncitoare din Romînia*. Analizînd importanța activității feroviarilor în istoria mișcării muncitorești mondiale, arătam situația de la noi :„ ... Imediat după război cei dintîi care dădură semnalul trezirii clasei muncitoare, fură ceferiștii". Și încheiam : „Situația ceferiștilor de la noi se leagă strîns de a tuturor șeminoților din Europa..."[1].

Lupta clasei muncitoare a continuat și în perioada stabilizării relative și vremelnice a capitalismului cînd, ca un răspuns la ofensiva patronală, muncitorimea a organizat acțiuni contra regimului burghezo-moșieresc.

★

Cele mai glorioase lupte ale acestor categorii de muncitori, detașamente de frunte ale proletariatului din Romînia, au fost acelea din ianuarie-februarie 1933, care rămîn în istoria luptelor de clasă ale proletariatului romîn drept piatră de hotar, căci se petrec într-unul din momentele cruciale ale istoriei contemporane a Romîniei.

[1] „Socialismul", 19 martie 1922.

www.dacoromanica.ro

Februarie 1933 apare ca o consecință a crizei economice mondiale una din cele mai grave crize ale capitalismului în stadiul său monopolist care cuprinsese întreaga lume, pornind tocmai din țara cea mai dezvoltată a lumii capitaliste, S.U.A. și cuprinzînd și Europa. Astfel criza se manifestă și în Romînia, care cunoscuse o stabilizare relativă, o epocă de refacere a capitalismului sub guvernarea aproape neîntreruptă a partidului liberal, cel mai reprezentativ partid al regimului burghezo-moșieresc. Criza a cuprins toate sectoarele de activitate economică, împletindu-se în desfășurarea ei cu criza agrară.

Pe plan mondial criza a lovit toate categoriile sociale, în primul rînd muncitorimea industrială, făcînd să crească șomajul pînă la proporții nemaivăzute pînă atunci, întrucît burghezia monopolistă nu renunța la profiturile obținute și căuta să iasă din criză prin intensificarea exploatării muncitorilor din propriile țări, ca și a maselor din țările dependente și din colonii.

Criza economică a dus la ascuțirea contradicțiilor de clasă dintre proletariat și burghezie, la acțiuni puternice ale muncitorimii sub formă de greve și de diferite acțiuni și manifestații, la care sînt antrenate și alte pături sociale pauperizate. Luptele clasei muncitoare, în fruntea cărora s-au găsit partidele comuniste și sindicatele revoluționare, au fost însuflețite de exemplul Uniunii Sovietice care, tocmai în acele vremuri de adîncă criză în viața economică capitalistă, cunoaște o înfloritoare dezvoltare economică prin realizarea și depășirea obiectivelor prevăzute de primul plan cincinal, prin încheierea colectivizării agriculturii.

Guvernele statelor imperialiste au vrut să sugrume primul stat socialist din lume, care constituia un exemplu și pentru muncitorii din alte țări capitaliste, uneltind o nouă campanie antisovietică, pregătind un război deschis împotriva U. R. S. S. Ele înarmează Germania și Japonia, vechi focare imperialiste; ajută și înarmează statele capitaliste din preajma Uniunii Sovietice: Polonia, Ungaria, Romînia, Turcia. Se ajunge la instalarea la putere a lui Hitler în Germania, creîndu-se cel mai primejdios focar de război în mijlocul Europei; se ajunge de asemenea la o înfeudare și mai accentuată a țărilor din Mica Antantă, din care făcea parte și Romînia.

Criza economică din 1929 1933 s-a manifestat într-o formă și mai acută în Romînia; durata crizei a fost mai lungă și urmările mult mai dezastruoase decît în alte țări capitaliste. Împletirea crizei industriale cu consecințele ei grave în toate sectoarele de producție, cu criza agrară, datorită existenței a numeroase rămășițe feudale, a făcut ca situația economică a Romîniei să devină precară în această perioadă.

Din efectele crizei asupra Romîniei, de mare intensitate sînt cele asupra transporturilor, unde se constată o intensificare a exploatării masei de salariați. Șomajul crește într-o proporție nemaintîlnită, ajungînd pînă la 50% din numărul total al lucrătorilor, incluzînd și șomajul parțial. Guvernele național-țărăniste, care s-au succedat la putere în perioada crizei economice, instaurate pentru a domoli nemulțumirile maselor, au înfeudat și mai mult țara, recurgînd la oneroase împrumuturi de stat, la introducerea controlului direct al finanței străine asupra căilor ferate

www.dacoromanica.ro

și altor instituții de stat. Numele lui Gaston Lefevre și al altor experți străini trimiși în acest scop vor rămîne mărturii rușinoase ale noii înrobiri economice și politice a țării.

În industria petrolieră, numărul șomerilor ajunge într-un moment la 30 000 față de 5 000—6 000 de lucrători ocupați, aceștia lucrînd însă numai 10 12 zile pe lună; se anulează orice spor la salariul de bază.

Partidul comunist apreciază astfel condițiile de muncă ale muncitorilor : „Capitalismul romîn, în căutarea unei ieșiri din criză pe spinarea clasei muncitoare, recurge la metode cu totul sălbatice de exploatare și asuprire a muncitorilor. Raționalizarea capitalistă din Romînia, care s-a introdus și se introduce în condițiile unei tehnici cu nivelul scăzut, s-a făcut printr-o exploatare deosebit de hrăpăreață a puterii de muncă"[1].

Apare acum sistemul „curbelor de sacrificiu". Prima „curbă de sacrificiu" a fost introdusă în 1931 printr-o comprimare sălbatică cu 10% a salariilor funcționarilor; în 1932 experții cer guvernului reducerea cu 30% a numărului salariaților statului; cea de-a treia curbă, din 13 februarie 1933, prevedea o nouă reducere a salariilor cu 700 de milioane de lei. Aceste „curbe de sacrificiu" impuse salariaților de stat, lucrători și mici funcționari, au constituit un pretext pentru scăderea salariilor muncitorilor din toate întreprinderile capitaliste. Salariile muncitorilor din transporturi și de la societățile petroliere din Valea Prahovei scad de asemenea la 63% în 1933 față de salariile din 1929.

Toate aceste măsuri de aruncare a greutăților crizei economice pe seama muncitorilor au trezit și mai mult îndîrjirea maselor și în primul rînd a ceferiștilor. P.C.R. a trecut la pregătirea și organizarea luptei dîrze în apărarea intereselor ceferiștilor și prin aceasta a întregii clase muncitoare.

Un rol de seamă în organizarea luptelor ce vor urma l-au avut acțiunile și grevele desfășurate de clasa muncitoare în anii 1929 1930. O mișcare de amploare a constituit-o greva muncitorilor din Valea Jiului din august 1929. Partidul comunist a desfășurat o activitate de lichidare a luptelor fracționiste fără de principii, care a împiedicat partidul să joace rolul de conducător politic și organizatoric al luptei împotriva încercărilor claselor exploatatoare de a ieși din criză pe spinarea oamenilor muncii. S-a dus lupta împotriva rămășițelor fracționismului și a sectarismului, de refacere a organizațiilor de partid și de strîngere a legăturilor partidului cu masele celor ce muncesc. P.C.R. și-a îndreptat atenția spre strîngerea legăturilor cu detașamentele principale ale proletariatului : ceferiștii, petroliștii, minerii, metalurgiștii. Aceasta avea o mare importanță atît pentru dezvoltarea mișcării revoluționare în țara noastră, cît și pentru continua întărire a partidului. Astfel, în toamna anului 1930, mii de muncitori de la C.F.R. au demonstrat în fața parlamentului cerînd încetarea concedierilor care se țineau lanț. La începutul lui 1931, organizația P.C.R. din București lansează o chemare ceferiștilor pentru organizarea unei demonstrații împotriva curbei de sacrificiu, care are loc în ziua de 29 ianuarie : peste 10 000 de muncitori de la Atelierele

[1] *Documente din istoria Partidului Comunist din Romînia. 1929—1933*, vol. III, E.S.P.L.P, București, 1956, p. 323.

www.dacoromanica.ro

Griviţa şi de la Atelierele centrale au pornit spre sediul sindicatului C.F.R. într o puternică demonstraţie. Comitetul Central al P.C.R. lansează, în zilele următoare, un apel pentru continuarea luptei, pentru alegerea unui Comitet central de acţiune şi a unor comitete pe ateliere. În tot cursul lunii februarie au loc manifestaţii repetate ale ceferiştilor din Cluj, Galaţi, Paşcani, Timişoara, Sibiu, Brăila, Tg.-Mureş, Dej, Simeria etc. În cursul acestor acţiuni s-a ajuns la definitivarea liniei juste a partidului de a se crea opoziţii roşii în sînul sindicatelor ceferiste existente. În aprilie 1931 a avut loc conferinţa pe ţară a opoziţiilor roşii, la care un rol important l a avut tovarăşul Gheorghe Gheorghiu-Dej, delegatul opoziţiei roşii de la atelierele din Galaţi.

Alegerile din vara anului 1931 au arătat că se ascut contradicţiile dintre diferitele grupări ale burgheziei şi moşierimii din ţară, aducînd listei guvernamentale mai puţin de jumătate din voturi, iar B.M.Ţ., organizaţie legală de masă condusă de P.C.R., a obţinut un număr dublu de voturi comparativ cu 1928.

În august 1931 apare organul central de presă al P.C.R. „Scînteia", care a avut un rol deosebit atît în procesul de clarificare ideologică şi tactică, necesară elaborării unei linii clare, cît şi pentru organizarea şi mobilizarea maselor la luptă împotriva regimului de exploatare şi asuprire.

În decembrie 1931 s-a ţinut istoricul Congres al V-lea al Partidului Comunist din Romînia. Analizînd situaţia economică şi politică internă, congresul a clarificat şi precizat caracterul şi sarcinile revoluţiei în Romînia şi a stabilit linia strategică şi tactică a P.C.R. în vederea desăvîrşirii revoluţiei burghezo-democratice şi trecerii la revoluţia socialistă. La congres au fost combătute şi zdrobite, pe de o parte, „teoria neoiobăgiei" a lui Dobrogeanu-Gherea, teorie de esenţă menşevică, care exagera rolul şi importanţa rămăşiţelor feudale la sate, subaprecia dezvoltarea capitalistă a ţării, ajungînd la concluzia oportunistă după care Romînia s-ar afla în faţa revoluţiei burgheze, şi, pe de altă parte, teza sectaristă „de stînga", care subaprecia rămăşiţele feudale şi nu vedea contradicţiile ascuţite dintre ţărănimea exploatată şi moşieri, supraaprecia dezvoltarea capitalismului şi susţinea că ţara noastră se află în faţa revoluţiei proletare. Congresul a stabilit că „evenimentul cel mai însemnat din punct de vedere al luptei revoluţionare este intrarea în luptă a muncitorilor din ramurile hotărîtoare ale industriei (mişcarea ceferiştilor, a metalurgiştilor din Reşiţa, a minerilor din Valea Jiului, a muncitorilor din porturi din Galaţi etc.)" [1]. Congresul a mai precizat de asemenea necesitatea făuririi unităţii proletariatului, la care se putea ajunge prin „tactica frontului unic de jos, pe baza cerinţelor zilnice ale maselor proletare" [2]. Toate aceste sarcini cer „o muncă sistematică, stăruitoare şi energică pentru pătrunderea şi întărirea organizatorică a organizaţiilor de partid, înainte de toate în centrele industriale şi politice hotărîtoare ale ţării (Valea Prahovei, Valea

[1] *Documente din istoria Partidului Comunist din Romînia, 1929—1933*, vol. III, E.S.P.L.P., Bucureşti, 1956, p. 325.

[2] *Ibidem*, p. 280.

www.dacoromanica.ro

Jiului, porturile, căile ferate, industria de război, poşta, telegraf, telefon) şi în ramurile şi întreprinderile din centrele respective" [1].

Anul de vîrf al crizei, 1932, aduce o nouă agravare a situaţiei clasei muncitoare, muncitorii ceferişti fiind dintre cei mai loviţi de noile măsuri luate de guvern pentru trecerea greutăţilor crizei pe seama oamenilor muncii. Ca răspuns, P.C.R. ia o serie de măsuri pentru organizarea luptei ceferiştilor : întărirea celulelor la atelierele de la Griviţa, Galaţi, Iaşi, Paşcani, Dej, Tr.-Severin; susţinerea tendinţei de acţiune comună a lucrătorilor de la ateliere cu alte categorii de lucrători şi funcţionari. Una din cele mai importante acţiuni, alegerea unei conduceri revoluţionare ferme a sindicatului C.F.R. în ianuarie 1932, cînd se introduce a doua curbă de sacrificiu, are loc la atelierele de la Dej, unde celula de partid era condusă de tovarăşul Gheorghe Gheorghiu-Dej, recent transferat de la Galaţi.

Mişcarea ceferiştilor ia amploare în toată ţara. În această acţiune de mobilizare şi îndrumare a organizării luptei ceferiştilor, un rol important l-au avut tovarăşii Gheorghe Gheorghiu-Dej, Chivu Stoica, Ilie Pintilie, Gh. Vasilichi şi alţi activişti ai partidului comunist. La finele lui ianuarie au loc : un şir de acţiuni la Atelierele C.F.R. „Nicolina" din Iaşi; la 14 ianuarie demonstraţia ceferiştilor în faţa Atelierelor Griviţa; protestul şomerilor la întrunirea sindicatului petroliştilor din Ploieşti; alte demonstraţii la Constanţa, la Oradea, unde participă şi ţărani, la Gheorghieni, unde este asaltată primăria. La 1 februarie muncitorii de la „Nicolina"-Iaşi declară grevă de două ore împotriva reducerii salariilor; la 17 februarie o nouă demonstraţie la Casa Poporului, pe care o ocupă împotriva reformiştilor din conducere; în acelaşi timp au loc demonstraţii repetate ale lucrătorilor de la Paşcani. O demonstraţie pe baza frontului unic are loc în ziua de 9 februarie la Atelierele „Griviţa", urmată de alte adunări similare în zilele de 10, 11 şi 14 februarie.

Ideea grevei generale pătrunsese adînc în conştiinţa muncitorilor ceferişti în cursul acestor agitaţii. „Epoca memoriilor şi intervenţiilor trebuia înlocuită cu acţiunea hotărîtă, la capătul căreia — desigur se afla greva", declară tovarăşul Gheorghe Gheorghiu-Dej la procesul din Craiova [2]. Dezvoltarea mişcării printre ceferişti reclama o conducere unitară şi de aceea se hotărăşte convocarea unei consfătuiri pe ţară a feroviarilor, pentru a discuta măsurile care trebuie adoptate împotriva reducerii salariilor şi a concedierilor, pentru revendicările imediate. Pregătirea ei a fost încredinţată sindicatului de la Dej, care avea o conducere revoluţionară deosebit de activă.

Conferinţa pe ţară a muncitorilor ceferişti a avut loc la Bucureşti, la 20 martie 1932, cu participarea a 17 delegaţi aleşi din centrele importante : Bucureşti, Iaşi, Cluj, Galaţi, Brăila, Paşcani, Tr.-Severin, Dej, Oradea. Delegaţii aparţineau partidelor comunist, socialist-independent, social-democrat sau fără de partid. Rolul hotărîtor la această conferinţă l-au avut comuniştii în frunte cu tovarăşul Gheorghe Gheorghiu-Dej.

[1] *Documente din istoria Partidului Comunist din Romînia, 1929—1933*, vol. III, E.S.P.L.P., Bucureşti, 1956, p. 311.

[2] „Apărarea ceferiştilor", I, nr. 1 din 16 iunie 1934.

www.dacoromanica.ro

Conferința a fost prima mare manifestare a frontului unic, iar hotărîrile ei priveau o sferă largă de acțiune.

Însemnătatea conferinței din martie 1932 constă în aceea că ea a constituit punctul de plecare pentru pregătirea, organizarea și conducerea de către P.C.R. a luptelor ceferiștilor. Această conferință a elaborat platforma care cuprindea revendicările imediate ale ceferiștilor ca : mărirea salariilor, reducerea zilei de muncă cu menținerea salariului întreg, ajutorarea permanentă a șomerilor de către guvern, încetarea concedierilor etc., cît și cerințe politice de bază ca : dreptul de organizare, întrunire și demonstrații, eliberarea deținuților politici, neadmiterea militarizării căilor ferate, împiedicarea fascizării țării. Tot aici s-a adoptat o rezoluție specială împotriva pregătirilor războiului antisovietic, pentru apărarea revoluționară a U.R.S.S. Conferința a ales un Comitet central de acțiune, avînd ca secretar pe tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej. Ea a stabilit planul de trecere de la acțiuni parțiale pentru revendicări imediate la greva generală a tuturor muncitorilor ceferiști.

Pregătirea conferinței, alegerea Comitetului central de acțiune ca și activitatea desfășurată pentru organizarea maselor de muncitori ceferiști a avut loc într-o luptă ascuțită nu numai împotriva aparatului represiv, ci și împotriva reformiștilor de diferite nuanțe care dispuneau de fonduri bănești, de sprijinul burgheziei ș.a. Social-democrații de dreapta încercau să orienteze activitatea de luptă a muncitorilor numai spre alcătuirea de memorii, demobilizau și dezbinau pe muncitori, căutînd să împiedice acțiunile deschise de masă pentru susținerea revendicărilor, se opuneau încheierii frontului unic muncitoresc. Partidul comunist a desfășurat o susținută muncă politică pentru a ajuta pe muncitori să înțeleagă că numai pe calea luptei deschise în front unic pot impune satisfacerea intereselor lor.

Crearea comitetelor de acțiune pe baza celui mai larg front unic, organizarea luptei greviste au demonstrat că zecile de mii de muncitori aderau la politica elaborată de P.C.R. Alegerea, în Comitetul central de acțiune, în comitetele regionale și locale de acțiune, a membrilor partidului comunist, precum și a membrilor partidului social-democrat și socialist-independent, cît și a muncitorilor fără de partid a constituit un mare succes al P.C.R. pe linia politicii juste de creare a frontului unic. Acest fapt arată de asemenea încrederea și prestigiul de care se bucurau comuniștii în rîndurile maselor muncitorești.

In calitatea sa de secretar al Comitetului central de acțiune, tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej a stabilit legături strînse cu muncitorii din principalele centre feroviare din țară, s-a deplasat în aceste localități, participînd direct la alegerea unor comitete locale de acțiune, a luat cuvîntul la adunări și consfătuiri legale și ilegale ale comitetelor de acțiune și ale organelor de partid.

S-a lansat apoi un manifest prin care se arătau rezultatele nefaste ale „curbelor de sacrificiu", care asigurau fondurile necesare pentru pregătirea războiului antisovietic ; s-au organizat comitete locale pe baza frontului

www.dacoromanica.ro

unic, s-a editat ziarul „Lupta C.F.R.", s-au trimis delegați ai Comitetului central de acțiune în toate centrele din țară. În cursul lunilor aprilie-mai au avut loc numeroase adunări ale sindicatelor ceferiste, care au ales noi membri în comitetele de acțiune locale, aderenți ai hotărîrilor conferinței. Una din cele mai importante adunări a avut loc în ziua de 9 aprilie la Casa Poporului din Iași.

În aprilie 1932 are loc plenara C.C. al partidului comunist, care, analizînd situația creată în primele luni ale anului, a trasat noi sarcini membrilor de partid. În primul rînd s-a hotărît întărirea frontului unic în jurul comitetelor de acțiune alese, organizarea grevelor ca singura cale a revendicărilor imediate ale ceferiștilor, folosirea tuturor mijloacelor legale existente. Cu prilejul conferinței Uniunii ceferiste din 20—24 aprilie, convocată de Uniunea sindicală amsterdamistă, majoritatea delegaților s-au ridicat împotriva politicii reformiste, declarîndu-se pentru unitatea de acțiune și sprijinind în felul acesta linia susținută de comuniști. În cursul lunilor mai și iunie se țin conferințe regionale pentru alegerea de comitete de acțiune și delegați la congresul uniunii ce trebuia să se țină la Brașov, de data aceasta toate adunările se țin legal; conferințele de la Galați, pentru Moldova, și de la Cluj, pentru Transilvania, sînt conduse de fapt de comuniști.

În august 1932 Comitetul central de acțiune ține o ședință în care se discută problema congresului muncitorilor ceferiști. La 10—11 septembrie are loc o consfătuire la Galați a principalelor comitete de acțiune, la care tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej stabilește ca problemă centrală pentru realizarea obiectivelor propuse întărirea frontului unic. La Timișoara are loc, în ziua de 25 septembrie, ședința Comitetului regional de acțiune; în zilele de 2 și 3 octombrie au loc adunări ale ceferiștilor de la Iași, cînd țin ample cuvîntări tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej și Ilie Pintilie.

În tot acest răstimp, Comitetul Central al partidului comunist și Consiliul General al Sindicatelor Unitare elaborează o serie de materiale pentru întărirea acțiunii ceferiștilor. „Adînc în mase și în fruntea luptei maselor iată linia noastră de bază", se spune într-unul din aceste documente [1]. Ca urmare lupta muncitorilor ceferiști din București a luat un curs mai ofensiv și s-a concretizat în repetate demonstrații la Atelierele „Grivița".

În octombrie a avut loc o plenară a C.C. al P.C.R., care a trasat noi directive pentru întărirea și lărgirea legăturilor partidului cu muncitorii din întreprinderi. Urmarea importantă a fost o activitate susținută a partidului în Valea Prahovei în cursul lunii octombrie: se constituie comitete de front unic în cele mai de seamă întreprinderi petroliere; sindicatele adoptă linia frontului unic, se lansează un apel de acțiune. La 11 noiembrie muncitorii de la Astra Romînă se adună la Casa Poporului, alegîndu-se un comitet de acțiune împreună cu socialiștii independenți, ce-și lărgește activitatea și în alte întreprinderi; apare ziarul „Frontul

[1] Arhiva Institutului de istorie a partidului de pe lîngă C.C. al P.M.R., cota Ab XVII—23, inv. 641, p. 14.

www.dacoromanica.ro

Unic", semilegal. Agitațiile petroliștilor cresc în toamna lui 1932 și în primele două luni ale anului 1933.

Acțiunile ceferiștilor și petroliștilor din 1932 se împletesc cu numeroasele acțiuni ale muncitorilor din toată țara, ale unor categorii de funcționari, ale șomerilor. Prin lupta lor dîrză, detașamentele de frunte ale clasei muncitoare sînt exemplu pentru toți cei ce sufereau crunt de pe urma crizei, care adusese țara într-un greu impas. În același timp lupta lor este cunoscută și peste granițe.

Între 25 și 27 decembrie 1932 a avut loc la Berlin Conferința internațională a sindicatelor feroviare, la care tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej a reprezentat mișcarea feroviarilor din Romînia. În raportul prezentat, secretarul Comitetului central de acțiune a arătat caracterul și succesul luptelor ceferiștilor din Romînia; conferința a subliniat justețea liniei adoptate cu prilejul acestor lupte.

La începutul anului 1933 consecințele dezastruoase pentru poporul romîn ale politicii guvernului devin și mai evidente. Salariile scad și mai mult, în timp ce prețurile cresc continuu; indicele capacității de consum scade la 44,4% în 1933 față de 1929. Guvernul înfeudează țara și mai mult capitaliștilor din Apus. La 28 ianuarie 1933 se semnează așa-numitul „Acord de colaborare tehnică" cu Societatea Națiunilor prin care se lărgește controlul fățiș și multilateral al monopolurilor străine asupra țării noastre.

Comitetul Central al P.C.R. ia atitudine împotriva planului de la Geneva și prin hotărîrile adoptate la 9 februarie 1933 demască înfeudarea economică a țării. Partidul cheamă proletariatul, masele muncitoare la luptă împotriva noii politici a burgheziei, de înrăutățire a traiului oamenilor muncii, de înfeudare a țării capitaliștilor occidentali. Acțiunile revoluționare de la începutul anului 1933 cuprind categorii noi de salariați și noi organizații: învățători, profesori, Federația generală a Asociațiilor C.F.R., Federația generală a salariaților publici, Societățile de pensionari, meseriașii, micii negustori, studenții. Pentru întîia oară apare o mare organizație revoluționară de țărani Frontul Plugarilor, sub președinția dr. Petru Groza, care în 1934 a încheiat un front comun de luptă cu P.C.R.

Se țin numeroase întruniri, au loc demonstrații pe străzi, se trimit memorii autorităților burghezo-moșierești. Un spirit de revoltă cuprinde țara de la un capăt la altul, despre care însești organele de presă ale regimului burghezo-moșieresc vorbeau deschis. În aceste condiții de efervescență revoluționară, de puternice acțiuni ale maselor muncitoare se desfășoară luptele ceferiștilor și petroliștilor din ianuarie-februarie 1933.

Pornind de la faptul că ceferiștii și petroliștii ocupă locul cel mai important în cadrul acțiunilor maselor muncitorești, Comitetul Central al P.C.R. a hotărît intensificarea propagandei prin toate organele sale, pentru difuzarea directivelor Congresului al V-lea, pentru intensificarea acțiunilor de masă și pentru pregătirea grevei generale. În primul rînd se au în vedere atelierele principale ale C.F.R., care cuprindeau circa 20 000 lucrători, apoi „Griviția", circa 7 000. Lupta muncitorimii ceferiste avea o bogată tradiție revoluționară. Se aleg noi delegați în comitete, se desemnează delegați pe secții, comuniștii țin strînsă legătură între ei, se

www.dacoromanica.ro

completează rîndurile celor arestați de poliție cu alți muncitori activi. În unele centre — Iași, Galați, Cluj, Pașcani — se țin adunări cu reprezentanți ai celorlalte ateliere din țară, uneori și ai altor sindicate muncitorești.

În ziua de 28 ianuarie la Atelierele Griviței, după o demonstrație în fața administrației, se alege un comitet de acțiune, format din comuniști, social-democrați, socialiști independenți și fără de partid în frunte cu tovarășul Chivu Stoica, comitet ce avea să conducă luptele de acum înainte; în aceeași zi se declară grevă parțială, condusă direct de comitetul de acțiune, ceea ce însemna o cotitură importantă în desfășurarea grevelor.

Cu toate că Ministerul Comunicațiilor, înspăimîntat, satisface prima cerere a ceferiștilor, plata integrală a avansului pe luna ianuarie, comitetul de acțiune hotărăște continuarea luptei. La 31 ianuarie se declară o nouă grevă demonstrativă pentru satisfacerea întregului plan de revendicări; muncitorimea din Capitală este chemată prin fluierul sirenelor, peste 6 000 de lucrători din întreprinderile învecinate sînt prezenți. Greva de la 31 ianuarie dovedește creșterea spiritului revoluționar al maselor. În zilele de 30 și 31 ianuarie ceferiștii din Iași, Pașcani și alte centre sînt puși în curent cu acțiunile celor de la Griviția.

În aceste zile se întărește lupta petroliștilor din Valea Prahovei. La începutul anului 1933, trusturile petrolifere americane și engleze au încercat să pună în aplicare acordul încheiat anterior cu privire la reducerea producției de petrol în Romînia, ceea ce însemna în fapt noi și masive concedieri de muncitori petroliști, reducerea salariilor celor rămași la lucru. Sub conducerea Comitetului regional de partid din Ploiești activau comitete de acțiune în principalele centre petrolifere : Ploiești, Moreni, Cîmpina, Băicoi. La Ploiești funcționa un comitet de acțiune pe întreaga regiune din Valea Prahovei. În urma hotărîrilor luate de P.C.R. în toamna lui 1932, organizarea luptei muncitorilor prin comitetele de acțiune a dus în ianuarie 1933 la un avînt al luptei împotriva reducerii salariilor și împotriva celorlalte măsuri represive luate de autorități. Și aici lupta comitetelor de acțiune s-a împletit cu activitatea sindicatelor, pe baza frontului unic.

De aceea, ca urmare a acestor măsuri, la începutul lui ianuarie 1933 se trece la demonstrații de masă, care reușesc să impună încheierea contractelor de muncă la unele întreprinderi; în zilele de 2 și 4 ianuarie muncitorii de la „Orion" demonstrează pînă în centrul orașului Ploiești, reușind să intre în clădirea inspectoratului muncii. În zilele următoare demonstrează șomerii care pătrund în localul primăriei orașului, de unde cu greu au fost evacuați de poliție. La 21 ianuarie lucrătorii de la rafinăria „Romîno-Americană" declară grevă; la 30 ianuarie izbucnește o grevă puternică la „Astra-Romînă", unde sirenele au chemat pe ceilalți muncitori la grevă : peste 5 000 de oameni s-au adunat în fabrică și în jurul ei. Un succes strălucit au obținut muncitorii aci prin atitudinea lor hotărîtă; conducerea fabricii și reprezentanții autorităților au fost obligați să semneze un act de recunoaștere a revendicărilor reclamate de muncitori.

www.dacoromanica.ro

Exemplul muncitorilor de la „Astra-Romînă" a fost urmat de muncitorii de la rafinăria „Romîno-Americană" care au declarat grevă la 1 februarie. Muncitorii din Ploiești, mobilizați de comitetul de acțiune, se solidarizează cu greviștii și se îndreaptă spre întreprinderea „Romîno-Americană" aflată în afara orașului. Autoritățile au adus forțe militare, sute de muncitori au fost arestați și transportați spre Ploiești. Comitetul de acțiune a mobilizat muncitorii de la întreprinderile din oraș, în frunte cu cei de la „Astra-Romînă", 8 000 de oameni au înconjurat poliția și localul jandarmeriei și au ținut un mare miting în piața centrală după ce au obținut ca toți arestații să fie eliberați. Deși aceste lupte n-au dus la realizarea în întregime a revendicărilor muncitorești, ele au însemnat totuși o ridicare a spiritului revoluționar al petroliștilor din Valea Prahovei. Luptele muncitorilor de pe Valea Prahovei, prin modul în care s-au desfășurat și prin metodele folosite, au constituit o verificare a activității pe baza frontului unic și un succes al muncii desfășurate de partidul comunist în rîndurile acestora, o aplicare creatoare a liniei juste trasate de Congresul al V-lea al partidului.

În aceleași zile reîncepe lupta hotărîtă a ceferiștilor. Comitetul Central de Acțiune lansează un manifest cu chemarea : „Muncitori ceferiști ! Răspunsul vostru trebuie să fie greva și nepărăsirea fabricii !" ca răspuns la nepăsarea guvernului față de repetatele lor cereri și la atitudinea pasivă a conducerii reformiste a sindicatului ceferist. In seara zilei de 31 ianuarie comitetul de acțiune adoptă hotărîri definitive, întocmind un plan amănunțit de acțiune. In dimineața zilei de 2 februarie printre muncitorii de la Atelierele Griviția a început să circule manifestul cu revendicări economice și politice. La orele 9, sirena, trasă de tînărul Vasile Roaită, cheamă la încetarea lucrului și la o mare adunare ; se declară greva și se alege un comitet larg de grevă alcătuit din 350 de muncitori, organ nemijlocit al întregii acțiuni.

Se alege un Comitet executiv al Comitetului de acțiune, gărzi de apărare și pichete de grevă — în fruntea cărora sînt comuniștii ; accesul în ateliere este admis numai pentru delegații muncitorilor din afară, tovarăși de luptă ai ceferiștilor — lucru ce nu se mai întîmplase din 1920. Delegații se prezintă la direcția atelierelor, cerînd ca să se trateze cu muncitorii la fața locului și nu la minister. Vin delegați de la Chitila-Triaj, Halta Griviția ; la poarta atelierelor sosesc soțiile și rudele celor în grevă, și de asemenea delegați ai altor întreprinderi. Muncitorii din diferite fabrici se agită, țin întruniri, se declară solidari cu ceferiștii de la Griviția.

Guvernul ia, în aceeași zi, primele măsuri de represiune, alarmat de amploarea mișcării. La început trei companii de jandarmi ocupă străzile spre ateliere, izolîndu-le. Comitetul de grevă răspunde printr-un nou manifest ; sirena sună mereu ; spre seară numărul greviștilor ajunge la 8 000, iar al celor adunați la porțile atelierelor la 6 000. Din balconul administrației, de la porțile atelierelor, din mijlocul mulțimii se vorbește mereu despre scopurile grevei, despre solidaritatea muncitorilor. Spre seară se anunță că ministrul Comunicațiilor primește o delegație pentru tratative — comuniștii susțineau ca aceste tratative să aibă loc la ateliere ; se obține ca ele să nu dureze mai mult de două ore. După 16 ore de grevă dîrză,

www.dacoromanica.ro

cele mai multe revendicări sînt admise, Comitetul executiv hotărînd încetarea grevei.

În aceleași zile acțiuni similare au loc la Iași, Galați, Pașcani, Cluj, Oradea, Brașov, Constanța, Satu Mare, Brăila, Buzău. Încă în seara zilei de 2 februarie muncitorii Atelierelor C.F.R. Nicolina Iași își manifestă solidaritatea cu greviștii din București, iar a doua zi sub îndrumarea Comitetului local de acțiune condus de Ilie Pintilie are loc o grevă demonstrativă. La 4 februarie, ceferiștii din Iași declară grevă cu ocuparea fabricii, iar muncitorii din alte întreprinderi ale Iașului, mobilizați de organizația locală de partid, se adună în jurul Atelierelor C.F.R. și se împotrivesc jandarmilor care voiau să evacueze Atelierele.

La Cluj, Comitetul local de acțiune organizează la 4 februarie o demonstrație de sprijinire a revendicărilor formulate de muncitorii de la Griviția, iar la 6 februarie o altă grevă demonstrativă cînd impun autorităților recunoașterea acelorași drepturi, cucerite la 2 februarie de ceferiștii de la Griviția. În principalele centre greviștii primesc salutul Comitetului Central de Acțiune transmis prin tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej.

Satisfacerea aproape în întregime a revendicărilor muncitorimii ceferiste din partea guvernului urmărea să cîștige răgaz pentru a trece apoi la reprimarea muncitorimii. Se hotărăște sporirea efectivului de jandarmi cu 15 000 de oameni, de la 3 februarie Atelierele Griviția sînt puse sub supraveghere permanentă, se votează legea stării de asediu, care se și aplică în primul rînd împotriva comuniștilor, se hotărăște dizolvarea comitetelor de acțiune, a unor organizații sindicale etc. Printr-o ordonanță a Corpului II Armată, Atelierele Griviția sînt puse sub control militar, Valea Prahovei este împărțită în patru zone militare.

Comitetul Central al P.C.R. lansează un manifest luînd atitudine fermă împotriva stării de asediu; U.T.C., organizațiile de masă, Ajutorul Roșu, Blocul Muncitoresc-Țărănesc editează manifeste similare. Tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej publică un articol: *Greșelile mișcării antirăzboinice*, în „Buletinul comitetului de luptă împotriva războiului" din 4 februarie 1933, care a constituit un prețios îndreptar politic în legarea luptelor economice de zi cu zi cu lupta împotriva pericolului de război.

Muncitorii de la Atelierele Griviția trec imediat la traducerea în viață a îndrumărilor date de partid pentru apărarea revendicărilor lor. În primul rînd se alege în locul Comitetului de acțiune care se dizolvă un larg Comitet de fabrică, al cărui secretar este tovarășul Chivu Stoica. Se încep tratative cu Direcția Atelierelor, care tergiversează aplicarea angajamentelor — atitudine pe care o iau autoritățile respective și în celelalte centre ale țării. O nouă efervescență se produce printre ceferiști, petroliști și alte categorii de muncitori.

În aceste împrejurări are loc ședința Comitetului Central de Acțiune a lucrătorilor și salariaților de la C.F.R., într-o casă conspirativă de la marginea Bucureștiului, ședință condusă de tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej. Se hotărăște pregătirea amănunțită pentru trecerea la o contraofensivă politică împotriva stării de asediu și pentru impunerea respectării revendicărilor obținute la 2 februarie. Comitetul Central al P.C.R. elabo-

www.dacoromanica.ro

rează două documente importante de partid : „Circulara din 8 februarie 1933" și „Rezoluția din 9 februarie 1933", prin care, analizîndu-se luptele ceferiștilor și petroliștilor, precum și atitudinea guvernului, se fixează noi sarcini pentru organizarea luptei greviste a întregii muncitorimi, întărirea rolului de pionier al ceferiștilor în această luptă.

Hotărîrile Comitetului Central sînt prelucrate de organizația comunistă de la Atelierele Griviția în ședința din seara zilei de 8 februarie, ce fixează pentru a doua zi adunarea generală a sindicatului; guvernul o interzice masînd puternice forțe polițienești. În alte centre : Cluj, Oradea, Arad, Iași, Pașcani ceferiștii reușesc cu mari greutăți să țină adunări în aceleași zile.

Guvernul trece la ofensivă deschisă. În ziua de 11 februarie ordonă dizolvarea organizațiilor deja scoase în afara legii ca P.C.R., U.T.C., cît și a noilor organe și organizații de luptă în frunte cu Comitetul Central de Acțiune al ceferiștilor, extinzînd măsurile nu numai în zonele stării de asediu, ci în întreaga țară. În noaptea de 11—12 februarie se efectuează percheziții și arestări în masă.

În aceste condițiuni Comitetul Central al P.C.R. hotărăște trecerea la contraofensivă deschisă. Încep zilele hotărîtoare din februarie 1933.

În zilele de 13 și 14 au loc ședințe ale Comitetelor locale de acțiune care hotărăsc declararea de greve demonstrative. Cei dintîi încep lupta ceferiștii din Cluj, care declară greva în ziua de 13 februarie, punînd în practică toate formele noi, revoluționare, folosite la Atelierele Griviția : ocuparea atelierelor, comitete de grevă alese pe loc, revendicări la Direcția regională prin delegați, organizarea solidarității celorlalți muncitori din oraș cu greviștii. Poliția și armata înconjoară Atelierele, dar la 14 februarie intră în grevă demonstrativă toate întreprinderile din Cluj, așa cum nu se mai văzuse în acest oraș. Ceferiștii, în continuă agitație, cu toată rezistența în fața repetatelor atacuri ale armatei și jandarmilor, au fost nevoiți să evacueze atelierele.

După luptele ceferiștilor de la Iași, Oradea, Timișoara, în zilele de 15 și 16 februarie au loc eroicele lupte ale ceferiștilor de la Atelierele Griviția, care „au dat istoriei de clasă din această țară zile de un neasemuit eroism revoluționar"[1].

În continuarea măsurilor de represiune, în noaptea de 14 spre 15 februarie se efectuează arestări masive printre membrii comitetelor de acțiune, începînd cu conducătorii frontului unic, printre care și tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej. Aceste arestări au însemnat o puternică lovitură dată mișcării revoluționare, tocmai în clipele cînd ea avea nevoie mai mult de conducători pricepuți.

Partidul comunist hotărăște declararea grevei în dimineața zilei de 15 februarie. Muncitorii, îndîrjiți, ocupă atelierele, grupe de muncitori din oraș se îndreaptă spre Griviția, al cărui Comitet de fabrică mobilizase peste 5 000 de lucrători; cererile lor au avut mai mult un caracter politic : înlăturarea stării de asediu, eliberarea arestaților, recunoașterea Comitetului de fabrică. Pînă la amiază întregul București aflase de reînce-

[1] „Scînteia", an. III, nr. 4, 15 28 februarie 1933.

www.dacoromanica.ro

perea greveі la Atelierele Griviţa reduta întregii muncitorimi ceferiste. Grupe de autoapărare păzesc porţile, altele înconjoară pe dinafară Atelierele şi fac legătura cu masele de oameni veniţi în ajutor; acoperişurile şi gardul sînt transformate în tribune, de unde se vorbeşte mereu, cei din afară răspund cu cuvîntări de solidaritate. Cuprinsul cuvîntărilor împleteşte lozinci economice cu cele politice: „Jos starea de asediu", „Jos cu scăderea salariilor", „Trăiască frontul unic al muncitorimii", „Eliberarea arestaţiilor", „Jos cu războiul antisovietic" şi altele. Muncitorii de la numeroase întreprinderi din Bucureşti: „Malaxa", „Herdan", „Vulcan", „Mociornița", „Lemaître", Uzinele Comunale de Apă, Regia etc., se alătură marii acţiuni trimiţînd delegaţi în Grant sau ţinînd întruniri în fabrici, cu aceleaşi lozinci, în acelaşi spirit revoluţionar — larg protest împotriva regimului de exploatare şi teroare, o largă manifestare conştientă de clasă.

Guvernul, în urma hotărîrilor luate, trece la noi măsuri represive. Un regiment de jandarmi pedeştri se deplasează la Griviţa, companii de grăniceri sînt puse la dispoziţia poliţiei Capitalei, toate trupele sînt consemnate în cazărmi, străzile spre Grant sînt blocate de soldaţi, jandarmi, poliţişti; în jurul Atelierelor se strîng tot mai mulţi muncitori, meseriaşi, comercianţi, studenţi — la un moment dat 12 000 de oameni, care reuşesc să spargă cordonul de izolare a greviştilor din Ateliere.

Clocotul revoluţionar, exprimat prin hotărîrea ceferiştilor de a nu relua lucrul şi a nu părăsi atelierele pînă la satisfacerea tuturor revendicărilor, ca şi ecoul entuziast de solidaritate în oraş, înspăimîntă guvernul, care se teme de extinderea mişcării. Prima măsură luată de autorităţile burghezo-moşiereşti, aceea de a închide Atelierele, nu s-a putut îndeplini întrucît lucrătorii au rămas pe loc, cu toate că s-au întărit forţele militare, s-au evacuat străzile învecinate şi s-a ordonat închiderea magazinelor. Muncitorii şi alte categorii de oameni ai muncii care au ocupat străzile nu au dat îndărăt cu toate sutele de arestări, bucluri, focuri de salve în aer. Spre seară o delegaţie a fost trimisă la ministrul Comunicaţiilor, fără a obţine rezultate şi de aceea greva a continuat. Panica guvernului a crescut mai mult cînd, în seara zilei de 15 februarie, se agitau înşişi unii soldaţi, care au refuzat să tragă în muncitori; unităţile nesigure au fost înlocuite în grabă, iar un efectiv de 2 000 soldaţi a primit ordinul de evacuare a muncitorilor în dimineaţa zilei de 16 februarie.

Prin schimbarea tacticii de către armată, noaptea s-a început evacuarea forţată a maselor de pe străzile din jurul Atelierelor, acţiune care reuşeşte cu greu şi numai cu ajutorul focurilor de armă. Se instalează mitraliere în faţa atelierelor; la 6,25 dimineaţa, după o somare fără răspuns, începe focul necurmat împotriva muncitorilor; primii sînt seceraţi cei din grupul de apărare de la poarta nr. 1 în frunte cu comunistul Dumitru Popa; vaiete şi rafale, strigăte indignate şi lozinci, cad unii după alţii eroicii apărători; sînt rupţi de grupe şi căraţi cu camioanele în arresturi peste 2 000 de muncitori. Pe caldarîmul din incinta Atelierelor sute de morţi şi răniţi sînt culeşi în grabă.

Vestea masacrului de la Griviţa a zburat ca fulgerul în Capitală şi în întreaga ţară; un val de indignare a răsunat, împletit cu acţiuni demonstrative, proteste la autorităţi, ajutoare imediate familiilor celor loviţi;

www.dacoromanica.ro

presa ilegală a partidului comunist a chemat masele în sprijinul luptelor celor de la Atelierele Griviţa. În ziua de 16 februarie şi în următoarele zile au avut loc greve demonstrative la Galaţi, Iaşi, Paşcani, Timişoara, Tr. Severin, Arad, Braşov, Mărăşeşti, Brăila, Tg. Mureş, Constanţa.

Lupta muncitorilor ceferişti şi petrolişti împotriva exploatării capitaliste, împotriva fascismului şi a războiului, dîrzenia şi eroismul muncitorilor de la Griviţa din 15—16 februarie 1933, înalta lor demnitate revoluţionară au însufleţit masele largi populare din întreaga ţară. Partidul Comunist din Romînia, arătînd muncitorilor din fabrici şi uzine că lupta lor împotriva regimului de teroare din Romînia nu se terminase, chema masele să continue lupta împotriva stării de asediu, pentru eliberarea arestaţilor, încetarea concedierilor, pentru dreptul la muncă, pîine şi libertate. Pe baza experienţei acumulate în timpul luptelor ceferiştilor şi petroliştilor, partidul comunist dovedea maselor că frontul unic este tactica justă pentru cucerirea drepturilor şi libertăţilor lor.

În toate centrele feroviare s-au arborat steaguri roşii, s-au discutat deschis evenimentele şi s-au ţinut scurte întruniri, strîngîndu-se fonduri de ajutoare. O mare agitaţie a avut loc printre petroliştii din Valea Prahovei : cei de la „Astra Romînă" au declarat grevă în ziua de 16 februarie, cu toate că conducătorii lor au fost arestaţi şi cu toată starea de asediu. Întruniri şi demonstraţii de protest au avut loc şi la minele din Valea Jiului şi din Judeţul Bacău, la uzinele din Hunedoara şi Reşiţa, la forestierii din Valea Trotuşului şi Bistriţei ca şi la fabricile de textile din Buhuşi, Braşov, Găvana — acţiuni desfăşurate după exemplul luptelor de la Griviţa. Marea bătălie de clasă din februarie 1933 nu s-a terminat o dată cu reprimarea sîngeroasă; a însufleţit masele truditoare în acţiunile ce au urmat. Lupta de demascare a regimului burghezo-moşieresc de către conducătorii grevelor din 1933 la procesul înscenat a fost o continuare a acestor bătălii de clasă cu alte mijloace.

★

Procesul, desfăşurat la Bucureşti şi Craiova, în care acuzaţii au devenit acuzatori, a fost procesul dictaturii de clasă, cînd a apărut în adevărata sa înfăţişare regimul de exploatare, de corupţie şi politică de trădare a intereselor naţionale şi de înfeudare a ţării. Prima dată, conducătorii luptelor din februarie 1933 au fost aduşi în faţa consiliului de război al Corpului II Armată din Bucureşti între 17 iunie şi 20 august 1933, iar a doua oară în faţa Consiliului de Război al Corpului I Armată din Craiova între 4 iunie şi 1 iulie 1934, în urma casării sub presiunea luptei maselor în martie 1934 a sentinţei date la Bucureşti. Peste 400 de martori, delegaţii venite din toate colţurile ţării, telegrame şi proteste cu mii şi mii de semnături au fost trimise la Bucureşti şi Craiova, unde s-au judecat în faţa tribunalelor militare bravele acţiuni ale celor ce au condus cele mai conştiente detaşamente muncitoreşti în momente grele.

Procesul înscenat conducătorilor muncitorilor ceferişti şi petrolişti a fost transformat într-o tribună de luptă a partidului, de demascare a celor care au organizat masacrul de la Atelierele Griviţa şi au instaurat

www.dacoromanica.ro

teroarea în întrega țară, de demascare a racilelor regimului burghezo-moșieresc. Acuzații s-au transformat în acuzatori și au dezvăluit viața de mizerie și suferințe a celor ce muncesc, întreaga putreziciune a partidelor burgheze. Sutele de martori veniți din toată țara s-au declarat solidari cu lupta muncitorilor ceferiști și petroliști, au arătat justețea revendicărilor pentru care au luptat muncitorii, cerînd stingerea procesului și eliberarea celor arestați. Din străinătate au sosit mii de telegrame și scrisori din partea organizațiilor muncitorești, a organizațiilor democratice și personalităților progresiste în apărarea conducătorilor muncitorimii ceferiste și petroliste.

Luptele ceferiștilor și petroliștilor au trezit interes departe peste granițele țării, acțiunile de simpatie și sprijin cu greviștii transformîndu-se în campanii de proteste, într-o largă și puternică manifestare de solidaritate internațională. Ele sînt recunoscute în întreaga lume ca strălucită manifestare antiimperialistă, antifascistă și antirăzboinică, constituind totodată prima împotrivire a muncitorimii — pe plan european — împotriva hitlerismului, abia instaurat în una din cele mai importante țări capitaliste din Europa.

Din numeroasele manifestări de solidaritate pe plan mondial, amintim doar una, la care am fost martor. La începutul lui iunie 1933 s-a ținut la Paris istoricul Congres mondial antifascist la care am participat ca delegat din Romînia. În cuvîntul nostru. după o scurtă relatare a situației grele din țara noastră, unde se pregătea întronarea unui regim lipsit de libertăți și unde se pregătea războiul antisovietic, am subliniat cine reprezintă rezistența națională, nădejdea întregului popor. Și numai cît am pronunțat cuvîntul „Grivița" — cuvînt pe care toți l-au înțeles — și masa întreagă a celor 3 500 de delegați din toată lumea s-a sculat în picioare și cîteva minute au manifestat cu o energie fără seamăn.

„Un suflu de admirație pentru eroicii conducători ai muncitorimii romîne și solidaritate deplină cu ei a cuprins întreg Congresul, la care erau reprezentanți milioane de muncitori manuali și intelectuali, ca o cinstire a luptelor duse pentru dreptatea cauzei muncitorești, întreg Congresul a cerut ca în Comitetul Mondial ce conduce lupta contra fascismului și războiului să fie delegat și un lucrător de la Atelierele Căilor Ferate Romîne" [1].

Un rol important în apărarea internațională a victimelor terorii din Romînia l-au jucat organizațiile internaționale revoluționare și democratice: Internaționala Comunistă, Internaționala Roșie a Sindicatelor, Ajutorul Roșu Internațional, Organizația internațională a feroviarilor, organizații de tineret și femei. Ziarele și revistele acestor organizații au publicat numeroase articole și apeluri, apreciind rolul și caracterul luptelor din 1933, cerînd sprijinul în favoarea celor loviți de reacțiunea romînă. O campanie intensă s-a dus pentru susținerea conducătorilor muncitorimii implicați în procesul de la București și Craiova, pe adresa Consiliului de Război din București, Ministerului de Interne și guvernului trimițîndu-se telegrame, proteste, fotografii ale celor căzuți în luptele de la Griviția.

[1] „Apărarea ceferiștilor", din 29 iunie 1934.

www.dacoromanica.ro

Conferința internațională a feroviarilor ținută în august 1934 la Paris a avut în atenția sa luptele ceferiștilor din Romînia, protestînd energic împotriva verdictelor de la Craiova; un protest scris s-a trimis ministrului de Interne semnat de reprezentanți ai muncitorimii din Franța, Anglia, Spania, Australia, Mexic. O moțiune de solidaritate cu ceferiștii și petroliștii romîni votează Congresul Internațional al Tineretului din 1934 ținut la Paris.

Sprijinul cel mai puternic l-au manifestat — cum era și firesc — masele populare din U.R.S.S. Zi de zi apăreau numeroase materiale referitoare la luptele eroice din Romînia, în ziarele „Pravda", „Izvestia", „Trud", „Gudok", organul feroviarilor sovietici, și altele. S-a editat o broșură specială *Evenimentele din februarie*; moțiuni, colecte, scrisori din toate colțurile Uniunii Sovietice au ajuns pînă în Romînia, cu toate opreliștile regimului burghezo-moșieresc, unele publicate chiar în presa ilegală romînească.

Dintre țările capitaliste, mișcarea de solidaritate a luat un mare avînt în Franța, unde se aflau sediile cîtorva organizații internaționale democratice de care am amintit. Imediat după atacul sîngeros de la Grivița o adevărată explozie de indignare s-a manifestat în presa comunistă și în numeroase ziare democratice: „L'Humanité", „La tribune des cheminots", „L'internationale de l'enseignement", „Le populaire". La 25 octombrie 1933, Conferința feroviarilor din Franța, Belgia și Saar a trimis salutul revoluționar vitejilor ceferiști și se angaja să le urmeze exemplul. Ajutorul Roșu din regiunea pariziană, în adunarea generală de la 28—29 octombrie 1933, Congresul din Alsacia-Lorena al Ajutorului Roșu de la 5 noiembrie 1933, Secția din regiunea Strassbourg în adunarea de la 6 martie 1934 și alte multe secții au trimis salutul lor. S-a editat broșura *Lupta muncitorilor feroviari romîni*. Congresul al VII-lea al Confederației Generale a Muncii, ținut în timpul procesului de la Craiova, a votat moțiunea „Către feroviarii romîni". Studențimea progresistă franceză și romînii aflați la studii s-au alăturat și ei campaniei; intelectuali de frunte ca Henri Barbusse, Romain Rolland și alții s-au aflat printre apărătorii eroicilor luptători. La procesul de la Craiova a participat o delegație a feroviarilor din Franța, formată din trei lucrători de ateliere și ca apărător avocatul Charles Bourhoumieux, ca delegat al unui număr de avocați din secțiunea franceză a Asociației juridice internaționale.

Și în Cehoslovacia mișcarea de solidaritate a luat un mare avînt. Ziarul „Rude Pravo", organul central al Partidului Comunist din Cehoslovacia, a publicat zilnic corespondențe și comentarii cu știri din Romînia: despre luptele muncitorimii, despre atitudinea guvernanților și a partidelor burgheze, înfeudate politicii imperialiste, demascînd „Mica Înțelegere". Deputații comuniști au condamnat, în cuvîntările lor din parlament, crimele odioase de la Grivița. În numărul său de la 16 iulie 1933 ziarul „Rude Pravo" a reprodus apelul Comitetului Central al Ajutorului Roșu din Romînia; articole vibrante au relatat procesul de la Craiova și au stigmatizat verdictul. Revista „Tvorba" a urmărit îndeaproape evenimentele, dînd informații și publicînd proteste ale numeroșilor muncitori și intelectuali progresiști din Cehoslovacia, care cereau stingerea proce-

www.dacoromanica.ro

sului. Au avut loc demonstrații în fața ambasadei romîne de la Praga, s-au alcătuit moțiuni ale feroviarilor din centrele importante ale țării; unul din comitetele de apărare a fost condus de Antonin Novotny. La 30 ianuarie 1934 Liga internațională pentru pace, Uniunea pentru educație fizică proletară și Partidul progresist din Brno au trimis o declarație de protest ministrului de Interne al Romîniei. Liga drepturilor omului și „Frontul de stînga" din Praga — ca și organizații diferite din alte centre : Pilsen, Hradec-Karlove, Koprivnice, Konyrat — au cerut stingerea procesului.

În Polonia, spre deosebire de politicienii burghezi susținători ai guvernului romîn, masele muncitoare și-au spus cuvîntul lor de protest împotriva represiunilor și de solidaritate cu luptătorii romîni prin presă și demonstrații, cu tot regimul fascist din Polonia de atunci; „Trybuna Radziecka", organ de presă comunistă și chiar foile social-democratice „Rabotnik" și „Naprzod" au relatat evenimentele, relevînd spiritul revoluționar și dreptatea luptătorilor. În februarie 1933 Comitetul Central al Ajutorului Roșu din Polonia a lansat un apel pentru ajutorarea victimelor.

În Ungaria, partidul comunist, care activa în adîncă ilegalitate, a lansat un apel în care sublinia lupta hotărîtă, eroică a muncitorimii romîne împotriva hitlerismului, „un exemplu demn de urmat". Ziarele ilegale „Sarló és Kalapács" și „Vörös Segély" (Ajutorul roșu) și pînă și ziarul social-democrat „Népszava" au luat atitudine în sprijinul muncitorimii romîne.

În Bulgaria, cu tot regimul dictatorial, au apărut numeroase articole în presa muncitorească sau burgheză de stînga. „Rabotnicesko Delo" a redat ample relatări asupra bătăliilor de clasă din Romînia. Informații și comentarii favorabile au dat ziarul „Echo" și altele. Diferite comitete regionale ale Partidului Muncitoresc din Bulgaria, încă ilegal pînă în mai 1934, au ținut adunări și au votat moțiuni de solidaritate, cerînd stingerea procesului ceferiștilor. Aceeași atitudine au avut secția Ajutorului Roșu Internațional din Bulgaria și diferite cercuri progresiste.

Un larg ecou au trezit evenimentele din februarie 1933 în Grecia. Ziarul „Rizos-patis", organul Comitetului Central al partidului comunist, a publicat articole și informații asupra diverselor manifestări de susținere a luptelor din 1933 din Romînia de către clasa muncitoare din Grecia. Frontul Unit al Muncitorilor și Țăranilor, în adunarea sa de la 20 februarie 1933, a votat o moțiune pe care a înaintat-o ambasadei romîne de la Atena. Chiar și ziare burgheze ca de exemplu „Kathimerini", „Proia", „Fsperini" au relatat evenimentele, subliniind caracterul lor adînc de masă. În Italia, unde la putere se aflau fasciștii, în presa ilegală s-au publicat proteste viguroase împotriva crimelor săvîrșite în Romînia : „Unita", „Avantguardia", „Soccoroso rosso". Secția italiană a Ajutorului Roșu Internațional a trimis guvernului romîn o scrisoare de protest; la Consiliul de război au sosit telegrame din diferite colțuri ale Italiei. În Germania, unde Hitler acaparase puterea, „Rothe Fahne" a relatat pe larg evenimentele, cerînd eliberarea celor închiși.

În Elveția au avut loc mai multe adunări și demonstrații de protest în principalele orașe ale țării. Reprezentanți ai muncitorilor de toate ten-

www.dacoromanica.ro

dințele s-au reunit la 3 iunie 1934 la Morneux protestînd contra verdictului de la Craiova; adunarea generală a Federației lucrătorilor în îmbrăcăminte de la Geneva și-a ridicat glasul de protest în timpul procesului; s-au solidarizat cu muncitorii romîni Federația feroviarilor, Federația lucrătorilor în lemn și construcții.

În Belgia, ziarul „Drapeau Rouge", organul central al partidului comunist, a susținut continuu cauza ceferiștilor și a făcut apel către muncitorii belgieni pentru susținerea celor din Romînia; ecoul acestor lupte a găsit răspuns și în ziarul social-democrat „Le Peuple". Ziarul comunist din Danemarca, „Arbejderbladet" și ziarul social-democrat „Demokraten" s-au alăturat solidarității internaționale. În Finlanda, unde domnea teroarea, muncitorimea și-a arătat simpatia prin presa ilegală comunistă, ca ziarul „Communist" sau revista „Proletaire". În Anglia, presa revoluționară, ca „Daily Worker" și „Reluci Vigilens", a consacrat o serie de articole luptelor din 1933. Ziarul „O seculo" din Portugalia a scris în mai multe numere despre luptele revoluționare din Romînia.

Ecoul lui februarie 1933 a trecut și dincolo de Europa. Demonstrații de simpatie au avut loc în Statele Unite ale Americii, unde ziarul „Deșteptarea", organul democratic al romînilor emigrați, a publicat numeroase articole și proteste împotriva regimului de împilare. Asociația muncitorilor romîni comuniști din America a editat o broșură în englezește cu date precise asupra evenimentelor, iar Comitetul central al Asociației culturale a muncitorilor romîni din America a lansat un manifest imediat după 16 februarie, dezvăluind bestialitățile guvernului romîn. Întruniri de protest au avut loc în orașe mari, ca New York, Chicago, Detroit, Indiana Harbor; o delegație a numeroase organizații progresiste a prezentat legației romîne de la Washington un protest pentru ministrul de Interne romîn. Numeroase ziare din Cuba, Argentina, Uruguay au relatat faptele, unele luînd atitudine hotărîtă protestatară împotriva represiunilor regimului burghezo-moșieresc romîn.

★

Acțiunile și grevele revoluționare din 1932 și 1933 au mobilizat permanent pe muncitori și i-a convins de superioritatea noii tactici bazată pe front unic, prin ocuparea atelierelor, greva la locul de muncă, crearea comitetelor de acțiune — forme de luptă care au servit și altora drept exemplu de urmat. Muncitorimea ceferistă și-a dat seama că starea de asediu era un semnal al pregătirii fascizării țării, că soarta democrației în Romînia era amenințată; clasa muncitoare de la noi s-a lămurit asupra situației din Germania, unde lipsa de unitate a muncitorilor a înlesnit venirea la putere a lui Hitler; se contura rolul pe care îl avea dictatura hitleristă în situația internațională de atunci, se vedea primejdia în legătura cu declanșarea unui eventual război, în care implicit ar fi intrat și țara noastră. De aceea în luptele eroice din 1933 clasa muncitoare din Romînia a trecut de la revendicările economice la stadiul mai înalt, politic, ceea ce a avut un rol național și internațional.

Luptele muncitorilor ceferiști și petroliști din ianuarie și februarie 1933, îndeosebi acele ale ceferiștilor din zilele de 13, 14, 15 și 16 februarie,

www.dacoromanica.ro

sînt cele mai importante bătălii din istoria clasei noastre muncitoare, condusă de partidul comunist, care a trecut la o tactică și strategie superioare, aplicînd învățămintele celui de-al V-lea Congres, care înseamnă o cotitură importantă în viața partidului de clasă din Romînia.

„Prin amploarea și caracterul lor combativ, revoluționar — a arătat tovarășul Chivu Stoica la adunarea solemnă cu prilejul celei de-a 30-a aniversări a eroicelor lupte din februarie 1933 ale muncitorilor ceferiști și petroliști — prin forța și nivelul organizării, prin învățămintele bogate și efectele lor în viața socială, marile lupte din februarie 1933 au ridicat pe o treaptă mai înaltă aceste tradiții, au constituit un moment de cotitură în dezvoltarea partidului și a întregii noastre mișcări muncitorești" [1].

Marea bătălie de la Grivița, susținută de luptele ceferiștilor din Iași, Cluj, Pașcani și celelalte centre, prin greve, demonstrații de stradă, lupte pe baricade, de solidaritatea muncitorilor din București și din alte orașe și centre industriale, susținută de diferite categorii sociale, din care n-au lipsit intelectuali de valoare din țara noastră — această mare bătălie de clasă a dezvăluit mai adînc caracterul reacționar al regimului burghezo-moșieresc, înfeudarea sa capitalului monopolist din Apus.

Eroicele lupte ale ceferiștilor și petroliștilor au scos la iveală rolul istoric al proletariatului, condus de partidul său de clasă, partidul comunist.

Luptele din 1933 au o semnificație internațională prin faptul că au arătat — chiar în condițiile ofensivei reacțiunii romîne, care făcea parte din ofensiva reacțiunii internaționale pentru ieșirea din criză prin aruncarea greutăților asupra clasei muncitoare — că proletariatul conștient, detașamentele lui înaintate au trecut la contraofensivă în apărarea drepturilor nu numai ale muncitorilor, ci ale întregului popor. Manifestîndu-și solidaritatea cu muncitorii din Romînia, muncitorimea și forțele progresiste de peste granițe se ridicau împotriva propriilor lor exploatatori, împotriva imperialiștilor și reacționarilor care acționau în strînsă legătură cu clasele exploatatoare și reacționare din Romînia.

Semnificația internațională a acestor lupte apare cu atît mai evident cu cît ele au avut loc într-o țară vecină cu U.R.S.S., țară ce fusese pregătită drept „cap de pod" împotriva statului ce construia victorios socialismul. Luptele dîrze ale proletariatului romîn și ale celorlalți sprijinitori se purtau și sub lozinca „Jos războiul antisovietic"; ele au însemnat nu numai demascarea politicii de război, dar și o piedică în calea acestor planuri, care au fost cu mult întîrziate.

Din punct de vedere al locului lor în istoria patriei, luptele ceferiștilor și petroliștilor din 1933 se situează între crearea Partidului Comunist din Romînia, în 1921, și insurecția armată din august 1944, în strînsă legătură unele cu altele, pe aceeași linie ascendentă a luptei poporului romîn pentru libertate, pentru o viață mai bună. Fără crearea partidului comunist, partid de clasă, marxist-leninist, al proletariatului din Romînia, n-ar

[1] Chivu Soica, *A 30 a aniversare a eroicelor lupte din februarie 1933*, Ed. politică, București, 1963, p. 6.

www.dacoromanica.ro

fi fost posibilă acțiunea dusă de ceferiști și petroliști. Iar luptele dîrze ale acestor detașamente de muncitori, conduși de cei mai străluciți fii ai poporului romîn, au întărit conștiința de clasă, au dat încredere în propriile forțe ale muncitorimii și au arătat maselor populare calea justă pentru trecerea la o altă orînduire socială, lipsită de exploatare.

Prin mobilizarea și îndrumarea clasei muncitoare și a păturilor largi ale maselor populare la eroicele lupte de clasă din februarie 1933, Partidul Comunist din Romînia a căpătat o vastă experiență în organizarea și conducerea acțiunilor de mare amploare, situîndu-se pe pozițiile cele mai înaintate ale proletariatului din Europa, din acea perioadă, îmbogățind tezaurul mișcării muncitorești internaționale.

Cauza pentru care au luptat și s-au jertfit ceferiștii și petroliștii în 1933 a izbîndit astăzi. Clasa muncitoare, ai cărei străluciți reprezentanți, conduși de partidul comuniștilor, au stat în fruntea ei în anii grei ai crizei adînci, este acum clasa conducătoare a țării întregi. Clasa muncitoare, care a preluat destinele istorice ale întregului popor, a desăvîrșit revoluția burghezo-democratică, a trecut la înfăptuirea revoluției populare, la desăvîrșirea construirii societății socialiste, a înfăptuit visul luptătorilor de la 1933.

Așa după cum a arătat tovarășul Chivu Stoica la Adunarea solemnă cu prilejul celei de-a 30-a aniversări a eroicelor lupte din februarie 1933 ale muncitorilor ceferiști și petroliști: „Tradițiile revoluționare ale poporului romîn, amintirea eroicelor lupte ale ceferiștilor și petroliștilor însuflețesc pe oamenii muncii din țara noastră în munca lor plină de elan, sub steagul partidului, pentru dezvoltarea marilor cuceriri revoluționare, pentru înflorirea Republicii Populare Romîne, pentru obținerea unor noi și noi victorii, cît mai strălucite, pe drumul desăvîrșirii construcției socialiste în scumpa noastră patrie!"[1]

ИСТОРИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ ГЕРОИЧЕСКИХ БОЕВ РАБОЧИХ ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНИКОВ И НЕФТЯНИКОВ В ЯНВАРЕ-ФЕВРАЛЕ 1933 ГОДА

РЕЗЮМЕ

Героическая борьба железнодорожников и нефтяников в феврале 1933 г., явившаяся поворотным моментом, занимает важное место в истории партии и страны. В работе говорится о численном росте рабочего класса и о развитии классового сознания пролетариата одновременно с развитием капитализма, о выступлениях и забастовочном движении передового отряда рабочего класса — нефтяников и железнодорожников во второй половине XIX века и в период революционного подъема 1917—1921 гг, достигших наивысшей точки в великих февральских классовых боях 1933 г.

[1] Chivu Stoica, *A 30-a aniversare a eroicelor lupte din februarie 1933*, p. 32.

www.dacoromanica.ro

Автор, указав основные черты экономического кризиса 1929 1933 гг. в Румынии, говорит о пагубных последствиях, которые он имел для жизненного уровня рабочего класса и широких слоев народных масс, о попытке буржуазно-помещичьего строя переложить всю тяжесть кризиса на трудящихся, что привело к боевому организованному выступлению пролетарских масс, руководимых КПР. Ликвидация фракционистской борьбы в рядах партии способствовала организации и мобилизации рабочего класса в защиту своих экономических и политических требований. Выступления, демонстрации и забастовки 1930 1932 гг. содействовали подготовке февральского забастовочного движения 1933 г. В статье рассказывается о новых формах и методах борьбы, применявшихся КПР для подготовки крупных забастовок, о выборах местных комитетов действия и центрального комитета действия, руководимого товарищем Георге Георгиу-Деж, о развитии движения в железнодорожных мастерских Гривица и в долине реки Прахова, а также о забастовках 14—15 февраля на основе единого фронта.

Излагаются этапы забастовки и движение солидарности с железнодорожниками и нефтяниками, резвернувшееся в столице и во всей стране. Автор подчеркивает революционный героизм и самопожертвование, проявленные героями-борцами в борьбе с буржуазно-помещичьей армией и полицией.

Автор подробно рассказывает о живых откликах, вызванных в стране и за границей этой борьбой и процессом, инсценированным буржуазно-помещичьим правительством в 1933 и 1934 гг., о широком движении солидарности с железнодорожниками и нефтяниками Румынии, имевшем место в многочисленных организациях СССР, Чехословакии, Франции и других стран, а также в рядах видных деятелей культуры.

В настоящее время румынский народ вдохновенно трудится, претворяя в жизнь мечту борцов 1933 г. на основе ценных революционных традиций румынского рабочего класса.

L'IMPORTANCE HISTORIQUE DES LUTTES HÉROÏQUES DES CHEMINOTS ET DES OUVRIERS DU PÉTROLE DE JANVIER-FÉVRIER 1933

RÉSUMÉ

Par le tournant qu'elles constituent, les luttes héroïques des cheminots et des ouvriers du pétrole de février 1933 en Roumanie occupent une place importante dans l'histoire du parti et du pays tout entier. L'article analyse l'accroissement numérique de la classe ouvrière et le développement de la conscience de classe du prolétariat — parallèle au développement du capitalisme —, les actions et mouvements grévistes menés par les détachements d'élite de la classe ouvrière, les cheminots et les ouvriers du pétrole, au cours de la seconde moitié du XIXe siècle, à la période d'élan révolutionnaire de 1917—1921 et, enfin, les grandes luttes de classe de février 1933.

L'auteur expose, dans leurs lignes essentielles, les traits de la crise économique des années 1929—1933 en Roumanie, les conséquences néfastes de celle-ci sur le standard de vie de la classe ouvrière et des larges masses populaires, ainsi que les tentatives du régime bourgeois agrarien de faire supporter les difficultés matérielles dues à la crise, par le peuple laborieux seulement, tentatives qui eurent comme conséquence le soulèvement du prolétariat sous la conduite du

www.dacoromanica.ro

Parti Communiste de Roumanie. La mobilisation de la classe ouvrière pour ses revendications économiques et politiques et l'organisation de la lutte furent rendues possibles par la liquidation préalable des dissensions entre les différentes fractions du parti. Les actions, démonstrations et grèves des années 1930—1932 ont contribué à préparer le mouvement gréviste de février 1933. L'auteur analyse les formes et méthodes nouvelles de lutte auxquelles le P.C.R. eut recours pour la préparation de ces greves, l'élection des comités locaux d'action et du Comité Central d'Action dirigé par le camarade Gheorghe Gheorghiu-Dej. Il relate la façon dont se déroulèrent à Griviţa et dans la vallée de la Prahova les grèves du 28 janvier, du 2 février surtout celles des 14 15 février qui, basées sur le front unique, constituèrent le point culminant du mouvement.

Les différentes étapes de la grève sont décrites en détail, de même que les manifestations de solidarité qui eurent lieu tant dans la Capitale qu'en province. L'article relève l'héroïsme revolutionnaire et l'esprit de sacrifice dont firent preuve les grévistes au cours des chocs qui les opposèrent à l'armée et à la police du régime bourgeois-agrarien.

L'article souligne, enfin, le puissant écho soulevé dans le reste du pays comme à l'étranger par ces luttes et par le simulacre de procès qu'intenta le gouvernement bourgeois-agrarien en 1933 et 1934, ainsi que les témoignages de solidarité exprimés par d'innombrables organisations et personnalités marquantes d'U.R.S.S., de Tchécoslovaquie, de France, etc.

Aujourd'hui le peuple roumain, mû par les puissantes traditions révolutionnaires de sa classe ouvrière, donne vie à l'idéal des héros de 1933, travaillant de tout son élan au parachèvement de la construction du socialisme.

www.dacoromanica.ro

ASPECTE ALE POLITICII ANTINAȚIONALE ȘI ANTIPOPULARE PROMOVATE DE BURGHEZIA ȘI MOȘIERIMEA ROMÎNĂ ÎN PERIOADA CRIZEI ECONOMICE (1929-1933)

DE

I. M. OPREA

Începînd cu a doua jumătate a anului 1929 și pînă în 1933, lumea capitalistă a fost puternic zguduită de o profundă și distrugătoare criză economică. Această criză ocupă un loc bine definit în evoluția sistemului economic capitalist. Ea a fost în perioada postbelică prima criză mondială care a izbucnit și s-a desfășurat pe fondul crizei generale a capitalismului, cînd pe arena istoriei apăruse primul stat socialist din lume, a cărui influență pe plan internațional creștea neîncetat. În virtutea acestei cauze, ca și a altora — cum au fost, de pildă, strînsa împletire a crizei industriale cu criza agrară, intrarea în criză a tuturor țărilor capitaliste fără excepție, accentuarea caracterului monopolist al capitalismului după primul război mondial —, criza economică din 1929—1933 n-a fost o simplă repetare a crizelor precedente. Ea s-a deosebit de acestea prin caracterul său profund, prin urmările sale pustiitoare, precum și prin durata ei neobișnuit de lungă [1]. Vîltoarea crizei economice de supraproducție a cuprins și a lovit deosebit de puternic Romînia burghezo-moșierească. Datorită înapoierii economice a țării, a existenței rămășițelor feudale în agricultură și a dependenței economice și politice a statului față de capitalul străin, durata crizei economice în Romînia a fost mai lungă, iar efectul ei pe plan economic, social și politic mai distrugător și mai dureros decît în majoritatea țărilor capitaliste [2]. Fiind „una din părțile cele mai slabe ale stabilizării putrede a capitalismului mondial" [3], economia Romîniei a cunoscut primele simptome ale crizei de supraproducție încă din anul 1928. Începînd cu anul 1929, criza s-a dezvoltat rapid în amploare și

[1] „Lupta de clasă", an. XXXIX, nr. 5, 1959, p. 63.

[2] Ibidem, p. 65.

[3] *Documente din istoria Partidului Comunist din Romînia. 1929 1933*, vol. III, București, E.S.P.L.P., 1956, p. 34.

www.dacoromanica.ro

intensitate, ajungînd ca în anii următori să cuprindă întreaga economie națională.

Unul din fenomenele care au însoțit criza economică îl constituie intensificarea procesului de concentrare și centralizare a capitalului în diferite ramuri de activitate, îndeosebi în sectorul industrial și în cel bancar. În acest sens este grăitoare creșterea în anii crizei a capitalului societăților anonime industriale cu 2 242 de milioane dc lei, creștere care a avut loc paralel cu dispariția a 44 de societăți [1]. Proporțiile pe care le luase acest proces în anii crizei, ca și rapiditatea desfășurării lui sînt de asemenea ilustrate de impresionanta cifră (40 162) a falimentelor industriale, comerciale, bancare etc. [2].

Concentrarea și centralizarea capitalului în perioada crizei economice au dus, pe de o parte, la ruinarea sau la dispariția unui număr considerabil de întreprinderi slabe din punct de vedere economic, iar pe de altă parte la accentuarea caracterului monopolist al capitalismului în Romînia. Pîrghiile de comandă ale industriei, comerțului și finanțelor țării au trecut în mîinile unui număr tot mai restrîns de monopoliști.

Oligarhia financiară, dispunînd de o considerabilă putere economică, și-a subordonat aparatul de stat și, cu sprijinul permanent al monarhiei, a dus o politică potrivnică intereselor țării și maselor largi populare.

★

Partidele și grupările politice burghezo-moșierești care s-au perindat la cîrma țării aveau ca principal scop să apere pozițiile politice și economice ale claselor dominante și să-și asigure astfel posibilitatea obținerii unor profituri cît mai mari din exploatarea oamenilor muncii.

Atingerea unui asemenea scop a constituit laitmotivul celor mai multe dintre disensiunile și disputele care au avut loc atît între partidele politice burghezo-moșierești, cît și în interiorul lor. În cadrul acestor „lupte", partidele și grupările politice exponente ale claselor dominante afișau tot felul de programe și platforme, care, chiar dacă formal se deosebeau unele de altele, în esență preconizau aceleași soluții lipsite de eficacitate pentru rezolvarea problemelor majore pe care le ridica viața politică și economică a țării. Disputele iscate între partidele politice burghezo-moșierești ca și între grupările din cadrul aceluiași partid, deși nu se duceau în jurul unor chestiuni de principiu, constituiau totuși una din expresiile contradicțiilor care-și făceau loc în rîndurile claselor dominante. Deși neantagoniste, contradicțiile din sînul burgheziei și moșierimii romîne au cunoscut o adîncime și ascuțime considerabilă în perioada crizei economice. „Criza — arată documentele Congresului al V-lea al P.C.R. — înăsprește contrazicerile și din sînul claselor stăpînitoare" [3]. Aceste contradicții au îmbrăcat variate forme de manifestare și au fost de natură să slăbească „rezistența burgheziei în fața atacului forțelor revoluționare" [4].

[1] *Contribuții la istoria capitalului străin în Romînia*, București, Edit. Acad. R.P.R., 1960, p. 250.

[2] „Anuarul statistic al Romîniei", 1937 și 1938, p. 645.

[3] *Documente din istoria P.C.R. 1929—1933*, vol. III, p. 265.

[4] *Ibidem*, p. 275.

www.dacoromanica.ro

Manifestarea cea mai vizibilă a unor atari contradicții a avut loc în interiorul așa-ziselor partide istorice. Agravîndu-se pe terenul contradicțiilor generate de criza economică, divergențele care au reizbucnit în aceste partide cu prilejul discuțiilor referitoare la poziția ce trebuia luată față de aducerea pe tron a prințului Carol au avut, ca prim efect, desprinderea unor dizidențe din principal le partide burghezo-moșierești, precum și părăsirea individuală sau în grup a acestor partide de către numeroși membri de rînd.

În această perioadă de divizare a principal lor partide burghezo-moșierești au luat ființă o serie de partide mărunte și de grupări politice a căror componență pestriță și orientare politică, formal diferită, nu le împiedică să se situeze fără rezerve pe linia reacționară a politicii promovate de principalele partide ale burgheziei și moșierimii romînești. Numărul partidelor și grupărilor politice burgheze din Romînia a crescut de la 7 în 1928 la 17 în 1932[1]. Apariția noilor partide, cu denumiri dintre cele mai diferite, dar de aceeași coloratură politică, își găsește numai parțial explicația în goana după avere a potentaților burgheziei și în tendințele lor de a se afirma pe arena politică. Principala cauză a înființării unor noi partide rezidă în nevoia din ce în ce mai acută a claselor dominante de a-și menține influența asupra maselor populare, infuență care, în perioada crizei economice, devenea tot mai slabă pe măsură ce vechile partide burghezo-moșierești își măcinau popularitatea, cîștigată prin fraudă, minciună și prin demagogia cea mai deșănțată. De altfel uzura popularității partidelor burgheze, ca urmare a trecerii lor succesive pe la conducerea țării, nu contrazicea intențiile lui Carol al II-lea, care utiliza și această cale în vederea desființării partidelor și instaurării regimului său de dictatură personală.

Paralel cu adîncirea contradicțiilor din sînul partidelor burgheze, în perioada crizei economice a avut loc, după nenumărate combinații și tîrguieli între liderii politici și rege, o serie întreagă de schimbări și remanieri de cabinete. Fiecare din cele zece guverne care s-au perindat la conducerea statului de la începutul anului 1929 pînă la sfîrșitul anului 1933 n-au făcut altceva decît să adopte noi măsuri menite să arunce greutățile crizei pe seama celor ce muncesc. Scindarea partidelor politice burgheze, instabilitatea guvernamentală, neputința cercurilor conducătoare de a stăvili pe calea terorii sau a tacticii promisiunilor avîntul mișcării muncitorești, ca și o serie de alte indicii, ilustrează cu prisosință profunda criză politică de care au fost cuprinse clasele dominante din Romînia burghezo-moșierească în perioada crizei economice. În această perioadă, cu excepția unui singur an (aprilie 1931 — mai 1932), cînd țara a fost guvernată de Uniunea Națională a lui N. Iorga, la conducerea statului s-a găsit Partidul Național-Țărănesc. Cedarea puterii, fie și pentru un răstimp atît de scurt, în mîna Uniunii Naționale era simptomatică pentru perspectivele de viitor ale național-țărăniștilor. Ea a fost o manevră prin care P.N.Ț. a încercat zadarnic să preîntîmpine descre-

[1] Matei Dogan, *Analiza statistică a democrației parlamentare din Romînia*, Edit. P.S.D, București, 1946 — tabela a V a și a V-a F.

www.dacoromanica.ro

șterea popularității sale și să-și salveze autoritatea care se măcina cu repeziciune. P.N.Ț. a venit la putere în luna noiembrie 1928, luînd locul Partidului Național-Liberal, care, prin politica sa dusă împotriva intereselor țării și a maselor muncitoare, se discreditase în fața poporului. Partidul Național-Țărănesc a venit la cîrma țării în condițiile în care primele fenomene ale crizei economice începuseră deja să se manifeste, iar semnele unui puternic avînt al mișcării muncitorești se conturau din ce în ce mai pronunțat. Factorii care au determinat aducerea la guvern a național-țărăniștilor au fost atît de natură internă, cît și externă. Pentru acapararea puterii guvernamentale, P.N.Ț. s-a folosit în interiorul țării de influența pe care prin promisiuni demagogice o căpătase în cei zece ani de opoziție asupra unei însemnate părți a maselor și în special a celor țărănești. La aceasta s-a adăugat sprijinul activ acordat național-țărăniștilor de către cercurile influente din diverse partide, care și-au dat seama că în acel moment Partidul Național Liberal trebuia înlocuit cu un alt partid, care se mai putea folosi de influența sa pentru a înșela masele populare și a menține regimul burghezo-moșieresc.

În sprijinul Partidului Național-Țărănesc au venit și liderii Partidului Social-Democrat, declarînd că astfel înțeleg să slujească interesele țării[1]. În manifestul lansat cu prilejul alegerilor din decembrie 1928, liderii social-democrați, care încheiaseră un cartel electoral cu național-țărăniștii pentru a-i ajuta să vină la putere, menționau că „în aceste împrejurări Partidul Social-Democrat nu putea să meargă decît cu Partidul Național-Țărănesc, alături de care a luptat pentru răsturnarea guvernului liberal și algeri libere" [2].

Un rol de seamă în aducerea național-țărăniștilor la putere au jucat cercurile monopoliste din Apus, și îndeosebi cele din Anglia și Franța. Monopoliștii au sprijinit venirea la putere a Partidului Național-Țărănesc întrucît acest partid nu numai că oferea capitalului străin posibilități mai largi de exploatare prin promovarea așa-zisei politici a „porților deschise", dar, bucurîndu-se de o influență relativ mai mare asupra maselor, îndeosebi a acelor țărănești, prezenta mai multe garanții pentru finanța internațională.

Referindu-se la cauzele care au determinat cercurile capitaliste să sprijine aducerea la cîrma țării a național-țărăniștilor, plenara C.C. al P.C.R. din februarie 1929 arată: „Capitalul anglo-francez... socotea că în momentul de față Partidul Național Țărănesc reprezintă mai bine interesele lui în Romînia și ar fi mai în măsură — avînd încă « popularitate » în mase — să liniștească masele muncitoare în vederea exploatării lor și a pregătirilor de război contra U.R.S.S."[3]. Așadar, național-țărăniștii datorau venirea lor la putere influenței căpătate vremelnic asupra maselor prin agitarea unui program pseudo-revoluționar, sprijinului primit de la vîrfurile claselor dominante din țară, ajutorului capitalului străin

[1] „Socialismul", an. XXII, din 27 noiembrie 1928.
[2] Ibidem.
[3] *Documente din istoria P.C.R. 1929—1933*, vol. III, p. 13.

www.dacoromanica.ro

şi liderilor de dreapta ai social-democraţiei romîneşti. Venirea P.N.Ţ. la conducerea statului a fost considerată de unii lideri ai burgheziei şi ai social-democraţiei romîneşti ca un act politic menit să deschidă anumite perspective dezvoltării ţării noastre.

Desfăşurarea ulterioară a evenimentelor a dovedit cu prisosinţă netemeinicia aprecierilor şi definiţiilor date aşa-zisului rol progresist al P.N.Ţ., şi a confirmat pe deplin caracterizarea justă pe care Partidul Comunist din Romînia a făcut-o menirii şi conţinutului de clasă al guvernărilor naţional-ţărăniste.

Definind orientarea politică a P.N.Ţ., Congresul al V-lea al P.C.R. a arătat că „naţional-ţărăniştii, care au venit la putere, au exprimat interesele unei părţi a burgheziei, care era condusă de o grupă a capitalului financiar în unire cu capitaliştii agrarieni... şi care se sprijinea pe chiaburime, introducătoarea politicii lor printre masele largi ale ţărănimii" [1]. Privitor la rolul pe care Partidul Naţional-Ţărănesc pretindea că-l joacă în dezvoltarea revoluţiei, Congresul al V-lea sublinia : „Iluziile în privinţa posibilităţii unei transformări burghezo-democratice a ţării oricît de neînsemnate de către naţional-ţărănişti s-au dovedit complet neîndreptăţite" [2].

Deşi a ajuns la conducerea statului sprijinindu-se pe votul unei părţi a maselor, îndeosebi a celor ţărăneşti induse în eroare prin promisiuni demagogice, Partidul Naţional-Ţărănesc n-a fost niciodată reprezentantul maselor populare. Nici unul din cele opt guverne naţional-ţărăniste care s-au perindat la cîrma ţării în perioada crizei economice şi care au fost prezidate alternativ de I. Maniu, G. Mironescu şi Al. Vaida-Voevod n-au fost o emanaţie a voinţei majorităţii poporului. Din cei 9 748 000 de cetăţeni [3] care împliniseră 21 de ani, au participat la vot în 1928, 2 840 680, în 1931, 2 927 112, în 1932, 2 987 129, iar în 1933, 2 978 748[4]. Cu prilejul alegerilor, partidele burghezo-moşiereşti, folosind întregul lor arsenal de metode şi de mijloace electorale, printre care locul „de cinste" îl ocupau teroarea şi furtul de urne, au falsificat în mod grosolan voinţa alegătorilor. Acestui scop îi corespundea întru totul şi sistemul antidemocratic al legislaţiei electorale, elaborat de cercurile conducătoare. Ignorînd înseşi regulile elementare ale democraţiei parlamentare burgheze, potrivit cărora în urma alegerilor se constituie parlamentul din sînul căruia se formează apoi guvernul, sistemul antidemocratic al legislaţiei electorale din Romînia burghezo-moşierească prevedea o serie de măsuri cu un vădit caracter antipopular. Conform acestui sistem, mai întîi se forma guvernul din liderii unui partid numit de rege, apoi guvernul organiza alegeri, iar din urne ieşea un parlament guvernamental. O asemenea practică electorală de a falsifica voinţa alegătorilor crea întotdeauna posibilitate partidului care forma guvernul să obţină sau mai precis să-şi însuşească majoritatea voturilor

[1] *Documente din istoria P.C.R. 1929—1933*, vol. III, p. 267.
[2] *Ibidem*, p. 266.
[3] Mihail Florescu, *Alegerile parlamentare în lumina cifrelor şi a faptelor. 1918 1937*, Bucureşti, Edit. P.C.R., 1946, p. 18 .
[4] *Ibidem*, p. 41.

www.dacoromanica.ro

exprimate. Întreaga istorie politică a regimului burghezo-moşieresc din Romînia oferă nenumărate exemple care ilustrează pe deplin acest fenomen.

În alegerile din 1927, Partidul Naţional-Ţărănesc, fiind în opoziţie, a obţinut 22% din totalul voturilor exprimate, iar în alegerile din 1928, fiind la putere, a obţinut 78%. Trei ani mai tîrziu (în alegerile din1931), fiind din nou în opoziţie, el nu obţine decît 19% din voturi, pentru ca în anul următor, cînd a fost însărcinat cu formarea guvernului, să obţină iarăşi majoritatea voturilor exprimate (40,3%). La sfîrşitul anului 1933, cînd algerile au fost organizate de liberali, care erau la guvern, Partidul Naţional-Ţărănesc n-a mai obţinut decît 14% din voturile exprimate în întreaga ţară [1].

Prin asemenea metode şi mijloace antidemocratice şi antipopulare, Partidul Naţional-Ţărănesc a guvernat timp de peste patru ani în perioada crizei economice. Între politica Partidului Naţional-Ţărănesc şi politica pe care o dusese Partidul Naţional-Liberal nu au existat deosebiri esenţiale. Imediat după ce au ajuns la putere, naţional-ţărăniştii au dat uitării toate promisiunile demagogice pe care le făcuseră în cei zece ani de opoziţie. „Cu majoritatea absolută în parlament — arată plenara C.C. al P.C.R. din februarie 1929 —, guvernul naţional-ţărănesc a lăsat la o parte promisiunile demagogice din opoziţie şi a început opera « pozitivă şi constructivă » de guvernare, adică opera de apăsare şi îngenunchere a maselor largi muncitoreşti şi ţărăneşti" [2].

Guvernele naţional-ţărăniste au făcut nenumărate eforturi pentru a frîna valul luptelor muncitoreşti, care se ridica mereu ca o consecinţă a crizei economice. Ele au votat o serie de legi antimuncitoreşti, căutînd astfel să lărgească baza juridică a ofensivei împotriva celor ce muncesc. Guvernele naţional-ţărăniste au început să militarizeze aparatul de stat, au înfiinţat noi curţi marţiale pentru judecarea şi condamnarea muncitorilor, şi îndeosebi a comuniştilor, au interzis dreptul la grevă, au pornit o adevărată campanie de dizolvare a Sindicatelor unitare şi de înăbuşire a oricărei manifestări muncitoreşti. Căutînd să înăbuşe propaganda revoluţionară, cercurile guvernante au interzis o mare parte a ziarelor democrate. Reacţiunea burghezo-moşierească a mers pînă acolo, încît a hotărît excluderea din parlament a celor cinci deputaţi aleşi de către masele muncitoare în iunie 1931 pe listele B.M.Ţ. [3] Cercurile reacţionare au exclus din Camera deputaţilor pe aceşti adevăraţi reprezentanţi ai muncitorilor şi ţăranilor, deoarece nu puteau să se împace cu gîndul că de la tribuna parlamentului deputaţii muncitorimii vor apăra interesele celor ce muncesc.

Teroarea, starea de asediu şi cenzura continuau să rămînă adevărate acte de guvernămînt. Liderii Partidului Naţional-Ţărănesc nici nu mai încercau să ascundă politica antimuncitorească pe care o promovau. Potrivit relatărilor ziarului „Apărătorul proletar", Al. Vaida-Voevod, asasinul greviştilor de la Lupeni şi al eroicilor luptători ceferişti şi petro-

[1] Matei Dogan, *op. cit.*, p. 29.
[2] *Documente din istoria P.C.R. 1929 1933*, vol. III, p. 13.
[3] „Studii", an. XV (1962), nr. 1, p. 63.

www.dacoromanica.ro

liști din ianuarie-februarie 1933, declara încă la începutul anului 1929 că „măsurile de teroare luate în toată țara contra organizațiilor muncitorești revoluționare sînt ordonate de guvern"[1]. Din ordinul direct al guvernelor național-țărăniste au fost sîngeros reprimate o mare parte a grevelor și demonstrațiilor muncitorești care au avut loc în perioada crizei economice. Șirul acțiunilor represive împotriva luptelor duse de proletariat în anii crizei a început cu înăbușirea în sînge a grevei minerilor de la Lupeni din august 1929 și a culminat cu masacrul de la Atelierele „Grivița"-București în ziua de 16 februarie 1933. Referitor la formele pe care le-a luat politica antimuncitorească a național-țărăniștilor, în rezoluțiile plenarei C.C. al P.C.R. din iulie 1933 se sublinia : „Paralel cu teroarea colosală crescută, care lovește toată populația muncitorească, dar în primul rînd detașamentele proletare de avangardă (starea de asediu în centrele industriale ; introducerea soldaților în uzine și mine ; statutul sălbatec pentru ceferiști ; dizolvarea tuturor organizațiilor revoluționare de masă, lăsînd să existe numai sindicatele reformiste ; înfrîngerea sîngeroasă a grevelor cu ajutorul armatei și concedierea a mii de ceferiști revoluționari ; votarea legii Mironescu care are în vedere deja noile metode de luptă aplicate de către muncitorii ceferiști etc.), burghezia și guvernul caută să-și creeze în sînul maselor muncitoare puncte de sprijin în lupta contra mișcărilor revoluționare..."[2].

Politica antipopulară a național-țărăniștilor s-a reflectat și în ofensiva pe care cercurile conducătoare au luat-o împotriva nivelului de trai al muncitorimii. Prin astfel de mijloace, îmbinate cu tactica promisiunilor demagogice, Partidul Național-Țărănesc a reușit să se mențină la putere în anii crizei economice. Mai mult, căutînd să iasă din criză pe seama celor ce muncesc și să apere pozițiile politice și economice ale burgheziei și moșierimii, național-țărăniștii, cu sprijinul celorlalte partide burgheze, au pornit pe calea pregătirii războiului și a netezirii terenului în vederea instaurării dictaturii fasciste. Ei își dădeau seama că, mai devreme sau mai tîrziu, burghezia și moșierimea nu vor mai putea să guverneze prin vechile mijloace „democratice" și de aceea au început încă din primii ani ai crizei economice să ia măsuri care să faciliteze introducerea fascismului.

În acest scop național-țărăniștii au sprijinit înființarea și activitatea organizației fasciste Garda de fier, la început în mod deghizat, apoi din ce în ce mai fățiș. Vaida-Voevod, ministru de interne în primul guvern național-țărănist prezidat de Maniu, a declarat într-un discurs ținut la Oravița : „În conștiința mea sînt legionar de onoare. Ei sînt copiii mei pe care i-am strîns la piept"[3]. Național-țărăniștii au înființat o serie de organizații reacționare, ca Uniunea ofițerilor de rezervă și Asociația subofițerilor de rezervă — menite să devină mai tîrziu poliția fascistă, organizațiile studențești antisemite, gărzile cetățenești de pe lîngă organizațiile P.N.Ț., pe care le educau în spiritul dușmăniei față de elementele revo-

[1] „Apărătorul proletar", an. II, martie 1929, p. 3.
[2] *Documente din istoria P.C.R. 1929—1933*, vol. III, p. 628.
[3] „Reporter" din 19 decembrie 1937.

www.dacoromanica.ro

luționare etc.[1] Scrisoarea deschisă a Comitetului Executiv al Internaționalei Comuniste către membrii P.C.R. din iunie 1929 constată că: „Organizarea «gărzii civile», a «cetelor de voinici», a diferitelor formații pentru păstrarea ordinei publice interne, declarația ministrului de interne Vaida Voevod despre necesitatea organizării de detașamente pentru păstrarea liniștei în țară și manifestul Partidului Național-Țărănesc care tratează această chestiune, precum și atacul deschis împotriva tuturor organizațiilor revoluționare de clasă ale lucrătorilor și ale țărănimii muncitoare, dau pe față îndrumarea fascistă pe care a adoptat-o burghezia romînă"[2]. Cu concursul național-țărăniștilor, activitatea grupărilor fasciste, antisemite etc. s-a dezvoltat nestingherită în anii crizei economice.

Acțiunile Partidului Național-Țărănesc de sprijinire și încurajare a fascismului s-au împletit cu măsurile de pregătire a războiului antisovietic. Construirea unor noi fabrici de muniții, construirea de șosele și căi ferate strategice, efectuarea comenzilor de armament, vizitele generalilor francezi Berthelot, Gouraud și Franchet d'Esperay și ale mareșalului polonez fascist Pilsudski ilustrează cu ce înfrigurare se desfășurau pregătirile de război în Romînia. Valoarea comenzilor de armament a atins sume colosale. În 1930 numai tunurile grele comandate la fabrica „Skoda" au costat peste 3 miliarde de lei[3].

În anii următori, pînă în 1933, comenzile de armament făcute la uzinele „Skoda" (Cehoslovacia), „Schneider-Creuzot" (Franța), Reșița, precum și la alte uzine, s-au ridicat la peste 9 miliarde de lei[4].

Sub diferite pretexte s-a hotărît ca unele ramuri industriale, cum a fost de pildă aceea a confecțiilor, să fie restructurate în vederea adaptării la nevoile războiului. Invocînd necesitatea înființării aviației civile, guvernanții au luat o serie de măsuri pentru dezvoltarea industriei aviatice. Astfel, în 1932 a fost sporită capacitatea de producție a uzinei de avioane de la Brașov, s-a mărit producția uzinelor de război din Copșa Mică și totodată s-a început construirea unor noi întreprinderi pentru fabricarea armamentului.

Construirea noilor obiective militare, ca: fortificații, șosele, poduri și căi ferate strategice, devenea o povară grea pe umerii maselor largi muncitoare, concretizată în sporirea impozitelor și așa deosebit de apăsătoare. Această povară s-a mărit an de an ca urmare a creșterii alocațiilor pentru Ministerul de Război și a finanțării operațiilor privind organizarea armatei, pregătirea unor cadre noi de ofițeri și subofițeri, intensificarea pregătirii noilor contingente etc.

Pregătirile de război și acțiunile de sprijinire a organizațiilor fasciste au cunoscut o mai mare intensitate după reîntoarcerea în țară, la 8 iunie 1930, a regelui aventurier Carol al II-lea. După înscăunarea acestuia pe tron, „vizitele" făcute în Romînia de către militariștii și marii capitaliști străini în scopul pregătirii războiului antisovietic au devenit

[1] *Contra fascismului*, București, 1929, p. 24.
[2] *Documente din istoria P.C.R. 1929—1933*, vol. III, p. 36 37
[3] *Ibidem*, vol. III, p. 125.
[4] „Scînteia", an. III, nr. 9, iulie 1 15, 1933.

www.dacoromanica.ro

mai frecvente. Asemenea „vizite" au fost făcute de Henry Detterding, Mac Arthur, Wickers şi alţii. Demascînd scopul venirii lui Detterding în martie 1931, un manifest al Partidului Comunist din Romînia arăta că acesta, după ce a ajutat pe aventurierul Carol să se urce pe tron, „a venit să vadă roadele domniei lui Carol şi în ce măsură milioanele sale servesc la pregătirea războiului şi la înăbuşirea în sînge a luptei muncitorimii în Romînia"[1]. Abia reîntors în Romînia cu ajutorul cercurilor reacţionare interne, printre care un rol important l-au jucat naţional-ţărăniştii, precum şi cu sprijinul activ al imperialiştilor anglo-francezi, Carol al II-lea, adept al fascismului şi îndeosebi admirator al lui Mussolini, a încercat să instaureze un regim personal, dictatorial. Aceasta o confirmă precipitatele manevre pe care le-a întreprins imediat după sosire regele Carol al II-lea cu scopul de a forma un cabinet de dictatură în frunte cu mareşalul Prezan, manevre care, date fiind condiţiile economice şi politice interne, nu şi-au atins scopul[2]. Ulterior pregătirile de instaurare a fascismului în Romînia au continuat din ce în ce mai febril. Încercările făcute în acest sens în perioada crizei economice au fost zădărnicite însă de creşterea valului revoluţionar, care a culminat cu eroicele lupte ale ceferiştilor şi petroliştilor din ianuarie-februarie 1933. Sprijinul acordat de liderii naţional-ţărănişti regelui Carol al II-lea, care nu se reîntorcea numai ca purtător al ideilor dictatoriale de tip fascist, ci şi ca reprezentant al intereselor economice şi politice ale monopolurilor anglo-franceze în Romînia, se integra organic în politica „porţilor deschise" dusă de Partidul Naţional-Ţărănesc faţă de capitalul străin. Această orientare spre capitalul străin a fost propagată de naţional-ţărănişti de pe timpul cînd încă erau în opoziţie şi aplicată cu mult zel din prima zi a venirii lor la putere. Printre cele dintîi măsuri adoptate de guvernul naţional-ţărănesc în vederea creării unor condiţii favorabile capitalului străin în Romînia a fost modificarea legislaţiei economice elaborate în perioada anterioară. Importante schimbări s-au introdus în acest sens în legea minelor din iulie 1924. Cu prilejul dezbaterilor parlamentare din martie 1929 privitoare la noua lege a minelor, ministrul naţional-ţărănist V. Madgearu arăta în expunerea de motive către corpurile legiuitoare : „Pentru punerea în valoare a zăcămintelor miniere, politica minieră de stat trebuie să supună la un tratament egal capitalurile străine cu cele naţionale"[3]. Sub pretextul că pătrunderea capitalului străin în Romînia „va putea ajuta dezvoltarea pînă la infinit a acestei importante avuţii naţionale"[4], Partidul Naţional-Ţărănesc a deschis larg porţile capitalului apusean. Deşi în perioada crizei economice a fost retrasă din Romînia o mare parte a creditelor externe, totuşi guvernele naţional-ţărăniste, după interminabile tatonări şi tîrguieli oficiale sau neoficiale, au atras în ţară importante capitaluri străine pe calea creditelor şi a investiţiilor industriale, dar îndeosebi pe calea împrumuturilor de stat. Ceea ce a determinat mono-

[1] *Documente din istoria P.C.R. 1929—1933*, vol. III, p. 142.
[2] „Мировое хозяйство и мировая политика" nr. 4, aprilie 1931.
[3] Vezi legea minelor promulgată, în „Monitorul oficial" nr. 71 din 28 martie 1929, Bucureşti, 1929, p. 39.
[4] *Ibidem*, p. 104.

www.dacoromanica.ro

polurile imperialiste să plaseze mari capitaluri în Romînia au fost atît posibilitățile de a obține profituri uriașe pe care le oferea exploatarea bogățiilor naturale din țara noastră, cît și acceptarea de către guvernele național țărăniste a tuturor condițiilor oneroase dictate de capitaliști.

Printre condițiile pe care creditorii externi le impuneau Romîniei pentru acordarea împrumuturilor cerute de guvernele național-țărăniste figurau, în mod constant, acelea privind garantarea materială a sumelor împrumutate, folosirea acestor sume în scopuri indicate de creditori, exercitarea controlului străin asupra finanțelor statului, precum și garantarea stabilității situației politice în țară[1].

Acceptînd condițiile formulate de trusturile internaționale, guvernul I. Maniu a obținut la începutul anului 1929 de la grupul Rockfeller și de la o serie de bănci și trusturi franceze, engleze, germane etc. dependente de capitaliștii americani un împrumut de 101 000 000 de dolari în vederea stabilizării monetare[2]. Pentru garantarea suplimentară a împrumutului, guvernul național-țărănist a concesionat, la cererea creditorilor străini, monopolul fabricării și distribuirii chibriturilor din Romînia trustului suedez „Svenska Tandisticks Aktiebolaget", condus de Ivar Kreuger. Volumul beneficiilor încasate de acest trust din exploatarea fabricilor de chibrituri românești luate în concesiune s-a ridicat de la 38 250 000 de lei în 1929 la 122 400 000 de lei în 1931[3]. La începutul anului 1930, guvernul național-țărănesc, nemaiputînd asigura plata datoriilor externe, a contractat la Societatea „International Telephone and Telegraph Corporation" din Statele Unite ale Americii un împrumut de 8 000 000 de dolari cu dobîndă de 8%, rambursabil în cîteva luni de la data acordării. Cu acest prilej, guvernul a alunecat și mai mult pe panta jefuirii avuțiilor naționale și a concesionat noului creditor „Societatea Telefoanelor din Romînia" pe timp de 10 ani.

Deși, în schimbul concesiunii, trustul Morgan, de care depindea „International Telephone and Telegraph", a plătit statului romîn aproximativ 4 000 000 de dolari[4], totuși el a obținut profituri imense de pe urma exploatării telefoanelor din țara noastră. În anul următor, guvernul național-țărănist prezidat de Mironescu a contractat așa-numitul împrumut de înzestrare, cu o dobîndă de 7,5%, la aceleași bănci care acordaseră împrumutul din 1929, însă în condiții mult mai grele. Ca preț al acestui împrumut, guvernul a concesionat în condiții cu totul dezavantajoase pentru țara noastră societății suedeze „Svenska Vagaktiebolaget" din Stockholm construirea și modernizarea celor mai importante șosele din Romînia. Pînă la sfîrșitul crizei economice, guvernele național-țărăniste au contractat la diferite instituții bancare din țară și străinătate o serie de alte împrumuturi în condiții cu adevărat înrobitoare.

Împrumuturile contractate de guvernele național-țărăniste, ca și concesiunile acordate diferiților creditori străini, au fost deosebit de pă-

[1] „Socialismul", an. XXII, din 10 iunie 1928 și din 15 septembrie 1928.
[2] N. N. Constantinescu și V. Axenciuc, *Capitalismul monopolist în Romînia*, Edit. politică, București, 1962, p. 227.
[3] *Contribuții la istoria capitalului străin în Romînia*, p. 288.
[4] *Ibidem*, p. 480.

www.dacoromanica.ro

gubitoare pentru finanțele Romîniei. De pe urma politicii de împrumuturi au profitat din plin capitaliștii romîni, politicienii membri ai partidelor burgheze, monarhia, precum și monopoliștii străini. În timp ce peste 10 miliarde de lei[1] obținute de trusturile internaționale din exploatarea concesiunilor au luat drumul străinătății, bugetul Romîniei burghezo-moșierești se încheia în permanență cu deficite, care s-au ridicat în 1930 la 5,8 miliarde de lei, iar în 1932 la aproximativ 10 miliarde de lei[2].

Cea mai mare parte a împrumuturilor obținute de guvernele național-țărăniste în perioada crizei economice n-au fost folosite în scopuri productive. Sumele împrumutate au fost utilizate pentru plata datoriilor externe, pentru stabilizarea monetară, pentru construirea drumurilor strategice și a întreprinderilor de armament, pentru înzestrarea și instruirea armatei în vederea războiului antisovietic, pentru întreținerea unui foarte numeros aparat polițienesc și administrativ etc. „Marile puteri — se subliniază în broșura *Contra războiului imperialist*, editată de P.C.R. în 1929 — înlănțuie în împrumuturi micile state din răsăritul Europei, ca Romînia, Iugoslavia, Polonia etc., pentru ca să construiască noi uzine de muniții, de arme și de aeroplane, din care se vor zvîrli bombe, gaze otrăvitoare și microbi de ciumă peste orașe și peste sate"[3].

Partidele burghezo-moșierești, ca și liderii Partidului Social-Democrat, vedeau în apelul făcut la capitalul străin unul din mijloacele principale de rezolvare a crizei economice. Ele au așteptat împrumuturile externe ca pe o adevărată soluție salvatoare, dar așteptarea lor a rămas zadarnică. Împrumuturile externe n-au putut și nici nu puteau să rezolve criza economică de supraproducție, care a izbucnit și s-a desfășurat potrivit legilor obiective ale orînduirii capitaliste. Aceste împrumuturi, ca și concesiunile acordate de guvernele național-țărăniste creditorilor străini, au lovit și mai puternic în baza șubredă a economiei burghezo-moșierești. Ele au sporit pînă la proporții colosale datoriile statului, care constituiau o grea povară pe umerii maselor largi ale muncitorilor și țăranilor muncitori. Ca urmare a politicii duse de partidele burghezo-moșierești, principalele surse de venituri ale statului au fost înstrăinate. Țara devenea tot mai dependentă de capitalul străin. Dependența economică a atras după sine și dependența politică a Romîniei burghezo-moșierești de marile puteri imperialiste.

O expresie elocventă a acestei dependențe a fost instituirea controlului direct al capitalului străin asupra vieții economice-financiare a țării noastre. Exercitarea controlului străin asupra finanțelor statului a fost una din principalele condiții ale acordării împrumuturilor cerute de guvernele național-țărăniste. De aceea, după fiecare împrumut contractat soseau în țară noi controlori și experți financiari, reprezentanți ai băncilor creditoare.

După contractarea împrumutului de stablizare din 1929 a sosit în țară prima comisie de controlori financiari străini. Demascînd rolul reac-

[1] *Contribuții la istoria capitalului străin în Romînia*, p. 330.

[2] G. D. Cioriceanu, *Romînia sub repercusiunile crizei economice mondiale*, București, 1938, p. 9.

[3] *Documente din istoria P.C.R. 1929—1933*, vol. III, p. 54.

www.dacoromanica.ro

ționar de apărători ai intereselor marii finanțe internaționale pe care-l îndeplineau experții străini, presa P.C.R. scria : „Pentru a dezlănțui o nouă urgie fiscală, care să asigure plata la zi a tributului către bancherii străini, pentru a veghea ca banii destinați înarmărilor *să nu meargă pe căi lăturalnice, ci să meargă într-adevăr pentru pregătirea războiului antisovietic*, pentru aceasta a venit prima serie de experți"[1]. O serie de fapte au confirmat întru totul aprecierile Partidului Comunist. Comisia experților străini, în frunte cu reprezentantul băncilor creditoare, Charles Rist, care fusese numit consilier tehnic pe lîngă Banca Națională, a depășit repede atribuțiile de supraveghere și diriguire a finanțelor statului și a început să se amestece direct în conducerea treburilor economice ale țării. Charles Rist a participat în mod efectiv la alcătuirea planului de stabilizare, a dat indicații obligatorii în ceea ce privește cursul leului și a supravegheat împreună cu ceilalți experți aplicarea programului de stabilizare potrivit cu interesele finanței internaționale. După „sfaturile" experților străini, guvernul național-țărănist a menținut timp de cîțiva ani moneta stabilizată, aplicînd cea mai deșănțată politică de scădere a salariilor, de concedieri masive ale muncitorilor, de sporire a impozitelor pe veniturile țărănimii muncitoare și a celorlalte categorii de oameni ai muncii.

În tendința lor de a subordona cît mai deplin economia Romîniei intereselor capitalului străin, experții financiari ai monopolurilor apusene au luat măsuri care să le permită controlul direct al gestiunii financiare a marilor instituții din țara noastră. De pildă, ei au preconizat un plan detaliat în vederea reorganizării contabilității C.F.R, căpătînd astfel posibilitatea să urmărească îndeaproape cursul încasărilor și cheltuielilor acestei instituții. La căile ferate, care ocupau, ca și Banca Națională, o poziție-cheie în economia națională, monopoliștii străini au trimis în calitate de consilier tehnic pe Gaston Lefèvre. În 1932 numărul experților străini a crescut. Din grupul lor mai făcea parte Avenal, di Nola, A. Soveday, Otto Niemeyer și alții.

„Anul 1932, anul culminant al crizei economice — arată tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej —, a fost marcat în țara noastră de noi pași făcuți de clasele stăpînitoare pe calea totalei înrobiri economice și politice a Romîniei de către capitalul anglo-franco-american" [2].

Încercînd să amelioreze situația grea a finanțelor țării și să asigure plata datoriei publice, care în 1933 se ridicase la cifra de 141 de miliarde de lei [3], guvernul național-țărănist Vaida-Voevod a cerut marilor puteri imperialiste un nou împrumut. Creditorii străini, urmărind să profite și mai mult de starea dezastruoasă a economiei romînești, au refuzat acordarea împrumutului solicitat, dar au propus guvernului național-țărănist încheierea unei convenții de așa-zisă „colaborare tehnică" cu Societatea Națiunilor, convenție care în esență a sporit dependența economică și politică a Romîniei față de monopolurile capitaliste.

[1] *Documente din istoria P.C.R. 1917 1944*, ed. a II-a, București, E.P.L.P., 1953, p. 162.
[2] Gh. Gheorghiu Dej, *Articole și cuvîntări*, ed. a IV-a, E.S.P.L.P., București, 1955, p. 376.
[3] *Contribuții la istoria capitalului străin în Romînia*, p. 527.

www.dacoromanica.ro

Propunerea a fost făcută pe baza unui raport întocmit de către comisia experţilor străini, condusă de Ch. Rist. Raportul experţilor străini prevedea printre altele : reorganizarea finanţelor ţării ; perfecţionarea aparatului fiscal şi a metodelor de încasare a impozitelor ; restabilirea echilibrului bugetar prin reducerea sau suspendarea temporară a plăţii salariilor ; concedierea a 30% din numărul muncitorilor şi funcţionarilor ; sporirea taxelor de consumaţie etc. Pe lîngă faptul că prevedeau în mod expres asigurarea plăţii cu regularitate a datoriilor externe, experţii Societăţii Naţiunilor mai propuneau guvernului romîn să accepte controlul permanent asupra finanţelor statului de către reprezentanţii creditorilor străini.

După acceptarea fără nici o rezervă a acestor condiţii înrobitoare, guvernul naţional-ţărănist a încheiat cu Societatea Naţiunilor aşa-numitul acord de colaborare tehnică şi consultativă. În baza acordului încheiat în ianuarie 1933, întreaga economie a ţării a fost pusă sub controlul finanţei internaţionale. Adoptarea „planului de la Geneva" a fost corolarul unui şir întreg de măsuri prin care burghezia şi moşierimea au înfeudat ţara noastră monopolurilor străine. Ea a fost expresia ştirbirii suveranităţii şi independenţei naţionale a Romîniei. Cu privire la politica antinaţională şi antipopulară a burgheziei şi moşierimii, tovarăşul Gheorghe Gheorghiu-Dej spunea în raportul prezentat la adunarea solemnă consacrată celei de-a 30-a aniversări a creării P.C.R. : „Vînzarea principalelor bogăţii ale ţării, concesionarea celor mai de seamă surse de venit naţional unor trusturi străine, încheierea unor contracte scandaloase cu oamenii de afaceri americani, englezi etc. sînt încununate de aplicarea faimosului « plan de la Geneva », *care instituia un control direct asupra bogăţiilor ţării şi treburilor statului romîn*" [1].

Împotriva „planului de la Geneva", a cărui aplicare însemna înrobirea economică şi politică a ţării, accelerarea pregătirilor de război şi creşterea poverii fiscale asupra poporului, s-a ridicat un val uriaş de lupte muncitoreşti, în fruntea cărora au stat detaşamentele de bază ale muncitorimii din Romînia : ceferiştii, petroliştii şi minerii.

În faţa maselor largi populare, cercurile burghezo-moşiereşti încercau să justifice acceptarea convenţiei cu Societatea Naţiunilor invocînd faptul că ea ar fi fost necesară în vederea încheierii acordurilor cu creditorii străini, acorduri prin care se uşura, chipurile, plata datoriilor externe ale ţării. În realitate, acordurile cu creditorii străini încheiate în februarie şi octombrie 1933 n-au făcut altceva decît să amîne pentru scurtă vreme plata unei părţi neînsemnate a datoriei publice. Ele au servit monopolurilor internaţionale ca mijloc de presiune asupra cercurilor burghezo-moşiereşti pentru ca acestea să accepte instituirea controlului străin asupra vieţii economice şi politice a Romîniei.

Prin politica economică dusă în perioada crizei, guvernele naţional-ţărăniste au jefuit izvoarele bogăţiei naţionale şi au irosit o mare parte a avuţiei poporului, produsă prin truda muncitorilor şi ţăranilor muncitori. Din 1928 şi pînă în 1932, venitul naţional al Romîniei s-a redus

[1] Gh. Gheorghiu-Dej, *op. cit.*, p. 377.

www.dacoromanica.ro

de la 293 de miliarde de lei la 171 de miliarde de lei [1]. Sume uriaşe din bugetul statului s-au scurs neîncetat în buzunarele capitaliştilor străini şi autohtoni ca urmare a celor mai veroase afaceri, la care au luat parte numeroşi miniştri şi deputaţi ai partidelor burghezo-moşierimii. Cu prilejul afacerii „Skoda" s-a putut vedea cît de adînc pătrunseseră corupţia şi descompunerea în aparatul de stat burghezo-moşieresc, cît de mult se afundaseră membrii parlamentului şi ai guvernului în mocirla afacerismului. Foarte adesea principalele fire ale marilor afaceri prin care s-au jefuit bogate surse de venituri ale statului în folosul oligarhiei financiare porneau de la camarila regală şi de la reprezentanţii capitalului străin în Romînia.

Sub oblăduirea regelui Carol al II-lea şi al consilierului francez în Romînia, Roger Auboin, s-a concesionat Băncii Marmorosch, Blank & Co. monopolul vînzării tutunului şi ţigărilor în interiorul ţării. Scopul acestei concesiuni, încheiată în condiţii mult mai dezavantajoase pentru stat decît condiţiile oferite de alte instituţii, a fost crearea unei surse de venit din care Banca Marmorosch, Blank & Co. ajunsă în stare de faliment, să poată achita unele datorii. Pentru acelaşi scop i s-a mai acordat Băncii Marmorosch, Blank & Co. o sumă de 400 000 000 de lei din fondul „J" al împrumutului de dezvoltare, fond care reprezenta cota-parte din acest împrumut ce urma să fie destinată unor investiţii în agricultură [2]. Conducătorii Băncii Marmorosch, Blank & Co., prezentînd bilanţuri falsificate — care adesea purtau semnătura liderilor partidelor burgheze ca Vaida-Voevod, Gr. Iunian, I. Gh. Duca, generalii Coandă şi Cantacuzino etc. , au atras numeroşi depunători, care apoi au fost ruinaţi. Privitor la afacerile Băncii Marmorosch, Blank & Co., unul dintre deputaţi arăta într-o şedinţă a parlamentului : „În această afacere a Băncii Marmorosch, Blank, care depăşeşte limitele imaginabile, care într-o ţară străină ar fi dus atîţia oameni, oricît de înalţi situaţi ar fi ei în stat, la puşcărie, într-o asemenea afacere sînt implicate toate partidele politice" [3].

Pierderile statului rezultate din împrumuturi, concesionări, afaceri scandaloase, precum şi întreaga povară a crizei economice, au apăsat greu pe umerii milioanelor de muncitori, ţărani muncitori şi ai celorlalte categorii de oameni ai muncii.

Înrobirea maselor muncitoreşti-ţărăneşti era preţul cu care burghezia, sprijinită de liderii de dreapta ai Partidului Social-Democrat, urmărea să iasă din criză şi să-şi salveze poziţiile economice şi politice puternic zdruncinate. Pusă la adăpostul unei legislaţii reacţionare şi preocupată de grija faţă de propriile sale interese, burghezia nu s-a oprit în faţa nici unei crime îndreptate împotriva muncitorimii.

Clasele dominante au aprobat şi chiar au inspirat direct cele mai variate metode şi mijloace de spoliere a maselor şi de înăbuşire a luptei muncitorilor în perioada crizei economice. Ofensiva generală împotriva nivelului de trai al oamenilor muncii a fost prezentată opiniei publice de

[1] *Enciclopedia Romîniei*, vol. IV, p. 964.

[2] Florin Zaharia, *Politica bancară a guvernului în faţa parlamentului*, Bucureşti, 1932, p. 19.

[3] *Ibidem*, p. 16.

www.dacoromanica.ro

către guvernele național-țărăniste sub falsa etichetă a „politicii economiilor". Cercurile guvernante căutau prin orice mijloace de propagandă să îndemne masele de muncitori, țărani, funcționari etc. să facă „jertfe pentru interesele statului"[1]. Folosind acest fățarnic procedeu de a se adresa maselor muncitoare, guvernele național-țărăniste au sporit povara fiscală pînă într-atît, încît ea nu mai putea fi suportată de contribuabili decît cu prețul ruinării, al foamei și al mizeriei. Numai în primele nouă luni de guvernare Partidul Național-Țărănesc a sporit în două rînduri obligațiile fiscale, deși în timpul cît a fost în opoziție îndemna masele, în mod demagogic, să refuze plata impozitelor [2]. Chiar și ziarul burghez „Universul" recunoaștea la începutul anului 1929 că „Partidul Național-Țărănesc nu numai că a lăsat dările în forma lor apăsătoare pentru cetățeni, dar le-a și mărit" [3]. Împotriva contribuabililor ajunși în imposibilitate de a-și achita datoriile, burghezia a pus în mișcare întregul aparat de constrîngere al statului. Guvernele și partidele burghezo-moșierești n-au ținut niciodată seama de interesele maselor largi populare, deși în propaganda lor demagogică le plăcea să afișeze ideea „grijii față de popor". În intervenția sa la discuția generală asupra bugetului pe exercițiul financiar 1929/1930, N. Iorga declara : „Etatismul acesta îngust ne-a distrus. În loc să lăsăm societatea să se miște și să dea tot ce putea da și în loc să luăm cu economie din ceea ce realmente ne putea da, am redus această societate la o viață de mizerie spre a-i lua apoi cu cruzime din ceea ce nu ne putea da" [4].

După primii ani de criză, potrivit relatărilor ziarului burghez „Adevărul", fiscalismul „nu numai că a ajuns la limita puterii de plată a contribuabilului, dar a și depășit-o cu mult" [5].

Taxele de consumație, respectiv impozitele indirecte care în cea mai mare parte erau suportate de masele muncitoare ca principal consumator, au crescut în perioada 1928/1929 1932/1933 de la 1,2 miliarde de lei la 2,9 miliarde de lei, deci cu 141 % [6]. Același vădit caracter de clasă poartă și impozitul aplicat asupra veniturilor populației. În acest sens este edificator faptul că în 1932 impozitul pe salariile muncitorilor și funcționarilor reprezenta 1 611 milioane de lei, în timp ce impozitul pe veniturile comercianților și industriașilor nu însumau decît 673 000 000 de lei, adică mai puțin de jumătate din ceea ce plăteau masele de salariați [7].

Micșorarea veniturilor muncitorimii era cauzată atît de sporirea succesivă a impozitelor directe și indirecte, cît și de alte măsuri luate de stat și patroni, măsuri dintre care cea mai frecvent folosită a fost reducerea salariilor.

---

[1] „Universul", an. XLVII, din 2 ianuarie 1929.
[2] *După nouă luni de guvernare național-țărănistă*, Cernăuți, 1929, p. 5.
[3] „Universul", an. XLVII din 14 ianuarie 1929.
[4] Idem, din 2 ianuarie 1929.
[5] „Adevărul", an. XLIV din 9 iunie 1931.
[6] Calculat după *Enciclopedia Romîniei*, vol. IV, p. 1 024.
[7] Gh. Surpat, *Pauperizarea clasei muncitoare din Romînia burghezo moșierească*, Edit. științifică, București, 1962, p. 107.

www.dacoromanica.ro

Invocînd înşelătoarea „politică a economiilor", cercurile conducătoare au introdus în anii crizei aşa-numitele „curbe de sacrificiu", adică acele măsuri de înfometare a maselor muncitoare prin reducerea salariilor şi concedierea muncitorilor şi funcţionarilor. „Curbele de sacrificiu" au lovit în primul rînd în muncitorii industriali.

Prima „curbă de sacrificiu" a fost introdusă în ianuarie 1931 de către guvernul naţional-ţărănist prezidat de G. Mironescu, prin „Legea pentru reducerea lefurilor salariaţilor publici şi înfiinţarea unui impozit pe lefurile acestora prin contract" [1]. Ea a însemnat reducerea cu 3,4 miliarde de lei a fondului de salarii cuvenit muncitorilor şi funcţionarilor pe anul 1931, reducere care în buget figura sub falsa denumire de „economie" la salariile muncitorilor şi funcţionarilor [2]. În luna septembrie a anului următor, guvernul anunţă aplicarea celei de-a doua „curbe de sacrificiu". Aceasta a fost nu numai inspirată, dar chiar cerută în mod expres de către comisia controlorilor financiari străini, ataşaţi în calitate de „consilieri" pe lîngă Banca Naţională a Romîniei. Prin a doua „curbă de sacrificiu", guvernul romîn, de acord cu măsurile şi calculele experţilor străini, a redus fondul prevăzut în buget la capitolul salarii cu încă 200 000 000 de lei şi totodată a concediat peste 20 000 de muncitori şi funcţionari. Ofensiva împotriva nivelului de trai al muncitorilor a continuat cu introducerea în 1933 a celei de-a treia „curbe de sacrificiu". Votată de către Adunarea deputaţilor în ziua de 13 februarie 1933, legea privind aplicarea acestei „curbe de sacrificiu" prevedea reducerea fondului de salarii cu 700 000 000 de lei, ceea ce însemna o nouă micşorare a salariilor muncitorilor şi funcţionarilor din capitală cu 10%, iar a celor din provincie cu 12,5% [3].

„Curbele de sacrificiu", pe care scribii burghezi încercau să le înfăţişeze drept un „program cetăţenesc" sau un „program moral" [4], erau de fapt programul burgheziei şi moşierimii — adoptat pe baza indicaţiilor date de experţii străini — de ieşire din criză pe seama clasei muncitoare. Aceste „curbe", care afectau salariile muncitorilor şi micilor funcţionari din întreprinderile şi instituţiile statului, au servit ca temei patronilor pentru reducerea şi mai mare a salariilor muncitorilor şi ale altor categorii de oameni ai muncii din întreprinderile particulare.

În perioada 1929—1932, fondul de salarii destinat lucrătorilor şi funcţionarilor din industria mare prelucrătoare s-a micşorat cu 35%. În unele ramuri ale acestui sector industrial, fondul de salarii s-a redus şi mai mult în cursul aceleiaşi perioade. Astfel în industria metalurgică acest fond a scăzut cu 54%, iar în industria lemnului cu 66% [5].

Datele statisticilor oficiale burgheze, care, fiind în mare măsură falsificate, nu pot avea decît o valoare orientativă, arată că indicele general anual al salariilor nominale a scăzut din anul 1929 pînă în anul

[1] „Monitorul oficial" nr. 26 din 17 ianuarie 1931.
[2] Ibidem.
[3] Ibidem, *Dezbaterile parlamentare*, şedinţa din 13 februarie 1933, p. 1 142.
[4] M. Manoilescu, *Un program de politică economică*, Bucureşti, 1930, p. 5.
[5] Calculat după *Anuarul statistic al Romîniei. 1939—1940*, p. 478—492.

www.dacoromanica.ro

1933 cu 37 % [1]. În anii crizei economice, fondul general al salariilor muncitorilor şi funcţionarilor s-au redus cu aproximativ 55 60 %. Totodată salariile erau plătite cu mari întîrzieri, care uneori ajungeau pînă la 6 şi chiar 8 luni [2]. Plata neregulată a salariilor, ca şi suspendarea temporară a acestora, era prevăzută în noua legislaţie burghezo-moşierească, potrivit căreia drepturile băneşti cuvenite muncitorilor şi funcţionarilor nu se achitau decît pe măsura încasării veniturilor statului. Dar şi atunci cînd se plăteau, salariile muncitorimii erau grevate de felurite reţineri complet nejustificate, precum şi de nenumărate amenzi aplicate pentru cele mai neînsemnate motive. Amenzile ce se aplicau muncitorilor din diferite ramuri industriale, dar îndeosebi salariaţilor de la C.F.R. şi P.T.T., împreună cu o serie de reţineri ajungeau uneori pînă la 33 % din salariul brut [3]. Un mare procent din salariile de mizerie ale maselor largi muncitoare era folosit pentru plata chiriilor, a căror necontenită sporire devenise o adevărată povară pentru marea majoritate a chiriaşilor. După ce au fost abrogate şi acele derizorii alocaţii de chirie, muncitorii achitau cu tot mai mare greutate datoriile faţă de proprietarii de imobile. Nu rareori, pentru neplata la timp a chiriei, sute şi mii de muncitori împreună cu familiile lor, lipsiţi de ocrotirea oricărei legi, erau evacuaţi cu forţa din locuinţe şi aruncaţi de-a dreptul în stradă. Nivelul salariilor celor ce munceau a suferit importante reduceri şi ca urmare a faptului că burghezia folosea pe scară tot mai largă munca femeilor şi a copiilor, care era retribuită mult mai puţin decît munca bărbaţilor. Scăderi considerabile au suferit salariile muncitorilor din toate ramurile economiei naţionale, şi îndeosebi ale muncitorilor din transporturi, ale muncitorilor de la societăţile petrolifere din Valea Prahovei, de la societăţile miniere din Valea Jiului etc. Prin aplicarea „curbelor de sacrificiu", cele mai mari reduceri s-au făcut la salariile ceferiştilor. Astfel, ca urmare a scăderii coeficientului de acord, a suprimării aproape totale a alocaţiei de scumpete şi chirie şi a sporirii diferitelor reţineri, salariile muncitorilor de la Atelierele C.F.R. au fost reduse pînă în anul 1932 cu peste 50 % [4]. Referindu-se la consecinţele pe care le-a avut ofensiva burgheziei asupra salariilor muncitorimii de la căile ferate, plenara C.C. al P.C.R. din aprilie 1932 sublinia : „Scăderea salariului (scăderea salariului de bază şi primele de acord, scăderea sporului de chirie şi a sporului de scumpete etc.) atinge pînă la 55 % din salariul mediu al ceferistului" [5].

La adunarea sindicatului C.F.R. Cluj ţinută în ziua de 6 ianuarie 1930, muncitorii au arătat că salariul mediu lunar oscila între 1 600 şi 2 000 de lei, în timp ce o pereche de ghete costa 700 de lei, iar un costum de haine de la 2 500 la 6 000 de lei [6].

---

[1] *Anuarul statistic al Romîniei. 1937 şi 1838*, p. 313.

[2] *XII Plenum Ispolnitelnovo Komitela Kommunisticescovo Internaţionala stenograficeskii otciet*, tom. II, Partizdat, Moscova, 1933, str. 99.

[3] „Proletarul" nr. 33 din februarie 1931.

[4] Arhiva C.C. al P.M.R., fond nr. 5, dos. nr. 956, fila 9.

[5] *Documente din istoria P.C.R. 1929—1933*, vol. III, p. 459.

[6] Arhiva C.C. al P.M.R., fond 5, dos. nr. 948, fila 58.

www.dacoromanica.ro

Date edificatoare cu privire la salariile ceferiștilor a adus Ilie Pintilie în depoziția sa, făcută în calitate de martor, la procesul înscenat conducătorilor eroicelor lupte din ianuarie-februarie 1933 ale muncitorilor ceferiști și petroliști. Cu acest prilej Ilie Pintilie arăta: „... Eu lucrez din copilărie în ateliere (Atelierele C.F.R. „Nicolina"-Iași. — *I.O.*), mi-am pierdut viața în aceste ateliere. Poftim aici plicurile de salarii pe ultimele luni și veți vedea cît am primit". Arătînd că media salariului scăzuse la 1 700 1 800 de lei, el continuă: „... Cum să gospodăresc eu cu 1 800 lei lunar; iată: eu plătesc 700 lei chirie, am femeie și copil. Din cei 1 800 lei îmi mai rămîn 1 100 lei. Ce să fac mai întîi? Să mănînc, să mă îmbrac, să-mi trimit copilul la școală?"[1].

La întreprinderile și atelierele căilor ferate, burghezia introdusese în planul ofensivei generale împotiva muncitorilor noi metode, întrucîtva mascate, de reducere a salariilor. O asemenea metodă era sistemul răspunderii colective pentru plata amenzii aplicate unui muncitor. Potrivit acestui sistem, amenda cu care era sancționat un muncitor trebuia plătită de întreaga echipă din care cel sancționat făcea parte. Plata amenzii era eșalonată astfel că fiecare muncitor din echipa respectivă era obligat să achite cota-parte din amenda ce se repercuta asupra lui într-o anumită zi din săptămînă. Prin aplicarea acestei metode se urmărea ca reducerea salariilor să nu stîrnească nemulțumirea tuturor muncitorilor deodată și deci să se împiedice ridicarea lor la luptă comună [2]. Tot în scopul reducerii salariilor se practica pe scară largă metoda descalificării ceferiștilor. Prin diferite metode salariile muncitorilor de la căile ferate au fost reduse fără întrerupere în perioada crizei economice.

Repetatele reduceri ale salariilor nominale, sporirea taxelor, impozitelor și chiriilor, concedierea în masă a muncitorilor și funcționarilor, creșterea poverii fiscale asupra veniturilor țărănimii, precum și o serie de alte cauze, au influențat puternic consumul maselor populare. Potrivit calculelor economistului burghez V. Madgearu, consumul pe cap de locuitor a scăzut, din 1927 pînă în 1932, la zahăr cu 22%, la săpun cu 25%, la produse de bumbac cu 3%, la paste făinoase cu 3% [3].

În schimbul salariilor tot mai reduse, muncitorii din întreprinderile mici, ca și din cele mari, erau siliți să lucreze pînă la istovire.

Au fost perioade cînd ziua de lucru a minerilor ajungea pînă la 12—13 ore, iar ziua de lucru a ceferiștilor se prelungea uneori chiar și pînă la 16 ore [4].

În întreprinderi și mine, condițiile de lucru erau deosebit de grele. Statul și patronii nu manifestau nici un fel de grijă față de munca și sănătatea lucrătorilor, în schimb cei care jucau rolul de „coadă de topor" a administrațiilor aveau deplină libertate să constrîngă și chiar să teroriizeze pe muncitori. Lipsa oricărei asistențe sociale în fabrici și uzine făcea imposibilă prevenirea accidentelor, în care își pierdeau capacitatea de

[1] *Documente din istoria P.C.R. 1917—1944*, p. 226—227.
[2] Vezi „Scînteia", an. II, nr. 12 din 15 decembrie 1932.
[3] V. Madgearu, *Evoluția economiei românești*, București, 1940, p. 186.
[4] „Scînteia", an. I, nr. 1 din 15 august 1931.

www.dacoromanica.ro

muncă şi chiar viaţa nenumăraţi muncitori. Paginile ziarelor erau pline cu ştiri despre accidentele de muncă din întreprinderi, dar mai ales din mine, unde, datorită insuficientei ventilaţii a galeriilor şi abatajelor, se produceau explozii cumplite în care îşi găseau moartea zeci şi sute de mineri [1]. În acest fel burghezia îşi crea surse de venit din însăşi înrăutăţirea condiţiilor de lucru ale muncitorilor. Urmărind să stoarcă profituri cît mai mari, burghezia impunea lucrătorilor un ritm de muncă din ce în ce mai accelerat, exploatînd astfel la maximum forţa lor de muncă. Pentru ilustrarea gradului de exploatare a muncitorilor este semnificativă creşterea cantităţii de cărbune pe cap de miner. De pildă, cantitatea de cărbune extras de un miner a sporit de la 93 de tone în 1925 la 146 de tone în 1932, fără ca această creştere să fi fost determinată de mecanizarea operaţiilor de extracţie [2]. Intensificarea exploatării muncitorilor a crescut deosebit de mult în întreprinderile în care statul şi patronii introduseseră ziua de muncă redusă cu micşorarea corespunzătoare a salariului. În aceste întreprinderi muncitorii nu mai lucrau din cauza restrîngerii producţiei decît 3—4 ore pe zi, însă într-un ritm extrem de rapid, care ducea le epuizarea forţei lor de muncă.

O dată cu adîncirea crizei economice, o serie întreagă de fabrici, uzine, rafinării, ateliere şi birouri, reducîndu-şi activitatea, au concediat o mare parte din lucrători. Alte întreprinderi şi-au închis definitiv porţile, aruncînd pe stradă, în ghearele mizeriei şi ale foamei, mase mari de muncitori. „Proletariatul din Romînia — se arată în rezoluţiile Congresului al V-lea al P.C.R. — este lovit de şomajul în creştere şi este lipsit de orice ajutor" [3]. Conform datelor statistice furnizate de birourile de plasare, unde nu se înregistrau decît o parte din numărul şomerilor, indicele şomajului a crescut de la 100 în 1929 la 523 în 1932 [4]. Plaga şomajului se întindea în întreaga ţară, făcînd ravagii în toate întreprinderile şi instituţiile de stat şi particulare. Ca urmare a concedierilor repetate, numărul muncitorilor şi funcţionarilor de la căile ferate s-a redus din 1928 pînă în 1934 de la 123 400 la 82 200, ceea ce înseamnă aproximativ 35% din totalul personalului ceferist [5]. În mod dureros a lovit flagelul şomajului în muncitorimea din industria petrolieră şi minieră. De la începutul crizei economice şi pînă în anul 1931 au rămas fără lucru aproximativ 16 000 de muncitori petrolişti, adică peste 50% din numărul tuturor celor care lucrau în 1929 la sonde şi rafinării [6].

Concedierile zilnice ale minerilor au sporit pînă într-atît şomajul, încît în Valea Jiului s-au înregistrat în anul 1931 aproape 30 000 de muncitori fără lucru faţă de 5 000—6 000 muncitori în producţie, care lucrau numai cîte 10—12 zile pe lună. Toate aceste cifre arată că, chiar din primii ani ai crizei economice, şomajul luase proporţii îngrijorătoare. În anul 1931, potrivit constatărilor făcute de „Buletinul" C.C. al P.C.R.,

[1] „Socialismul ", an. XXV, din 13 decembrie 1931.
[2] „Facla", an. XI, nr. 459 din 13 august 1932.
[3] *Documente din istoria P.C.R. 1929—1933*, vol. III, p. 264.
[4] *Anuarul statistic al Romînici. 1939—1940*, p. 335.
[5] G. D. Cioriceanu, *op. cit.*, p. 13.
[6] „Buletinul Institutului romîn de conjunctură", 1933, nr. 1—3, p. 24.

www.dacoromanica.ro

numărul șomerilor parțiali și totali din întreaga țară era de peste 300 000 [1]. La aceștia se adăuga și un mare număr de șomeri din rîndurile intelectualilor, precum și din rîndurile muncitorilor agricoli, care sufereau mai mult ca oricînd din cauza lipsei de lucru.

Șomajul cronic luase în perioada crizei economice un caracter de masă. În ziarul „Socialismul" se deplîngea, în chip demagogic, starea grea a muncitorilor, printre care șomajul făcea ravagii. Astfel, urmărind să creeze muncitorilor iluzia că le ia apărarea în fața atacurilor înverșunate ale burgheziei, organul Partidului Social-Democrat scria: „În fiecare zi zeci și sute de muncitori primesc preavize. Jalea și nesiguranța s-a transformat în panică. Nimeni nu mai e sigur de ziua de mîine. Fiecare așteaptă «avizul», care echivalează cu o adevărată condamnare la moarte» [2].

Șomajul, scăderea salariului, înrăutățirea condițiilor de lucru, neîncrederea în ziua de mîine și, în general, toată gama efectelor dureroase ale exploatării capitaliste, înăsprită de ofensiva pe care burghezia a luat-o în anii crizei împotriva celor ce muncesc, au fost adînc resimțite și de ucenicii din întreprinderile statului și cele particulare. Nu rare au fost cazurile cînd ucenicii au fost siliți să lucreze pînă la 12—13 ore pe zi, iar dacă se îmbolnăveau, în loc să li se acorde îngrijirea necesară, erau concediați sau trimiși la alți stăpîni.

Marea armată de șomeri a fost rezerva forței de muncă folosită în permanență de burghezie pentru a înlocui pe muncitorii care părăseau lucrul în semn de protest împotriva atacului patronal. Dar această armată de șomeri, care a fost în mîna burgheziei un mijloc de presiune asupra muncitorilor, a devenit în același timp, prin proporțiile pe care le luase, un adevărat pericol pentru clasele dominante din Romînia. Teama că numărul crescînd al șomerilor devine o primejdie pentru burghezie a determinat cercurile conducătoare să ia o serie de măsuri menite, chipurile, să soluționeze problema șomajului. În acest scop burghezia a preconizat întoarcerea la sate, definitivă sau numai temporară, a muncitorilor calificați sau necalificați care nu mai găseau de lucru. Inspectorii muncii primiseră dispoziții de la autorități ca să forțeze pe șomeri să se reîntoarcă în satele pe care le părăsiseră cu ani în urmă, nu fiindcă erau atrași de mirajul luxului orășenesc, așa cum pretindea burghezia, ci din cauza sărăciei și a mizeriei. Se începuse o adevărată vînătoare de șomeri de către expedițiile polițienești [3]. Prin aceasta burghezia dovedea că se teme de concentrarea maselor de șomeri în centrele industriale unde muncitorii fără lucru aveau posibilitatea să se organizeze mai bine și mai repede și în consecință să sporească puterea lor de luptă împotriva patronilor.

În încercările ei de a liniști masele șomerilor flămînzi, burghezia a recurs la așa-numitele acte filantropice, organizînd în unele orașe ajutoare mizere pentru muncitorii fără lucru. Un ajutor de șomaj din fondurile statului n-a existat niciodată în Romînia burghezo-moșierească. Acele

[1] „Buletinul", organ al C.C. al P.C.R., an. I, nr. 4 din iulie 1931.
[2] „Socialismul", an. XXIII, din 16 iunie 1929.
[3] „Scînteia", an. III, nr. 3 din 1 februarie 1933.

www.dacoromanica.ro

consilii de ajutor organizate de cîteva autorități comunale sub presiunea maselor de șomeri, ca și comisia înființată în 1931 pe lîngă Președinția Consiliului de Miniștri de către guvernul Iorga [1], nu s-au ocupat de problema șomajului. Ele n-au făcut altceva decît să înșele masele de șomeri cu promisiuni mincinoase, iar atunci cînd erau nevoite să acorde unele ajutoare încercau să creeze muncitorilor fără lucru iluzia că statul îi ocrotește. Partidul comunist a subliniat de repetate ori că, „pentru cucerirea ajutorului de șomaj pe contul statului, muncitorii șomeri trebuie să-și organizeze lupta. În toate locurile de îngrămădire a șomerilor trebuie să se organizeze comitete de șomeri" [2].

Temîndu-se de creșterea neîncetată a luptei muncitorilor, cercurile guvernante au luat noi măsuri, încercînd zadarnic să soluționeze problema șomajului. Ele au hotărît să organizeze emigrarea unui anumit număr de muncitori șomeri care să caute de lucru peste hotare și totodată au expulzat din țară mii de muncitori străini [3]. Ministerul Muncii s-a adresat la începutul anului 1929 Prefecturii județului Neamț cerîndu-i să comunice de urgență „numărul muncitorilor fără lucru care ar fi gata să plece în Franța, unde pot găsi ocupație în agricultură și industrie". Pentru a obține date cît mai complete, Ministerul Muncii cerea Prefecturii județului Neamț, ca și altor prefecturi din țară, să se facă o largă publicitate acestei măsuri [4]. În ziua de 18 februarie 1930 a fost adus în discuția Camerei deputaților proiectul unei convenții privind emigrarea lucrătorilor romîni în Franța [5].

Hotărîrea guvernului romîn de a trimite mineri să caute de lucru dincolo de hotarele țării a răscolit profund sufletele muncitorilor și a stîrnit un adevărat val de proteste: Cu prilejul plecării celor 282 de mineri din Valea Jiului spre Timișoara, de unde aveau să fie îmbarcați pentru Franța, au fost organizate în semn de protest mari manifestații muncitorești. La mitingul care a avut loc pe peronul gării unul din muncitori a arătat plin de indignare : „E trist că guvernul în combaterea șomajului n-a găsit altă soluție decît expatrierea muncitorilor romîni, lăsînd în mijlocul familiei lor atîta jale" [6]. Prin acest act rușinos guvernul încerca să se scuture de răspunderea pe care o purta față de muncitorii șomeri. În timp ce scribii aflați în solda burgheziei făceau propagandă în favoarea emigrărilor, fruntașii liberali căutau să cumpere pe prețuri derizorii proprietățile emigranților, transformînd astfel situația deosebit de grea a muncitorilor șomeri într-un izvor de profit.

Urmările crizei economice au apăsat ca o grea povară pe umerii țărănimii sărace și mijlocașe, lovind totodată puternic în situația muncitorilor agricoli. Programul agrar, căruia național-țărăniștii îi făcuseră în opoziție o gălăgioasă reclamă, a rămas un simplu petic de hîrtie.

---

[1] „Socialismul", an. XXV, din 26 aprilie 1931.
[2] „Scînteia", an. II, nr. 12 din 15 decembrie 1932.
[3] Ibidem.
[4] Arh. st. Piatra-Neamț, fond prefectură, pachetul 12, dos. nr. 211, fila 18.
[5] „Socialismul" an. XXIV, din 23 februarie 1930.
[6] Ibidem din 20 iulie 1930.

www.dacoromanica.ro

Nevoia de pămînt a țăranilor n-a fost satisfăcută prin reforma agrară din 1921, care a fost efectuată în mod ciuntit, a fost tergiversată multă vreme și sabotată prin cele mai diferite mijloace și metode. În ajunul crizei economice, reforma agrară încă nu era definitivată. Sub diferite pretexte, un mare număr de țărani au fost excluși din rîndul celor care aveau dreptul să beneficieze de legea reformei agrare.

În locul mult trîmbițatei exproprieri a pămîntului moșieresc, național-țărăniștii au elaborat în august 1929 legea circulației bunurilor rurale. Prin această lege, adoptată sub pretextul „selecționării naturale a cultivatorilor", se dădea posibilitate chiaburilor și moșierilor să acapareze loturile țăranilor săraci și mijlocași, loturi declarate inalienabile pe baza legii asupra reformei agrare. „Libertatea de vînzare și cumpărare a loturilor țărănești — arată tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej la ședința plenară a C.C. al P.M.R. din 3—5 martie 1949 — a deschis calea exproprierii legale în masă a țărănimii sărace și mijlocașe de către moșieri, chiaburi, cămătari și bănci" [1].

După elaborarea „Legii pentru reglementarea circulației pămînturilor cultivabile" procesul de diferențiere a țărănimii s-a adîncit considerabil. Suprafețe însemnate de teren agricol treceau neîncetat din posesiunea țăranilor săraci și mijlocași în mîinile chiaburilor și moșierilor. Pe o asemenea cale Partidul Național-Țărănesc urmărea să îngroașe pătura chiaburimii și să-și consolideze astfel principalul său sprijin la sate. Gospodăriile țărănești mici și mijlocii sufereau atît de pe urma lipsei de pămînt, cît și de pe urma lipsei uneltelor agricole și a forței de tracțiune. În unele regiuni ale țării, ca, de exemplu, vechea Romînie, aproape jumătate din aceste gospodării n-aveau pluguri și grape.

Țărănimea săracă și mijlocașă, apăsată de greutatea impozitelor, lipsită de credite și ajutor din partea statului, era silită să se împrumute de la băncile agricole sau comerciale în schimbul unor dobînzi cămătărești, care uneori se urcau la 50% și chiar la 60% [2]. După calculele economiștilor burghezi, 2 474 438 de gospodării mici, adică 64% din această categorie, aveau în 1929 peste 37 de miliarde de lei datorii, ceea ce însemna 15 102 lei datorie de fiecare gospodărie, deși țăranii achitaseră de 2 și chiar de 3 ori sumele inițial împrumutate [3].

Pînă în anul 1932, potrivit statisticilor oficiale, datoriile țărănimii din Romînia ajunseseră la suma colosală de aproximativ 150 miliarde de lei [4].

Neputînd să achite datoriile contractate, țăranii rămîneau înfeudați creditorilor ani de-a rîndul. Congresul al V-lea al P.C.R. constata că „îndatorarea mare a țărănimii, povara grea a impozitelor, mărite cu mult în ultimii ani de guvernul național-țărănist, sporesc urmările generale ale

[1] Gh. Gheorghiu-Dej, *Articole și cuvîntări*, ed. a IV-a, E.S.P.L.P.; București, 1955, p. 183.

[2] „Scînteia", an. III, nr. 5 din martie 1933.

[3] *Contribuții la problema reorganizării creditului în Romînia*, vol. I, București, 1938, p. 27—29.

[4] „Scînteia", an. II, nr. 1 din ianuarie 1932.

www.dacoromanica.ro

crizei, forțează diferențierea de clasă, pauperizează și condamnă la foame și pieire majoritatea copleșitoare a țăranilor" [1].

Ceea ce a lovit și mai mult în situația țărănimii a fost reducerea catastrofală a prețurilor agricole, paralel cu creșterea necontenită a rentei funciare. Constrînși de perceptori, jandarmi și portărei să plătească datoriile către bănci, stat și comună, țăranii muncitori erau nevoiți să vîndă cu prețuri derizorii întreaga recoltă agonisită cu trudă. După expresia unui economist burghez, țăranul ajunsese sub regimul burghezo-moșieresc „instrumentul de producție care cumpăra cel mai scump și vindea cel mai ieftin" [2]. Toate aceste cauze, la care s-a adăugat concentrarea pămîntului în mîinile moșierilor și chiaburilor, scăderea producției agricole în cîțiva ani din perioada crizei, specula practicată pe scară largă de exportatorii de cereale, precum și marile inundații din primăvara anului 1932 au adus milioane de țărani săraci și mijlocași la sapă de lemn. Ele au determinat în același timp o creștere în amploare și intensitate a revoltelor țărănești.

Căutînd să liniștească frămîntările țărănimii sărace și mijlocașe care pe zi ce trecea își dădea seama tot mai limpede că speranțele ei au fost înșelate, Partidul Național-Țărănesc a votat în 1932 așa-numita lege a conversiunii datoriilor agricole. Referitor la rolul și la caracterul conversiunii datoriilor agricole, tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej spunea: „Sub presiunea frămîntării revoluționare a maselor țărănimii muncitoare care se vede tot mai mult amenințată să-și piardă pămînturile în folosul chiaburilor și moșierilor, guvernele burghezo-moșierești au hotărît să manevreze cu legea conversiunii datoriilor agricole, care urmărea în același timp o întărire a proprietății moșierimii și chiaburimii" [3].

În anii crizei puterea de cumpărare a țărănimii a înregistrat o scădere vertiginoasă. Indicele puterii de cumpărare a țărănimii s-a redus, față de anul 1929, la 57% în 1933 [4]. Cît privește indicele mașinilor și uneltelor agricole cumpărate de țărănime, acesta s-a redus și mai mult ajungînd în 1932 la 19 pentru pluguri și fiare, la 12 pentru mașini agricole fără motor și la 4 pentru mașini agricole cu motor, față de 100 cît era în 1929 [5].

O dată cu pauperizarea maselor largi ale proletariatului și țărănimii muncitoare s-a produs o înrăutățire considerabilă a situației meseriașilor, micilor comercianți și, în general, a micii burghezii. Veniturile acestei categorii sociale au suferit reduceri catastrofale în anii crizei, reduceri determinate atît de sporirea impozitelor, cît și de scăderea puterii de consum a maselor. O parte tot mai însemnată a micii burghezii se ruinase pînă într-atît, încît nu mai putea achita creditele contractate în numerar sau în mărfuri, fapt care atrăgea după sine protestarea poliței și foarte

[1] *Documente din istoria P.C.R. 1929—1933*, vol. III, p. 352.
[2] *Aspectele crizei romînești în cadrul crizei mondiale*, București, 1937, p. 45.
[3] Gh. Gheorghiu-Dej, *Articole și cuvîntări*, ed. a IV-a, E.S.P.L.P., București, 1955, p. 183—184.
[4] „Conjunctura economiei romînești", an. I (1936), nr. 3 și 4, p. 23.
[5] *Aspectele crizei romînești în cadrul crizei mondiale*, București, 1937, p. 96.

www.dacoromanica.ro

adesea falimentul. Din 1928 pînă în 1933 au fost protestate pentru neachitarea lor la scadență 1 972 100 de efecte de comerț [1]. În același timp au ajuns în stare de faliment un mare număr de mici comercianți și meseriași care n-au mai putut rezista concurenței întreprinderilor și magazinelor comerciale mai puternice.

Prin serioase dificultăți au fost nevoite să treacă în perioada crizei și alte pături sociale, ca liber-profesioniștii, învățătorii, profesorii secundari, inginerii, chimiștii, într-un cuvînt întreaga intelectualitate care n-avea altă sursă de venit decît propria sa muncă. Măsurile luate de guvernele național-țărăniste privind concedierile în masă, reducerea salariului, sporirea impozitelor etc. au afectat puternic situația intelectualității muncitoare. Profesorii și învățătorii erau retribuiți cu salarii de mizerie, achitate adesea cu mari întîrzieri. Într-un memoriu adresat guvernului la începutul lunii noiembrie 1929, membrii corpului didactic cereau să se rezolve „fără nici o întîrziere grava problemă a situației materiale a învățătorilor", care au ajuns „la limita posibilităților de răbdare și rezistență" [2]. Condițiile de viață ale învățătorilor și ale profesorilor secundari au devenit și mai grele după ce guvernul a hotărît închiderea unei serii de școli, printre care Școala normală din Năsăud, liceul din Cernăuți [3] și altele. Rămași pe drumuri, fără mijloace de subzistență, nenumărați învățători și profesori erau siliți să caute alte îndeletniciri, în timp ce mase largi de oameni ai muncii stăteau cufundați în bezna analfabetismului. Recensămîntul din 1930 constata că în Romînia existau 6 272 332 de analfabeți ceea ce reprezenta 43% din numărul populației [4].

Astfel, deși în mod inegal și sub forme variate, efectele crizei economice din 1929 1933 s-au răsfrînt asupra tuturor straturilor sociale ale oamenilor muncii, pricinuindu-le mari și grele suferințe materiale și morale.

★

Politica pe care burghezia și moșierimea romînă au promovat-o decenii de-a rîndul atît pe plan intern, cît și pe plan extern a purtat un vădit caracter antinațional și antipopular. Aceste principale trăsături ale politicii burgheziei și moșierimii romînești au ieșit în evidență luînd forme dintre cele mai ascuțite îndeosebi de-a lungul acelor perioade cînd țara trecea prin grave perturbări economice și adînci frămîntări politico-sociale. Anii crizei economice (1929—1933) au constituit una din numeroasele etape cînd caracterul reacționar al măsurilor economice și politice luate de cercurile guvernante împotriva maselor muncitoare și a intereselor naționale ale țării n-a mai putut fi mistificat ori camuflat de nici unul din multiplele instrumente ale propagandei burgheze.

Vînzarea suveranității naționale a țării, scoaterea la mezat a bogățiilor ei, sacrificarea drepturilor și libertăților democratice ale poporului,

---

[1] *Anuarul statistic al Romîniei. 1937 și 1938*, p. 644.
[2] „Universul", an. XLVII, din 25 noiembrie 1929.
[3] „Socialismul", an. XXV, din 27 decembrie 1931.
[4] *Recensămîntul general al populației Romîniei, 1930*, vol. IX, p. 312.

www.dacoromanica.ro

exploatarea nemiloasă a celor ce muncesc, iată numai cîteva din formele generale de manifestare ale politicii pe care clasele dominante din Romînia au aplicat-o cu atît zel pentru a-şi spori profiturile şi a-şi menţine poziţiile politice, grav ameninţate.

Căutînd să-şi atingă scopurile urmărite, burghezia şi moşierimea romînă au pus în mişcare un întreg arsenal de mijloace şi metode de guvernare. Avînd la dispoziţie forţele represive din ţară şi ajutate de cercurile imperialismului apusean, clasele dominante din Romînia au aruncat greutăţile crizei economice pe seama celor ce muncesc. Aplicarea acestui program de spoliere a maselor în perioada crizei economice a fost încredinţată de către burghezie şi moşierime Partidului Naţional-Ţărănesc. Apărînd cu zel interesele claselor exploatatoare, guvernele naţional-ţărăniste, susţinute de toate partidele burghezo-moşiereşti, nu s-au oprit în faţa nici unei măsuri care ar fi contribuit direct sau indirect la menţinerea orînduirii capitaliste.

Aspectele cele mai de seamă ale politicii interne duse de cercurile guvernante în perioada crizei economice s-au reflectat în falsificarea voinţei alegătorilor, precedată de binecunoscuta propagandă demagogică vînturată în timpul campaniilor electorale, în elaborarea unor legi antimuncitoreşti, în exploatarea muncitorilor şi ruinarea ţărănimii muncitoare, în reprimarea sîngeroasă a mişcării muncitoreşti, în oprimarea naţională şi intensificarea pregătirilor de război etc.

La măsurile antipopulare adoptate pe plan intern de către cercurile guvernante, s-au adăugat actele politicii externe ale acestora, acte care au început cu cedarea bogăţiilor ţării în mîinile capitaliştilor străini pe calea împrumuturilor, a concesiunilor, a afacerilor scandaloase etc. şi au culminat cu ştirbirea suveranităţii naţionale a Romîniei, prin punerea finanţelor ţării sub control străin şi încheierea faimosului „plan de la Geneva" din ianuarie 1933.

Politica de oprimare socială şi de nesocotire a intereselor naţionale ale ţării a arătat o dată în plus adevărata faţă a burgheziei şi moşierimii romîneşti şi a stîrnit în acelaşi timp indignarea şi protestul general al maselor muncitoare.

Demascînd şi condamnînd cu vehemenţă caracterul antinaţional şi antipopular al politicii promovate de clasele dominante, Partidul Comunist din Romînia a propagat neîncetat în rîndurile maselor muncitoare ideea necesităţii şi legitimităţii acţiunilor de pregătire a muncitorimii în vederea răsturnării regimului burghezo-moşieresc din Romînia.

О НЕКОТОРЫХ АСПЕКТАХ АНТИНАЦИОНАЛЬНОЙ И АНТИНАРОДНОЙ ПОЛИТИКИ, ПРОВОДИВШЕЙСЯ РУМЫНСКОЙ БУРЖУАЗИЕЙ И ПОМЕЩИЧЕСТВОМ В ПЕРИОД ЭКОНОМИЧЕСКОГО КРИЗИСА (1929—1933 гг.)

РЕЗЮМЕ

В настоящей статье автор рассматривает основные аспекты антинациональной и антинародной политики, которую проводили румынская буржуазия и помещичество

www.dacoromanica.ro

в период экономического кризиса 1929 1933 гг. После краткой характеристики экономического и политического положения в стране дается последовательный разбор политических мероприятий национально-цэрэнистской партии, стоявшей в те годы у власти. На основании убедительных статистических данных разоблачается антидемократическая система законодательства, разработанного правящими кругами. По этой системе, вопреки элементарным правилам буржуазной демократии, сначала король назначал правительство из лидеров одной какой-либо партии, затем правительство организовывало выборы, в результате которых создавался правительственный парламент. Так господствующие классы фальсифицировали волю избирателей.

В области внутренней политики национально-цэрэнистские правительства приняли меры по милитаризации государственного аппарата, основали новые военно-полевые суды для привлечения к судебной ответственности и осуждения революционных элементов, запретили право на забастовку и провели настоящую кампанию по роспуску единых профсоюзов и кровавому подавлению любых рабочих выступлений.

Буржуазия и помещики старались выйти из кризиса за счет трудящихся, путем подготовки антисоветской войны и расчищения почвы для установления фашистской диктатуры. Для достижения этих условий господствующие классы начали настоящее наступление на жизненный уровень рабочего класса, трудового крестьянства и других категорий трудящихся. Они увеличили налоговое бремя, понизили зарплату рабочим и служащим, уволили свыше 300 тысяч трудящихся и приняли ряд других мер, ухудшивших условия жизни и труда трудящихся.

В области внешней политики буржуазия и помещичество с помощью национально-цэрэнистской партии проводили в период экономического кризиса так называемую политику « открытых дверей». Благодаря этой политике усилился процесс проникновения иностранного капитала в страну путем заключаемых на обременительных условиях займов, путем концессий, капиталовложений и т.д. В результате проникновения иностранного капитала в страну и различных сделок (например, с заводами «Шкода» и банком «Марморош Бланк») была расхищена значительная часть национальных богатств, которые были вывезены за границу. Политика закабаления Румынии империалистическими державами достигла наивысшей точки в результате ограничения национального суверенитета «Женевским планом» 1933 г., по которому румынские финансы и вообще экономика были взяты под иностранный контроль.

Коммунистическая партия Румынии вела непримиримую борьбу с антинародной и антинациональной политикой буржуазии и помещиков, разоблачая ее реакционную подоплеку и мобилизуя трудящиеся массы на организацию широких выступлений, направленных на отражение наступления господствующих классов.

ASPECTS DE LA POLITIQUE ANTINATIONALE ET ANTIPOPULAIRE SUIVIE PAR LA BOURGEOISIE ET LES GRANDS PROPRIÉTAIRES TERRIENS DE ROUMANIE LORS DE LA CRISE ÉCONOMIQUE DE 1929—1933

RÉSUMÉ

L'auteur expose les aspects les plus importants de la politique antinationale et antipopulaire suivie par la bourgeoisie et les grands propriétaires terriens de Roumanie au cours

www.dacoromanica.ro

de la crise économique de 1929—1933. Après un bref exposé de la situation économique et politique du pays, il passe en revue les actes politiques du parti national-paysan, qui se trouvait au pouvoir à cette époque. En s'appuyant sur des données statistiques concluantes, il démasque le système antidémocratique de la législation élaborée par les milieux dirigeants, selon laquelle et contrairement aux règles élémentaires de la démocratie bourgeoise — c'est le gouvernement qui, sous la conduite de leaders d'un parti choisi par le roi, était formé en premier lieu et ensuite seulement avaient lieu les élections, organisées par le gouvernement, qui désignaient le parlement décidé à l'avance par celui-ci. De cette manière, la volonté des électeurs était systématiquement falsifiée par les classes dominantes.

En matière de politique intérieure les gouvernements nationaux-paysans ont pris des mesures en vue de la militarisation de l'appareil d'Etat, ils ont institué de nouvelles cours martiales pour le jugement et la condamnation des éléments révolutionnaires, ils ont interdit le droit de grève et ont mené une politique méthodique de dissolution des syndicats unitaires et d'étouffement dans le sang de toute manifestation ouvrière.

La bourgeoisie et les grands propriétaires terriens ont essayé se de soustraire à la crise en en rejetant tout le fardeau sur les masses laborieuses du pays, en préparant la guerre antisoviétique et en frayant le chemin à la dictature fasciste. Afin d'atteindre ces buts, les classes dominantes ont déclenché une offensive en règle contre le standard de vie de la classe ouvrière, de la paysannerie laborieuse et des autres catégories de travailleurs. Elles ont accru les charges fiscales tout en réduisant les salaires des ouvriers et des fonctionnaires, elles ont licencié plus de trois cent mille travailleurs et ont pris une série d'autres mesures dont l'effet a été l'aggravation des conditions d'existence et de travail de la classe ouvrière.

Pour ce qui est de la politique étrangère, la bourgeoisie et les grands propriétaires terriens ont mené durant la crise économique, par le truchement du parti national paysan, la politique dite des «portes ouvertes». Cette politique a eu comme effet d'intensifier, par le moyen d'emprunts onéreux, de concessions, d'investitions, etc., la pénétration dans le pays du capital étranger. Ce fait, sur lequel est venue se greffer toute une floraison d'affaires scandaleuses (« Skoda », « Marmorosch Blank », etc.), entraîna le pillage du patrimoine public, qui prit en grande partie le chemin de l'étranger. La politique d'inféodation de la Roumanie aux puissances capitalistes arriva à son apogée avec la conclusion, en janvier 1933, du « Plan de Genève », qui mettait entièrement et définitivement les finances et l'économie du pays sous contrôle étranger, constituant par là une grave atteinte à la souveraineté nationale.

Contre la politique antipopulaire et antinationale de la bourgeoisie et des grands propriétaires terriens, le Parti Communiste de Roumanie a mené une lutte implacable, ne cessant d'en démasquer le caractère réactionnaire et de contrecarrer, par la mobilisation des masses, l'offensive des classes dominantes.

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

ACȚIUNI ALE CLASEI MUNCITOARE ÎN A DOUA JUMĂTATE A ANULUI 1932

DE

V. G. IONESCU

La sfîrșitul anului 1929, lumea capitalistă a fost cuprinsă de o puternică criză economică. Desfășurîndu-se pe fondul crizei generale a capitalismului, cuprinzînd toate sectoarele de activitate, criza a agravat puternic contradicțiile sistemului capitalist, ducînd la creșterea vertiginoasă a luptei clasei muncitoare.

Ca și în celelalte state capitaliste, în Romînia burghezo-moșierească — unde criza economică a luat forme deosebit de ascuțite —, clasele exploatatoare au urmat o politică de aruncare a tuturor greutăților pe umerii clasei muncitoare, ai maselor asuprite. Guvernele aflate la cîrma țării în anii 1929—1933 au inițiat și aplicat „curbele de sacrificiu" asupra salariilor muncitorilor și funcționarilor săraci, majorarea continuă a impozitelor. Ca urmare a concedierilor masive, numărul șomerilor era în continuă creștere, ajungînd pînă la 300 000 de oameni. S-a intensificat procesul de asuprire și de jefuire a țărănimii muncitoare. În același timp, măsurile luate de cercurile guvernante au dus la agravarea situației micilor funcționari, a învățătorilor, pensionarilor, văduvelor de război care nu au mai primit cu lunile drepturile ce li se cuveneau.

În anii crizei s-a accentuat dependența economică și politică a Romîniei față de imperialismul străin. „Vînzarea principalelor bogății ale țării, concesionarea celor mai de seamă surse de venit național unor trusturi străine, încheierea unor contracte scandaloase cu oameni de afaceri americani, englezi etc. sînt însoțite de aplicarea faimosului « plan de la Geneva » *care instituia un control străin direct asupra bogățiilor țării și treburilor statului romîn*"[1].

Urmările crizei economice din 1929—1933 au făcut să se ascută contradicțiile sociale proprii orînduirii capitaliste — în primul rînd con-

[1] Gh. Gheorghiu-Dej, *Articole și cuvîntări*, ed. a IV-a, București, E.S.P.L.P., 1956, p. 377.

www.dacoromanica.ro

tradiția dintre proletariat și burghezie —, fapt care s-a reflectat puternic în viața politică a țării. S-a accentuat criza politică a claselor exploatatoare, manifestată prin desele schimbări de guverne. „Ofensiva economică a claselor dominante împotriva nivelului de trai al maselor se împletea, pe plan politic, cu restrîngerea libertăților și drepturilor democratice. Concomitent cu votarea legilor antimuncitorești care interziceau dreptul la grevă, cu dizolvarea sindicatelor unitare, excluderea din parlament a deputaților aleși de masele muncitoare pe listele Blocului Muncitoresc-Țărănesc, cercurile cele mai reacționare ale burgheziei și moșierimii sprijineau și încurajau din ce în ce mai fățiș organizațiile teroriste fasciste" [1].

Pentru apărarea intereselor vitale ale tuturor celor ce muncesc, pentru a opri înfeudarea țării în și mai mare măsură imperialismului străin, pentru împiedicarea pregătirii războiului antisovietic s-a ridicat cu hotărîre clasa muncitoare în frunte cu Partidul Comunist din Romînia.

După restabilirea unității rîndurilor partidului — prin lichidarea luptelor fracționiste dezlănțuite de elementele provocatoare, aventuriste strecurate în conducere —, Congresul al V-lea a îndreptat atenția partidului spre întărirea organizațiilor sale din întreprinderi, spre detașamentele principale ale proletariatului: muncitorii ceferiști, petroliști, mineri. În cursul anului 1932 — anul de vîrf al crizei economice —, partidul comunist a mobilizat toate forțele pentru întărirea rîndurilor sale, pentru consolidarea organizațiilor din întreprinderi, pentru cuprinderea maselor muncitoare și conducerea lor în luptă. În această direcție, plenarele din aprilie și din octombrie 1932 ale Comitetului Central al Partidului Comunist din Romînia au indicat sarcini în vederea concentrării tuturor eforturilor pentru mobilizarea în acțiune a muncitorilor ceferiști și petroliști, pentru îmbinarea revendicărilor economice cu cele politice în vederea cuprinderii în luptă a unor mase din ce în ce mai largi de muncitori, pentru realizarea frontului unic muncitoresc de jos.

★

În 1932, ca urmare a aplicării celei de-a doua curbe de sacrificiu, s-au intensificat, sub conducerea organizațiilor P.C.R., acțiunile revoluționare ale muncitorilor ceferiști.

Sub îndrumarea Comitetului central de acțiune pe țară al muncitorilor ceferiști, al cărui secretar era tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej, a început organizarea acestora în vederea marilor bătălii care aveau să culmineze cu eroicele lupte din februarie 1933. După exemplul ceferiștilor, s-au ridicat la luptă muncitorii din alte ramuri ale industriei. Au sporit frămîntările în rîndurile țărănimii, învățătorilor, pensionarilor etc. Cu toată intensificarea măsurilor represive, cercurile conducătoare ale claselor dominante nu au reușit să atenueze manifestările accentuate de nemulțumire ale maselor muncitoare, nu au reușit să le abată atenția de la căutarea căilor prin care să poată impune rezolvarea problemelor vitale ce le frămîntau.

[1] Chivu Stoica, *A 30-a aniversare a eroicelor lupte din februarie 1933*, București, Edit. politică, 1963, p. 8.

www.dacoromanica.ro

În a doua jumătate a anului 1932, au crescut în intensitate mișcările de protest împotriva politicii guvernului național-țărănist. Guvernul prezidat de Al. Vaida-Voevod, constituit la 6 iunie 1932, a urmat guvernului Iorga-Argetoianu. Acesta, incapabil — ca de altfel și succesorul său — de a rezolva grelele probleme de ordin economic și social existente în țară, avea ca singură soluție „comprimarea și mai departe, și mai feroce a cheltuielilor bugetare, tăierea în carne vie, suprimarea masivă a funcționarilor" [1]. Politica urmată de guvernul Iorga nu făcuse altceva decît să contribuie la ascuțirea contradicțiilor sociale pe plan intern. De aceea guvernul Iorga a pierdut încrederea și sprijinul atît ale cercurilor conducătoare ale claselor exploatatoare din Romînia, cît și ale cercurilor financiare occidentale care au refuzat să-i mai acorde noi împrumuturi.

Referindu-se la împotrivirea crescîndă a maselor muncitoare față de linia politică a guvernului Iorga, I. G. Duca — unul din conducătorii partidului național-liberal — remarca : „Dacă nu se iau de urgență măsurile de îndreptare cuvenite, catastrofa care ne pîndește va izbucni nu numai cu consecințe economice dar și cu toate consecințele ei sociale" [2]. De teama acestor „consecințe sociale", regele și cercurile conducătoare ale claselor exploatatoare au hotărît înlăturarea guvernului Iorga — fapt ce a avut loc la 31 mai 1932 — și formarea unui guvern care să se bucure de încrederea bancherilor apuseni, să manifeste „mînă forte" în interiorul țării.

Campania electorală pentru alegerile parlamentare organizată de guvernul național-țărănesc a însemnat călcarea grosolană a rămășițelor drepturilor democratice, intensificarea terorizării maselor muncitoare. Prin mijloace violente, arestări etc. s-a împiedicat depunerea listelor cu candidații Blocului Muncitoresc-Țărănesc, în cea mai mare parte a țării. Pe baza unui ordin al Ministerului de Interne [3], Siguranța a trecut la arestarea elementelor muncitorești revoluționare, a unora dintre conducătorii organizațiilor de masă din București [4], Galați [5], Timișoara, Arad, Salonta, Lugoj, Rădăuți, Cluj, Deva, Dej, Brașov [6], Tulcea [7] și din alte localități, sub pretextul „descoperirii" de nuclee comuniste.

Această măsură de intimidare a maselor muncitoare neavînd rezultatul dorit, autoritățile au trecut la arestarea unor fruntași ai B.M.-Ț., din Tg.-Mureș, Brașov, Ploiești, Brăila, Galați, Focșani etc. [8]. Susținători

---

[1] C. Argetoianu, *Pentru cei de mîine. Amintiri din vremea celor de eri*, partea a VIII a, caietul 4/2, f. 2 622.

[2] „Curentul", an. V, nr. 1 556 din 31 mai 1932.

[3] Arhiva C.C. al P.M.R., fond 21, dos. nr. 4 116, fila 26. Între altele, ordinul prevedea că „manifestele și tipăriturile de orice fel, care cuprind atacuri asupra așezării constituționale, vor fi confiscate, iar autorii lor deferiți justiției... La fel se va proceda față de orice acțiune de propagandă de aceeași natură care s-ar putea întreprinde prin viu grai sau prin orice fel de scrieri, ziare, corespondență, gravuri, desene, embleme, afișe, imprimate, insigne, steaguri sau pancarde" (circulara telegrafică nr. 39 700/1932 către toate inspectoratele regionale de poliție).

[4] „Descătușarea", an. I, nr. 5, din 1 august 1932.

[5] „Ajutorul roșu", an. I, nr. 1 din 1 iulie 1932.

[6] Arhiva C.C. al P.M.R., fond 21, dos. nr. 4 105, filele 248, 349 și 359.

[7] Ibidem, fond 21, dos. nr. 4 116, fila 9.

[8] Ibidem, dos. nr. 4 105, filele 316, 340, 344, 350 și 364.

www.dacoromanica.ro

ai listelor B.M.-Ţ. au fost arestaţi chiar în incinta tribunalelor, la Cluj, Iaşi [1] etc. La Bucureşti, cei peste 500 de muncitori care au venit la tribunal cu prilejul înscrierii listei B.M.-Ţ., au fost bruscaţi, loviţi de jandarmi, iar o parte din ei au fost arestaţi şi trimişi în judecată pentru delicte imaginare [2]. Ca urmare a teroarei, Blocul Muncitoresc-Ţărănesc a putut depune liste de candidaţi doar în 9 judeţe (din totalul de 71) ale ţării [3]. Nici candidaţii aflaţi pe listele Blocului Muncitoresc-Ţărănesc nu au fost trecuţi cu vederea de organele represive ale statului burghezo-moşieresc. Din rîndul lor s-au făcut arestări la Braşov, Timişoara, Arad, Cluj, Craiova, Turnu-Severin, Turda [4]. Adunările electorale şi împărţirea de manifeste ale B.M.-Ţ., au fost în permanenţă stingherite. Întrunirile (la Bucureşti, Iaşi, Botoşani, Buhuşi, Piatra-Neamţ etc.) au fost întrerupte de poliţie iar unii participanţi au fost arestaţi [5].

După alegeri, la 11 august 1932 s-a format noul guvern naţional-ţărănesc, prezidat de Al. Vaida-Voevod, guvern care a aplicat cu perseverenţă politica de vînzare a principalelor bogăţii ale ţării trusturilor străine, de intensificare a pregătirilor de război împotriva Uniunii Sovietice. Pentru a putea face faţă plăţilor externe, cursei înarmărilor, noilor jafuri în finanţele ţării, guvernul a hotărît „suspendarea cheltuielilor inutile şi a celor ce nu mai corespund cu criza actuală". Aceasta a însemnat un nou val de concedieri din rîndul salariaţilor mărunţi ai statului [6]. Mai mult, guvernul a îndemnat patronii să înfăptuiască o reducere generală a salariilor şi să facă masive concedieri de muncitori [7]. Au fost mărite impozitele indirecte, ceea ce a avut drept urmare creşterea preţurilor la bunurile de larg consum. S-a înăsprit teroarea împotriva organizaţiilor muncitoreşti tocmai pentru a se împiedica pregătirile de luptă ale proletariatului [8].

Clasa muncitoare — în primul rînd detaşamentele sale de bază, ceferiştii şi petroliştii — a răspuns ofensivei turbate a guvernului şi claselor exploatatoare printr-un val de acţiuni care au influenţat pozitiv şi alte pături sociale lovite de teroare şi criză. Intensificarea acţiunilor purtate de masele muncitoare în această perioadă — aprecia într-un document partidul comunist — a fost marcată şi de faptul că „lupta maselor nu se reducea numai la pretenţii de ordin economic, ci ea tindea şi la revendicări politice : lupta pentru libertatea de acţiune a organizaţiilor, boicotarea inspectoratului muncii, demonstraţiile pentru libertatea deţinuţilor politici, ciocnirea cu forţa publică, alungarea portăreilor, jandarmi-

[1] „Descătuşarea", an. I, nr. 5 din 1 august 1932.

[2] Arhiva C.C. al P.M.R., fond 21, dos. nr. 4 105, fila 378; „Curentul", an. V, nr. 1 598 din 13 iulie 1932.

[3] „Curentul", an. V, nr. 1 600 din 15 iulie 1932.

[4] Arhiva C.C. al P.M.R., fond 21, dos. nr. 4 105, filele 351 şi 369; „Curentul", an. V. nr. 1 603 din 18 iulie 1932.

[5] Arhiva C. C. al P.M.R. fond 21, dos. nr. 4 105, fila 346; „Ajutorul roşu" nr. 1 din 1 iulie 1932.

[6] Arhiva I.I.P., cota XVII-15, fila 3.

[7] Arhiva C.C. al P.M.R., fond 1, dos nr. 121, fila 7.

[8] Ibidem, fond 5, dos. nr. 719, fila 368; „Buletinul", organ al C.G.S.U., nr. 1 din 1932.

www.dacoromanica.ro

lor etc."[1]. Alegerile parlamentare și măsurile luate de guvern au făcut ca partidul național-țărănesc să apară în fața maselor așa cum era în realitate: ca exponentul intereselor claselor exploatatoare, contribuind la spulberarea influenței pe care acesta reușise să o insufle, prin demagogie, în rîndul unor elemente cu mai puțină experiență politică. Mișcarea de împotrivire față de politica de jaf a guvernului a cuprins pături sociale largi, luînd un caracter de masă[2].

Cu toată teroarea sălbatecă la care era supus de către aparatul de stat represiv al claselor exploatatoare, Partidul Comunist din Romînia, urmînd indicațiile Congresului al V-lea, a intensificat munca pentru întărirea legăturilor sale cu masele de muncitori, pentru conducerea acestora. Partidul comunist a trebuit să combată curentele oportuniste de dreapta și de „stînga" din propriile sale rînduri, „exprimate în tendințe sectare de izolare și teamă de mase, în neglijarea posibilităților de îmbinare a muncii ilegale cu munca legală..., cît și de reducere a rolului sindicatelor la acțiuni mărunte, lipsite de perspectiva revoluționară"[3].

În lupta împotriva acestor tendințe care constituiau un mare pericol pentru partidul comunist și pentru mișcarea muncitorească, în elaborarea și aplicarea în viață a noilor forme de organizare a luptei revoluționare, o mare contribuție a avut tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej, care, din martie 1932, îndeplinea sarcina de secretar al Comitetului central de acțiune pe țară al muncitorilor ceferiști. Îndrumat de conducerea partidului comunist, „Comitetul central de acțiune pe țară a îndeplinit rolul de organizator și conducător nemijlocit al luptei ceferiștilor"[4].

Muncitorimea ceferistă, reușind să realizeze frontul unic de jos, să făurească o structură organizatorică a frontului unic prin crearea Comitetului central de acțiune și a comitetelor de acțiune locale, pe atelier etc., a desfășurat acțiuni unitare coordonate în toate centrele feroviare din țară.

În a doua jumătate a anului 1932 lupta muncitorimii ceferiste a luat un curs mai ofensiv, cu atît mai mult cu cît, îndeplinind ordinul guvernului, Direcțiunea generală C.F.R. a hotărît noi concedieri. Prima serie de muncitori de la Atelierele Griviția a fost concediată la 30 septembrie[5]. În această situație, muncitorii Atelierelor Griviția, conduși de organizația P.C.R., au trecut la acțiuni hotărîte. În dimineața zilei de 5 octombrie, în timpul lucrului, un mare număr de muncitori a demonstrat în fața direcțiunii atelierelor, cerînd încetarea concedierilor[6]. În după amiaza zilei de 11 octombrie, numeroși muncitori s-au adunat la sediul sindicatului, în calea Griviței nr. 261. De aici au pornit către Direcțiunea Generală a Atelierelor C.F.R., demonstrînd împotriva concedierilor. A

[1] Arhiva C.C. al P.M.R., fond 11, dos. nr. 2 901, fila 248.

[2] *Documente din istoria P.C.R. 1929—1933*, vol. III, București, E.S.P.L.P., 1956, p. 526.

[3] Chivu Stoica, *op. cit.*, p. 11.

[4] *Ibidem*, p. 13.

[5] „Curentul", an. V, nr. 1 689 din 10 octombrie 1932.

[6] Arhiva C.C. al P.M.R., fond 68, dos. nr. 6 168, fila 177.

[7] Ibidem, fond 68, dos. nr. 6 155, fila 136.

www.dacoromanica.ro

intervenit poliția care a somat pe muncitori să se împrăștie. La refuzul acestora de a da curs ordinelor poliției, au fost aduși jandarmii și, după o scurtă luptă, manifestanții au fost împrăștiați iar unii dintre ei arestați[1]. Această demonstrație a muncitorilor de la Atelierele Griviția a fost urmată, în cursul lunii octombrie, de încă trei asemenea manifestații în fața direcțiunii[2].

Intensificarea activității revoluționare a muncitorilor ceferiști, creșterea continuă a numărului celor care au participat la acțiuni, protestele și ieșirile demonstrative au silit Direcțiunea C.F.R. să bată în retragere și să accepte „plata unui salariu de bază întreg, plus 20% coeficientul de acord, chiar în cazul cînd muncitorul nu era asigurat cu lucru toată săptămîna"[3]. Creșterea acțiunilor revoluționare, în front unic, ale muncitorilor ceferiști aveau să ducă în curînd nu numai la stăvilirea scăderii salariilor pentru o vreme, dar și la creșterea salariilor în acord. Rezultatele obținute de către muncitorimea ceferistă din București subliniau încă o dată însemnătatea dezvoltării unității de acțiune a proletariatului.

Dacă Direcțiunea atelierelor C.F.R. a fost silită să facă unele concesii în ceea ce privește salarizarea, nu înseamnă că renunțase la noi măsuri antimuncitorești. Pe această linie, la 10 decembrie 1932, au fost anunțate noi concedieri de muncitori la Atelierele Griviția, Pașcani[4] etc. „pentru economii bugetare". La aflarea știrii, Comitetul sindical al atelierelor Griviția a hotărît ca o delegație, sprijinită de o demonstrație a muncitorilor, să ceară Direcțiunii Generale C.F.R. și Ministerului Comunicațiilor anularea hotărîrii de a efectua concedieri[5].

Sub conducerea organizației de partid, muncitorii de la Griviția au fost mobilizați și au participat la două mari adunări care s-au desfășurat în fața porții principale a atelierelor. La intervenția poliției care a încercat să împiedice demonstrația, toți muncitorii prezenți „s-au arătat solidari și au făcut cerc în jurul oratorilor. Cu huiduieli a fost primită propunerea comisarului de a se duce la sindicat. «Noi manifestăm acolo unde ne convine» au răspuns muncitorii"[6].

Adunările muncitorilor ceferiști au continuat pînă la sfîrșitul lunii, iar în ultima zi a anului au fost pregătite întruniri ale activului revoluționar al sectoarelor din București pentru a hotărî noi demonstrații ale feroviarilor. Îndrumați de Comitetul central de acțiune, muncitorii ceferiști se organizau, consolidau frontul unic de jos, pregăteau noi și mari acțiuni revoluționare.

Creșterea în amploare, în ultima parte a anului 1932, a acțiunilor revoluționare ale muncitorilor ceferiști a influențat puternic lupta maselor populare din Romînia și în primul rînd lupta muncitorilor petroliști.

---

[1] Arhiva C.C. al P.M.R., fond 1, dos. nr. 125, fila 3.

[2] „Scînteia", an. II, nr. 10 din 1 noiembrie 1932.

[3] Chivu Stoica, *Eroicele lupte ale muncitorilor ceferiști și petroliști*, ed. II, E.S.P.L.P., București, 1955, p. 52.

[4] Arhiva C.C. al P.M.R., fond 69, dos. nr. 6439, fila 89.

[5] Ibidem, fond 5, dos. nr. 938, f. 231.

[6] „Scînteia", an. II, nr. 12 din 15 decembrie 1932.

www.dacoromanica.ro

Sub îndrumarea organizației din Ploiești a P.C.R., în noiembrie 1932 s-a constituit un comitet de inițiativă la rafinăria „Astra romînă" care a redactat un apel către toți muncitorii și funcționarii fabricii, unde erau formulate revendicările pentru cucerirea cărora trebuiau să lupte. Între acestea erau : mărirea salariilor, încetarea concedierilor, reprimirea celor concediați, desființarea biletelor de voie pentru a se putea circula prin fabrică etc[1]. Cu prilejul discutării acestor revendicări, la 11 noiembrie 1932 comuniștii s-au adresat tuturor muncitorilor prezenți, îndemnîndu-i la realizarea frontului unic și alegerea comitetului de acțiune. Muncitorii — comuniști, social-democrați, socialiști independenți, fără de partid — au aprobat cu căldură propunerea făcută și au ales Comitetul de acțiune al muncitorilor de la „Astra romînă"[2].

Sprijinindu-se pe masa muncitorilor de la „Astra romînă", Comitetul de acțiune a cerut direcției societății satisfacerea revendicărilor. În fața solidarității muncitorilor, conducerea rafinăriei a fost silită să accepte o parte din revendicări. Ea a recunoscut Comitetul de acțiune și s-a angajat că nimeni nu va fi concediat din cauza conflictului de muncă, nici după încetarea acestuia. În ceea ce privește sporirea salariilor, întreprinderea nu voia să facă nici o concesie. Îndîrjiți de împotrivirea direcției rafinăriei, muncitorii au demonstrat la 16 decembrie 1932 în fața Inspectoratului muncii, unde se duceau tratativele între Comitetul de acțiune și reprezentanții întreprinderii. Alarmați, patronii s-au adresat Ministerului de Interne prin intermediul Asociației industriașilor de petrol din Romînia, cerînd să se ia măsuri energice represive împotriva muncitorilor[3]. În urma acestei cereri, ministerul a ordonat Chesturii poliției din Ploiești „să cerceteze cazul, să ia imediat măsuri pentru paza liniștei și averii societății..."[4].

Cu toate măsurile luate de poliție, demonstrațiile muncitorilor an continuat, lupta crescînd în intensitate. În aceste condiții, la 28 decembrie 1932 a fost semnat contractul colectiv prin care rafinăria „Astra romînă" se obliga să acorde sporuri de salarii între 8 și 12%. Deși multe dintre revendicările muncitorilor erau rezolvate numai parțial, încheierea contractului colectiv a constituit totuși un succes al luptei unite a muncitorilor. Nerezolvarea în întregime a revendicărilor prin contractul colectiv a determinat ca în zilele care au urmat lupta muncitorilor de la „Astra romînă" să continue cu mai multă forță.

Acțiunile energice ale ceferiștilor și petroliștilor din a doua jumătate a anului 1932 au avut un larg ecou în rîndurile muncitorilor din celelalte ramuri ale industriei, care, nemulțumiți de intensificarea exploatării, de condițiile extrem de grele în care trăiau, le-au urmat exemplul de luptă.

Pentru larga dezvoltare a luptelor clasei muncitoare, o condiție de importanță hotărîtoare a fost combaterea de către partid a curentelor oportuniste de dreapta și de „stînga" din propriile sale rînduri. Folosindu-se de aceste lipsuri și greutăți și de slaba experiență politică a unor muncitori,

[1] Arhiva C.C. al P.M.R., fond 29, dos. nr. 4 511, fila 67.
[2] Ibidem, filele 342, 345 și 347.
[3] Ibidem, fond 79, dos. nr. 7 595, fila 1.
[4] Ibidem.

www.dacoromanica.ro

conducătorii oportuniști social-democrați din unele centre industriale au putut să-și exercite influența asupra unei părți a proletariatului și astfel să frîneze lupta. Așa s-a întîmplat la Reșița. După ce, prin greva demonstrativă din aprilie 1932, metalurgiștii reșițeni impuseseră patronilor achitarea salariilor restante[1], în luna mai s-au găsit din nou în situația cînd întreprinderea U.D.R. a încetat iarăși plata sumelor ce se cuveneau muncitorilor. În consecință, în primele zile ale lunii iulie agitația muncitorilor a crescut în așa măsură încît, după cum informa comisariatul local de poliție, „adunările muncitorilor din 9 și 10 iulie s-au desfășurat într-o agitație ce nu s-a mai văzut pînă în prezent la Reșița. În fiecare moment ne putem aștepta la acte de dezordine ce par inevitabile"[2]. Deși a existat această stare de spirit, de data aceasta greva nu a mai izbucnit. Nu a izbucnit nici la 1 august, cînd întreprinderea a anunțat o nouă scădere de salarii de 15%[3], nici după decizia de arbitraj prin care s-a hotărît ca salariile micșorate cu 10% să fie plătite începînd de la 1 septembrie[4]. Nu a izbucnit pentru că elemente social-democrate din conducerea sindicatului au făcut totul și au reușit să impună ca muncitorii să accepte fără luptă intensificarea jafului patronal. În acest centru important al industriei grele Ilie Moscovici la o întrunire ținută la 3 septembrie „ a sfătuit pe cei prezenți ca să fie supuși tuturor măsurilor luate de autorități"[5]. Atitudinea de „supunere" a împiedicat să aibă vreun rezultat greva celor 1 800 de mineri de la Anina, declarată la 16 septembrie, în semn de protest împotriva deciziei de arbitraj[6].

O situație asemănătoare a fost și în Valea Jiului. Manifestări de nemulțumire din ce în ce mai puternice se făceau simțite pe măsura creșterii numărului șomerilor, a scăderii salariilor. După datele furnizate autorităților în luna august, în întreprinderile din Petroșani, în care în mod normal ar fi trebuit să lucreze 14 466 de muncitori, lucrau 7 522 și „numai cîte trei zile pe săptămînă". Restul îngroșau rîndurile șomerilor[7].

Paralel cu concedierile, au fost scăzute și salariile. În urma arbitrajului Ministerului Muncii, acceptat de conducătorii social-democrați ai sindicatului local, salariile minerilor au fost reduse la începutul lunii august în medie cu 16%. Faptul că sindicatul social-democrat nu acționa în apărarea drepturilor proletariatului, precum și poziția conducătorilor acestuia — care încercau să convingă muncitorii că „în situația de azi n-au avut altceva mai bun de făcut decît să primească reducerea salariului"[8] — a făcut ca să scadă simțitor influența sindicatului amsterdamist în masa muncitorilor. În rîndul minerilor au crescut nemulțumirile și agitația față de această stare de lucruri[9]. O primă consecință a fost greva munci-

[1] Arhiva C.C. al P.M.R,. fond 72, fila 126.
[2] Ibidem, fond 69, dos. nr. 680, fila 191.
[3] Ibidem, dos. nr. 6 818, fila 108.
[4] Ibidem, filele 240 și 241.
[5] Ibidem, fila 254.
[6] Ibidem, fond 5, dos. nr. 804, fila 440 și fond 69, dos. nr. 6 818, filele 256, 266, 269 și 279.
[7] Ibidem, fond 77, dos. nr. 7 343, fila 262.
[8] Ibidem, fond 1, dos. nr. 133, fila 30.
[9] Ibidem, fond 77, dos. nr. 7 343, fila 276.

www.dacoromanica.ro

torilor de la mina Concordia-Vulcan, începută la 9 august (și prelungită și în septembrie) pentru neplata la timp a salariilor[1].

Cu toate încercările desperate ale elementelor oportuniste din mișcarea muncitorească de a induce în eroare proletariatul, de a-l demobiliza și a-l abate de la luptă, grevele s-au ținut lanț. Principalele revendicări pentru impunerea cărora muncitorii încetau lucrul au fost : apărarea salariilor împotriva tendinței patronale de a le ciunti, de a nu le plăti la timp, împiedicarea a noi concedieri. Aceste revendicări erau înțelese de toți muncitorii, indiferent de pregătirea lor politică; pentru obținerea lor puteau fi mobilizate mase din ce în ce mai largi. De aceea plenara din aprilie 1932 a C.C. al P.C.R. sublinia că „fiecare luptă reală a muncitorilor... pentru apărarea intereselor lor cele mai modeste, zilnice, duce neapărat aceste mase la ciocnirea cu aparatul de represiune al statului burghez, împrăștie iluziile democratice, împinge pe drumul conștiinței luptei de clasă"[2]. Organizațiile locale ale P.C.R. au ținut seama în activitatea lor de această apreciere și au depus toate eforturile pentru a asigura conducerea, îndrumarea luptelor zilnice ale clasei muncitoare. La aceasta au ajutat în mod deosebit experiența și succesele obținute de mișcarea muncitorilor feroviari, în care „o mare contribuție... la elaborarea și aplicarea în practică a noilor forme și metode ale activității revoluționare de masă a adus tovarășul Gheorghiu-Dej"[3].

Grevele, demonstrațiile, protestele împotriva politicii guvernului au constituit fondul pe care s-a desfășurat, în a doua parte a anului 1932, pregătirea eroicelor lupte ale muncitorilor ceferiști și petroliști din ianuarie-februarie 1933. Mișcările de mai mică amploare din această perioadă au contribuit din plin la educarea politică a zeci de mii de oameni ai muncii, funcționari, intelectuali, care au avut prilejul să se convingă prin propria lor experiență de intențiile cercurilor conducătoare ale Romîniei burghezo-moșierești. Această experiență a făcut în același timp ca mase tot mai largi să înțeleagă linia politică a Partidului Comunist din Romînia, conținutul luptelor muncitorilor ceferiști și petroliști și, ca atare, să se alăture acțiunilor comuniștilor, să sprijine prin toate mijloacele pe feroviari și petroliști.

În iulie 1932, muncitorii de la minele Ticu și Aghireș (Cluj) au fost nevoiți să declare grevă, deoarece după o jumătate de an de muncă primiseră salariu de-abia pentru cincisprezece zile[4]. În aceeași lună, și tot pentru neplata salariilor, au izbucnit greve la „Industria lînii" din Timișoara[5], la fabrica de postav din Buhuși[6] etc.

Muncitorii de la țesătoria „Imprimtextil" din București, hotărînd să lupte împotriva intențiilor patronilor de a reduce salariile cu 10—20%, au declarat o grevă de 10 zile în iulie 1932. În acest timp, ei au organizat

---

[1] Arhiva Sfatului popular al orașului Brașov, pachet XXVIII, dos. nr. II-20.

[2] *Documente din istoria P.C.R. 1929 1933*, vol. III, p. 449.

[3] Chivu Stoica, *op. cit.*, p. 12.

[4] Arhiva C.C. al P.M.R., fond 69, dos. nr. 6 818, fila 198; „Scînteia", an. II, nr. 8 din septembrie 1932.

[5] Ibidem, fond 11, dos. nr. 2 802, fila 132.

[6] „Scînteia", an. II, nr. 8 din septembrie 1932; „Frontul roșu", an. I, nr. 3 din 1932.

www.dacoromanica.ro

pichete care au împiedicat patronii să folosească spărgători de grevă[1]. La rîndul lor, muncitorii de la fabrica „Venus" din Bucureşti au silit conducerea întreprinderii să anuleze reducerea de salarii anunţată la începutul lunii[2].

Tot prin grevă au răspuns în luna iulie muncitorii din portul Galaţi „ofensivei şi atacului nemilos al patronilor şi vătafilor care loveau în nivelul de trai atît de scăzut"[3].

La Cluj, în august au declarat grevă muncitorii constructori. Sub conducerea organizaţiei locale P.C.R., a fost redactat un manifest către muncitorii veniţi din alte oraşe, cerîndu-li-se să se solidarizeze cu greviştii şi să nu accepte ofertele de lucru ale antreprenorilor. Munca desfăşurată de organizaţia de partid a avut rezultate favorabile. Cincisprezece lucrători constructori aduşi din Oradea de către patroni, după ce au luat cunoştinţă de situaţia de la Cluj, au refuzat să se prezinte la muncă, sprijinind astfel greva[4].

În vara anului 1932, muncitorii pielari din Oradea au dus o intensă activitate pentru obţinerea unor majorări de salarii. Între 1 şi 15 septembrie, muncitorii de la întreprinderile „Magyar", „Weego" şi „Primus"[5] au încetat lucrul. Încercările de a intimida greviştii prin arestarea unora dintre conducătorii grevei[6] nu au avut succes. Patronii au fost siliţi să accepte cererile formulate de muncitori şi să semneze contractul colectiv[7].

Tot în septembrie 1932, sub îndrumarea sindicatului „Ciocanul", au declarat grevă lucrătorii cizmari de la o serie de întreprinderi capitaliste din Bucureşti, printre care : „Mociornița", „Talpa", „Norma", „Schul", Mihăilescu", „Balogh" etc.[8] Cu toate măsurile de intimidare şi de dezorganizare a grevei, cu toate că poliţia a arestat 4 lucrători membri ai comitetului sindicatului „Ciocanul"[9], greviştii — care s-au bucurat de sprijinul moral şi material al muncitorilor din celelalte ateliere şi fabrici[10] — au rezistat şi, către sfîrşitul lunii septembrie, patronii au fost siliţi să cedeze şi să semneze contractul colectiv cerut de muncitori[11].

Din cauza condiţiilor grele de muncă şi a continuei scăderi a salariilor, muncitorii cizmari din oraşul Satu-Mare au fost nevoiţi să declare grevă în luna septembrie. Ca urmare a poziţiei conducătorilor social-democraţi aflaţi în fruntea sindicatului, greva s-a încheiat fără nici un rezultat. Organizaţia locală a P.C.R., trăgînd învăţăminte din această acţiune, a pregătit muncitorii pentru o nouă grevă care a izbucnit la 18 octombrie 1932, cu participarea a peste 200 de lucrători cizmari. Fiind

---

[1] Arhiva C.C. al P.M.R., fond 5, dos. nr. 804, fila 420 ; „Scînteia", an. II, nr. 7 din august 1932.
[2] Ibidem, fond 4, dos. nr. 709, fila 15 ; „Scînteia", an. II, nr. 7 din august 1932.
[3] Ibidem, fond 5, dos. nr. 951, fila 27.
[4] Ibidem, fond 10, dos. nr. 2 510, fila 310.
[5] Ibidem, fond 69, dos. nr. 818, fila 246.
[6] Ibidem, fond 5, dos. nr. 708, fila 20.
[7] Ibidem, dos. nr. 804, fila 454.
[8] Ibidem, dos. nr. 97, filele 96—97 ; fond 5, dos. nr. 804, filele 432, 437 şi 447.
[9] Ibidem, dos. nr. 804, fila 422.
[10] Ibidem, dos. nr. 1 099, fila 95.
[11] Ibidem, dos. nr. 804, fila 448.

www.dacoromanica.ro

bine organizați, avînd la dispoziție ajutoare materiale primite de la muncitorii din alte orașe, greviștii au continuat lupta aproape trei săptămîni. La 5 noiembrie, patronii au acceptat sporirea salariilor în medie cu 10 %[1].

Sub influența muncii politice desfășurate de organizația locală a P.C.R. și a acțiunilor muncitorilor petroliști au început să se agite și lucrătorii din alte ramuri, salariați ai întreprinderilor și fabricilor din Ploiești. Lucrătorii brutari și franzelari din oraș se organizau în vederea luptei pentru apărarea repausului duminical, în vederea reînnoirii contractului colectiv[2].

La 21 septembrie 1932, muncitorii de la „Fero-Email" din Ploiești, exasperați de mizeria în care se aflau în urma exploatării crunte (mulți dintre lucrători, din cauza scăderii salariilor, a impozitelor mari, amenzilor etc. găseau în plic numai 15—20 de lei pentru două săptămîni de muncă), au întocmit un memoriu de revendicări pe care l-au înaintat Inspectoratului muncii[3].

Scăderea continuă a salariilor (un lucrător calificat era plătit cu 35—40 de lei pe zi)[4], concedierile, piedicele puse de patroni în calea organizării au determinat muncitorii de la întreprinderea „Textila" din Iași să declare grevă[5]. Muncitorii greviști au luat toate măsurile ca să nu poată fi utilizați spărgători de grevă. Prin luptă, greviștii au reușit să impună revendicările formulate[6]. Referindu-se la aceste acțiuni, gazeta „Vasútas Dolgozó", organ editat de Comitetul de acțiune al muncitorilor ceferiști din Transilvania, scria : „Ceferiștii și întreaga muncitorime trebuie să știe că aceste lupte sînt o parte a luptei comune împotriva ofensivei capitaliste generale. Deci trebuie intrat în luptă, trebuie sprijiniți greviștii, trebuie apărate în comun revendicările acestora"[7].

În condițiile continuei creșteri a luptei muncitorilor, în primul rînd a muncitorilor ceferiști, s-au desfășurat lucrările plenarei C.C. al P.C.R. din octombrie 1932. Demonstrînd că ascuțirea crizei economice și înăsprirea teroarei de masă exercitată de guvernul burghezo-moșieresc au dus la creșterea valului revoluționar, plenara a subliniat rolul mereu crescînd al Partidului Comunist din Romînia în conducerea luptei clasei muncitoare. Pentru întărirea continuă a legăturii partidului cu masele largi, plenara a combătut cu tărie sectarismul dăunător unității de acțiune a clasei muncitoare, tendințele stîngiste de subapreciere a luptelor parțiale[8]. În vederea ridicării pe o treaptă superioară a luptelor clasei muncitoare, plenara a insistat asupra organizării grevei cu ocuparea fabricii, însoțită de demonstrații prin care muncitorii din alte întreprinderi și șomerii să-și manifeste solidaritatea cu greviștii[9].

---

[1] Arhiva C.C. al P.M.R., fond 5, dos. nr. 1 099, fila 114.
[2] „Ploieștii noi", an. I, nr. 4 din 18 septembrie 1932.
[3] Arhiva C.C. al P.M.R., fond 29, dos. nr. 4 504, fila 253.
[4] Ibidem, fond 8, dos. nr. 1 600, fila 876.
[5] Ibidem, fond 5, dos. nr. 807 fila 34.
[6] „Scînteia", an. II, nr. 12 din 15 decembrie 1932.
[7] „Vasútas Dolgozó", an. I, nr. 1 din 1 noiembrie 1932.
[8] *Documente din istoria P.C.R. 1929—1933*, vol. III, p. 530 și 536.
[9] *Ibidem*, p. 533.

www.dacoromanica.ro

Aplicarea în viață a hotărîrilor plenarei Comitetului Central din octombrie 1932 a ridicat la un nivel mai înalt munca de partid, fapt care s-a reflectat pozitiv atît în activitatea muncitorilor ceferiști și petroliști, cît și a altor categorii de muncitori. Munca în rîndul maselor, larg desfășurată de organizațiile locale ale P.C.R., a determinat pe muncitorii de la țesătoria „Stein și Fied" din Sighet[1], de la fabrica „Adesgo" din București[2] și pe lucrătorii atelierelor de cizmărie din Sibiu[3] să declare — în cursul lunii noiembrie 1932 — greve prin care s-au împotrivit încercărilor patronilor de a le scădea salariile.

În preajma zilei de 7 noiembrie 1932, ca urmare a muncii intense de propagandă desfășurată de P.C.R., muncitorii întreprinderilor textile din Arad au luat primele măsuri în vederea organizării unei greve îndreptate împotriva concedierilor și a scăderilor de salarii[4]. Tot atunci a început munca de organizare în sindicat revoluționar a lucrătorilor zugravi din orașul Piatra-Neamț[5].

Din cauza scăderii continue a salariilor, a intensificării exploatării, a nerespectării de către patroni a prevederilor contractului colectiv, muncitorii din porturi au declarat o serie de greve. În luna august au fost în luptă muncitorii din Corabia și Zimnicea[6]. La 1 septembrie au declarat grevă 252 de muncitori din portul Turnu-Severin[7], iar la 3 septembrie s-a desfășurat o grevă parțială în portul Brăila[8]. În octombrie 1932 se aflau în luptă cu patronii pentru apărarea salariilor muncitorii din portul Tulcea[9]. Timp de două zile (22—23 noiembrie) au încetat lucrul muncitorii afiliați sindicatului „Mihail Eminescu" din Constanța[10].

Situația grea determinată de urmările crizei a făcut ca în a doua jumătate a anului 1932 starea de spirit revoluționară să crească considerabil. Munca desfășurată de partidul comunist a contribuit ca un număr din ce în ce mai mare de muncitori să înțeleagă faptul că numai prin luptă vor putea pune capăt stării de lucruri existente, ceea ce a dus la creșterea preocupării pentru organizare. Sub îndrumarea organizațiilor P.C.R., folosind experiența revoluționară a ceferiștilor, muncitori din alte ramuri ale industriei au trecut la constituirea comitetelor de acțiune în fabrici. În unele locuri au fost alese comitete de acțiune locale pe profesii. Așa s-a constituit comitetul de acțiune al muncitorilor petroliști din Ploiești[11], al muncitorilor pielari din Cluj[12], al muncitorilor din portul Galați[13] etc. Aceste comitete au elaborat revendicările generale ale muncitorilor din

[1] Arhiva C.C. al P.M.R., fond 10, dos. nr. 2 639, fila 7.
[2] Ibidem, fond 5, dos. nr. 807, fila 35.
[3] Ibidem, dos. nr. 1 099, fila 112.
[4] Ibidem, fond 11, dos. 2 802, fila 132.
[5] Ibidem, fond 5, dos. 1 139, fila 16.
[6] Ibidem, dos. 804, fila 431.
[7] Ibidem, dos 1 057, fila 500.
[8] Ibidem, dos. 1 057, fila 501.
[9] Ibidem, fond 13, dos. 3 439, fila 332.
[10] Ibidem, fond 5, dos. 1 057, fila 513.
[11] Chivu Stoica, *Eroicele lupte ale muncitorilor ceferiști și petroliști din 1933*, București, E.S.P.L.P., 1955, p. 75.
[12] Arhiva C.C. al P.M.R., fond 5, dos. nr. 807, fila 11.
[13] Ibidem, dos. nr. 951, fila 27.

www.dacoromanica.ro

întreprinderile de același gen din oraș și au sprijinit alegerea comitetelor pe întreprinderi, organizarea și desfășurarea acțiunilor pentru cucerirea revendicărilor fiind expresia frontului unic muncitoresc.

În primele zile ale lunii octombrie, comitetul de acțiune al muncitorilor pielari din Cluj a chemat la luptă muncitorii din această ramură pentru cîștigarea unor revendicări importante, printre care și sporirea salariilor cu 30%[1]. La 4 octombrie, muncitorii de la fabricile de pielărie și încălțăminte „Matador", „Lakmes", „Sbaum", „Banbal", „Sih"[2] au intrat în grevă. Li s-au alăturat peste 400 de lucrători pantofari din atelierele existente în oraș[3].

Peste cîteva zile, la 19 octombrie, au declarat grevă și 500 de lucrători ai fabricii de încălțăminte „Dermata"[4]. Aceștia, pentru a împiedica intrarea la lucru a unor eventuali spărgători de grevă, se adunau și staționau în fața fabricii. În dimineața zilei de 31 octombrie, poliția a voit să-i împrăștie, dar, muncitorii împotrivindu-se, gardienii au tras o salvă în aer[5] și apoi au arestat doi dintre conducătorii greviștilor. Cei prezenți au încercat să elibereze muncitorii arestați, însă în fața forțelor polițienești mult superioare au fost siliți să se retragă și să se regrupeze la sediul sindicatului pielarilor. De aici au pornit în grupuri spre Chestura poliției, unde au demonstrat pentru eliberarea muncitorilor arestați. Neobținînd rezultatul dorit s-au îndreptat către fabricile de mobilă „Transilvania" și „Victoria", solicitînd muncitorilor de aici să declare grevă de solidaritate. La ora 16, salariații celor două întreprinderi au declarat grevă de simpatie cu muncitorii de la „Dermata", precum și pentru satisfacerea unor revendicări proprii[6]. În grup compact, muncitorii de la „Dermata", „Transilvania" și „Victoria" s-au îndreptat spre centrul orașului, cerînd eliberarea conducătorilor grevei care fuseseră arestați. Au fost întîmpinați de puternice forțe polițienești care au arestat peste 500 de demonstranți. Muncitorii organizatori ai manifestației au fost trimiși în judecată, iar sediul sindicatului a fost percheziționat[7].

Demonstrația de stradă a determinat patronii să accepte satisfacerea unora dintre revendicări, așa că, la 1 noiembrie, muncitorii celor trei întreprinderi clujene au reluat lucrul[8]. N-au uitat însă patronii să se răfuiască cu cei pe care i-au considerat a fi fost organizatori ai grevei. În primele zile ale lunii noiembrie 70 dintre muncitorii de la „Dermata" care au participat la grevă au fost concediați[9].

Paralel cu creșterea în intensitate a acțiunilor muncitorilor sporesc și măsurile represive luate de aparatul statului burghezo-moșieresc. Pentru a împiedica manifestații ale proletariatului cu prilejul aniversării

[1] Arhiva C.C. al P.M.R., fond 5, dos. nr. 807, fila 11.
[2] Ibidem, dos. nr. 1 096, fila 28.
[3] Ibidem, dos. nr. 807, fila 20.
[4] Ibidem, dos. nr. 807, fila 22; vezi și *Exploatarea capitalistă la „Dermata"*, București, Editura de stat pentru literatură științifică, 1954, p. 51.
[5] Ibidem, fila 29.
[6] Ibidem, fila 31.
[7] Ibidem, fond 5, dos. nr. 1 099, fila 112.
[8] Ibidem, dos. nr. 1 099, fila 113.
[9] Ibidem, dos. nr. 807, fila 30.

www.dacoromanica.ro

luptelor din 13 decembrie 1918, organele polițienești au procedat la efectuarea unor descinderi la sediile organizațiilor muncitorești, la arestări și confiscări de materiale de propagandă. Astfel, în zilele de 10 și 11 decembrie, Siguranța a percheziționat sediile din București ale sindicatelor „Solidaritatea", „Ciocanul", „C.F.R." (din calea Griviței nr. 261), precum și ale Ajutorului muncitoresc romîn. Cu acest prilej au fost arestați 84 de muncitori, membri în comitetele de conducere ale acestor organizații[1]. Actele samavolnice (petrecute și în alte orașe ale țării) nu au intimidat însă muncitorimea și acest lucru s-a reflectat într-o serie de greve desfășurate în cursul lunii decembrie 1932.

La 15 decembrie au declarat grevă (pentru majorarea salariilor) muncitorii întreprinderii „Seta" din București. După cum s-a procedat aproape în mai toate grevele din această perioadă s-au organizat pichete de grevă și s-a făcut apel la șomeri să nu răspundă la încercările patronilor de a-i angaja pentru a înlocui pe greviști. În această situație, conducerea întreprinderii a fost silită să cedeze. După cîteva zile însă, patronii au vrut să concedieze muncitorii care au format comitetul de grevă; lupta a reînceput, ceea ce a silit pe patroni să renunțe la concedieri[2]. Tot pentru plata și apărarea salariilor au mai declarat greve, în decembrie 1932, lucrătorii atelierelor de croitorie din Brașov[3], muncitorii întreprinderilor forestiere „Regna" (Vatra Dornei)[4] și „Moldovița" (Cîmpulung)[5]. Cei peste 850 de muncitori ai minelor din Ticu (Cluj) au fost siliți să declare o nouă grevă, pentru ca patronii să le achite salariile restante[6].

Într-o serie de centre muncitorești s-a intensificat și munca de organizare a viitoarelor lupte. La Timișoara se desfășura din plin organizarea sindicatelor revoluționare în toate întreprinderile. În prima jumătate a lunii decembrie era refăcut sindicatul textiliștilor, cel al muncitorilor din portul Bega și cel al lucrătorilor brutari[7]. Se pregăteau pentru grevă și muncitorii de la „Fero Email" din Ploiești, în urma preavizului de concediere pe care patronii îl dăduseră la 300 de lucrători, majoritatea salariaților întreprinderii[8].

Anul 1932 s-a încheiat cu două mari greve ale muncitorilor din industria textilă. La 17 decembrie, conducerea întreprinderii „Industria lînii" din Timișoara, motivînd că Ministerul de Război nu a achitat comenzile efectuate, a anunțat încetarea plății salariilor pe luna în curs și închiderea fabricii începînd de la 1 ianuarie[9]. În fața acestei amenințări, la 19 decembrie 1932, la ora 9 dimineața, cei 1 600 de muncitori ai întreprinderii au lăsat lucrul, s-au adunat în curtea fabricii și au ales un comitet de acțiune. Organizația P.C.R. a condus lupta muncitorilor

[1] Arhiva C.C. al P.M.R., fond 7, dos. nr. 1 300, filele 49—54.
[2] Ibidem, dos. nr. 1 304, fila 235; „Scînteia", an. II, nr. 12 din 1932.
[3] Ibidem, fond 5, dos. nr. 8 091, fila 14.
[4] Ibidem, fond 6, dos. nr. 1, fila 144.
[5] Ibidem, fond 7, dos. nr. 1 299, fila 215.
[6] „Scînteia", an. II, nr. 12 din decembrie 1932.
[7] Arhiva C.C. al P.M.R., fond 11, dos. nr. 2 889, fila 34.
[8] „Socialismul", an. XXVI, nr. 50 din 11 decembrie 1932.
[9] Arhiva C.C. al P.M.R., fond 69, dos. nr. 6 869, fila 85.

www.dacoromanica.ro

textiliști[1]. Membrii comitetului care s-au prezentat la direcțiune pentru a cere explicații de ce nu se plătesc salariile au primit preaviz[2]. Acest act a determinat muncitorii să declare grevă[3]. În timp ce greviștii se aflau în curtea întreprinderii, poliția chemată de patroni a încercat să aresteze pe unul dintre muncitorii comuniști. Între greviști și forțele polițienești s-a produs o violentă ciocnire[4].

La 22 decembrie, lucrătorii de la „Industria lînii", după ce au primit salariul pe zilele lucrate pînă la grevă, s-au adunat în fața porților fabricii și au făcut o adunare de protest. În acest timp, membrii U.T.C. agitau muncitorii de la alte întreprinderi din oraș pentru a veni în sprijinul tovarășilor lor de la „Industria lînii"[5]. Deoarece poliția a arestat o parte din membrii comitetului de grevă, muncitorii s-au adunat la 20 decembrie la căminul muncitoresc din str. Negruzzi și de acolo, încolonați, au demonstrat pe străzi, îndreptîndu-se spre chestură. Demonstrația a fost întîmpinată de forțe polițienești în fața Palatului Poștei și împrăștiată cu brutalitate. În același timp poliția urmărea să aresteze și restul membrilor comitetului ales de greviști[6].

Mișcarea muncitorilor greviști luînd amploare, conducerea întreprinderii a fost silită la 29 decembrie să retragă preavizul dat pentru 1 ianuarie 1933 și să promită muncitorilor că va plăti o parte din salarii imediat ce va încasa sumele restante de la stat. De data aceasta muncitorii, prin comitetul ales, au declarat că nu vor relua lucrul pînă nu vor primi banii pentru zilele pierdute din cauza grevei, precum și plata concediului pe trei ani în urmă[7].

La 20 decembrie 1932, cei 3 000 de muncitori ai fabricii de postav „Buhuși" au încetat lucrul deoarece li se refuza plata primei de producție pe anul expirat[8]. Ei au ales un comitet de grevă precum și pichetele care au fost postate la poarta întreprinderii[9]. După o luptă de 10 zile, în care timp greviștii au simțit sprijinul tovărășesc al muncitorilor din Ploiești, București[10] și alte orașe ale țării, greva a luat sfîrșit prin acceptarea revendicărilor de către conducerea întreprinderii[11]. În fața unității de luptă a proletariatului, încercările demagogice ale patronilor și ale șefilor reformiști social-democrați, ca și presiunile efectuate de poliție, au eșuat[12].

Acțiunile desfășurate de proletariat în a doua parte a anului 1932 demonstrau grăitor că partidul comunist, întărindu-și organizațiile sale

---

[1] Arhiva C.C. al P.M.R., fond 69, dos. nr. 6 869, fila 92.
[2] „Facla", an. XI, nr. 572 din 27 decembrie 1932.
[3] Arhiva C.C. al P.M.R., fond 69, dos. nr. 6 869, fila 92.
[4] Ibidem.
[5] Ibidem, fila 85.
[6] Ibidem, fila 87.
[7] Ibidem, fond 5, dos. nr. 807, fila 60.
[8] Ibidem, fond 69, dos. nr. 6 467, fila 2; Aurel Roman, *Din istoria luptelor revoluționare ale muncitorilor textiliști de la fabrica de postav „Buhuși"*, București, Edit. științifică, p. 131–135.
[9] „Frontul roșu", ianuarie 1933.
[10] „Steagul roșu", an. III, nr. 1 din 1 ianuarie 1933.
[11] Arhiva C.C. al P.M.R., fond 69, dos. nr. 6 466, fila 13.
[12] Ibidem, fila 10; „Facla", an. XI, nr. 577 din 30 decembrie 1932.

www.dacoromanica.ro

locale, consolidîndu-şi legăturile cu masele muncitoare, reuşea să ridice lupta muncitorilor pe o treaptă mai înaltă, să-i imprime un caracter politic mai accentuat. Deşi grevele din ultima parte a anului 1932 au izbucnit pentru revendicări de ordin economic, lupta se ducea de fapt împotriva întregii politici reacţionare a guvernului burghezo-moşieresc.

Grevele din a doua parte a anului 1932 au demonstrat creşterea combativităţii, a gradului de organizare a muncitorilor din întreprinderile principalelor ramuri ale industriei. Folosind experienţa acumulată în organizarea mişcării ceferiştilor, organizaţiile de partid locale au reuşit ca muncitorii din celelalte întreprinderi să folosească în lupta lor noi metode: realizarea comitetului de acţiune, organ al frontului unic, ocuparea fabricii în timpul grevei, mobilizarea altor muncitori şi a şomerilor în jurul întreprinderilor ai căror lucrători se aflau în luptă, declararea de greve şi organizarea manifestaţiilor de solidaritate etc.

Toate acestea scot puternic în evidenţă faptul că a doua jumătate a anului 1932 „a cunoscut o creştere, în forme variate, a mişcărilor populare de protest împotriva politicii guvernului naţional-ţărănist — noul atac întreprins de acesta la începutul anului 1933 împotriva nivelului de trai al maselor, prin aplicarea celei de-a treia « curbe de sacrificiu », sporind şi mai mult indignarea şi revolta muncitorimii"[1].

★

Efectele crizei la sate, povara datoriilor, camăta au dus ţărănimea la ruină şi înfometare. În timp ce drepturile băneşti care se cuveneau micilor slujbaşi, pensionarilor, văduvelor şi invalizilor de război nu erau plătite cu lunile, statul burghezo-moşieresc întetea măsurile de strîngere a impozitelor, în special cele datorate de ţărănimea muncitoare. Pînă şi presa burgheză a fost silită să dezaprobe metodele barbare folosite de aparatul fiscal. „Perceptorii ridică de la casele sătenilor scoarţele de pe pat, chilimurile, căpătîiele şi alte lucruri. Dar în afară de acestea se ridică sătenilor şi uneltele de muncă"[2]. Asemenea stare de lucruri şi influenţa acţiunilor muncitorilor au determinat creşterea împotrivirii ţărănimii muncitoare. „Anii 1930 —1932 sînt caracterizaţi prin nenumărate mici revolte ţărăneşti, ciocniri cu jandarmii, alungarea perceptorilor, ocuparea pămînturilor de păşune, tăierea pădurilor fără învoire şi, mai ales, refuzul de a plăti datoriile către bancheri şi cămătarii şi împotrivirea în masă faţă de sechestrarea bunurilor ţărănilor îndatoraţi"[3].

Refuzul ţăranilor de a plăti impozitele a luat în multe locuri forme violente. Cele mai multe cazuri au fost determinate de încercările aparatului fiscal de a efectua executări silite în vederea împlinirii sumelor enorme datorate drept impozite de ţăranii cu gospodării mici care nu vroiau sau, mai ales, nu aveau posibilităţi materiale să plătească. În această situaţie, sătenii se adunau şi puneau pe goană perceptorii, aşa cum s-a întîmplat la Dobreşti (Muscel)[4], Păhneşti (Fălciu), Săbieşti (Dîm-

[1] Chivu Stoica, *A 30-a aniversare a eroicelor lupte din februarie 1933*, Ed. politică, 1963, p. 15.

[2] „Cuvîntul", an. VIII, nr. 2 657 din 14 septembrie 1932.

[3] Gh. Gheorghiu-Dej, *Articole şi cuvîntări*, ed. a IV-a, E.S.P.L.P., 1955, p. 183.

[4] „Scînteia", an. II, nr. 7 din 1 august 1932.

www.dacoromanica.ro

bovița)[1], unde au fost alungați și chiaburii care veniseră să cumpere lucrurile scoase la licitație, la Sîntandrei (Bihor), unde acțiunea a fost organizată de femei[2], în comuna Mogoșești (Satu-Mare), unde țăranii s-au înarmat cu furci și topoare[3], la Sărățeni (Ialomița)[4] și în multe alte locuri.

În lunile iulie—august, adică în toiul lucrărilor agricole, țăranii săraci din fostele județe Mureș, Bihor, Maramureș, conduși de organizațiile P.C.R., au refuzat să iasă la lucru pe moșiile boierești și să plătească impozitele[5]. Refuzul de a plăti comunelor taxe pentru vite s-a manifestat și în județul Cluj[6].

Șicanele făcute de autoritățile comunale au provocat numeroase răzmeriță. La Padina (Buzău), țăranii înarmați cu coase și furci au alungat primarul și tehnicienii care intenționau să măsoare, în vederea scoaterii în vînzare, loturile țăranilor care nu plătiseră ratele pentru pămîntul primit la reforma agrară[7]. De asemenea, țăranii s-au ridicat împotriva primarilor din comunele Rotunda (Romanați)[8], Asău (Bacău)[9], Rîșnov (Brașov)[10] etc.

În aprilie 1932, locuitorii comunei Stîna (Satu Mare), care erau lipsiți de pășune pentru vite, au ocupat o porțiune de pădure din jurul satului. Autoritățile comunale și funcționarii întreprinderii capitaliste care exploata pădurea au dus vitele la oborul comunal, iar jandarmii au arestat cîțiva dintre țăranii care au inițiat acțiunea. Pentru eliberarea celor arestați, la sunetul de alarmă al clopotelor, toți locuitorii au atacat jandarmii și au asediat primăria, unde se aflau deținuții. În lupta crîncenă care a urmat, jandarmii au ucis cu focuri de armă doi țărani și au rănit alți doi[11]. Ciocniri între țăranii săraci și jandarmi au mai avut loc în comunele Gropnița și Copou (Iași), Straja (Constanța)[12], unde jandarmii au fost dezarmați, la Mădărași (Ciuc)[13] etc.

În comuna Marghita (Bihor), cu prilejul alegerilor comunale din decembrie 1932 au fost răspîndite manifeste editate de organizația județeană P.C.R. Jandarmii au făcut arestări în rîndurile țăranilor. În seara de 18 decembrie, în fața preturii s-au adunat peste 300 de locuitori, „vociferînd și cerînd eliberarea celor arestați, amenințînd în caz contrar cu devastarea localului"[14].

---

[1] „Scînteia", an. III, nr. 1 din 1 ianuarie 1933.
[2] Ibidem, an. II, nr. 8 din 1 septembrie 1932.
[3] „Brazda", an. II, nr. 12 din octombrie 1932.
[4] „Scînteia", an. II, nr. 12, din 15 decembrie 1932.
[5] Arhiva C.C. al P.M.R., fond 11, dos. nr. 2 901, fila 248.
[6] Ibidem, fond 1, dos. nr. 6, fila 176.
[7] „Scînteia", an. III, nr. 1 din 1 ianuarie 1933.
[8] Ibidem, an. II, nr. 11 din 1 decembrie 1932.
[9] *Lecții în ajutorul celor ce studiază istoria P.M.R.*, București, Edit. politică, 1960, p. 296.
[10] „Curentul", an. VIII, nr. 1 624 din 8 august 1932.
[11] Arhiva C.C. al P.M.R., fond 10, dos. nr. 2 521, filele 49—50.
[12] „Frontul roșu", an. I, nr. 3 din iulie 1932.
[13] „Scînteia", an II, nr. 7 din 1 august 1932; Al. G. Savu, *Despre activitatea P.C.R. la sate în anii 1929—1933*, în *Studii și materiale de istorie contemporană*, vol. II, București, Edit. Acad. R.P.R., 1962.
[14] Arhiva C.C. al P.M.R., fond 10, dos. nr. 2 615, fila 65.

www.dacoromanica.ro

Greutățile provocate de criză, ca și lupta din ce în ce mai dîrză a clasei muncitoare au avut o puternică influență asupra păturilor largi ale populației în rîndurile cărora a sporit starea de nemulțumire, de agitație. „O manifestare caracteristică — aprecia plenara C.C. al P.C.R. din aprilie 1932 — o constituie mișcarea mai vijelioasă și mai largă printre intelectualitatea muncitoare, mai ales a învățătorilor de la țară, a pensionarilor, a invalizilor, care ies în stradă, care intră cu forța în instituțiile financiare ale statului..., care amenință cu greva"[1].

În august 1932, printr-un manifest semnat de Comitetul de acțiune al funcționarilor mici din instituțiile statului, această categorie de salariați era chemată să se organizeze în sindicate alături de clasa muncitoare, să-și formeze comitete de acțiune pe direcții și secții, să lupte împotriva scăderii salariilor, a concedierilor, pentru plata neîntîrziată a salariilor[2]. Munca dusă de organizațiile P.C.R. și influența exercitată de lupta muncitorilor au avut rezultate pozitive. La întrunirea extraordinară din octombrie 1932 a Federației generale a asociațiilor de salariați publici, cu toată împotrivirea conducerii, s-a cerut organizarea luptei împotriva reducerii salariilor funcționarilor statului ajunși într-o situație materială disperată[3].

La fel, Federația contabililor experți și autorizați, alarmată de înrăutățirea stării materiale și de creșterea concedierilor în rîndurile membrilor săi, a organizat în septembrie 1932 o adunare generală în cadrul căreia s-a cerut guvernului să intervină pentru stăvilirea șomajului[4].

Funcționarii particulari, crunt loviți de șomaj, au reușit să impună conducerii Asociației funcționarilor particulari să adreseze un memoriu Ministerului Muncii, în care, printre altele, se cerea legiferarea ajutorului de șomaj, șomerii să nu mai plătească chirie, suspendarea executărilor silite[5]. Aceleași deziderate au fost exprimate și în cadrul congresului regional al funcționarilor particulari, care a avut loc la Brăila în septembrie 1932[6]. Se agitau și funcționarii comerciali. Respectarea repausului duminical, încetarea concedierilor, încetarea reducerii salariilor au fost cerute atît la întrunirea asociației „Unirea" din București[7], cît și la adunările din Tîrgoviște[8] și Iași[9].

Numeroase acțiuni de protest au fost organizate de profesori, de învățătorii, care, așa cum remarca o publicație a vremii, „cerșesc un codru de pîine de la școlarii lor"[10]. În vara anului 1932, profesorii secundari au manifestat violent împotriva guvernului Iorga. În august, în cadrul Congresului corpului didactic din Iași, cadrele didactice au protestat

---

[1] *Documente din istoria P.C.R. 1929—1933*, vol. III, 1956, p. 435.
[2] Arhiva C.C. al P.M.R., fond 5, dos. nr. 956, fila 15.
[3] „Cuvîntul", an. VIII, nr. 2 676 din 3 octombrie 1932.
[4] Ibidem, nr. 2 656 din 13 septembrie 1932.
[5] Arhiva C.C. al P.M.R., fond 5, dos. nr. 1 126, fila 207.
[6] „Cuvîntul", an. VIII, nr. 2 663 din 20 septembrie 1932.
[7] Ibidem, nr. 2 649 din 6 septembrie 1932.
[8] Ibidem, nr. 2 713 din 9 noiembrie 1932
[9] Arhiva C.C. al P.M.R., fond 5, dos. nr. 1 126, fila 73.
[10] „Frontul evenimentelor culturale și sociale", nr. 2 din 18 decembrie 1932, p. 6.

www.dacoromanica.ro

energic împotriva atitudinii oficialităților care nu ordonanțaseră plata salariilor de cîteva luni[1]. Despre modul cum erau salarizați și-au manifestat nemulțumirile și profesorii secundari din întreaga țară, în cadrul întrunirii organizate în septembrie de asociația lor [2]. Același obiect l-a avut și memoriul înaintat guvernului peste cîteva zile.

Una dintre categoriile greu lovite de măsurile luate de guvernele care s-au perindat la cîrma țării în anii crizei economice a fost aceea a pensionarilor, văduvelor și orfanilor de război. În iulie 1932, peste 4 000 de pensionari, invalizi și văduve de război din județul și orașul Buzău au demonstrat în fața Administrației financiare cerînd drepturile pe care nu le primiseră de cîteva luni [3]. Starea grea a invalizilor, orfanilor și văduvelor de război a fost expusă în cadrul Congresului care a avut loc la 28 august 1932, la Iași. Cu acest prilej, Comitetul regional P.C.R. Moldova s-a adresat printr-un manifest delegațiilor, îndrumîndu-le în organizarea luptei lor [4].

Neprimind drepturile băneşti mizere ce li se cuveneau, subofițerii pensionari din întreaga țară au hotărît un marș și un congres general la București, cu care prilej să-și expună situația disperată în care se aflau. Ajunși în capitală, ei au fost blocați în incinta Arenelor Romane și au fost împiedicați de autorități să demonstreze pe străzi, așa cum intenționau [5].

La 11 septembrie s-au adunat la Ploiești pensionarii publici de toate categoriile din județul Prahova și au protestat violent împotriva șicanelor guvernamentale [6]. Iar la 20 noiembrie, la Iași, în sala „Sidoli", s-a întrunit Congresul general al pensionarilor publici din întreaga țară, la care au participat aproximativ 600 de delegați. Discutînd situația insuportabilă în care se zbăteau, ei s-au ridicat energic împotriva guvernului, care încetase plata pensiilor de 8 luni [7].

Lipsa de grijă a guvernului pentru tineretul studios a constituit cauza principală a numeroase proteste studențești. Imposibilitatea de a plăti taxele enorme a determinat studenții din centrul universitar Cluj să declare grevă de protest la 23 octombrie 1932 [8].

Și micii comercianți, micii meseriași sufereau de pe urma situației grele economice, pierdeau încrederea în guvern, ceea ce a determinat poliția din Sighet să ajungă la concluzia că „dacă pînă acum n-a ieșit la suprafață că și în rîndurile acestora comunismul a cîștigat teren se datorește conștiinței lor de burghezi. Dar n-ar fi de mirare să identificăm în rîndurile comuniștilor mici comercianți și mici meseriași" [9].

Dacă temerea poliției nu s-a adeverit întocmai, în schimb marile frămîntări sociale din ajunul luptelor din ianuarie—februarie 1933, acțiunile desfășurate de muncitori, manifestările altor pături sociale asuprite au

[1] Arhiva C.C. al P.M.R., fond 8, dos. nr. 1 633, fila 8.
[2] „Cuvîntul", an. VIII, nr. 2 673 din 30 septembrie 1932.
[3] „Scînteia", an. II, nr. 7, din 1 august 1932.
[4] Arhiva C.C. al P.M.R., fond 8, dos. nr. 1 633, fila 8.
[5] „Cuvîntul", an. VIII, nr. 2 655 și 2 670 din septembrie 1932.
[6] „Ploieștii noi", an. I, nr. 4 din 18 septembrie 1932.
[7] Arhiva C.C. al P.M.R., fond 69, dos. nr. 6 371, fila 649.
[8] „Cuvîntul", an. VIII, nr. 2 697 din 24 octombrie 1932.
[9] Arhiva C.C. al P.M.R., fond 10, dos. nr. 2 639, fila 5.

www.dacoromanica.ro

însemnat o temeinică şcoală politică, confirmînd aprecierea făcută de plenara din octombrie 1932 a C.C. al P.C.R., cu privire la „o nouă mişcare de masă contra politicii de jaf a guvernului" [1].

★

Continuarea concedierilor, scăderea salariilor, creşterea preţurilor bunurilor de larg consum, înăsprirea teroarei au însemnat tot atîtea cauze care au contribuit la intensificarea mişcării de împotrivire a maselor, a clasei muncitoare, şi în primul rînd a muncitorilor ceferişti şi petrolişti. Creşterea mişcării revoluţionare a feroviarilor şi a petroliştilor la sfîrşitul anului 1932 a influenţat puternic lupta maselor populare din Romînia.

În aceste condiţii, Partidul Comunist din Romînia a desfăşurat o vastă muncă politică de organizare şi mobilizare a muncitorilor împotriva trecerii poverilor şi urmărilor crizei asupra maselor populare. Se realiza o nouă dispoziţie a forţelor de clasă, caracterizată prin creşterea combativităţii revoluţionare a muncitorimii ceferiste, prin trecerea muncitorilor din alte ramuri industriale la acţiuni greviste, prin frămîntările ţărănimii, ale păturilor mijlocii, funcţionari, pensionari, meseriaşi, prin ridicarea spiritului protestatar al unei însemnate părţi a intelectualităţii.

Experienţa revoluţionară căpătată pînă atunci, munca susţinută depusă de organizaţiile locale de partid au contribuit la întărirea considerabilă a prestigiului şi influenţei partidului comunist în rîndurile clasei muncitoare, a păturilor asuprite şi exploatate. Pentru cea mai mare parte a maselor muncitoare era din ce în ce mai clar că numai prin luptă revoluţionară vor putea fi obţinute revendicările vitale. De aceea partidul comunist depunea largi eforturi pentru organizarea viitoarelor acţiuni ale proletariatului: „Sarcina noastră — scria «Scînteia» — este să fim în fruntea maselor în pregătirea, organizarea şi conducerea luptelor pentru revendicările zilnice ale muncitorimii, punctul de plecare a ridicării lor la lupte politice de mase. Pătrunzînd în citadelele noastre, fabricile, noi trebuie să întărim de-a lungul luptelor zilnice celulele de partid, demascarea manevrelor de «stînga» ale partidelor burgheze şi trădarea şefilor social-democraţi, şi pe baza frontului unic de jos să creăm şi să întărim comitetele de acţiune, «comitetele de fabrică», închegînd astfel în luptă frontul unic de jos" [2].

În condiţiile creşterii continue, masive, a mişcării muncitoreşti, a avîntului de luptă, Partidul Comunist din Romînia, apreciind că în „apărarea intereselor maselor proletare în timpul apropiat, postul cel mai important al frontului proletar, asupra căruia partidul va trebui să-şi concentreze toate eforturile sale, continuă să fie ceferiştii" [3], şi-a îndreptat în mod deosebit atenţia spre pregătirea eroicelor lupte din februarie 1933, care, „prin înaltul lor nivel de organizare, prin amploarea şi spiritul lor revoluţionar..., au marcat un moment de cotitură în dezvoltarea partidului şi a întregii mişcări muncitoreşti" [4].

[1] *Documente din istoria P.C.R. 1929—1933*, vol. III, p. 526.
[2] „Scînteia", an. III, nr. 1 din 1 ianuarie 1933.
[3] *Documente din istoria P.C.R. 1929—1933*, vol. III, p. 531.
[4] Gh. Gheorghiu-Dej, *Articole şi cuvîntări. 1959 — 1961*, Bucureşti, Edit. politică, 1961, p. 435.

www.dacoromanica.ro

ВЫСТУПЛЕНИЯ РАБОЧЕГО КЛАССА ВО ВТОРОЙ ПОЛОВИНЕ 1932 года

РЕЗЮМЕ

В первой части статьи подчеркивается, что выступления рабочего класса и других притесняемых слоев общества в 1932 г. следовали одно за другим на фоне мирового экономического кризиза капитализма 1929—1933 гг. Они выразили сопротивление рабочего класса, крестьянства и средних слоев городского населения политике, проводившейся национально-цэрэнистским правительством — выразителем интересов эксплуататорских классов — которое стремилось переложить тяжесть кризиса на плечи трудящихся масс. Борьбу в тот период возглавляли основные отряды пролетариата — железнодорожники и нефтяники. Экомическое наступление эксплуататорских классов переплеталось с рядом мероприятий политического характера, ведших к ограничению демократических свобод и прав. Выражением грубого нарушения этих прав явились парламентские выборы, состоявшиеся летом 1932 г.

Во второй половине этого года — указывается далее в статье — вследствие обострения классовых противоречий и под влиянием революционного движения железнодорожников, организованного Центральным комитетом действия, секретарем которого был товарищ Г. Георгиу-Деж, усилились стачечные выступления и в других промышленных отраслях. Под руководством местных организаций КПР объявили забастовку шахтеры, металлурги, текстильщики, кожевники, сапожники, лесорубы, докеры и т. д.

Последствия экономического кризиса, возросшие налоги, долги в банках, ростовщичество довели крестьянство до разорения и голода. Это положение вещей и влияние выступлений рабочих в 1932 г. вызвали во многих селах крестьянские восстания, столкновения с жандармами, изгнание сборщиков налогов.

Нищенское существование, неуплата заработной платы в течение нескольких месяцев вызвали многочисленные выступления со стороны средних слоев, протесты профессоров и учителей, государственных служащих, пенсионеров, вдов и инвалидов войны.

В заключение статьи указывается, что все эти движения сопротивления политике правительственных кругов, указывавшие на полевение трудящихся масс, достигли наивысшей точки в героических боях рабочих железнодорожников и нефтяников в январе-феврале 1933 г., организованных и руководимых Коммунистической партией Румынии.

LES ACTIONS DE LA CLASSE OUVRIÈRE PENDANT LA SECONDE MOITIÉ DE 1932

RÉSUMÉ

Dans la première partie de l'étude, l'auteur montre que les actions menées en 1932 par la classe ouvrière et par d'autres couches sociales opprimées se projettent sur un fond constitué par la crise économique mondiale du capitalisme des années 1929—1933. Ces actions expriment la résistance de la classe ouvrière, de la paysannerie et des couches moyennes des villes à la politique du gouvernement national-paysan, représentant des intérêts des classes exploiteuses,

www.dacoromanica.ro

politique consistant à rejeter sur les masses laborieuses toute la charge résultant de la crise Au premier rang des luttes de cette période on trouve les détachements de base du proletariat, cheminots et ouvriers du pétrole. Parallèlement à l'offensive économique des classes exploiteuses, une série de mesures furent prises alors en vue de la restriction des libertés et des droits démocratiques. L'exemple le plus flagrant, à cet égard, est constitué par les élections parlementaires de l'été 1932.

Au cours de la seconde moitié de l'année, par suite de l'aggravation des antagonismes de classe et sous l'influence du mouvement révolutionnaire des cheminots organisé par le Comité Central d'Action dont le secrétaire était le camarade Gh. Gheorghiu-Dej, les actions grévistes s'étendirent à d'autres secteurs de l'industrie. Sous la conduite des organisation locales du P.C.R., la grève fut déclarée tour à tour par les mineurs, les métallos, les ouvriers du textile, les tanneurs, les cordonniers, les forestiers, les dockers, etc.

Les effets de la crise économique — augmentation des impôts, dettes envers les banques, taux usuraires, etc. — amenèrent les paysans à la ruine et à la famine. Cette situation, combinée à l'influence des actions ouvrières, aboutit dans de nombreuses communes, au cours de l'année 1932, à la révolte des paysans, à des chocs avec la gendarmerie, à la mise à la porte des percepteurs, etc.

La misère, le retard — parfois de plusieurs mois — dans le paiement des salaires provoquèrent, d'autre part, les actions répétées des couches moyennes des villes, les protestations des professeurs et des instituteurs, celles des fonctionnaires publics, des pensionnaires, des veuves et des invalides de guerre.

Tout ce mouvement de résistance à la politique des cercles gouvernants, qui témoigne de la maturité politique des masses laborieuses, a atteint son maximum lors des luttes héroïques des cheminots et des ouvriers du pétrole en janvier — février 1933, luttes organisées et dirigées par le Parti Communiste de Roumanie.

www.dacoromanica.ro

CONTRIBUȚIA LUPTEI CEFERIȘTILOR ȘI PETROLIȘTILOR DIN IANUARIE-FEBRUARIE 1933 LA FRÎNAREA PROCESULUI DE MILITARIZARE A ȚĂRII

DE

D. TUȚU, V. ALEXANDRESCU și I. CEAUȘESCU

Eroicele lupte ale muncitorilor ceferiști și petroliști din ianuarie-februarie 1933 au constituit o lovitură puternică dată politicii de fascizare a țării și de pregătire a războiului antisovietic. Prin amploarea și caracterul lor combativ, revoluționar, prin forța și nivelul organizării, prin învățămintele bogate și efectele lor în viața socială, marile lupte din februarie 1933 *„au marcat un moment de cotitură în dezvoltarea partidului și a întregii mișcări muncitorești"* [1], a spus tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej în raportul ținut cu prilejul celei de-a 40-a aniversări de la crearea partidului nostru. Muncitorii ceferiști și petroliști, organizați și conduși de P.C.R., „s-au ridicat cu hotărîre împotriva curbelor de sacrificiu, mizeriei, înrăutățirii condițiilor de trai ale clasei muncitoare, împotriva înfeudării tot mai mari a țării puterilor imperialiste, pentru a bara drumul fascismului și al războiului antisovietic" [2]. Aceste lupte au constituit o confirmare a justeței aprecierilor Congresului al V-lea al P.C.R., care, arătînd primejdia războiului antisovietic pe care îl pregăteau burghezia și moșierimea din Romînia, a orientat partidul spre detașamentele principale ale proletariatului și spre întărirea organizațiilor de partid din întreprinderi.

„Sarcina de a cuceri majoritatea clasei muncitoare — se arată într-una din rezoluțiile Congresului al V-lea al P.C.R. —, cucerirea hegemoniei proletariatului și a rolului de conducător al partidului în mișcarea revoluționară, precum și lupta contra pregătirii războiului antisovietic cer o muncă sistematică, stăruitoare și energică pentru pătrunderea și întărirea organizatorică a organizațiilor de partid, înainte de toate în

[1] Gh.Gheorghiu-Dej, *Articole și cuvîntări. 1959—1961*, București. Edit. politică, 1961, p. 435.

[2] *Ibidem*.

www.dacoromanica.ro

centrele industriale și politice hotărîtoare ale țării (Valea Prahovei, Valea Jiului, porturile, căile ferate, industria de război, poșta, telegraf, telefon) și în ramurile și întreprinderile industriale hotărîtoare din centrele respective" [1].

Evenimentele care au urmat Congresului al V-lea au arătat că adîncirea crizei economice în Romînia era însoțită de o creștere a valului de lupte revoluționare, îndeosebi ale muncitorilor ceferiști și petroliști. Încă la sfîrșitul anului 1931 și la începutul anului 1932, burghezia și moșierimea din Romînia, în complicitate cu imperialiștii străini, au inițiat o serie de măsuri de intensificare a exploatării maselor, de aruncare a greutăților crizei pe spinarea oamenilor muncii, prin reducerea salariilor, creșterea impozitelor, concedieri masive etc., urmărind totodată ieșirea din criză prin intensificarea pregătirilor de război pe seama nivelului de trai al maselor muncitoare.

Analizînd situația din țară, Plenara C.C. al P.C.R. din aprilie 1932 arăta că: „Burghezia romînă duce mai departe o politică hotărîtă de transpunere a sarcinii crizei pe umerii maselor muncitoare (noua scădere a salariilor ceferiștilor cu 55%..., neachitarea sistematică a salariilor, chiar în industria de război, aplicarea turbată a amenzilor..., neachitarea lefurilor funcționarilor de stat, învățătorilor, soldele soldaților, pensiile funcționarilor, înrăutățirea hranei soldaților, a celor bolnavi etc.)" [2]. În timp ce aceste măsuri duceau la înrăutățirea catastrofală a condițiilor de trai ale maselor muncitoare, cheltuielile militare creșteau necontenit. Astfel, între 1926 și 1931 alocațiile bugetare destinate pregătirilor de război s-au dublat [3]. Concomitent, au fost luate măsuri de militarizare a economiei, de intensificare a propagandei de război, de pregătire a tineretului în scopul de a-l folosi drept carne de tun, de creștere a efectivelor militare. Astfel, dacă în 1929 erau sub arme 150 000 de soldați, în 1931 numărul lor a crescut la 344 847. După efectivele armate, Romînia ocupa în 1932 al patrulea loc din Europa în cadrul pregătirilor războinice [4].

Considerată „pion al politicii marilor puteri imperialiste, Romîniei îi erau impuse sarcini militare grele în vederea pregătirii unei noi agresiuni antisovietice", arăta tovarășul Chivu Stoica în cuvîntarea ținută cu prilejul celei de-a 30-a aniversări a eroicelor lupte din februarie 1933 ale muncitorilor ceferiști și petroliști. „Toate acestea au intensificat procesul de pătrundere a capitalului monopolist, au dus la știrbirea suveranității și la subjugarea și mai accentuată a țării de către puterile imperialiste" [5]. Storcînd profituri uriașe prin politica de militarizare, capitaliștii autohtoni și străini subordonau tot mai mult economia Romîniei acestui scop, deoarece „militarismul contemporan — după cum arăta V. I. Lenin —

[1] *Documente din istoria P.C.R. 1929—1933*, vol. III, p. 311.

[2] *Rezoluții adoptate de C.C. al P.C.R. în aprilie 1932*, în *Documente din istoria P.C.R. 1929—1933*, vol. III, p. 433.

[3] Cf. „Studii", nr. 3, XV (1962), p. 611.

[4] „Alarma", an. I, nr. 3 din mai 1932.

[5] Chivu Stoica, *A 30-a aniversare a eroicelor lupte din februarie*, Edit. politică, București, 1963, p. 8.

www.dacoromanica.ro

este un rezultat al capitalismului..., el este o manifestare vitală a capitalismului"[1].

Această politică a întîmpinat o îndîrjită rezistenţă din partea maselor populare organizate şi conduse de P.C.R. Lupta partidului nostru împotriva militarismului şi împotriva pregătirilor războinice constituie o parte integrantă a luptei partidelor comuniste şi muncitoreşti din lumea întreagă împotriva războiului imperialist. Rolul P.C.R. în această luptă a fost subliniat în repetate rînduri de către Comitetul Executiv al Internaţionalei a III-a. În rezoluţia Secretariatului politic al Internaţionalei Comuniste din august 1930 se arată că „P.C. din Romînia luptă într-unul din posturile cele mai importante ale Cominternului şi ale revoluţiei proletare internaţionale. El luptă într-o ţară destinată de imperialismul internaţional a fi avangarda în viitorul război împotriva Uniunii Sovietice, într-o ţară subminată de o acută criză politică şi economică"[2].

Ţinînd seama de aceste condiţii, P.C.R. şi-a elaborat în cadrul congreselor partidului şi plenarelor C.C. linia sa politică de luptă împotriva militarismului şi a pregătirilor războinice. Una dintre rezoluţiile Congresului al V-lea al P.C.R., referindu-se la politica de militarizare a ţării dusă de burghezia şi de moşierimea romînă, a stabilit că „munca antimilitaristă trebuie să devină munca zilnică de masă a întregului partid"[3]. Traducînd în viaţă această sarcină, partidul a organizat o serie de demonstraţii şi manifestaţii ale maselor cu caracter antirăzboinic. Prin presa ilegală şi legală, partidul a mobilizat masele la lupta antimilitaristă şi a demascat politica de pregătiri războinice dusă cu febrilitate de clasele dominante din Romînia[4].

Combătînd neobosit politica cercurilor reacţionare care transformaseră Romînia într-un cap de pod al pregătirii războiului antisovietic, P.C.R. a militat cu consecvenţă pentru o politică de prietenie şi alianţă cu Uniunea Sovietică. Partidul a arătat permanent poporului că „războiul contra U.R.S.S.... va fi totodată războiul nemilos contra maselor muncitoare din Romînia însăşi, că apărînd U.R.S.S. ele se apără totodată pe ele însele, apără interesele lor zilnice, interesele lor vitale şi istorice"[5].

Împotriva exploatării capitaliste şi înfeudării ţării monopolurilor imperialiste, împotriva fascismului şi a politicii criminale de pregătire a războiului antisovietic dusă cu febrilitate de clasele dominante din Romînia P.C.R. a „organizat un şir de mari acţiuni muncitoreşti, care au culminat cu eroicele lupte din ianuarie-februarie 1933 ale muncitorilor ceferişti şi petrolişti"[6]. Aceste lupte au depăşit caracterul unor acţiuni

---

[1] V. I. Lenin, *Opere*, vol. 15, E.S.P.L.P., Bucureşti, 1957, p. 182.

[2] *Rezoluţia adoptată de către Secretariatul politic al Internaţionalei Comuniste în august 1930*, în *Documente din istoria P.C.R. 1929—1933*, vol. III, p. 88.

[3] *Documente din istoria P.C.R. 1929—1933*, vol. III, p. 319.

[4] În această perioadă au fost editate o serie de publicaţii destinate luptei antimilitariste şi antirăzboinice, ca „Viaţa ostăşească" (apărută din 1931), „Cazarma" (1931), „Alarma" (1932), „Asaltul antimilitarist" (1932), „Tînăra Gardă" (1932), „Cuvîntul soldatului" etc.

[5] Gh. Gheorghiu-Dej, *Articole şi cuvîntări. 1959—1961*, p. 434.

[6] *Ibidem*, p. 435.

www.dacoromanica.ro

pentru revendicări economice, transformîndu-se în puternice lupte politice, cu un pronunțat caracter antiimperialist, antifascist și antirăzboinic.

Înfricoșate de amploarea și spiritul revoluționar al luptelor muncitorilor ceferiști și petroliști, clasele conducătoare din Romînia au fost nevoite să ia o serie de măsuri și să facă promisiuni privind satisfacerea cerințelor maselor, slăbind concomitent și ritmul pregătirilor războinice. Dar toate acestea numai pentru o perioadă foarte scurtă de timp.

O ilustrare a celor de mai sus o constituie scăderea alocațiilor bugetare destinate pregătirilor militare. Astfel, dacă în 1931 cheltuielile militare se ridicau la 10 204 029 661 de lei[1], cifră care nu includea și cheltuielile privind jandarmeria, poliția, justiția militară, în 1933 bugetul armatei a scăzut la suma de 5 975 000 000 de lei[2]. Cum se explică această scădere cu aproape 50 % într-o perioadă în care regimul burghezo-moșieresc, în cîrdășie cu imperialismul străin, nu renunțase la politica de pregătire a războiului antisovietic?

Așa cum scria „Scînteia" din februarie 1934, „luptele din februarie 1933 au silit guvernul să slăbească cîtva timp șurubul încasărilor sălbatice, a impozitelor la sate și orașe"[3].

De asemenea guvernul a fost silit să ia unele măsuri de plată a pensiilor și salariilor în restanță, să prelungească moratoriul pentru debitorii urbani și rurali pînă la 1 martie 1934 etc. Temîndu-se de o nouă ridicare la luptă a muncitorilor, a luat și unele măsuri de reducere a numărului șomerilor, reprimind muncitori ceferiști concediați după evenimentele din ianuarie-februarie 1933. „Curba de sacrificiu" votată în parlamentul burghez la 13 februarie 1933[4], care prevedea o nouă reducere a fondului de salarii al muncitorilor și funcționarilor cu 700 000 000 de lei, a fost anulată. Au fost luate unele măsuri de reprimire a muncitorilor concediați, ceea ce a determinat scăderea șomajului, după cum rezultă din cifrele oficiale alăturate :

ianuarie	1933	= 44 797	aprilie	1933	= 37 532
februarie	1933	= 45 371	mai	1933	= 30 336
martie	1933	= 44 294	iunie	1933	= 24 685 [5]

Luptele eroice ale proletariatului ceferist și petrolist au zdruncinat poziția claselor exploatatoare și la sate. Temîndu-se de o ridicare la luptă a maselor țărănești, partidele burghezo-moșierești au dezlănțuit o demagogie neînfrînată, promițînd reducerea datoriilor țăranilor cu 75 %. A fost lansată lozinca demagogică a „ștergerii cu buretele" a datoriilor țărănești[6].

---

[1] „Buletinul Comitetului de acțiune împotriva războiului", nr.3 din septembrie 1932; vezi și *Anuarul statistic al Romîniei. 1930*, p. 303.

[2] „Adevărul" an. XLVII, nr. 15 085 din 8 martie 1933; *Anuarul statistic al Romîniei. 1933*, p. 281.

[3] „Scînteia", an. IV, nr. 2 din februarie 1934.

[4] „Monitorul oficial" din 21 februarie 1933.

[5] „Buletinul muncii și asigurărilor sociale", an. XIII, 1933, p. 627.

[6] *Documente din istoria P.C.R. 1929—1933*, p. 627.

www.dacoromanica.ro

În același timp are loc o reducere a efectivelor militare, după cum urmează :

1933-1934 = 105 867 de militari în termen
1934-1935 = 103 842 de militari în termen
1935-1936 = 93 842 de militari în termen [1].

Această scădere a efectivelor militare este strîns legată de reducerea alocațiilor bugetare destinate armatei și de starea de spirit ostilă politicii războinice din rîndurile tineretului muncitoresc-țărănesc. Aceste măsuri au fost temporare, ulterior numărul militarilor sub arme crescînd din nou.

De asemenea solidarizarea unor soldați cu luptătorii ceferiști și petroliști din februarie 1933 arăta că burghezia nu se mai putea bizui prea mult pe tinerii muncitori și țărani îmbrăcați în haine militare. Referindu-se la starea de spirit a soldaților, precum și la influența pe care au avut-o aceste lupte asupra armatei, plenara lărgită a C.C. al P.C.R. din mai 1933 a subliniat că „au avut loc șovăieli serioase în rîndurile armatei", ceea ce impunea partidului, după cum arăta plenara, „întărirea din ce în ce mai mare a muncii în armată"[2].

Teama manifestată de clasele exploatatoare față de influența luptelor revoluționare din ianuarie-februarie 1933 în rîndurile tinerilor care urmau să fie încorporați în primăvara acelui an este exprimată într-un mare număr de note ale organelor siguranței statului burghezo-moșieresc. Într-o astfel de notă se cerea organelor în subordine „să dea tot concursul pentru executarea operațiunilor de încorporare a recruților" și să ia măsuri spre a „preîntîmpina eventuala propagandă cu caracter subversiv printre recruți, supraveghind aglomerările acestora atît pe timpul transportului cu trenul, cît și pe timpul așteptării"[3].

Prin reducerea alocațiilor bugetare destinate armatei, burghezia nu înțelegea renunțarea la cheltuieli de înarmare, ci scăderea soldelor ostașilor și înrăutățirea condițiilor lor de hrănire, cazare și îmbrăcăminte. Aceste măsuri au întîmpinat rezistența maselor de muncitori și țărani îmbrăcați în haine soldățești. Îndrumați și conduși de comuniști, soldații din diferite unități au organizat acțiuni de protest împotriva bătăii și a condițiilor grele din cazarmă, obligînd comandamentele militare să le satisfacă unele cerințe[4]. Astfel, în martie 1933, la Regimentul 32 obuziere celula comunistă a mobilizat soldații la o acțiune de protest pentru îmbunătățirea hranei. Într-una din zile, întreg regimentul a refuzat mîncarea, fapt ce a speriat comanda unității, care a fost nevoită să ia măsuri de îmbunătățire a hranei[5]. Un caz asemănător s-a petrecut pe șantierul de la Ilva Mică, unde soldații companiei a treia din Regimentul 1 pionieri au impus prin acțiunea lor hotărîtă mărirea rației de pîine și respectarea timpului de repaus[6].

[1] Arhiva M. St. M., Secția I, Biroul 2, dos. Studiul organizării armatei, nr. 4, fila 37.
[2] *Documente din istoria P.C.R. 1929—1933*, p. 605.
[3] Arhiva C.C. al P.M.R., fond 11, dos. nr. 2 813, fila 000443.
[4] Cf. „Asaltul antimilitarist", an. II, nr. 1 din 28 februarie 1933.
[5] „Cazarma", an. III, nr. 1 din martie 1933.
[6] Ibidem.

www.dacoromanica.ro

Acțiunile revendicative destul de numeroase ale soldaților, îndeosebi după luptele ceferiștilor și petroliștilor, sînt un rezultat al intensificării activității comuniștilor în armată pe baza sarcinilor trasate de conducerea P.C.R. În acea vreme erau tot mai frecvente cazurile de urmărire de către organele statului burghezo-moșieresc a ostașilor care aveau legături cu organizațiile locale de partid[1]. Într-un raport al Siguranței din iulie 1933 este exprimată teama burgheziei și moșierimii de creșterea activității revoluționare a comuniștilor în armată: „comuniști aflați sub arme au instrucțiuni precise pentru propagandă în rîndul soldaților spre a-i îndemna ca la eventuale represiuni ale mișcării muncitorești să se opună ordinului neexecutînd comanda, fraternizînd cu muncitorii" [2].

Tot o manifestare a influenței luptelor revoluționare ale muncitorilor ceferiști și petroliști, a fricii de care au fost cuprinse clasele exploatatoare din Romînia, este și amînarea aplicării legii de pregătire premilitară, votată în 1932, în timpul guvernului Iorga-Argetoianu, și aplicată de-abia în 1935[3]. Amînarea aplicării acestei legi reprezintă o urmare directă a rezistenței opuse de tinerii muncitori și țărani, mobilizați și îndrumați de partidul comunist. Prin numeroase manifeste, publicații etc. era demascat caracterul reacționar al politicii de militarizare a tineretului. Într-unul din ziarele vremii care se adresa tineretului se scria sub titlul „Nu fascizare și militarizare îi trebuie tineretului, ci muncă și pîine !" : „Prin pregătirea premilitară, tineretul este pregătit intens pentru război. Aceasta înseamnă militarizarea forțată a tineretului... Prin aceasta burghezia trece la întărirea atacului început la 15 februarie 1933 pentru ieșirea din criză pe spatele maselor. Tineretul trebuie să refuze în masă instrucția, cum au făcut ucenicii din Arad, de la «Astra»" [4].

Din cele arătate rezultă că luptele din ianuarie-februarie 1933 au avut o puternică influență asupra radicalizării maselor muncitoare și au determinat burghezia să ia o serie de măsuri pe plan intern de satisfacere a unor revendicări ale maselor care, implicit, au încetinit ritmul pregătirilor de război antisovietic.

În același timp luptele revoluționare ale muncitorilor ceferiști și petroliști au împiedicat pentru un timp burghezia să continue politica fățișă antisovietică, determinînd-o să ia parte la tratativele inițiate de Uniunea Sovietică. Este cunoscut faptul că, între cele două războaie mondiale, politica externă a Romîniei burghezo-moșierești a purtat amprenta antisovietismului. În planurile imperialiste de pregătire a războiului antisovietic Romîniei i se destinase rolul de cap de pod pentru atacul împotriva statului socialist. Acest rol nu era ascuns nici de publicațiile burgheze,

---

[1] În nota chesturii poliției Iași din 17 oct. 1933 se arată că a fost găsit soldatul G. Iacob într-o casă conspirativă, unde lua legătura cu comuniștii. (Arh. St. Iași, fond 1 678, dos. nr. 1/1933.) Printr-o adresă a Siguranței din 6 octombrie 1933 se pune sub supraveghere soldatul Covalenco N., dintr-o unitate din Timișoara, învinuit că avea legături cu organele locale ale P.C.R. (Arhiva C.C. al P.M.R., fond 11, dos. nr. 2 814, fila 647).

[2] Arhiva C.C. al P.M.R., fond 1, dos. nr. 134, fila 50.

[3] „Tînăra gardă", an. V, nr. 1 din 1935.

[4] „Tînărul leninist", an. IX, nr. 2 din februarie—martie 1934.

www.dacoromanica.ro

în care se arăta că „Romînia are de jucat un rol important în Orientul Europei"[1], iar trimisul Franţei la Bucureşti declara pe un ton imperativ în parlament : „Noi v-am pus să fiţi un post înaintat în apărarea civilizaţiei noastre occidentale contra unei civilizaţii care nu ne poate atrage"[2]. Apare evident rolul pe care imperialismul îl rezerva burgheziei romîne, acela de „jandarm, provocator şi călău al statului proletar"[3].

Acţiunile maselor populare organizate şi conduse de P.C.R. în anii crizei economice 1929—1933 pentru apărarea revoluţionară a Uniunii Sovietice, precum şi creşterea potenţialului economic şi a prestigiului internaţional al acesteia ca urmare a unei ferme politici de apărare a păcii în lume au avut o puternică influenţă asupra politicii externe a burgheziei şi moşierimii. Astfel, în 1933 Romînia a semnat la Londra tratatul de definire a agresorului, propus de Uniunea Sovietică. Sub presiunea luptei maselor şi ca urmare a politicii consecvente de pace duse de statul sovietic, „Romînia burghezo-moşierească a recunoscut « de jure » după aproape 18 ani existenţa statului proletar"[4].

Clasele dominante din Romînia, cu sprijinul social-democraţiei de dreapta, au încercat să denigreze succesele obţinute de Uniunea Sovietică pe plan extern, pentru a împiedica lupta de solidaritate a maselor cu statul socialist.

Ca urmare a consolidării economice şi politice a Uniunii Sovietice şi a creşterii prestigiului ei internaţional, tot mai multe state capitaliste stabileau legături diplomatice şi comerciale cu ea. Este semnificativ în acest sens îndemnul ministrului Cehoslovaciei la Bucureşti către statul romîn pentru normalizarea relaţiilor comerciale cu U.R.S.S., arătînd avantajele ce decurg din asemenea legături[5].

În noiembrie 1935, în urma cererilor exprimate tot mai viu de forţele progresiste din ţară în direcţia stabilirii de relaţii multilaterale cu statul sovietic, precum şi de cercurile economice interesate în lărgirea schimburilor între cele două ţări vecine, se hotărăşte reluarea schimbului de mărfuri cu U.R.S.S.[6].

O neobosită activitate s-a desfăşurat în tot acest timp sub conducerea P.C.R. pe frontul luptei antimilitariste de masă, îndeosebi în legătură cu congresele internaţionale antifasciste de la Paris şi Amsterdam. „Mii de declaraţii — se spune într-un apel al P.C.R. — semnate de profesori, gazetari, scriitori, avocaţi, studenţi, dintre care multe sînt scrise cu entuziasm sincer şi simpatie faţă deU.R.S.S., sînt caracteristice în acest sens"[7].

---

[1] „Buletinul Marinei", din ianuarie 1925, p. 3 ; vezi şi „Studii", nr. 3, XV (1962), p. 610.

[2] *Documente din istoria P.C.R. 1929—1933*, vol. III, p. 122.

[3] *Ibidem*, p. 123.

[4] *Documente din istoria P.C.R. 1934—1937*, vol. IV, E.S.P.L.P., Bucureşti, 1957, p. 145.

[5] Cf. Jan Seba, *Romînia, punte de tranzit între Europa centrală şi U.R.S.S.*, în „Buletinul industriei şi comerţului" nr. 9 din octombrie 1935.

[6] În decretul regal pentru reluarea schimbului de mărfuri cu U.R.S.S. din 18 noiembrie 1935 se arată : „Art. 1. Se ridică orice prohibiţie aplicată special importului, antrepozitării sau tranzitului mărfurilor sovietice, precum şi exportului de mărfuri sau tranzitului către Rusia Sovietică". Cf. „Buletinul industriei şi comerţului", nr. 10—11, nov. — dec. 1935.

[7] Arhiva C.C. al P.M.R., fond 11, dos. nr. 2 913, fila 00037.

www.dacoromanica.ro

Organizații cu caracter antirăzboinic care și-au desfășurat activitatea sub îndrumarea directă a P.C.R. au fost „Comitetul de acțiune împotriva războiului", „Amicii U.R.S.S." și altele, care au mobilizat masele la lupta împotriva pregătirilor de război și pentru apropierea de U.R.S.S. Ca metode și mijloace de luptă, aceste organizații au folosit presa, întrunirile, literatura etc.

Crearea acestor organizații demonstrează atenția pe care P.C.R. a acordat-o permanent luptei antirăzboinice, luptei împotriva politicii de militarizare a țării pe care burghezia și moșierimea romînă continuau să o ducă, în ciuda concesiilor făcute sub presiunea luptelor revoluționare ale maselor.

Într-un articol publicat în unul din ziarele democratice ale vremii se sublinia însemnătatea luptelor revoluționare în frînarea politicii războinice și antisovietice duse de clasele exploatatoare. „Valul revoluționar al muncitorimii din Romînia... a făcut ca planurile burgheziei de foamete, teroare și război să se lovească de zidul de neînvins al luptei revoluționare al muncitorilor care vor pîine, muncă, pămînt și libertate"[1]. Relevînd, politica de duplicitate dusă de burghezia romînă față de U.R.S.S. același ziar scrie : „Tratatul de la Londra nu va fi însă respectat de imperialiști dacă muncitorimea, care prin luptele ei l-a impus burgheziilor și a ajutat Uniunea Sovietică la iscălirea lui, nu va continua lupta contra planurilor războinice ale burgheziei" [2].

Întreaga politică antimilitaristă și antirăzboinică a P.C.R. pornea de la cunoașterea profundă a realităților din țară în acea perioadă, de la înțelegerea faptului că clasele exploatatoare nu renunțaseră la militarizarea țării.

În lumina învățăturii marxist-leniniste cu privire la politica de militarizare și pe baza analizei științifice a situației politice, plenara C.C. al P.C.R. din iulie 1933 arăta că pericolul războiului antisovietic nu a fost înlăturat prin tratatele de pace și pactele de neagresiune încheiate, în urma propunerii guvernului sovietic, cu o serie de țări capitaliste, printre care și Romînia. În timp ce pentru Uniunea Sovietică tratatele erau o expresie a politicii sale de pace, pentru țările imperialiste „pacea însemna numai păsirea mai departe în impasul crizei și al strîngerii nodului de contraziceri, iar tratatele de pace sînt numai manevre și contramanevre diplomatice în jocul complicat al contradicțiilor imperialiste și în mascarea scopurilor adevărate ale politicii lor"[3].

Realizînd profituri fabuloase din comenzile de armament, din producția de război, burghezia și moșierimea romînă nu înțelegeau să renunțe

---

[1] „Steagul roșu", an. III, nr. 5, din august 1933.

[2] Ibidem.

[3] *Documente din istoria P.C.R. 1929—1933*, vol. III, p. 619.

www.dacoromanica.ro

la politica de militarizare. În acest sens este semnificativ reproşul pe care îl face I.Gh.Duca, în anul 1931 ministrului de război, generalul Samsonovici, că a ignorat industria de război indigenă[1]. La începutul anului 1935, uzinele Reşiţa, Copşa Mică, Cugir, „Astra"-Vagoane şi „Malaxa" au adresat Ministerului Apărării Naţionale o ofertă comună prin care se obligau să furnizeze următoarele cantităţi de muniţii :

— 75 000 de bucăţi proiectile pentru tunul a.a. 75 mm ;

— 75 000 de bucăţi proiectile pentru tunul de cîmp francez model 1897 şi pentru tunul de 75 mm model 1917.

— 125 000 de proiectile pentru obuzierul 100 mm model „Skoda" şi alte 145 000 de bucăţi pentru tunul 105 mm model „Schneider" şi pentru obuzierul 150 mm „Skoda" [2].

Din aceasta rezultă că politica militaristă a claselor exploatatoare din ţara noastră nu era o politică de conjunctură, ci era strîns legată de creşterea beneficiilor pe seama impozitelor stoarse de pe spinarea maselor.

Satisfăcînd cererile marilor capitalişti, guvernul a făcut o comandă de armament la uzinele Reşiţa în valoare de 1 200 de milioane[3], în vreme ce masele muncitoare din ţara noastră se zbăteau în cea mai neagră mizerie. „Cînd e vorba de înarmări — scria « Scînteia » din martie 1934 — , de construirea de uzine de război, căi ferate strategice, se găsesc dintr-o dată miliarde, cu toate că bugetul e falimentar, dar pentru ajutorul oamenilor, pentru a potoli foamea maselor nu se găsesc bani"[4].

În pofida mizeriei maselor, magnaţii industriei de război, întrecîndu-se în a jefui bugetul statului, cereau insistent guvernanţilor să facă noi comenzi de armament industriei din ţară. Uniunea industriilor metalurgice din ţară, adresînd un memoriu guvernului liberal tătărăscian, cerea să pună pe picior de război industria ţării şi să revizuiască contractul „Skoda"[5].

Deşi sub influenţa luptelor revoluţionare din ianuarie-februarie 1933 politica de militarizare a ţării a fost temporar frînată, micşorîndu-se şi numărul militarilor, după cum am arătat mai sus, totuşi burghezia şi moşierimea au continuat instruirea şi pregătirea efectivelor militare în scopuri agresive.

În toamna anului 1933 au avut loc manevre militare în diferite părţi ale ţării, cu participarea unor ofiţeri străini din armatele ţărilor imperialiste din Apus[6]. Cu această ocazie s-a cheltuit suma de 13 000 000 de lei[7].

Demascînd caracterul criminal al pregătirilor militare, P.C.R. arăta într-unul din organele sale de presă destinat muncii de partid în armată

---

[1] „Adevărul" an. XLVII, nr. 15 095 din 4 martie 1933.
[2] „Buletinul industriei şi comerţului", an. I, nr. 1, februarie 1935, p. 16—17.
[3] Arhiva C.C. al P.M.R., fond 47, dos. nr. 4 669, filele 29—30.
[4] „Scînteia", an. IV, nr. 3 din martie 1934.
[5] „Buletinul industriei şi comerţului", an. I, nr. 1 din februarie 1935.
[6] „Alarma", an. II, nr. 4 din octombrie 1933.
[7] Arhiva C.C. al P.M.R., fond 47, dos. nr. 4 669, fila 234.

www.dacoromanica.ro

că „manevrele sînt repetiția măcelului cumplit care amenință întreg poporul muncitor. Dar după exemplul muncitorilor din fabrici care luptă contra războiului, contra scăderilor de salarii prin greve, trebuie să lupte și soldații pentru un trai mai bun, contra războiului"[1].

Politica de militarizare a țării avea grave consecințe asupra nivelului de viață al celor ce muncesc. Starea de mizerie a maselor nu putea fi ascunsă nici de unii economiști burghezi. „Zăcem în cea mai cumplită sărăcie — recunoștea organul marii industrii romînești —, cînd, chiar cu un utilaj apreciabil industrial și comercial, viața noastră economică se zbate între 30 și 40 la sută din capacitatea ei de producție și cînd din an în an marele consumator, țăranul și muncitorul, e pus în situația de a consuma tot mai puțin"[2]. Același ziar este nevoit să recunoască că din venitul unui contribuabil mijlociu 30% înghite statul[3].

Ecouri despre situația grea a maselor se fac auzite și în parlamentul burghezo-moșieresc. Un politician burghez arăta în cuvîntarea rostită în parlament în iunie 1934 că existau în țară mii de intelectuali șomeri care mureau de foame, iar la sate peste două milioane și jumătate de brațe de muncă ce rămîneau neîntrebuințate[4].

Faptul că politica de militarizare lovea puternic și interesele micilor funcționari, învățători, pensionari etc. a contribuit la radicalizarea acestor pături sociale și la apropierea lor de lupta revoluționară a proletariatului. Subliniind acest lucru, "Scînteia", organ al C.C. al P.C.R., scria: „Exemplul luptelor victorioase din februarie ale proletariatului ceferist... a influențat masele exploatate ale salariaților corpului didactic din Romînia. Eroismul și hotărîrea de luptă a proletariatului... împinge masele exploatate să-și apropie formele și metodele de luptă ale clasei muncitoare"[5].

După eroicele lupte ale muncitorilor ceferiști și petroliști din februarie 1933, P.C.R. a continuat să mobilizeze masele muncitoare pentru a bara calea fascismului și a războiului.

Partidul nostru a legat lupta pentru revendicările zilnice ale maselor de lupta contra politicii de înarmări, antrenînd în această luptă și un număr tot mai mare de militari. În chemarea intitulată în mod semnificativ: „Un nou februarie se apropie", se arată: „Luptele din februarie ne-au arătat că lupta pentru cucerirea nevoilor zilnice înseamnă lupta contra înarmărilor, contra războiului imperialist și antisovietic. Un leu smuls burgheziei este un leu mai puțin pentru arme. Lupta muncitorilor și țăranilor este și lupta soldaților, deci alăturați-vă luptei lor"[6].

Tot o manifestare a luptei antimilitariste este și întărirea muncii de partid în armată. În instrucțiunile referitoare la organizarea acestei munci, după ce se arată că nici o unitate să nu rămînă fără celulă comunistă, se trasa sarcina: „...Să fie popularizate în rîndul soldaților luptele muncitorilor, îndeosebi luptele ceferiștilor, explicîndu-se sensul lor ca

[1] „Cazarma", an. V, nr. 2 din august 1935.
[2] „Buletinul industriei și comerțului", an. I, nr. 3 din aprilie 1935.
[3] Ibidem.
[4] „Buletinul muncii și asigurărilor sociale", an. IV, nr. 10—12, 1934, p. 837.
[5] „Scînteia", an. IV, nr. 1 din ianuarie 1934.
[6] „Cazarma", an. V din martie 1935.

www.dacoromanica.ro

lupte împotriva pregătirilor războinice..., arătîndu-se atitudinea justă a soldaţilor din Regimentul 21 infanterie care au refuzat să tragă în ceferişti"[1]. Aceasta este o dovadă a gradului înalt în care luptele muncitorilor ceferişti şi petrolişti au influenţat starea de spirit din armată. Tovarăşul Gheorghe Gheorghiu-Dej, vorbind la procesul conducătorilor luptelor ceferiştilor şi petroliştilor despre această stare de spirit a soldaţilor, a spus : „Să nu uitaţi un lucru : că haina militară ascunde fel de fel de caractere şi, dacă s-a întîmplat ca unul să-şi înnegrească mîinile în sînge trăgînd în noi, au fost mulţi care au spus : nu trag, şi au refuzat să tragă în ziua de 16 februarie"[2].

Pentru a atrage pături tot mai largi în lupta împotriva pregătirilor de război, partidul nostru a folosit cele mai diverse prilejuri. Cu mare eficacitate au fost folosite manifestaţiile de 1 Mai, 1 August (zi internaţională de luptă împotriva războiului), 7 Noiembrie etc. Astfel, cu prilejul organizării manifestaţiilor din 1 August 1933, în chemarea P.C.R. se arată : „1 August trebuie să însemne o culminare a manifestării noastre hotărîte contra războiului imperialist. Muncitorimea din Bucureşti, care prin eroicele lupte s-a dovedit a fi în primele rînduri ale proletariatului din Romînia, va şti să-şi păstreze locul de frunte al batalioanelor de milioane de exploataţi din Romînia"[3]. În acelaşi document, partidul chema ca în întruniri largi de masă să se aleagă comitete de acţiune şi comitete antirăzboinice care să pregătească şi să conducă luptele.

Marile bătălii de clasă ale proletariatului ceferist şi petrolist din ianuarie-februarie 1933, în ciuda măsurilor represive ale statului burghezo-moşieresc, au fost continuate de noi acţiuni de luptă ale clasei muncitoare organizate şi conduse de P.C.R.

Au avut loc acţiuni greviste şi alte conflicte de muncă în numeroase întreprinderi. Numai în Bucureşti, în cursul anului 1933 s-au înregistrat conflicte de muncă în 169 de întreprinderi industriale şi în 21 de întreprinderi comerciale[4].

Pentru a împiedica dezvoltarea luptelor revendicative ale maselor puternic influenţate de evenimentele din ianuarie-februarie 1933 şi a putea continua politica de pregătiri războinice, guvernul burghezo-moşieresc a menţinut starea de asediu. Scopul acestei măsuri represive a fost demascat de către P.C.R. concomitent cu mobilizarea maselor la acţiuni concrete. „Frica de luptele muncitorilor care încurcă şi împiedică planurile burgheziei de ieşire din criză prin despuierea şi asuprirea maselor şi atacarea Uniunii Sovietice îi indică prelungirea stării de asediu", arăta partidul într-unul din manifestele sale[5]. Îndemnînd masele să urmeze pilda muncitorilor ceferişti din februarie 1933, partidul comunist le chema să se organizeze şi să lupte împotriva stării de asediu[6].

---

[1] „Arhiva C.C. al P.M.R., fond 47, dos. nr. 4 669, fila 234.
[2] „Scînteia", an. IV, nr. 8 din 10 iunie 1934.
[3] „Steagul roşu", an. III, nr. 5 din august 1933.
[4] „Buletinul muncii şi asigurărilor sociale", an. IV, nr. 7—9, 1934, p. 553.
[5] „Alarma", an. II, nr. 3, august 1933.
[6] Ibidem.

www.dacoromanica.ro

Întreaga desfășurare a acțiunilor revoluționare ale maselor după luptele eroice ale muncitorilor ceferiști și petroliști din ianuarie-februarie 1933 a arătat că burghezia și moșierimea romînă au fost nevoite să încetinească ritmul pregătirilor de război și, concomitent, să satisfacă parțial unele revendicări ale maselor.

Exemplele strălucite de eroism și patriotism proletar date de muncitorii revoluționari în frunte cu comuniștii în timpul marilor bătălii de clasă din ianuarie-februarie 1933 au însuflețit și au ridicat la luptă împotriva militarismului și războiului noi și noi pături sociale. Aceste lupte au creat o stare de spirit antirăzboinică și o opinie antimilitaristă în rîndul maselor. În anii care au urmat, pături sociale tot mai largi și mai numeroase au fost atrase sub steagul de luptă al partidului împotriva războiului antisovietic.

Amploarea luptelor revoluționare ale muncitorilor ceferiști și petroliști din ianuarie-februarie 1933 a zdruncinat încrederea cercurilor imperialiste din Occident în regimul burghezo-moșieresc din Romînia, considerat pînă atunci ca reazim „sigur" în realizarea planurilor lor antisovietice.

„Luptele ceferiștilor și petroliștilor — arăta tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej — au constituit o manifestare a forței clasei muncitoare în marea luptă împotriva fascismului, a influenței sale asupra maselor largi muncitoare, au constituit pentru un timp un zăgaz puternic în calea fascizării țării și a pregătirii războiului antisovietic"[1].

ВКЛАД БОРЬБЫ ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНИКОВ И НЕФТЯНИКОВ В ЯНВАРЕ-ФЕВРАЛЕ 1933 Г., СОДЕЙСТВОВАВШЕЙ ТОРМОЖЕНИЮ ПРОЦЕССА МИЛИТАРИЗАЦИИ СТРАНЫ

РЕЗЮМЕ

Основываясь на сборниках документов, относящихся к истории КПР, на некоторых архивных документах и на информационном материале, почерпнутом из печати того времени, авторы приводят ряд данных и фактов, касающихся вклада борьбы железнодорожников и нефтяников в 1933 г. в дело торможения процесса милитаризации страны и подготовки антисоветской войны.

Январско-февральские бои железнодорожников и нефтяников 1933 года—подчеркивают авторы — были проявлением силы рабочего класса в великой борьбе рабочего класса с фашизмом и подготовкой антисоветской войны. На некоторое время они создали препятствие на пути фашизма и милитаризма. Торможение капиталистического наступления на жизненный уровень трудящихся, а также удовлетворение некоторых требований этих последних имели своим следствием сокращение бюджетных ассигнований на военные приготовления. В результате великих январско-февральских боев сумма, ассигнованная на вооружение национально-цэрэнистским правительством по бюджету на 1933/1934 гг., была вдвое меньше суммы,

[1] Gh. Gheorghiu-Dej, *Articole și cuvîntări*, ed. a IV-a, E.S.P.L.P., București, 1956, p. 617.

www.dacoromanica.ro

ассигнованной по бюджету на 1931 г. Вместо этого правительство было вынуждено несколько увеличить ассигнование на уплату пенсий, задолженной зарплаты и т.д.

Сокращение численности состава армии также было тесно связано с сокращением военного бюджета и враждебным отношением трудящихся масс к политике подготовки антисоветской войны. В годы, непосредственно последовавшие за великими январско-февральскими боями, численный состав армии неуклонно уменьшался. Но буржуазия, тесно связанная с военным производством, не собиралась отказываться от политики милитаризации и подготовки антисоветской войны. Румынии, бывшей пешкой в политике великих империалистических держав, были навязаны тяжелые военные обязательства в целях подготовки империалистической агрессии против СССР. Героические январско-февральские бои нефтяников и железнодорожников мобилизовали массы на борьбу за преграждение дороги фашизму и войне.

LA CONTRIBUTION DE LA LUTTE DES CHEMINOTS ET DES OUVRIERS DU PÉTROLE DE JANVIER-FÉVRIER 1933 AU FREINAGE DU PROCESSUS DE MILITARISATION DU PAYS

RÉSUMÉ

Les auteurs s'appuient sur les volumes de documents consacrés à l'histoire du P.C.R., sur des documents d'archives et sur les données fournies par la presse du temps pour publier une série de faits relatifs à la contribution de la lutte des cheminots et des ouvriers du pétrole de janvier-février 1933 au freinage du processus de militarisation du pays et des préparatifs de guerre contre l'U.R.S.S.

Dans le combat contre le fascisme et contre les préparatifs de guerre antisoviétique, les luttes des cheminots et des ouvriers du pétrole de janvier-février 1933 firent sentir la puissance de la classe ouvrière. Elles barrèrent pour un certain temps la route au fascisme et au militarisme. Le coup de frein qu'elles portèrent à l'offensive capitaliste contre le standard de vie des masses laborieuses, ainsi que la satisfaction d'un certain nombre de revendications ouvrières, eurent comme conséquence la diminution des allocations budgétaires prévues pour les dépenses militaires : c'est ainsi que la somme allouée pour l'armement dans le budget de l'exercice 1933—1934 ne représentait que la moitié de celle du budget de 1931; par contre, le gouvernement se trouva dans l'obligation d'augmenter quelque peu les allocations pour les pensions, les salaires en retard, etc.

En étroite liaison avec la réduction des dépenses militaires et l'hostilité de l'opinion publique aux préparatifs de guerre antisoviétique, les auteurs mentionnent la réduction des effectifs militaires. Celle-ci fut continuelle au cours des années qui ont suivi les grandes luttes de janvier-février. Mais la bourgeoisie, intéressée de près à la production de guerre, n'entendait pas renoncer à la politique de militarisation et de préparation de la guerre antisoviétique. En vue de l'agression impérialiste qui se tramait contre l'U.R.S.S., de lourdes charges militaires furent imposées à la Roumanie, un des pions de la politique des grandes puissances occidentales. Dans cette conjoncture, les luttes héroïques des cheminots et des ouvriers du pétrole mobilisèrent les masses, barrant la route au fascisme et à la guerre.

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

ECOUL LUPTELOR DIN 1933 ÎN PRESA LEGALĂ A VREMII

DE

M. RUSENESCU

Luptele muncitorimii ceferiste şi petroliste din ianuarie-februarie 1933, organizate şi conduse de Partidul Comunist din Romînia, privite în perspectiva celor trei decenii care au trecut, reprezintă una din cele mai puternice bătălii de clasă ale proletariatului din ţara noastră împotriva regimului burghezo-moşieresc în întreaga perioadă anterioară insurecţiei armate de la 23 August 1944.

Prin amploarea şi caracterul lor combativ, revoluţionar, prin forţa şi nivelul organizării, prin varietatea formelor şi metodelor de acţiune folosite, prin învăţămintele bogate şi urmările lor în viaţa socială, marile lupte din februarie 1933 au ridicat pe o treaptă mai înaltă aceste tradiţii, au constituit un moment de cotitură în dezvoltarea partidului şi a întregii mişcări muncitoreşti din ţara noastră.

În ianuarie-februarie 1933, clasa muncitoare, sub conducerea avangărzii sale, partidul comunist, s-a manifestat cu o deosebită putere pe scena istoriei patriei noastre ca clasa socială cea mai înaintată, exponenta intereselor vitale ale întregului popor.

Luptele eroice ale muncitorimii ceferiste şi petroliste din 1933 au barat pentru un timp calea instaurării fascismului în Romînia, fiind totodată prima mare ridicare revoluţionară pe plan internaţional după instaurarea fascismului în Germania.

În studiul de faţă nu urmărim să facem o prezentare multiplă, completă a evenimentelor din ianuarie-februarie 1933, ci vom încerca să analizăm ecoul pe care l-a avut în presa legală a vremii[1] poziţia diferitelor partide şi grupări politice faţă de viguroasa ridicare la luptă a muncitorimii ceferiste şi petroliste. Folosirea în spirit critic a materialelor apărute în presa vremii contribuie nu numai la cunoaşterea luptelor proletare, dar şi la cunoaşterea atitudinii diferitelor pături sociale faţă

[1] În prezentul articol vom trata numai presa apărută în limba romînă.

www.dacoromanica.ro

de aceste lupte, la cunoaşterea poziţiei diverselor partide sau grupări politice, la cunoaşterea, într-un cuvînt, a curentelor manifestate în opinia publică în legătură cu luptele din ianuarie-februarie 1933.

Trebuie să avem în vedere că singurele organe de presă din acea vreme care au oglindit în mod fidel năzuinţele clasei muncitoare, luptele revoluţionare ale proletariatului, ale întregului nostru popor muncitor au fost organele de presă editate de Partidul Comunist din Romînia. În ciuda tuturor măsurilor represive, presa editată şi îndrumată de P.C.R. a dus în mase cuvîntul partidului, constituind un adevărat focar de răspîndire a ideilor înaintate, a chemat la luptă oamenii muncii împotriva regimului burghezo-moşieresc. Marea majoritate a ziarelor editate şi îndrumate de P.C.R. [1] erau însă ilegale. Nevoit să activeze în ilegalitate ca urmare a terorii dezlănţuite împotriva sa de către guvernele burghezo-moşiereşti, Partidul Comunist din Romînia se străduia totodată să îmbine activitatea ilegală cu folosirea posibilităţilor de activitate legală. Pe această linie, Partidul Comunist din Romînia a depus eforturi deosebite pentru a asigura editarea unor ziare şi reviste legale, care să contribuie la ducerea cuvîntului său în rîndurile maselor largi populare. Astfel, alături de presa ilegală a partidului comunist şi a organizaţiilor revoluţionare de masă conduse de partidul comunist, o contribuţie însemnată la demascarea politicii antipopulare a claselor dominante, la mobilizarea maselor împotriva acestei politici a avut-o presa legală editată sub îndrumarea P.C.R. În condiţiile unei aspre terori, ziarele şi revistele legale apărute sub îndrumarea P.C.R., pentru a evita suprimarea lor de către autorităţi, trebuiau să dea dovadă de o deosebită prudenţă şi pricepere, trebuiau să trateze doar anumite probleme, să înlocuiască nu o dată exprimarea făţişă prin formulări care să sugereze punctul de vedere al partidului fără a-l expune în mod deschis. Organele de presă legale îndrumate de partid militau cu principialitate pentru politica partidului; fondul materialelor publicate de aceste organe se baza pe concepţia marxist-leninistă, pe ideile şi politica partidului, expus însă în acele forme şi cu privire la acele probleme care înlesneau apariţia în condiţii de legalitate şi evitau loviturile cenzurii. În legătură cu aceasta, trebuie să avem în vedere că publicaţiile revoluţionare legale pe care le prezentăm aici publicau în această perioadă cu precădere informaţii lipsite de comentarii largi, dar semnificative prin conţinutul lor.

O contribuţie activă la înfăptuirea liniei partidului, la crearea frontului unic de jos al muncitorimii ceferiste, la pregătirea luptelor din ianuarie-februarie 1933 a adus-o ziarul „Lupta C.F.R.", organul Comitetului central de acţiune. Dar acest ziar, ca şi alte ziare legale editate în 1932 sub îndrumarea P.C.R., a fost la începutul anului 1933 împiedicat să apară, ca urmare a terorii autorităţilor burghezo-moşiereşti.

Presa legală îndrumată de P.C.R., răspîndind cuvîntul partidului, a publicat ştiri importante despre revendicările şi desfăşurarea luptelor muncitorimii ceferiste şi petroliste, contribuind la mobilizarea muncitorilor ceferişti şi petrolişti în lupta pe care o declanşaseră împotriva claselor

[1] „Scînteia", „Brazda", „Tînărul leninist", „Descătuşarea", „Jos teroarea" ş.a.

www.dacoromanica.ro

exploatatoare, la formarea unei largi mişcări de solidaritate cu cauza muncitorimii ceferiste şi petroliste, care era şi a întregului popor.

Materialele apărute în presa legală condusă de P.C.R. erau concise şi cuprinzătoare. Ele dezvăluiau cauzele care au determinat pe muncitorii ceferişti şi petrolişti să se ridice la luptă, înfăţişau amploarea evenimentelor, solidaritatea întregului popor muncitor cu luptele ceferiştilor şi petroliştilor.

Astfel, revista „Frontul evenimentelor culturale şi sociale" arăta că „în adîncul maselor nemulţumirile şi frămîntările sporesc. E destul să amintim valul nesfîrşit de greve muncitoreşti în aproape toate centrele industriale din ţară. Muncitorimea nu numai că refuză să primească pe umerii ei noile greutăţi pe care clasa patronală împreună cu statul capitalist încearcă să i le puie, dar porneşte — aşa cum dovedesc ultimele greve — la atac" [1]. Dezvăluind politica antipopulară dusă de cercurile guvernante în anii 1929—1933 — concedierile, scăderile de salarii, amenzile etc. —, aceeaşi publicaţie arăta în legătură cu şomajul că „în Romînia s-ar putea spune că cifra a depăşit cu mult cifra de 300 000 de oameni lipsiţi complectamente de susţinerea unui minim de existenţă ..." [2].

Pentru a servi cauza luptei ceferiştilor, organele de presă legale conduse de partid care au putut să apară în zilele acestei mari bătălii de clasă au publicat ştiri importante privind revendicările şi desfăşurarea luptelor. Astfel „Frontul evenimentelor culturale şi sociale", relatînd despre greva demonstrativă de la 31 ianuarie a muncitorilor de la Atelierele Griviţa, scria : „În atelierele C.F.R. Bucureşti s-a desfăşurat o grevă generală, a tuturor secţiilor, cu caracter demonstrativ, care a durat o jumătate de zi. Muncitorii de la secţia I şi III, în număr de 3 000, au părăsit cei dintîi lucrul, au organizat o întrunire, la care oratorii au protestat violent împotriva reducerilor de salarii şi a nesatisfacerii revendicărilor muncitorilor ceferişti. În urmă întreaga muncitorime din Atelierele C.F.R. s-a raliat grevei..." [3]. Revista relata în continuare despre marea grevă de la 2 februarie, scriind că, „după o zi de întrerupere a grevei, 5 000 de muncitori au părăsit din nou lucrul, declarînd că n-au încredere în promisiunile date de direcţie şi neurmate de hotărîri imediat" [4]. În timp ce majoritatea ziarelor burgheze căutau să ascundă revendicările cerute de ceferişti la 2 februarie 1933, organele de presă legale conduse de partid inserau în coloanele lor principalele cereri ale muncitorilor, popularizînd astfel cauza pentru care aceştia declanşaseră lupta. Astfel „Frontul evenimentelor culturale şi sociale" scria că principalele revendicări cerute de ceferişti erau „recunoaşterea Comitetului de fabrică,

---

[1] „Frontul evenimentelor culturale şi sociale" din 15 ianuarie 1933. În acelaşi număr scria : „Noul cabinet Vaida şi-a inaugurat începutul guvernării printr-o reducere brutală a salariilor funcţionarilor de la 10% pentru categoria urbană şi capitală şi $12^1/_2$% pentru categoria a doua urbană şi categoria rurală. Astfel arată deci primele începuturi ale realizării sfaturilor date de planul Rist, astfel se înfăţişează mijloacele la care recurg «conducătorii» Romîniei pentru a obţine o uşurare a plăţii amortismentului şi o înăsprire a jugului bancherilor străini".

[2] „Frontul evenimentelor culturale şi sociale" din 11 decembrie 1932.

[3] Ibidem, din 5 februarie 1933.

[4] Ibidem.

www.dacoromanica.ro

alocarea cotei de scumpete și anularea impozitului global *, încetarea concedierilor, sporirea cu 40% a actualelor salarii..."[1]. Într-adevăr, după aproximativ 16 ore de luptă dîrză a muncitorilor de la Atelierele Griviția, delegația care a purtat tratative cu reprezentanții Ministerului de Comunicații și ai direcției C.F.R. s-a întors cu majoritatea revendicărilor cucerite și a făcut muncitorilor propunerea să înceteze greva și să părăsească atelierele.

P.C.R. lega tot mai mult lupta pentru revendicări economice și politice de lupta împotriva pregătirilor de război, pentru apărarea revoluționară a Uniunii Sovietice. O deosebită importanță în această privință a avut articolul tovarășului Gheorghe Gheorghiu-Dej despre mișcarea anti-războinică, publicat în „Buletinul Comitetului de acțiune împotriva războiului" unde se demască pregătirile de război ale burgheziei din țara noastră. Exprimîndu-și solidaritatea cu lupta ceferiștilor, „Buletinul comitetului de acțiune împotriva războiului" a apărut sub lozinca: „Muncitori ceferiști! Lupta voastră este și lupta noastră"[2]. Aceasta se explică prin aceea că ziarul fusese tipărit mai dinainte, iar mai apoi n-a mai putut să apară.

În același timp cu muncitorimea ceferistă s-au ridicat la luptă și petroliștii din Valea Prahovei, care duceau aceeași viață de mizerie. Situația muncitorilor petroliști devenise în anii crizei economice de nesuportat, ca urmare a avalanșei de reduceri de salarii și a concedierilor. Analizînd desfășurarea luptei muncitorilor de la „Fero-Email", ziarul „Frontul unic", care ulterior a fost suspendat, chema muncitorimea la acțiuni de masă hotărîte și organizate .„Nu prin intervenții și cerșeli veți cîștiga — scria ziarul —, ci prin lupta organizată a tuturor muncitorilor..."[3]. Ziarul „Frontul unic", editat de organizația din Ploiești a P.C.R., ducînd cuvîntul partidului în rîndurile petroliștilor din Valea Prahovei, a adus o contribuție la pregătirea luptelor muncitorilor petroliști din ianuarie-februarie 1933. Stimulați de exemplul de organizare și de luptă al muncitorilor ceferiști, muncitorii petroliști conduși de comuniști s-au ridicat cu hotărîre la luptă. „Împotrivindu-se reducerilor de salarii de la « Romîno-americană » — scria „Frontul evenimentelor culturale și sociale" —, muncitorii au declarat grevă. Cu aceștia s-a solidarizat în acțiune întreaga muncitorime ploieșteană"[4]. Relatînd evenimentele ce se desfășurau în Valea Prahovei, aceeași revistă arată că, în fața fermității și combativității muncitorilor, autoritățile au fost nevoite să elibereze pe toți cei arestați: „În urma unei demonstrații care a reunit minimum 5 000 oameni, cei arestați au fost eliberați. Seara s-a defășurat o întrunire uriașă în Piața Libertății"[5].

Caracterul ofensiv, exemplu de combativitate al mișcărilor petroliștilor, a provocat o adevărată panică printre reprezentanții autorităților,

* „Globalul" era totalitatea impozitelor pentru averea mobilă și imobilă. Ceferiștii erau obligați ca la primirea salariilor să prezinte chitanța de achitare a acestor impozite.

[1] „Frontul evenimentelor culturale și sociale", din 5 februarie 1933.

[2] „Buletinul Comitetului de acțiune împotriva războiului" din 4 februarie 1933.

[3] „Frontul unic" din 16 ianuarie 1933.

[4] „Frontul evenimentelor culturale și sociale" din 5 februarie 1933.

[5] Ibidem.

www.dacoromanica.ro

care au apelat de îndată la toate forțele represive de care dispuneau. Relevînd acest lucru, ziarul „Apărătorul' arăta că, „la Ploiești, jandarmeria, armata, poliția, siguranța, parchetul s-au coalizat împotriva muncitorimii în luptă pentru revendicările ei"[1]. Scoțînd în relief combativitatea petroliștilor, ciocnirile violente cu forțele represive și solidaritatea largă a populației cu greviștii din Ploiești, ziarul scria că lupta muncitorimii petroliste dovedea „o remarcabilă combativitate a proletariatului ploieștean..."[2].

Luptele muncitorilor ceferiști și petroliști din ianuarie și începutul lunii februarie au constituit semnalul unor puternice acțiuni și în alte centre din țară. Urmînd exemplul muncitorilor ceferiști din București, la Iași, Galați, Cluj, Pașcani etc. ceferiștii au întreprins numeroase acțiuni pentru satisfacerea revendicărilor lor. Ziarele legale conduse de P.C.R. au relatat pe larg acțiunile muncitorilor ceferiști din întreaga țară. În articole scurte, dar pline de conținut, se relatau situația și condițiile mizere în care munceau ceferiștii din diferite localități, revendicările sau protestele, demonstrațiile sau grevele lor.

Ca și muncitorii ceferiști din București, feroviarii din Cluj, conduși de comuniști, cereau Direcției C.F.R. satisfacerea programului de revendicări întocmit de Comitetul central de acțiune al ceferiștilor, ridicarea stării de asediu etc. Relatînd despre aceasta, publicația „Frontul evenimentelor culturale și sociale "scria că muncitorii ceferiștii din Cluj „au protestat împotriva instituirii stării de asediu, declarînd categoric că, cu toată starea excepțională, vor continua lupta pînă la cîștigarea completă a deziderateloi formulate"[3]. Descriind greva ceferiștilor din Cluj desfășurată în zilele de 13—14 februarie, aceeași publicație scria : „Cei 2 000 de muncitori de la Atelierele C.F.R. din Cluj au părăsit lucrul și au declarat grevă, baricadîndu-se în sînul atelierelor. Ei au rămas astfel tot timpul zilei și al nopții. Greviștii au primit în ateliere mîncarea adusă de familiile lor. A doua zi a fost adus în fața atelierelor Regimentul 83 Cluj. Muncitorii, totuși, nu s-au intimidat. Ei n-au părăsit atelierele..."[4].

La Galați, sub îndrumarea comuniștilor, muncitorii ceferiști au declarat la începutul lunii februarie grevă, solidarizîndu-se cu lupta ceferiștilor de la Atelierele Grivița. Același periodic amintit mai sus, dînd știri despre acțiunile de luptă de la Galați, sublinia că muncitorii au făcut aceasta atît în ciuda măsurilor luate de guvern, cît și a stării de asediu. „Cu toate că starea de asediu a fost decretată — scria într-un număr al său revista amintită —, la Galați, totuși, ceferiștii au ținut la sindicatul lor o întrunire la care au participat cîteva sute de lucrători"[5]. Asemenea relatări au apărut și despre luptele ceferiștilor de la Iași, Pașcani, Oradea etc.

După cum este cunoscut, guvernul național-țărănist, condus de Al. Vaida-Voevod a fost nevoit, sub presiunea luptei muncitorilor ceferiști și petroliști, să satisfacă revendicările acestora. Promițînd satisfacerea

[1] „Apărătorul" din 1 februarie 1933.
[2] Ibidem.
[3] „Frontul evenimentelor culturale și sociale" din 12 februarie 1933.
[4] Ibidem din 19 februarie 1933.
[5] Ibidem.

www.dacoromanica.ro

revendicărilor, guvernul urmărea totodată să cîştige timp în vederea reprimării mişcării revoluţionare. Măsurile luate de guvern, instituirea stării de asediu, interzicerea oricăror adunări, manifestaţii sau demonstraţii au trezit un val nemaicunoscut de indignare. Valul de indignare şi de revoltă, care cuprinsese pături largi de oameni ai muncii împotriva atacurilor burgheziei şi moşierimii, a crescut cu o deosebită intensitate la jumătatea lunii februarie, cînd s-a ridicat la luptă muncitorimea ceferistă de la Atelierele Griviţa.

Presa legală condusă de partid, în ciuda măsurilor teroriste ale regimului burghezo-moşieresc, a reuşit ca în coloanele sale să publice articole care au popularizat desfăşurarea memorabilelor evenimente din 15—16 februarie.

Aducînd la cunoştinţa cititorilor lupta dusă de feroviari, subliniind şi explicînd importanţa acestor lupte, organele de presă legale conduse de partid au contribuit în mod nemijlocit la dezvoltarea unei opinii publice favorabilă muncitorilor ceferişti, o mişcare de simpatie şi solidaritate cu luptele ceferiştilor, la întărirea legăturii partidului cu masele largi de oameni ai muncii, cu păturile muncitoare neproletare.

Relatînd despre izbucnirea luptelor de la Griviţa, revista „Frontul evenimentelor culturale şi sociale" arăta că vestea arestării conducătorilor ceferiştilor a produs un puternic val de indignare în rîndurile muncitorilor, urmat imediat de declararea grevei : „Miercuri 15 februarie, muncitorii Atelierelor C.F.R. din Bucureşti au părăsit în bloc lucrul, în semn de protest împotriva arestării conducătorilor lor"[1]. Muncitorii ceferişti conduşi de partid cereau imediata eliberare a conducătorilor arestaţi şi satisfacerea revendicărilor lor. „Delegaţia muncitorilor grevişti — remarca aceeaşi publicaţie — au cerut eliberarea celor arestaţi, ridicarea stării de asediu şi acceptarea funcţionării comitetului de fabrică" [2]. Sunetul sirenei, pusă în mişcare de ucenicul Vasile Roaită, care a vestit începutul luptei muncitorilor de la Griviţa, a chemat la luptă pe toţi muncitorii. Lupta muncitorilor de la Atelierele C.F.R. Griviţa a găsit un larg ecou în rîndurile populaţiei din cartier şi din întreaga capitală. Presa legală condusă de partid a înregistrat solidaritatea oamenilor muncii cu lupta ceferiştilor. Subliniind răsunetul pe care l-a avut vestea declanşării luptei de la Atelierele Griviţa, aceeaşi revistă scria că imediat „s-a adunat o mulţime imensă formată din rudele greviştilor, care n-au fost lăsate să transporte mîncare celor baricadaţi, şi din restul populaţiei muncitoreşti a cartierului..." [3] Mase compacte de muncitori de la fabricile şi uzinele din Bucureşti s-au solidarizat cu lupta ceferiştilor. Muncitorii au declarat greve demonstrative, au organizat mitinguri, demonstraţii, în ateliere şi pe stradă, în semn de solidaritate cu lupta ceferiştilór. Demascînd măsurile represive luate de autorităţi, revista arăta că un număr apreciabil de poliţişti şi unităţi militare au înconjurat atelierele. „În faţa atelierelor, pe Calea Griviţei, au fost îngrămădite nenumărate forţe

[1] „Frontul evenimentelor culturale şi sociale" din 19 februarie 1933.
[2] Ibidem.
[3] Ibidem.

www.dacoromanica.ro

polițienești și armată, înconjurînd ca un brîu pe muncitorii greviști baricadați" [1]. Într-un stil sobru, în cuvinte puține, aceeași publicație relata mersul evenimentelor de la Griviția. Pentru dimineața zilei de 16 februarie, guvernul național-țărănist hotărîse înăbușirea luptei ceferiștilor și evacuarea atelierelor. Scriind despre masacru, „Frontul evenimentelor culturale și sociale" sublinia : „Muncitorii greviști baricadați în atelierele Griviția au fost evacuați în dimineața zilei de 16 februarie, în urma unei represiuni sîngeroase de o cruzime extraordinară. Armata a primit ordin să tragă în masa de muncitori expusă fără de nici o apărare" [2]. Pentru a șterge cît mai bine și mai repede urmele asasinatului în masă, morții au fost aruncați în camioane și transportați la crematoriu și cimitire, iar guvernul a dat un comunicat în care se afirma că au murit numai 7 persoane.

Condamnînd masacrul de la Atelierele Griviția din București din dimineața zilei de 16 februarie, dezlănțuit de regimul burghezo-moșieresc, aceeași publicație scria că „represiunea barbară de la Atelierele Griviția înscrie o nouă pagină pătată cu sînge, alături de masacrul de la Lupeni, în istoria guvernării reacționare național-țărăniste"[3]. Organele de presă legale conduse de partid, înfierînd mîrșava represiune împotriva ceferiștilor de la Griviția, își exprimau solidaritatea cu luptătorii feroviari. Astfel, ziarul „Clopotul" scria : „Sînge nevinovat a curs. O vom zice, o vom striga din răsputeri. Nici denunțul Constantineștilor, nici legile Mironeștilor, nici celulele Jilavei nu ne vor putea închide gura..." [4].

Cu toată represiunea sălbatică, guvernanții n-au reușit să înfrîngă spiritul de luptă al proletariatului. Înăbușirea în sînge a luptei ceferiștilor și procesul ce a urmat au provocat un uriaș val de protest și o largă mișcare de solidarizare pentru eliberarea celor arestați.

După cum se știe, muncitorii social-democrați și numeroase cadre locale ale P.S.D. au făcut parte din comitetele de acțiune și au participat alături de comuniști și de muncitorii fără de partid, la luptele din ianuarie — februarie 1933. Dar liderii social-democrați de dreapta s-au împotrivit pregătirii și organizării luptelor. Prin ziarul lor „Lumea nouă", care în această perioadă apărea săptămînal, au luat atitudine împotriva luptelor, au scris că greva nu trebuie începută. Creșterea continuă a influenței P.C.R. în mase, precum și poziția trădătoare a liderilor social-democrați au făcut ca numeroși membri de rînd ai partidului social-democrat să ia atitudine împotriva politicii conducătorilor P.S.D. Gazeta Comitetului executiv al P.S.D. scria încă din 1932 : „am putut ajunge să vedem la ultima conferință a ceferiștilor, membri ai partidului (social-democrat — *M. R.*) atacînd în modul cel mai grosolan partidul și adoptînd punctul de vedere comunist"[5]. Ziarul „Lumea nouă" a vorbit despre desfășurarea luptelor din ianuarie—februarie 1933, dar în același timp susținea că greva nu trebuia începută. În același timp „Mișcarea socială" a fost nevoită să recunoască amploarea luptelor. Revista arată că reformiștii

[1] „Frontul evenimentelor culturale și sociale" din 19 februarie 1933.
[2] Ibidem.
[3] Ibidem.
[4] „Clopotul" din 25 august 1933.
[5] „Socialismul" din 22 mai 1932.

www.dacoromanica.ro

social-democrați „s-au opus în zadar exagerărilor" și că „a domnit un entuziasm general printre lucrătorii greviști..."[1]

În relatarea despre desfășurarea evenimentelor din 15—16 februarie 1933 de la Griviţa, ziarul „Lumea nouă" arată că „muncitorii începuseră să-și piardă răbdarea. Mulți nu mai aveau încredere în tactica Uniunii... Este adevărat, muncitorii au manifestat sub conducerea și într-o atmosferă comunistă"[2].

Prin marea lor amploare, prin puternicul răsunet în țară, luptele din ianuarie-februarie 1933 au impus presei burgheze să vorbească despre marea bătălie a proletariatului, împiedicînd să se creeze „conspirația tăcerii" cu care presa burgheză căuta ca de obicei să înconjure luptele clasei muncitoare. Guvernul național-țărănist, condus de Al. Vaida-Voevod, îngrijorat de ecoul luptelor muncitorilor ceferiști și petroliști și voind să ascundă maselor cele ce se petreceau în țară, a cerut organelor de presă să nu mai publice știri despre acțiunile revoluționare ale muncitorilor. În manifestul către țară dat de către guvern se spunea în mod aproape ultimativ: „Liniște cerem și presei... Nu putem trece cu vederea că, în timpul din urmă, o atmosferă de violență se degajează din unele ziare... Cerem stăruitor ca aceasta să înceteze"[3].

Aceste directive ale guvernului oglindeau teama care domnea în rîndurile cercurilor guvernante burghezo-moșierești. Dar indicațiile guvernului nu au putut fi puse în practică. Prea puternic a fost răsunetul luptelor din ianuarie—februarie 1933 în sînul păturilor sociale, prea importante au fost consecințele lor, prea viu interesul trezit în toată țara pentru ca presa să-și poată permite trecerea sub tăcere a luptelor muncitorilor ceferiști și petroliști.

Cu toate amenințările guvernului, majoritatea organelor de presă burgheză au consemnat în coloanele lor — bineînțeles de pe poziții diferite — știri despre eroicele lupte ale ceferiștilor și petroliștilor.

Însuși faptul că presa a fost silită să vorbească și să dea știri despre aceste lupte, în ciuda și contrar indicațiilor date de guvern, este un simptom al puternicului ecou, al puternicei influențe pe care au avut-o luptele ceferiștilor și petroliștilor din ianuarie-februarie 1933 asupra întregii vieți sociale a țării.

Chiar și ziarele burgheze de dreapta, fățiș reacționare, au trebuit să recunoască amploarea luptelor proletare, oglindind totodată teama care cuprinsese burghezia și moșierimea.

Publicînd diferite articole în care preconiza „liniștirea spiritelor prin măsuri represive", ziarul „Curentul", unul dintre cele mai reacționare ziare, a trebuit totodată să publice articole care relatau despre greva ceferiștilor de la 2 februarie, unde se arătau doleanțele muncitorilor, cît și mișcarea de solidaritate ce se produsese în întreaga țară cu luptele

[1] „Mișcarea socială", nr. 1/1933. Articolul a fost reprodus și de „Lumea nouă" din 26 februarie 1933.

[2] „Lumea nouă" din 26 februarie 1933.

[3] „Dreptatea" din 8 februarie 1933.

www.dacoromanica.ro

feroviarilor de la Atelierele Griviţa [1]. Ziarul „Curentul" insistă asupra alarmei în care intraseră cercurile guvernante în legătură cu luptele muncitorilor din Valea Prahovei. „Suni Siguranţa, nu răspunde nimeni — se scria în ziar —, suni Ministerul de Interne, nimeni, chemi la telefon Ploieştii : toate firele ocupate. Mister pretutindeni. Mai e un sfert de oră pînă poţi prinde trenul spre Ploieşti, te arunci într-o maşină şi într-o oră eşti în oraşul revoluţiei... Întreg centrul oraşului este parcă sub stare de război" [2]. Se vede aici teama guvernanţilor, ca şi a scribilor presei burgheze, pentru soarta claselor exploatatoare. Această teamă a determinat presa burgheză reacţionară să ceară reprimarea luptei muncitorilor. Unul dintre cei mai înrăiţi duşmani ai poporului, fascistul Pamfil Şeicaru — directorul ziarului „Curentul" —, arătînd urmările şi influenţa luptelor muncitorilor ceferişti şi petrolişti, preconiza în mod deschis înăbuşirea în sînge a acestora. „Ceea ce s-a petrecut la Ploieşti — scria el — este cel mai cutremurător avertisment ; toată lumea să-l înţeleagă, congestionaţii să se dezmeticească. Dacă guvernul Vaida este incapabil să utilizeze prerogativele ordinei, atunci să plece" [3]. Pe acelaşi ton, ziarul „Universul" scria : „Nici o cruţare pentru nimeni... De la opincă pînă la vlădică să fim cu ochii-n patru, cu arma la picior" [4]. Era o incitare directă la reprimarea sîngeroasă a luptelor muncitoreşti, care oglindea însă totodată alarma cercurilor reacţionare faţă de puternicul val de luptă proletară. Reacţionarii de la „Curentul" au fost nevoiţi să recunoască amploarea luptelor din 15—16 februarie 1933. Ziarul arată că, la vestea arestării conducătorilor ceferişti la Atelierele Griviţa, „cuvîntul « grevă » a fluturat ca o parolă pentru toţi lucrătorii. Solidarizarea s-a făcut la moment, iar vîntul răzmeriţei a ajuns a bate cu frenezie. Sirenele au început să fluiere de alarmă. Grupurile de lucrători grevişti deveneau tot mai compacte. Greviştii, toţi ca unul, cereau într-un glas eliberarea arestaţilor" [5].

Cerînd în toate numerele sale ca autorităţile „să potolească" starea generală de surescitare ce domnea în cartierul Griviţa, ca şi în întreaga capitală, acelaşi ziar relata amploarea mişcării de solidarizare a celor mai largi pături sociale cu lupta feroviarilor. „Tot timpul cît au durat aceste evenimente — consemna într-un număr al său acelaşi ziar —, de dimineaţă, femei, copii şi muncitori din cartier şi altele mai îndepărtate au pornit spre Atelierele Griviţa..." [6].

În ce priveşte presa partidului de guvernămînt, ziarul „Dreptatea", organul central al P.N.Ţ., exprimîndu-şi ura înverşunată faţă de mişcarea revoluţionară, a continuat în timpul luptelor din februarie 1933 să slăvească politica reacţionară a guvernului.

Ziarul „Dreptatea", oficiosul guvernului, ca şi alte ziare ale P.N.Ţ. în general, a căutat să păstreze tăcerea în jurul luptelor din ianuarie-

[1] „Curentul" din 3 februarie 1933 ; vezi şi „Universul" din 2, 3, 4, 5 februarie 1933.
[2] „Curentul" din 3 februarie 1933.
[3] Ibidem din 4 februarie 1933.
[4] „Universul" din 19 februarie 1933. În alt număr al său scria : „De la încheierea păcii, noi am atras atenţiunea guvernelor asupra pericolului comunist" (ibidem din 18 februarie 1933).
[5] „Curentul" din 17 februarie 1933. Vezi şi „Universul" din 17 februarie 1933.
[6] Ibidem din 18 februarie 1933.

www.dacoromanica.ro

februarie, publicînd scurte note cu ajutorul cărora încercau să justifice măsurile antipopulare şi represive ale guvernului.

În organele de presă ale celorlalte partide burghezo-moşiereşti, aflate în opoziţie, dornice de a pune mîna cît mai curînd pe conducerea ţării, au apărut în zilele lui ianuarie-februarie 1933 numeroase articole în care din considerente demagogice se exprima dezacordul faţă de politica dusă de guvernul lui Al. Vaida-Voevod; prin materialele publicate, ele căutau să abată atenţia maselor largi de la lupta revoluţionară împotriva exploatatorilor şi totodată îşi manifestau ura şi duşmănia faţă de această luptă. Ziarul „Viitorul", organ de presă al Partidului Naţional Liberal, încercînd să facă „popularitate" partidului său, scria, sub titlul pompos *Guvernul ruinei naţionale*, că „în patru ani de teasc fiscal şi de duşmănoase măsuri economice şi financiare s-au distrus cele mai multe din izvoarele de avuţie ale naţiunii şi din mijloacele de existenţă ale cetăţenilor..."[1]. Bineînţeles, oficiosul Partidului Naţional Liberal cerea înlocuirea guvernului naţional ţărănesc printr-unul liberal, ceea ce n-ar fi putut să aducă vreo schimbare esenţială în situaţia maselor muncitoare. În acelaşi timp însă, ziarul îşi manifestă ostilitatea înverşunată împotriva mişcării revoluţionare pe care o calomnia şi o dezaproba.

Sub semnătura lui Eugen Titeanu, şeful Siguranţei, ziarul, exprimînd panica provocată în rîndurile claselor exploatatoare, scria: „Ceea ce trebuia să se întîmple s-a întîmplat. Focarele se aprind în toate direcţiile... Ca focul pe mirişti în bătaia vînturilor prielnice, pericolul se întinde; ceea ce s-a întîmplat în ultimele zile nu e decît un avertisment... Să ne ferim ca repetiţia generală de azi să nu devină reprezentaţie definitivă" [2]. Se vede în mod limpede îngrijorarea şi frica pe care luptele din ianuarie-februarie le treziseră în sînul claselor exploatatoare.

Dovedind încă o dată solidaritatea partidelor burghezo-moşiereşti împotriva luptelor maselor populare, oficiosul Partidului Naţional Liberal, prin glasul lui C.I.C. Brătianu, preşedintele P.N.L., şi-a exprimat solidaritatea cu masacrul organizat de guvernul P.N.Ţ. la Griviţa [3].

Ziarul „Neamul romînesc", oficiosul partidului lui N. Iorga, reluînd ideile care reflectau interesele claselor exploatatoare, îşi declara în mod deschis „solidaritatea noastră alături de măsurile de ordine luate de guvern" [4].

Sub titlul *Front în faţa dezordinei*, oficiosul grupării liberale de sub conducerea lui Gh. Brătianu, „Mişcarea", scria de asemenea: „Cel mai elementar simţ de autoconservare impune organismelor noastre politice conştiente o solidaritate deplină în faţa anarhiei ce începe a cîştiga spiritele... Vor reveni timpurile cînd convingerile politice deosebite ne vor arunca iarăşi în arena luptelor de idei. Astăzi însă nu mai e altă chestiune

[1] „Viitorul" din 18 februarie 1933.

[2] Ibidem din 4 februarie 1933.

[3] „În faţa unor astfel de agitaţiuni cum erau cele de la căile ferate, trebuia să se intervină imediat" (Viitorul" din 19 februarie 1933).

[4] „Neamul romînesc", din 21 februarie 1933.

www.dacoromanica.ro

care să ne poată preocupa decît aceea a menținerii ordinei legale și a autorității publice"[1]. Aprobînd masacrul muncitorilor de la Griviția, fițuica de nuanță fascistă „Calendarul" scria că „guvernul actual a stat la tîrguială cu lucrătorii de la Atelierele C.F.R. Nu tîrguială ci autoritate și ordine mai întîi..., nici o îngăduință. Ci cea mai strașnică asprime. Iată datoria guvernului"[2]. Era astfel expusă fără reticențe ura înverșunată a fasciștilor față de mișcarea muncitorească, față de revendicările maselor.

Trebuie să arătăm, totodată, că o serie de ziare burgheze — „Dimineața", „Adevărul", „Lupta", „Reporter", „Facla" etc. —, care nu erau organe oficiale ale unor partide burghezo-moșierești, au făcut loc în coloanele lor diferitor articole și materiale care exprimau, dintr-un motiv sau altul, o poziție mai mult sau mai puțin diferită decît a liderilor reacționari din fruntea partidelor burghezo-moșierești. Proprietarii acestor ziare se declarau adepți ai democrației, pe care o reduceau la democrația burgheză, văzînd în sistemul parlamentar burghez forma cea mai potrivită pentru asigurarea dominației claselor exploatatoare. Încă din deceniile premergătoare primului război mondial, ziarele „Adevărul" și „Dimineața" își cîștigaseră în rîndurile muncitorilor și ale altor pături democratice adepți, tocmai datorită faptului că publicau articole și materiale de orientare mai democratică. După primul război mondial, grupul care preluase majoritatea acțiunilor ziarelor respective, considerînd presa o afacere ca oricare alta, a fost nevoit, totuși, să țină seama de acest fapt. Urmărind să cîștige cititori cît mai mulți și în general opinia publică, proprietarii ziarelor „Dimineața" și „Adevărul" au căutat să-și dea o culoare mai „democratică", fiind nevoiți astfel să aibă în vedere preocupările și starea de spirit a cititorilor. Căutînd să dea ziarelor un anumit prestigiu, proprietarii publicațiilor menționate au admis chiar între redactorii și colaboratorii ziarelor unii intelectuali cu orientare democratică. În această perioadă se oglindește în paginile ziarelor deosebirea dintre poziția proprietarilor capitaliști și atitudinea intelectualilor progresiști care publicau în aceste ziare unele materiale. Exprimînd în organele lor, într-o formă voalată, nemulțumirea și îngrijorarea burgheziei față de izbucnirea marilor bătălii proletare, proprietarii ziarelor „Dimineața" și „Adevărul' au socotit însă necesar, din considerentele amintite, publicarea unor informații relativ ample asupra desfășurării luptelor din ianuarie-februarie 1933.

Lupta clasei muncitoare împotriva politicii antipopulare duse de guvernul Al. Vaida-Voevod a fost oglindită în organele de presă citate mai sus prin unele articole referitoare la reducerile de salarii, concedieri, amenzi, revendicări sau acțiuni de luptă ale muncitorilor și ale celorlalte pături sociale asuprite.

După grevele demonstrative de la 28 și 31 ianuarie, spiritul de luptă al feroviarilor din București era în continuă creștere. Cunoscînd situația și starea de spirit a ceferiștilor din capitală, Comitetul central de acțiune,

[1] „Mișcarea" din 6 februarie 1933. Subliniind politica guvernului, ziarul scria că „asupra celor petrecute la Atelierele Griviția înțelegem să nu dăm alte relatări oficiale decît cele puse la dispoziție de guvern" (ibidem, din 17 februarie 1933).

[2] „Calendarul" din 19 februarie 1933; vezi și „Cuvîntul" din 9 februarie 1933.

www.dacoromanica.ro

al cărui secretar era tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej, a mobilizat pe muncitori pentru declararea imediată a grevei și ocuparea atelierelor. Sub îndrumarea organizației P.C.R. din capitală, Comitetul de acțiune de la Atelierele Grivița a elaborat un manifest prin care chema ceferiștii la luptă pentru ziua de 2 februarie în vederea satisfacerii revendicărilor lor. Ținînd seama de ecoul pe care l-a avut manifestul în rîndurile muncitorilor, ziarele „Dimineața" și „Adevărul" au reprodus exact revendicările din manifestul elaborat de Comitetul de acțiune [1], adus probabil la redacție de o delegație a muncitorilor.

După cum este cunoscut, în ziua de 2 februarie aproape 5 000 de muncitori din schimbul de dimineață au declarat grevă. „Greviștii — scria «Dimineața» au pus gărzi severe la toate ieșirile... La orele 4 jumătate au permis intrarea echipei II de schimb, care s-a solidarizat cu greviștii. Pînă seara tîrziu s-a vorbit chiar mulțimei din stradă de către oratori suiți pe acoperișurile vastelor ateliere" [2]. Atelierele Grivița au intrat astfel în stăpînirea muncitorilor greviști, care își luau întreaga răspundere pentru apărarea lor. În entuziasmul maselor, la propunerea Comitetului de acțiune, s-a trecut la alegerea Comitetului de grevă. Cu lupta ceferiștilor de la Atelierele Grivița s-au solidarizat alături de muncitorimea din capitală și muncitorii din alte centre ale țării. „Pînă la amiază — scria «Adevărul» se primiseră adeziuni de la atelierele din Cluj, Iași, Galați etc."[3]. După cum sublinia „Dimineața", ceferiștii de la Pașcani, în ziua de 3 februarie, au declarat „grevă demonstrativă", solidarizîndu-se cu mișcarea lucrătorilor din București [4].

Sub presiunea acțiunilor întreprinse de muncitorii ceferiști, guvernul a hotărît să poarte tratative cu reprezentanții feroviarilor [5]. O delegație aleasă de muncitori a prezentat revendicările lor reprezentanților guvernului, care au trebuit să cedeze și să accepte majoritatea deziderateloor ceferiștilor. Ziarele „Dimineața", „Adevărul", „Facla", „Lupta", „Lumea" relatau că numai în urma satisfacerii majorității revendicărilor muncitorii ceferiști de la Atelierele Grivița au acceptat să înceteze greva [6]. Aceste

---

[1] I. Contra scăderilor de salarii directe și indirecte.
II. Pentru mărirea lor în raport cu piața (40%).
III. Pentru recucerirea drepturilor răpite (alocație, chirie, permise, ajutor medical, Casa muncii etc.).
IV. Recunoașterea Comitetului de fabrică.
V. Pentru asigurarea salariului pe timpul stagnării lucrului din cauze independente de voința muncitorilor.
VI. Pentru anularea globalului.
VII. Contra concedierilor și pentru reprimirea tuturor celor concediați.
VIII. Plata ucenicilor pe timpul cît stau la școală.
IX. Contra amenzilor și descalificărilor.
X. Pentru asigurarea minimului de existență a muncitorilor hamali și a femeilor („Dimineața" și „Adevărul" din 4 februarie 1933).

[2] „Dimineața" din 4 februarie 1933.

[3] „Adevărul" și „Dimineața" din 4 februarie 1933.

[4] „Dimineața" din 5 februarie 1933.

[5] „Lupta" din 2 februarie 1933.

[6] Vezi „Dimineața", „Adevărul", „Facla", „Lupta" din 4 februarie 1933.

www.dacoromanica.ro

ziare, fiind legate de burghezie, în relatările asupra grevei de la 2 februarie, cuprindeau și calomnii la adresa greviștilor, încercînd să sugereze că greva n-ar fi fost necesară. Ele recunoșteau însă marea amploare a grevei și răsunetul ei.

În coloanele ziarelor amintite s-au publicat știri și despre lupta petroliștilor din Valea Prahovei, desfășurată la 1 februarie 1933. „Începuturile, scînteia — scria «Dimineața» — a fost scăpărată în cursul dimineții, cînd sirenele fabricilor așezate de lucrători au început să ceară ajutor"[1]. În același timp, ziarele relatau cauzele imediate ale izbucnirii luptei petroliștilor[2]. „La prînz — arăta «Dimineața» —, cînd lucrătorii au găsit în plicurile cu salarii lipsa reținerilor pe care nu le acceptau, o delegație de lucrători s-a prezentat directorului... Delegații au reținut din explicațiile directorului numai un fapt : reținerile sînt rețineri. Aceste lucruri au fost comunicate maselor de lucrători ca fulgerul. Toată lumea s-a postat în fața birourilor. Zvonul s-a întins cu iuțeală și la celelalte fabrici și ateliere din apropiere. Și chiar în oraș, de unde au început să curgă valuri-valuri, soțiile, frații, părinții lucrătorilor, îngroșînd rîndurile"[3].

Împotriva greviștilor de la rafinăria „Romîno-americană" au fost trimise trupe. „La alarma dată — relata ziarul ieșean «Lumea» — au sosit după cîtva timp polițiștii, jandarmii și un detașament de armată din Ploiești. Au fost arestați 250 de muncitori, care au fost urcați în mai multe camioane... și conduși sub o puternică pază jandarmerească spre Ploiești"[4]. În drum spre Ploiești, muncitorii au încercat să elibereze pe arestați. „La bariera Ploieștilor — consemna același ziar — camioanele au fost întîmpinate de cîteva sute de muncitori de la fabricile petrolifere, care erau în curent cu cele întîmplate. Aceștia au oprit convoiul de automobile, încercînd să-și elibereze tovarășii"[5]. Muncitorii petroliști au manifestat pînă noaptea tîrziu pentru eliberarea celor arestați. Știrile referitoare la luptele petroliștilor ocupă un spațiu destul de important, relatînd ceea ce se întîmpla în Valea Prahovei. Ziarul „Dimineața" scria că, atunci „cînd se credea că lucrurile se liniștiseră, peste 1 000 de muncitori au venit în fața chesturii de poliție, unde au început să manifesteze, cerînd eliberarea lucrătorilor arestați"[6]. Sub puternica presiune a muncitorilor, autoritățile au fost nevoite să elibereze pe cei arestați[7].

Urmînd exemplul muncitorilor ceferiști de la Atelierele Grivița și încurajați de lupta lor, ceferiștii din principalele centre feroviare ale țării și-au intensificat lupta și s-au solidarizat cu acțiunile feroviarilor din capitală.

„Adevărul", „Dimineața", „Facla", „Lupta" sau „Lumea" au publicat știri, fie sub formă de telegrame, fie chiar articole, despre acțiu-

---

[1] „Dimineața" din 3 februarie 1933.
[2] „Lupta" din 3 februarie 1933 ; „Adevărul" din 3 februarie 1933.
[3] „Dimineața" din 3 februarie 1933.
[4] „Lumea" (Iași) din 3 februarie 1933.
[5] Ibidem.
[6] „Dimineața" din 3 februarie 1933 ; „Adevărul" din 3 februarie 1933.
[7] Ibidem.

www.dacoromanica.ro

nile întreprinse de ceferiştii din centrele feroviare din ţară. Ele subliniau că s-au primit adeziuni de la atelierele din Cluj, Iaşi, Paşcani, Galaţi, Oradea, Satu-Mare, Buzău etc,. în sensul că, dacă doleanţele ceferiştilor bucureşteni nu vor fi satisfăcute, muncitorii de la aceste ateliere vor declara şi ei grevă. A fost relatată desfăşurarea luptelor ceferiştilor de la Iaşi, Cluj şi Galaţi [1].

Evenimentele care au avut loc în zilele de 15—16 februarie au fost relatate mai larg în ziarele burgheze, ca „Dimineaţa" „Adevărul", „Facla", „Lupta" sau „Lumea".

Încă înainte de desfăşurarea acestora, pe lîngă relatările despre mişcarea de solidarizare a întregii muncitorimi cu luptele ceferiştilor de la 2 februarie, în coloanele ziarelor amintite mai sus au apărut materiale cu privire la instituirea stării de asediu (dezbaterile din parlament, luările de poziţii ale partidelor). Arătînd poziţia unor reprezentanţi ai partidelor burgheze care, dintr-un motiv sau altul, se declarau împotriva legii pentru instituirea stării de asediu ziarele de mai sus susţineau că legile pînă atunci în vigoare, mai ales legea Mîrzescu, ofereau suficiente mijloace pentru „apărarea ordinii", a regimului existent atunci.

După instituirea stării de asediu, ziarele au dat unele ştiri despre dizolvarea organizaţiilor muncitoreşti [2], despre arestările masive care se făceau [3]. În noaptea de 14 spre 15 februarie s-au făcut numeroase arestări, printre care şi aceea a tovarăşului Gheorghe Gheorghiu-Dej, secretarul Comitetului central de acţiune al feroviarilor. Arestarea conducătorilor ceferiştilor nu a putut opri izbucnirea luptelor revoluţionare. Vestea arestării conducătorilor s-a răspîndit ca fulgerul în dimineaţa zilei de 15 februarie şi muncitorii au hotărît să declare greva şi să lupte pentru eliberarea arestaţilor şi satisfacerea revendicărilor lor. Acest fapt a fost recunoscut în ziarul „Dimineaţa" care scria că cei 5 000 de muncitori cereau „cu insistenţă eliberarea arestaţilor" [4]. Muncitorii grevişti s-au baricadat în curtea şi în Atelierele Griviţa şi s-au declarat mobilizaţi pentru a continua greva pînă la cucerirea revendicărilor. Cu acest front comun se solidariza muncitorimea din stradă. „Afară — scria «Dimineaţa» — o mare mulţime de muncitori, femei şi copii adunaţi îndărătul primului cordon" [5]. Declararea grevei cu ocuparea atelierelor şi hotărîrea neclintită a muncitorilor ceferişti de a lupta pentru apărarea şi aplicarea drepturilor cucerite de ei, precum şi acţiunile de solidarizare a muncitorilor din alte întreprinderi din capitală, au constituit semnalul de alarmă pentru cercurile guvernamentale. Ziarele dădeau ştiri despre faptul că imediat după declanşarea luptelor autorităţile au şi trecut la luări de măsuri urgente

[1] Vezi numerele ziarelor: „Dimineaţa", „Adevărul", „Facla" din 4—12 februarie 1933. Ziarul „Lumea", de exemplu, scria că „muncitorimea... de la C.F.R. Nicolina este nemulţumită de noile salarizări, de reducerea orelor de muncă. Conducătorii ei au decis să se alăture mişcărilor întreprinse de ceferiştii din capitală în vederea satisfacerii doleanţelor. În semn de solidarizare cu colegii bucureşteni, ceferiştii din localitate au declarat o grevă demonstrativă..." („Lumea" din 5 februarie 1933).

[2] „Dimineaţa" din 13 şi 19 februarie 1933.

[3] „Lumea" din 15 februarie 1933.

[4] „Dimineaţa" din 17 februarie 1933.

[5] Ibidem.

www.dacoromanica.ro

de „restabilire" a ordinii publice. „Imediat — scria «Adevărul» — au început să sosească numeroase trupe de jandarmi, infanterie și grăniceri, care au început să izoleze pe lucrătorii baricadați în curtea atelierelor de ceilalți muncitori"[1]. Ziarul vorbește despre „manifestanții care se aflau pe strada din fața atelierelor"[2]. În aceste ziare au apărut materiale în legătură cu mersul luptelor de la Atelierele Griviței, reproducînd atît versiunea autorităților, cît și unele relatări ale reporterilor săi, care reflectau doar în parte mersul evenimentelor. Astfel ziarul „Dimineața" scria: „La ora 6 seara (15 februarie — *M. R.*) situația se prezenta astfel: cele cîteva mii de greviști se aflau baricadați în curtea și în Atelierele Griviței... Muncitorii au rămas baricadați în curtea atelierelor, refuzînd să evacueze atelierele și curtea.. După miezul nopții taberele au continuat să rămînă față în față, în bivuacuri. Trupele au făcut focuri în stradă, în timp ce lucrătorii din curtea atelierelor stăteau grupuri în jurul focurilor aprinse acolo"[3]. Ziarul relatează că după ora 2 autoritățile au hotărît ca a doua zi să dezlănțuie atacul împotriva muncitorilor greviști. „La orele 2 și un sfert noaptea au venit la fața locului d-nii colonel Marinescu Gabriel, locot.-colonel Hotineanu, comisar regal, și locot.-colonel Lupaș de la pompieri cu două mașini protectoare. Totodată, la această oră s-au luat măsuri ca trupele obosite... să fie schimbate cu alte trupe odihnite. S-a hotărît ca între orele 6—7 dimineața să se procedeze la o evacuare forțată"[4]. Ziarul „Adevărul" sublinia faptul că în noaptea de 16 februarie „nimeni n-a putut intra în capitală pînă dimineața la ora 9"[5]. Aceasta se făcea de către autorități tocmai pentru a preîntîmpina solidarizarea muncitorilor cu lupta ceferiștilor de la Atelierele Griviței.

După cum se știe, în dimineața zilei de 16 februarie, din ordinul guvernului, s-a trecut la înăbușirea în sînge a luptelor muncitorilor de la Atelierele Griviței. Ziarele citate mai sus au înregistrat acest fapt și au publicat în majoritatea lor comunicatele date de guvern cu privire la masacru[6].

Înăbușirea în sînge a luptei muncitorilor ceferiști de la Atelierele Griviței a provocat un val uriaș de proteste. Au avut loc numeroase acțiuni la Galați, Iași, Pașcani, Timișoara, Cluj, Brașov, T. Severin etc. Ziarele amintite mai sus au înregistrat în parte și acțiunile de solidarizare ale muncitorimii cu eroicele lupte ale ceferiștilor[7].

Luptele muncitorilor ceferiști și petroliști, ca și ale celorlalți oameni ai muncii, au fost oglindite și în periodicele din diferite localități ale țării. Majoritatea acestor organe de presă reproduceau în cea mai mare parte informațiile ziarelor centrale. Au fost însă și ziare locale care au publicat știri culese fie prin corespondenții lor, fie prin alte mijloace, atît despre lupta ceferiștilor din București și a petroliștilor din Valea Prahovei, cît

[1] „Adevărul" din 17 februarie.
[2] Ibidem.
[3] „Dimineața" din 17 februarie 1933.
[4] Ibidem.
[5] „Adevărul" din 17 februarie 1933.
[6] „Adevărul" din 19 februarie 1933 și „Dimineața" din 20 februarie 1933.
[7] Vezi „Lumea" din 18 februarie; „Adevărul" din 3 martie ș.a.

www.dacoromanica.ro

și despre luptele oamenilor muncii din localitatea respectivă. Astfel de relatări ne fac ziare ca: „Opinia" (Iași), „Patria" (Cluj), „Romînia" (Salonta), „Presa" (Galați), „Someșul" (Dej), „Vestitorul" (Dorohoi), „Curierul" (Brăila), „Ploieștii", „Farul" (Constanța), „Noutatea", „Ordinea" (București) și altele.

Ziarele locale, care exprimau starea de spirit a intelectualilor, funcționarilor și în general a păturilor mic-burgheze din orașe — din rîndul cărora li se recrutau atît cititorii, cît și colaboratorii — au publicat articole în care se arătau marea forță a luptelor, justele revendicări ale muncitorilor etc. și în care se manifestă dezaprobarea față de politica guvernanților. Ziarul „Ecoul" (Galați), subliniind solidaritatea muncitorilor ceferiști din Galați cu luptele feroviarilor din București din 2 februarie, relata totodată și despre dezideratele și acțiunile întreprinse de ei [1]. Același periodic informa și despre luptele ceferiștilor din București din 15—16 februarie. În coloanele sale se descriau pe larg acțiunile de luptă ale ceferiștilor, ca și intervențiile represive ale cercurilor conducătoare. Vorbind de masacrul din dimineața zilei de 16 februarie, ziarul scria: „Spectacolul era îngrozitor: se auzeau strigăte, vaiete, huiduieli, pocnituri de armă, șuieratul sirenelor și al trompetelor" [2]. Subliniind amploarea luptelor ceferiștilor, un alt ziar din aceeași localitate, „Vocea Galaților", scria că „greva de la Atelierele C.F.R. Grivița, care s-a declarat ieri-dimineață, a luat în cursul după-amiezei proporții grandioase" [3]. În coloanele acestui ziar au apărut de asemenea știri și despre luptele ceferiștilor de la Iași [4], Pașcani [5] etc., ca și despre solidaritatea lor cu lupta ceferiștilor din capitală.

La Iași, ziarul „Ziua", referindu-se la luptele din 1 și 2 februarie, arăta că a fost de ajuns să izbucnească „scînteia" la București și Ploiești, ca nemulțumirile ce mocneau peste tot să izbucnească în toate părțile. „La Galați, la Brăila, la Iași, pe Valea Jiului, a Dîmboviței și în mai toate centrele industriale, muncitorimea este agitată. Prea mare de tot li e suferința, ca sufletele lor chinuite și moralicește și materialicește să mai poată îndura noi scăderi, o nouă sporire a mizeriei" [6]. Ziarul publica știri despre toate acțiunile de luptă ale muncitorimii ceferiste și petroliste, ca și despre agitația ce domnea în rîndurile funcționarilor, studenților etc. Sînt mișcătoare, dar pline de îndemn la luptă cuvintele inserate într-un număr al aceluiași ziar: „Oare nu-ți este îngăduit să strigi atunci cînd îți este foame? Oare nu-ți este îngăduit să protestezi atunci cînd copiii îți

[1] „Ecoul" (Galați) din 4 februarie 1933.
[2] Ibidem.
[3] „Vocea Galaților" din 17 februarie 1933.
[4] „Lucrătorii ceferiști din Iași — scria ziarul «Vocea Galaților» — s-au baricadat în atelierele lor de la Nicolina, declarînd grevă. Greva a fost determinată de arestarea unuia dintre conducătorii muncitorilor, anume Pintilie, arestare operată de Consiliul de război de la Iași. Lucrătorii au declarat că nu vor înceta lupta pînă la eliberarea arestatului și pînă ce nu li se vor satisface doleanțele, aceleași doleanțe ca și cele formulate de lucrătorii de la Cluj și București" („Vocea Galaților" din 16 februarie 1933).
[5] „Muncitorii ceferiști din Pașcani au declarat și ei grevă", scria „Vocea Galaților" din 22 februarie 1933.
[6] „Ziua" (Iași) din 3 februarie 1933.

www.dacoromanica.ro

mor de frig? Oare nu-ți este îngăduit să te revolți atunci cînd munca ta este batjocorită? Starea de asediu, menită să menție ordinea și liniștea în actualele împrejurări, nu va putea da roadele așteptate..."[1].

Deși știrile referitoare la luptele ceferiștilor și petroliștilor sînt prezentate foarte pe scurt, uneori reproduse din ziarele centrale, totuși unele ziare locale condamnau atacul burgheziei asupra clasei muncitoare. Astfel ziarul „Vestea" (Roman), sub titlul *Burghezia asasină* arată că Atelierele Griviția în noaptea de 15 spre 16 februarie „au fost teatrul ciocnirilor sîngeroase între lucrătorii greviști și armată și poliție..."[2]. Aceste exemple de materiale apărute în ziarele locale reflectă simpatia cu care au fost întîmpinate luptele muncitorilor ceferiști și petroliști în rîndurile păturilor neproletare din diferite colțuri ale țării, influența luptelor asupra acestor pături.

*

În urma luptelor din ianuarie-februarie 1933, influența și autoritatea partidului comunist și a clasei muncitoare au crescut; a apărut clar chipul partidului comunist de luptător curajos și hotărît pentru interesele vitale ale celor ce muncesc. Pături tot mai largi ale maselor populare neproletare vedeau în clasa muncitoare, condusă de P.C.R., singura forță capabilă să apere democrația și să lupte împotriva fascizării țării. Cotitura reprezentată de luptele din ianuarie-februarie 1933 în activitatea P.C.R., creșterea capacității creatoare a partidului de a folosi și a îmbina cele mai variate forme de activitate ilegale și legale și de a mobiliza cele mai largi mase ale celor mai diferite categorii sociale s-au răsfrînt și în activitatea desfășurată de P.C.R. pe terenul presei, în vederea mobilizării maselor în jurul procesului înscenat de guvernanți conducătorilor luptelor din ianuarie-februarie 1933.

În acești ani au apărut ziare legale noi, îndrumate de partidul comunist, s-au format comitete de apărare a conducătorilor arestați. Pe lîngă manifestele C.C. ale P.C.R. au fost răspîndite și numeroase manifeste ale organizațiilor de masă revoluționare, au fost trecute din mînă în mînă ziarele sau articolele decupate din gazetele care scriau despre luptătorii din februarie 1933. Alături de muncitorii ceferiști se afla un număr însemnat de intelectuali progresiști, legați de popor, oameni de știință și artă, avocați, profesori care au protestat în presă împotriva procesului și cereau eliberarea conducătorilor eroicelor lupte.

Problema centrală care a preocupat organele de presă ilegale ale P.C.R., cele ale organizațiilor de masă revoluționare, și în general presa progresistă, a fost smulgerea din ghearele burgheziei și moșierimii a conducătorilor eroicelor lupte ceferiste și petroliste din ianuarie-februarie 1933. Înfruntînd cerbicia cenzurii, aceste organe de presă, prin materialele publicate, au căutat să redea cît mai aproape de realitate diferitele aspecte ale procesului, înfățișînd maselor largi de cititori problemele ridicate în dezbateri.

[1] „Ziua" (Iași) din 4 februarie 1933.

[2] „Vestea" din 23 februarie 1933.

www.dacoromanica.ro

Presa legală condusă de partidul comunist, urmărind cu atenție desfășurarea procesului atît la București, cît și la Craiova, a publicat materiale substanțiale în care, pe de o parte, erau prezentate pe larg dezbaterile ce aveau loc, luîndu-se o atitudine fermă de demascare și condamnare a celor ce înscenaseră procesul, și, pe de altă parte, se exprima solidaritatea cu conducătorii luptelor ceferiștilor și petroliștilor. În timpul procesului de la Craiova, Comitetul de apărare a conducătorilor muncitorimii ceferiste și petroliste a scos în mod special ziarul intitulat „Apărarea ceferiștilor". „Apărarea ceferiștilor" a prezentat pe larg dezbaterile procesului, a publicat protestele muncitorilor și intelectualilor din țară și din străinătate, a luat atitudine hotărîtă pentru stingerea procesului, cerînd eliberarea luptătorilor ceferiști.

Făcînd comentarii largi pe marginea procesului și subliniind însemnătatea lui, ziarul „Apărarea ceferiștilor" scria : „Un proces în care tresaltă la un loc viața și lupta, organizarea și jertfa. Este procesul vieții de mizerie, șomaj și robie în care trăiesc toți acei care muncesc și lucrează cu brațul și mintea. Este procesul la care trebuie să se alăture toți acei care mai au încă conștiința unei vieți mai bune și speranța respectării drepturilor și libertății" [1].

Același lucru îl sublinia și ziarul „Clopotul" din Botoșani, care scria : „Procesul este procesul tuturor celor care muncesc din greu și cinstit pentru a-și asigura pîinea zilnică și pentru a-și crește copiii într-un chip mai demn" [2]. La Iași, ziarul local „Ecoul", îndrumat de partidul comunist, arată că, „în lupta lor economică și politică, muncitorii ceferiști și petroliști nu reprezentau numai interesele lor..., ci interesele întregii clase proletare din Romînia" [3].

Interogarea conducătorilor luptelor din ianuarie-februarie 1933 a arătat poziția lor fermă pentru apărarea cauzei muncitorimii. În relatările despre dezbaterile procesului, ziarele legale îndrumate de partidul comunist au publicat cuvîntările conducătorilor ceferiști, subliniind însemnătatea lor. Respingînd intervenția comisarului regal care i-a cerut să nu acuze, tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej a răspuns : „Nu eu acuz ! poporul muncitor acuză ! și el trebuie să afle — mai ales din această sală — că, cu oricîte împotriviri, va veni vremea răspunderilor pentru cei care i-au hărăzit o soartă de robi". Depozițiile tovarășului Gheorghe Gheorghiu-Dej și a celorlalți conducători ai luptelor, după cum arătau ziarele „Apărarea ceferiștilor", „Clopotul", „Ecoul" ș.a., au fost exemple de pledoarie revoluționară. Cuvîntarea tovarășului Gheorghe Gheorghiu-Dej, vibrantă chemare a clasei muncitoare și a celorlalte categorii de oameni ai muncii la luptă împotriva claselor exploatatoare, a constituit un aspru rechizitoriu și un avertisment dat regimului burghezo-moșieresc.

Tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej a respins afirmațiile din ordonanța definitivă care aruncau întreaga frămîntare de la C.F.R. pe seama comuniștilor.

[1] „Apărarea ceferiștilor" din 16 iunie 1934.
[2] „Clopotul" din 22 iunie 1934.
[3] „Ecoul" din 1 iulie 1934.

www.dacoromanica.ro

Analizînd cauzele profunde ale mişcărilor muncitoreşti din anii crizei economice care au culminat cu luptele din ianuarie-februarie 1933, tovarăşul Gheorghe Gheorghiu-Dej sublinia că ele au avut la bază revendicările întregii muncitorimi din ţara noastră. El a făcut o largă expunere a sistemului de salarizare a muncitorilor ceferişti, declarînd că „acest sistem constituie un sistem colonial de salarizare".

Referindu-se la însemnătatea grevei în cadrul luptei de clasă — după cum subliniază ziarul „Apărarea ceferiştilor" —, tovarăşul Gheorghe Gheorghiu-Dej arăta că greva este o armă de luptă prin care muncitorimea îşi poate cîştiga drepturile sale şi că „ultimele greve au fost o confirmare a metodelor de acţiune stabilite de conferinţele regionale şi o totală condamnare, prin acţiune, a vechilor metode" [1].

În depoziţia sa la proces, tovarăşul Chivu Stoica a demascat rafinatele metode de exploatare a muncitorimii ceferiste, dezvăluind adevăratele cauze care au dus la această luptă proletară, a condamnat cruzimea înăbuşirii luptelor de către cercurile guvernante.

Datorită curajului şi atitudinii lor temerare, conducătorii ceferiştilor şi petroliştilor în frunte cu tovarăşul Gheorghe Gheorghiu-Dej au reuşit să facă din cuvîntul lor o armă politică de demascare a exploatării şi agresiunii, împotriva războiului şi a fascismului.

Subliniind depoziţiile conducătorilor luptelor din ianuarie-februarie 1933 ca minunate exemple de înaltă demnitate proletară şi intransigenţă revoluţionară, ziarul „Cuvîntul nou" scria că în cursul procesului, atît la Bucureşti, cît şi la Craiova, conducătorii eroicelor lupte „au ţinut capul sus, cu conştiinţa trează şi curată a datoriei împlinite faţă de poporul muncitor din care fac parte..." [2]

Ca o expresie a întăririi legăturilor partidului comunist cu clasa muncitoare şi masele muncitoare neproletare, sute de muncitori, ţărani muncitori, intelectuali cu vederi înaintate, mici meseriaşi etc., de toate convingerile politice, în ciuda tuturor piedicilor, a terorii şi a stării de asediu, au venit ca martori la proces, afirmîndu-şi solidaritatea cu conducătorii ceferiştilor şi petroliştilor şi cerînd într-un singur glas eliberarea lor. Referitor la acest lucru, ziarul „Clopotul", în articolul semnificativ intitulat *Solidaritatea întregii muncitorimi pentru eliberarea condamnaţilor*, relata că garnitura trenului cu care martorii ceferişti plecau spre Craiova, „în cîteva minute... a fost acoperită de inscripţii cuprinzînd aceleaşi cuvinte de solidaritate şi aceleaşi cereri de eliberare a celor care stăteau în faţa Consiliului de război... La Piatra-Olt, Slatina, Piteşti, Titu, muncitorii din ateliere, depunînd lucrul, se alăturau cu entuziasm cererilor de eliberare. Ceva mai mult, în staţiile mari, unde se găsea mai multă lume pe peron, trenul acoperit cu lozinci... era primit cu semne vădite de simpatie" [3]. Vorbind despre atitudinea martorilor la proces, ziarul „Clopotul" scria că „la introducerea acuzaţilor, martorii le fac o furtunoasă manifes-

[1] „Apărarea ceferiştilor", din 13 iulie 1934.

[2] „Cuvînt nou" (Braşov) din 27 octombrie 1934.

[3] „Clopotul" din 8 iunie 1934.

www.dacoromanica.ro

tație de simpatie, arătîndu-și solidaritatea cu cauza acuzaților și cerîndu-le eliberarea"[1].

Ziarele legale îndrumate de partidul comunist adresau apeluri către toți oamenii muncii muncitori, țărani, intelectuali — să formeze comitete și să ceară eliberarea luptătorilor ceferiști și petroliști. „Treziți-vă proletari din Romînia — scria ziarul «Clopotul» —. Frații voștri, muncitori ai Atelierelor Griviția, au fost osîndiți la pedepse grele. Nevestele și copiii lor plîng. Foamea și boalele își înfig ghiarele în trupurile femeilor și pruncilor părăsiți. Nu putem să-i lăsăm pradă reacțiunii. Ochii lor sînt ațintiți asupra noastră. În faptele și în cinstea noastră sălășluiește toată speranța. Să ne facem datoria"[2]

Ziarele legale îndrumate de partidul comunist au publicat numeroase proteste colective, moțiuni, scrisori sau telegrame ale muncitorilor, intelectualilor progresiști etc. din țară și străinătate, în care se cerea eliberarea luptătorilor condamnați. În „Clopotul" din 1 ianuarie 1934 a apărut o relatare a unui grup de juriști cu privire la regimul de teroare aplicat deținuților politici în închisorile burghezo-moșierești. Alăturat, ziarul publica un protest al unui grup de intelectuali, printre care Tudor Arghezi, Victor Ion Popa, Radu Boureanu, V. Demetrius, Lascăr Sebastian, M. Breslașu, Niki Atanasiu, C. Paraschivescu-Bălăceanu, în care se spunea : „Să înceteze imediat acest regim barbar și inchizitorial. Un astfel de tratament, oricum și sub orice formă s-ar justifica el, cată a fi reprobat de toți cetățenii cinstiți, indiferent de crez politic, ca o rămășiță medievală, odioasă. Facem apel la opinia publică — și în special la presă și la intelectualitatea romînă — să se pună în mișcare pentru ca organele în drept să remedieze de îndată această tristă stare de lucruri"[3].

În zilele procesului, ziarul „Clopotul" a publicat numeroase proteste ale muncitorilor și intelectualilor. În protestul semnat de P. Constantinescu-Iași, Stelian Nițulescu, Sc. Calimachi, Matei Socor ș.a. se spunea printre altele : „Subsemnații, membrii ai Comitetului național antifascist, protestăm împotriva actului de teroare pe care îl constituie procesul ceferiștilor ce se rejudecă actualmente la Craiova în fața instanțelor militare de acolo. Protestăm împotriva odiosului proces al ceferiștilor. Cerem stingerea lui ! Cerem eliberarea imediată a tuturor martirilor cauzei ceferiștilor. Cerem dreptate pentru muncitori"[4]. Ziarul „Clopotul" vorbea și despre protestul pentru eliberarea ceferiștilor semnat de Iorgu Iordan, R. Cernătescu, V. Mîrza, ș.a.[5]. Ziarul „Apărarea ceferiștilor" publică protestul lui M. Beniuc, T. Bugnariu, Valeriu Novacu, V. Cheresteșiu, în care se spunea că, „avînd în vedere mijloacele necinstite cu care s-a încercat să se arunce în sarcina muncitorilor răspunderea vărsărilor de sînge, considerăm ca un imperativ al conștiinței umanitare stingerea acestui proces și imediata eliberare a acuzaților"[6].

---

[1] „Clopotul" din 8 iunie 1934.
[2] Ibidem din 25 august 1933.
[3] Ibidem din 1 ianuarie 1934.
[4] Ibidem din 22 iunie 1934.
[5] Ibidem, 15 iunie 1934.
[6] „Apărarea ceferiștilor" din 29 iunie 1934.

www.dacoromanica.ro

Unele dintre ziare apăreau de foarte multe ori cu motoul :„Cerem stingerea procesului ceferiştilor şi eliberarea acuzaţilor" [1].

Campania de presă desfăşurată de aceste ziare pentru a salva de la anii grei de temniţă pe cei arestaţi a mobilizat mase din ce în ce mai largi în jurul luptătorilor ceferişti şi petrolişti. În coloanele ziarelor legale conduse de partid au apărut numeroase articole de solidarizare cu luptătorii de la Atelierele Griviţa. În ziarul „Clopotul", P. Constantinescu-Iaşi scria : „Spiritul de solidarizare între mase şi conducătorii lor de azi — conducătorii ţării întregi de mîine —, între muncitorii intelectuali şi manuali, între luptătorii antifascişti de pretutindeni iată învăţămîntul dătător de speranţe al acestui proces de importanţă istorică" [2]. În ziarul „Apărarea ceferiştilor", Victor Eftimiu scria : „Din primul moment, simpatia mea s-a îndreptat către muncitorii grevişti de la C.F.R., fiindcă aveau dreptatea cu ei. Omul care munceşte în Romînia munceşte şi pentru cei ce nu fac nimic, de aceea de două ori este vrednic de admiraţia noastră blîndul şi nedreptăţitul lucrător romîn. Cum să nu reclam eliberarea lor?" [3].

Zi de zi, procesul se transformă — după cum remarca ziarul „Ecoul" — într-o demonstraţie a curajului şi a solidarităţii proletare, muncitorii şi conducătorii lor acţionînd ca o singură forţă, ca un singur om. „Sînt fapte — scria ziarul amintit mai sus — care ieşind din cotidian marchează cu adîncă semnificaţie răspicate cotituri istorice. Considerăm procesul de la Craiova, ultima etapă a luptelor muncitoreşti din anul trecut, ca un capitol hotărîtor în istoria contemporană a Romîniei" [4].

Sub presiunea luptei maselor muncitoare din ţară şi străinătate, guvernanţii au fost nevoiţi să atenueze condamnarea pronunţată la Bucureşti. „Miile de adeziuni pentru apărarea conducătorilor ceferişti şi protestele uriaşe ale muncitorimii şi intelectualităţii cinstite din ţară şi străinătate împotriva condamnării de la Bucureşti au făcut ca la Craiova anii de muncă silnică să fie scăzuţi" scria ziarul „Ecoul" [5]. În locul condamnărilor la închisoare pe viaţă, pronunţate în primul proces, la Craiova s-au pronunţat sentinţe între 10 şi 15 ani de închisoare. Odioasa sentinţă de condamnare a conducătorilor ceferişti şi petrolişti a fost înfierată de organele de presă legale conduse de partidul comunist. Sub semnătura lui Sc. Calimachi, ziarul „Clopotul" scria că „sentinţa de la Craiova, cea mai perfectă imagine a concepţiilor burghezo-reacţionare, a retrimis în temniţă... luptători ai muncitorimii" [6]. În numărul din 6 iulie 1934, acelaşi ziar sublinia că „sentinţa de la Craiova, ca şi sentinţa de la Bucureşti, ne dovedesc mai întîi admirabilul curaj al acuzaţilor, apoi sufletul sterp al unei întregi clase de oameni care nu ştiu ce înseamnă a judeca pe bună dreptate". Arătînd că toţi oamenii cinstiţi s-au alăturat luptei contra monstruoasei condamnări, ziarul „Ecoul" sublinia că sentinţa,

[1] „Clopotul" din 19 iunie, „Apărarea ceferiştilor" din 16 iunie 1934.
[2] Ibidem din 22 iunie.
[3] „Apărarea ceferiştilor" din 16 iunie 1934.
[4] „Ecoul" (Iaşi) din 1 iulie 1934.
[5] Ibidem din 4 noiembrie 1934.
[6] „Clopotul" din 24 august 1934.

www.dacoromanica.ro

„lipsită de orice elemente juridice penale, apare astăzi mai mult ca oricînd o răzbunare de clasă" [1].

Condamnarea muncitorilor ceferişti şi petrolişti a trezit revolta şi indignarea poporului nostru muncitor. Făcîndu-se ecoul maselor, ziarele legale conduse de partidul comunist au publicat numeroase articole în care se solidarizau cu cei condamnaţi şi îşi exprimau hotărîrea de a continua lupta pentru eliberarea acuzaţilor. Astfel, ziarul „Clopotul" scria: „Să-i bocim nu slujeşte nimic. Trebuie să apucăm calea cea mai bună, singura cale care-i va putea smulge din temniţă: să ne solidarizăm cu ei şi să pornim o acţiune energică pentru eliberarea lor... Nedreptăţii de la Bucureşti şi Craiova trebuie să-i punem capăt..." [2]. Ziarele au consemnat în continuare valul de proteste care a străbătut ţara întreagă, după darea sentinţei. „Alături de toţi oamenii cinstiţi — scria un ziar — făcîndu-ne ecoul maselor, cerem: stingerea procesului şi eliberarea ceferiştilor condamnaţi" [3]. În acelaşi sens a scris şi „Cuvîntul nou" (Braşov): „Casarea sentinţei, liberarea muncitorilor ceferişti — aceasta o dovedeşte şi o va obţine poporul muncitor din Romînia" [4].

În ziarele „Lumea nouă" şi „Proletarul" — organe de presă social-democrate — au apărut unele relatări despre desfăşurarea procesului. Reclamînd stingerea procesului în acelaşi timp însă aceste ziare continuau să calomnieze luptele din ianuarie-februarie 1933 [5].

Presa burgheză reacţionară a încercat să treacă sub tăcere desfăşurarea proceselor de la Bucureşti şi Craiova ca şi acţiunile de solidarizare ale celor mai largi pături de oameni ai muncii cu conducătorii luptelor din ianuarie-februarie 1933. În ziarele „Curentul", „Dreptatea", „Viitorul" şi altele se făceau relatări numai pe marginea actului de acuzare sau publicau numai numele muncitorilor care luau cuvîntul la proces. De foarte multe ori, pentru a crea impresia că procesul se desfăşoară în direcţia dorită de guvernanţi, aceste ziare au publicat articole în care faptele erau denaturate. Totuşi, ziarele au fost nevoite să vorbească despre acţiunile de solidaritate.

Partidul comunist şi-a intensificat şi şi-a îmbunătăţit activitatea în vederea folosirii posibilităţilor legale. Datorită strîngerii legăturilor cu intelectualii cu stare de spirit democratică din redacţiile unor ziare ca „Dimineaţa", „Adevărul", „Reporter",[6] „Tempo" ş.a., datorită faptului că delegaţii de muncitori şi intelectuali — organizate din iniţiativa P.C.R. — veneau la redacţiile acestor ziare cerîndu-le să publice protestul lor, iar numeroşi alţii trimeteau scrisori, telegrame, moţiuni, în ziarele menţionate au apărut materiale care oglindeau solidaritatea maselor largi

[1] „Ecoul" (Iaşi) din 1 iulie 1934.
[2] „Clopotul" din 24 august 1934.
[3] „Ecoul" (Iaşi) din 1 iulie 1934.
[4] „Cuvîntul nou" (Braşov) din 20 octombrie 1934.
[5] Vezi „Lumea nouă" din 16, 23, 30 iulie, 20 august 1933, 24 iunie, 1 iulie 1934. „Proletarul" din 15 iulie 1934.
[6] În urma unor schimbări în redacţie, „Reporter" a trecut sub îndrumarea directă a P.C.R.

www.dacoromanica.ro

populare cu conducătorii luptelor muncitorilor ceferiști și petroliști. „La redacția noastră — consemna «Dimineața» a sosit o delegație care ne-a înmînat un apel prin care se solidarizau cu luptătorii ceferiști și petroliști arestați și cereau stingerea procesului" [1]. Semnatarii erau N. D. Cocea, Cicerone Teodorescu, Geo Bogza, Miron Radu, Sandu Eliad ș.a.[2]. În declarația sa la proces, directorul ziarului „Tempo" spunea : „Primesc zilnic zeci de memorii cu mii de iscălituri, care sînt expediate din centrele muncitorești din întreaga țară" [3]. Subliniind larga mișcare de solidaritate a întregului popor cu luptele din ianuarie-februarie 1933, ziarul „Reporter" scria : „Pretutindeni și de pretutindeni din țară și străinătate sosesc scrisori, telegrame, moțiuni, care demonstrează importanța procesului și acțiunea hotărîtă pentru eliberarea arestaților" [4]. Ziarele „Dimineața" și „Adevărul", „Reporter" și „Tempo" au publicat pe larg desfășurarea procesului. Dările de seamă asupra procesului de la Craiova din ziarele „Dimineața" și „Adevărul" au fost redactate de către Alexandru Sahia.

În tot cursul procesului, conducătorii luptelor muncitorimii ceferiste și petroliste au dovedit o înaltă demnitate revoluționară, o fermă linie revoluționară. Tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej, după cum consemnau dările de seamă publicate în ziarul „Dimineața", a arătat condițiile în care erau silite să muncească și să trăiască miile de muncitori ceferiști, și importanța luptei lor. „Mișcările muncitorești din anul 1932 — scria ziarul — și care au culminat cu grevele din februarie 1933 au avut la baza lor revendicările cu caracter economic și organizatoric ale întregii muncitorimi din Țara Romînească" [5]. Subliniind însemnătatea grevei, tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej arăta că „o grevă bine organizată duce întotdeauna la izbîndă, pentru că ea face să stagneze întreaga viață economică și demonstrează că forța solidarității muncitorești este de temut și nu poate fi neglijată" [6].

Vorbind despre lupta muncitorimii ceferiste, tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej releva că „toate celelalte categorii de muncitori neorganizați, ca și întreaga mica burghezie, s-a alăturat la lupta pe care muncitorii din ateliere o porniseră" [7]. Condamnînd politica de teroare a stării de asediu instaurate de guvernul național-țărănesc, tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej sublinia că muncitorii au văzut în instaurarea stării de asediu un atac contra revendicărilor cîștigate și contra organizațiilor ce cîștigaseră revendicările. Totodată vedeau pregătirea unor noi atacuri

[1] „Dimineața" din 26 iulie 1933.

[2] Ibidem. Vezi și numerele din 9, 13 și 27 iunie 1934. În ziua de 7 februarie 1934 a apărut în ziarul „Dimineața" un apel semnat de avocatul C. Paraschivescu-Bălăceanu și alții, care făceau cunoscut că s-au constituit ca apărători ai ceferiștilor în fața Consiliului militar de revizie. O dată cu acest apel au fost publicate două adrese semnate de 80 de persoane care se alăturaseră la acțiunea dreaptă de „stingere a nedreptăților ce s-au făcut lucrătorilor C.F.R. greviști din februarie 1933".

[3] „Tempo" din 20 iunie 1934; vezi și numerele din 29 iulie, 9, 11, 18, 19 și 20 august 1933, 23 mai 1934 ș.a.

[4] „Reporter", din 20 iunie 1934; vezi și numărul din 11 iulie 1934.

[5] Ibidem.

[6] Ibidem.

[7] „Dimineața" și „Adevărul" din 13 iunie 1934

www.dacoromanica.ro

contra muncitorimii[1]. „Toți acei care au încheiat front unic contra noastră — spunea tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej, după cum consemnează ziarul «Reporter» — se vor prăbuși în fața frontului unic al clasei muncitoare"[2]. Relevînd curajul cu care tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej apăra muncitorimea indiferent de naționalitate, ziarul „Dimineața" scria: „Curtea ascultă și ea atentă muncitorul acesta deștept, sincer pînă la nedumerire și care ne vorbește despre fabrică și pîine, care vorbește apoi de dragostea muncitorului pentru tot ce este omenesc. El strigă că muncitorul nu poate să facă nici o deosebire de rasă. Munca grea care-i apasă umerii și viața nu-l lasă..."[3].

Reținînd cuvîntarea tovarășului Gheorghe Gheorghiu-Dej, ziarul „Reporter" scria: „Cuvinte care au impresionat pe toți. Reținatenția, se adîncesc în suflet, în creier, pretutindeni unde pot pătrunde. Să fie oare așa de primejdioase pentru că sînt spuse cu sinceritate? Acesta trebuie să fie adevărul și adevărul de azi stă ferecat în lanțuri"[4].

În depoziția sa la proces, tovarășul Chivu Stoica a demascat clasele dominante care exploatau pe oamenii muncii de la orașe și sate. Ziarul „Reporter" relata din depoziția sa: „Sînt fiu de țăran. Cînd eram mic lucram cu tatăl meu pe moșia boierului. După aceea am plecat la oraș. Atunci am văzut că suferințele și umilințele îndurate de tatăl meu pe moșie sînt aceleași cu cele îndurate de mine în fabrică. De aceea țăranii trebuie să se unească cu muncitorii, pentru că au aceleași nevoi, aceeași cauză"[5]. Înfățișînd căile de jefuire a muncitorilor ceferiști, tovarășul Chivu Stoica arăta că „salarizarea este un sistem foarte complicat, foarte dibaci de exploatare. Pentru fixarea calculului de salarizare se lua cel mai bun tip de mașină și cel mai rapid, se lucra cu cei mai buni specialiști și se da maximum de presiune, pentru a se obține timpul cel mai scurt. Se fixa astfel timpul cel mai scurt confecționării unui obiect și se fixa salariul. Pentru a avea deci un salariu omenesc trebuia să lucrezi mult. Nu se parvenea însă niciodată la un salariu lunar bun, fiindcă se dădeau scule defecte și trebuia să treacă mult timp pentru a se fabrica un obiect pentru care se plătea un preț fix, indiferent de timpul întrebuințat"[6]. Subliniind cele spuse de conducătorii luptelor din 1933, ziarul „Cuvîntul liber" arăta: „Acum, ca și atunci, impricinații s-au apărat, au vorbit lumii întregi, au sintetizat în cuvintele lor toată suferința tovarășilor lor, au expus viața ce ajunsese pînă la cea din urmă limită de rezistență"[7].

Martorii veniți la proces din ateliere, din fabrici și de pe ogoare, intelectuali cinstiți legați de popor și-au exprimat solidaritatea cu conducătorii luptelor din ianuarie-februarie 1933 și au cerut eliberarea lor. Muncitorii arătau adevăratele cauze ale luptei lor. „Între 2 și 15 februarie s-au schimbat statele de plată de trei ori — spunea unul dintre ei —,

[1] „Dimineața" și „Adevărul" din 13 iunie 1934.
[2] „Reporter" din 20 iunie 1934.
[3] „Dimineața" din 13 iunie 1934.
[4] „Reporter" din 20 iunie 1934.
[5] Ibidem.
[6] „Dimineața" din 13 iunie.
[7] Cuvîntul liber" din 7 iunie 1934.

www.dacoromanica.ro

fapt care a făcut ca muncitorii să conchidă că nu li se vor plăti salariile. Ba mai mult chiar, funcționarii administrației afirmau acest fapt. Se dădeau amenzi mari, nejustificate. Această situație a dus la grevă. Muncitorii se convinseseră că pe calea memoriilor nu se poate obține nimic"[1]. Depozițiile martorilor, după cum conchidea ziarul „Reporter", erau „depoziții care uimeau, storceau lacrimi, demascau sau solidarizau"[2]. Eliberarea conducătorilor luptelor devenise lozinca tuturor. „Așteptăm cu toții eliberarea celor închiși — spunea unul dintre martori. Ceea ce au făcut ei am făcut și noi toți"[3].

Înfățișînd maselor de cititori solidaritatea martorilor cu conducătorii lor arestați, Alexandru Sahia scria în „Dimineața" : „De două zile în șir, în fața consiliului defilează convoiul nesfîrșit al martorilor. Sînt muncitori de fabrică cu obrajii de pămînt, în haine mototolite și uzate. Și-au părăsit munca și cu hrana pe o zi la subțioară au venit în această Craiovă a Banilor, unde se judecă de săptămîni conducătorii lor de luptă. Toți au frunțile sus. Sînt demni și depozițiile lor alături de cruce sînt pagini de cea mai largă umanitate. Cele cîteva sute de martori care s-au perindat acum prin fața Curții cer cu vehemență eliberarea camarazilor lor închiși..."[4]. Reliefînd puternica mișcare de solidaritate a maselor cu luptele din ianuarie-februarie 1933, Alexandru Sahia scria în coloanele ziarului amintit : „Așezarea de azi a societății este asaltată și lovită din toate părțile"[5].

Elementele cinstite ale intelectualității și-au manifestat o largă simpatie pentru conducătorii luptelor din 1933. N. D. Cocea, Geo Bogza, Cicerone Teodorescu și alții au protestat cerînd eliberarea conducătorilor eroicelor lupte. Amintindu-se, la începutul protestului publicat în „Facla", împrejurările în care s-a desfășurat marea grevă a ceferiștilor și petroliștilor, se preciza că „ vinovați n-au fost muncitorii. Vinovați au fost cei care au impus muncitorilor, și numai lor, grele sacrificii materiale și suportarea acestei situații tragice la un standard de viață destul de comprimat... Facem un călduros apel la toți cei care mai au suflet și inimă în țara asta, să vie în ajutorul muncitorilor de la C.F.R. implicați în procesul care începe"[6]. Solidarizîndu-se cu muncitorii ceferiști, Ion Pas scria că „ceea ce sentimentul public cere, e stingerea procesului, este aruncarea unei cortine peste drama care și așa a zguduit, care și așa a durat prea mult"[7].

După o lună de zile de ample dezbateri, procesul muncitorimii ceferiste și petroliste de la Craiova, urmărit cu viu interes de opinia publică, s-a sfîrșit prin pronunțarea unei sentințe condamnate de întregul nostru popor muncitor. Reprezentanți ai opiniei publice democratice au protestat contra sentinței. În „Cuvîntul liber", Demostene Botez

[1] „Dimineața" din 14 iunie 1934.
[2] „Reporter" din 20 iunie 1934.
[3] Ibidem din 20 iunie 1934.
[4] „Dimineața" din 15 iunie 1934.
[5] Ibidem din 13 iunie 1934.
[6] „Facla" din 17 iulie 1933.
[7] Ibidem, din 31 iulie 1933.

www.dacoromanica.ro

scria : „S-a terminat și epilogul dramei, care se desfășura la Craiova. S-a lăsat cortina de fier după care oamenii muncitori... au de privit de acum înaintea lor cîte 12 sau 15 ani de închisoare. Trăim, nu știu cum, într-o epocă de nesiguranță totală de azi pe mîine, în care termenul de 15 ani al unei condamnațiuni mi se pare o sfidare a cuiva care vrea să bareze timpul și să-l măsoare cu minutare vechi... Împărtășind comod suferința lor fără de ieșire, aș vroi cel puțin să văd convoiul și să mă descopăr în fața lui, și apoi să mă întorc în cealaltă parte și să-mi trag pălăria peste ochi, adînc, pentru ca să nu văd pe nimeni, nici să nu mă vadă alții cum mi-i rușine"[1].

Descriind atmosfera în care a fost citită sentința, Alexandru Sahia scria în „Cuvîntul liber" sub titlul *Ultimul act din procesul ceferiștilor* : „Fiecare spectator se mișca cu teamă, privind înfrigurat către boxa acuzaților, în care stăteau fixe figurile de fontă, nepătate de emoție. Umăr lîngă umăr, ei s-au legat în lanț, formînd o locomotivă cu ochi de jăratec"[2].

În ziarele locale au fost reproduse în general știri referitoare la proces preluate din organele centrale de presă, din ziarele cu un tiraj mare cum erau „Dimineața", „Adevărul", „Universul" ș. a. Unele din aceste ziare locale însă au luat atitudine de solidarizare cu luptătorii ceferiști și petroliști. „Inimile cinstite sînt aproape de muncitori. Și muncitorii de la Griviția sînt niște martiri" — scria ziarul „Timpul" din Botoșani[3]. Altele condamnau sentința de la Craiova. Astfel, ziarul „Ploieștii" scria : „S-a dat o sentință pe care nu o așteptau nici cei mai fanatici reacționari ai presei noastre, care au rămas amuțiți în fața ei"[4]. Recunoscînd caracterul just al dezideratelor ceferiștilor și petroliștilor, ziarul „Vocea Galaților" sublinia că sentința dată nu va putea stăvili lupta muncitorimii pentru cucerirea revendicărilor lor. „Racila e mai adîncă și ea nu se vindecă prin sentințe, oricît ar fi ele de aspre"[5], scria ziarul amintit mai sus.

În cursul și în urma luptelor din ianuarie-februarie 1933, Partidul Comunist din Romînia și-a întărit legăturile cu masele sporindu-și capacitatea de organizare și mobilizare a acestora. A crescut prestigiul său în rîndurile clasei muncitoare, ale maselor neproletare, ale întregului popor. Luptele din ianuarie-februarie 1933 au însemnat ridicarea întregii activități pe o treaptă nouă, superioară. Amploarea și însemnătatea luptelor din ianuarie-februarie 1933, solidaritatea întregii clase muncitoare, a maselor de cele mai felurite categorii sociale cu eroicele lupte ale muncitorimii ceferiste și petroliste au reflectat stima și prestigiul de care se bucura Partidul Comunist din Romînia.

---

[1] „Cuvîntul liber" din 7 iulie 1934.

[2] Ibidem.

[3] „Timpul" (Botoșani) din 27 august 1933. Vezi și numărul din 13 august 1933.

[4] „Ploieștii", din 24 august 1933.

[5] „Vocea Galaților" din 23 august 1933. Ziarul „Vremea" (București) scria că tot ce s-a petrecut la Griviția precum și procesul „este o zvîcnire a sufletului românesc întreg sugrumat de o administrație detestabilă" (numărul din 6 august 1933).

www.dacoromanica.ro

Prin articolele şi materialele publicate, în care se oglindesc solidaritatea şi simpatia faţă de eroicele lupte, presa legală îndrumată de P.C.R. a militat pentru promovarea unităţii de acţiune, pentru înfăptuirea unui larg front comun de luptă împotriva asupririi şi exploatării, a fascismului şi a războiului. Chiar o mare parte a presei care nu se găsea sub îndrumarea nemijlocită a P.C.R. a oglindit puternica simpatie şi solidaritate a maselor populare cu lupta muncitorilor ceferişti şi petrolişti, solidaritatea cu conducătorii luptelor daţi în judecată de către conducătorii statului burghezo-moşieresc. Presa burgheză a exprimat teama claselor exploatatoare faţă de amploarea, de combativitatea muncitorilor ceferişti şi petrolişti, de influenţa exercitată de aceste lupte în rîndurile maselor largi, recunoscînd, în ciuda voinţei lor, ecoul şi însemnătatea luptelor din 1933.

Presa legală a vremii a oglindit influenţa profundă pe care luptele proletare din ianuarie-februarie 1933 au avut-o asupra întregii vieţi sociale şi politice a ţării.

ОТКЛИКИ НА БОИ 1933 г. В ЛЕГАЛЬНОЙ ПЕЧАТИ ТОГО ВРЕМЕНИ

РЕЗЮМЕ

Январско-февральская борьба рабочих железнодорожников и нефтяников 1933 г., организованная и руководимая Коммунистической партией Румынии, представляет собой одну из самых крупных классовых битв в истории рабочего движения в Румынии до 23 августа 1944 г. Благодаря своему выступлению рабочие железнодорожники и нефтяники проявили себя как передовые отряды пролетариата, пионеры всего народа.

Революционные события 1933 г. вызвали живые отклики в печати того времени. В первую очередь автор подчеркивает отзвуки этой борьбы в легальной печати, руководимой КПР. Легальные газеты, выходившие под руководством КПР, широко осветили события, в ходе которых пролили свою кровь рабочие-революционеры Гривицких железнодорожных мастерских в 1933 г. На страницах этих газет и журналов встречаются многочисленные сообщения о нищенском положении рабочих, о боевых выступлениях рабочего класа, достигших высшей точки в памятных событиях 15—16 февраля. Выражая свою симпатию по отношению к борьбе рабочих железнодорожников, легальная печать, руководимая КПР, одновременно разоблачала и антипародную политику правительственных кругов. Органы печати, руководимые КПР, непосредственно способствовали развитию широкого массового движения солидарности с борьбой рабочих железнодорожников и нефтяников.

Явно реакционная буржуазная печать, высказываясь о боях железнодорожников и нефтяников, отражала панику, которой были охвачены эксплуататорские классы ввиду этих боев и влияния, оказываемого ими на широкие массы.

www.dacoromanica.ro

Во многих буржуазных газетах, таких как „Dimineaţa“ («Утро»), „Adevărul“ («Правда»), „Facla“ («Факел»), „Lupta“ («Борьба»), „Reporter“ («Репортер») и т.д., появились материалы так или иначе отражавшие солидарность широких масс с январско-февральскими боями 1933 г., симпатию, с которой широкие массы относились к этой борьбе.

Автор приводит многочисленные материалы, появившиеся в печати того времени, отражающие глубокое влияние, оказанное январско-февральскими боями 1933 г. на дальнейшее развитие революционного движения, на историю Румынии.

L'ÉCHO DES LUTTES DE 1933 DANS LA PRESSE LÉGALE DU TEMPS

RÉSUMÉ

Les luttes des cheminots et des ouvriers du pétrole de janvier-février 1933, organisées et dirigées par le Parti Communiste de Roumanie, représentent une des plus puissantes luttes de classe de l'histoire du mouvement ouvrier au cours de la période antérieure au 23 Août 1944. Par les actions qu'ils ont entreprises, les cheminots et les ouvriers du pétrole se sont affirmés comme les détachements d'avant-garde du prolétariat, comme les éléments les plus avancés du peuple.

Les événements de 1933 ont eu un profond retentissement dans la presse contemporaine. L'auteur cite, en premier lieu, l'écho de ces luttes dans la presse légale dirigée par le P.C.R. Celle-ci analyse en détail la cause pour laquelle les ouvriers révolutionnaires de Griviţa ont versé leur sang en 1933. Dans les colonnes de ces journaux et revues, on trouve une multitude d'informations concernant tant la situation déplorable des ouvriers que les actions de lutte de la classe ouvrière, actions dont le point culminant fut constitué par les événements mémorables des 15—16 février 1933. La presse communiste légale exprime sa sympathie et sa solidarité envers les cheminots et les ouvriers du pétrole, tout en démasquant la politique antipopulaire des cercles gouvernementaux. La presse conduite par le P.C.R. a contribué ainsi au développement d'un large mouvement de solidarité des masses pour la cause défendue par les cheminots et les ouvriers du pétrole.

De son côté, la presse bourgeoise, ouvertement réactionnaire, commente les événements en termes reflétant la panique des clases exploiteuses devant l'ampleur des luttes et devant l'influence de celles-ci dans les rangs des masses laborieuses. Du reste, de nombreux journaux bourgeois, tels que « Dimineaţa », « Adevărul », « Facla », « Lupta », « Reporter » etc., publient des textes reflétant cette solidarité, cette sympathie des masses larges du peuple pour les luttes de janvier-février 1933.

L'auteur cite, enfin, de nombreux textes des journaux du temps attestant l'influence profonde exercée par les luttes de janvier-février 1933 sur le développement ultérieur du mouvement révolutionnaire, sur l'histoire de la Roumanie.

www.dacoromanica.ro

ÎNSEMNĂTATEA EROICELOR LUPTE ALE MUNCITORILOR CEFERIȘTI ȘI PETROLIȘTI PENTRU ÎNTĂRIREA LEGĂTURILOR P.C.R. CU MASELE ÎN VEDEREA MOBILIZĂRII LOR ÎMPOTRIVA FASCIZĂRII ROMÎNIEI

DE

TITU GEORGESCU

Luptele eroice ale muncitorilor ceferiști și petroliști din ianuarie—februarie 1933, organizate și conduse de P.C.R., au dovedit capacitatea partidului comunist de a mobiliza masele pentru a bara calea fascizării Romîniei. Aceste lupte s-au desfășurat într-un moment de răscruce pentru popor, cînd masele muncitoare trebuiau apărate de ravagiile crizei economice și de intensificarea exploatării capitaliste, cînd țara era amenințată de spectrul fascismului și al războiului, cînd independența națională a Romîniei era în primejdie, ca urmare a politicii profund antipopulare a burgheziei și moșierimii.

Luptele revoluționare din februarie 1933 au demonstrat forța și combativitatea clasei muncitoare din Romînia, gradul înalt al maturizării sale politice, al conștiinței sale de clasă, minunatele sale calități revoluționare — curajul, abnegația, spiritul de sacrificiu.

În luptele din 1933, muncitorimea și-a cunoscut și mai bine forțele, a dobîndit și mai multă încredere în capacitatea ei organizatorică, în puterea unității ei de voință și de acțiune.

„Prin înaltul lor nivel de organizare, prin amploarea și spiritul lor revoluționar, aceste lupte au marcat un moment de cotitură în dezvoltarea partidului și a întregii mișcări muncitorești"[1].

Aprecierea tovarășului Gheorghe Gheorghiu-Dej ne îndrumă să orientăm cu consecvență cercetările tocmai spre analizarea etapei de după 1933 din activitatea partidului și a luptei maselor muncitoare, prin prisma

[1] Gh. Gheorghiu-Dej, *Articole și cuvîntări. 1959—1961*, București, Edit. politică, 1961, p. 435.

www.dacoromanica.ro

cotiturii petrecute o dată cu luptele revoluționare ale muncitorilor ceferiști și petroliști.

În aceste lupte s-a călit, s-a întărit partidul comunist, au crescut prestigiul său politic și influența sa în mase, „s-a manifestat puternic capacitatea sa de a mobiliza oamenii muncii și a-i conduce în lupta pentru înfăptuirea misiunii sale istorice, pentru eliberarea poporului din jugul exploatării burghezo-moșierești și al înrobirii imperialiste"[1].

Bizuindu-se pe masa membrilor de partid și pe noile cadre crescute în focul luptelor, partidul comunist a reușit să-și refacă organizațiile[2], să creeze altele noi și să-și formeze activul pentru conducerea a numeroase organizații de masă legale și semilegale. Au fost create noi organizații de partid în centre ceferiste, în Valea Prahovei, în marile întreprinderi metalurgice de la Hunedoara, Reșița, în minele din Valea Jiului, în porturile Constanța, Galați și Tr.-Severin. S-au creat comitete regionale noi și s-au întărit organele de conducere ale partidului în Valea Prahovei, Banat, Hunedoara, Oltenia, Dunărea de Jos, s-au reorganizat și consolidat comitete regionale din Muntenia, Ardeal, Moldova, Dobrogea cu muncitori ceferiști ridicați în timpul luptelor din februarie.

Cadrele muncitorești cu puternic simț de clasă, verificate în focul luptei, au adus în partid un suflu proletar viu, care s-a făcut simțit apoi în mod pozitiv în întreaga activitate a partidului. Comuniștii care s-au aflat în fruntea luptelor din 1933, activul muncitoresc în frunte cu tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej, au constituit nucleul principal care a asigurat unitatea partidului, dezvoltarea și întărirea sa continuă, legarea sa strînsă cu masele.

Luptele din 1933 au dat o lovitură puternică concepțiilor oportuniste din partid, teoriilor sectariste, stîngiste, aventuriste, constituind un important examen de verificare a liniei juste, leniniste a partidului, cu privire la unitatea de acțiune a clasei muncitoare, la legarea partidului de mase.

Afirmarea tot mai puternică în rîndurile P. C. R. a elementului proletar, îmbunătățirea compoziției partidului s-au resimțit în activitatea partidului atît în timpul luptelor muncitorilor ceferiști și petroliști, cît și în anii următori[3].

Experiența acumulată în timpul luptelor de către partid, elasticitatea și maleabilitatea sa tactică, îmbinate cu tenacitate revoluționară și cu spiritul de sacrificiu al comuniștilor, au dus la aplicarea în viață și la dezvoltarea unui șir întreg de forme de activitate ilegală și legală, îndreptate spre apărarea intereselor oamenilor muncii și împotriva ofen-

---

[1] Chivu Stoica, *A 30-a aniversare a eroicelor lupte din februarie 1933*, București, Edit. politică 1963, p. 6.

[2] În timpul luptelor din februarie fuseseră arestați peste 1 500 de comuniști din aparatul ilegal al P.C.R. și din activul care lucra în organizațiile de masă (cf. Armand Călinescu, *Memorii. Insemnări privind evenimentele din februarie 1933*, Arhiva Institutului de istorie a partidului de pe lîngă C.C. al. P.M.R.).

[3] *Valul revoluționar din Romînia și sarcinile P.C.R. Învățămintele luptelor din februarie 1933 ale proletariatului ceferist și petrolist*, broșură apărută ilegal în editura P.C.R. în 1933; cf. *Documente din istoria Partidului Comunist din Romînia. 1929—1933*, București, E.S.P.L.P., vol. III, 1956, p. 596—597.

www.dacoromanica.ro

sivei fascismului. Aceste forme şi metode tactice de organizare au cunoscut precizări în condiţiile cînd dictatura fascistă se instaurase în Germania, iar în Romînia cercurile cele mai reacţionare trecuseră la ofensivă pentru a aduce la putere fascismul. Direcţia principală în care trebuia concentrată activitatea partidului comunist pentru mobilizarea maselor era lupta contra fascismului şi războiului ca cel mai mare pericol.

Plenara C. C. al P. C. R. din mai 1933 arăta că mersul mai departe al evenimentelor în ceea ce priveşte ascuţirea luptei de clasă şi stăvilirea fascizării ţării va depinde „de creşterea luptei revoluţionare a proletariatului, de întărirea rolului său de hegemon în lupta maselor muncitoreşti de la ţară şi oraşe, ca şi de creşterea rolului conducător al partidului comunist însuşi, de activizarea, de capacitatea sa de luptă, de gradul său de organizare şi de caracterul său de masă"[1].

Plenara sublinia tocmai latura esenţială a activităţii partidului revoluţionar de tip nou — asigurarea rolului conducător al P. C. R., legarea sa cu masele populare de la oraşe şi sate. Lupta împotriva fascizării ţării cerea ca partidul să găsească noi mijloace de a atrage şi alte categorii sociale în acţiunile de interes general democratic, împotriva războiului şi fascismului. „A nu stăpîni toate mijloacele de luptă înseamnă a risca o mare înfrîngere, uneori chiar o înfrîngere hotărîtoare", arăta V. I. Lenin referindu-se la necesitatea îmbinării activităţii legale cu cea ilegală.

Conţinutul principal al activităţii Partidului Comunist din Romînia în lupta contra fascizării ţării a fost dat tocmai de legătura sa mereu mai strînsă cu masele, prin mijlocirea unor noi forme organizatorice, a unor metode noi de acţiune, care îmbinau munca ilegală cu cea legală sub cele mai variate forme, în scopul atragerii celor mai largi pături sociale interesate în impiedecarea fascizării Romîniei.

Tactica partidului cerea să se acorde cea mai mare însemnătate activităţii comuniştilor în rîndurile proletariatului. Călăuzindu-se după indicaţiile Congresului al V-lea, care arăta că „lupta pentru majoritatea clasei muncitoare este punctul de plecare al întregii activităţi a partidului"[2], P. C. R. preciza că instrumentul principal pentru atingerea acestui scop este frontul unic muncitoresc.

Lupta pentru frontul unic muncitoresc dobîndea un conţinut mereu mai bogat pe măsură ce partidul revoluţionar, de tip nou, al proletariatului se lega de masele largi populare pe probleme de interes vital, imediate şi generale. Astfel, unitatea de acţiune era cerută nu numai pentru izbînda unei greve, pentru respingerea atacului patronal şi obţinerea revendicărilor economice şi politice proprii doar muncitorilor. Realizarea F. U. M. a devenit o problemă de interes general, de care depindea rezolvarea atît a nevoilor imediate muncitoreşti, cît şi a altor pături sociale asuprite, depindea rezolvarea chestiunilor de interes fundamental pentru soarta poporului, a apărării păcii şi independenţei Romîniei. În lupta împotriva fascizării ţării şi a războiului imperialist, clasa muncitoare a dovedit

[1] *Documente din istoria Partidului Comunist din Romînia. 1929—1933*, vol. III, p. 600.

[2] Vezi rezoluţia *Sarcinile fundamentale şi tactica partidului*, în *Documente din istoria P.C.R. 1929—1933*, vol. III, p. 280.

www.dacoromanica.ro

cu prisosință că reprezintă interesele cele mai înaintate ale întregului popor. Înfăptuirea unității proletariatului crea garanția îndeplinirii acestor sarcini istorice.

Partidul Comunist din Romînia, ținînd seama de experiența luptelor din 1933, care au constituit o verificare strălucită a tacticii frontului unic, și-a concentrat atenția asupra realizării unității de acțiune în întreprinderi între comuniști și social-democrați, între membrii sindicatelor unitare ilegale și ai sindicatelor reformiste, cu șomerii și muncitorii neorganizați, între organizațiile tineretului muncitor. P. C. R. s-a adresat în același timp conducerilor P. S. D. și P. S. U. cu propunerea de a încheia acorduri de front unic în vederea apărării intereselor muncitorimii și pentru o acțiune comună contra fascismului[1]. „Situația politică din Romînia impunea în acel moment ca niciodată — arăta comunicatul P. C. R. privitor la propunerea de creare a F. U. M. — organizarea cea mai largă a contraofensivei maselor muncitoare printr-o forță unită a întregului proletariat"[2]. Acest comunicat al P. C. R. a fost unul dintre primele documente ale partidului nostru care sublinia conținutul nou al F. U. M., legat de problemele majore politice ale țării. A fost apoi precizat rolul de pivot al frontului unic în gruparea tuturor forțelor antifasciste pentru salvarea păcii, democrației și independenței popoarelor. Numeroase greve și acțiuni ale muncitorimii s-au desfășurat după 1933 sub semnul unității muncitorești, împletindu-se revendicările imediate cu acțiunile proletariatului împotriva fascizării țării, pentru pace și libertăți democratice. Caracteristica grevelor, a demonstrațiilor, a acțiunilor protestatare ale clasei muncitoare consta după 1934 nu atît în desfășurarea unor mari greve, cu durată îndelungată, cît mai ales în declanșarea de greve și demnostrații restrînse, pe plan local, scurte ca durată, dar repetate și numeroase[3]. În 1934, cu toată teroarea dezlănțuită după luptele muncitorilor ceferiști și petroliști, numărul grevelor s-a situat la nivelul aproximativ al anilor 1930 și 1931 depășindu-l chiar. Dacă în 1931 numărul grevelor și conflictelor de muncă a fost de 264, afectînd 1 153 de întreprinderi, în 1934 numărul grevelor și conflictelor de muncă era de 258 la 1 067 de întreprinderi, în 1935 de 268 la 1364 întreprinderi, iar în 1936 de 343 la 1 359 de întreprinderi[4] Majoritatea acestor acțiuni de luptă purtau pecetea frontu-

[1] *Documente din istoria P.C.R. 1934—1937*, vol. IV, București, E.S.P.L.P., 1957, p. 160 182, și „Buletinul", an. III, nr. 14, din noiembrie 1933. P.C.R. s-a adresat printr-o scrisoare și apoi a dat un comunicat în care propunea conducătorilor P.S.U. și P.S.D., în toamna anului 1934, să formeze, pe baza Frontului unic muncitoresc, un larg front de luptă contra exploatării, a fascismului și războiului.

[2] *Ibidem*. P.C.R. s-a adresat conducătorilor P.S.D. și P.S.U., în cursul a două luni, cu 4 scrisori și apeluri.

[3] *Din istoria luptelor greviste ale proletariatului din Romînia*, vol. II, Edit. politică, București, 1962, studiile : Petre Daiche, *Greva metalurgiștilor de la „Schiel" Brașov — 1934*; Ion Toacă, *Greva generală a minerilor din Anina (februarie 1935)*; Roșu Bujor, *Greva muncitorilor de la fabrica „Astra" — Arad (iulie—august 1936)*; vezi și A. Roman, *Din istoria luptelor revoluționare ale muncitorilor textiliști de la fabrica de postav „Buhuși" (1917—1944)*, Edit. științifică, București, 1959.

[4] *Anuarul statistic al Romîniei pe 1934*, p. 290; ibidem pe 1939—1940, p. 324 și 329.

www.dacoromanica.ro

lui unic şi erau legate de împotrivirea faţă de măsurile reacţionare antidemocratice ale guvernului liberal şi faţă de dezmăţul bandelor fasciste[1].

La Bucureşti, de pildă, în august 1934, metalurgiştii de la „Malaxa" împreună cu muncitorii de la „Titan" au demonstrat pe străzile capitalei sub lozincile: „Jos fascismul!", „Jos războiul!". Grevele din 1934 de la căile ferate (Bucureşti, Iaşi, Timişoara, Galaţi), din industria extractivă şi metalurgică (Comăneşti-Bacău, „Malaxa", „Schiel"-Braşov), de la fabricile textile (Buhuşi, „Industria lînii"-Timişoara), desfăşurate în front unic, marcau creşterea nivelului conştiinţei politice a clasei muncitoare. Specific acţiunilor muncitorimii era faptul că, în acele fabrici unde se realiza unitatea de acţiune, caracterul politic al grevelor, al demonstraţiilor era deosebit de evident. Ca urmare a activităţii susţinute desfăşurate de partidul comunist, tot mai multe organizaţii locale social-democrate s-au pronunţat pentru acţiuni comune cu organizaţiile P. C. R., acceptînd închegarea frontului unic de luptă împotriva fascismului. Necesitatea luptei contra fascismului a trezit la realitate însă numai o parte din cadrele de conducere locale ale P. S. D. şi ale sindicatelor reformiste. Majoritatea liderilor de dreapta ai P. S. D. au tergiversat încontinuu, sub felurite pretexte, încheierea frontului unic[2]. Aceşti lideri se situau pe poziţii potrivnice curentului de unitate, care, după 1933, creştea de jos, din rîndul masei de muncitori.

Ca urmare a intensificării acestui curent pentru unitate şi a activităţii comuniştilor în sindicatele C. G. M. şi în rîndurile membrilor P. S. D., în cursul anilor 1935—1936 o serie de conferinţe judeţene ale organizaţiilor social-democrate s-au pronunţat pentru unitatea de acţiune proletară şi adoptarea unei poziţii de luptă comună contra fascizării ţării. Conferinţa regională a organizaţiei social-democrate, ţinută la Cluj, a adoptat o hotărîre în care condamna linia tactică a P. S. D. ca fiind greşită şi dăunătoare clasei muncitoare. Conferinţa cerea să fie ales la congres un nou Comitet executiv al P. S. D., mai combativ, care să accepte F. U. M. în interesul luptei pentru făurirea Frontului Popular Antifascist.

Înrîurirea luptelor revoluţionare din 1933 a avut o arie care cuprindea întreaga viaţă politică a ţării, inclusiv conţinutul politicii claselor dominante.

Eroicele lupte ale muncitorimii ceferiste şi petroliste din 1933 şi poziţia fermă a clasei muncitoare de a se opune fascizării au influenţat profund dezvoltarea evenimentelor istoriei patriei, dînd o puternică lovitură regimului burghezo-moşieresc, adîncind procesul de şubrezire al acestuia şi lovind în poziţiile monopolurilor imperialiste, jefuitoare şi agresive.

---

[1] „Ecoul" din 26 august 1934; „Cuvînt nou" din 3 noiembrie 1934; „Ecoul" din 11 noiembrie 1934 ş.a.

[2] „Buletinul de acţiune contra fascismului" din 12 noiembrie 1933. La congresul tipografilor, liderii social-democraţi au ascuns apelul pentru unitate în lupta contra fascismului, stîrnind indignarea delegaţilor muncitori.

www.dacoromanica.ro

Luptele muncitorimii ceferiste și petroliste, prin caracterul lor politic, antifascist, prin solidaritatea maselor largi cu aceste lupte, au silit clasele dominante să-și revizuiască planurile pentru a face față contradicțiilor și disensiunilor, accentuate după 1933, din cadrul partidelor burgheze, să caute o regrupare guvernamentală în jurul altui partid burghez, să asigure conlucrarea acestuia îndeaproape cu monarhia, să creeze o dispoziție a forțelor de clasă defavorabilă mișcării muncitorești revoluționare, luptei antifasciste a maselor populare.

Planurile de instaurare a unui regim de dictatură regală înainte de 1933 și de instaurare a unui regim chiar de dictatură fascistă în 1933, zădărnicite ca urmare a valului de lupte revoluționare din ianuarie-februarie 1933, aveau să fie reluate după 1933, dar sub alte forme[1].

Temîndu-se de forța maselor muncitoare, de opoziția antifascistă a acestor mase, o parte a vîrfurilor marii burghezii grupate în jurul palatului au promovat metode de instaurare treptată a unui regim totalitar prin căi „parlamentare". Parlamentul era dominat după 1933 de Partidul Național-Liberal și exprima prin compoziția sa reacționarismul marii burghezii și al moșierimii. Parlamentul masca, în spatele depărtatei sale origini burghezo-democratice, formele specifice de instaurare în Romînia a unui regim totalitar. Încă în 1934, regele, care acționa intens în direcția instaurării dictaturii proprii, a început elaborarea împreună cu guvernul Tătărăscu a unei constituții de tip corporatist, asemănătoare celei fasciste italiene și celei portugheze. Încercarea de a da o bază constituțională regimului de dictatură regală, pe cale de instaurare, nu a reușit atunci, datorită opoziției maselor și contradicțiilor dintre grupările burgheze, amplificate după luptele din februarie 1933. Vechea constituție nu constituia însă o piedică pentru înfăptuirea planurilor celor mai reacționare cercuri din Romînia. Sub auspiciile guvernului P. N. L.-Tătărăscu, se realiza între 1934 și 1937 dictatura deghizată a regelui. A început o prigoană aprigă împotriva organizațiilor democratice, progresiste, trecîndu-se la interzicerea lor la sfîrșitul anului 1934. S-a organizat un șir întreg de procese contra a numeroase elemente revoluționare, patriotice, antifasciste și s-a recurs la o teroare deșănțată împotriva organizațiilor revoluționare ale muncitorimii, îndeosebi contra P. C. R. Guvernul s-a remaniat în sensul înlăturării elementelor ostile fascismului și războiului antisovietic, dobîndind o compoziție tot mai reacționară[2]. Au fost sprijinite și întărite organizațiile fasciste. După 1933 devenise o practică guvernarea prin decrete-legi, care încălcau în mod flagrant constituția burgheză și legiferau abuzuri rasiste, teroarea, arbitrarul regelui și al guvernului reacționar.

Ca o consecință a contradicțiilor existente, a goanei după acapararea pozițiilor dominante în economia țării, fiecare mare grupare burghezo-moșierească, P. N. L., P. N. Ț. și camarila regală, urmărea să fie în fruntea

[1] *Memoriile lui Constantin Argetoianu, partea a VIII-a, nr. 4/2, 1939—1933*: măsurile preconizate de C. Argetoianu în Consiliul de Miniștri, la palatul regal, pentru ieșirea din criză printr-un regim totalitar.

[2] Acad. P. Constantinescu-Iași și I. M. Oprea, *O importantă figură a diplomației europene — Nicolae Titulescu*, în „Studii", an. XIV (1961), nr. 6, p. 1 409—1 434.

www.dacoromanica.ro

dictaturii şi să înlăture grupările rivale. Sub oblăduirea acestor grupări politice antipopulare s-au întărit treptat — ca o expresie a politicii celor mai reacţionare cercuri ale burgheziei şi moşierimii — o serie de agenturi fasciste: Garda de fier, Liga naţional-creştină, Frontul romînesc, Cruciada romînismului şi altele. Cea mai agresivă şi mai periculoasă grupare fascistă pentru interesele maselor populare şi independenţa ţării era Garda de fier, subvenţionată de Germania hitleristă şi de către numeroşi mari bancheri, industriaşi şi moşieri [1]. Orientarea politică a Gărzii de fier spre Germania hitleristă corespundea intereselor unei părţi a reacţiunii romîneşti; cea din jurul lui Carol al II-lea continua să urmeze politica dependenţei faţă de Franţa şi Anglia, de care era legată prin propriile ei interese economice.

Garda de fier, grupare de tip hitlerist, formată în spiritul sălbăticiei rasiste, al crimei şi al trădării intereselor naţionale ale poporului nostru, urmărea instaurarea dictaturii fasciste deschise şi trecerea Romîniei în hinterlandul politic şi economic al Germaniei hitleriste[2]. Garda de fier desfăşura o furibundă campanie anticomunistă, şovină şi antisemită, folosind prejudecăţile mistice, agitînd lozinci diversioniste şi promisiuni demagogice, pe care le făcea maselor lovite de criză şi profund nemulţumite de politica guvernelor P. N. Ţ. şi P. N. L. Alcătuită din elementele cele mai reacţionare, din indivizi declasaţi, criminali de profesie, Garda de fier a format bande teroriste, unităţi de şoc după chipul celor hitleriste, împotriva mişcării revoluţionare şi democratice, împotriva oamenilor muncii, a cetăţenilor paşnici de la oraşe şi sate.

În aceste împrejurări politice de ofensivă a celor mai reacţionare vîrfuri ale burgheziei şi moşierimii romîne pentru instaurarea dictaturii fasciste, clasa muncitoare în frunte cu partidul comunist, însufleţită de marile bătălii de clasă din ianuarie-februarie 1933, a desfăşurat o încordată luptă împotriva forţelor reacţionare, fasciste, pentru bararea pe mai departe a fascizării ţării, pentru influenţarea şi cîştigarea maselor pentru lupta contra fascismului.

★

Împiedecarea instaurării dictaturii fasciste putea fi asigurată numai în condiţiile grupării în jurul clasei muncitoare a tuturor păturilor sociale asuprite şi ameninţate de fascism.

De aceea partidul comunist, acordînd principala atenţie unităţii clasei muncitoare, ca factor polarizator al maselor largi populare contra fascismului, a dat o atenţie sporită şi altor clase şi pături sociale.

Luptele muncitorilor ceferişti şi petrolişti din ianuarie-februarie 1933, întărirea P. C. R., creşterea prestigiului său s-au răsfrînt şi asupra legăturilor partidului cu masele.

---

[1] Blank, Malaxa, Auşnit, Mociorniţa, Kauffman, Stelian Popescu, Gh. Cantacuzino, fraţii Manoilescu şi alţii (cf. „Patria" din 31 martie 1934 : depoziţia lui Vaida-Voevod la procesul asasinilor legionari : „Mă consider părintele spiritual al Gărzii de fier").

[2] În 1937 legionarii au primit din partea Germaniei hitleriste, prin „Dresdner Bank" 40 000 000 de lei în vederea campaniei electorale.

www.dacoromanica.ro

Pînă a ajunge să stăpînească o multitudine de mijloace de acțiune în rîndul maselor, partidul comunist a avut de luptat, pe lîngă greutățile mari impuse de ilegalitate, și împotriva piedicilor și greșelilor din propriilor rînduri. Elementele oportuniste din conducerea partidului subapreciau pericolul fascismului, nu făceau discernămîntul necesar între unele organizații fasciste teroriste, îndeosebi Garda de fier, și grupările politice burgheze, dintre care unele sprijineau politica de fascizare a țării, iar altele erau împotrivă. Neținînd seama de practică, de experiența rodnică a luptelor din 1933, care dovedise importanța contactelor între comuniști și social-democrați pentru frontul unic, elementele stîngiste, anchilozate în practici sectariste, cu efecte dăunătoare legării partidului cu masele, au continuat să eticheteze pe social-democrați cu numele de social-fasciști, iar grupările burgheze „radicale" (Lupu, Iunian) ca profasciste. Eforturile partidului comunist pentru crearea frontului unic și a frontului comun antifascist erau astfel frînate chiar din rîndurile propriei conduceri. Unele elemente oportuniste, care în mare parte erau legate de fracționiștii anilor 1929—1930, puneau în practică teoria sectaristă promovată în P. C. R. cu ani în urmă de Marcel Pauker. Conform teoriei stîngiste, aventuriste fără să se țină seama de condițiile generale politice, de ieșirea din criză, de gradul de pregătire a demonstrațiilor, manifestațiilor de stradă, fără a se bizui pe mase, urma ca activiștii de partid să iasă neapărat în stradă cu lozinci revoluționare pentru a dovedi tăria partidului[1]. Astfel, în 1935 M. Pauker a lansat în „Scînteia" lozinca grevei generale a ceferiștilor și studenților. În spatele acestui revoluționarism de salon se ascundea acțiunea antipartinică de predare a activiștilor partidului pe mîinile autorităților burghezo-moșierești. M. Pauker reușise prin metodele proprii grupului oportunist, antipartinic, alcătuit din rude și mic burghezi carieriști, să ocupe, după 1934, munci de răspundere în P. C. R. „Familia Pauker, folosindu-se de pozițiile pe care le avea, își împărțea rolurile în conducerea partidului între membrii ei, promova elemente după chipul și asemănarea lor, care să asigure înfăptuirea liniei lor oportuniste, străină de interesele clasei muncitoare"[2]. Astfel de „conducători" de tipul lui M. Pauker, Ana Pauker, Luca, Chișinevschi și alții, stînd la o parte și dirijînd sau proslăvindu-se între ei, își creau false aureole de eroi sau, așa cum se arată la plenara din 30 noiembrie—5 decembrie 1961, puneau la cale farsa transformării Anei Pauker dintr-o aventuristă ruptă de masă într-o „martiră"[3]. Cît privește pe I. Chișinevschi, omul de casă al familiei Pauker, s-a dovedit încă de atunci a fi fost unul dintre capii acțiunii fracționiste care amenința să rupă în 1934 organizația P.C.R. a capitalei de C.C. al P.C.R.. Și aceasta tocmai cînd în București se pregăteau și se organizau mari acțiuni politice antifasciste, antirăzboinice și în sprijinul conducă-

[1] *Documente din istoria P.C.R. 1929—1933*, vol. III, p. 63; ibidem, 1934—1937, vol. IV, p. 26.

[2] „Scînteia" nr. 5 519 din 5 mai 1962 (din cuvîntul tov. Ion Popescu-Puțuri la a 40-a aniversare a creării U.T.C.). Vezi și broșura *40 de ani de la crearea U.T.C.*, București, Edit. politică, 1962 p. 55.

[3] „Scînteia" nr. 5 377 din 13 decembrie 1961 — cuvîntul tov. N. Ceaușescu la plenara C.C. al P.M.R. din 30 noiembrie — 5 decembrie 1961.

www.dacoromanica.ro

torilor ceferişti şi petrolişti deţinuti la Jilava [1]. Stîngismul, sectarismul, care se manifestau în acele împrejurări în conducerea P.C.R., îngustau orizontul înţelegerii de către activul larg al partidului a caracterului etapei tactice şi a sarcinilor care decurgeau din noile condiţii, aduceau prejudicii întregii munci de atragere a maselor largi într-un front comun împotriva fascismului şi războiului.

Cotitura făcută de partid, o dată cu luptele din 1933, în privinţa legării sale mai strînse cu masele nu s-a dobîndit uşor, fiind nevoie de concentrarea celor mai bune forţe pentru a asigura îndeplinirea liniei juste a partidului.

Partidul comunist, concentrîndu-şi eforturile în direcţia întăririi organizaţiilor de partid şi a lărgirii cadrului de activitate în rîndurile clasei muncitoare, îndeosebi prin realizarea unităţii de acţiune proletară, a dat o deosebită atenţie, începînd cu 1933, şi strîngerii legăturilor cu alte clase şi pături sociale.

Luptele muncitorilor ceferişti şi petrolişti din 1933, creşterea prestigiului P.C.R., afirmarea puternică a forţei revoluţionare a proletariatului s-au răsfrînt şi asupra legăturilor partidului cu masele ţărănimii muncitoare.

Manifestările de solidaritate ale ţărănimii muncitoare cu luptătorii ceferişti şi petrolişti în ianuarie-februarie 1933 şi în timpul procesului de la Bucureşti şi Craiova constituiau dovezi clare ale marilor posibilităţi de unire a luptei muncitorimii cu cea a ţărănimii muncitoare.

Frămîntările ţăranilor în timpul luptelor, prezenţa numeroşilor ţărani în jurul atelierelor C.F.R. Griviţa, la porţile prefecturii poliţiei şi ale închisorilor, protestele lor împotriva asasinatelor săvîrşite de autorităţile burghezo-moşiereşti, agitaţia care domnea în satele din preajma Bucureştiului arătau că în rîndurile ţărănimii exista o dispoziţie neîndoielnică pentru acţiuni de luptă împreună cu muncitorii, că masele ţărănimii vedeau în proletariat acea forţă de care se simţeau apropiate şi atrase în mod firesc.

Cotitura petrecută în partid o dată cu luptele din 1933 a avut urmări şi în direcţia desfăşurării unei activităţi mai eficiente a comuniştilor la sate [2]. Dat fiind însă precedentele neglijării satului de către partid şi în perioada anterioară, la rădăcinile căreia se afla subaprecierea energiei revoluţionare a ţărănimii [3], activitatea P.C.R. la sate după 1933 a trebuit să pornească în unele privinţe pe un teren nedesţelenit, de aici decurgînd şi limitele rezultatelor obţinute.

În împrejurările cînd organizaţiile fasciste ameninţau să acapareze în mrejele demagogiei lor mase ale ţărănimii, P.C.R. a aplicat forme şi

[1] „Buletinul C.C. al P.C.R." nr. 16—17 şi 18—19 din 1934 cuprinde articole privitoare la această acţiune fracţionistă,; vezi şi „Scînteia", nr. 5 374 din 11 decembrie 1961.

[2] *Documente din istoria P.C.R. 1934—1937*, vol. IV, p. 56—58.

[3] Influenţa nefastă a teoriei gheriste cu privire la forţele motrice ale revoluţiei în Romînia, conform căreia ţărănimea constituie o masă inconştientă, lipsită de energie revoluţionară, s-a resimţit şi în partidul comunist, îndeosebi în primul deceniu al activităţii sale. De aici atenţia mai mult teoretică acordată problemei ţărăneşti şi neglijarea unei munci concrete de organizare şi mobilizare a maselor ţărăneşti.

www.dacoromanica.ro

metode tactice noi, corespunzătoare situației cînd jefuirea și asuprirea țărănimii de către clasele exploatatoare se împleteau nemijlocit cu politica de pregătire a războiului imperialist și de fascizare a țării. Organizațiile fasciste, în scopul atragerii țărănimii, au speculat problema cea mai arzătoare a țărănimii — lipsa de pămînt — agitînd lozinca demagogică „omul și pogonul", au folosit prejudecățile religioase, s-au erijat în apărători ai religiei, în „cavaleri ai crucii", în purtători ai „războiului sfînt" împotriva comunismului, a Uniunii Sovietice. Pentru a abate atenția țărănimii nevoiașe, care clocotea de revoltă, au fost regizate, sub patronajul guvernanților, apariții de minuni dumnezeiești, sfințirea de troițe legionare, depuneri de jurăminte fasciste etc.

Partidul comunist trebuia să depună mari eforturi spre a contracara influența fascismului la sate și a cîștiga masele de țărani pentru o acțiune organizată antifascistă. În acest scop, partidul a luat măsuri concrete de înmulțire și întărire a celulelor comuniste la sate, de creare a unor forme specifice de organizare a țărănimii și de aplicare a unor metode noi de acțiune, mergînd pînă la răscoale cu lozinci revoluționare proprii momentului [1].

Începînd din 1933 a fost complet reorganizată munca și activitatea de partid în regiuni ca Oltenia, Banat, Dobrogea.

În Oltenia de exemplu, după reorganizarea, în toamna anului 1932, a activității P.C.R. la nivelul regiunii, a urmat crearea de comitete județene în Dolj, Mehedinți, Romanați și Vîlcea. Comitetele județene P.C.R. au acordat atenție, ca niciodată pînă atunci, activității în rîndurile maselor de țărani. Au fost create celule de partid la sate ca Moțăței, Castranova, Gioroc, Cetate, Dobra, Păușești ș. a. S-au constituit organizații de partid în porturile Tr. Severin, Corabia și Calafat, care aveau strînse legături cu țăranii. În unele comune cum a fost Puțuri, din rîndul țăranilor influențați de partid a fost creat un comitet de acțiune țărănesc, a cărui menire era să organizeze împotrivirea sătenilor nevoiași față de jefuitorii satelor, cămătari, perceptori, jandarmi.

În general, se putea constata o creștere a preocupării comitetelor regionale ale P.C.R. pentru crearea și întărirea celulelor comuniste la sate, pentru desfășurarea unei activități permanente în rîndurile țărănimii. Au fost repartizați activiști cu experiență în regiunile unde frămîntările țărănimii se cereau imediat organizate și îndrumate pe calea luptei revoluționare.

Directivele C.C. al P.C.R. din ianuarie 1934, privind munca partidului în rîndurile țărănimii muncitoare, cereau ca organizațiile comuniste locale să înceapă să desfășoare o activitate intensă pentru crearea de comitete țărănești care să mobilizeze la sate țărănimea pentru a lupta contra foametei, contra terorii guvernului și a bandelor fasciste [2].

Acțiunile țărănimii luau forma unor manifestații de protest și a mici răzvrătiri mai ales în satele din Cîmpia Dunării și din Moldova. În

[1] *Documente din istoria P.C.R. 1934—1937*, vol. IV, p. 84—85 (directivele C.C. al P.C.R. din ianuarie 1934).

[2] *Ibidem.*

www.dacoromanica.ro

Munţii Apuseni, în cursul anului 1934—1935, frămîntările ţăranilor moţi împotriva creşterii impozitelor şi a teroarii jandarmereşti au luat un pronunţat caracter antifascist.

O dovadă dintre cele mai concludente a stării de spirit care domnea în rîndurile ţărănimii, privind solidaritatea cu clasa muncitoare, a constituit-o prezenţa ţăranilor la procesul conducătorilor ceferişti şi petrolişti. Au venit la proces, ca trimişi ai ţărănimii, grupuri de ţărani din satele Ilfovului şi ale Doljului, oameni nevoiaşi care au prezentat liste cu semnături a sute de săteni. Au venit ţărani din satele natale ale unor acuzaţi, mărturisind dragostea şi stima de care luptătorii muncitori şi familiile lor se bucurau în rîndurile ţăranilor.

Vestea luptelor muncitorilor ceferişti şi petrolişti din ianuarie-februarie 1933 a ajuns pînă în satele depărtate ale Transilvaniei şi Moldovei. Pilda muncitorilor care organizaseră prin comitete de acţiuni lupta lor contra exploatării şi fascismului a fost adoptată, cu specificul respectiv, şi în ridicările la luptă ale ţărănimii. Astfel, în anul 1934, în satele din Valea Ghimeşului (din actualele regiuni Mureş şi Bacău) frămîntările ţărănimii romîne şi maghiare au luat forma unei răscoale conduse de partidul comunist prin comitete de acţiune ţărăneşti [1]. La răscoala din octombrie 1934 au participat mii de ţărani, care au luat cu asalt primăriile, au alungat jandarmii şi autorităţile primăriei, punînd stăpînire pe întreaga Vale a Ghimeşului [2].

Procesul ţăranilor ghimeşeni, care au avut ca apărători printre avocaţii democraţi pe tovarăşul Ion Gheorghe Maurer, s-a caracterizat printr-un pronunţat caracter politic, fiind îndreptat atît împotriva exploatării ţărănimii sărace, cît şi contra terorii burghezo-moşiereşti în continuă creştere, ca urmare a aplicării de metode şovine, fasciste de asuprire a maselor muncitoare [3]. Oprimaţi de acelaşi regim, supuşi atacurilor diversioniste, fasciste ale reacţiunii romîne şi maghiare, ţăranii muncitori romîni şi maghiari, urmînd chemările partidului comunist, au luptat laolaltă, dovedind o dată în plus că masele sînt potrivnice politicii fasciste de cultivare a naţionalismului burghez, a şovinismului.

Cotitura spre mase a partidului comunist, petrecută atît în perioada pregătitoare a luptelor muncitorilor ceferişti şi petrolişti, cît şi în timpul desfăşurării acestor lupte şi după aceea, privind dezvoltarea legăturilor P. C. R. cu masele ţărănimii, s-a concretizat şi în crearea de organizaţii democratice ale acestor mase. Crearea Frontului Plugarilor şi evoluţia sa arată cu claritate creşterea rolului partidului comunist în rîndurile ţărănimii şi forţa sa de cuprindere a unei sfere largi de activitate a maselor[4].

Frontul plugarilor a luat fiinţă cu sprijinul P. C. R. în timpul marilor lupte ale ceferiştilor şi petroliştilor din ianuarie — februarie 1933,

---

[1] I. Rangheţ, *Momente din lupta partidului în anii 1932—1934*, în „Scînteia" din 27 aprilie 1951.

[2] Titu Georgescu şi L. Fodor, *Răscoala ţăranilor din Valea Ghimeşului*, Bucureşti, Edit. politică, 1960.

[3] Ibidem.

[4] Gheorghe Stoica, *Luptele din februarie 1933, o cotitură în mişcarea muncitorească din Romînia*, în „Lupta de clasă," an. XLIII, nr. 1 din ianuarie 1963, p. 10.

www.dacoromanica.ro

în atmosfera de puternică solidaritate a maselor cu luptătorii ceferişti. Exemplul eroicelor lupte proletare a însufleţit masele ţărăneşti, care, chiar în zilele imediat următoare eroicului 16 februarie, au imprimat adunărilor de constituire a Frontului plugarilor din plăşi şi judeţe un caracter tot mai combativ, cu revendicări din ce în ce mai revoluţionare.

Adunările de constituire a Frontului plugarilor de la Tebea, din 19 februarie 1933, ale ţăranilor din Brad, Baia-Criş, Cristişor şi din întreg Zarandul s-au transformat în mari adunări populare. Împotriva maselor de ţărani au fost trimise companiile de jandarmi din Deva şi alte oraşe ale Transilvaniei[1].

Primul Congres al Frontului Plugarilor, ţinut în aprilie 1933, consemna cadrul general-democratic al noii organizaţii şi arăta o dată în plus simţămintele revoluţionare ale maselor de ţărani[2].

Manifestaţia care a avut loc după congres, la 18 aprilie 1933, a creat panică în rîndurile marii burghezii şi ale moşierimii. Autorităţile au interzis noile adunări populare convocate de Frontul Plugarilor în acele zile pe motiv că „ţărani periculoşi agitau spiritele".

„Chiar dacă curge sînge — opriţi !" era ordinul categoric al primministrului Vaida-Voevod [3].

Avîntul acţiunilor de organizare a ţărănimii în satele din sud-vestul Transilvaniei şi nord-estul Banatului nu putea fi uşor stăvilit, mai ales în acele momente cînd clasa muncitoare dovedea că nu a fost îngenunchiată în urma măcelului din februarie 1933 de la Griviţa.

Pe poziţii potrivnice orientării juste a partidului spre dezvoltarea legăturilor cu masele pentru crearea şi întărirea organizaţiilor de masă democratice, cum era Frontul Plugarilor, s-au situat resturile fracţioniştilor, elementele oportuniste ca Marcel Pauker. Cu o atitutidine net sectaristă, de rupere a partidului de mase, de împiedecare a alianţei clasei muncitoare cu ţărănimea muncitoare, M. Pauker susţinea că Frontul Plugarilor era o organizaţie reacţionară, care ar fi căutat să sustragă ţărănimea de sub influenţa clasei muncitoare[4]. Din nou faptele istoriei au verificat linia justă a P. C. R. şi au demascat linia dăunătoare partidului a elementelor oportuniste, stîngiste, sectare. Foarte curînd în 1935 —1936, Frontul Plugarilor avea să fie una dintre principalele şi activele organizaţii de masă militante pentru frontul popular antifascist preconizat de P. C. R.

★

Tactica partidului comunist de organizare şi mobilizare a maselor prin mijlocirea organizaţiilor democratice legale, împotriva exploatării războiului şi fascismului a fost extinsă şi asupra minorităţilor naţionale.

Cuvîntul tovarăşului Gheorghe Gheorghiu-Dej la procesul ceferiştilor şi petroliştilor, care a demascat politica burghezo-moşierească de aţîţare şovină, de învrăjbire a maselor muncitoare pentru a le putea exploata şi

[1] Gh. Micle, *Răscoala pămîntului*, cu o prefaţă de Dr. Petru Groza, Bucureşti, Edit. „Frontul plugarilor", 1946, p. 55.

[2] „Plugarul" din 1 mai 1933.

[3] Gh. Micle, *Răscoala pămîntului*, p. 72.

[4] „Scînteia" nr. 5 382 din 19 decembrie 1961.

www.dacoromanica.ro

asupri mai uşor, precum şi apelul său la lupta comună a oamenilor muncii romîni şi a celor aparţinînd minorităţilor naţionale, exprima conţinutul politicii juste a P. C. R. privind lupta comună a maselor, indiferent de naţionalitate, împotriva exploatării şi fascismului[1]. „El întinde de acolo din proces — scria «Scînteia» — mîna sa proletară romînă tuturor proletarilor neromîni şi tuturor neromînilor ce muncesc în Romînia şi sînt de două ori exploataţi"[2].

Partidul Comunist, care în timpul luptelor din 1933 s-a călăuzit după principiul solidarităţii de clasă a muncitorilor, indiferent de naţionalitate, ţinînd seama de simţămintele comune care uneau oamenii muncii romîni şi maghiari în lupta contra exploatării şi fascismului, a desfăşurat în anii 1933 şi 1934 o activitate asiduă pentru organizarea maselor muncitoare ale populaţiei maghiare din Romînia. În iunie 1933 s-a constituit „Opoziţia Partidului Maghiar", ca o disidenţă democratică, ruptă din partidul burghez maghiar[3]. Programul „Opoziţiei Partidului Maghiar" era un program revoluţionar urmînd îndrumările P. C. R.. Întărirea „Opoziţiei Partidului Maghiar" a înlesnit partidului comunist să creeze în anul 1934 o organizaţie legală a oamenilor muncii maghiari sub numele de Madosz. Asigurarea conducerii de către P. C. R. a noii organizaţii da garanţia unei activităţi consecvent revoluţionare a Madosz-ului în lupta pentru satisfacerea intereselor fundamentale ale maselor muncitoare ale minorităţii maghiare, împreună cu masele largi ale muncitorimii romîne. Noua organizaţie a avut de înfruntat de la crearea sa atacurile coordonate ale organizaţiilor fasciste ale Partidului Maghiar şi ale partidelor burghezo-moşiereşti romîne.

Programul noii organizaţii prevedea ca principală sarcină „organizarea de acţiuni contra aţiţătorilor la război, contra şovinismului, contra iredentismului şi contra fascismului"[4]. Madosz-ul a fost una dintre acele organizaţii de masă care a militat cu consecvenţă pentru crearea Frontului popular antifascist, participînd activ la blocurile şi grupările antifasciste iniţiate de Partidul Comunist din Romînia.

★

Luptele din ianuarie-februarie 1933, prin înaltul lor nivel de organizare, prin amploarea şi spiritul lor revoluţionar, au avut o mare influenţă asupra activităţii Uniunii Tineretului Comunist şi, în genere, asupra tineretului muncitor. Această influenţă s-a resimţit cu precădere în organizarea şi participarea activă a tinerilor la acţiunile antifasciste şi antirăzboinice.

„Sub conducerea Partidului Comunist din Romînia, Uniunea Tineretului Comunist a participat activ la luptele din februarie 1933, ceea ce i-a dat posibilitatea să-şi sporească influenţa în rîndurile tineretului" arăta tovarăşul N. Ceauşescu la ce-a de-a 40-a aniversare de la crearea U. T. C.[5].

[1] Arhiva C.C. al P.M.R., fond. nr. 96, dos. nr. 326, fila 71.
[2] „Scînteia" nr. 8 din 10 iunie 1934.
[3] Arhiva C.C. al P.M.R., fond. 27, dos. nr. 4 298, filele 7 şi 39.
[4] Ibidem, fond. 1 dos. nr. 145, Programul Modosz-ului.
[5] *40 de ani de la crearea U.T.C.*, Ed. politică, Bucureşti, 1962 — cuvîntul tov. N. Ceauşescu p. 39.

www.dacoromanica.ro

În anii imediat următori 1934—1936, mișcarea de tineret a crescut și s-a dezvoltat, participînd la activitatea tuturor forțelor antifasciste din Romînia.

Cu atît mai importantă era activitatea partidului și a organizațiilor sale în rîndurile tineretului, cu cît, în acea perioadă, acesta era asaltat pe multiple planuri de propagandă și educație militarist-fascistă, șovină și agresivă.

Organizațiile fasciste, îndreptîndu-se cu deosebire spre tineretul studios și spre cel țărănesc, foloseau o dată cu demagogia, cu prejudecățile mistice și o mare paradă de naționalism ieftin, pseudopatriotism, cu marșuri războinice și atîțări antisemite. La inițiativa regelui și a guvernelor burgheze au fost create organizații printre școlari după modelul organizației fasciste italiene „Ballila", organizații fasciste pentru studenți, paramilitare. C. Argetoianu declara fără echivoc, referindu-se la organizarea tineretului, că „ne îndreptăm spre metodele hitleriste și fasciste care au dat rezultate minunate în Germania și Italia"[1]

Partidul Comunist din Romînia a desfășurat o multilaterală activitate pentru a împiedica atragerea sub influența fascismului a tineretului și a luptat pentru cuprinderea acestuia în grupări și organizații democratice, progresiste, antifasciste. Tactica P. C. R. în această privință presupunea în primul rînd realizarea unității de acțiune a tineretului comunist (U. T. C.) cu tineretul social-democrat, pentru ca în jurul tineretului muncitor unit să se formeze o largă opinie antifascistă a tineretului de la orașe și sate, din întreprinderi , instituții, școli și facultăți. În acest scop Uniunea Tineretului Comunist a depus o perseverentă străduință în anii 1935—1936 pentru a închega cu tineretul social-democrat și tineretul socialist unitar frontul unic al tineretului[2].

Apelurile repetate ale U. T. C. au găsit ecou mai ales în rîndurile unor organizații locale ale tineretului socialist unitar și chiar ale celor social-democrate. Secția București a tineretului social-democrat, de pildă, a mers împreună cu tineretul comunist într-o serie de acțiuni antifasciste.

Elementele oportuniste mic-burgheze, lichidatoriste, aflate în conducerea partidului comunist, frînau însă dezvoltarea succeselor luptei antifasciste în rîndurile tineretului prin măsurile lor potrivnice liniei juste a P. C. R., rupte de realitatea social-politică a țării, pe care n-o cunoșteau. Așa de pildă, în 1937 a fost desființat U. T. C. Prin această acțiune lichidatoristă, partidul a fost lipsit de organizația sa revoluționară în rîndurile tineretului tocmai în acele momente de ofensivă a fascismului și de intense pregătiri de război[3]. Cu toate acestea, rezultatele obținute de partidul comunist și de organizațiile sale în anii imediat următori luptelor din 1933 au împiedicat organizațiile fasciste să capteze ma-

[1] C. Argetoianu, *Memorii*, p. 2 652 (Arhiva Institutului de istorie a partidului de pe lîngă C.C. al P.M.R.).

[2] *Documente din istoria Uniunii Tineretului Comunist din Romînia. 1917—1944*, București, Edit. tineretului, 1958, p. 370 și 397.

[3] *40 de ani de la crearea U.T.C.*, București, Edit. politică, 1962, p. 40 — cuvîntul tov. N. Ceaușescu, Uniunea Tineretului Comunist a fost reînființată în 1939.

www.dacoromanica.ro

rea masă a tineretului din Romînia. Spiritul înnoitor, propriu tineretului, şi ostil a ceea ce este învechit, retrograd nu a putut să fie canalizat pe făgaşul fascist al pogromurilor de masă şi al şovinismului feroce. Bandele fasciste ale Gărzii de fier, precum şi grupările Ligii naţional creştine au cuprins o minoritate alcătuită mai ales din rîndurile fiilor de bancheri şi moşieri, de chiaburi şi negustori, din elemente descompuse îndeosebi şi din unii tineri induşi în eroare de demagogia socială. Organizaţiile fasciste au pricinuit mari prejudicii pentru popor şi libertatea ţării, dar nu au pus pecetea pe viaţa şi acţiunile tineretului în ansamblul său.

★

Luptele din 1933 şi procesul conducătorilor muncitorimii ceferiste şi petroliste „a adunat şi mai mult simpatiile maselor muncitoare din toate păturile faţă de proletariat, a întărit rolul lui conducător în mişcarea revoluţionară şi a întărit în mod considerabil influenţa P.C.R.", sublinia rezoluţia C.C. al P.C.R. din iulie 1934[1].

Solidaritatea manifestată în timpul luptelor din 1933 şi al proceselor de la Bucureşti şi Craiova de către masele populare aparţinînd păturilor mijlocii, intelectualităţii, meseriaşilor, funcţionarilor, micilor întreprinzători era o dovadă a atracţiei fireşti pe care o exercita proletariatul ca hegemon al transformărilor democratice şi al luptei împotriva fascismului. Aceasta nu era o solidaritate platonică, ci izvora din înţelegerea faptului că muncitorimea se ridicase în 1933 atît împotriva crizei şi ravagiilor ei, cît şi împotriva fascismului şi a lipsei elementarelor drepturi şi libertăţi democratice, pentru interesele celor mai largi pături sociale.

Momentul de cotitură pe care-l constituie luptele din 1933 se cere înţeles şi în sensul lărgirii orizontului de activitate a Partidului Comunist din Romînia, în întreg complexul activităţii politice educative, ideologice marxist-leniniste.

Nu întîmplător cea mai prodigioasă activitate ideologică şi culturală a Partidului Comunist din Romînia pînă la eliberare s-a desfăşurat în anii imediat următori luptelor muncitorilor ceferişti şi petrolişti din 1933[2]. Atunci, mai mult ca oricînd în anii regimului burghezo-moşieresc, a ieşit în evidenţă în mod pregnant felul în care lupta muncitorimii din uzină influenţa valorile spirituale.

Limanuri noi, într-un chip nou, au apărut pentru o însemnată parte a intelectualităţii noastre o dată cu luptele din 1933 şi cu procesul conducătorilor acestor lupte, cu ansamblul de probleme privind climatul politic propice pentru legături şi contacte cu mase tot mai largi.

Înlăturarea unor practici stîngiste din activitatea partidului, ca urmare a suflului nou creat de luptele din 1933, precum şi creşterea prestigiului clasei muncitoare şi a Partidului Comunist din Romînia, au avut o înrîurire directă asupra intelectualităţii cinstite, patriotice, interesate în propăşirea democratică a ţării.

---

[1] Arhiva Institutului de istorie a partidului de pe lîngă C.C. al P.M.R.: „Rezoluţia C.C. al P.C.R. din iulie 1934" Bucureşti, Edit. P.C.R.

[2] Ileana Vrancea, *Tradiţii ale criticii literare marxiste din Romînia. 1930—1940*, Bucureşti, Edit. politică, 1962.

www.dacoromanica.ro

O adevărată ofensivă pe tărîm ideologic, cultural a început partidul comunist după 1933, reușind să apropie o însemnată parte a intelectualității noastre cinstite de problemele politice ale luptei antifasciste pentru pace și să creeze o opinie democratică, activ antifascistă în rîndurile intelectualității romînești. O parte a intelectualității a început să găsească atunci făgașul de manifestare a stării sale protestatare față de politica marii burghezii de înfeudare a țării marilor monopoluri imperialiste, politică de subjugare spirituală, de negare a valorilor naționale progresiste și a capacității culturale, față de politica de menținere și import a unei ideologii retrograde, reacționare, antipopulare și fasciste.

Partidul comunist a învățat să se apropie mai bine de mase, a dobîndit experiență și curaj mai mult în a aborda nu numai probleme greviste și sindicale, ci și probleme de interes general politic care priveau și alte clase și pături sociale.

Partidul comunist a găsit calea activizării în jurul clasei muncitoare a intelectualității progresiste, a funcționărimii nevoiașe, a micilor întreprinzători, a pensionarilor, invalizilor, studenților, pentru a crea o largă opinie de masă antifascistă și antirăzboinică. Pentru aceasta partidul comunist s-a sprijinit pe un însemnat număr de organizații de masă democratice create între 1933 și 1937.

Principala trăsătură a acestor organizații era tocmai caracterul antifascist. Aceste organizații, care au însumat în anii amintiți circa 30 de grupări, asociații, ligi etc., erau alcătuite de către partidul comunist pe probleme de interes general-democratic, în stare să cointereseze diverse pături sociale sau persoane individuale ori asociate în raport cu revendicările și aspirațiile lor democratice, patriotice, antifasciste [1].

P.C.R. trebuia să muncească necontenit și cu deosebită pricepere pe un teren în care burghezia și moșierimea semănaseră decenii în șir teoriile lor de clasă, cu ideologia lor reacționară, șovină, retrogradă, antisovietică și fascistă. Trebuia să muncească asiduu mai ales în rîndurile acelor părți ale păturilor mijlocii prinse în mrejele ideologiei burgheze.

Partidul a acționat atent, migălos, cu grijă, ținînd seama că ceea ce era clar membrilor de partid în privința pericolului fascismului și războiului era mai puțin clar sau de loc pentru o bună parte a maselor. În scopul pobîndirii sprijinului maselor și mobilizării lor în jurul lozincilor sale, partidul comunist a desfășurat o muncă de lămurire fără preget. V. I. Lenin, scriind despre simpatia și sprijinul pe care trebuie să-l dobîndească partidul marxist-leninist din partea maselor de oameni ai muncii, arăta că „această simpatie și acest sprijin nu se obțin deodată, nu

[1] Comitetul național antifascist, „Amicii U.R.S.S.", Liga muncii, MADOSZ, Crucea roșie antifascistă, Comitetul tineretului antifascist, Comitetul feminin antifascist, Patronajele antifasciste, Liga contra prejudecăților, Societatea pentru strîngerea raporturilor culturale între Romînia și U.R.S.S., Blocul Democratic, Blocul avocaților democrați, Uniunea drepturilor tinerei generații, Frontul păcii, Asociația pentru protecția mamei și copilului, Asociația scriitorilor și artiștilor, Frontul studențesc democratic, Comitetul pentru apărarea deținuților politici, Liga contra brutalităților, Asociația studenților revoluționari, C.C. contra scumpetei și altele.

www.dacoromanica.ro

se decid prin vot, ci se cîştigă printr-o îndelungată, grea şi anevoioasă luptă de clasă"[1].

Masele largi populare erau potrivnice fascismului şi războiului, dar simpla ostilitate era insuficientă pentru a bara instaurarea dictaturii fasciste. Partidul marxist-leninist al clasei muncitoare era acel partid în stare să dea un făgaş comun, o orientare unică protestelor izolate, nemulţumirilor diferitelor pături, grupări sau persoane. Organizaţiile democratice legale erau una dintre formele pentru cuprinderea şi mobilizarea maselor în scopul creării unui larg front popular antifascist.

„În aceste împrejurări — arăta tovarăşul Gheorghe Gheorghiu-Dej — cînd în faţa partidelor comuniste stătea sarcina de a organiza un larg front popular de luptă împotriva fascismului şi războiului, partidul nostru creează o serie de organizaţii de masă legale, pentru a putea desfăşura acţiunea de închegare a unui larg front popular antifascist" [2].

Activitatea acestor organizaţii avea în centrul ei problema luptei împotriva războiului şi fascismului, pentru prietenie cu Uniunea Sovietică.

Lupta contra fascismului se îmbina cu lupta împotriva războiului imperialist. „Fascismul înseamnă război" [3], arăta Partidul Comunist din Romînia.

În timp ce în Romînia pregătirile de război mergeau în pas cu creşterea reacţionarismului şi cu ura turbată a vîrfurilor burgheziei şi moşierimii contra Uniunii Sovietice, Partidul Comunist din Romînia lega nemijlocit mişcarea antirăzboinică de lupta împotriva fascizării ţării şi pentru prietenie cu U.R.S.S.

„Pericolul de război trebuie arătat necontenit şi în toate manifestările sale", scria tovarăşul Gheorghe Gheorghiu-Dej la începutul lunii februarie 1933 în organul de presă al Comitetului antirăzboinic. „Pentru ţara noastră, pericolul războiului antisovietic este cel mai apropiat şi mai iminent. Acest pericol trebuie subliniat mereu şi concret, iar pe de altă parte trebuie lămurită cauza care face ca între lumea capitalistă şi statul socialist pacea să fie mereu în pericol" [4].

Prin mişcarea antirăzboinică partidul comunist s-a legat de mase tot mai largi, a dus la activizarea politică a unei însemnate părţi a populaţiei pe probleme vitale pentru soarta ei. Crearea opiniei de masă potrivnică războiului a constituit terenul desfăşurării mişcării antifasciste. Atragerea maselor la lupta împotriva războiului n-a încetat în Romînia o dată cu interzicerea organizaţiei legale antirăzboinice, Comitetul antirăzboinic [5], ci ea a continuat sub variate forme şi îndeosebi printr-o nouă organizaţie legală, creată în vara anului 1933, Comitetul naţional antifascist.

---

[1] V. I. Lenin, *Opere*, vol. 30, Bucureşti, E.S.P.L.P., 1956, p. 30.

[2] Gh. Gheorghiu-Dej, *Articole şi cuvîntări*, ed. a IV-a, Bucureşti, E.S.P.L.P., 1956, p. 379.

[3] *Sarcinile apropiate ale Partidului Comunist din Romînia în martie 1933*, Bucureşti, Edit. P.C.R.

[4] Gh. Gheorghiu-Dej, *Greşelile mişcării antirăzboinice*, în „Buletinul Comitetului de acţiune împotriva războiului", nr. 6 din 4 februarie 1933.

[5] Comitetul naţional antirăzboinic a fost interzis în februarie 1933, în urma instaurării stării de asediu.

www.dacoromanica.ro

„Lupta împotriva fascismului este şi lupta contra oricărui război imperialist", arăta apelul Comitetului naţional antifascist [1].

„Strîngînd în jurul acţiunii antifasciste pe toţi cei care lucrează cu braţul şi cu mintea la oraşe şi la sate, vom putea stăvili în Romînia triumful unui curent care poartă în el germenul de distrugere a tot ce este izvor de muncă şi de gîndire" (din apelul Comitetului naţional antifascist [2]).

Roadele imediate ale apelului s-au făcut simţite prin marele număr de adeziuni din toamna anului 1933 şi din prima jumătate a anului 1934. Comitetele locale, deşi legale, s-au format şi au activat în condiţiile unei permanente prigoane din partea guvernului naţional-liberal, a poliţiei şi siguranţei. Comitete locale antifasciste mai puternice şi cu influenţă în mase au fost acelea unde muncitorii au fost atraşi mai activ în acţiunile legale împotriva fascismului şi războiului. Printre aceste comitete se numărau cele din Bucureşti, Iaşi, Timişoara, Braşov, Galaţi, Ploieşti. La Cluj, Tg.-Mureş, Oradea, comitetele antifasciste grupau muncitori, intelectuali, funcţionari romîni şi din rîndurile minorităţilor naţionale [3]. Comitete antifasciste s-au format şi în rîndurile ţărănimii [4]. S-au creat Comitetul naţional antifascist al tineretului şi Comitetul naţional antifascist al femeilor [5].

Lupta antifascistă a luat forme din cele mai diferite şi se manifesta prin organizarea de întruniri demonstrative, adunări publice de înfierare a fascismului, publicarea de articole în presa legală democratică, răspîndirea de manifeste, demonstraţii, mergînd pînă la ciocniri de stradă. În anul 1934, acţiunile antifasciste se desfăşurau nemijlocit legate de protestele maselor împotriva procesului intentat conducătorilor luptelor din februarie 1933 [6].

Succesele luptei împotriva fascismului din Romînia au fost apreciate cu diverse prilejuri de organizaţii şi reuniuni internaţionale ale mişcării antifasciste. Astfel raportul la plenara Comitetului mondial de luptă contra războiului şi fascismului, sub preşedinţia lui Henri Barbusse, aprecia activitatea Comitetului antifascist din ţara noastră ca una din cele mai eficiente din Europa [7].

Lupta împotriva fascismului şi războiului era indisolubil legată de lupta pentru pace şi prietenie cu Uniunea Sovietică. Mişcarea antifascistă din ţara noastră, ca şi din celelalte ţări, avea în Uniunea Sovietică reazimul de nădejde pentru apărarea păcii şi democraţiei. Eficacitatea acestei mişcări creştea în raport direct cu construirea socialismului în U.R.S.S., cu maturizarea continuă a partidelor comuniste. Împiedicarea dezlănţuirii războiului imperialist împotriva Uniunii Sovietice era parte

[1] Arhiva C.C. al P.M.R., fond. 24, dos. nr. 4 161, fila 322.
[2] Ibidem, fila 323.
[3] Ibidem, fond 24, dosar nr. 4 161, fila 370.
[4] Ibidem, fila 369.
[5] P. Constantinescu-Iaşi, *Organizaţii de masă legale conduse de P.C.R.*, Bucureşti, Edit.Acad. R.P.R., 1952, p. 29.
[6] „Apărarea ceferiştilor", Craiova, nr. 1 şi 2, iulie—august 1934.
[7] Plenara a avut loc la Paris la 30—31 iulie 1934, v. „Clopotul" 10 august 1934.

www.dacoromanica.ro

integrantă a luptei pentru apărarea păcii, a democraţiei, pentru înfrîngerea forţelor reacţionare, fasciste.

Succesele Uniunii Sovietice în construirea socialismului, dobîndite într-un ritm nemaiîntîlnit, poziţia fermă a Uniunii Sovietice adoptată în politica externă, îndreptată spre asigurarea păcii în lume şi spre stabilirea de relaţii prieteneşti între state, au produs un interes şi o simpatie tot mai mare în rîndul popoarelor.

Partidul Comunist din Romînia, militînd pentru o politică de pace şi prietenie între popoare şi pornind de la necesitatea răspîndirii în mase a adevărului despre Uniunea Sovietică, a creat în iulie 1934 organizaţia de masă legală „Amicii U.R.S.S.", iar după desfiinţarea acesteia a creat o nouă organizaţie legală — „Societatea pentru întreţinerea raporturilor culturale dintre Romînia şi Uniunea Sovietică" [1].

Prin întreaga sa activitate ilegală şi legală de răspîndire a adevărului despre U.R.S.S., Partidul Comunist din Romînia a adus în mijlocul maselor adevărul despre politica de pace a Uniunii Sovietice, despre realizările statului muncitorilor şi ţăranilor, arătînd cine sînt adevăraţii prieteni şi cine sînt duşmanii reali ai poporului romîn.

Ca urmare a activităţii dusă prin intermediul organizaţiilor de masă legale, Partidul Comunist din Romînia făcea încă din 1934 primii paşi spre făurirea unui front popular antifascist. „Pentru un front comun de luptă împotriva exploatării, fascismului şi războiului" era lozinca de bază cu care organizaţia legală Liga Muncii s-a adresat partidelor şi grupărilor politice [2]. După ce s-a stabilit o primă înţelegere între Liga Muncii şi Comitetul Naţional Antifascist, s-au trimis apeluri de aderare la frontul antifascist şi antirăzboinic şefilor social-democraţi, cărora li s-a arătat imperioasa necesitate a frontului unic pentru succesul luptei antifasciste [3]. Propunerea Ligii Muncii pentru frontul comun „a fost îmbrăţişată cu entuziasm şi aprobată cu căldură". La întruniri, în discuţii pe grupuri, în ateliere, la şedinţele sindicatelor, ale organizaţiilor P.S.D. şi P.S.U., muncitorii cereau acceptarea platformei antifasciste propuse de Liga Muncii.

Conducerea Partidului Socialist Unitar a acceptat platforma şi, împreună cu Liga Muncii şi Comitetul Naţional Antifascist, a adresat un apel către mase, constituindu-se un comitet de conducere al frontului comun antifascist şi antirăzboinic [4].

Au avut loc întruniri şi manifestaţii ale maselor în marile oraşe ale ţării sub lozinca frontului comun de luptă împotriva exploatării, fascismului şi războiului [5].

---

[1] Arhiva C.C. al P.M.R., fond 24, dos. nr. 4 150, filele 28 ş.a.; *Amicii U.R.S.S.*, în „Analele Institutului de istorie a partidului", 1955, nr. 4.

[2] Arhiva C.C. al P.M.R., fond 22, dos. nr. 4 142, filele 204 208.

[3] „Tempo" nr. 386 din 11 octombrie 1934.

[4] „Umanitatea" nr. 5 din 18 noiembrie 1934.

[5] La 26 noiembrie, printr-o ordonanţă a Corpului II armată, activitatea Ligii Muncii a fost interzisă. Frontul comun antifascist şi antirăzboinic nu-şi mai putea continua activitatea în mod ilegal, deoarece prin definiţie era o organizaţie cu caracter legal, a cărei menire era desfăşurarea unei activităţi deschise în rîndul maselor largi.

www.dacoromanica.ro

Lupta contra fascismului a intrat într-o nouă fază după Congresul al VII-lea al Internaționalei Comuniste din 1935, cînd s-a conturat clar etapa luptei pentru Frontul Popular Antifascist.

Lupta împotriva războiului și a fascismului, pentru libertăți democratice nu mai revenea unei organizații cu caracter antirăzboinic sau antifascist etc. Lupta împotriva războiului, a fascismului, pentru drepturi democratice și prietenie între popoare era înmănunchiată de o formă organizatorică de masă unică : Frontul popular antifascist, al cărui nucleu revoluționar îl constituia Frontul unic muncitoresc.

Concomitent cu eforturile P.C.R. de a determina conducerea P.S.D. pentru a adera la F.U.M., partidul comunist a înființat noi organizații de masă legale, care urmau să devină componente ale Frontului popular antifascist. Printre aceste organizații se numărau : Blocul democratic, Gruparea avocaților democrați, Comitetul pentru eliberarea deținuților antifasciști, Frontul democratic studențesc, Comitetele cetățenești precum și unele asociații cu preocupări mai restrînse, cum au fost : Patronajele antifasciste, Liga contra prejudecăților, Asociația pentru protecția mamei și a copilului, Liga contra bătăii și altele.

Organizația de masă legală, antifascistă condusă de P.C.R., în jurul căreia avea să se strîngă alte grupări politice și asociații democratice, profesionale etc. a fost Blocul Democratic [1].

Blocul pentru apărarea libertăților democratice a încheiat acorduri comune de acțiune cu Partidul Socialist (C. Popovici), cu Frontul Plugarilor și cu Madosz-ul, s-a adresat P.N.Ț. pentru crearea Frontului popular antifascist și a realizat, cu tot refuzul șefilor reacționari ai P.N.Ț., o serie de înțelegeri pe plan local cu organizațiile național-țărăniste [2].

Blocul democratic și-a cucerit repede prestigiu în rîndurile maselor, iar unele grupări politice burghezo-democratice au colaborat cu organizațiile de masă ale P.C.R. în acțiuni antifasciste și electorale. Printre aceste grupări politice se cer amintite : Partidul Țărănesc, condus de dr. Nicolae Lupu, Partidul Radical Țărănesc, condus de dr. Gr. Iunian, gruparea de „stînga" național-țărănistă condusă de primarul capitalei Dem. Dobrescu, gruparea liberală „radicală" condusă de Petre Gheață și altele.

Peste capul liderilor reacționari, o serie de membri de rînd ai partidelor burgheze își manifestau hotărît dorința de a participa la făurirea Frontului popular antifascist. Demonstrația din 31 mai 1936 a celor peste 100 de mii de cetățeni ai capitalei, convocată de P.N.Ț., cu scopul de a manifesta opoziție față de guvernul liberal, a fost transformată la chemarea partidului comunist într-o puternică demonstrație populară antifascistă, în care s-au scandat lozincile partidului comunist. Asemenea manifestații au continuat și în anii următori, culminînd cu puternicele demonstrații populare din București și din alte centre ale țării de la 1 Mai

---

[1] Vezi Gh. Ioniță, *Blocul democratic, organizație de masă legală condusă de P.C.R. (1935—1936)*, în „Analele Institutului de istorie a partidului", 1962, nr. 5, p. 89—116.

[2] Arhiva C.C. al P.M.R. fond nr. 6 dosar nr. 1 188 filele 92—88; vezi Gh. Ioniță, *Succesul forțelor democratice sub conducerea P.C.R. în alegerile parțiale din februarie 1936*, în „Analele Institutului de istorie a partidului". 1961, nr. 5, p. 51—63.

www.dacoromanica.ro

1939, îndreptate împotriva dictaturii regale şi a politicii de aservire a ţării Germaniei hitleriste.

Una dintre acţiunile cele mai importante desfăşurate de Blocul democratic şi foarte semnificativă pentru înţelegerea rezultatelor activităţii îndreptate contra fascismului a fost campania electorală de la începutul anului 1936. Cu acest prilej, în judeţele Mehedinţi şi Hunedoara, unde urmau să aibă loc alegeri parţiale, Blocului democratic i s-au alăturat pe o platformă antifascistă Frontul Plugarilor, Madosz-ul şi Partidul Socialist (Popovici), la care au aderat organizaţii locale ale Partidului Ţărănesc şi ale P.N.Ţ. Pe baza unui acord oficial de front popular, aceste organizaţii au creat în judeţele Mehedinţi şi Hunedoara un front democratic cu candidaţi comuni în alegeri. O importanţă deosebită pentru realizarea acestui acord a avut realizarea pactului de la Tebea din 5 decembrie 1935 dintre Blocul democratic şi Frontul Plugarilor. Însăşi încheganea acestui front era un mare succes şi o dovadă că eforturile partidului comunist îşi dădeau roadele. Şi aceste roade erau cucerite în condiţii extrem de vitrege, cînd fasciştii nu renunţau la nici o metodă pentru a putea izbîndi.

La alegerile din 18 februarie, în judeţul Mehedinţi, cu toate că P.N.L. cedase voturile fasciştilor, cu toate că acolo au fost concentrate cele mai multe bande fasciste, aduse pînă şi din nordul Moldovei, şi că aveau drept candidat pe şeful Partidului Naţional-Creştin, fasciştii au fost înfrînţi. Frontul democratic a obţinut cu aproape 3 000 de voturi mai mult. În judeţul Hunedoara, frontul democratic a obţinut 31 965 de voturi, iar gogo-cuziştii numai 7 241. În alegerile comunale din primăvara şi vara anului 1936, forţele profasciste şi fasciste au suferit de asemenea înfrîngeri la Bucureşti, Ploieşti, Iaşi şi în alte localităţi [1].

„Succesul forţelor democratice în aceste alegeri — arăta tovarăşul Gheorghe Gheorghiu-Dej — a dovedit justeţea punctului de vedere al partidului nostru, că împrejurările obiective din Romînia permiteau încheganea unui larg front popular antifascist" [2], iar dovada că masele au simţit necesitatea încheganii acestui front au constituit-o „grevele şi acţiunile muncitorimii, ţărănimii şi studenţimii democrate, larga mobilizare a maselor în jurul proceselor antifasciste, angajarea maselor cetăţeneşti în jurul frontului unic închegat jos între muncitorii comunişti şi social-democraţi pentru apărarea presei democratice, luptele din închisori şi mobilizarea maselor în jurul acestor lupte" [3].

Numeroase au fost acţiunile de masă antifasciste iniţiate de P.C.R, prin mijlocirea organizaţiilor de masă. În fabrici, la sediile sindicatelor în cartiere, muncitorii erau animaţi de hotărîrea fermă de a nu permite instaurarea dictaturii fasciste. La sate, la întrunirile Frontului Plugarilor, în regiunile cu populaţie maghiară la adunările Madosz-ului, în facultăţi şi congrese studenţeşti la chemările Frontului studenţesc democrat, în

[1] Gh. Ioniţă, *Succesul forţelor democratice sub conducerea P.C.R. în alegerile parţiale din februarie 1936*, în „Analele Institutului de istorie a partidului" 1962, nr. 5, p. 51 63.

[2] Gh. Gheorghiu-Dej, *Articole şi cuvîntări*, ed. a IV-a, 1956, p. 18.

[3] *Ibidem*, p. 19.

www.dacoromanica.ro

barourile avocaților, în instituții, pretutindeni unde a pătruns cuvîntul partidului, își croia drum cu tot mai multă insistență ideea Frontului popular antifascist.

În acei ani, la chemarea P.C.R., aproape 500 de antifasciști romîni au dus dincolo de hotarele țării, pe cîmpurile de luptă ale Spaniei antifasciste, contribuția internaționalistă a poporului nostru la marea încleștare dintre forțele progresului și cele ale fascismului, care luase forma războiului civil.

★

Activitatea antifascistă a partidului comunist pentru atragerea maselor la luptă contra fascismului și a războiului a fost susținută în permanență de o bogată presă ilegală și legală.

Publicistica cea mai prodigioasă a P.C.R. în timpul ilegalității s-a dezvoltat tocmai în perioada care a urmat luptelor muncitorimii din 1933 [1]. Numai în anii 1933—1935 s-au tipărit peste 200 de titluri de organe ale presei comuniste ilegale și legale, 72 în 1933, 65 în 1934, 70 în 1935, ceea ce înseamnă o creștere de circa două ori în raport cu perioada anilor 1929 1931 [2]. Este grăitoare alarma din toamna anului 1934 provocată în rîndurile autorităților de către marele număr de gazete legale ale P.C.R. Siguranța informa Ministerul de Interne, iar Direcția poliției își exprima nedumerirea pentru faptul că presa legală comunistă „aruncă în circulație 25—30 000 de exemplare, la care se poate adăuga fără exagerare 5—6 000 exemplare din presa ilegală" [3].

În condițiile unei adînci ilegalități, prigoanei și arbitrariului guvernanților, ale abuzurilor nesfîrșite din partea cenzurii burgheze, partidul comunist, dînd dovadă de o mare operativitate, pricepere, experiență și tenacitate, a reușit să editeze impresionantul număr de gazete și reviste ilegale și legale. Aceasta presupunea un vast aparat alcătuit din mii de tovarăși — redactori, corespondenți, muncitori tipografi, difuzori ai gazetelor — și toate se realizau în tăinuite acțiuni ale membrilor P.C.R.,

---

[1] „Studii și cercetări de bibliografie", București, Edit. Acad. R.P.R., 1961, p. 121—167.

[2] *1933*: „Alarma"; „Alte zări"; „Asaltul antimilitarist"; „Brazda"; „Buletinul", „Buletinul Comitetului central al Ajutorului Roșu din Romînia"; „Buletinul Comitetului central al Blocului muncitoresc-țărănesc"; „Buletinul de acțiune împotriva fascismului"; „Buletinul Comitetului de acțiune împotriva războiului"; „Buletinul Comitetului Central al Uniunii Tineretului Comunist din Romînia"; „Buletinul mișcării antifasciste"; „Cazarma"; „Clopotul"; „Cuvîntul școalei"; „Drumul celor ce muncesc"; „Februarie (15—16)"; „Frontul evenimentelor culturale și sociale"; „Frontul unic"; „Horia"; „Întrebări și răspunsuri"; „Lupta universitară"; „Luptătorul ceferist"; „Năzuința celor ce muncesc"; „Scînteia"; „Steagul roșu"; „Studentul revoluționar"; „Tînăra Gardă"; „Tînărul leninist"; „Vörös Erdély"; *1934*: „Amicii U.R.S.S."; „Apărarea ceferiștilor"; „Cuvîntul nou"; „Descătușarea"; „Ecoul"; „Farul Dunării"; „Îndrumarea"; „Komunista"; „Korunk"; „Lupta de clasă"; „Lupta sindicală"; „Manifest"; „Népakarat"; „Petrolistul roșu"; „Székelyföldi Néplap"; „Székelyföldi Népakarat"; „Umanitatea"; *1935*: „Acum"; „Blocul"; „Cîmpul"; „Critica"; „Dolgozó Nö"; „Drumul femeii"; „Jilava roșie" „Soarele"; „Școala Mehedințului"; „Țarina"; „Vremuri noi"; *1936*: „Atlas"; „Buha"; „Drumul politic, social,cultural"; „Buletinul grupului avocaților democrați"; „Drumul tineretului"; „Era nouă"; „Făclia"; „Fapta"; „Glasul nostru"; „Luptătorul"; „Orizontul"; „Păreri literare"; „Reporter"; „Új Szó"; „Viitoarea".

[3] Arhiva C.C. al P.M.R., fond nr. 24, dos. nr. 4 150, fila 149.

www.dacoromanica.ro

simpatizanţilor, membri ai sindicatelor sau ai altor organizaţii de masă, muncitori, intelectuali patrioţi, cu dragoste pentru progresul ţării. Oricît de sălbatică a fost prigoana, oricît de mari au fost lipsurile materiale şi oricît de multe sacrificii s-au cerut comuniştilor, P.C.R. nu a lăsat nici o problemă importantă a maselor, nici un moment politic însemnat, nici o indicaţie preţioasă de luptă care, sub o formă sau alta, ilegală sau legală, să nu fi fost aduse la cunoştinţa maselor.

Fiecare organizaţie de masă legală, nou creată, avea şi gazeta proprie. Aceste gazete se intitulau „independente", „umanitare", „culturale". Ori de cîte ori erau interzise sub acuzarea că „nu respectă profilul" titulaturii, apăreau de fiecare dată cu nume schimbate, sau altele noi, astfel încît nici o clipă să nu rămînă necunoscute chemările partidului împotriva fascismului [1].

Vasta muncă politică antifascistă desfăşurată de către Partidul Comunist din Romînia prin organizaţiile sale ilegale, în rîndurile proletariatului, pentru făurirea unităţii de acţiune muncitoreşti, prin organizaţiile sale de masă legale, în rîndurile păturilor largi populare, prin presa sa ilegală şi legală cu o întinsă rază de răspîndire, a avut urmări de necontestat asupra opiniei populaţiei.

Plenara C.C. al P.C.R. din august 1936, remarcînd o serie de rezultate dobîndite în organizarea luptei antifasciste a maselor, caracteriza aceste rezultate ca „elemente ale Frontului popular antifascist, succese parţiale ale luptei noastre pentru realizarea Frontului popular antifascist" [2].

Partidul comunist a avut şi unele slăbiciuni şi greşeli în activitatea sa, care nu scad din meritele activităţii sale revoluţionare în lupta maselor împotriva fascismului şi războiului. „În această perioadă partidul nostru nu a făcut totdeauna şi destul de hotărît deosebirea între conducătorii reacţionari ai partidelor « istorice » şi între masele înseşi care urmau aceste partide, ceea ce nu ne-a îngăduit mobilizarea acestor mase, peste capul şi împotriva voinţei conducătorilor lor, în cadrul frontului popular" [3].

Frontul popular antifascist întîmpina mari piedici în realizarea sa prin lipsa, în primul rînd, a F.U.M., datorită obstrucţiei permanente făcute de liderii reformişti ai P.S.D. Anticomunismul acestor lideri mergea pînă la sabotarea unităţii de acţiune a clasei muncitoare, atît de imperioasă în condiţiile cînd reacţiunea, fascismul căutau pe toate căile instaurarea unui regim de dictatură.

P.N.Ţ., care un timp manevrase, din interese politicianiste, cu grupările democratice promiţînd aderarea la Frontul Popular Antifascist, avea să dea o puternică lovitură acţiunilor de închegare a Frontului popular prin alianţa cu legionarii în preajma alegerilor de la sfîrşitul anului 1937.

---

[1] O serie de articole cu caracter antifascist au fost publicate şi în unele ziare burgheze, cum au fost „Dimineaţa", „Adevărul", „Zorile" şi altele, fie de redactori comunişti cu prestigiu cum au fost Alexandru Sahia, fie de către gazetari democrat-burghezi sau intelectuali antifascişti.

[2] *Documente din istoria P.C.R. 1934—1937*, vol. IV (Vezi plenara C.C. al P.C.R. din august 1936).

[3] Gh. Gheorghiu-Dej, *Articole şi cuvîntări*, ed. a IV-a, p. 19—20.

www.dacoromanica.ro

Pactul șefilor P.N.Ț. cu șefii celui mai reacționar, antipopular și terorist partid din țară, Garda de fier, a creat dezorientare în rîndurile unor grupări burgheze, nemulțumiri ale unor organizații locale ale P.N.Ț. și chiar ale unor lideri antifasciști ai P.N.Ț., care au intrat în conflict cu Iuliu Maniu. Acest pact a fost un răspuns și pentru linia greșită impusă de unii conducători oportuniști ai P.C.R. care, fără discernămînt, aveau încă nădejdi în acest partid burghez reacționar.

În complexul acestor împrejurări și factori care înlesneau ascensiunea fascismului apare mai clar forța partidului comunist, care, în ciuda greutăților întîmpinate, a reușit să împiedice timp de opt ani instaurarea dictaturii fasciste. Deși Frontul popular antifascist nu fusese realizat, vîrfurile marii burghezii și moșierimi s-au văzut silite să țină seama de ostilitatea maselor față de fascism, ostilitate cultivată ani la rînd de P.C.R. și de organizațiile sale de masă, și să nu poată instaura dictatura fascistă decît în 1940, și atunci cu sprijinul direct al Germaniei hitleriste.

În anii întunecați ai dictaturii fasciste, cînd clasele exploatatoare au împins țara în criminalul război antisovietic, alături de Germania hitleristă, cînd întreaga țară și poporul treceau prin momente deosebit de grele, partidul comunist s-a dovedit a fi acea forță politică în stare să organizeze și să conducă lupta forțelor patriotice pentru răsturnarea dictaturii fasciste, ieșirea țării din acest război și întoarcerea armelor împotriva Germaniei hitleriste.

În acele împrejurări hotărîtoare pentru ființa partidului și îndeplinirea sarcinilor sale a apărut și mai clar importanța deosebită a existenței fondului sănătos al partidului nostru, a rolului membrilor de partid ieșiți din mijlocul muncitorilor, a cadrelor formate la școala aspră a luptelor revoluționare, și îndeosebi a luptelor din 1933, care, în condiții extrem de grele, punîndu-și la fiecare pas viața în pericol, îndeplineau sarcinile de partid, organizau masele la luptă împotriva dictaturii fasciste și a mașinii de război hitleriste. În jurul lor s-au înrolat în acțiunile de luptă antifascistă mii și zeci de mii de muncitori, oameni cinstiți, patrioți.

Conducerea și organizarea cu succes a insurecției armate din august 1944, îndeplinirea sarcinilor mari și complexe care i-au revenit în perioada de după insurecție au fost o verificare strălucită a justeții liniei politice și ideologice a partidului nostru, a capacității sale organizatorice, a legăturilor sale cu masele largi ale poporului, a prestigiului și autorității de care se bucura în rîndul clasei muncitoare.

Mii și mii de muncitori din industrie, numeroși reprezentanți ai celorlalte pături muncitoare ale populației care de-a lungul anilor se apropiaseră de partid și de organizațiile sale de masă, participînd la nenumărate acțiuni revoluționare, la demonstrații și manifestații de masă, convingîndu-se nemijlocit de justețea luptei și cauzei sale au constituit sprijinul de nădejde pe care s-a bizuit partidul în revoluția populară.

www.dacoromanica.ro

ЗНАЧЕНИЕ ГЕРОИЧЕСКИХ БОЕВ РАБОЧИХ ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНИКОВ И НЕФТЯНИКОВ ДЛЯ УКРЕПЛЕНИЯ СВЯЗИ КПР С МАССАМИ В ЦЕЛЯХ ИХ МОБИЛИЗАЦИИ НА БОРЬБУ ПРОТИВ ФАШИЗАЦИИ РУМЫНИИ

РЕЗЮМЕ

Революционные бои 1933 г. имели особое значение для дальнейшего развития рабочего движения в Румынии, для организационного и политического укрепления коммунистической партии и роста ее руководящей роли в борьбе народа за лучшую жизнь. Класссовые бои 1933 г. увеличили престиж и авторитет коммунистической партии в рядах рабочего класса, приблизили к партии значительные массы железнодорожников, нефтяников и других рабочих основных отраслей промышленности, расширили и укрепили ряды коммунистической партии Румынии.

С февраля 1933 г. борьба с фашизмом стала постоянной задачей Коммунистической партии. Чтобы воспрепятствовать наступлению, начатому румынскими реакционными верхами и направленному на фашизацию страны, коммунистическая партия стала развивать интенсивную и многостороннюю деятельность по объединению всех демократических сил в широкий антифашистский фронт. Ввиду того, что костяком Антифашистского народного фронта являлось единство действий рабочих — единый рабочий фронт, партия боролась за расширение местных соглашений в рамках профсоюзов и между организациями КПР, СДП и Единой социалистической партии в масштабе всей страны.

Забастовки и выступления рабочих, происходившие под знаком единого фронта, как экономического, так и политического характера следовали одни за другими в 1934, 1935 и 1936 гг.

За время забастовок 1933 г. и последовавших за ними революционных боев значительно выросло политическое влияние партии среди крестьянства, в средних слоях населения, затронутых милитаристической и антинациональной политикой буржуазно-помещичьих правителей.

Мощные проявления солидарности с борьбой забастовщиков 1933 г. выявили настроения крестьянских масс, их естественное сближение с пролетариатом, тот факт, что они все лучше начинали понимать, что с борьбой пролетариата непосредственно связаны ликвидация ига помещиков и арендаторов, спасение от нищеты и отсталости, на которые их обрекал буржуазно-помещичий режим.

В 1933 и 1934 гг. уже можно было отметить улучшение работы КПР на селе. Возросло число коммунистических ячеек на селе, создались специфические формы организации крестьянства, охвата сельских масс национальных меншинств, стали применяться новые методы действия.

Усиление работы коммунистической партии в рядах крестьянства конкретизировалось и в создании массовых крестьянских организаций демократического характера. Фронт земледельцев, основанный в феврале 1933 г. в атмосфере мощной солидарности крестьянских масс с борцами железнодорожниками, укрепился как демократическая организация, которая следовала боевой линии коммунистической партии в момент особо важных политических выступлений.

Начиная с героических боев 1933 г. рабочий класс предстал в новом облике и в глазах значительной части интеллигенции, понявшей, что пролетариат является

www.dacoromanica.ro

самым революционным и боевым классом общества, носителем идеалов социального прогресса, что передовые рабочие-коммунисты — самые пламенные патриоты, лучшие сыны народа. Все большая часть интеллигенции стала сближаться с массовыми организациями партии и даже с коммунистической партией.

При помощи некоторых интеллигентов-демократов коммунистическая партия создала ряд массовых организаций антифашистского антимилитаристического характера, ставивших своей целью развивать дружбу с СССР, защищать демократические права и свободы человека, организаций, находивших отклик среди интеллигенции, вовлекая ее в треволнения политической жизни наряду с рабочим классом. С 1933 по 1937 г. было основано более тридцати подобных группировок, обществ и лиг.

На частичных парламентских выборах в уездах Мехединц и Хунедоара, а также на коммунальных выборах 1936 и 1937 гг. Демократический фронт, созданный по инициативе партии, добился значительных успехов. Это лишний раз доказывает симпатии, которыми пользовалась в массах идея Антифашистского народного фронта, отклики, вызываемые в народе борьбой коммунистической партии за то, чтобы воспрепятствовать установлению фашистской диктатуры и превращению Румынии в плацдарм антисоветской агрессии.

В этих решающих для существования коммунистической партии и выполнения ее задач условиях еще яснее выявилось особое значение присутствия в партии здоровой пролетарской основы, членов партии, вышедших из рядов рабочей среды, смелых и боеспособных, прошедших через суровую школу революционных боев 1933 г.

Успешное руководство и организация вооруженного восстания в августе 1944 г., выполнение больших ответственных задач, стоявших перед КПР в период после вооруженного восстания, явились блестящей проверкой правильности политической и идеологической линии партии, ее организационных способностей, ее связей с широкими народными массами, престижа и авторитета, которыми она пользуется среди рабочего класса.

L'IMPORTANCE DES LUTTES HÉROÏQUES DES CHEMINOTS ET DES OUVRIERS DU PÉTROLE POUR LE RENFORCEMENT DES LIENS DU P.C.R. AVEC LES MASSES, EN VUE DE LA MOBILISATION DE CELLES-CI CONTRE LA FASCISATION DE LA ROUMANIE

RÉSUMÉ

Les luttes révolutionnaires de 1933 ont présenté une importance capitale pour tout le développement ultérieur du mouvement ouvrier en Roumanie, pour le renforcement politique du parti communiste et l'affirmation de son rôle de dirigeant dans la lutte du peuple pour une vie meilleure. Les luttes de classe de l'année 1933 ont accru le prestige et l'autorité du parti communiste auprès des classes laborieuses, elles ont rapproché du parti d'importants contingents

www.dacoromanica.ro

de cheminots et d'ouvriers du pétrole, ainsi que des autres secteurs de base de l'industrie ; elles ont élargi et renforcé les rangs du Parti Communiste de Roumanie.

A partir de février 1933, la lutte contre le fascisme est devenue un des objectifs permanents du parti communiste. Pour contrecarrer les menées fascistes déclenchées par les chefs de la réaction, le parti communiste a déployé une activité intense dans le but de grouper toutes les forces démocratiques dans un large front antifasciste. La colonne vertébrale du Front Populaire Antifasciste étant constituée par l'unité d'action des masses laborieuses — le Front Unique des Travailleurs — le parti n'a cessé de militer pour l'extension à l'échelle nationale des ententes locales dans le cadre des syndicats et des organisations P.C.R., P.S.D. et du Parti Socialiste Unitaire.

Les grèves et autres actions des travailleurs, à caractère tant économique que politique, menées sous le signe du front unique, se sont succédé sans relâche au cours des années 1934, 1935, 1936.

Durant les grèves de 1933 et les luttes révolutionnaires qui s'ensuivirent, on assiste à un développement considérable de l'influence politique du parti, tant dans les rangs des paysans que dans les couches moyennes de la population, victimes de la politique agressive et antinationale des cercles dirigeants bourgeois-agrariens.

Le grand nombre et la puissance des manifestations de solidarité en faveur de la lutte des grévistes de 1933 ont révélé l'état d'esprit des paysans et ont fait comprendre clairement à ceux-ci que leur véritable place ne pouvait être qu'auprès du prolétariat, qu'il dépendait directement de la lutte menée par le prolétariat qu'eux-mêmes fussent délivrés du joug des grands propriétaires terriens et des fermiers, de la misère et de la dégradation auxquelles le régime bourgeois-agrarien les condamnait. On constate d'ailleurs, au cours des années 1933—1934, un meilleur rendement de l'activité du P.C.R. dans les campagnes. Le nombre des cellules communistes est en continuel progrès dans les villages ; il se crée des formes d'organisation spécifiques pour le milieu rural, pour les minorités nationales de caractère rural ; on applique des méthodes d'action nouvelles.

Le renforcement de l'activité du parti communiste en milieu rural s'est manifesté également par la création d'organisations de masse paysannes à caractère démocratique. Le « Front des Laboureurs », créé en 1933 en pleine atmosphère de solidarité entre masses paysannes et combattants cheminots, s'est avéré une organisation démocratique, qui a su poursuivre les directives de combat du parti communiste dans une série d'actions politiques d'importance toute spéciale.

Grâce aux luttes héroïques de 1933, la classe ouvrière est apparue sous un jour nouveau aux yeux d'une bonne partie des intellectuels. Ceux-ci ont compris que le prolétariat est la classe sociale révolutionnaire et combattive par excellence, celle en laquelle s'identifie l'idéal de progrès social, que les communistes — avant-garde de la classe ouvrière — sont d'enthousiastes patriotes, les meilleurs fils du peuple. Aussi un nombre de plus en plus grand d'intellectuels a-t-il commencé à adhérer aux organisations de masse du parti et au parti communiste lui-même.

Avec le concours d'intellectuels démocrates, le parti communiste a créé une série d'organisations de masse dirigées contre le fascisme, contre la guerre, pour l'amitié avec l'U.R.S.S., pour la défense des droits et des libertés démocratiques de l'homme, ainsi que d'autres organisations susceptibles de trouver un écho chez les intellectuels et d'entraîner ceux-ci, aux côtés de la classe ouvrière, dans le tumulte de la lutte politique. Entre les années 1933 et 1937, 30 pareils groupements, associations ou ligues ont pris naissance.

Aux élections parlementaires partielles des districts de Mehedinţi et de Hunedoara, ainsi qu'aux élections communales des années 1936 et 1937, le Front Démocratique, fondé

www.dacoromanica.ro

sur l'initiative du parti communiste, a obtenu de remarquables succès. Ce fait prouvait, une fois de plus, la popularité de l'idée du Front Populaire Antifasciste et de la lutte menée par le parti communiste contre l'instauration de la dictature fasciste et la transformation de la Roumanie en base d'attaque contre l'U.R.S.S.

Dans ces moments décisifs pour l'existence du parti et l'accomplissement de ses missions, il a été possible de réaliser plus clairement que jamais l'importance primordiale, comme élément de base du parti, du prolétariat, de ces ouvriers pleins de courage et d'esprit combatif, formés à la rude école des luttes révolutionnaires de 1933.

La réussite dans l'organisation et la direction de l'insurrection armée d'août 1944, l'accomplissement intégral des immenses charges qui revenaient au P.C.R. après l'insurrection ont permis de vérifier de façon éclatante la justesse de la ligne politique et idéologique du parti, sa remarquable capacité d'organisation, ses liens indissolubles avec les masses laborieuses, le prestige et l'autorité dont il jouit dans les rangs de la classe ouvrière.

www.dacoromanica.ro

LUPTA MASELOR MUNCITOARE CONDUSE DE P. C. R. ÎMPOTRIVA PREGĂTIRILOR DE RĂZBOI ÎN ANII CE AU URMAT LUPTELOR DIN 1933

DE

GH. I. IONIȚĂ

Luptele eroice ale ceferiștilor și petroliștilor din ianuarie-februarie 1933, organizate și conduse de Partidul Comunist din Romînia, au exercitat o înrîurire profundă asupra întregii dezvoltări ulterioare a mișcării revoluționare din țara noastră, asupra istoriei patriei. „*Prin înaltul lor nivel de organizare, prin amploarea și spiritul lor revoluționar, aceste lupte au marcat un moment de cotitură în dezvoltarea partidului și a întregii mișcări muncitorești*" [1].

În cursul luptelor din 1933, clasa muncitoare s-a manifestat, pe arena vieții politice ca singura forță capabilă să unească în jurul său pe toți cei ce muncesc, să-și asume rolul de conducător al poporului muncitor în lupta de eliberare. „În timp ce clasele exploatatoare și partidele lor politice se afundau tot mai adînc în mlaștina trădării intereselor naționale și aservirii țării, clasa muncitoare, în frunte cu partidul comunist, și-a demonstrat patriotismul fierbinte, hotărîrea de luptă pentru apărarea suveranității și independenței naționale. Aceasta a făcut să crească puternic rolul clasei muncitoare ca forța cea mai înaintată a societății și prestigiul partidului comunist în rîndurile celor ce muncesc" [2].

Fiind prima mare ridicare a proletariatului împotriva fascismului pe plan internațional în perioada ce a urmat instaurării hitlerismului în Germania, eroicele lupte din 1933 au dus la creșterea prestigiului internațional al clasei muncitoare din țara noastră. Semnificația internațională a acestor lupte glorioase a sporit și mai mult prin faptul că ele au avut loc într-o perioadă de creștere a pericolului războiului antisovietic și într-o

[1] Gh. Gheorghiu-Dej, *Articole și cuvîntări. 1959—1961*, Edit. politică, București, 1961, p. 435.

[2] Chivu Stoica, *A 30-a aniversare a eroicelor lupte din februarie 1933*, Edit. politică, București, 1963, p. 26.

www.dacoromanica.ro

țară direct învecinată cu U.R.S.S., țară căreia reacțiunea mondială îi atribuia rolul de bază de atac împotriva statului sovietic socialist [1]. Dînd o lovitură politicii de fascizare și de pregătire a războiului împotriva Uniunii Sovietice, luptele ceferiștilor și petroliștilor au adus o contribuție de seamă la cauza comună a proletariatului mondial, de apărare revoluționară a primului stat socialist din lume.

În anii care au urmat luptelor din 1933, în timp ce lumea capitalistă își intensifica pregătirile de război, aruncînd toate poverile pe spatele maselor muncitoare, U.R.S.S. — prima țară a socialismului — cunoștea un avînt nemaiîntîlnit al dezvoltării sale economice. În anii 1934—1937 sistemul socialist a învins în toate domeniile vieții economice. Uniunea Sovietică s-a transformat într-o puternică țară industrială, bazată pe tehnica modernă. Al doilea plan cincinal (1933—1937) a fost îndeplinit înainte de termen [2]. U.R.S.S. a cîștigat o mare autoritate pe plan internațional.

Cuprinse de ură față de mărețele înfăptuiri ale puterii sovietice, față de politica consecventă de pace a U.R.S.S. și adînc neliniștite de intensificarea mișcării revoluționare internaționale cercurile conducătoare din țările imperialiste căutau ieșirea din această situație pe calea războiului antisovietic. Așa cum arăta V. I. Lenin, întotdeauna burghezia, „cuprinsă de teamă în fața mișcării muncitorești, se cramponează în mod spasmodic de militarism și de reacțiune" [3]. Astfel se prezenta situația și în acești ani, cînd „instalarea la putere a hitlerismului în Germania a fost pentru întreaga reacțiune mondială, ca și pentru reacțiunea romînă, semnalul pentru intensificarea pregătirilor de război" [4].

Cercurile conducătoare din Romînia burghezo-moșierească, intensificînd pregătirile de război, au dat economiei țării, în anii 1934—1937, o orientare vădită spre dezvoltarea ramurilor legate de furniturile de război. O dată cu intensificarea cursei înarmărilor, în rîndurile marii burghezii romînești a devenit dominantă influența grupărilor legate de industria producătoare de armament și de ramurile industriale producătoare de echipament militar. A crescut cu mult rolul regelui și al camarilei din care, în această perioadă, făceau parte Malaxa, Aușnit, Argetoianu și alți magnați ai industriei. Regele, în calitate de mare capitalist și moșier, era și el interesat în industria de război. În procesul de înarmare a țării s-au simțit atrași o suită de afaceriști mai mari sau mai mici, animați cu toții de același scop, stoarcerea unor profituri cît mai mari. V. I. Lenin, referindu-se la beneficiile enorme încasate de capitaliști de pe urma pregătirilor de război, arăta: „... clasa capitaliștilor realizează profituri gigantice, nemaipomenite, scandalos de mari de pe urma antreprizelor și a furniturilor de război, a concesiunilor în țările anexate, a scumpirii produselor alimentare" [5].

---

[1] *Documente din istoria P.C.R. 1934—1937*, vol. IV, E.S.P.L.P., București, 1957, p. 415—416.

[2] *Istoria P.C.U.S.*, București, Edit. politică, 1959, p. 507.

[3] V. I. Lenin, *Opere*, vol. 19, București, E.S.P.L.P., 1957, p. 66.

[4] Gh. Gheorghiu-Dej, *Articole și cuvîntări*, ed. a IV-a, București, E.S.P.L.P., 1955, p. 378.

[5] V. I. Lenin, *Opere*, vol. 24, București, E.P.L.P., 1954, p. 168.

www.dacoromanica.ro

Analiza bugetelor exercițiilor financiare pe anii 1934—1937 ne dă posibilitatea să constatăm pînă unde a putut ajunge guvernul Tătărăscu, guvernul fabricanților, bancherilor și moșierilor, în politica sa de înarmare febrilă a țării. Dacă din bugetul exercițiului financiar pe 1934—1935, cifrat la 20 957 743 057 de lei, Ministerului Apărării Naționale îi reveneau 5 294 340 640 de lei, adică aproximativ a patra parte, în același timp Ministerului Muncii, Sănătății și Ocrotirilor Sociale, adică acelui minister care se ocupa cu odihna, spitalizarea și procurarea medicamentelor, cu asigurările de accidente și bătrînețe pentru cei ce munceau, îi reveneau numai 910 703 767 de lei[1]. În mod asemănător se prezentau și bugetele pe ceilalți ani[2]. Cheltuielile de război aveau o pondere tot mai mare, în timp ce altor sectoare li se alocau sume nesatisfăcătoare comparativ cu importanța și locul pe care îl ocupau în ansamblul economiei naționale. De altfel, fondurile pentru pregătirea războiului erau trecute nu numai în contul Ministerului Apărării Naționale, ci, într-o anumită formă, și în cele ale altor ministere; de asemenea, o bună parte din fondurile Ministerului Afacerilor Interne alocate pentru întreținerea aparatului militar-polițienesc slujeau aceluiași scop[3]. Pentru mărirea fondului destinat armatei, cercurile

[1] *Anuarul statistic al Romîniei. 1934*, p. 371.

[2]

	1935 — 36	1936 — 37	1937—38
Total buget	20 686 836 533	22 972 420 000	25 948 155 000
Alocații pt. M.A.N.	4 764 195 000	4 912 009 000	4 833 766 000

Vezi *Anuarul statistic al Romîniei din anii 1935—1936* (p. 350—351); *Anuarul statistic al Romîniei din anii 1937—1938* (p. 615).

[3] Vezi M. Fulea, *Aspecte ale situației clasei muncitoare din Romînia burghezo-moșierească (1934—1939)*, „Probleme economice", 1962, nr. 11, p. 86—87. Din studierea datelor furnizate de statistica burgheză se degajă observația că cea mai mare parte a cheltuielilor bugetului ordinar o deținea cheltuielile cu caracter militar și cele legate de întreținerea aparatului de opresiune și administrativ birocratic.

Structura cheltuielilor bugetare	1935 — 1936		1936 — 1937		1937 — 1938	
	mil. lei	%	mil. lei	%	mil. lei	%
Total cheltuieli	20 976	100	23 392	100	27 517	100
din care : Cheltuieli afectate în scopuri militare și de întreținere a aparatului de opresiune și administrativ-birocratic	15 284	72,9	17 095	73,1	20 152	73,3
Cheltuieli afectate în scopuri sociale	5 045	24,0	5 492	23,5	6 203	22,5
Cheltuieli afectate în scopuri economice	647	3,1	805	3,4	1 162	4,2

www.dacoromanica.ro

vernante au găsit mereu forme noi. Așa, de pildă, în 1936 a fost înființat bugetul Subsecretariatului de Stat al Aerului, cifrat în exercițiul financiar pe 1936—1937 la 1 036 200 000 de lei [1]. În același fel, în bugetul anilor 1937—1938 se introducea un nou fond, în valoare de 928 000 000 de lei, aparținînd Ministerului Aerului și Marinei, nou înființat [2].

Comenzile de armament făcute de guvernul Tătărăscu în țară [3] și în străinătate [4] atingeau sume fabuloase. Este semnificativ, în acest sens, acordul din 29 aprilie 1935 încheiat la Praga cu „Société Anonyme des Anciens Etablissements Skoda à Pilzen" [5] și cu „Cekoslovenska Zbrojovka A. S. Brno" [6], prin care Romînia urma, în schimbul furnizării unor mari cantități de furnituri de război, să exporte în Cehoslovacia, pe lîngă plățile ce se efectuau conform înțelegerii stabilite, cantități importante de produse românești. În același fel, prin acordul de la Paris din 7 februarie 1936, în schimbul comenzilor de materiale de război Romînia urma să vîndă redevențele de petrol pe o perioadă de 12 ani [7]. La fel de înjositor pentru țară era și acordul încheiat la 5 mai 1936 cu Societatea „Petrofina Française", prin care, în schimbul vînzării redevențelor de petrol ale statului romîn, Franța urma să furnizeze materiale de război [8]. Pentru perfectarea acestui tratat a plecat la Paris însuși primul ministru Gh. Tătărăscu, care nu se sfia să afirme în declarațiile făcute corespondenților de presă că lozinca sa este: „Totul pentru armată și nimic ce n-ar fi pentru armată" [9].

Pregătindu-se febril pentru război, guvernul avea în vedere și mărirea capacității de fabricație a armamentului în țară. În acest scop, toate întreprinderile industriale care aveau cît de cît legătură cu „înzestrarea armatei" au fost trecute sub controlul direct al Ministerului Apărării

[1] Gh. M. Dobrovici, *Evoluția economică și financiară a Romîniei în perioada 1934—1943*, p. 162.

[2] *Ibidem*, p. 213.

[3] Numai în cursul anilor 1935—1936, de pildă, statul romîn a încheiat contracte, în acest scop, cu următoarele societăți: „Reșița" „Copșa-Cugir", IAR, „Malaxa", „Lemaître", „Wolf", „Concordia", „Poldi", „Astra", „Prima societate română de explozivi", „Mociorniță", „Talpa", „G. Alexandrescu", „D. Voina" etc. (Vezi Arh. St. București, fond. Președinția Consiliului de Miniștri, dos. nr. 27/ 1936, f. 302, 303).

[4] În aceeași perioadă, a anilor 1935—1936, statul romîn a încheiat contracte cu următoarele firme: „Berndorf-Metallwarenfabrik", „Vereinigte Deutsche Metallwerke" (Germania), „Schneider et Co.", „Brandt", „Manufactures des Machines du Haut-Rhin-Mulhouse", „Petrofina Française", „Fabrique Nationale d'Armes", „Grosselin et Dehaître" (Franța), „Cantieri Navali del Quarnero-Fiume" (Italia), „Société Anonyme des Anciens Etablissements Skoda à Pilzen", „Cekoslovenska Zbrojovka A. S. Brno" (Cehoslovacia), „Waffenfabrik Solothurn" (Elveția), „Poudreries Réunies de Belgique" (Belgia) etc. (vezi Arh. St. București, fond. Președinția Consiliului de Miniștri, dos. nr. 27/1936, f. 302 și 303).

[5] Pentru a ne face o imagine asupra obligațiilor ce ne reveneau prin astfel de tratate, este semnificativ faptul că în schimbul furniturilor de război comandate la „Societatea anonimă a fostelor stabilimente Skoda" din Pilsen în valoare de 608 621 342 de coroane, statul romîn elibera uzinelor „Skoda" bonuri de tezaur cu scadențe lunare, începînd din 25 aprilie 1935 pînă la 21 martie 1943 (Gh. Dobrovici, *op. cit.*, p. 126).

[6] Arh. St. București, fond. Președinția Consiliului de Miniștri, dos. nr. 17/1935, f. 1 și dos. nr. 28/1935, f. 73—80.

[7] Gh. Dobrovici, *op. cit.*, p. 164.

[8] *Ibidem*, p. 167—168.

[9] Arh. Institutului de istorie a partidului de pe lîngă C.C. al P.M.R. (în continuare A.I.I.P.). cota A XVIII-36, inv. 719.

www.dacoromanica.ro

Naționale. În numeroase uzine au fost create secții noi. La „Vulcan", de pildă, s-a înființat o nouă secție de turnătorie [1]. Numărul muncitorilor din uzinele de fier din Hunedoara a crescut în 1934 de aproape 4 ori față de 1933 [2]. La Reșița, Cugir, Copșa Mică [3] etc., producția a fost orientată tot mai mult în spre ramurile pregătirilor de război [4]. La „Arsenalul armatei", „Pirotehnia armatei", „Atelierele de confecțiuni militare", au fost făcute noi amenajări, fiind utilate în primul rînd secțiile destinate producției de primă necesitate [5]. La uzinele textile din Arad, la fabrica de postav Buhuși, ca și în alte uzine cu producție profilată în direcția pregătirilor de război, obiectivele producției, prevăzute cu două faze: de război și de pace, se stabileau cu mult timp înainte [6]. Sume mari au fost alocate pentru construcția căilor ferate strategice Ilva Mică—Vatra Dornei [7], Trecătoarea Surducului ș. a [8]. În unele orașe, ca Timișoara, Arad, Cluj etc. au fost amenajate noi aeroporturi destinate pregătirilor militare [9]. Amenajări costisitoare pentru război s-au făcut și în porturi [10].

Pentru acoperirea cheltuielilor extrem de mari destinate pregătirilor de război, guvernul recurgea mereu la noi mijloace de stoarcere a acestor sume pe seama oamenilor muncii. Astfel, pe baza legii din iulie 1934 a fost lansat împrumutul de „înzestrare" a țării [11]. Asupra muncitorilor, țăranilor, funcționarilor, pensionarilor se făceau presiuni puternice pentru a subscrie, astfel că, după cum însuși economistul burghez Dobrovici era nevoit să recunoască, „împrumutul din liber a devenit forțat" [12]. Sumele impuse cetățenilor, destinate împrumutului de „înzestrare", erau cu mult prea mari, întrecînd posibilitățile de plată ale acestora [13].

---

[1] „Steagul roșu" din 1 noiembrie 1935.

[2] Arh. st. Petroșani, fondul comisariatul de poliție, dos. nr. 1, filele 2 și 4.

[3] Consiliilor de administrație ale societăților „Reșița" și „Copșa-Cugir" le-au fost înmînate comenzile de armament la 26 februarie 1935, personal de către primul ministru Tătărăscu (Arh. Ministerului Afacerilor Externe, Memoriile lui Armand Călinescu „1 ianuarie 1934 — mai 1935", fila 52).

[4] Arh. Ministerului Forțelor Armate, Marele Stat Major, dos. nr. 322/61, filele 25 și 27; vezi „Scînteia Prahovei" din 20 iulie 1935 și „Descătușarea" din 20 ianuarie 1934.

[5] Arh. st. Brăila, fond Casa muncii, pachet, 42, dos. nr. 26, fila 95.

[6] A.I.I.P., Cota A. XVI-13, inv. 420; vezi și Arh. uzinelor textile „30 Decembrie"-Arad, cota XI-E. 433, dos. nr. 26/1936.

[7] Conform decretului din 14 aprilie 1934 al Ministerelor Lucrărilor Publice și al Comunicațiilor, al Apărării Naționale și al Finanțelor cu privire la urgentarea construirii căii ferate strategice Ilva Mică-Vatra Dornei, a fost alocată anual, timp de patru ani, suma de 100 000 000 de lei. Pentru a ne da seama de mărimea acestor sume, trebuie să adăugăm faptul că în cea mai mare măsură mîna de lucru era neplătită, furnizată fiind de Ministerul Apărării Naționale și reprezentată în principal prin soldați în termen (vezi N. Arcadian, *Legislația industrială a Rominiei din ultimii douăzeci de ani 1916—1936*, Edit. revistei „Industrie și comerț", 1937, p. 71).

[8] *Documente din istoria P.C.R. 1934—1937*, vol. IV, București, E.S.P.L.P., 1957, p. 106.

[9] „Steagul roșu" din 1 noiembrie 1935.

[10] Arhiva Direcției generale a navigației maritime-Constanța, fond. Direcția Serviciului porturilor maritime, dos. M.B.Z.

[11] Gh. M. Dobrovici, *op. cit.*, p. 91.

[12] *Ibidem.*

[13] Arh. st. Buzău, fond. prefecturii, inv. nr. 1 223, dos. nr. 314, 1934; Arh. st. Tr. Severin, fond. prefecturii, inv. nr. 107/936, dos. nr. 4; Arh. st. Bacău, fond. „Steaua roșie" (1922—1940), pachet 21, dos. nr. 42, fila 285.

www.dacoromanica.ro

Rezultatul politicii economice de înarmare, dusă cu înfrigurare de burghezia și moșierimea romînă, a fost polarizarea și mai accentuată a populației țării: de o parte o mînă de exploatatori cu beneficii mereu crescînde, de cealaltă parte marea masă a populației de muncitori și țărani a cărei situație era în continuă înrăutățire. Sporirea cheltuielilor pentru înarmări era însoțită de procesul tot mai accentuat de devalorizare a leului, de scumpire continuă a vieții și de înrăutățire a traiului oamenilor muncii [1]. Noi scăderi de salarii, suprimarea multor posturi, urmată de concedierea celor ce le ocupau, nepăsarea față de șomeri, ruinarea țărănimii și a micii burghezii, execuțiile silite, sporirea continuă a impozitelor și taxelor pe produsele de consumație, iată spectrul sub care se prezenta realitatea acelor zile de pregătire furibundă a războiului [2].

Jefuirea sălbatică a maselor, ca rezultat al pregătirilor de război, al înfeudării din ce în ce mai adînci a țării capitalului străin, pregătirea de către vîrfurile burgheziei și moșierimii a criminalului război antisovietic, precum și accentuarea regimului de teroare crîncenă împotriva maselor, au făcut să se intensifice lupta clasei muncitoare, țărănimii și altor pături sociale.

Pentru a înăbuși luptele revoluționare ale maselor, pentru a putea folosi nestingheriți aparatul de stat în scopul jefuirii poporului muncitor, al întețirii cursei înarmărilor și al pregătirii războiului criminal antisovietic, vîrfurile marilor capitaliști și moșieri din Romînia au dezlănțuit ofensiva în vederea instaurării dictaturii fasciste. În fața ofensivei forțelor întunecate ale fascismului, Partidul Comunist din Romînia a chemat și a mobilizat la luptă alături de muncitori pe toți oamenii muncii. „Călăuzit de îndrumările prețioase ale Congresului al VII-lea al Internaționalei Comuniste — subliniază tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej —, partidul nostru și-a intensificat activitatea pentru făurirea unității de acțiune a clasei muncitoare și strîngerea în jurul proletariatului a tuturor păturilor și categoriilor sociale interesate în propășirea democratică a țării, apărarea păcii și a independenței naționale în vederea închegării unui larg front popular antifascist" [3].

Aplicînd în viață învățăturile lui V. I. Lenin, care arăta că „*singura chezășie a păcii este mișcarea organizată, conștientă a clasei muncitoare*" [4], P.C.R. și-a intensificat în acești ani activitatea în rîndurile proletariatului, țărănimii, ale intelectualității, precum și în rîndurile minorităților naționale, reușind să organizeze, în ciuda terorii tot mai bestiale a regimului burghezo-moșieresc, un șir de mișcări greviste, întruniri, mitinguri și manifestații populare cu caracter antifascist și antirăzboinic. Partidul ar fi obținut însă infinit mai multe rezultate iar spiritul revoluționar al proletariatului și al celorlalte mase de oameni ai muncii s-ar fi manifestat mult mai puternic dacă asupra activității partidului n-ar fi apăsat efectele politicii trădătoare din partea unor elemente de teapa lui Marcel

[1] Pentru detalii vezi M. Fulea, *art. cit.*, în „Probleme economice", 1962, nr. 11, p. 83—95.

[2] „Scîntcia Prahovei" din 20 iulie 1935; „Descătușarea" din 1 mai 1935 și „Să ne dăm mîinile" din iulie 1935.

[3] Gh. Gheorghiu-Dej, *Articole și cuvîntări. 1959—1961*, București, Ed. politică, 1961, p. 436.

[4] V. I. Lenin, *Opere*, vol. 19, București, E.S.P.L.P., 1957, p. 66.

www.dacoromanica.ro

Pauker, Foriş, Ştefanov şi alţii, care, pătrunzînd în conducere, au încercat să descompună întregi organizaţii de partid, să demobilizeze şi să demoralizeze pe lîngă cadrele de partid şi marea masă a membrilor şi simpatizanţilor săi [1].

Numai ţinînd cont de această stare de lucruri din interiorul partidului, la care se adăuga teroarea crîncenă dezlănţuită de către autorităţile reacţionare burghezo-moşiereşti asupra mişcării muncitoreşti revoluţionare, putem desprinde marea semnificaţie a fiecărei acţiuni pe care, din adîncă ilegalitate, Partidul Comunist a organizat-o şi a condus-o în pofida tuturor acestor greutăţi.

În articolul de faţă ne propunem să analizăm unele aspecte ale luptei desfăşurate, sub conducerea P.C.R., de către masele muncitoare din ţara noastră în anii 1934—1937, pentru apărarea suveranităţii şi independenţei naţionale a Romîniei, împotriva pregătirilor de război făcute de burghezie şi moşierime.

★

Semnalînd pericolul ce îl reprezenta războiul pentru interesele maselor muncitoare, pentru suveranitatea şi independenţa naţională a ţării, Partidul Comunist din Romînia, încă în octombrie 1928, la Congresul al IV-lea, precizase că: „Problema cea mai însemnată şi de neamînat a Partidului Comunist din Romînia este lupta împotriva pericolului de război şi împotriva atacării U.R.S.S. Partidul e dator să mobilizeze masele largi de muncitori şi ţărani împotriva tendinţelor sîngeroase ale imperialismului care aduce înrobirea şi ruinarea celor ce muncesc. Partidul trebuie să lupte cu toate mijloacele legale şi ilegale de care dispune" [2]. Pornind de la această sarcină, P.C.R. a desfăşurat an de an o temeinică muncă propagandistică de demascare a pregătirilor febrile făcute de burghezie şi moşierime în vederea dezlănţuirii războiului criminal antisovietic, legînd în permanenţă această acţiune de popularizarea succeselor dobîndite de Uniunea Sovietică pe frontul construcţiei socialiste şi organizînd practic lupta maselor împotriva pericolului de război, pentru apărarea revoluţionară a Statului Sovietic.

Împotriva fascismului — grupul de şoc al contrarevoluţiei internaţionale, principal aţîţător la un război imperialist şi instigator al „cruciadei" împotriva Uniunii Sovietice [3], aşa cum îl caracterizase Congresul al VII-lea al Internaţionalei Comuniste —, P.C.R., alături de celelalte partide comuniste şi muncitoreşti din lume, a desfăşurat în anii 1934—37 sub lozinca „*Fascism înseamnă război*", o luptă intensă, eroică şi grea pentru crearea Frontului popular antifascist şi antirăzboinic. Pentru reuşita înfăptuirii acestui front, P.C.R. a legat nemijlocit această sarcină de lupta pentru realizarea unităţii de acţiune a clasei muncitoare. V. I. Lenin, arătînd marea însemnătate a înfăptuirii frontului unic muncitoresc şi greutăţile care stau în calea realizării sale, sublinia că „... această

[1] Din dezbaterile la plenara C.C. al P.M.R. din 30 noiembrie—5 decembrie 1961, în „Scînteia", an. XXX din 10, 14 şi 15 decembrie 1961.

[2] *Documente din istoria P.C.R. 1923—1928*, vol. II, E.S.P.L.P., 1953, p. 574.

[3] Vezi Gh. Dimitrov, *Opere alese*, Bucureşti, Edit. politică, 1959, p. 358.

www.dacoromanica.ro

unitate, din cauza condițiilor capitalismului care fărîmițează, dezbină, abrutizează, nu se creează dintr-odată, ci numai cu prețul unei munci perseverente și cu o răbdare uriașă" [1].

Sub semnul luptei pentru făurirea unității de acțiune a clasei muncitoare, împotriva fascismului și a pregătirilor de război, P.C.R. a organizat și a condus, încă din primele luni ale anului 1934, numeroase acțiuni muncitorești ca grevele de la minele de cărbuni Comănești, întreprinderile forestiere Ciuc, ale textiliștilor de la Buhuși și „Sapirstein"-Iași, ale metalurgiștilor dela „Schill"-Brașov. Au avut loc puternice acțiuni de luptă ale ceferiștilor din București, Iași, Galați, Timișoara etc. Metalurgiștii de la „Malaxa" demonstrează în front unic cu muncitorii de la „Titan" pe străzile capitalei, cu steaguri roșii, scandînd „Jos războiul!", „Jos fascismul!". O amploare deosebită au căpătat acțiunile muncitorilor care lucrau direct în ramurile economice legate de industria de război [2]. În fabrici s-au desfășurat întruniri de protest contra pregătirilor de război, acțiuni în care muncitorii manifestau pentru apărarea revoluționară a Uniunii Sovietice [3]. Puternice acțiuni revendicative ale șomerilor au avut loc în mai toate centrele țării : la București, Ploiești, Iași, Galați, Brăila etc. La Iași, de exemplu, la 19 februarie 1934 șomerii au parcurs încolonați străzile orașului, scandînd lozinci antirăzboinice, ridicînd glasul împotriva sumelor enorme alocate pentru pregătirile de război [4].

O formă de luptă antirăzboinică folosită din plin în acei ani a constituit-o refuzul muncitorilor de a subscrie pentru împrumutul de „înzestrare" [5]. Întrucît în cursul anului 1934 s-au înregistrat numeroase asemenea acțiuni [6], guvernul a fost nevoit să prelungească termenul de strîngere a împrumutului [7] și după 30 noiembrie 1934, termen care fusese fixat inițial pentru încheierea operațiunilor de subscriere [8].

Pornind de la necesitatea atragerii țărănimii pe făgașul luptei antifasciste și antirăzboinice, P.C.R. a desfășurat o muncă intensă la sate pentru a crea și aici un climat antirăzboinic. Ca un prim rezultat, a început să crească rezistența tinerilor săteni la încorporare. Pentru autorități, situația devenea din zi în zi mai îngrijorătoare, așa cum reiese dintr-un raport al Inspectoratului de poliție din Brăila, în care se arăta că, în

[1] V. I. Lenin, *Opere*, vol. 8, București, E.S.P.L.P., 1955, p. 507.

[2] Vezi broșura *Lupta împotriva războiului imperialist și sarcinile comuniștilor*, în Arh. C.C. al P.M.R., fond. 25, dos. nr. 3 178, fila 15.

[3] „Scînteia", an. IV, din 14 august 1934 ; vezi și „Petrolistul roșu", din octombrie 1934.

[4] Arh. C.C. al P.M.R., fond. 5, dos. nr. 981, fila 49.

[5] Astfel, muncitorii ceferiști din București, Iași, Pașcani etc. au refuzat să primească salariile atunci cînd li s-a adus la cunoștință că le-au fost reținute sume pentru împrumut (Arh. C.C. al P.M.R., fond. 5, dos. nr. 950, fila 208 ; fond. 69, dos. nr. 6 332, fila 49 ; „Tînăra gardă" din decembrie 1934 și „Opinia" din 20 noiembrie 1934).

[6] „Scînteia", an. IV din martie 1934 ; „Tînăra gardă" din decembrie 1934 ; Arh. st. Buzău, fond. prefecturii, inv. 1 223, dos nr. 314/1934 ; Arh. st. Oravița, fond. prefecturii, dos. nr. 344/1934 ; Arh. st. Piatra Neamț, arhiva 78, dos. nr. 6/1934 și arh. 150, dos. nr. 240/1934.

[7] Față de sumele impresionante pe care scontau guvernanții în momentul lansării împrumutului, pînă la 23 decembrie 1934, cînd Ministerul de Finanțe a anunțat situația subscrierilor, se adunaseră „numerar efectiv sub 2 miliarde de lei, ceea ce este un eșec", după cum însuși politicianul burghez A. Călinescu era nevoit să recunoască (Arh. Ministerului Afacerilor Externe, Memoriile lui Armand Călinescu „1 ianuarie 1934—mai 1935", fila 43).

[8] „Proletarul" din 1 decembrie 1934.

www.dacoromanica.ro

urma inspectării cercurilor de recrutare din județ, se constată o nesupunere masivă la recrutare [1]. Pentru aducerea cu forța la recrutare a tinerilor, autoritățile au elaborat în acele zile, în fiecare județ al țării tot felul de circulare și ordonanțe [2].

Acțiunilor de militarizare și pregătirilor febrile de război țăranii le-au răspuns cu nesupunere și proteste. Este deosebit de semnificativă acțiunea țăranilor din comuna Scheia (jud. Suceava), care, la auzul veștii că se proiectează amenajarea unui aerodrom militar la marginea satului lor, au organizat la 23 iulie 1934 o adunare de protest în cadrul căreia au avertizat cu toții autoritățile că nu se supun și nu se vor supune ordinului [3].

O rodnică activitate antirăzboinică au desfășurat comuniștii din cazărmi în mijlocul soldaților, ale caror nemulțumiri și revoltă răbufneau adesea. Astfel, încă în primele luni ale anului 1934, în Regimentul 83 infanterie-Cluj, artilerie grea-Timișoara, în batalionul pionieri de munte-Miercurea-Ciuc, în Regimentul 4-Argeș din Pitești, 82 infanterie-Tîrgoviște, 11 artilerie-Focșani etc. au avut loc o serie de acțiuni antirăzboinice [4].

Deosebite au fost și acțiunile organizate de comuniști în rîndurile tinerilor din fabrici și uzine, de pe ogoare, din școli și facultăți, din cămine, pe linia atragerii lor pe făgașul boicotării legii instrucției premilitare [5]. Numeroase manifeste, etichete, fluturași, broșuri editate de P.C.R. și difuzate de uteciști în rîndurile tinerilor subliniau : „Nu fascizare și militarizare, ci muncă și pîine îi trebuie tineretului !" [6]. În fabrici și uzine, la sate, în școli și facultăți, în cartiere, se țineau adunări în care se propaga ideea părăsirii în bloc a orelor de instrucție de către tinerii premilitari [7]. Și roadele acestei munci desfășurate de comuniști nu întîrziau să se arate. Este semnificativă în acest sens acțiunea tinerilor muncitori de la fabrica „Astra"-Arad, care au refuzat în masă, în mai multe rînduri, să participe la instrucție, părăsind în mod demonstrativ fabrica [8].

Acțiunile antirăzboinice, organizate și conduse de partid, erau permanent însoțite de difuzarea pe întreg cuprinsul țării a manifestelor editate de P.C.R. în care masele erau chemate la lupta contra pregătirilor de război, pentru apărarea revoluționară a Uniunii Sovetice [9]. De asemenea, o rodnică propagandă antirăzboinică desfășura P.C.R. și cu ajutorul

---

[1] Arh. st. Brăila, fondul poliției, pachet 61, dos. nr. 2.

[2] Arh. st. Tulcea, fondul prefecturii, dos. MONT/1934 ; Arh. st. Constanța, fondul primăriei, pachet 583, dos. nr. 95 ; Arh. Sf. pop. Constanța, fondul prefecturii, cota gr. 1/1934, dos. nr. 20.

[3] Arh. st. Suceava, fondul prefecturii, dos. nr. 19/1934.

[4] „Cazarma" din ianuarie și aprilie 1934 ; vezi și Arh. st. Piatra Neamț, fondul prefecturii, arh. 52, vol. I/1934, fila 8.

[5] Cercurile guvernante ale burghezici și moșierimii acordau o mare atenție instrucției prelimitare, considerată de ele o formă importantă de pregătire în spirit războinic a tinerilor între 18 și 21 de ani.

[6] Arh. C.C. al P.M.R., fond 1, dos. nr. 111, fila 124.

[7] Ibidem.

[8] Ibidem, fond 11, dos. nr. 2 819, filele 214—216.

[9] Ibidem, fond 1, dos. nr. 166, filele 29, 30 ; fond 3, dos. nr. 610, filele 289, 292 ; fond 3, dos. nr. 620, filele 141, 181 ; fond 5, dos. nr. 890, fila 242 ; fond 8, dos. nr. 1 769, filele 427, 430, 431 și 434 ; fond 13, dos. nr. 3 456, fila 42 ; fond 25, dos. nr. 4 178, filele 11, 137, 138, 142 și 149. Arh. st. Brăila, fondul poliției, pachet 61, dos. nr. 4.

www.dacoromanica.ro

organelor sale de presă legale, al căror număr a crescut în anii 1934—1937.

Pentru a putea desfășura cu mai mult succes campania antirăzboinică, P.C.R. a organizat încă în primele luni ale anului 1934, în pofida terorii crîncene și a represiunilor exercitate de către autorități, o serie de adunări, întruniri, manifestații și demonstrații ale maselor largi muncitoare. Astfel, la 11 februarie 1934, în sala „Barasseum" din capitală a avut loc o adunare la care au participat peste 800 de persoane, majoritatea muncitori ceferiști și din alte întreprinderi. Participanții au ascultat cuvîntul scriitorului N. D. Cocea, care, pe tema „Nori în Extremul Orient", a făcut o documentată expunere antirăzboinică, pentru pace[1]. Scandînd lozinci antimilitariste, participanții au manifestat minute în șir pentru pace. Intervenind, poliția a efectuat peste 70 de arestări[2]. În chip asemănător a fost reprimată și manifestația din 18 august a muncitorilor de la „Malaxa", care, împreună cu muncitorii din alte fabrici, au demonstrat pe stradă, în vecinătatea gării Obor, purtînd steaguri roșii și scandînd „Trăiască P.C.R. !", „Jos industria de război !"[3].

În multe cazuri, autoritățile refuzau să autorizeze ținerea unor întruniri, așa cum s-a întîmplat, de pildă, cu întrunirea convocată de Comitetul antifascist și antirăzboinic al femeilor pentru 15 august 1934, în grădina cinematografului „Izbînda" din capitală. Nemulțumiți de această hotărîre arbitrară, participanții au organizat spontan manifestații de stradă, scandînd lozincile „Jos războiul !", „Jos cheltuielile militare și înarmările de război !" și ripostînd încercărilor brutale ale poliției de a dizolva manifestația și de a-i aresta pe organizatori[4].

Importante acțiuni antirăzboinice au fost organizate și în celelalte orașe ale țării. Așa, de pildă, participanții la Congresul funcționarilor particulari, deschis la Iași la 5 august 1934, au înfierat în cuvîntul lor politica de înarmare febrilă a țării pe spinarea maselor muncitoare, cerînd să se pună capăt pregătirilor de război[5]. La Arad, Comisia locală a sindicatelor întrunită la 21 octombrie 1934 a adoptat, sub puternica presiune a maselor muncitorești, o rezoluție în care se sublinia că „muncitorimea arădeană își manifestă dorința ei cea mai vie pentru pace cu toate popoarele și ura cea mai înverșunată împotriva războiului și a dictaturii fasciste"[6].

Sub semnul luptei împotriva războiului s-au desfășurat și la Cluj puternice manifestații la care, alături de muncitori, au participat și intelectuali cu vederi înaintate, studenți, oameni ai muncii romîni și cei aparținînd minorităților naționale. Aceste manifestații au luat forma unor acțiuni de masă cu ocazia exercițiilor de „apărare antiaeriană", organizate de autorități în piața Mihai Viteazul, la 16 iulie 1934, cînd acestea au dat ordin ca după ora 9 seara nimeni să nu mai umble pe stradă

[1] Arh. C.C. al P.M.R., fond 25, dos. nr. 4 178, filele 62 și 80.
[2] „Scînteia", an. IV, din martie 1934.
[3] Arh. CC. al P.M.R., fond 95, dos. nr. 445/4 129, fila 3.
[4] Ibidem, fond 25, dos. nr. 4 178, fila 155.
[5] Ibidem, fond 8, dos. nr. 1 759, filele 60 și 62.
[6] Ibidem, fond 72, dos. nr. 6 856, filele 10, 11, 13, 14, 16 și 17.

www.dacoromanica.ro

şi toate luminile să fie camuflate. Pentru a dejuca aceste planuri, la indicaţia Comitetului regional P.C.R., celulele de partid şi ale U.T.C. din fabrici, uzine şi facultăţi au organizat în întregul oraş marşuri pe stradă, participanţii purtînd făclii aprinse şi ripostînd încercărilor brutale ale poliţiei de a-i împrăştia şi aresta[1].

Pentru a putea organiza cu mai mult succes lupta maselor împotriva războiului, P.C.R. a luat iniţiativa înfiinţării în iulie 1934 a Comitetului antifascist şi antirăzboinic, comitet ce a activat cu bune rezultate în perioada următoare, bucurîndu-se de simpatia maselor din întreaga ţară[2]. Activitatea desfăşurată de noua organizaţie a căpătat în curînd chiar aprecierea Comitetului mondial de luptă împotriva fascismului şi războiului, care într-o telegramă adresată acesteia scria: „Urmărim cu interes desfăşurarea mişcării în ţara voastră, pe care guvernul încearcă să o distrugă. Sîntem fericiţi că lucraţi activ pentru menţinerea legalităţii mişcării noastre"[3].

Acţiuni deosebit de importante a întreprins şi comitetul de iniţiativă pentru organizarea femeilor muncitoare şi intelectuale în comitete de acţiune contra fascismului şi a războiului, care, în perioada 14—24 iulie 1934, a organizat conferinţe, întruniri, publicarea în presă a unor proteste contra pregătirilor de război. Cu acele prilejuri au fost alese şi delegatele femeilor din ţara noastră pentru Congresul mondial al femeilor împotriva războiului, congres ce s-a desfăşurat la Paris între 4 şi 6 august 1934[4]. Comitetul a elaborat şi difuzat în mase un manifest în care se sublinia: „Unite, alături de femeile din lumea întreagă, să ne strîngem rîndurile în apărarea alor noştri..."[5].

În condiţii în care masele, în pofida terorii, îşi manifestau tot mai deschis simpatia faţă de Uniunea Sovietică, P.C.R. a înfiinţat în iulie 1934 organizaţia „Amicii U.R.S.S."[6]. În jurul acestei organizaţii s-au grupat masele largi muncitoare exprimînd poziţia înaintată a opiniei publice din Romînia, care cerea cu insistenţă stabilirea de legături prieteneşti cu Uniunea Sovietică, „...a cărei forţă colosală — după cum sublinia «Lupta de clasă» — creşte pe fiecare zi pe arena internaţională şi se afirmă cu orice ocazie hotărît, ca strajă a păcii şi contra oricăror războaie imperialiste de cucerire şi reîmpărţire a lumii"[7].

Existenţa unei largi opinii antifasciste şi antirăzboinice în sînul maselor largi muncitoare a constituit terenul pe care P.C.R., în pofida tuturor măsurilor de teroare şi a provocărilor puse la cale de guvernanţi,

---

[1] Arh. C.C. al P.M.R., fond 25, dos. nr. 4 185, fila 66; „Scînteia", an. IV, din 14 august 1934. Pentru detalii vezi I. Babici, *Aspecte din lupte antifascistă a studenţimii din Cluj în perioada 1933—1937*. „Analele Institutului de istorie a partidului de pe lîngă C.C. al P.M.R.," nr. 3, 1956, p. 154.

[2] Arh. C.C. al P.M.R., fond 25, dos. nr. 4 178, fila 75.

[3] Ibidem, dos. nr. 4 177, fila 217.

[4] Ibidem dos. nr. 4 171, fila 77; dos. nr. 4 178, fila 127.

[5] Ibidem, dos. nr. 4 170, fila 45.

[6] Pentru detalii, vezi Titu Georgescu, *Activitatea asociaţiei „Amicii U.R.S.S." în anul 1934*, „Analele Institutului de istorie a partidului de pe lîngă C.C. al P.M.R.", nr. 4, 1955, p. 58—73.

[7] „Lupta de clasă" din iulie-august 1934.

www.dacoromanica.ro

a organizat și în anul 1934, ca în fiecare an, sărbătorirea zilelor de 1 August[1] și 7 Noiembrie. Aceste zile erau prilejuri deosebite de mobilizare de către partid a maselor la lupta împotriva fascismului și a pregătirilor de război, pentru apărarea suveranității și independenței naționale a Romîniei, precum și pentru apărarea primului stat muncitoresc-țărănesc din lume, pentru popularizarea măreților realizări pe care țara socialismului victorios le înfăptuia. „Popularizarea largă a realizărilor Uniunii Sovietice, demascarea minciunilor și calomniilor prin care dușmanii socialismului încercau să ponegrească Puterea sovietică — subliniază tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej — a fost întotdeauna o parte importantă a politicii partidului nostru, un mijloc dintre cele mai puternice de a arăta maselor perspectivele luminoase pe care socialismul le deschide poporului muncitor"[2].

Sînt semnificative în acest sens întrunirile și demonstrațiile antirăzboinice organizate cu prilejul zilei de 1 August 1934 la Atelierele C.F.R.-„Griviția", la fabricile „Malaxa", „Lemaître", „Wolf", „Titan", „Metalo", „Mociornița", „Regie" din capitală, ca și la fabricile și uzinele din alte centre ale țării[3]. La „Malaxa", de pildă, la chemarea celulei de partid, muncitorii au ținut în curtea fabricii o întrunire, după care, încolonați, purtînd steaguri roșii, scandînd lozincile „Jos războiul"!, „Jos fascismul"!, „Vrem pace!" au pornit spre fabrica „Titan" spre a-i antrena și pe tovarășii lor de acolo la o demonstrație antirăzboinică[4]. Coloanei demonstranților i s-a alăturat pe parcurs și un mare număr de țărani muncitori ce se întorceau din oraș la casele lor din comunele învecinate, încadrîndu-se în acțiunea organizată de muncitori[5]. În timp ce demonstrația era în plină desfășurare, au intervenit două patrule de jandarmi care au deschis focul și au procedat pe loc la arestarea unui mare număr de participanți[6]. La fel au reprimat autoritățile și întrunirea antirăzboinică organizată în aceeași zi la ieșirea din schimb de feroviarii de la „Griviția", împreună cu textiliștii de la fabricile vecine[7]. La fabrica metalurgică „Metalo", celula de partid a organizat o întrunire sub lozincile „Vrem mărire de salariu, nu război!", „Jos războiul!", întrunire în cadrul căreia a fost votat textul unei moțiuni ce condamna pregătirile de război ale guvernului[8]. Puternice acțiuni au fost organizate de asemenea la fabricile „Wolf' și R.M.S. din capitală[9]. La Iași, la atelierele C.F.R.-„Nicolina", la fabricile „Țesătura", „Socola", S. A. „Textila-Copou", precum și în facultăți, la acțiunile organizate de comuniști au

[1] Zi proclamată pe plan internațional ca zi de luptă împotriva războiului. Ea amintea de ziua izbucnirii primului război mondial imperialist.

[2] Gh. Gheorghiu-Dej, *Articole și cuvîntări. 1959 — 1961*, București, Edit. politică, 1961, p. 434.

[3] Arh. C.C. al P.M.R., fond 1, dos. nr. 165, fila 252; dos. nr. 176, fila 2.

[4] „Scînteia", an IV, din 15 septembrie 1934.

[5] Ibidem.

[6] Ibidem.

[7] Arh. C.C. al P.M.R., fond 1, dos. nr. 165, fila 251; dos. nr. 176, fila 2.

[8] „Scînteia", an. IV, din 14 august 1934.

[9] Arh. C.C. al P.M.R., fond 1, dos. nr. 165, fila 252; dos. nr. 176, fila 2; vezi și „Scînteia" an. IV, din 14 august 1934.

www.dacoromanica.ro

participat un mare număr de muncitori și intelectuali[1]. La Tg.-Mureș, în timpul grevei generale de solidaritate cu lucrătorii de la fabrica „Székely și Roti" din iulie 1934, muncitorii au protestat împotriva intenselor pregătiri de război[2].

Puternica stare de spirit antifascistă și antirăzboinică a maselor muncitoare, crescută în intensitate sub impulsul luptelor eroice ale ceferiștilor și petroliștilor din 1933 și al procesului conducătorilor acestor lupte, a constituit unul dintre factorii de seamă care au determinat reluarea relațiilor diplomatice cu Uniunea Sovietică. Deși n-au renunțat la planurile lor agresive, criminale, cercurile reacționare ale burgheziei și moșierimii romîne au trebuit să țină cont de prestigiul crescînd al Uniunii Sovietice, de dorința unanimă a poporului romîn care cerea legături prietenești cu U.R.S.S. și să accepte, în primăvara anului 1934, stabilirea de legături diplomatice cu aceasta.

După stabilirea noilor raporturi diplomatice nu s-a petrecut nici o schimbare vizibilă spre bine în atitudinea cercurilor guvernante din Romînia față de Uniunea Sovietică; dimpotrivă, în perioada următoare ele au continuat să desfășoare aceeași propagandă deșănțată de calomniere a Uniunii Sovietice. Ele au ajuns, de pildă, pînă la interzicerea eliberării pașapoartelor și punerea sub urmărire, în vederea arestării, a celor 60 de delegați, membri ai asociației „Amicii U.R.S.S." din București, Ploiești, Cluj, Iași, Botoșani, Pitești, Sibiu etc. care ceruseră permisiunea de a participa, cu prilejul zilei de 7 Noiembrie, la festivitățile de la Moscova, pentru a cunoaște mai bine realizările epocale ale statului sovietic[3].

În perioada următoare reluării raporturilor diplomatice cu U.R.S.S., masele muncitoare au continuat să lupte împotriva pregătirii războiului criminal antisovietic, pentru apărarea primului stat socialist, împărtășind punctul de vedere al Partidului Comunist din Romînia, care arăta că numai „lupta revoluționară a maselor muncitoare din Romînia, alături de cele din lumea întreagă, contra războiului reprezintă singurul obstacol serios în drumul războiului imperialist hrăpăreț și acea forță care, stînd cu vigilență la post, gata pentru apărarea statului proletar, poate să impună burgheziei romîne imperialiste respectarea tratatelor cu U.R.S.S."[4].

★

Desfășurînd cu intensitate acțiunea de făurire a unității clasei muncitoare în vederea închegării frontului popular antifascist și antirăzboinic, P.C.R. a organizat și condus în anul 1935 numeroase lupte greviste pentru satisfacerea revendicărilor muncitorești, împotriva fascismului și războiului. Demascînd politica guvernanților de pregătire furibundă a războiului, „Scînteia" sublinia: „Pregătindu-se în friguri de război, burghe-

[1] Arh. C.C. al P.M.R., fond 1, dos. nr. 165, fila 276; fond 8, dos. nr. 1 614, fila 160.

[2] Ibidem, fond 1, dos. nr. 58, fila 303; fond 11, dos. nr. 2 820, fila 114; vezi și „Scînteia", an. IV, din 1 august 1934.

[3] Arh. C.C. al P.M.R., fond 16, dos. nr. 3 831, filele 29, 30; fond 24, dos. nr. 4 153, filele 1, 23; vezi Titu Georgescu, *Activitatea asociației „Amicii U.R.S.S." în anul 1934*, „Analele Institutului de istorie a partidului de pe lîngă C.C. al P.M.R.", nr. 4, 1955, p. 67; vezi și „Pravda" din 14 noiembrie 1934.

[4] *Documente din istoria P.C.R. 1934—1937*, vol. IV, București, E.S.P.L.P., 1957, p. 149,

www.dacoromanica.ro

zia scoate bani prin scăderi de salarii și concedieri, amenzi, biruri și împrumut forțat"[1].

În februarie 1935 a izbucnit puternica acțiune grevistă a muncitorilor de la „Haug", cu care s-au solidarizat, la chemarea organizației P.C.R. a capitalei, și muncitorii altor întreprinderi[2]. În aceeași lună, intră în grevă minerii de la Anina[3], apoi textiliștii din Buhuși. Este important de subliniat faptul că atît acestor acțiuni greviste, cît și altora asemănătoare, muncitorii le-au imprimat, potrivit indicațiilor P.C.R., un puternic caracter antifascist și antirăzboinic. Semnificativă în acest sens este acțiunea muncitorilor de la fabrica „Astra" din Brașov, care, intrînd în octombrie 1935 în grevă, au întîrziat realizarea producției de război pe anul 1935[4].

Continuînd tradițiile lui februarie 1933, însemnate acțiuni au desfășurat muncitorii ceferiști; cei din București, Iași, Pașcani, Tr.-Severin, Constanța, Focșani etc.au protestat și refuzat achitarea sumelor percepute pentru împrumutul de „înzestrare"[5]; în centrele ceferiste din Moldova, Dobrogea și Oltenia, tinerii feroviari s-au opus cu dîrzenie instrucției premilitare[6], iar în alte centre, ca Timișoara, Cluj, Brașov, Galați etc., muncitorii s-au împotrivit plătirii unor sume pentru „Fondul de aviație C.F.R."[7].

În numeroase centre din țară muncitorii, mobilizați de partidul comunist, participau activ în fruntea celorlalte mase de oameni ai muncii la demonstrațiile antirăzboinice. La Pașcani, de pildă, peste 2 000 de muncitori, încolonați, au demonstrat în fața primăriei la începutul lunii februarie, sub lozincile „Jos fascismul!", „Jos războiul!"[8]. În capitală, la 1 septembrie, pe șoseaua Vitan, asupra coloanei de muncitori care manifestau pentru pace, purtînd steaguri roșii și scandînd lozinci antirăzboinice, s-a năpustit cu brutalitate poliția, operînd numeroase arestări.

Importante acțiuni, avînd — pe lîngă scopurile lor obișnuite antimoșierești — și un pronunțat caracter antirăzboinic, au desfășurat și țăranii. Astfel, în comuna Mihai Viteazul (jud. Turda) țăranii s-au opus în repetate rînduri execuțiilor silite, alungîndu-i pe jandarmi, protestînd contra cheltuielilor de război[10]. Acțiuni asemănătoare au avut loc și în comunele Bucșani, Bănești, Cocorăști-Mislea de pe Valea Prahovei, Drăgășani (Vîlcea) și în alte locuri[11].

---

[1] „Scînteia", an. V, din 3 februarie 1935.

[2] Vezi G. Horja, *Greva metalurgiștilor de la fabrica „Haug" — București din anul 1935*, „Analele Institutului de istorie a partidului de pe lîngă C.C. al P.M.R." nr. 5,1961, p. 69 și urm.

[3] Arh. C.C. al P.M.R., fond 5, dos. nr. 813, filele 270—272.

[4] Ibidem.

[5] Ibidem, fond 10, dos. nr. 2 768, filele 268—271; fond 74, dos. nr. 7 198, fila 1; vezi și „Scînteia", an. V, din 31 ianuarie 1935.

[6] „Tînărul leninist" din mai 1935.

[7] „Muncitorul căilor ferate" din septembrie 1935.

[8] „Scînteia", an. V, din 10 februarie 1935.

[9] Arh. C.C. al P.M.R., fond 3, dos. nr. 610, fila 310.

[10] „Scînteia", an. V, din 25 martie 1935.

[11] „Scînteia Prahovei" din 25 septembrie 1935; vezi și Arh. st. București, fond Președinția Consiliului de Miniștri, dos. nr. 351/1935, filele 11—12.

www.dacoromanica.ro

Tot mai activ în lupta pentru propășirea democratică a țării, contra pregătirilor de război, pentru apărarea Uniunii Sovietice au participat intelectualii legați de popor. În pofida măsurilor de teroare ale guvernului, la începutul anului 1935 se pun bazele Societății pentru întreținerea raporturilor culturale cu Uniunea Sovietică[1], din rîndurile căreia au făcut parte numeroși intelectuali[2].

O formă importantă de manifestare a stării de spirit antirăzboinice a maselor a constituit-o organizarea unor acțiuni și greve parțiale împotriva aplicării reținerilor pentru împrumutul de înarmare[3]. Atunci cînd patronii adresau muncitorilor cunoscuta lozincă: „Cine nu semnează[4] n-are ce căuta în atelier și va fi concediat!", aceștia se ridicau la luptă contrapunînd lozinca: „Pentru încetarea imediată a oricărei reținere din salar, cum sînt împrumutul forțat, amenzile etc."[5].

Luptei antirăzboinice a maselor muncitoare i se alăturau și acțiunile organizate de partid atît în armată, cît și în rîndurile tinerilor premilitari și recruți. „Munca antimilitaristă trebuie să fie pe primul plan"[6] — sublinia unul dintre organele de presă ale U.T.C. Sub conducerea celulei de partid, în regimentul 32 obuziere din Satu-Mare au avut loc acțiuni repetate de luptă împotriva traiului insuportabil din cazarmă, împotriva pregătirilor intense de război[7]. Asemenea acțiuni au avut loc, de asemenea, în rîndul soldaților de pe linia ferată strategică Ilva Mică-Vatra Dornei, de pe șoseaua în construcție Movila-Constanța, în regimentele 81 infanterie-Dej, 14 infanterie-Roman, 89 infanterie-Brașov, tancuri-Tîrgoviște și în multe alte locuri[8]. Pe terenurile de instrucție erau adesea răspîndite manifeste antirăzboinice. Așa, de pildă, la 23 și 28 iunie 1935, pe terenurile de instrucție „Bariera Vergului" și „Vatra Luminoasă" din București au fost difuzate numeroase asemenea manifeste editate de P.C.R., precum și de U.T.C.[9] și de alte organizații revoluționare. „Noi ne solidarizăm cu lupta muncitorilor și țăranilor din toată lumea împotriva fascismului și războiului. Jos instrucția premilitară!", se spunea într-unul din manifeste[10].

Importante acțiuni antirăzboinice aveau loc în rîndul tinerilor muncitori. Sub lozinca: „Nu vrem să fim pregătiți de război!"[11], ucenicii anului IV de la Atelierele C.F.R. „Grivița" din capitală părăseau adesea în chip demonstrativ cîmpul de instrucție. Acțiuni asemănătoare s-au desfășurat și în Iași, Tg.-Mureș, Moreni etc. Refuzînd să se supună in-

---

[1] Această organizație continua activitatea „Amicilor U.R.S.S.", interzisă de guvern prin decretul din 25 noiembrie 1934.

[2] Vezi, pentru detalii, Titu Georgescu, *art. cit.*, în „Analele Institutului de istorie a partidului de pe lîngă C.C. al P.M.R.", nr. 4, 1955, p. 72—73.

[3] „Scînteia", an. V, din 10 februarie 1935; vezi și A.I.I.P., cota Ab XIX—3, inv. 842.

[4] Este vorba de semnarea de către muncitori a consimțămîntului de a plăti împrumutul pentru „înzestrare".

[5] „Scînteia", an. V, din ianuarie 1935; vezi și A.I.I.P., cota A XIX—2, inv. 815.

[6] „Buletinul C.C. al U.T.C." din iunie 1935.

[7] „Cazarma" din martie 1935.

[8] „Scînteia Prahovei" din 20 iulie 1935 și „Cazarma" din martie 1935.

[9] Arh. C.C. al P.M.R., fond 3, dos. nr. 620, filele 212—214.

[10] Ibidem, fond 8, dos. nr. 1 777, filele 43, 53, 54.

[11] „Tînărul leninist" din mai 1935.

www.dacoromanica.ro

structiei premilitare, tinerii muncitori de la subcentrul „Spiru Haret" din Iași au părăsit în mai multe rînduri locul de instrucție, protestînd împotriva pregătirilor de război, împotriva condițiilor neomenești de muncă și de trai[1]. La Tg.-Mureș, acțiunile tinerilor muncitori au avut un ecou deosebit și în rîndurile tinerilor din satele din jur[2].

O muncă susținută desfășurau comuniștii pentru atragerea tinerilor săteni din întreaga țară la lupta antimilitaristă. În comunele Bădești (jud. Muscel), Bradu (jud. Argeș) și în numeroase alte comune din județele Roman, Ilfov, Constanța, Alba etc., tinerii țărani au părăsit în repetate rînduri terenul de instrucție, manifestîndu-și indignarea față de intensele pregătiri de război[3]. Sînt de asemenea semnificative cazurile tot mai dese de neprezentare a tinerilor la recrutare. Rapoartele autorităților semnalau, de pildă, în anul 1935 numai în orașul Alba Iulia 301 de asemenea cazuri[4].

Printre elevi și studenți chemările comuniștilor aveau de asemenea un ecou puternic. Manifestele editate de U.T.C. erau difuzate din mînă în mînă în școlile și facultățile din capitală, din Cluj, Iași și din alte locuri[5]. La începutul lunii iunie, tinerii premilitari de la subcentrul „Mihai Viteazul" din București, chemați la ordin pentru neparticipare la ședințele de instrucție, au părăsit în chip demonstrativ locul de adunare, intonînd „Internaționala"[6]. Semnificative au fost, în cursul anului 1935, acțiunile organizate de către P.C.R. cu prilejul zilelor de 1 August și 7 Noiembrie. Așa, de pildă, în capitală, la 1 August, un grup de muncitori a lansat pe Dîmbovița, de la stăvilarul „Ciurel", cîteva plute purtînd steaguri roșii și lozinci antifasciste și antirăzboinice și care au trecut, în plină zi, prin centrul orașului[7].

Numărul mare de acțiuni antirăzboinice organizate în cursul anului 1935 dovedea faptul că masele înțelegeau tot mai mult și răspundeau prin lupta lor sarcinilor pe care, din adîncă ilegalitate, P.C.R. le adresa tuturor celor ce militau pentru obținerea unor condiții de muncă și de trai omenești, pentru libertate, pentru democratizarea țării, împotriva fascismului și a pregătirilor criminalului război antisovietic. Aceasta a făcut ca în anii următori masele să se ralieze cu și mai multă hotărîre liniei politice a partidului comunist, să urmeze în lupta lor prețioasele indicații ale acestuia.

★

[1] Arh. C.C. al P.M.R., fond 8, dos. nr. 1 777, f. 280, 281; vezi și „Scînteia", an. V, din iulie 1935.

[2] „Scînteia", an. V, din 24 februarie 1935.

[3] „Cazarma" din august 1935; „Brazda" din mai 1935 și „Farul roșu" din ianuarie 1935; Arh. Sf. pop. Constanța, fondul prefecturii, cota gr. I/1934, dos. nr. 20; Arh. st. Alba-Iulia, fondul poliției orașului Alba-Iulia, dos. nr. 54/1935, fila 879.

[4] Arh. st. Alba-Iulia, fondul poliției orașului Alba-Iulia, pachet 4, dos. nr. 56/1935, fila 23.

[5] Arh. C.C. al P.M.R., fond 3, dos. nr. 620, filele 181, 192—196; dos. nr. 672, fila 19; vezi și „Scînteia", an. V, din iulie 1935.

[6] Arh. C.C. al P.M.R., fond 1, dos. nr. 191, fila 6.

[7] Ibidem, fond 5, dos. nr. 684, fila 8; fond 11, dos. nr. 2 946, filele 321—328; fond 8, dos. nr. 1 680, filele 353, 357, 361, 577 și 578.

www.dacoromanica.ro

Încă din primele zile ale anului 1936, P.C.R. a organizat numeroase acțiuni greviste sub semnul luptei pentru unitatea clasei muncitoare. Valul grevelor a cuprins fabricile „Metalurgia", „Nova", „Klar", „Astra", „Venus", „Voinea", „Talpa" (București), „Irti" (Mediaș), „Iunasz" (Cluj), „Industria lînei" (Timișoara), „Astra", „I.T.A.", (Arad) etc.[1] Acțiunile greviste organizate în această perioadă aveau, pe lîngă caracterul lor economic, revendicativ, și un profund conținut politic antifascist și antirăzboinic. Este semnificativă, în acest sens, greva celor peste 2 000 de muncitori de la fabrica de vagoane „Astra" din Arad, grevă care, totalizînd 73 050 de zile a întîrziat și a stînjenit realizarea comenzilor destinate pregătirilor de război[2].

Muncitorimea ceferistă, păstrînd veșnic trează amintirea lui februarie 1933, se afla în primele rînduri ale acțiunilor revoluționare organizate de P.C.R. Exemplul feroviarilor din Iași și Pașcani, care au refuzat în luna iunie 1936 să primească salariile din care le fuseseră oprite sume pentru măștile de gaze[3] era urmat de ceferiștii din tot mai multe centre. La „Griviția", de pildă, la 27 iunie 1936, peste 3 000 de muncitori s-au adunat în hala mare a atelierelor și au manifestat minute în șir sub lozincile : „Jos reținerile pentru măștile de gaze !", „Jos războiul !"[4]. În chip asemănător, la Arad, Timișoara și în alte centre din Banat, feroviarii au protestat energic contra reținerii din salariile lor a unor sume pentru un medalion reprezentînd semne războinice[5].

Avînd în față exemplul feroviarilor, și celelalte categorii de oameni ai muncii își ridicau protestul tot mai hotărît împotriva cheltuielilor de război, împotriva impunerii forțate a împrumutului de „înzestrare" a țării[6].

P.C.R. a desfășurat permanent o rodnică activitate propagandistică, difuzînd în mase mii de manifeste, în scopul antrenării la luptă antirăzboinică a fiecărui muncitor, țăran muncitor, intelectual, tînăr sau vîrstnic. Și în această luptă comuniștii foloseau orice prilej ivit. La Iași, de pildă, la 2 februarie 1936, în sala cinematografului „Trianon", în timp ce rula filmul sovietic „Drumul vieții", din balcoanele sălii au fost răspîndite etichete purtînd lozincile : „Luptați pentru strîngerea legăturilor de prietenie cu Uniunea Sovietică !", „Fascism înseamnă război !", „Luptați contra fascismului !"[7].

Un însemnat efect propagandistic asupra maselor muncitoare din întreaga țară îl aveau acțiunile inițiate de comuniști pentru șablonarea pe ziduri a lozincilor antirăzboinice, arborarea de steaguri roșii pe clădiri

[1] „Scînteia Prahovei", din 25 ianuarie 1936 ; „Să ne dăm mîinile", din februarie 1936 ; „Metalurgistul", din octombrie 1936 ; „Zorile", din 20 februarie 1936.

[2] Vezi B. Roșu, *Greva muncitorilor fabricii de vagoane „Astra" — Arad din iulie-august 1936*, „Analele Institutului de istorie a partidului de pe lîngă C.C. al P.M.R.", nr. 6, 1959, p. 77.

[3] Arh. C.C. al P.M.R. fond 8, dos. nr. 1 694, fila 607 ; vezi și Arh. st. Iași, fond 279, dos. nr. 10/1936, filele 227, 242, 264.

[4] „Scînteia", an. VI, din 1 august 1936.

[5] Arh. C.C. al P.M.R., fond 5, dos. nr. 979, fila 119.

[6] Arh. st. Constanța, fondul Casei asigurărilor sociale, pachet 221/1936, dos. nr. 171, f. 96, 97, 110—112.

[7] Arh. C.C. al P.M.R., fond 8, dos. nr. 1 684, f. 200, 201, 373, 711, 713.

www.dacoromanica.ro

și pe sîrmele telefonice, difuzarea de manifeste etc.[1]. La București, de pildă, pe terasamentul aflat la ieșirea imediată a trenurilor din Gara de Nord, echipe de tineri șablonau periodic asemenea lozinci ca „Jos războiul !", „Trăiască U.R.S.S. !", „Jos fascismul !", „Trăiască pacea !", fără ca autoritățile să-i poată descoperi[2].

Pentru pregătirea maselor de tineri premilitari și recruți în spirit antirăzboinic, P.C.R. a inițiat mereu forme noi. Răspunzînd chemărilor celulei P.C.R., soldații garnizoanei Depozitului central de muniții din București au făcut în mai multe rînduri demonstrații de protest, ieșind în masă la raport[3]. Acțiunile antirăzboinice căpătau an de an o eficacitate tot mai mare și la sate. Tinerii premilitari absentau repetat de la orele de instrucție, recruții refuzau să se prezinte la încorporare. În comuna Gîrba Mare (jud. Mehedinți), de exemplu, tinerii premilitari nu frecventau orele de instrucție și refuzau sistematic să se supună ordinelor[4]. Puternica stare de spirit antirăzboinică întreținută între țărani făcea autoritățile administrative și jandarmerești să privească cu îngrijorare la ceea ce se petrecea în mai toate regiunile țării. „Ceea ce este și mai regretabil — consemna o notă din 14 noiembrie 1936 a Prefecturii județului Buzău — este faptul că printre cei ce nu se supun chemărilor militare sînt și fii de funcționari și ai intelectualilor din comune"[5].

Încorporați împotriva voinței lor, tinerii, pe măsură ce celulele de partid din cazărmi îi antrenau în diverse acțiuni, se raliau tot mai hotărît luptei pentru îmbunătățirea condițiilor lor de trai, contra pregătirilor de război, pentru pace. Mobilizați de comuniștii din Regimentul 2 transmisiuni din Iași, de pildă, tinerii recruți au refuzat în repetate rînduri să se supună ordinelor comandanților, manifestîndu-și fățiș starea de spirit antirăzboinică[6].

În centrele de pregătire premilitară, cărora autoritățile le acordau toată atenția, P.C.R., prin activiștii săi, desfășura o susținută activitate pentru crearea climatului de luptă antirăzboinică. Din Constanța, de pildă, rapoartele autorităților consemnau cu îngrijorare creșterea intensității acțiunilor de nesupunere și protest ale tinerilor premilitari[7]. În Valea Jiului, neprezentîndu-se la convocare de mai multe ori, tinerii premilitari au fost chemați la Vulcan pentru instrucție, în zilele de 22 26 octombrie, sub sancțiunea îndepărtării lor din serviciu. „Toate exploatările vor impune angajaților — preciza circulara nr. 100 a direcțiunii minelor societății « Petroșani » —, atît instructorii, cît și tinerii premilitari, satisfacerea acestei concentrări, sub sancțiunea de-a nu mai fi primiți la lucru decît cu dovadă că au satisfăcut această concentrare"[8].

---

[1] Arh. C. C. al P.M.R. fond, 1, dos. nr. 166, f. 169, 184, 185, 186; fond 3, dos. nr. 610, filele 377, 379, 382; fond 5, dos. nr. 1 153, fila 131; fond 25, dos. nr. 4 195, fila 78.

[2] Ibidem, fond 25, dos. nr. 4 195, fila 157.

[3] „Steagul roșu" din 1 octombrie 1936.

[4] Arh. st. Tr.-Severin, fondul prefecturii, dos. nr. 4, inv. nr. 107/1936.

[5] Arh. st. Buzău, fondul prefecturii, inv. 1 337, dos. nr. 225/1936.

[6] Arh. C.C. al P.M.R., fond 3, dos. nr. 620, filele 256, 257, 258, 261—263.

[7] Arh. Sf. pop. Constanța, fondul prefecturii, cota gr. III/1936, dos. nr. 34.

[8] Arh. st. Petroșani, fondul societății miniere „Petroșani", dos. nr. 3/1936, fila 39.

www.dacoromanica.ro

Răspunzînd necesității întăririi mișcării antirăzboinice, organizînd și conducînd această luptă, P.C.R. s-a dovedit apărătorul devotat al intereselor vitale ale maselor, purtătorul celor mai înalte idealuri de luptă ale acestora. „Comuniștii vor fi în primele rînduri ale luptătorilor pentru apărarea păcii — sublinia „Lupta de clasă" —, vor susține cu toate forțele lor orice acțiune pentru apărarea acestui bun al omenirii — pacea"[1].

În scopul mobilizării maselor largi de oameni ai muncii la lupta contra fascismului și a pregătirilor de război, partidul comunist a încredințat sarcini de mare răspundere organizațiilor sale de masă legale sau aflate sub influența sa : Blocul democratic, Madosz-ul, Frontul studențesc democrat, Frontul Plugarilor etc. Pe linia luptei pentru constituirea unui front comun de luptă împotriva fascismului și războiului, P.C.R. a reușit să obțină importante succese cu prilejul alegerilor parlamentare parțiale din februarie 1936, alegeri în care forțele democratice au ieșit învingătoare[2]. „Succesul forțelor democratice în aceste alegeri — subliniază tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej — a dovedit justețea punctului de vedere al partidului nostru, că împrejurările obiective din Romînia permiteau închegarea unui larg front popular antifascist bazat pe frontul unic muncitoresc, care ar fi putut stăvili drumul fascismului"[3].

Succesele obținute de forțele democratice în aceste alegeri constituiau o expresie a voinței de pace a maselor, care se împotriveau pregătirilor criminalului război antisovietic, căci programul electoral cu care forțele democratice s-au prezentat în alegeri conținea, între altele, lozinca : „Contra politicii de război, pentru pace !"[4].

Potrivit indicațiilor P.C.R., în munca de pregătire a acțiunilor revoluționare erau incluse întotdeauna și sarcinile luptei antirăzboinice. La București, la 13 martie 1936, peste 1 500 de cetățeni, chemați de organizațiile antifasciste, au manifestat în centrul orașului pentru pace, purtînd pancarte cu lozincile : „Jos războiul !", „Vrem pace !". Intervenind cu brutalitate, poliția a operat numeroase arestări în rîndul participanților la această acțiune[5].

În cursul anului 1936, la congresele, adunările și întrunirile muncitorești au fost adoptate o serie de moțiuni antirăzboinice pentru apărarea primului stat socialist din lume. Astfel, la 23 ianuarie, la București, în cadrul unei adunări organizate de Frontul studențesc democrat, participanții au adoptat textul unei moțiuni antirăzboinice, iar apoi, încolonați, au parcurs Calea Victoriei scandînd : „Jos războiul !", „Jos fascismul !", „Trăiască lupta antifascistă și antirăzboinică !"[6]. În același fel, la 31 mai,

[1] „Lupta de clasă" din august-septembrie 1936.

[2] Pentru detalii, vezi Gh. Ioniță, *Succesul forțelor democratice sub conducerea Partidului Comunist din Romînia în alegerile parțiale din februarie 1936*, „Analele Institutului de istorie a partidului de pe lîngă C.C. al P.M.R.", nr. 5, 1961, p. 62.

[3] Gh. Gheorghiu-Dej, *Articole și cuvîntări*, ed. a IV-a, București, E.S.P.L.P., 1955, p. 18.

[4] *Documente din istoria P.C.R. 1934—1937*, vol. IV, București, E.S.P.L.P., 1957, p. 409 ; vezi Arh. C.C. al P.M.R., fond 25, dos. nr. 4 209, fila 12 ; „Scînteia", an. VI, din 1 august 1936.

[5] Arh. C.C. al P.M.R., fond 1, dos. nr. 193, fila 345 ; vezi și A.I.I.P., cota A XX—9, inv. 933.

[6] Vezi C. Mocanu, *Despre lupta studenților din Romînia împotriva fascismului și războiului hitlerist*, „Analele Institutului de istorie a partidului de pe lîngă C.C. al P.M.R.", nr. 5, 1959, p. 36 ; vezi „Studentul romîn" din 29 februarie 1936 și „Cuvîntul liber" din 1 martie 1936.

www.dacoromanica.ro

al IV-lea Congres al Uniunii muncitorilor din îmbrăcăminte, textile și pielărie, întrunit la București, a votat în unanimitate o rezoluție cu conținut antirăzboinic[1].

Asemenea acțiuni au avut loc și în restul țării. La Turnu-Severin, de pildă, la 16 august, cu toate că secției Mehedinți a Comitetului provizoriu de luptă pentru pace i-a fost interzisă ținerea unei întruniri de protest împotriva pregătirilor de război, totuși, în pofida terorii exercitate de autorități, întrunirea s-a ținut într-o casă particulară, unde vorbitorii au înfierat războiul și modul brutal în care le fusese interzisă ținerea întrunirii[2]. La Brașov, la 21 iunie, în cadrul unei întruniri a ceferiștilor, ținută în sala „Modern", participanții au înfierat de asemenea războiul. „Muncitorimii nu-i trebuie război, ci pîine — spunea unul din vorbitori —, muncitorimea nu vrea fascism, ci democrație". În sală s-a strigat în repetate rînduri: „Jos fascismul", „Jos războiul"[3]. Și muncitorii gălățeni, în cadrul unui miting organizat la 6 septembrie, și-au ridicat protestul împotriva pregătirii războiului de către burghezie și moșierime. În moțiunea adoptată cu acest prilej, ei își afirmau dorința de a apăra pacea, care este „o condiție indispensabilă pentru propășirea și bunăstarea tuturor națiunilor"[4].

Oglindind hotărîrea muncitorilor ceferiști de a-și întări unitatea de acțiune, de a contribui direct, prin lupta lor, la făurirea Frontului popular antifascist și antirăzboinic, masa delegaților participanți la Congresul sindicatelor C.F.R., desfășurat în lunile iulie-august la Brașov, solidarizîndu-se cu delegații comuniști în frunte cu Ilie Pintilie, a impus votarea unei moțiuni prin care sindicatele ceferiste se angajau să lupte împotriva fascismului și a pregătirilor de război[5]. „Față de aceste mari pericole care ne amenință — se spunea în moțiune — Congresul sindicatelor ceferiste hotărăște mobilizarea întregii mase ceferiste în contra pericolului de fascism și război"[6].

În scopul împiedicării de către oamenii muncii a pregătirilor de război, comuniștii au mobilizat masele la acțiune, reușind să îngreuieze și, de multe ori, să stăvilească realizarea unor obiective existente în planurile reacțiunii burghezo-moșierești de pregătire a războiului. Așa a fost, de pildă, atunci cînd, la chemarea comuniștilor, masele din numeroase centre ale țării s-au împotrivit vizionării filmului „Războiul viitor"[7], ceea ce a provocat o mare derută printre autorități. Astfel, la Arad, primăria municipală a avertizat, în mai multe rînduri, conducerile fabricilor și uzinelor din localitate în legătură cu neparticiparea muncitorilor la rularea filmului, indicînd de fiecare dată și măsuri de aducere forțată a acestora la sala în care rula filmul „Războiul viitor"[8]. În același fel,

[1] Arh. C.C. al P.M.R., fond 5, dos. nr. 1 100, fila 79.
[2] Ibidem, fond 1, dos. nr. 201, fila 72.
[3] Ibidem, fond 1, dos. nr. 58, fila 345.
[4] Ibidem, fond 5, dos. nr. 1 068, fila 265.
[5] Ibidem, fond 8, dos. nr. 1 787, fila 746; fond 25, dos. nr. 4 201, fila 133; vezi și „Muncitorul căilor ferate" din iunie 1936.
[6] Arh. C.C. al P.M.R., fond 25, dos. nr. 4 201, fila 133.
[7] Menirea acestui film era să contribuie la instruirea în spirit războinic a celor ce-l vizionau.
[8] Arh. uzinelor textile „30 Decembrie" — Arad, cota XI—443, dos. pe 1936.

www.dacoromanica.ro

printr-un ordin circular al M.A.I. din 25 noiembrie 1936 s-a cerut luarea de măsuri urgente de către Prefectura județului Mehedinți pentru aducerea cu forța a oamenilor din comunele subordonate la acest film, întrucît aceștia refuzau[1].

Eforturile P.C.R. îndreptate în direcția luptei antirăzboinice prindeau zi de zi tot mai mult teren în mase, ajungîndu-se ca spre jumătatea anului 1936 să se contureze tot mai mult ideea constituirii unui front al păcii pe scara întregii țări. Cu acest scop, la 16 iulie a fost convocată la București o mare adunare cetățenească, în cadrul căreia s-a constituit grupul de inițiativă în vederea înființării Comitetului pentru pace din București — secție a Comitetului național pentru pace[2]. Printre participanții la adunare a fost difuzat un apel, care, în zilele următoare, a fost răspîndit în întreaga capitală, în fabrici și uzine, în cartiere. „Chemăm pe toți cetățenii din București, muncitori, meseriași, intelectuali, grupați în partide politice, în organizații profesionale, culturale, sportive sau neorganizați, să organizeze comitete pentru pace în organizațiile din care fac parte, în întreprinderile unde lucrează, pe stradă, cartiere, sectoare, pentru a arăta maselor primejdia iminentă a unui război între popoare și pentru a putea spune un hotărît NU unui război de agresiune"[3]. Apelul chema masele largi să propună și să aleagă delegați pe care să-i trimită la Congresul universal pentru pace ce urma să aibă loc la Bruxelles între 4 și 6 septembrie[4].

Acordînd o mare atenție modului în care se desfășura munca de înființare a secțiilor Comitetului național pentru pace în întreaga țară, P.C.R. sublinia: „Organizațiile de partid, toți comuniștii și toate elementele conștiente și devotate cauzei poporului muncitor trebuie să desfășoare o muncă încordată în mijlocul maselor largi populare pentru organizarea unui front larg de apărare a păcii"[5]. P.C.R. stabilea ca sarcină pentru toate organizațiile de partid sprijinirea acțiunii de formare a comitetelor de front al păcii pe întreaga țară, în cadrul unor adunări cu participarea largă a maselor de oameni ai muncii. „Nici o întreprindere, nici un cartier, nici un oraș, nici un sat să nu rămînă fără comitet de apărare a păcii", sublinia „Lupta de clasă"[6].

Răspunzînd chemărilor P.C.R., în zilele următoare constituirii grupului de inițiativă, în întreaga țară au avut loc adunări cetățenești în cadrul cărora s-au înființat comitete pentru pace. În urma întrunirilor din 30 iulie și 12 august s-a înființat la București Comitetul local al păcii[7]. La el au aderat imediat ceferiștii de la „Grivița", care au și lansat un apel către muncitorii feroviari din întreaga țară, chemîndu-i la unitate de acțiune, pentru pace[8]. Muncitorii de la „Malaxa", „Lemaître", „Vul-

[1] Arh. st. Tr.-Severin, fondul prefecturii, dos. nr. 131/1936.

[2] Arh. C.C. al P.M.R., fond 25, dos. nr. 4 162, filele 22—26; vezi și „Scînteia", an. VI, din 1 septembrie 1936.

[3] Ibidem.

[4] Ibidem.

[5] Ibidem, fond 25, dos. nr. 4 179, fila 261; vezi și „Scînteia", an. VI, din 1 august 1936.

[6] „Lupta de clasă" din august-septembrie 1936.

[7] Arh. C.C. al P.M.R., fond 11, dos. nr. 3 121, fila 32; fond 25, dos. nr. 4 207, fila 48; fond 25, dos. nr. 4 208, filele 2—4; fond 25, dos. nr. 4 179, fila 244.

[8] Ibidem, fond 25, dos. nr. 4 201, fila 48.

www.dacoromanica.ro

can", S.T.B., R.M.S. și din alte centre au aderat de asemenea printre primii la această acțiune. „Zilnic iau ființă în diferite întreprinderi industriale, fabrici și ateliere comitete de acțiune pentru pace", sublinia cu îngrijorare o notă a Direcției generale a poliției din 19 august 1936[1].

P.C.R. a acordat o mare atenție și antrenării tineretului în această acțiune. La București, Brașov, Constanța, Tr.-Severin și în alte localități au fost organizate conferințe ale tineretului sub lozinca „Vrem guvern al păcii !"[2]. În munca cu tineretul, partidul comunist a organizat activitatea Frontului tineretului pentru pace, înființat în București cu prilejul consfătuirii din iulie 1936, front la care aderaseră organizații ale tineretului Blocului democratic, Madosz-ului, Frontului Plugarilor, Frontului studențesc democrat, precum și unele organizații ale tineretului social-democrat și național-țărănist[3]. Cu acțiunea tineretului din București s-au solidarizat, în scurt timp, tinerii din Arad, Botoșani, Brăila, Brașov, Cîmpina, Reșița, Lugoj, Timișoara, precum și din numeroase sate care și-au constituit în unele centre comitete locale de luptă pentru pace[4]. Ei au hotărît chiar convocarea, la 10—15 august, a Conferinței pentru pace a tineretului din Romînia, care însă, din cauza întețirii terorii și a măsurilor polițienești, nu s-a putut desfășura, de altfel cum nu se putuseră desfășura nici lucrările Conferinței pe țară pentru pace, convocată pentru 9 august[5].

Cu acțiunea pentru pace s-au solidarizat și femeile muncitoare din țara noastră, care, la chemarea P.C.R., au constituit Frontul feminin pentru apărarea păcii, elaborînd totodată un apel mobilizator adresat femeilor din întreaga țară. În scurt timp pe adresa frontului au început să sosească adeziuni din partea femeilor din țară. „Noi lucrătoarele de la R.M.S. — scriau muncitoarele de la R.M.S. în adeziunea lor —, citind apelul adresat tuturor femeilor de către frontul feminin pentru apărarea păcii, azi mereu amenințată, aderăm la această acțiune"[6].

Avîntul luptei antirăzboinice a maselor s-a concretizat în trimiterea la Congresul Mondial al Păcii de la Bruxelles[7], în septembrie 1936, a unei numeroase delegații, din care făceau parte Ilie Pintilie, Athanase Joja, Iorgu Iordan, Constanța Crăciun și alții[8].

Adunările de desemnare a delegaților mișcării antirăzboinice din țara noastră la congres s-au desfășurat sub semnul afirmării dorinței arzătoare de pace a maselor largi de oameni ai muncii. În fabrici, uzine, sate, cartiere, școli și facultăți s-au strîns fonduri necesare trimiterii delegaților la congres[9]. De la tribuna congresului, delegații țării noastre

[1] Arh. C.C. al P.M.R., fond 25, dos. nr. 4201, fila 55.

[2] Ibidem, filele 32 și 58.

[3] Ibidem, fila 275.

[4] Ibidem, dos. nr. 4 162, fila 208; fond 25, dos. nr. 4 201, filele 7, 8 și 275.

[5] Ibidem, dos. nr. 4 179, fila 259; dos. nr. 4 162, filele 27—28.

[6] „Scînteia", an VI, din 15 septembrie 1936.

[7] La Congresul pentru pace de la Bruxelles, desfășurat între 4 și 6 septembrie 1936, au participat delegați reprezentînd 35 de țări (vezi broșura *Lupta pentru pace*, Edit. Comitetului romîn pentru pace, 1936).

[8] Arh. C.C. al P.M.R., fond 25, dos. nr. 4 165, filele 185—193; vezi și „Goarna" din ianuarie 1936.

[9] Arh. C.C. al P.M.R., fond 25, dos. nr. 4 201, filele 27, 72—74 și 78; vezi și „Scînteia", an VI, din 1 septembrie 1936.

www.dacoromanica.ro

au înfierat războiul, demascînd pe cei ce-l pregăteau, subliniind că : „Numărul celor care vor pace este covîrşitor şi ei vor putea împiedica războiul dacă vor lupta unit într-un front unic al păcii, în modul cel mai activ"[1].

Întoarcerea în ţară a delegaţilor ţării noastre la congres a prilejuit organizarea unor entuziaste adunări populare, cu prilejul cărora, la chemarea P.C.R., masele au manifestat puternic împotriva fascismului şi a pregătirilor de război[2]. În decursul acestor acţiuni s-au pus bazele Comitetului romîn al Reuniunii universale pentru pace, al cărui preşedinte de onoare a fost ales Nicolae Titulescu. Alegerea sa s-a făcut la scurt timp după ce fusese demis din funcţia de ministru de externe, ca urmare a acţiunilor pe care, în calitate de demnitar al statului burghezo-moşieresc, le întreprinsese pentru susţinerea politicii de pace a Uniunii Sovietice[3]. Alături de Nicolae Titulescu, din conducerea Comitetului romîn al R.U.P. au făcut parte şi dr. Petru Groza, Mihail Sadoveanu, C. I. Parhon, M. Ralea, Geo Bogza, Demostene Botez ş. a.[4] Pentru popularizarea dezbaterilor şi a hotărîrilor Comitetului mondial al R.U.P., organ înfiinţat cu prilejul Congresului de la Bruxelles, în ţara noastră a fost difuzat „Buletinul internaţional de informaţii", apărut la 12 octombrie 1936. Buletinul a publicat în primul său număr şi unele ecouri ale congresului asupra opiniei publice din ţara noastră[5].

În presa de partid, în presa organizaţiilor de masă ale partidului comunist, precum şi în unele publicaţii[6] apărute special cu acest prilej, P.C.R. a dat o înaltă apreciere felului în care Congresul de la Bruxelles abordase problemele păcii şi războiului. „Congresul păcii din Bruxelles — sublinia « Scînteia » — a fost congresul apărătorilor culturii, civilizaţiei şi umanităţii"[7].

Sub semnul luptei împotriva războiului, pregătit cu febrilitate de reacţiune, P.C.R. a hotărît pentru 20 decembrie 1936 organizarea de către Comitetul naţional al păcii a unei mari întruniri pentru pace, în sala „Marna" din capitală, sub lozincile : „Nici un ban pentru pregătirea războiului !", „Formarea unui guvern decis să apere pacea alături de U.R.S.S. şi toate popoarele iubitoare de pace !". Vestea interzicerii de către autorităţi a acestei mari întruniri a fost primită cu revoltă de mase ; încolonate, purtînd placarde ce conţineau lozinci ca „Jos fascismul şi războiul !", „Vrem pace !", „Vrem guvern popular al păcii !", cele au parcurs Calea Griviţei, protestînd cu vehemenţă împotriva măsurilor arbitrare ale autorităţilor de interzicere a întrunirii, afirmîndu-şi dorinţa nestrămutată de a apăra pacea[8]. Această acţiune, desfăşurată la finele

[1] „Scînteia", an. VI, din 15 octombrie 1936.

[2] Arh. C.C. al P.M.R., fond 25, dos. nr. 4 162, fila 98 ; fond 8, dos. nr. 1 645, fila 357 ; vezi „Steagul roşu", din septembrie 1936, şi „Opinia" din 1 septembrie 1936.

[3] Pentru detalii, vezi acad. P. Constantinescu-Iaşi şi I. M. Oprea, *O importantă figură a diplomaţiei europene — Nicolae Titulescu*, „Studii", an. XIV, nr. 6, 1961, p. 1 409—1 434.

[4] Arh. C.C. al P.M.R., fond 1, dos. nr. 134, fila 33.

[5] „Assemblement universel pour la paix", din 12 octombrie 1936, p. 48.

[6] Aşa au fost broşurile *Poporul vrea pace*, *Pacea este în pericol*, *Lupta pentru pace* etc. (vezi Arh. C.C. al P.M.R., fond 25, dos. nr. 4 162, filele 190—191).

[7] „Scînteia", an. VI, din 15 octombrie 1936.

[8] Arh. C.C. al P.M.R., fond 25, dos. nr. 4 162, fila 190.

www.dacoromanica.ro

anului 1936, constituia dovada incontestabilă a forței de luptă și a capacității de organizare a maselor muncitoare, care, dînd viață chemărilor P.C.R., își manifestau cu fermitate dorința de a stăvili pericolul reprezentat de fascism și război. Succesele dobîndite de mișcarea antirăzboinică din țara noastră în decursul anului 1936, an deosebit de bogat în asemenea acțiuni, au constituit terenul pe care și în anul 1937, folosind experiența prețioasă acumulată, P.C.R. a organizat lupta maselor muncitoare împotriva pregătirilor de război.

★

Anul 1937 găsea țara noastră într-o situație dintre cele mai grele. Procesul de sărăcire a maselor atinsese proporții îngrijorătoare. Salariile mici față de scumpetea traiului făceau cu totul precară asigurarea unui minim de existență pentru muncitori. Starea țărănimii era de asemenea îngrijorătoare. Creștea tot mai mult spiritul de revoltă printre săteni în legătură cu pregătirile intense de război. „Ei menționează mereu că nu doresc să mai fie un nou război"[1], nota un raport confidențial al Prefectului din Iași. Situația funcționărimii și a celorlalte pături muncitoare era de asemenea jalnică.

Față de creșterea stării de spirit revoluționare a maselor, cercurile conducătoare își manifestau o dată cu îngrijorarea și neputința de a o stăvili. „Ministerul — consemna un ordin adresat de Ministerul de Interne inspectoratelor de poliție — a fost sesizat destul de des de fapte petrecute în diverse părți ale țării, cînd autoritatea a fost înfrîntă. Cu ocazia unor manifestațiuni i s-a cerut și a acordat ajutorul forțelor jandarmerești și totuși autoritatea nu s-a putut impune"[2].

Pe baza platformei frontului popular antifascist și antirăzboinic propusă de P.C.R. în august 1936, tuturor partidelor și organizațiilor politice, profesionale, culturale etc., comuniștii și-au orientat și mai mult activitatea în direcția atragerii în luptă a tuturor celor interesați în propășirea democratică a țării, în stăvilirea pericolului fascismului și în apărarea păcii.

Luptînd pentru înfăptuirea unității de acțiune a clasei muncitoare, P.C.R. a condus în anul 1937 o serie de însemnate acțiuni greviste și revendicative, ca cele ale minerilor din Anina și Baia Mare, ale muncitorilor de la Societatea „Mica"—Hunedoara, uzinele „Tefag"—Timișoara, fabricile „Schull"—Cluj, „Union"—Jimbolia, „Dermata"—Cluj, ale muncitorilor din porturile dunărene etc.[3]. O permanentă stare de nemulțumire și agitație exista printre muncitorii atelierelor C.F.R. din București, Iași, Pașcani, Galați, și din alte centre[4]. La „Griviția", adesea comuniștii organizau întruniri restrînse în timpul lucrului, mobilizînd pe muncitori contra pregătirilor de război, precum și pentru colectarea unor ajutoare

[1] Arh. st. Iași, fondul confidențial, dos. pe 1937, vol. II.

[2] Ibidem, dos. nr. 11/1937.

[3] Arh. C.C. al P.M.R., fond 1, dos. nr. 207, fila 341; fond 5, dos. nr. 811, filele 413 și 386; „Scînteia", an. VII, din 22 decembrie 1937; „Frontul" din 22 noiembrie 1937; „Tribuna porturilor și navigației" din ianuarie 1937; „Lumea românească" din 23 iunie 1937.

[4] Arh. st. Iași, fondul confidențial, dos. pe 1937, vol. II.

www.dacoromanica.ro

materiale pentru sprijinirea Spaniei republicane[1]; la atelierele C.F.R. Timişoara se semnalau, la 19 noiembrie 1937, acţiuni intense duse de comunişti printre muncitori în vederea refuzării de către aceştia a transportului de trupe şi materiale de război[2]. Valul manifestaţiilor şi demonstraţiilor şomerilor a cuprins, de asemenea, întreaga ţară. Caracteristică multor acţiuni ale clasei muncitoare, desfăşurate în această perioadă, era exprimarea făţişă a stării de spirit antirăzboinice. La „Saturn", „Seta", „Venus" şi în alte fabrici, de pildă, protestul muncitorilor contra concedierilor a căpătat forma unor demonstraţii împotriva intenselor pregătiri de război[3].

Ca urmare a activităţii temeinice desfăşurate de comunişti, s-au obţinut succese şi în antrenarea ţărănimii la lupta împotriva fascismului şi a pregătirilor de război. În vara anului 1937, cu prilejul alegerilor comunale şi judeţene, din iniţiativa P.C.R. s-au constituit în numeroase judeţe ale ţării fronturi comune de luptă, la care au aderat Frontul Plugarilor, Madosz-ul, precum şi unele organizaţii locale ale P.S.D. „Campania electorală trebuie să fie — sublinia un manifest editat de C.C. al P.C.R. cu prilejul alegerilor comunale — o luptă pentru apărarea păcii şi a independenţei noastre, cot la cot cu statele paşnice, în frunte cu U.R.S.S...."[4]. La Hunedoara, Bucureşti, Iaşi şi în alte locuri, frontul comun alcătuit, la chemarea P.C.R., pe baza unui program antifascist şi antirăzboinic a reuşit să obţină succese importante în alegeri.

O formă eficientă de antrenare a maselor în lupta antirăzboinică a constituit-o organizarea, în cursul anului 1937, a acţiunilor protestatare împotriva instrucţiei premilitare, a recrutărilor şi a celorlalte mijloace de pregătire a războiului. Numărul tinerilor ce absentau de la instrucţia premilitară era mereu în creştere[5]. În întreaga ţară, sublinia un raport al Direcţiei generale a poliţiei la 11 iunie 1937, „tinerii premilitari se împotrivesc cu îndărătnicie de a se prezenta la instrucţie"[6]. Munca antimilitaristă desfăşurată ani de-a rîndul de către P.C.R. printre premilitari, tineri recruţi şi militari exercita o puternică influenţă asupra celor chemaţi la încorporare sau concentrare, care, în anul 1937, ca şi în anii precedenţi, manifestau nesupunere în faţa ordinelor de chemare. „Trupa chemată la concentrare — raporta în octombrie 1937 Regimentul 22 infanterie — nu a răspuns în bune condiţiuni la ordinele de chemare. Ca procent abia au răspuns 26,3%..."[7].

Pentru cultivarea în masă a ideilor nobile antirăzboinice, de pace, P.C.R. a încredinţat sarcini importante organizaţiilor democratice aflate sub influenţa sa. Aşa, de pildă, întrunirile organizaţiei de masă Uniunea democratică, pregătite şi desfăşurate sub conducerea comuniştilor, luau adesea forma unor puternice demonstraţii antirăzboinice. Sub lozincile

[1] Arh. C.C. al P.M.R., fond 5, dos. nr. 951, fila 189; fond 68, dos. nr. 6 194, filele 185,186.
[2] Ibidem, fond 68, dos. nr. 6 188, fila 85.
[3] „Scînteia", an. VII, din 22 decembrie 1937.
[4] *Documente din istoria P.C.R. 1934—1937*, vol. IV, Bucureşti, E.S.P.L.P., 1957, p. 487.
[5] Arh. st. Bacău, fond „Steaua roşie", pachet 63/1937, dos. nr. 9, fila 149.
[6] Arh. st. Braşov, fond chestura de poliţie, 1933—1944, pachet 11.
[7] Arh. Ministerului Forţelor Armate, Marele Stat Major, dos. nr. 462/52, fila 51.

www.dacoromanica.ro

„Jos războiul" ! „Trăiască Uniunea Sovietică" ! s-a desfășurat, la 5 decembrie, la București o entuziastă întrunire a acestei organizații, întrunire în cadrul căreia a fost adoptată o moțiune care chema masele muncitoare la lupta pentru împiedicarea pregătirilor de război [1].

Problemele luptei antirăzboinice erau puse adesea la ordinea de zi a adunărilor organizațiilor profesionale. La 9 august, de exemplu, în cadrul Congresului extraordinar al Federației asociațiilor profesionale ceferiste, „vorbitorii au ridicat glasul împotriva intenselor pregătiri de război ale guvernului burghezo-moșieresc", consemna un raport al poliției. „Ilie Pintilie, în cuvîntul său, a chemat la luptă pentru apărarea păcii" [2].

Activitatea desfășurată de P.C.R. pe linia organizării luptei antirăzboinice a maselor muncitorești a înregistrat către finele anului 1937 un nou și important succes prin punerea, la 13 octombrie, a bazelor Forului de pace. Mase largi de oameni ai muncii — grupate în perioada anterioară în organizațiile dizolvate : Amicii U.R.S.S., Blocul democratic, Frontul studențesc democrat, Frontul păcii, Liga muncii, Liga contra prejudecăților — au aderat la noua formă organizatorică a luptei antirăzboinice [3], în conducerea căreia figurau personalități cunoscute, ca dr. Petru Groza, Iorgu Iordan, Geo Bogza ș.a. Pentru desfășurarea cu succes a acțiunii sale, Forul de pace a luat inițiativa editării revistei „Luptătorii", organ de presă care, datorită terorii exercitate de autorități, n-a putut apărea decît într-un singur număr, în luna noiembrie [4]. „Războiul nu este decît o molimă — sublinia revista în primul său număr — ai cărei microbi sînt cultivați cu o diabolică stăruință în laboratoarele de ură ale fabricanților de scule de război" [5].

Acțiunilor antirăzboinice întreprinse de P.C.R. în decursul anului 1937, ca de fapt și în perioada anterioară, guvernul reacționar burghezo-moșieresc le-a contrapus, de fiecare dată, măsuri de teroare, măsuri ce nu și-au putut însă îndeplini scopul în fața creșterii avîntului de luptă al maselor muncitoare, ce se pronunțau cu tot mai multă hotărîre contra pericolelor de fascism și de război ce deveneau tot mai evidente.

★

Evoluția evenimentelor din țara noastră de după eroicele lupte ale muncitorilor ceferiști și petroliști din ianuarie-februarie 1933 a demonstrat în cel mai înalt grad covîrșitoarea influență pe care au exercitat-o aceste lupte asupra desfășurării ulterioare a mișcării revoluționare a maselor.

În pofida greutăților mari pe care le-a înfruntat, atît din interiorul partidului, cît și din afara lui, în acțiunea de închegare a F.U.M. și, pe această bază, a Frontului popular antifascist și antirăzboinic, P.C.R., îmbinînd cu pricepere formele luptei ilegale cu cele legale și semilegale, a organizat și condus numeroase greve, manifestații și demonstrații ale

[1] Arh. C.C. al P.M.R., fond 6, dos. nr. 1 199, filele 15—19 și 22.
[2] Ibidem, fond 25, dos. nr. 4 162, filele 195—205.
[3] Ibidem, dos. nr. 4 214, filele 4 și 7.
[4] Ibidem, fila 7.
[5] Ibidem.

www.dacoromanica.ro

proletariatului, mişcări ale maselor ţărăneşti, acţiuni ale păturilor mijlocii orăşeneşti, împotriva ofensivei fasciste şi a pregătirilor de război, pentru apărarea suveranităţii şi independenţei naţionale a Romîniei.

Învingînd greutăţile ce le-au stat în cale, comuniştii, încrezători în cauza dreaptă pentru care luptau, animaţi de o profundă dragoste pentru patrie şi poporul muncitor, au răspîndit cu devotament cuvîntul partidului în mase, organizînd şi conducînd lupta acestora pentru pace, pîine, pămînt şi libertate. Conducînd cu perseverenţă şi abnegaţie lupta împotriva fascismului şi a criminalului război antisovietic, pregătit cu febrilitate de reacţiune, Partidul Comunist din Romînia s-a întărit continuu, şi-a strîns legăturile cu masele, a cîştigat o valoroasă experienţă în conducerea lor.

Experienţa acumulată de P.C.R. încă de la crearea sa în domeniul organizării luptei antirăzboinice a maselor s-a îmbogăţit în anii 1934—1937 cu forme şi mijloace noi, care au ridicat pe o treaptă mai înaltă întreaga muncă a partidului. Aceasta a făcut posibil ca în anii întunecaţi ai dictaturii fasciste, cînd ţara, împotriva voinţei maselor muncitoare, a fost tîrîtă în războiul criminal antisovietic, Partidul Comunist din Romînia să organizeze şi să conducă cu succes pînă la victorie lupta clasei muncitoare, a maselor largi populare, a tuturor forţelor patriotice.

БОРЬБА ТРУДЯЩИХСЯ МАСС, РУКОВОДИМЫХ КПР, ПРОТИВ ПОДГОТОВКИ К ВОЙНЕ В ГОДЫ, ПОСЛЕДОВАВШИЕ ЗА БОЯМИ 1933 г.

РЕЗЮМЕ

Бои железнодорожников и нефтяников 1933 г. оказали глубокое влияние на все дальнейшее развитие революционного движения в Румынии, на историю страны. В годы, последовавшие за этими славными боями, Коммунистическая партия Румынии развернула энергичную деятельность в целях создания широкого антифашистского народного фронта, который воспрепятствовал бы установлению фашистской диктатуры и вовлечению страны в преступную антисоветскую войну, лихорадочно подготавливавшуюся внутренней и международной реакцией.

В настоящей статье освещаются некоторые стороны борьбы, которую трудящиеся массы Румынии вели в 1924—1937 гг. против военных приготовлений буржуазии и помещичества, возглавляемых монархией. После краткого обзора экономических сторон вопроса, связанного с процессом вооружения страны, автор останавливается на самых значительных моментах антимилитаристической борьбы масс.

Коммунистическая партия Румынии, преодолевая большие трудности, создаваемые условиями работы в глубоком подполье, и несмотря на террор, осуществляемый реакционными буржуазно-помещичьими властями, сумела организовать в эти годы различные выступления, начиная с задерживания производства заводов, работавших на вооружение страны, и кончая устройством антимилитаристических собраний и демонстраций, организацией антимилитаристических выступлений в армии и т.д. В статье показывается, как коммунистическая партия, на основе ценных уроков боев

www.dacoromanica.ro

железнодорожников и нефтяников в 1933 г., смогла вовлечь в эти выступления наряду с пролетариатом широкие массы крестьянства, многих представителей интеллигенции, а также многочисленные элементы средних слоев города и деревни.

Опыт, накопленный КПР со дня своего создания в деле организации антимилитаристической борьбы масс, обогатился в период 1934—1937 гг. новыми формами и средствами, поднявшими на более высокую ступень всю работу партии. Благодаря этому в мрачные годы фашистской диктатуры, когда против воли трудящихся масс страна была вовлечена в преступную антисоветскую войну, коммунистическая партия могла успешно организовать и довести до победы борьбу рабочего класса, всех патриотических сил за свободу, демократию и мир.

LA LUTTE DES MASSES LABORIEUSES SOUS LA DIRECTION DU P.C.R. CONTRE LES PRÉPARATIFS DE GUERRE DANS LES ANNÉES CONSÉCUTIVES AUX ÉVÉNEMENTS DE 1933

RÉSUMÉ

Les luttes des cheminots et des ouvriers du pétrole de 1933 ont exercé une action profonde sur le développement ultérieur du mouvement révolutionnaire de Roumanie et, partant, sur l'histoire même du pays. Au cours des années consécutives à ces luttes glorieuses, le Parti Communiste de Roumanie a mené une activité soutenue en vue de la création d'un vaste front populaire antifasciste, capable d'empêcher l'instauration de la dictature fasciste et l'engagement de la Roumanie dans la criminelle guerre antisoviétique, préparée fébrilement par la réaction tant intérieure qu'internationale.

La présente étude est consacrée aux aspects de la lutte menée par les masses laborieuses de Roumanie, au cours des années 1934—1937, contre les préparatifs de guerre effectués par la bourgeoisie et les grands propriétaires terriens sous le patronage de la monarchie.

Après un bref examen des aspects économiques liés au processus d'armement du pays, l'auteur s'arrête sur les moments les plus significatifs de la lutte contre la guerre.

Malgré les difficultés résultant de l'illégalité de son activité et de la terreur déchaînée contre lui par les autorités réactionnaires du régime bourgeois-agrarien, le P.C.R. a réussi au cours de ces années à organiser les actions les plus variées : ralentissement de la production des fabriques travaillant pour l'armement, réunions et manifestations contre la guerre, actions antimilitaristes dans l'armée, etc. Riche de l'expérience des luttes des cheminots et des ouvriers du pétrole de 1933, le parti communiste a réussi à entraîner dans ces actions, aux côtés du prolétariat, les masses larges de la paysannerie, un nombre considérable d'intellectuels, ainsi que de nombreux éléments des couches moyennes des villes et des villages.

L'expérience accumulée par le P.C.R. dès sa création en matière de lutte des masses contre la guerre s'est enrichie, au cours des années 1934—1937, de formes et méthodes de combat nouvelles, qui ont eu comme effet de porter toute l'activité du parti à un échelon plus élevé. Grâce à ce fait, dans les années sombres de la dictature fasciste, lorsque le pays fut entraîné contre la volonté des masses laborieuses dans la criminelle guerre antisoviétique, le parti communiste a été à même d'organiser et de mener jusqu'à la victoire finale la lutte de la classe ouvrière, la lutte de toutes les forces patriotiques pour la liberté, la démocratie et la paix.

www.dacoromanica.ro

EXPOZIȚIA *30 DE ANI DE LA EROICELE LUPTE ALE MUNCITORILOR CEFERIȘTI ȘI PETROLIȘTI*

Întregul nostru popor a sărbătorit la 16 februarie împlinirea a 30 de ani de la glorioasele lupte ale ceferiștilor și petroliștilor din 1933, una dintre cele mai mărețe și mai impresionante bătălii de clasă ale proletariatului din Romînia. Clasa muncitoare, sub conducerea partidului comunist, în februarie 1933 s-a manifestat cu putere pe scena istoriei ca cea mai înaintată clasă socială, capabilă să lupte și să apere interesele vitale ale întregului popor. Luptele eroice ale ceferiștilor și petroliștilor au constituit în același timp afirmarea puternică a proletariatului din Romînia pe arena internațională în condițiile trecerii la ofensivă a reacțiunii și ale instaurării dictaturii hitleriste în Germania.

În cinstea aniversării a 30 de ani de la acest important eveniment din istoria patriei noastre s-a deschis la 15 februarie în sala „Dalles" din capitală, expoziția *30 de ani de la eroicele lupte ale muncitorilor ceferiști și petroliști*. Expoziția prezintă un mare număr de documente originale, fotografii și facsimile, precum și grafice, hărți etc.

Deoarece luptele din februarie s-au desfășurat pe fondul crizei economice din 1929—1933 care a cuprins lumea capitalistă, expoziția începe prin a prezenta situația social-economică a Romîniei în acești ani. Graficele, datele statistice, fotografiile arată că în perioada amintită numărul șomerilor din Romînia era echivalent cu cel al locuitorilor unui mare oraș, 300 000, că producția industrială se micșorase, iar salariul real scăzuse simțitor, cu 38 % față de 1916; situația mizeră a țărănimii apare din datele cu privire la repartiția pămîntului — 25 000 de moșieri dețineau 32,2 % din suprafața arabilă a țării, peste 700 000 de familii țărănești erau lipsite de pămînt, în timp ce familia regală poseda 150 000 ha —, ca și din cele referitoare la creșterea, pînă la 37 de miliarde de lei, a datoriilor țărănimii cu gospodării pînă în 10 ha. Înrăutățirea situației intelectualilor, funcționarilor și pensionarilor este și ea prezentată pe aceste prime panouri, precum și proporția ridicată a analfabetismului la sate și orașe. Tabloul situației social-economice a Romîniei între 1929 și 1933 este întregit prin înfățișarea foarte plastică — sub chipul unei imense hidre — a înfeudării Romîniei capitalului străin: datele arată că circa 75 % din capitalurile societăților anonime industriale aparțineau monopolurilor străine. Această perioadă cunoaște o puternică ascuțire a principalei contradicții de clasă, aceea dintre proletariat și burghezie. În anii crizei s-a intensificat lupta muncitorilor împotriva exploatării capitaliste și înfeudării țării monopolurilor imperialiste.

Panourile următoare prezintă activitatea sindicatelor unitare. Pe o hartă a țării sînt fixate principalele centre în care ele erau organizate. Se menționează că la Congresul de la Ti-

www.dacoromanica.ro

mișoara, ținut în aprilie 1929, au fost reprezentate 234 sindicate (după datele cunoscute pînă acum). Sediile sindicatelor unitare au fost închise și sigilate. O telegramă din 13 aprilie 1929 a Direcției poliției și siguranței generale către prefecții de județe arată teroarea dezlănțuită împotriva muncitorilor. „Guvernul a urmărit — se scrie în telegramă — să evite propaganda comunistă și incidentele la care ea ar putea da naștere. Veți lua măsuri ca să nu se autorize[ze] sindicatele unitare sau organizațiunile muncitorești comuniste să țină întruniri în alte săli publice".

La chemarea partidului comunist, a organizațiilor U.T.C. și a sindicatelor unitare din Petroșani și Vulcan, din Lupeni și Petrila, din Lonea și Aninoasa, muncitorii s-au ridicat, pornind șirul luptelor greviste din 1929. Materialele expuse înfățișează creșterea conflictelor de muncă (317 în 1929, cu 101 500 de participanți) în industria petrolieră — la „Steaua română", „Concordia", „Astra română" — aduc date despre intrunirile protestatare ale personalului C.F.R. de la Buzău, R.-Sărat, Sinaia, despre agitația lucrătorilor croitori de la fabrica „Cehoslovaca" din București, despre luptele minerilor din Valea Jiului. Notele Siguranței generale dezvăluie reprimarea sîngeroasă a grevei de la Lupeni. Printre ele, un „tablou de locuitori decedați la 6 august 1929, împușcați", cu numele celor 22 de muncitori uciși.

Anul 1930 a fost și el bogat în evenimente. Acțiunile muncitorilor împotriva concedierilor și represiunii erau conduse de comuniști. În acest an, tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej a fost ales membru al Comitetului local al P.C.R., al comisiei locale a sindicatelor unitare din Galați. Sînt expuse documente referitoare la intensificarea activității P.C.R. în vederea făuririi frontului unic muncitoresc. Printre exponate sînt : manifestul Comitetului de acțiune al greviștilor siderurgiști din Calan, fotografia sediului sindicatelor unitare din Galați, o alta care înfățișează baricadarea lucrătorilor greviști de la fabrica „Lemaître", portretul muncitorului metalurgist Petre Ionescu ucis în timpul acestei greve. Sînt înfățișate apoi acțiunile ceferiștilor împotriva concedierilor și măsurilor de represiune (datele arată că în 1930, numai la C.F.R. fuseseră concediați 15 108 muncitori). Pe harta țării sînt punctate principalele centre feroviare unde au existat organizații ale P.C.R. între 1930 și 1932 : Atelierele C.F.R. „Grivița", „Nicolina"-Iași, Galați, Pașcani, Dej, Cluj ș.a.

Cîteva documente consemnează ridicarea maselor muncitoare la luptă împotriva primei curbe de sacrificiu : o fotografie a demonstrației ceferiștilor din București la 29 ianuarie 1931, protestul ceferiștilor din toată țara împotriva primei curbe de sacrificu, un fragment din manifestul C.C. al P.C.R. : *Partidul comunist vă cheamă la lupta pentru cucerirea revendicărilor voastre.*

Un panou special este consacrat Congresului al V-lea al P.C.R. ținut între 3 și 24 decembrie 1931. Sînt redate aici ordinea de zi a lucrărilor, precum și numărul — 215 — al organizațiilor de partid din toată țara reprezentate la acest important congres. Definind obiectivele și stabilind linia strategică și tactică pentru desăvîrșirea revoluției burghezo-democratice și trecerea la revoluția socialistă, Congresul al V-lea a dat prețioasa indicație de a se întări legăturile partidului cu masele muncitoare, mai ales cu detașamentele de frunte ale proletariatului : ceferiștii, minerii, petroliștii.

La elaborarea și traducerea în practică a indicațiilor Congresului al V-lea, o mare contribuție a adus tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej. La sfîrșitul anului 1931, muncitorul electrician Gh. Gheorghiu fusese mutat „disciplinar", pentru activitatea sa revoluționară din atelierele gălățene, la Dej. În acest oraș, el a desfășurat o intensă muncă de organizare a ceferiștilor. Printre exponatele din această perioadă, se află o fotografie a sediului sindicatelor muncitorilor ceferiști din Dej, precum și o notă a Siguranței în care se relatează că tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej demasca activitatea oportunistă a conducerii Uniunii sindicatelor C.F.R. În urma intensei activități duse de el, muncitorii ceferiști din Dej au ales o nouă conducere a sindicatelor pe baza frontului unic de jos din care făceau parte muncitori comuniști, social-democrați și fără de partid.

www.dacoromanica.ro

Sub forma unei machete este prezentată casa din București, de pe strada Mitropolitul Grigore nr. 69, în care a avut loc la 20 martie 1932 Conferința pe țară a muncitorilor ceferiști. Așa cum se arată pe panou, cu acest prilej s-au întrunit delegați din București, Iași, Galați, Pașcani, Dej, Cluj, Turnu-Severin, Oradea. Conferința a ales, pe baza frontului unic de jos, Comitetul Central de Acțiune pe țară. Acest comitet a îndeplinit sarcina de organ de conducere al luptelor muncitorilor ceferiști, avînd ca secretar pe tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej, al cărui portret se află în centrul panoului. Alături, foaia de titlu a ziarului „Lupta C.F.R.", organ de apărare a intereselor muncitorilor și funcționarilor ceferiști, precum și facsimilul manifestului din 20 martie 1932 al Comitetului central de acțiune al muncitorilor ceferiști, în care se sublinia că „numai prin lupta revoluționară a tuturor muncitorilor și funcționarilor săraci de la C.F.R. vom putea opri ofensiva burgheziei. Numai prin organizarea luptei hotărîte și a grevei generale vom impune revendicările noastre".

În anii premergători luptelor eroice din ianuarie-februarie 1933 s-au ridicat din rîndurile clasei muncitoare conducători revoluționari încercați. Panourile expoziției redau portretele tovarășilor Chivu Stoica, Gheorghe Vasilichi, Ilie Pintilie. Un ordin circular al Siguranței generale, redat în facsimil, recomanda în iulie 1932 să se vegheze asupra lui Gh. Gheorghiu care primise din partea Comitetului Central al P.C.R. sarcina menținerii legăturii între organizațiile din Transilvania și București și a reorganizării sindicatelor ceferiste. Într-adevăr, în perioada iunie-septembrie 1932 s-a intensificat activitatea comitetelor de acțiune pe țară ale ceferiștilor. Materialele expuse ilustrează acest fapt. Sînt prezentate : fotografia casei din Iași, de pe strada Clopotari, unde s-au ținut ședințele comitetului local de acțiune, relatarea din „Lupta C.F.R." a demonstrației din iunie a muncitorilor de la Atelierele C.F.R.-Galați, fotografia sediului sindicatelor C.F.R. din Cluj unde a avut loc în aceeași lună Congresul muncitorilor ceferiști, documente în legătură cu conferința organizată în septembrie 1932 de către Comitetul central de acțiune și comitetele regionale de acțiune din Moldova și Transilvania.

Spre sfîrșitul anului 1932, acțiunile muncitorimii conduse de partid se înmulțesc, se intensifică. Pe un panou este expusă broșura intitulată *Situația actuală și sarcinile imediate ale P.C.R.*, care cuprinde hotărîrile ședinței plenare a Comitetului Central al P.C.R. din octombrie 1932. Exponatele ilustrează organizarea în lunile noiembrie-decembrie a acțiunilor de luptă ale șomerilor, ca și creșterea numărului conflictelor de muncă în 1932 la 328, cu 62 124 de participanți.

Anul 1933 a început prin aplicarea celei de-a treia curbe de sacrificiu asupra salariilor oamenilor muncii. Datorită acestui fapt, amploarea luată de acțiunile maselor muncitoare a crescut și mai mult și ea este concretizată în expoziție prin cifra care arată că au avut loc acțiuni muncitorești în 1 408 întreprinderi. Numeroase exponate prezintă demonstrațiile oamenilor muncii, petiții ale țăranilor, precum și documente ale P.C.R. din această perioadă.

La 28 ianuarie s-a declarat prima grevă la Atelierele Griviția. Manifestul expus pe panou arată că ceferiștii au fost timp de trei ore stăpînii atelierelor ; el se încheie cu cuvintele : „Înainte, la luptă, pînă la izbîndă". Peste numai două zile, din nou o grevă la Atelierele Griviția. Pentru ziua de 2 februarie, evenimentele sînt consemnate pe ore, așa cum au decurs. Pe un panou imens se pot citi cuvintele care subliniază că „greva s-a caracterizat prin folosirea unor forme superioare de luptă : ocuparea întreprinderii însoțită de organizarea unei largi solidarități din afară". Aceeași largă solidaritate s-a manifestat la Iași, Galați, Pașcani, Cluj, Oradea, Constanța. Muncitorii ceferiști s-au ridicat la luptă în întreaga țară, înspăimîntînd pe guvernanți, care trec la declararea stării de asediu. Sînt redate în expoziție facsimile din ziarele burgheze care anunță acest eveniment, ca și ordonanța Corpului II Armată prin care erau dizolvate toate organizațiile muncitorești.

Cu lupta ceferiștilor s-au solidarizat puternic muncitorii petroliști, luptînd în același timp și pentru revendicări proprii. Exponatele înfățișează numeroase aspecte din grevele iz-

www.dacoromanica.ro

bucnite pe Valea Prahovei la „Astra română", „Unirea", „Orion", care au fost însoțite de manifestații pe străzile orașului Ploiești, precum și în legătură cu cea din 1 februarie de la „Romîno-americana", în care muncitorii au ocupat întreprinderea. Muncitorii petroliști de pe Valea Prahovei au ajuns în aceste zile la violente ciocniri de stradă cu jandarmii și polițiștii și, în urma arestării delegaților lor, au luat cu asalt sediul poliției din Ploiești, eliberîndu-i pe cei arestați.

În noaptea de 14—15 februarie au fost arestați conducătorii muncitorimii; pe un panou se află fotografia tovarășului Gheorghe Gheorghiu-Dej în momentul arestării.

Expoziția acordă, după cum este și firesc, un spațiu larg evenimentelor din zilele de 15-16 februarie, care au constituit momentul culminant al eroicelor lupte din 1933. O fotografie imensă redă chipurile greviștilor de la Griviția și, suprapuse pe ea, revendicările prezentate de ei. Alături, o diorama înfățișînd Atelierele Griviția în acea perioadă și sirena care a dat semnalul începerii luptei. O fotografie luată în fața intrării în ateliere arată grupuri alcătuite din muncitori, studenți, țărani de lîngă București care-și manifestau solidaritatea cu greviștii; altele înfățișează detașamentele de jandarmi aduse pentru reprimarea luptei muncitorilor.

Ziua de 16 februarie a însemnat începutul reprimării grevei de către guvernul burghezo-moșieresc, care a cerut armatei să tragă în muncitori. Pe un panou se află fotografiile și dosarele a patru muncitori uciși: Dumitru Popa, Vasile Roaită, Gheorghe Popescu, Dumitru Mayer; pe fiecare dosar este menționat felul rănirii, „prin armă cu foc", dar toate poartă mențiunea „omor scuzabil".

În mijlocul sălii în care sînt înfățișate luptele din ianuarie-februarie 1933 se află macheta Atelierelor Griviția, dominată de statuia impunătoare — fragment dintr-o compoziție sculpturală de mari proporții — simbol al muncitorului revoluționar.

Deosebit de sugestivă este marea hartă a țării, care redă amploarea luptelor muncitorimii conduse de partidul comunist între anii 1929 și 1933. Prin lumini de diferite culori, care se aprind succesiv atît pe hartă, cît și pe legenda explicativă alăturată ei, se poate urmări desfășurarea cronologică a evenimentelor. Totodată, această hartă, care cuprinde o mare mulțime de chipuri omenești fotografiate și aplicate pe sticlă, ilustrează uriașul val de solidaritate a maselor din întreaga țară cu muncitorimea ceferistă.

În ciuda terorii dezlănțuite de guvernanți, această solidaritate s-a manifestat cu tărie în tot cursul anului 1933. Printre exponate se disting protestele muncitorilor din Valea Jiului, ale textiliștilor din Buhuși și Timișoara, ale învățătorilor din Alba-Iulia, Dolj, Hunedoara, Sibiu; muncitorii fabricii de bitum de la Derna au arborat pe fabrică steagul roșu și au scris: „Muncitori, uniți-vă în luptă cu muncitorii de la Griviția". În numeroase sate din fostele județe Ilfov, Romanați, Constanța, Covurlui au avut loc acțiuni de solidarizare cu greviștii.

Documentele prezentate în expoziție dovedesc că procesul din 1933—1934 de la București și Craiova înscenat conducătorilor muncitorimii ceferiste și petroliste s-a transformat într-o tribună de demascare a regimului burghezo-moșieresc, de propagare a politicii partidului. „Acuzații" implicați în proces au devenit acuzatori, în numele clasei pe care o reprezentau. „Nu eu acuz — a spus atunci tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej —, poporul muncitor acuză! Și el trebuie să afle, mai ales din această sală, că, cu oricîte împotriviri, va veni vremea răspunderilor pentru acei care i-au hărăzit o soartă de robi".

Prin acțiunea de largă solidarizare a maselor muncitorești cu conducătorii ceferiștilor și petroliștilor, prin întreaga serie de moțiuni, scrisori, mesaje provenite de la diferite categorii sociale care cereau eliberarea arestaților, procesul din 1933—1934 a constituit continuarea prin alte mijloace a luptelor din ianuarie-februarie 1933. Depozițiile demascatoare de la proces ale conducătorilor muncitorimii, ca și o serie de moțiuni și memorii care cereau eliberarea lor, sînt prezente pe panourile expoziției, ca și fotografia clădirii în care a funcționat tribunalul militar din Craiova în iulie 1934.

www.dacoromanica.ro

În expoziție sînt înfățișate numeroase și variate documente care arată că solidaritatea proletară internațională s-a manifestat puternic și cu prilejul luptelor muncitorimii din Romînia anilor 1933—1934. Pe planiglobul prezent în această sală, luminile aprinse deasupra diferitelor țări de pe tot globul, a Uniunii Sovietice și Franței, Uruguayului și Marocului, Italiei și Cehoslovaciei, ilustrează acest fapt, ca și articolele din : „Pravda", „Izvestia", „Unità", „Arbeiterzeitung", „Soccorso rosso", „Daily Worker", „Gazeta Warszawska"; o moțiune a lucrătorilor din New York cere în iunie 1934 eliberarea conducătorilor muncitorimii din Romînia ; „Ecoul solidarității proletare va parveni, în pofida cenzurii, proletariatului romîn" — se scria în ziarul „L'Humanité". Se pot citi totodată numeroase cărți poștale trimise de muncitori pe adresa Legației Romîniei la Paris, în care se cerea „eliberarea inculpaților nevinovați" sau se exprima disprețul pentru clasa conducătoare și rege, încheindu-se cu cuvintele : „Trăiască Romînia țăranilor și muncitorilor" ; un feroviar din Marsilia semnează aceste rînduri : „Eliberați-i pe toți, căci pentru noi, muncitorii, ei sînt eroi și frații noștri".

În aceeași sală se află și harta Romîniei pe care sînt însemnate închisorile în care burghezia și moșierimea au aruncat pe cei mai buni fii ai clasei muncitoare, ai poporului nostru. Doftana, Mislea, Jilava, Văcărești, Aiud sînt numai cîteva din cele 14 locuri de întemnițare. Lîngă hartă, fotografia tovarășului Gheorghe Gheorghiu-Dej închis la Doftana ; într-o casetă de sticlă se află foițe de țigară pe care comuniștii conspectau, în închisorile transformate în universități de partid, operele clasicilor marxism-leninismului.

O cifră edificatoare cuprinsă într-un material din expoziție arată că numărul organizațiilor de partid crescuseră de la 215 cîte erau în 1931, la 313 în 1933. Numeroase grafice, fotografii și facsimile arată că luptele muncitorilor ceferiști și petroliști au avut o puternică influență asupra întregii dezvoltări a mișcării muncitorești din Romînia. Articolele din presă fac cunoscute noi mari demonstrații și greve muncitorești care au avut loc în anii următori în toată țara : greva celor 4 000 de textiliști de la Buhuși, greva generală de la Anina, marea demonstrație în front unic de la Malaxa și Titan. Un întreg panou prezintă facsimile din presa ilegală și legală a partidului : „Cuvînt nou", „Brazda", „Arena", „Amicii U.R.S.S.", „Cazarma", „Petrolistul roșu", precum și materiale cu privire la constituirea asociației „Amicii U.R.S.S.", Blocului Democratic. Toate aceste exponate ilustrează faptul că lupta maselor populare conduse de P.C.R. a cunoscut o continuă dezvoltare în perioada care a urmat eroicelor lupte din 1933.

Ultima sală a expoziției înfățișează vizitatorului cîteva dintre realizările Romîniei socialiste : uriașul baraj de la Bicaz, furnalul de la Reșița, Calea Griviței de azi cu frumosul ei aspect arhitectonic. Pe ultimul panou al expoziției sînt înscrise cuvintele tovarășului Gheorghe Gheorghiu-Dej : „Azi steagul glorios al partidului, care nu s-a plecat niciodată în fața dușmanului, flutură biruitor deasupra Romîniei socialiste. N-au fost zadarnice jertfele, sacrificiile atîtor ani de aprigă luptă de clasă. Oropsiții soartei, cei jefuiți și exploatați la sînge de capitaliști și moșieri, cei care ieri — cum spune cîntecul — nu erau nimic în lume, sînt azi totul, sînt stăpînii țării și ai soartei lor."

Prin conținutul deosebit de variat și valoros al materialului expus, expoziția reușește să redea o imagine completă a eroicelor lupte ale ceferiștilor și petroliștilor în toată măreția lor.

Coralia Folino

www.dacoromanica.ro

EXPOZIȚIA PERMANENTĂ *LUPTA REVOLUȚIONARĂ A PROLETARIATULUI DIN REGIUNEA PLOIEȘTI*

În clădirea Palatului culturii din Ploiești se află amenajată una dintre secțiile Muzeului regional de istorie, *Lupta revoluționară a proletariatului din regiunea Ploiești*. Deschisă la 15 februarie 1957, expoziția permanentă își propune să oglindească cu ajutorul unui bogat și variat material muzeistic lupta desfășurată de muncitorii și țăranii din regiunea Ploiești, începînd din secolul al XIX-lea pînă la 23 August 1944.

Prezentarea tematică, bazată pe un lot de piese originale de certă valoare istorică, pe un material auxiliar în general bine selectat, dă acestei expoziții trăsăturile unui muzeu de sine stătător. Ideile de bază ale colectivului de organizare pot fi urmărite în încercarea de a reda cronologic, pe anumite categorii de probleme, tema tratată, prin dozarea exponatelor în așa fel, încît originalul să-și găsească locul cuvenit.

Prima sală a expoziției prezintă mișcarea muncitorească din secolul al XIX-lea pînă în 1906. Un document din 5 februarie 1813, redat în fotocopie, semnalează un conflict de muncă la Telega, cea mai veche salină din regiunea Ploiești. Deosebit de instructivă este macheta unei instalații pentru extracția petrolului (hecna), precum și un steag al breslei minerilor din 1855. Procesul de dezvoltare a industriei extractive și de prelucrare a fost însoțit de stabilirea unor grele condiții de trai pentru muncitori, de accentuarea luptei acestora. Cu ajutorul unor grafice, hărți, fotografii și texte, expoziția ilustrează lupta muncitorilor din regiunea Ploiești pentru înființarea primului cerc socialist (1876), a sărbătoririi zilei internaționale a oamenilor muncii, a creării P.S.D.M.R. O hartă menționează că la Congresul de constituire a P.S.D.M.R. au luat parte delegații a 5 cluburi și organizații profesionale din Ploiești. Exponate originale, ca manifestul antidinastic din 1893, sau ca numere ale ziarelor „Drepturile omului", „Munca", „Romînia muncitoare", atestă răspîndirea presei muncitorești la Ploiești în ultimele decenii ale secolului al XIX-lea și la începutul secolului al XX-lea.

Cu ajutorul unor fotocopii este prezentată greva brutarilor ploieșteni din 1905, a cizmarilor din Buzău din 1906 ș.a. Un spațiu important din economia sălii a fost rezervat vieții și luptei militantului revoluționar Ștefan Gheorghiu. Expoziția cuprinde fotografia casei în care a trăit și a monumentului ridicat în cinstea lui în anii puterii populare, o fotografie originală făcută cu ocazia înființării în 1906 a sindicatului chelnerilor din Ploiești, precum și scrisori, prezentate în original, adresate diferiților muncitori ploieșteni. Deosebit de interesantă este macheta casei în care a luat ființă în 1904 cercul cultural „Romînia muncitoare" din Ploiești. Alături de silueta clădirii sînt prezentate cărți și reviste care se aflau în biblioteca cercului.

Ultima temă prezentată în prima sală este aceea a ecoului revoluției burghezo-democratice din Rusia din 1905—1907 în regiunea Ploiești. Materialul muzeistic folosit prezintă o valoare istorică deosebită. Sînt expuse fotografii originale ale marinarilor potemkiniști, caiete cu însemnările acestora, obiecte personale ce au aparținut unora dintre cei peste 70 de revoluționari ruși ce s-au stabilit în orașul și regiunea Ploiești. Cîteva texte și fotocopii după ziarul „Romînia muncitoare" reflectă puternicul ecou al evenimentelor din 1905—1907 din Rusia printre muncitorii din Ploiești.

Sala a doua a expoziției este consacrată luptelor țărănești de la sfîrșitul secolului al XIX-lea și din primul deceniu al secolului al XX-lea. Folosind în mod judicios o serie de grafice, hărți, documente și obiecte originale, tratarea muzeistică reușește să dezvăluie cauzele și desfășurarea răscoalelor țărănești din 1888—1889, din 1907, precum și metodele folosite de burghezie și moșierime pentru înăbușirea acestora.

www.dacoromanica.ro

Atît pentru evenimentele din 1888—1889, cît și pentru cele din 1907, sînt alcătuite grafice privind repartiția proprietății rurale, precum și hărți ale regiunii Ploiești, cu precizarea localităților unde au avut loc răscoale țărănești. Cîteva fotocopii de documente prezintă condițiile grele de viață ale țăranilor și desfășurarea răscoalei în satul Vadul Părului, comuna Scorțeni, Cocorăști, Chiojdeanca ș.a. Pentru tratarea problemei marii răscoale țărănești din 1907 mai sînt folosite copii după cunoscutele lucrări ale lui O. Băncilă, un basorelief consacrat luptei țăranilor de la Podul Buzăului ș.a. În ultima parte a acestei săli sînt expuse fotografii privind festivitățile închinate împlinirii a 50 de ani de la răscoala din 1907, care a avut loc în comuna Răzvad (raionul Tîrgoviște), Podul Buzăului ș.a.

Cea de-a treia sală cuprinde un bogat material ilustrativ referitor la poziția muncitorilor din Ploiești față de războaiele balcanice și lupta acestora împotriva participării Romîniei la primul război mondial imperialist. Cele două ediții ale manifestului *Război războiului*, dintre care una lansată chiar la începutul primului război balcanic, apărută sub semnătura lui Ștefan Gheorghiu, iar a doua scoasă de către cercul „Propaganda socialistă", un apel lansat de către Comisia locală a sindicatelor și de secția Partidului Social-Democrat din Prahova, prin care muncitorii, țăranii și toți ceilalți oameni ai muncii erau chemați la luptă împotriva exploatării capitaliste și a războaielor, fotografii ale unor demonstrații muncitorești din Valea Prahovei, o fotografie a participanților la Congresul sindical de la Ploiești din 5—7 ianuarie 1914, ținut pentru prima dată separat de Congresul Partidului Social-Democrat, sînt mărturiile luptei muncitorimii înaintate din regiunea Ploiești, în frunte cu Ștefan Gheorghiu, împotriva exploatării, a războaielor de jaf și cotropire, precum și împotriva oportuniștilor din conducerea P.S.D.

Exponate despre însemnătatea Marii Revoluții Socialiste din Octombrie și desfășurarea luptelor revoluționare din țara noastră sub influența imediată a acesteia sînt prezentate în restul sălii ; dintre acestea menționăm apeluri către soldați de a fraterniza cu muncitorii revoluționari, precum și apelurile lansate de grupurile comuniste care își desfășurau ilegal activitatea în diferite orașe din teritoriul ocupat de armatele germane, printre care și în Ploiești.

Sala a patra, mult mai spațioasă decît celelalte, înmănunchiază evenimentele dintre anii 1919 și 1944, reliefînd mai ales acele aspecte din istoria partidului comunist la care muncitorimea din orașul și regiunea Ploiești, și în special petroliștii, și-au adus o importantă contribuție.

Două panouri cu documente și fotografii amintesc de luptele revoluționare din 1919—1920 de pe Valea Prahovei, care au culminat cu greva generală din octombrie 1920. Greva generală din octombrie 1920 a arătat proletariatului din țara noastră, muncitorilor de pe Valea Prahovei, după cum rezultă și din exponatele prezentate, necesitatea de a avea în frunte un partid politic revoluționar, marxist-leninist, capabil să-l conducă în lupta pentru răsturnarea burgheziei și moșierimii.

Crearea P.C.R. este marcată printr-o placă masivă de marmură albă, pe care este gravat textul : „Înființarea P.C.R. a constituit o victorie istorică a leninismului împotriva oportunismului și reformismului în mișcarea muncitorească". Deasupra acesteia se găsește o hartă reprezentînd secțiile partidului socialist care au trimis delegați la congresul de constituire al P.C.R., un desen (copie după o pictură a lui D. Știubei) care înfățișează momentul votării de către delegați a afilierii la Internaționala Comunistă. Într-o vitrină alăturată sînt expuse documente, originale sau în foto-copie, referitoare la lupta muncitorilor de pe Valea Prahovei pentru înființarea P.C.R. Printr-o placă și printr-un desen al casei din Ploiești unde și-a ținut lucrările, este prezentat Congresul al II-lea al P.C.R. din 1922.

În continuare, numeroase documente, fotografii, grafice, desene ilustrează lupta muncitorimii din regiunea Ploiești, organizată și condusă de P.C.R. pentru apărarea intereselor maselor muncitoare în perioada stabilizării relative a capitalismului. Dintre acestea mai semnifi-

www.dacoromanica.ro

cative sînt fotografiile unor case conspirative unde organizația județeană Prahova a P.C.R. și-a dus activitatea în diverse etape, moțiunile și rezoluțiile adoptate la Congresele III și IV ale P.C.R., extrase din ziarele muncitorești ilegale sau legale de partid care demascau situația de cruntă mizerie a muncitorilor din întreprinderile petroliere sau din alte ramuri industriale, proteste împotriva dizolvării de către autorități a sindicatelor, ca și alte materiale interesante privitoare la lupta maselor.

La loc de cinste sînt înfățișate luptele muncitorimii petroliste conduse de partidul comunist în perioada crizei economice dintre 1929 și 1933. Un frumos basorelief, operă a sculptorilor Gh. Coman și Gh. Demion, încadrat de două picturi de dimensiuni impunătoare, executate de artiștii Simnea Vasiliu și Petre Bedivan, marchează una dintre cele mai glorioase pagini din trecutul revoluționar al muncitorilor de pe Valea Prahovei : luptele eroice din ianuarie-februarie 1933. Pe lîngă aceste exponate, numeroase documente și fotografii arată că, după exemplul luptelor ceferiste, petroliștii de la întreprinderile „Orion", „Astra română", „Româno-americana" ș. a., au luptat cu însuflețire și dîrzenie împotriva politicii burgheziei și moșierimii, reușind, în majoritatea cazurilor, să impună revendicările lor.

Sala mai cuprinde aspecte privitoare la aportul adus de muncitorii din regiunea Ploiești la lupta grea și plină de sacrificii desfășurată de P.C.R. împotriva fascizării țării, pentru crearea Frontului popular antifascist, împotriva dictaturii regale. Un spațiu important a fost acordat luptei comuniștilor din închisori, în special a celor de la Doftana, care, cu toate schingiuirile zbirilor Siguranței, au continuat să militeze pentru triumful ideilor înaintate ale marxism-leninismului. Alături de numeroase documente, în mijlocul sălii este expusă macheta închisorii Doftana și obiecte ce au aparținut celor închiși sau au fost lucrate de aceștia în timpul întemnițării. Mai multe materiale arată că în anii grei ai dictaturii militare-fasciste, cînd clasele dominante au împins țara în prăpastia războiului criminal antisovietic, partidul comunist a fost singura forță politică care s-a ridicat cu hotărîre în apărarea intereselor naționale, la această luptă aducîndu-și contribuția și muncitorii de pe Valea Prahovei.

Sala se încheie cu un panou consacrat înfăptuirii insurecției armate din august 1944. Sînt expuse hărți cu zonele de acțiune ale grupului de partizani, schițe privitoare la mersul operațiilor militare, fotografii și alte materiale. Exponatele ilustrează faptul că în timpul insurecției, atît în capitală, cît și pe Valea Prahovei, formațiile de luptă patriotice și ostașii au dat numeroase pilde de vitejie în luptele duse împotriva hitleriștilor. În aceste lupte muncitorii de pe Valea Prahovei au reprezentat forța cea mai activă. Timp de mai multe zile petroliștii de la „Vega", „Româno-americana", „Astra română" etc. au luptat împotriva hitleriștilor, dejucîndu-le planurile de distrugere a rafinăriilor, așa cum o dovedesc documentele vremii. Pe o placă de marmură este sintetizată semnificația insurecției armate victorioase din august 1944, care „a deschis o eră nouă în istoria poporului român, a însemnat începutul revoluției populare, care a schimbat din temelii viața țării".

Cu aceasta se încheie expoziția *Lupta revoluționară a proletariatului din regiunea Ploiești.*

Expoziția reprezintă un important mijloc de documentare și educare a oamenilor muncii în spiritul tradițiilor glorioase de luptă ale clasei muncitoare sub conducerea partidului. În ultimii ani, cercetările istorice asupra mișcării muncitorești au îmbogățit cu date și teze noi cunoașterea trecutului de luptă a proletariatului. Privită în lumina acestor noi date, expoziția prezentată mai sus necesită unele îmbunătățiri atît în privința conținutului tematic, cît și al modului de prezentare. Se impune o mai judicioasă selectare și dispunere a pieselor muzeistice în raport cu importanța ideilor tratate. Astfel, considerăm că este necesară îmbogățirea cu noi exponate a temelor privind începuturile mișcării muncitorilor din regiunea Ploiești, lupta P.C.R. împotriva războiului antisovietic, organizarea și conducerea de către P.C.R. a insurecției

www.dacoromanica.ro

armate din august 1944. La prezentarea luptelor țărănești va trebui să se includă exponate din care să reiasă sprijinul acordat acestora de către muncitori.

Ar fi de dorit ca expoziția să ilustreze lupta revoluționară a muncitorilor din întreaga regiune și din toate ramurile industriale, redîndu-se în felul acesta atît acțiunile muncitorilor petroliști, cît și acelea ale minerilor, ceferiștilor, muncitorilor din industria ușoară etc. Unele îmbunătățiri se pot aduce în cadrul actual de expunere prin eliminarea materialelor ce se repetă, precum și a exponatelor care nu au contingență cu luptele muncitorilor din regiunea Ploiești În lumina documentelor de partid și a ultimelor cercetări, este necesară revizuirea unora dintre textele expoziției.

Expoziția *Lupta revoluționară a proletariatului din regiunea Ploiești*, organizată de Muzeul regional de istorie Ploiești, reprezintă o realizare importantă în opera de educare a oamenilor muncii în spiritul tradițiilor înaintate de luptă ale poporului nostru.

C. Căzănișteanu și *P. Panait*

MUZEUL *PROCESUL LUPTĂTORILOR CEFERIȘTI ȘI PETROLIȘTI DIN IUNIE—IULIE 1934 DE LA CRAIOVA*

La Craiova, în urmă cu cîțiva ani, în clădirea în care s-au desfășurat dezbaterile procesului, a fost deschis Muzeul *Procesul luptătorilor ceferiști și petroliști din iunie-iulie 1934*. Prin documentele expuse, muzeul înlesnește vizitatorilor — al căror număr este în continuă creștere — cunoașterea unui moment însemnat din lupta dusă de clasa muncitoare, condusă de partidul comunist, împotriva regimului burghezo-moșieresc.

În prima sală a muzeului sînt expuse materiale privitoare la situația economică grea a Romîniei în perioada crizei economice mondiale din 1929—1933, la creșterea mizeriei maselor ca urmare a curbelor de sacrificiu, a șomajului etc. Din aceste materiale reies clar cauzele pentru care muncitorii ceferiști și petroliști, conduși de P.C.R., s-au ridicat cu hotărîre la luptă. Tot aici sînt expuse rezoluțiile Congresului al V-lea al P.C.R., documente referitoare la formarea și activitatea Comitetului central de acțiune pe țară al muncitorilor ceferiști, precum și a comitetelor de acțiune locale.

Sala următoare, în care erau introduși „acuzații" și „martorii" — o cămăruță cu trei-patru bănci — cuprinde un material deosebit de interesant. Pe o hartă a țării sînt înfățișate localitățile unde în 1929—1933 au avut loc lupte ale muncitorilor ceferiști și petroliști. Sînt expuse apoi documente care ilustrează desfășurarea eroicelor lupte ale muncitorilor din ianuarie-februarie 1933. Alături sînt expuse alte materiale, cuprinzînd cereri ale oamenilor muncii din Franța, Belgia, Cehoslovacia și alte țări trimise Consiliului de război din București pentru stingerea procesului, ordonanța Consiliului de război din iulie 1933, ziarul „Deșteptarea", organ al Comitetului central al Ajutorului Roșu din Romînia, cu două subtitluri pronunțate intitulate *Se apropie ziua procesului ceferist* și *Cum să ducem lupta pentru eliberarea ceferiștilor* etc.

În sala în care a avut loc procesul, unde există boxa de la care conducătorii muncitorilor ceferiști și petroliști implicați în proces s-au transformat din acuzați în acuzatori ai regimului burghezo-moșieresc, banca pe care luau loc avocații apărării, masa de la care vorbeau avocații apărării și masa mare a Consiliului de război, sînt expuse de asemenea materiale valoroase. Printre acestea se găsește o fotocopie a ziarului „Apărarea ceferiștilor", apărut la Craiova în timpul rejudecării procesului, care publica protestele muncitorilor, țăranilor, intelectualilor împotriva procesului și cererile lor de a-i elibera pe arestați; ziarul informa totodată

www.dacoromanica.ro

oamenii muncii despre felul în care se desfășura procesul. Pe un perete este expus tabloul mărit, care înfățișează pe luptătorii ceferiști duși de poliție spre tribunal.

La procesul de la Craiova, conducătorii muncitorilor ceferiști și petroliști, și în primul rînd tovarășii Gheorghe Gheorghiu-Dej și Chivu Stoica, au transformat, așa după cum reiese și din materialul expus, sala de judecată într-o tribună de la care au fost demascați cei care au organizat măcelul de la Atelierele Griviței, au instaurat teroarea și au înscenat procesul. În același timp, ei au arătat starea de mizerie în care erau ținuți muncitorii, necesitatea organizării lor, cum au fost organizate și în ce fel s-au desfășurat luptele din ianuarie-februarie 1933. În sala procesului sînt de asemenea expuse fragmente din declarațiile sutelor de martori citați la proces, care s-au declarat solidari cu lupta muncitorimii ceferiste și petroliste, au relevat justețea revendicărilor pentru care au luptat, cerînd stingerea procesului și eliberarea celor arestați. Procesul de la Craiova a avut un larg ecou în străinătate, fapt reflectat în diferite exponate : scrisori, telegrame, venite din numeroase țări, printre care U.R.S.S., Franța, Cehoslovacia etc., în care se exprimă simpatia și solidaritatea față de conducătorii ceferiști arestați, se cere punerea lor în libertate. Pe ultimele panouri ale sălii sînt înfățișate fișele de încarcerare ale tovarășilor Gheorghe Gheorghiu-Dej și Chivu Stoica.

Muzeul *Procesul luptătorilor ceferiști și petroliști din iunie-iulie 1934*, înfățișînd principalele momente din timpul procesului, constituie una dintre numeroasele mărturii ale luptei grele pe care clasa muncitoare condusă de partidul comunist a dus-o împotriva regimului burghezo-moșieresc, pentru construirea unei vieți noi.

I. Călin

www.dacoromanica.ro

Aniversarea a 30 de ani de la eroicele lupte ale ceferiștilor și petroliștilor din ianuarie-februarie 1933 în presa și publicațiile din țară și în străinătate

Aniversarea celor trei decenii care au trecut de la eroicele lupte ale muncitorilor ceferiști și petroliști din 1933 a avut un larg răsunet în întreaga noastră presă, care a publicat pe această temă materiale numeroase și variate.

Toate ziarele și revistele care apar în țara noastră au consacrat în ziua aniversării, la 15 februarie (sau, în funcție de periodicitatea apariției lor, la cea mai apropiată dată), cîte un substanțial articol de fond, în care se expune în mod concentrat istoricul și se subliniază însemnătatea evenimentelor de acum 30 de ani.

La 16 februarie, presa a publicat ample relatări de la adunarea solemnă care a avut loc în sala Palatului Republicii Populare Romîne în după-amiaza zilei de 15 februarie 1963, cu prilejul celei de-a 30-a aniversări a eroicelor lupte din februarie 1933 ale muncitorilor ceferiști și petroliști. Ziarele centrale și locale au publicat în întregime cuvîntarea rostită cu acest prilej de tovarășul Chivu Stoica, membru al Biroului Politic, secretar al Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Romîn.

La 17 februarie, cînd a fost sărbătorită ziua ceferiștilor, organele de presă din țara noastră au consacrat de asemenea spații însemnate acestei tradiționale sărbători, care a căpătat o semnificație și mai profundă în acest an, datorită celei de-a 30-a aniversări a luptelor din 1933.

În zilele ce au urmat sărbătoririi luptelor din 1933, presa centrală a publicat relatări deosebit de ample asupra deschiderii și conținutului expoziției din București, de la sala Dalles, consacrată aniversării a *30 de ani de la eroicele lupte ale muncitorilor ceferiști și petroliști*. Asemenea relatări sînt însoțite de fotografii reprezentînd pe tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej și pe ceilalți conducători de partid și de stat în mijlocul unui grup de participanți la luptele din 1933. „Scînteia" din 17 februarie publică articolul semnat de Ion Mărgineanu și Victor Vîntu (*Imaginea unor lupte eroice*), în care faptele istorice sînt descrise amănunțit, pe baza exponatelor; articolul este însoțit de o fotografie reprezentînd pe conducătorii de partid și de stat la inaugurarea expoziției și de alte două fotografii din expoziție, axate pe oglindirea solidarității oamenilor muncii din întreaga țară și pe constituirea Comitetului central de acțiune pe țară al muncitorilor ceferiști, în frunte cu tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej. În ziarul „Romînia liberă", această importantă manifestare este prezentată tot atît

www.dacoromanica.ro

de amplu, sub semnatura lui Virgil Dănciulescu, la 24 februarie (*Imaginea unei glorioase pagini din istoria poporului nostru*). Ştefan Iureş a publicat, pe aceeaşi temă, articolul intitulat *O impresionantă lecţie de istorie* în „Scînteia tineretului" din 20 februarie; Ioan Grigorescu — articolul cu titlul *Imagini de neuitat*, în „Contemporanul" din 22 februarie, iar în „Elöre" din 22 februarie a apărut articolul lui Blenesi Ernö, *Oglinda unor măreţe lupte*. Presa locală a publicat expuneri rezumative „Agerpres" asupra acestei importante manifestări.

★

În ordinea importanţei, a interesului istoriografic pe care-l prezintă materialele publicate cu prilejul împlinirii a 30 de ani de la eroicele lupte muncitoreşti din 1933, vom înfăţişa *documente* referitoare la evenimentul sărbătorit, dintre care în primul rînd documentele de partid, materiale cu caracter de *studiu sau sinteză* publicate mai ales în preajma aniversării, *unele manifestări* mai însemnate care au avut loc cu acest prilej în ţară şi peste hotare.

Din prima categorie se desprind cîteva grupaje tematice de documente publicate de presa centrală pe pagini consacrate exclusiv acestui eveniment. Asemenea grupaje de documente sînt însoţite de explicaţii, de comentarii şi de alte materiale, care întregesc imaginea asupra amploarei şi semnificaţiei luptelor muncitoreşti din ianuarie-februarie 1933 în istoria poporului nostru; tematica acestor grupaje cuprinde principalele probleme şi aspecte, de la cauzele şi pregătirea luptelor pînă la desfăşurarea, însemnătatea şi ecoul lor internaţional.

Sub titlul *Momente din pregătirea eroicelor lupte din februarie 1933*, „Scînteia" din 7 februarie publică un număr de 11 documente, puse la dispoziţie de către Institutul de istorie a partidului de pe lîngă C. C. al P. M. R. Este vorba, în ordine cronologică, de un aspect de la demonstraţia muncitorilor ceferişti din Bucureşti din ianuarie 1931 împotriva curbelor de sacrificiu şi a concedierilor; de coperta volumului cuprinzînd documentele Congresului al V-lea al Partidului Comunist din Romînia (decembrie 1931), congres care a stabilit linia strategică şi tactică a partidului, care a indicat organizaţiilor de partid ca în acţiunea de întărire a partidului să se îndrepte spre detaşamentele principale ale proletariatului, să îmbunătăţească munca de partid în marile întreprinderi; de procesul-verbal al unei şedinţe a sindicatului C.F.R. din oraşul Dej din februarie 1932, în cursul căreia tovarăşul Gheorghe Gheorghiu-Dej a cerut organizarea unei întruniri de protest împotriva reducerii salariilor; de manifestul din 20 martie 1932 al Comitetului central de acţiune al muncitorilor ceferişti, în care se subliniază că „numai prin lupta revoluţionară a tuturor muncitorilor şi funcţionarilor săraci de la C.F.R. vom putea opri ofensiva burgheziei. Numai prin organizarea luptei hotărîte şi a grevei generale vom impune revendicările noastre"; de o fotografie din anul 1933 a tovarăşului Gheorghe Gheorghiu-Dej; de un raport al Siguranţei referitor la întrunirea muncitorilor de la Atelierele C.F.R. „Nicolina" -Iaşi din aprilie 1932, în cursul căreia a luat cuvîntul tovarăşul Gheorghe Gheorghiu-Dej din partea Comitetului central de acţiune şi Ilie Pintilie, conducătorul Comitetului de acţiune local; de un manifest al Comitetului Central al P.C.R. care cheamă muncitorimea ceferistă la realizarea unităţii de acţiune în lupta împotriva exploatării capitaliste, a politicii de fascizare a ţării şi a înrobirii ei de către trusturile imperialiste; de o fotografie care înfăţişează ocuparea de către jandarmi a rafinăriei „Astra română" din Ploieşti, în urma declarării grevei de către muncitorii de aici (30 ianuarie); de imaginea casei din str. Mitropolit Grigore din Bucureşti, în care a avut loc în martie 1932 conferinţa pe ţară a muncitorilor ceferişti, la care a fost ales Comitetul central de acţiune, în frunte cu tovarăşul Gheorghe Gheorghiu-Dej; de manifestul Comitetului de acţiune al ceferiştilor din Bucureşti, chemînd pe muncitorii de la Atelierele Griviţa la întrunirea premergătoare declarării grevei din 2 februarie 1933; de o fotogra-

www.dacoromanica.ro

fie care oglindește felul în care, răspunzînd chemării partidului, mii de muncitori, funcționari, intelectuali, studenți s-au adunat alături de familiile greviștilor în fața atelierelor, manifestîndu-și solidaritatea cu lupta ceferiștilor. Toate aceste documente au fost publicate în același grupaj și de ziarul central în limba maghiară, „Elöre", în numărul din 9 februarie 1963.

Puternicul ecou internațional al luptelor din Februarie 1933 este amplu prezentat de „Scînteia" din 13 februarie, printr-un montaj de facsimile și fotocopii, alese din marele număr de documente care se referă la acest important aspect al luptelor din 1933. Distingem astfel materiale apărute în *Коммунистический Интернационал* și în revista „La correspondance internationale", care redau aprecierile celei de-a XI-a sesiuni a plenarei Comitetului Executiv al Internaționalei Comuniste asupra evenimentelor din Romînia, apoi numeroase titluri apărute în „Pravda" (*Lupta feroviarilor romîni are o însemnătate internațională*) „Izvestiia", „L'Humanité", „Rude pravo", „L'Unità", „Daily Worker", „Arbeiterzeitung", „Rabotnicesko delo", „El Mundo", „Gudok", „La Rázon" (Argentina), „Kyrier Codzienny", „Die Rote Fahne", „O Neos Rizospastis" (Grecia) ș.a. Largii mișcări internaționale de solidaritate cu proletariatul romîn îi mai stau mărturie numeroasele telegrame, scrisori și moțiuni de protest împotriva represiunii sîngeroase și a procesului ce a urmat eroicelor lupte din ianuarie-februarie 1933. Ilustrativă în acest sens este telegrama de solidaritate semnată de scriitorii Henri Barbusse, Louis Aragon, Paul Vaillant-Couturier, Jean Richard Bloch și Charles Vildrac. Alte documente atestă acțiuni de acest fel care au avut loc în Ungaria, Canada, S.U.A., Africa de Sud etc.

Un bogat material documentar privitor la *Larga mișcare de solidaritate cu luptele din februarie 1933* publică „Scînteia" din 14 februarie 1963. Între acestea amintim : extrase, reproduceri ș.a. din „Scînteia", „Lupta de clasă", „Clopotul", „Apărarea ceferiștilor", „Jos teroarea" ; fragmente din miile de scrisori și moțiuni de protest ; fotografii înfățișînd grupuri de muncitori, funcționari, intelectuali și rude care aduc alimente greviștilor arestați, precum și manifestația din fața Prefecturii poliției din București, la care s-a cerut punerea în libertate a muncitorilor arestați ; un larg comentariu asupra nenumăratelor acțiuni de protest împotriva măcelului din 16 februarie ; o radiotelegramă către Direcția generală a poliției din București, referitoare la acțiunile de solidaritate ale ceferiștilor din Pașcani ; o telegramă a Siguranței către inspectoratele regionale ale poliției, ordonînd acțiuni de împiedicare a grevelor de protest ale muncitorilor care cereau eliberarea conducătorilor luptelor ceferiste. Reținem de asemenea atenția extrasele din presa vremii, care redau glasul oamenilor de cultură. *Ridicăm cel mai energic protest* era semnat în „Clopotul" din 1 ianuarie 1934 de Tudor Arghezi, Victor Ion Popa, Radu Boureanu, V. Demetrius, Lascăr Sebastian, M. Breslașu, N. Atanasiu, Al. Marius, C. Paraschivescu-Bălăceanu. În „Facla" din 17 iulie 1933, Cicerone Theodorescu, Sandu Eliad, N. D. Cocea și Geo Bogza declarau : *Aspirațiile lor sînt și ale noastre*, Demostene Botez semna articolul *După Craiova*, în „Cuvîntul liber" din 7 iulie 1934, iar Victor Eftimiu un articol în „Apărarea ceferiștilor" din 16 iunie 1934. Proteste împotriva procesului de la Craiova au semnat Petre Constantinescu-Iași, Stelian Nițulescu, Scarlat Calimachi, Matei Socor, Iorgu Iordan, R. Cernătescu, V. Mîrza, C. Motaș ș.a. („Clopotul" din 22 iunie și 13 iulie 1934).

„Scînteia tineretului" a reprodus de asemenea, la 14 februarie, pe o pagină întreagă *Mărturii despre eroicele lupte din februarie 1933*. Cîteva fotografii înfățișează curtea Atelierelor Griviția în timpul grevei, solidaritatea oamenilor muncii din București, manifestația din fața Prefecturii poliției. O altă fotografie înfățișează pe tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej. Dintre celelalte documente amintim : chemarea Comitetului de acțiune de la Atelierele C.F.R. „Griviția" din 2 februarie 1933, în care se pune accentul pe frontul

www.dacoromanica.ro

unic de jos; un facsimil despre acțiunile muncitorilor petroliști din Ploiești și ale lucrătorilor ceferiști din Cluj; procesul-verbal al ședinței din februarie 1932 a sindicatului C.F.R. din Dej (amintit mai sus); un facsimil care reprezintă cuvîntul tovarășului Gheorghe Gheorghiu-Dej la proces; mărturii ale ecoului internațional al luptelor; o linogravură executată imediat după evenimente (*Sirena 1933*).

În afara acestor materiale, „Scînteia tineretului" a acordat o atenție deosebită valorii educative pe care o are aniversarea unor asemenea evenimente ca luptele din 1933. În numărul din 15 februarie, „Scînteia tineretului" își intitulează articolul de fond *O minunată pildă de eroism și spirit revoluționar pentru tînăra generație*. În același număr au apărut articolele: *Eroica Griviță* de acad. prof. P. Constantinescu-Iași, *Suișul istoriei* de Ion Brad, *De neuitat* de Lascăr Sebastian.

La 15 februarie 1963, „Scînteia" a publicat numeroase materiale sub titlul *30 de ani de la eroicele lupte ale ceferiștilor și petroliștilor*: o imagine din curtea Atelierelor Griviția în timpul grevei; o fotografie care înfățișează pe tovarășii Gheorghe Gheorghiu-Dej, Chivu Stoica și alți conducători ai eroicelor lupte din februarie 1933, escortați în drum spre Consiliul de război din Craiova. Comentarii în legătură cu evenimentele de la începutul anului 1933, bazate pe documentele vremii, se fac în articolul *La muzeul regional de istorie din Ploiești*, publicat în același grupaj. O serie de articole sînt scrise de contemporani ai luptelor din ianuarie-februarie 1933: *Au luptat cu fața spre viitor* de Mihai Ralea, *Acum 30 de ani* de G. Calinescu („Contemporanul" 15 februarie), *Ascultînd elanul inimii* de Victor Eftimiu, *Răsunet în conștiințe* de Demostene Botez, *O înaltă școală pentru tineret* de prof. Ilie Diaconescu, *Tradițiile Griviței* de Dumitru Ștefănescu, *Pe calea arătată de partid* de Ion Mihăilescu, *Alături de muncitori* de Samoilă Dăneasă. Mai atrag atenția: articolul *Verdictul istoriei*, semnat de scriitorul Titus Popovici, lucrările de grafică ale lui Mihail Gion și Iulian Olariu, pocziile lui Mihai Beniuc, Tiberiu Utan, Ion Bănuță și Ion Brad.

Tema Griviței, avînd la bază ideea comparației între februarie 1933 și februarie 1963 este amplu tratată de către Geo Bogza, cu măiestria-i cunoscută, pe un întins spațiu din „Scînteia", la 9 februarie (*Calea Griviței*).

Un articol în care se descrie puternicul ecou al luptelor din 1933 în conștiința tineretului studențesc din acea vreme, semnează Dumitru Almaș în „Romînia liberă" din 3 februarie (*Ecouri peste decenii*).

„Romînia liberă" din 15 februarie a reunit, pe o pagină specială, numeroase materiale sub titlul *Eroicele lupte din februarie 1933 — o treaptă spre biruințele zilelor noastre*. Din cuprinsul acestei pagini menționăm articolele: *Uzina-muzeu, Uzina-școală* de Victor Eftimiu, *Dragoste, stimă și prețuire* de C. Paraschivescu-Bălăceanu, *1933! Cum aș putea să-l uit!* de Tantzi Cutava-Barozzi, poezii de Mihu Dragomir și Cicerone Theodorescu, fotografii înfățișînd o demonstrație împotriva „curbelor de sacrificiu", precum și Calea Griviței de ieri și de azi, rubrica „Cifre și fapte" (din viața de ieri și de azi a ceferiștilor și petroliștilor).

Sub titlul *Zile și nopți de februarie*, ziarul „Munca" din 5 februarie publică amintirile din timpul luptelor de la Griviția, semnate de Pandele Rusescu, pensionar ceferist. Ziarul „Munca" din 15 februarie publică articolul semnat de T. Gheorghe despre *Ecoul internațional al luptelor din februarie 1933*, articol însoțit de reproduceri din presa vremii. În afara materialelor despre Griviția apărute în celelalte ziare, amintim articolul lui Dan Plutașu din „Munca" (14 februarie), *Griviția însorită*.

Ziarul central în limba germană „Neuer Weg" a publicat la 10 și 11 februarie două ample foiletoane (*Nemuritoarea Griviță luptătoare* și *File ale unei glorioase istorii de luptă*), care folosesc pe larg documentele vremii, iar la 13 februarie articolul lui Ioan Grigorescu despre *Orașul aurului negru*. La 15 februarie, „Neuer Weg" și „Elöre" au consacrat numeroase coloane unor materiale documentare, însoțite de comentarii în legătură cu luptele din 1933.

★

www.dacoromanica.ro

Marile periodice de cultură şi artă, precum şi alte publicaţii (ca „Presa noastră", „Gazeta învăţămîntului", „Flacăra") au rezervat şi ele importante spaţii în cinstea aniversării luptelor din 1933. „Contemporanul" a publicat la 8 februarie articolul lui D. Micu despre *Literatura Griviţei*, la 15 februarie un articol de fond semnat de George Ivaşcu, precum şi evocările *Acum 30 de ani* de G. Călinescu (publicată şi în „Scînteia") şi *În 1933* de Tudor Teodorescu-Braniştе. Pagina de literatură a aceluiaşi număr al „Contemporanului" reprezintă o spicuire *Din antologia Griviţei*, care cuprinde: fragmentul „Griviţa Roşie" de Tudor Arghezi (republicat după „Scînteia " din 14 februarie 1960); o poezie de Em. Bucov, creată în februarie 1933 şi publicată în ziarul „16 Februarie 1933", organul Comitetului raional de Verde al P.C.R. secţiunea Bucureşti; poezii de Mihai Beniuc, Cicerone Theodorescu, Al. Şahighian, M. Breslaşu, Al. Andriţoiu; proză de Geo Bogza şi Eugen Barbu; un fragment din articolul *Aspiraţiile lor sînt şi ale noastre*, semnat de Cicerone Theodorescu, Sandu Eliad, N. D. Cocea şi Geo Bogza în „Facla" din 17 iulie 1933; articolul *Sentinţa de la Craiova*, publicat în „Clopotul" din 6 iulie 1934 sub semnătura lui Scarlat Calimachi, precum şi o interesantă bibliografie (*Februarie '33 în literatură*). Sub semnătura muzicologului George Bălan, „Contemporanul" din 15 februarie publică articolul *Compozitorii şi Griviţa*, care face o incursiune în creaţia unor compozitori ca C. Palade, Paul Constantinescu, Aurel Stroe, Vasile Popovici, Anatol Vieru, Alfred Mendelsohn, Sergiu Sarchizov.

Aproape întregul număr din 14 februarie al „Gazetei literare" este consacrat aniversării luptelor din 1933. În afara articolului redacţional (*Eroicul an 1933*), desprindem tableta intitulată *Ideea*, semnată de Tudor Arghezi, articole ca *Amintiri* de acad. Iorgu Iordan (congresul din aprilie 1933 al Asociaţiei profesorilor secundari, aderarea intelectualilor la mişcarea antifascistă şi la asociaţia „Amicii U.R.S.S.", ambele iniţiate de P.C.R.), *Cuvîntul înţeles de toţi* de acad. P. Constantinescu-Iaşi (Congresul mondial antifascist din iunie 1933 de la Paris, care a manifestat spontan şi energic atunci cînd a fost pronunţat cuvîntul „Griviţa"), *Februarie '33* de Tudor Teodorescu-Braniştе, evocările lui Gheorghe Dinu (*Sînt trei decenii de atunci*), Victor Eftimiu (*Dreptul la viaţă*), Ion Bănuţă (*Momente*; *Noaptea de 15/16 februarie 1933*), Saşa Pană (*Neuitatul Februarie*), reportajul *Griviţa Roşie*, *Imagini suprapuse* de G. Călinescu, articole de Ioan Grigorescu (*Oraşul alb al aurului negru*), Romulus Rusan, poezii de Mihai Beniuc, Eugen Jebeleanu, Teodor Balş, Alfred Margul Sperber, Demostene Botez, Eusebiu Camilar, Tiberiu Utan, Camil Baltazar, Nicolae Tăutu, Geo Dumitrescu, Mihu Dragomir, Emil Giurgiucă, Al. Jebeleanu, Majtenyi Erik, desene din presa vremii. Pentru istoria culturii în general şi pentru istoria literaturii romîne în special, prezintă interes faptele şi consideraţiile expuse în articolele: *Griviţa în conştiinţa scriitoricească* de Eugen Simion, *Griviţa în literatura vremii* de Silvian Iosifescu, *Zorii literaturii revoluţionare* de Dumitru Micu şi *Griviţa în literatura contemporană* de Şerban Cioculescu.

Din „Viaţa romînească" (nr. 2/1963), în afara numeroaselor poezii închinate eroismului luptătorilor din 1933, se desprinde editorialul scris de Aurel Baranga (*Treizeci de ani*), precum şi articolele semnate de E. Manguţ (*30 de ani de la luptele eroice ale muncitorilor ceferişti şi petrolişti*), Teodor Vîrgolici (*Atitudinea scriitorilor faţă de luptele muncitorilor ceferişti şi petrolişti*) şi F. Brunea-Fox (*Cei 7 000 de la Griviţa. Mărturia unui reporter*).

Pe lîngă un articol de fond (*Solidaritate*), „Tribuna" din 14 februarie a inserat două articole cu caracter ştiinţific: *Masele populare şi eroica luptă a muncitorilor ceferişti de la Griviţa* de L. Fodor şi *Internaţionalismul proletar — sprijin al evenimentelor din februarie 1933* de L. Vaida. Revista clujană amintită mai publică articolul *Avîntul revoluţionar şi scriitorii* de Adrian Barbu, precum şi o bogată colecţie de *Mărturii*, care dovedesc ecoul evenimentelor în rîndurile intelectualilor de frunte ai vremii.

www.dacoromanica.ro

În articolul *Eroicele lupte din februarie 1933*, apărut în „Veac nou" din 15 februarie, se subliniază solidaritatea oamenilor sovietici cu luptele din 1933 ale proletariatului din Romînia.

„Luceafărul" din 15 februarie a consacrat şi el un articol de fond, precum şi numeroase materiale, în special beletristice, aniversării luptelor ceferiştilor şi petroliştilor din 1933. Relevăm articolele semnate de Demostene Botez (*Veneraţie*), acad. Tudor Vianu (*Jertfa*), acad. Gr. C. Moisil (*Un „nu" spus fascismului*), Alex. Şahighian (*Chemarea sirenei*).

În numărul 1 din 1963, „Presa noastră", revista Uniunii ziariştilor din R.P.R., a publicat şapte articole consacrate oglindirii eroicelor lupte ale ceferiştilor şi petroliştilor din ianuarie-februarie 1933 în presa vremii. N. Petrovici semnează articolul intitulat *Oglindirea în presa vremii a luptelor eroice ale muncitorilor ceferişti şi petrolişti din 1933 şi a procesului conducătorilor acestor lupte*. Gh. Dinu înfăţişează *Cîteva aduceri aminte*, iar S. Cutişteanu descrie *Aspecte ale pregătirii de către P.C.R. a glorioaselor lupte din ianuarie-februarie 1933, oglindite în ziarul „Scînteia"*. M. Stănescu trateazâ despre *„Frontul unic" — organ de luptă editat de P.C.R. în vederea pregătirii marilor bătălii de clasă din ianuarie-februarie 1933*, iar Ion Toacă despre *Ecoul luptelor muncitoreşti din ianuarie-februarie 1933 reflectate în paginile ziarului „Scînteia Prahovei" (1934—1936)*. Dumitru Măcicăşan semnează articolul intitulat *O cronică a vieţii de ieri şi de astăzi a ceferiştilor*. Rubrica se încheie cu o privire asupra ecoului bătăliilor de clasă din Romînia anului 1933 în presa internaţională.

În legătură cu *Luptele din februarie 1933 şi şcoala* a apărut articolul semnat de E. Domocoş în „Gazeta învăţămîntului" din 15 februarie.

Sub titlul *Din cronica anului '33*, revista „Flacăra" (nr. 5 din 2 februarie) publică fotocopii după documente şi comentarii în legătură cu ecoul internaţional al luptelor din 1933 ale proletariatului romîn. La 16 februarie, revista amintită a publicat articole semnate de Mihai Beniuc (*Să ne aducem aminte*), Gheorghe Mirică, participant la luptele din 1933 (*Acum 30 de ani*), E. Georgescu (*Neuitatele zile din februarie 1933*), precum şi mai multe fotografii din timpul grevei.

★

Presa locală a acordat şi ea o atenţie deosebită aniversării eroicelor lupte ceferiste şi petroliste, publicînd, în afara articolelor de fond sau a materialelor centrale, şi articole, documente etc. care prezintă interes local. Astfel de aspecte locale au fost tratate şi în coloanele presei centrale. La 13 februarie, sub semnătura lui A. Sandu, „Informaţia Bucureştiului" a publicat un articol (*Lumini pe Griviţa*) despre clădirea de pe Calea Griviţei nr. 261 — azi, Casa de cultură a raionului Griviţa Roşie — care aminteşte printr-o placă comemorativă că acolo a fost sediul sindicatului C.F.R., unde a avut loc în decembrie 1932, sub conducerea tovarăşului Gheorghe Gheorghiu-Dej, şedinţa Comitetului central de acţiune al muncitorilor ceferişti. În numărul din 15 februarie al aceluiaşi ziar, în afara articolului de fond, semnalăm printre materialele publicate în pagina specială, articolul acad. Iorgu Iordan despre *Puternicul ecou internaţional al luptelor ceferiştilor şi petroliştilor*, precum şi evocarea *Odinioară pe Griviţa*, semnată de scriitorul Eugen Barbu.

Ziarul regional „Steagul Roşu" (Bucureşti) a evocat la 12 februarie, sub semnătura lui C. Tricolici, evenimentele din 1933, pe baza unor exponate ale muzeului de la Clubul „Griviţa Roşie". La 14 februarie, acelaşi ziar a publicat o relatare asupra întîlnirii pe care a avut-o colectivul staţiei C.F.R. Titu cu Alexandru Sima, participant la luptele din 1933. Pagina rezervată în întregime, la 15 februarie, sărbătoririi evenimentelor din februarie 1933 cuprinde materiale semnate de Const. Chiriţă, de Eroul Muncii Socialiste Gheorghe Belu ş.a.

Unele ziare regionale din provincie au publicat cu prilejul sărbătoririi eroicelor lupte ceferiste şi petroliste din 1933 materiale interesante care tratează aspecte locale, deseori inedite, ale acestor lupte.

www.dacoromanica.ro

Astfel, încă la 6 februarie, ziarul „Făclia" din Cluj publica un articol semnat de Gheorghe Bodea, *Clujul pe calea eroicelor lupte din februarie 1933*. Gheorghe Timofi evoca la 9 februarie, în același ziar, zilele de *13 și 14 februarie 1933 în Atelierele C.F.R. Cluj: zile memorabile*. Ziarul clujan a publicat la 13 februarie articolul lui Ladislau Fodor despre *Greva politică de masă din Cluj în februarie 1933*. În ziua aniversării, la 15 februarie, în afara articolului de fond și a altor materiale, „Făclia" a inserat articolul semnat de Vasile Vaida, membru al C.C. al P.M.R., prim-secretar al Comitetului regional Cluj al P.M.R., articol intitulat *O pagină glorioasă din istoria mișcării noastre muncitorești*. În numărul din 16 februarie al „Făcliei" găsim cîte o relatare despre deschiderea expoziției de la Muzeul de artă din Cluj, consacrată celei de-a 30-a aniversări a eroicelor lupte din februarie 1933, precum și despre simpozionul de la Casa de cultură a studenților din Cluj, organizat de către Comitetul de partid al Centrului universitar Cluj. La acest simpozion au prezentat referate: prof. univ. Ștefan Pascu, decanul Facultății de istorie și filozofie a Universității „Babeș-Bolyai" (*Însemnătatea luptelor de clasă din ianuarie-februarie 1933*), conf. univ. Adam Berenyi și lector univ. Alexandru Lemneanu (*Particularitățile crizei economice din anii 1929—1933 în Romînia*), lector univ. Ioan Chișu (*Lupta P.C.R. pentru încheierea Frontului unic muncitoresc de jos în vederea ieșirii pe cale revoluționară din criza economică*), conf. univ. Surdu Bujor și cercetător Ladislau Fodor (*Luptele muncitorilor ceferiști și petroliști — moment de cotitură în dezvoltarea partidului și a mișcării muncitorești din țara noastră*), conf. univ. Camil Mureșan și cercetător Ludovic Vajda (*Însemnătatea internațională a eroicelor lupte din ianuarie-februarie 1933*).

Din ziarul regional „Înainte" care apare la Craiova, aflăm la 17 februarie știrea (publicată în rezumat și de presa centrală) despre dezvelirea plăcii comemorative de pe clădirea din Craiova, str. Alexandru Ioan Cuza nr. 68, care are următorul cuprins: „În această clădire a fost editat ziarul «Apărarea ceferiștilor» (iunie 1934) în timpul procesului înscenat conducătorilor eroicelor lupte ale muncitorilor ceferiști și petroliști din ianuarie-februarie 1933". La Craiova, după cum a relatat „Romînia liberă" din 12 februarie, au avut loc și cîteva interesante întîlniri, în special ale tineretului, cu unii participanți la luptele din 1933 (Gh. Viziru, Tudor Dobrescu și Alexandru Tudor).

Asemenea întîlniri au avut loc și la Ploiești (vezi „Flamura Prahovei" din 5, 10 și 17 februarie, „Munca" din 7 și 14 februarie, întîlnirile lui Dumitru Antonescu, Radu Petrescu ș.a., participanți la luptele din 1933, cu tineretul și oamenii muncii din orașul Ploiești).

În „Scînteia" din 10 februarie, Ioan Grigorescu publică articolul *Ploiești — ceas de evocare*, în care citează documente referitoare la accidentele de muncă, la intensitatea muncii și la acțiunile polițienești din timpul grevei. O interesantă evocare, *Teleajen 1933 —1963*, semnează Boris Buzilă în „Romînia liberă" din 8 februarie. Ioan Grigorescu semnează în ziarul ploieștean, la 15 februarie, un articol intitulat *În orașul aurului negru*.

Ziarul regional în limba română „Steaua roșie", care apare la Tg.-Mureș, a început să publice materiale legate de istoricul evenimentelor din 1933, la 9 februarie, prin articolul lui Ion Sima, consacrat împlinirii a 20 de ani de la asasinarea neînfricatului luptător comunist Petre Gheorghe, care în 1932—1933 a luat parte la pregătirea grevei de la Atelierele C.F.R. „Nicolina" din Iași și la organizarea unor largi acțiuni de solidaritate cu lupta ceferiștilor (un articol în memoria lui Petre Gheorghe a apărut și în „Scînteia" din 10 februarie). La 10 februarie, ziarul de la Tg.-Mureș a publicat, tot sub semnătura lui Ion Sima, un articol consacrat eroului comunist Ilie Pintilie, unul dintre conducătorii marilor lupte din 1933. La 13 și 15 februarie, „Steaua roșie" a publicat grupaje care redau *Momente din timpul eroicelor lupte din februarie 1933*, fotografii și facsimile, între care foi volante ale P.C.R. în limba română și maghiară,

www.dacoromanica.ro

„Lupta C.F.R." ş.a. În numărul din 15 februarie al ziarului din Tg.-Mureş, cercetătorul ştiinţific Fuchs Simion descrie *Un episod din luptele muncitorilor ceferişti*, pe baza unui dosar din 1934 al Tribunalului Ciuc: acţiunile în rîndurile maselor, ale ceferiştilor din Bucureşti, Iaşi, Paşcani, mutaţi cu serviciul disciplinar (sau pur şi simplu fără motiv) în gara Ciceu.

Ziarul regional „Flacăra Iaşului" a publicat la 12 februarie paralela *Nicolina, 1933—1963* de G. Laurenţiu, iar la 13 februarie articolul *Luminile Griviţei*, semnat de Emil Burlacu. Despre adunarea festivă de la Universitatea „Al. I. Cuza" din Iaşi, la care a vorbit acad. I. Mîrza, a relatat „Scînteia" din 15 februarie. Dragoş Vicol semnează în „Munca" din 7 februarie un articol despre un alt *Oraş al ceferiştilor* care şi-a adus contribuţia la luptele din 1933: Paşcani.

Ziarul regional „Steagul roşu" de la Bacău a consacrat la 15 februarie o pagină întreagă aniversării luptelor proletare de acum trei decenii; în afara celor opt documente publicate aici, atrage atenţia articolul semnat de Paul Cioranu: *Aduceri aminte.*

„Drapelul roşu", ziarul regional care apare la Timişoara, a publicat la 13 februarie, în cadrul unei *Pagini din istoria ceferiştilor*, cîteva documente din Muzeul căilor ferate de la Bucureşti.

Din cuprinsul paginii speciale, intitulată *Din munca şi viaţa nouă a ceferiştilor*, publicată de „Drumul socialismului" (Deva) la 15 februarie, desprindem articolul semnat de Nicolae Almăşan şi Vasile Stremţan, intitulat *La Teiuş, în trecut şi azi.*

Amintim de asemenea materialele apărute cu această ocazie în celelalte ziare regionale precum şi în ziarele regionale care apar în limba maghiară.

Dintre ziarele raionale relevăm numărul din 14 februarie al ziarului „Steagul roşu" din Petroşani, care publică, între altele, articolul mărturie *Am auzit sirena lui Roaită* (convorbire cu un participant) şi relatarea asupra întîlnirii elevilor şcolii medii mixte din Petroşani cu ceferistul Ion Raica, participant la luptele din 1933.

★

Mai sînt de semnalat unele articole şi materiale apărute în cîteva dintre periodicele care se adresează unor anumite categorii de cititori. Astfel, „Viaţa studenţească" din 10 februarie a realizat o pagină specială, din cuprinsul căreia amintim articolul *O pagină de glorie în istoria poporului nostru* de conf. univ. N. Lupu.

„Apărarea patriei" a publicat la 10 februarie consultaţia *Luptele eroice ale muncitorilor ceferişti şi petrolişti din ianuarie-februarie 1933* şi articolul *Februarie 1933 — februarie 1963. Continuitate* (a tradiţiilor muncitoreşti revoluţionare) de Ştefan Iureş, precum şi poezii de M. Beniuc, Maria Banuş, Rusalim Mureşan, Ion Brad. În pagina consacrată la 15 februarie, de acelaşi ziar, evenimentelor din 1933, întîlnim articole de Aurel Baranga (*Pagină de glorie din istoria patriei*) şi Alexandru Andriţoiu (*Luminile Prahovei*), fragmente din documentele vremii care atestă solidaritatea internaţională proletară cu lupta eroică a muncitorilor din ţara noastră, o rubrică de cifre şi fapte de ieri şi de azi, poezii de Nicolae Tăutu şi Ion Bănuţă. Revista „Viaţa militară" (nr. 2/1963) grupează sub titlul *Februarie 1963: 30 de ani de la luptele eroice ale muncitorilor ceferişti şi petrolişti*, extrase din presa internă şi externă a vremii, fotografii (patrule de jandarmi pe Calea Griviţei în timpul grevei), articolul *Griviţa* de Mihai Beniuc, reproducerea cunoscutei picturi *Griviţa 1933* de G. Miklossy, un fragment din romanul *Strada* al lui Eugen Barbu, poezii de Vlaicu Bîrna şi Radu Cîrneci, articolul *Ieri şi azi pe Calea Griviţei de* Fănuş Neagu.

Încă la 17 ianuarie, „Lupta C.F.R.", organ al Ministerului Transporturilor şi Telecomunicaţiilor, publica materialul *Viaţa noastră de ieri şi de azi. Mărturii de la Griviţa Roşie*, iar la 24 ianuarie articolul *În atelierele care poartă numele lui „16 Februarie"* de Ioan Cristuţiu şi Vasile Turcu (articolul

www.dacoromanica.ro

aduce și date despre trecutul Atelierelor C.F.R. din Cluj). La 31 ianuarie, în același ziar a apărut articolul *Pagini glorioase de luptă revoluționară: greva din 2 februarie 1933*, iar la 7 februarie *Povestește un bătrîn muncitor de la „Nicolina"*, articolul *Pe locul fostelor ateliere C.F.R. din Galați*, precum și fotografii, facsimile (*File de istorie*) ș.a. Numărul festiv din 14 februarie al „Luptei C.F.R.", apărut în pagini sporite, publică un articol de fond *Sub glorioase flamuri* și articolul *16 februarie — glorioasă pagină de luptă revoluționară*. Ca *File de istorie* sînt publicate pe o pagină întreagă documente despre participarea tovarășului Gheorghe Gheorghiu-Dej la o întrunire de la Galați, la o consfătuire a Comitetului de acțiune al ceferiștilor din Cluj și la ședința sindicatului C.F.R. din Dej; protestul lui Henri Barbusse, o chemare a Comitetului central de acțiune, placa comemorativă din curtea Atelierelor C.F.R. din Galați, rezoluții ale C.C. al P.C.R., raportul Siguranței despre întrunirea de la Nicolina, la care a vorbit și tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej. O altă pagină este consacrată temei, sugestiv intitulată, *1933 revendicări, 1963 înfăptuiri*. Pe un spațiu considerabil este înfățișat puternicul ecou internațional al eroicelor lupte din februarie 1933.

Ziarul de uzină „Griviția roșie" a publicat la 16 februarie articolul de fond intitulat *Pagini de glorie și eroism*, semnat de Iosif Niculae, *Amintiri* de Ion Stancu și Ristea Sevastache, fotografii din 1933, o rubrică de „Contraste".

★

La toată această bogăție de materiale apărute mai ales în legătură cu evenimentele propriu-zise de acum trei decenii, se adaugă o categorie de alte materiale, nu mai puțin variate și interesante, care oglindesc amploarea cu care a fost sărbătorită aniversarea luptelor ceferiștilor și petroliștilor în întreaga țară, prin forme de manifestare dintre cele mai diferite: excursii (la Doftana, Griviția, Ploiești ș.a.), vizitarea muzeelor și a locurilor istorice, expoziții volante, tipărirea timbrului jubiliar, conferințe la sate, seri literare pe tema „16 februarie 1933 în literatură", medalioane literar-muzicale, manifestări organizate de muzeele regionale și raionale (la Bacău, Cîmpulung-Muscel ș.a.), sesiuni festive (de exemplu aceea organizată de Direcția regională C.F.R. Brașov), adunări festive în întreprinderi și instituții (între care cea de la palatul C.F.R., la care a vorbit ministrul transporturilor și telecomunicațiilor, Dumitru Simulescu), simpozioane, ca cel organizat la București de Consiliul pentru răspîndirea cunoștințelor culturale-științifice din cadrul Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă, festivalul literar organizat de Uniunea scriitorilor la Teatrul muncitoresc C.F.R. Giulești, spectacole artistice consacrate nemijlocit aniversării luptelor din 1933 (ca spectacolul de la Teatrul C.C.S.) sau avînd strînse legături tematice (ca filmul *Lupeni '29* sau opera *Trandafirii Doftanei* de Norbert Petri, prezentată la București de Teatrul muzical „Gheorghe Dima" din Brașov), antologia de poezie și proză *Nemuritorul Februarie* ș.a.

Dintre alte maifestări culturale care evocă luptele ceferiștilor și petroliștilor din 1933 prin imagini artistice pregnante amintim lucrările de grafică, în primul rînd albumul *Griviția 1933*, apărut în Editura Meridiane, care conține 36 de reproduceri ale unor lucrări de Jules Perahim, Vasile Dobrian, Gheorghe Ivancenco, Ștefan Szönyi, Roni Noel, Marcel Chirnoagă, Cornelia Daneț, Geta Brătescu, Gheorghe Boțan ș.a. Tot din domeniul graficii sînt de amintit cele cîteva reproduceri reunite de „Scînteia" din 9 februarie sub titlul *Din grafica dedicată eroicelor lupte din februarie 1933*. În afara acestora, presa a mai reprodus și alte lucrări de grafică dedicată luptelor ceferiste și petroliste.

Din domeniul muzicii amintim culegerea de cîntece *Griviția biruitoare*, editată de Casa centrală a creației populare (care a mai editat și o culegere de versuri *Cîntul Griviței*), precum și culegerea de cîntece de masă *Griviția Roșie*, apărută în Editura muzicală, oratoriul *Griviția noastră* de compozitorul Gheorghe Dumitrescu pe versuri de Cicerone Theodorescu (vezi analiza acestui oratoriu în

www.dacoromanica.ro

articolul lui Vasile Tomescu, apărut în „Contemporanul", din 22 februarie), concerte festive etc.

★

Aniversarea celor trei decenii de la luptele din 1933 a avut ecou și peste hotare. Revistele pentru străinătate au publicat cîteva materiale, cum ar fi : *Une page heroïque de l'histoire de la classe ouvrière et du peuple roumain* (în „Bulletin d'information" nr. 2 din 30 ianuarie 1963), *Une page d'heroisme Griviţa 1933* de Mihai Murgu și *Rue de Griviţa, rue de l'histoire* de Victor Bîrlădeanu (ambele în *„La Roumanie d'aujourd'hui"* nr. 2 (98) din 1963), *Гривица 1933* de Mănguţ Enache, în „Народная Румыния" nr. 2 din 1963.

Dintre manifestările propriu-zise care au avut loc în străinătate cu prilejul aniversării luptelor din 1933, amintim manifestările de la Praga și Varșovia.

La *Praga*, la Casa de cultură a sindicatului lucrătorilor din transporturi și telecomunicaţii, a avut loc la 12 februarie o adunare festivă organizată de Uniunea luptătorilor antifasciști din Cehoslovacia. După ce ambasadorul romîn, prof. Gh. Niţescu, a salutat pe cei prezenţi, subliniind vechimea legăturilor de prietenie dintre oamenii muncii romîni și cehoslovaci, Maria Trojanova, președinta Comitetului orășenesc Praga al Uniunii luptătorilor antifasciști din Cehoslovacia, a arătat că adunarea cu prilejul aniversării luptelor din 1933 are loc în aceeași clădire în care, cu 30 de ani în urmă, s-a desfășurat mitingul de protest al oamenilor muncii din Praga împotriva represiunilor sîngeroase de la Griviţa. Vorbitoarea a amintit că muncitorii din întreaga Cehoslovacie au protestat în 1933 împotriva terorii la care erau supuși muncitorii ceferiști și petroliști din Romînia burghezo-moșierească. După adunare a rulat filmul romînesc *Valurile Dunării*.

Tot la Casa de cultură a sindicatului lucrătorilor din transporturi și telecomunicaţii din Praga s-a deschis o expoziţie de fotografii oglindind aspecte din lupta clasei muncitoare din Romînia împotriva fascismului.

La Clubul ziariștilor din Praga s-a deschis de asemenea o expoziţie închinată luptelor eroice ale ceferiștilor și petroliștilor romîni din februarie 1933. În cadrul expoziţiei sînt prezentate și aspecte ale manifestărilor de solidaritate ale poporului cehoslovac, oglindite în presa cehoslovacă progresistă din acel timp.

În seara zilei de 16 februarie a avut loc o întîlnire tovărășească la sediul din *Varșovia* al comitetului Organizaţiei de colaborare în domeniul căilor ferate din ţările socialiste. Au participat conducători și membri ai comitetului, reprezentanţi ai Ministerului Căilor Ferate și Transporturilor din R.P. Polonă, ai Comisiei permanente pentru transporturi a C.A.E.R. și alte persoane. Niculae Negus, membru în Comitet din partea Ministerului Transporturilor și Telecomunicaţiilor din R.P. Romînă, a evocat istoricul și a arătat însemnătatea luptelor muncitorești din Romînia din ianuarie-februarie 1933, scoţînd în evidenţă realizările deosebite obţinute de feroviarii romîni în anii puterii populare.

★

Datorită marii însemnătăţi pe care o au eroicele lupte din 1933 în istoria mișcării muncitorești din ţara noastră și în istoria patriei, presa de toate categoriile care apare astăzi în ţara noastră — presă care se ridică la multe zeci de titluri și la mari tiraje — a acordat, prin bogăţia și varietatea materialelor pe care le-a publicat, cea mai mare atenţie sărbătoririi acestui eveniment, intrat de mult în fondul tradiţiilor revoluţionare ale poporului nostru.

Alexandru Porţeanu

www.dacoromanica.ro

„Probleme economice"

nr. 2, an. XVI, 1963

În cinstea aniversării a 30 de ani de la eroicele lupte ale muncitorilor ceferiști și petroliști din ianuarie-februarie 1933, revista „Probleme economice", în nr. 2 din 1963, a publicat un grup de cinci articole, în care sînt înfățișate situația și lupta clasei muncitoare în perioada crizei economice, importanța și ecoul luptelor din 1933 în publicistica vremii. Trebuie subliniat faptul că autorii articolelor a căror prezentare o facem în rîndurile de față, avînd la bază documentele de partid și folosind surse documentare bogate și variate, au reușit să trateze temele abordate la un nivel corespunzător cerințelor actuale. Generalizarea faptelor se îmbină armonios cu analiza datelor concrete, dintre care unele inedite sau puțin folosite pînă în prezent, iar expunerea tezelor și ideilor este sistematică și închegată, calități care conferă articolelor un plus de interes.

Din seria celor cinci articole, primul, semnat de Grigore Comartin, înfățișează *Importanța politică internă și internațională a eroicelor lupte ale muncitorilor ceferiști și petroliști* (p. 4—15). Pentru a reliefa marea însemnătate internă și internațională a luptelor din 1933, care nu pot fi înțelese pe deplin decît în contextul situației economice, politice și sociale din acea perioadă, autorul înfățișează situația țărilor capitaliste, puternic zguduite de criză, în antiteză cu avîntul impetuos al Uniunii Sovietice în dezvoltarea economiei naționale. Analizînd modul în care s-a manifestat criza economică în Romînia burghezo-moșierească, autorul arată că politica claselor dominante de ieșire din criză printr-o ofensivă generală împotriva condițiilor de muncă și de trai ale oamenilor muncii s-a concretizat prin aplicarea unor măsuri economice și politice care indicau o orientare a claselor exploatatoare spre metode fasciste de guvernare. În articol este înfățișat apoi procesul de radicalizare a maselor muncitoare, se arată însemnătatea Congresului al V-lea și a plenarelor C.C. al P.C.R. din aprilie și octombrie 1932 în organizarea luptei maselor muncitoare, precum și alte probleme ale mișcării muncitorești revoluționare din acei ani.

După această introducere, autorul intră în tema propriu-zisă a articolului, arătînd, în ceea ce privește importanța internă a evenimentelor din 1933, că revendicările pentru care s-au ridicat la luptă muncitorii ceferiști și petroliști cuprindeau, pe lîngă cerințe cu caracter economic, obiective politice de mare însemnătate pentru întreaga clasă muncitoare, pentru masele largi de oameni ai muncii, ca lupta împotriva politicii de teroare dezlănțuite de clasele dominante, pentru drepturi și libertăți democratice, împotriva acordului înrobitor de la Geneva, împotriva politicii de fascizare și pregătire a războiului antisovietic. Loviturile primite de regimul burghezo-moșieresc în timpul luptelor din 1933 au adîncit deruta din rîndurile claselor exploatatoare, au provocat frămîntări în lagărul burgheziei și moșierimii. În același timp ele au însemnat o strălucită confirmare a justeței liniei politice a P.C.R., a capacității sale de organizator și conducător al luptelor revoluționare ale proletariatului. În pofida înăbușirii lor de către clasele dominante, luptele din 1933 au dus la consolidarea legăturilor dintre clasa muncitoare și toți ceilalți oameni ai muncii, dintre mase și partidul comunist, au contribuit la creșterea conștiinței de clasă, la radicalizarea politică a clasei muncitoare. În timpul luptelor din 1933 s-au ridicat conducători comuniști animați de un profund spirit revoluționar și de un devotament nemărginit față de cauza partidului și a poporului, capabili să conducă partidul și clasa muncitoare la lupta decisivă pentru doborîrea regimului burghezo-moșieresc și construirea socialismului.

În privința însemnătății politice internaționale a luptelor din 1933, autorul insistă asupra faptului că luptele ceferiștilor și petroliștilor au fost prima ridicare a proletariatu-

www.dacoromanica.ro

lui din Europa împotriva fascismului și războiului după venirea la putere a lui Hitler în Germania, că ele constituie o expresie a hotărîrii clasei muncitoare de a se ridica în apărarea revoluționară a Uniunii Sovietice, dînd o puternică lovitură politicii cercurilor imperialiste străine de subjugare a poporului romîn și frînînd pentru un anumit timp atragerea Romîniei în sfera de influență a Germaniei hitleriste. Totodată, luptele din 1933 au adus o prețioasă contribuție la creșterea prestigiului internațional al clasei muncitoare și al Partidului Comunist din Romînia.

Istoria a dovedit, arată autorul în concluzie, că „în luptele din ianuarie-februarie 1933 clasa muncitoare și partidul ei marxist-leninist au obținut o victorie politică cu mari consecințe în viitor, iar clasele dominante au suferit o înfrîngere moral-politică care a fost un preludiu al definitivelor înfrîngeri de mai tîrziu, care au dus la eliminarea lor definitivă din arena istoriei" (p. 12).

În prima parte a articolului *Lupta maselor muncitoare sub conducerea P.C.R. împotriva ieșirii din criză pe seama celor ce muncesc* (p. 16—27), V. Axenciuc și Gh. Surpat înfățișează o serie de date interesante asupra consecințelor crizei economice din 1929—1933. Dintre acestea menționăm faptul că în timpul crizei, care în unele ramuri ale industriei a început să se manifeste din 1928, venitul național a scăzut în 1932 la 58,7% față de 1929, iar prețurile mărfurilor importate din țările capitaliste dezvoltate au scăzut în comparație cu 1928 doar cu 5—10%, în timp ce prețurile produselor exportate s-au redus considerabil (între 50 și 70% față de 1928). În același timp au crescut capacitățile de producție nefolosite, iar paralel cu concedierea unor mari mase de muncitori (numărul șomerilor depășea cifra de 300 000) în unele ramuri industriale, ca, de pildă, în industria prelucrătoare, intensitatea muncii a crescut în 1928—1931 cu aproximativ 34%. În articol sînt cuprinse de asemenea date care ilustrează politica burgheziei și moșierimii de aruncare a greutăților crizei asupra maselor muncitoare, cum ar fi, de exemplu, majorarea taxelor de consumație asupra unor articole de primă necesitate, creșterea ponderii impozitului pe salarii paralel cu scăderea ponderii impozitelor plătite de comercianți și industriași etc. Trăgînd concluziile din datele prezentate, autorii arată că înrăutățirea condițiilor de muncă și de trai ale maselor muncitoare, determinate de criza economică, de politica antinațională și antipopulară a burgheziei și moșierimii a agravat toate contradicțiile orînduirii capitaliste-moșierești din Romînia și, în primul rînd, contradicția fundamentală dintre proletariat și burghezie.

În continuare, autorii, folosind documentele de partid, unele materiale de arhivă, presa ilegală și cea legală editată de P.C.R., precum și informații culese din unele periodice ale timpului, înfățișează principalele lupte, în genere cunoscute, desfășurate de masele muncitoare, sub conducerea P.C.R. în anii crizei economice. Sînt relevate astfel importanța și semnificația luptelor de la Lupeni din 1929, a grevelor și manifestațiilor muncitorilor ceferiști din mai 1930 și ianuarie 1931, a Conferinței pe țară a muncitorilor ceferiști, petroliști și mineri din martie 1931 etc. Sînt prezentate apoi forme de luptă ale țărănimii muncitoare, manifestate prin revoltă, ciocniri cu jandarmii, alungarea perceptorilor, ocuparea pămînturilor etc. În articol, după ce se subliniază însemnătatea lichidării luptelor fracționiste și importanța hotărîrilor Congresului al V-lea al P.C.R., sînt urmărite acțiunile de luptă desfășurate de diferite categorii de oameni ai muncii în 1932, insistîndu-se asupra modului în care au fost pregătite, organizate și conduse eroicele lupte din 1933. Luptele muncitorești din perioada crizei economice, subliniază autorii în încheiere, au demonstrat că partidul comunist era singurul apărător al intereselor vitale ale clasei muncitoare, organizatorul luptei muncitorilor pentru o viață mai bună.

Un articol cu o temă interesantă, insuficient cercetată pînă în prezent, *Ecoul luptelor în publicistica timpului* (p. 28—41), semnează M. A. Lupu și N. Marcu. Cercetarea acestei teme prezintă o deosebită importanță

www.dacoromanica.ro

nu numai sub raportul îmbogăţirii informaţiilor documentare privitoare la luptele din 1933, dar şi, mai ales, sub acela al înfăţişării poziţiilor pe care le-au luat diferite pături şi clase sociale faţă de această măreaţă bătălie a proletariatului din ţara noastră.

Articolul, bine închegat şi sistematizat, începe prin a arăta rolul pe care l-a avut presa ilegală de partid, precum şi presa legală sau inspirată de P.C.R. în timpul luptelor din ianuarie-februarie 1933 şi ecoul acestor lupte în perioada imediat următoare. Dintr-o serie de citate extrase din „Scînteia", „Descătuşarea", „Buletinul Comitetului de acţiune împotriva războiului", „Frontul unic", „Frontul evenimentelor", „Februarie 15—16", „Apărarea ceferiştilor", „Facla" ş.a., reproduse în articol, se desprinde cu claritate concluzia că publicistica partidului a acordat un puternic sprijin moral şi politic luptelor muncitoreşti din 1932—1933, avînd în permanenţă un caracter militant. Totodată ea a răspîndit cuvîntul partidului în rîndurile maselor muncitoare, îmbărbătîndu-le şi chemîndu-le la luptă în zilele furtunoase din februarie 1933 şi la solidarizare cu conducătorii muncitorilor ceferişti şi petrolişti implicaţi în procesul de la Bucureşti-Craiova.

Analizînd presa burgheză, autorii arată că aceasta a reflectat starea de spirit a burgheziei şi moşierimii, care au fost înspăimîntate de amploarea şi intensitatea luptelor desfăşurate de ceferişti şi petrolişti. Ca şi în alte momente din istoria patriei noastre cînd masele muncitoare s-au ridicat cu hotărîre la luptă, clasele dominante s-au pronunţat şi de această dată pentru reprimarea luptelor muncitoreşti în vederea menţinerii dominaţiei lor de clasă. În presa aparţinînd diferitelor partide sau fracţiuni politice ale burgheziei şi moşierimii au apărut articole pline de calomnii la adresa mişcării muncitoreşti revoluţionare. În articol sînt incluse de asemenea o serie de informaţii din diferite ziare burgheze privitoare la neliniştea ce domnea printre capitaliştii din ţările apusene la aflarea ştirii despre introducerea stării de asediu, precum şi altele referitoare la scăderea valorilor la bursă.

Marile organe de presă burgheze din apus au publicat articole, ştiri şi reportaje despre luptele din 1933, din care rezultă neliniştea capitaliştilor de a nu pierde acest hinterland agrar; ele conţineau totodată îndemnuri adresate guvernului de a reprima luptele muncitorimii.

În ultima parte a articolului, autorii înfăţişează ecoul deosebit de puternic al luptelor din 1933 în presa muncitorească din diferite ţări. Presa partidelor comuniste din aproape toate ţările a publicat articole despre luptele ceferiştilor şi petroliştilor, în care se exprima sentimentul de solidaritate proletară. Relevînd cauzele social-economice şi politice pentru care muncitorii din Romînia s-au ridicat la luptă, presa proletariatului din diferite ţări dădea o imagine veridică asupra acestei mari bătălii de clasă, luînd totodată atitudine împotriva calomniilor debitate de presa burgheză de peste hotare.

Articolul semnat de M.A. Lupu şi N. Marcu este documentat şi bogat în idei. Credem însă că ar fi fost necesar ca autorii să fi arătat şi modul în care s-au reflectat evenimentele din 1933 în paginile ziarelor „Dimineaţa" şi „Adevărul", ştiut fiind că aceste ziare de mare tiraj aveau influenţă asupra opiniei publice democratice, iar în anumite momente coloanele lor au fost folosite de către P.C.R. (vezi, de pildă, seria de articole scrise de Al. Sahia despre procesul intentat conducătorilor ceferişti şi petrolişti).

Despre *Uzinele „Griviţa Roşie" — 1933—1963* (p. 42—54) semnează un articol cu caracter monografic Dumitru Miron, directorul Uzinelor „Griviţa Roşie", şi Gh. Horja. Făcînd o schiţă a istoriei uzinelor, autorii arată că Atelierele C.F.R. din Bucureşti datează din perioada înfiinţării celor dintîi căi ferate. O dată cu dezvoltarea reţelei de căi ferate aceste ateliere devin insuficiente, încît în 1897 se începe construirea Atelierelor Bucureşti-Griviţa. Ele au fost date definitiv în producţie în 1906, iar în 1908—1911 s-a construit un al doilea grup al atelierelor, destinat reparării vagoanelor de călători şi de marfă, rămînînd ca primul să execute

www.dacoromanica.ro

reparațiile de locomotive. Muncitorii și salariații erau crunt exploatați : ei munceau 16 18 ore pe zi pentru un salariu de mizerie.

După primul război mondial, ca urmare a ascuțirii contradicțiilor de clasă, ceferiștii de la „Grivița" s-au situat în primele rînduri în lupta împotriva exploatării : în 1918—1919 ei au organizat greve și acțiuni cu caracter economic și politic, iar în 1920 au participat la greva generală. Atelierele Grivița, datorită reconstrucției și lărgirii lor, se transformă în două unități distincte : atelierele de locomotive și atelierele de vagoane în care lucrau 6—7 000 de muncitori.

În articol se arată în continuare condițiile grele de muncă și de viață ale muncitorilor ceferiști în perioada crizei economice, hotărîrea cu care ei au pornit la luptă și modul în care acestea s-au desfășurat, uzinele „Grivița" fiind, așa după cum arată tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej, „centrul marilor bătălii proletare din februarie 1933, organizate de Partidul Comunist din Romînia împotriva exploatării capitaliste și înfeudării țării monopolurilor imperialiste, împotriva fascismului și a pregătirilor de război antisovietic"[1]. În anii care au urmat, muncitorii ceferiști au continuat să lupte împotriva regimului burghezo-moșieresc prin manifestații, greve etc., iar în timpul războiului antisovietic prin sabotarea mașinii de război.

După victoria insurecției armate din august 1944 s-a trecut la refacerea atelierelor distruse de război, reușindu-se ca în 1946 capacitatea lor de producție să atingă nivelul de dinaintea bombardamentului din 1944. În 1950, toate unitățile din care se compuneau atelierele au fost comasate într-o singură întreprindere sub denumirea de Atelierele C.F.R. „Grivița Roșie", iar în 1961 partidul și guvernul, ținînd seama de noile cerințe ale dezvoltării economiei noastre naționale, au hotărît reprofilarea Atelierelor „Grivița Roșie" în uzină constructoare de mașini pentru industria chimică și petrolieră.

[1] *Sub semnul unității și prieteniei*, București, Edit. politică, 1962, p. 46.

În partea a doua a articolului, autorii dau date semnificative, mai puțin cunoscute de către cititori, referitoare la volumul producției globale a uzinei (în 1962 era mai mare cu 129,6% față de 1938), despre investițiile de stat pentru refacerea atelierelor și reutilarea tehnică, despre introducerea unor procedee tehnologice noi, creșterea productivității muncii și a gradului de calificare a muncitorilor, despre creșterea nivelului de trai al muncitorilor (în 1962 cîștigul mediu era cu peste 67% mai mare decît în 1952) etc.

Ultimul articol din grupul celor cinci, semnat de P. Vagu, schițează un tablou al *Situației muncitorilor petroliști în perioada 1929—1933* (p. 55—64). Referindu-se la exploatarea sălbatică a resurselor naturale și a forței de muncă de către monopolurile internaționale în alianță cu capitaliștii autohtoni, autorul prezintă o serie de date edificatoare privitoare la cîștigurile fabuloase realizate de trusturile internaționale (societatea „Romîno-americană", de pildă, în cei 40 de ani de existență, și-a mărit capitalul pe seama profiturilor obținute din exploatarea muncitorilor de peste 3 500 de ori, iar în perioada 1920—1939 a plătit dividende, în medie, anual de 109 000 000 de lei), arătînd, totodată că în industria petrolieră, spre deosebire de celelalte ramuri industriale, rata profitului era cea mai ridicată. Căutînd să obțină profituri cît mai mari, societățile petroliere nu făceau nici un fel de cheltuieli pentru protecția muncii, fapt care a dus la creșterea îngrijorătoare a numărului de accidente.

În perioada crizei economice, arată autorul, trusturile petroliere au luat o serie de măsuri pentru reducerea cheltuielilor de producție în special prin reducerea salariilor și înrăutățirea condițiilor de lucru, prin intensificarea muncii. Astfel, după datele oficiale, salariile muncitorilor au fost reduse cu 55—60%, iar ziua de lucru, deși legiferată la 8 ore, era prelungită la 10—16 ore. În același timp a crescut numărul șomerilor, în perioada 1928—1932 fiind concediați 15 480 de muncitori (cifră care reprezintă mai mult de jumătate din numărul muncitorilor care lucrau

www.dacoromanica.ro

în perioada crizei). Din cauza salariilor scăzute, a şomajului, a chiriilor extrem de mari, muncitorii petrolişti erau nevoiţi să se hrănească foarte prost, să locuiască în case insalubre, în barăci sau bordeie. Aceste condiţii grele de muncă şi de trai au determinat pe muncitorii petrolişti, după exemplul ceferiştilor, să se ridice la luptă în anii crizei economice, lupte care au culminat cu memorabilele bătălii din ianuarie-februarie 1933.

În ultima parte a articolului, autorul înfăţişează, pe baza unor date sugestive, modul radical în care s-au schimbat condiţiile de muncă şi de trai ale muncitorilor petrolişti. Articolul semnat de P. Vagu, prin folosirea unor date statistice şi a altor materiale documentare, reuşeşte să închege un tablou veridic al situaţiei muncitorilor petrolişti în perioada crizei economice. Considerăm însă că acesta ar fi fost şi mai cuprinzător dacă autorul ar fi folosit şi rezultatele la care au ajuns alţi cercetători în studierea acestei probleme[1].

Articolele publicate în nr. 2, 1963 al revistei „Probleme economice", scrise cu competenţă, pe baza unor bogate surse documentare, prin folosirea judicioasă a faptelor şi prin concluziile care se degajă din materialul analizat, constituie un ajutor preţios pentru istoricii care se ocupă cu cercetarea ştiinţifică a eroicelor lupte ale muncitorilor ceferişti şi petrolişti din ianuarie-februarie 1933.

Gr. Chiriţă

[1] Vezi N. Lupu *Date privind exploatarea muncitorilor petrolişti din Valea Prahovei în anii crizei economice (1929—1933)*, în *Studii şi materiale de istorie contemporană*, vol. II, Bucureşti, Edit. Academiei R.P.R., 1962, p. 475—490.

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

RECENZII ŞI ÎNSEMNARI

Din istoria luptelor greviste ale proletariatului din Romînia, vol. II, Bucureşti, Edit. politică, 1962, 256 p.

Volumul al II-lea[1] *Din istoria luptelor greviste ale proletariatului din Romînia*, apărut în Editura politică sub egida Institutului de istorie a partidului de pe lîngă C.C. al P.M.R., se ocupă de unele momente importante din istoria mişcării muncitoreşti din ţara noastră în perioada 1890—1939. El conţine un număr de 11 studii, dintre care unele au mai fost publicate în revista „Analele Institutului de istorie a partidului de pe lîngă C.C. al P.M.R." [2], referitoare la acţiunile greviste desfăşurate în anii de cruntă exploatare a regimului burghezo-moşieresc de muncitorii din ramurile de bază ale economiei ţării noastre.

Întocmite pe baza unor materiale documentare de arhivă, a documentelor de partid, a presei muncitoreşti sau burgheze contemporane evenimentelor, studiile sînt de un real folos celor care cercetează trecutul de luptă al clasei noastre muncitoare. Dezvăluind politica profund reacţionară a claselor exploatatoare şi linia reformistă, antimuncitorească, promovată de liderii de dreapta social-democraţi, studiile pe care le recenzăm contribuie la cunoaşterea bogatelor tradiţii revoluţionare ale proletariatului din ţara noastră.

Faţă de studiile din primul volum, care în cea mai mare parte descriau acţiunile fără a fi încercat aprecieri teoretice, menite să contribuie la clarificarea momentelor importante din trecutul de luptă al proletariatului[3], studiile din volumul de faţă se prezintă la un nivel mai ridicat atît în ceea ce priveşte informarea, cît şi interpretarea faptelor. Patru dintre cele 11 studii se referă la acţiuni greviste din perioada de dinaintea primului război mondial imperialist, cînd clasa muncitoare — lipsită de un partid de tip nou, leninist — milita pentru îmbunătăţirea situaţiei sale materiale, pentru crearea de organizaţii proprii; celelalte 7 se ocupă de acţiuni din perioada ce a urmat după crearea Partidului Comunist din Romînia, caracterizată prin lupta proletariatului împotriva ofensivei

[1] Primul volum a apărut în Editura C.C.S., în 1957.

[2] Ne referim la studiile: G. Tudoran, *Luptele muncitorilor de la Galaţi din 13 iunie 1916 şi acţiunile de solidarizare*, în nr. 3, 1958; B. Roşu, *Greva muncitorilor de la fabrica de vagoane „Astra"-Arad (iulie-august 1936)*, în nr. 6, 1959 şi S. Homenco, *Greva muncitorilor metalurgişti de la fabrica „Goldemberg" - Bucureşti (ianuarie - februarie 1939)*, în nr. 3, 1959, bineînţeles reeditarea lor în volumul de faţă comportînd în prealabil unele îmbunătăţiri.

[3] Vezi, în acest sens, T. Udrea, *O nouă culegere de istorie a mişcării muncitoreşti*, „Studii", nr. 4 (X) 1957, p. 219—220.

www.dacoromanica.ro

patronale, pentru închegarea frontului unic muncitoresc, împotriva fascizării ţării şi a criminalului război antisovietic.

★

Seria materialelor cuprinse în volum este deschisă de studiul lui A. Deac, *Grevele minerilor din Dognecea şi Moraviţa-Vaşcău din anul 1890*. Folosind unele materiale de arhivă şi presa muncitorească, autorul reuşeşte să redea, pe de o parte, dubla exploatare capitalistă — exercitată de către clasele exploatatoare autohtone şi a capitaliştilor străini (minele aparţinînd societăţii de stat a căilor ferate austro-ungare) —, îmbinată cu asuprirea naţională, iar pe de altă parte unitatea de acţiune a muncitorilor romîni, maghiari, germani etc. în obţinerea unor importante revendicări economice şi politice. Prin lupta lor unită, muncitorii au reuşit să obţină parţial unele revendicări. În studiu sînt analizate cauzele care i-au împiedicat pe muncitori să obţină satisfacerea tuturor revendicărilor formulate, datorită lipsei lor de orientare politică şi ideologică. Lipsa unor organizaţii politice locale, arată autorul, şi mai ales slăbiciunile Partidului General Muncitoresc, în a cărui conducere existau elemente oportuniste burghezo-liberale, i-au împiedicat pe muncitori să cîştige integral lupta. Această concluzie socotim că ar fi trebuit mai temeinic analizată, şi nu expediată într-o singură frază. Socotim de asemenea că autorul ar fi trebuit să stabilească, măcar cu aproximaţie, numărul muncitorilor de la aceste mine. Studiul lui A. Deac este meritoriu şi-şi justifică întru totul locul său în volum.

Un studiu important, analizînd acţiunea grevistă de la Galaţi, desfăşurată la cîteva luni după răscoala ţăranilor din 1907, semnează N. Munteanu. Exploatarea capitalistă, intensificarea ei o dată cu trecerea capitalismului la ultima sa fază de dezvoltare, la imperialism, ca şi teroarea dezlănţuită de regimul burghezo-moşieresc după răscoală, au determinat proletariatul din Galaţi să se ridice la luptă în apărarea drepturilor sale la întrunire şi organizare. Greva generală de la Galaţi a fost, după cum menţionează autoarea, „una din primele greve cu un pronunţat caracter politic de masă din ţara noastră" (p. 23—24). Pe baza materialelor faptice, autoarea analizează pe larg acţiunea grevistă de la Galaţi, demonstraţiile ce au avut loc cu acest prilej şi solidaritatea muncitorilor din întreaga ţară cu lupta muncitorilor gălăţeni. Studiul suscită interes atît prin analiza temeinică a cauzelor şi a desfăşurării acestei greve generale, cît şi prin concluziile sale. Nu ar fi fost de prisos dacă autoarea s-ar fi oprit cu analiza sa ceva mai pe larg asupra trădării săvîrşite de elementele oportuniste, în frunte cu C. Racovski, care prin tratativele lor cu autorităţile burghezo-moşiereşti au împiedicat continuarea grevei, care ar fi dus la obţinerea integrală a revendicărilor muncitorilor.

Despre *Greva generală a muncitorilor tipografi din Bucureşti* de la sfîrşitul primului deceniu al secolului al XX-lea ne informează I. Iacoş. În aprecierea acţiunii greviste a muncitorilor tipografi autorul a avut în vedere faptul că ea s-a desfăşurat la numai cîteva luni după Congresul de reconstituire a Partidului Social-Democrat. După cum este ştiut, Partidul Social-Democrat „era dominat de ideologia reformistă a Internaţionalei a II-a, care mergea pe linia colaborării şi compromisului cu burghezia"[1]. Pe baza analizei condiţiilor concrete din industria tipografică, autorul ajunge la concluzia că oportunismul s-a manifestat printre muncitorii din această ramură mai devreme decît printre cei din alte ramuri de producţie[2]. Cu toate acestea, curentul revoluţionar a cuprins mase tot mai largi de muncitori, determinîndu-i pe aceştia la curajoase acţiuni în apărarea dreptului de organizare şi pentru îmbunătăţirea condiţiilor lor de viaţă. Autorul relevă însemnătatea deosebită a comitetului de grevă, care s-a ocupat de toate problemele organizării şi desfăşurării luptei, hotărînd acordarea ajutorului de grevă tuturor muncitorilor, indiferent

[1] Gh. Gheorghiu-Dej, *Articole şi cuvîntări. 1950—1961*, Bucureşti, Edit. politică, 1961, p. 426.

[2] *Din istoria luptelor greviste ale proletariatului din Romînia*, vol. II, p. 45.

www.dacoromanica.ro

dacă erau sau nu organizaţi. Este important faptul că autorul pune în lumină însemnătatea deosebită pe care au avut-o, în timpul grevei, manifestaţiile de stradă, mitingurile de protest şi de solidarizare a muncitorilor, care au contribuit la dezvoltarea conştiinţei de clasă a muncitorilor, la întărirea spiritului de solidaritate proletară. Vorbind despre însemnătatea demonstraţiilor de stradă, V. I. Lenin arăta că ele „... constituie un important mijloc de educare politică a maselor muncitoare"[1]. În genere, studiul este documentat, concluziile însă ar fi trebuit aprofundate.

G. Tudoran prezintă în studiul său *Luptele muncitorilor de la Galaţi din 13 iunie 1916 şi acţiunile de solidarizare din Bucureşti şi din ţară*[2] puternica manifestaţie de protest contra războiului imperialist a muncitorilor gălăţeni, ca şi largul ecou ce l-a avut în întreaga ţară. Autoarea prezintă momentele de pregătire a claselor dominante pentru participarea la războiul imperialist interesate pe de o parte să acapareze noi teritorii, iar pe de altă parte să încerce să înăbuşe prin teroare şi gloanţe acţiunile revoluţionare ale clasei muncitoare, precum şi lupta hotărîtă a maselor muncitoare împotriva războiului imperialist. Înspăimîntate de întrunirile muncitorilor gălăţeni şi de demonstraţia lor, autorităţile burghezo-moşiereşti au tras în muncitori, ucigînd mişeleşte 9 muncitori, în frunte cu Spiridon Vrînceanu şi Pascal Zaharia, rănind încă alţi 30 de muncitori. „Evenimentele de la Galaţi — arată autoarea — au constituit semnalul unor demonstraţii şi greve de mari proporţii, al unei vaste acţiuni de solidarizare a muncitorilor din întreaga ţară cu muncitorii din Galaţi" (p. 75). În faţa avîntului de luptă al proletariatului, oportuniştii din conducerea P.S.D. au fost nevoiţi să sprijine lupta muncitorilor împotriva războiului. Comitetul executiv al P.S.D. şi Comisia generală a sindicatelor au lansat un manifest prin care chemau pe toţi muncitorii din Bucureşti să declare în ziua de 16 iunie o grevă generală de protest. La acest manifest au răspuns şi muncitorii din Ploieşti, Brăila, Iaşi, Turnu-Severin, Bacău, Buzău, Roman, Piteşti, Focşani, Botoşani etc. Eroica manifestaţie a muncitorilor de la Galaţi din 13 iunie 1916 şi grevele de solidarizare din ţară au arătat că se întărea tot mai mult curentul de stînga din P.S.D., ai cărui reprezentanţi chemau masele la lupta împotriva războiului imperialist. Ei au desfăşurat mai apoi, în timpul războiului imperialist, o curajoasă activitate revoluţionară antiimperialistă şi antirăzboinică.

În anii care au urmat după crearea Partidului Comunist din Romînia, lupta proletariatului a luat un caracter mai organizat. În ciuda greutăţilor provocate de sciziunea liderilor social-democraţi de dreapta, lupta clasei muncitoare împotriva ofensivei patronale, care caracterizează perioada stabilizării relative a capitalismului, a marcat paşi însemnaţi, grevele economice îmbrăcînd adeseori un pronunţat caracter politic. În aceşti ani s-au ridicat la luptă detaşamente însemnate ale clasei muncitoare, ca, de pildă, muncitorii metalurgişti.

În studiul său despre *Greva generală de la Reşiţa din 1926*, Ecaterina Cimponeriu se ocupă tocmai de unul din momentele de luptă ale metalurgiştilor reşiţeni împotriva puternicei societăţi monopoliste din Romînia burghezo-moşierească „Societatea anonimă a Uzinelor de fier şi Domeniile Reşiţa". Demascînd cîrdăşia dintre vîrfurile claselor dominante şi magnaţii capitalului financiar internaţional în exploatarea muncitorilor reşiţeni, autoarea analizează lupta grevistă a muncitorilor reşiţeni, în frunte cu comuniştii, pentru încheierea unui nou contract colectiv, corespunzător situaţiei nou create prin scumpirea vieţii. Greva generală de la Reşiţa, a cărei importanţă constă în faptul că s-a desfăşurat în condiţiile luptei pentru închegarea frontului unic muncitoresc, a durat 40 de zile. Ea a scos în evidenţă, după cum menţionează autoarea,

[1] V. I. Lenin, *Opere complete*, vol. 7, Bucureşti, Edit. politică, 1962, p. 245.

[2] Faţă de materialul publicat în nr. 3, 1958 în „Analele Institutului de istorie a partidului de pe lîngă C.C. al P.M.R.", studiul de faţă este completat cu documente de arhivă, iar comentariile sînt mult mai ample.

www.dacoromanica.ro

unitatea de acţiune a muncitorilor de diferite naţionalităţi pentru satisfacerea revendicărilor lor. Autoarea demască manevrele trădătoare ale oportuniştilor din conducerea sindicatului local metalo-chimic, arătînd activitatea comuniştilor, care au fost adevăraţii iniţiatori şi organizatori ai grevei generale. Considerăm că autoarea ar fi trebuit să dezvolte mai mult ideea rolului conducător al comuniştilor şi activitatea desfăşurată de ei în cadrul sindicatelor în vederea închegării frontului unic muncitoresc.

Împotriva ofensivei patronale şi a terorii exercitate de regimul burghezo-moşieresc în perioada stabilizării relative a capitalismului s-au ridicat la luptă şi muncitorii tipografi din capitală. Principalele acţiuni ale acestora sînt înfăţişate în studiul lui I. Felea intitulat *Acţiunile greviste ale muncitorilor tipografi din capitală din anii 1926—1927*. În analiza acţiunii greviste a muncitorilor tipografi pentru sporirea salariilor la nivelul scumpetei, autorul se opreşte pe larg asupra activităţii comitetului de front unic. Comitetul de front unic a organizat încă din octombrie 1926 o grevă demonstrativă de 24 de ore. În 1927, lupta muncitorilor tipografi pentru sporirea salariilor, încheierea unui nou contract colectiv şi înfiinţarea unui birou de plasare a intrat într-o etapă nouă. Deşi conducătorii de dreapta ai Uniunii Sindicatului Gutemberg de la Cluj au ieşit din frontul unic, comitetul a avut sprijinul sindicatului tipografic dintr-o serie de centre din ţară. El a editat un manifest prin care a solicitat sprijinul tuturor muncitorilor organizaţi şi neorganizaţi. Comuniştii din conducerea frontului unic au imprimat luptei un caracter politic, combativ. Greva din august 1927, la care au participat peste 2 500 de muncitori tipografi [1], a fost înăbuşită. În concluziile sale, autorul arată rolul nefast al conducerii oportuniste a Uniunii Sindicatului Gutemberg, precum şi slăbiciunile conducătorilor frontului unic, care n-au pregătit din timp greva. Considerăm însă că ar fi trebuit menţionată şi o altă lipsă, şi anume aceea a fărîmiţării forţelor muncitorilor tipografi, care n-au acţionat simultan şi au permis în acest fel înfrîngerea grevei.

Un studiu meritoriu în legătură cu acţiunile muncitorilor în perioada grea a crizei economice din 1929—1933, intitulat *Luptele muncitorilor de la uzinele „Lemaître" din 1929-februarie 1930*, semnează N. G. Munteanu. Utilizînd un bogat material de arhivă şi presă, autorul analizează temeinic cauzele acţiunii muncitorilor metalurgişti de la „Lemaître" (nerespectarea de către patroni a contractului de muncă, neacordarea ajutoarelor de boală şi a concediilor, neplata orelor suplimentare etc.), precum şi principalele momente ale luptei lor. În fruntea acestor lupte au stat comuniştii. Sprijinit de Comitetul sindicatului metalurgist din capitală, comitetul de grevă, în fruntea căruia se afla comunistul Petre Ionescu-Sprîncenatu, a desfăşurat o muncă vie printre muncitorii grevişti, organizînd pichete de grevă şi asigurînd în acest fel succesul luptei. Mobilizaţi de comunişti, în ciuda încercărilor social-democraţilor de dreapta de a submina lupta lor, greviştii au reuşit să obţină satisfacerea unora dintre revendicările lor, ca: încheierea unui nou contract colectiv, reprimirea muncitorilor concediaţi, un spor de salariu etc. În ura lor împotriva greviştilor, patronii au pus însă la cale asasinarea comunistului Petre Ionescu-Sprîncenatu, folosindu-se în această mîrşavă acţiune de un spărgător de grevă. Demonstraţia muncitorilor, organizată cu prilejul înmormîntării comunistului Petre Ionescu-Sprîncenatu, „pe care autorităţile burghezo-moşiereşti au încercat s-o zădărnicească", a scos şi mai mult în evidenţă solidaritatea muncitorilor şi lupta dusă pentru apărarea intereselor lor. Desfăşurată pe bază de front unic, greva metalurgiştilor de la „Lemaître", care a culminat cu demonstraţia de la 25 februarie 1930, a constituit un răspuns energic la politica burgheziei şi moşierimii de înfeudare a ţării monopolurilor străine şi de intensifi-

[1] Vezi M. C. Stănescu, *Din istoria luptelor muncitorilor tipografi (1923—1928)*, „Analele Institutului de istorie a partidului" nr. 6, 1961, p. 114.

www.dacoromanica.ro

care a exploatării oamenilor muncii. Studiul lui N. G. Munteanu este important atît prin analiza acestei acţiuni greviste, cît şi prin relevarea activităţii unor comunişti mai puţin cunoscuţi pînă acum, ca Petre Ionescu-Sprîncenatu.

O acţiune asemănătoare cu cea a metalurgiştilor de la „Lemaître" au întreprins, patru ani mai tîrziu, într-o perioadă nouă, şi metalurgiştii de la fabrica „Schiel" din Braşov. Studiul lui P. Daiche intitulat *Greva metalurgiştilor de la „Schiel" — Braşov din 1934* analizează lupta metalurgiştilor de la „Schiel" împotriva intensificării exploatării clasei muncitoare în anii fascizării ţării. La fabrica „Schiel" lucrau aproximativ 500 de muncitori care duceau o viaţă plină de neajunsuri şi greutăţi, datorită salariilor mici pe care le primeau. Patronii şi acţionarii acestei fabrici îşi sporeau profiturile atît din neplata orelor suplimentare efectuate de muncitori, cît şi, mai ales, prin introducerea muncii în acord, bazată pe sistemul „Bedeaux". Stabilind un anumit grafic indicator complex privind operaţiile de producţie, sistemul „Bedeaux" ducea la intensificarea muncii. În fruntea luptei greviste pentru îmbunătăţirea salarizării şi a condiţiilor lor de muncă au stat comuniştii. Din iniţiativa lor, muncitorii au organizat demonstraţii în faţa direcţiei fabricii, întruniri şi adunări de protest. Acţiunea lor a fost sprijinită şi de muncitorii celorlalte întreprinderi din Braşov, inclusiv de uteciști. În ciuda încercării unor conducători social-democraţi de dreapta de a împiedica realizarea unităţii de acţiune, muncitorii fabricii „Schiel" conduşi de comunişti au acţionat uniţi, impunînd patronilor satisfacerea revendicărilor lor : mărirea salariului, plata concediului legal etc. Folosind un bogat material de arhivă şi presă, autorul reuşeşte să analizeze amplu acţiunea grevistă a metalurgiştilor de la „Schiel". Din păcate, concluziile studiului nu sînt la înălţimea analizei cauzelor şi a desfăşurării grevei, deşi autorul avea toate posibilităţile să le redea pe larg.

Un amplu studiu în legătură cu acţiunile minerilor semnează I. Toacă : *Greva generală a minerilor din Anina din februarie 1935.* Greva generală a minerilor din Anina din februarie 1935 se numără printre marile bătălii duse — după eroicele lupte ale muncitorilor ceferişti şi petrolişti din 1933 — de masele muncitoare din ţara noastră. După cum arată autorul, „ea a constituit o manifestare puternică a împotrivirii crescînde a proletariatului din ţara noastră faţă de politica de fascizare şi de pregătire a războiului antisovietic dusă de clasele exploatatoare" (p. 205). Partidul Comunist din Romînia a acordat o mare importanţă grevei minerilor. C.C. al P.C.R. a lansat un manifest în care arăta că „2 000 de muncitori din Anina, mineri şi metalurgişti, au declarat grevă generală împotriva salariilor de foame, împotriva furturilor drepturilor cîştigate" [1]. Peste capul şefilor reformişti (E. Gherman, P. Mihăilă etc.), dar sub îndrumarea comuniştilor, muncitorii, indiferent de naţionalitate, de partidul şi de sindicatul în care erau organizaţi şi împreună cu cei neorganizaţi, şi-au dat mîna şi s-au unit pe bază de front unic. Studiul contribuie la demascarea şefilor social-democraţi de dreapta, care, trădînd interesele muncitorilor de la Anina, au dat capitaliştilor posibilitatea să satisfacă numai într-o mică măsură revendicările muncitorilor.

B. Roşu semnează studiul *Greva muncitorilor de la fabrica „Astra"* (*iulie-august 1936*). Autorul analizează condiţiile grele de muncă ale lucrătorilor din această fabrică, căreia îi revenea un rol important în planurile cercurilor guvernante burghezo-moşiereşti de pregătire a războiului antisovietic, şi lupta dîrză întreprinsă de muncitori în apărarea drepturilor lor. Greva muncitorilor de la „Astra" a avut nu numai un caracter economic, dar şi unul politic, fiind îndreptată împotriva fascizării ţării şi a pregătirilor criminalului război antisovietic. În fruntea acestei acţiuni, îndreptată împotriva încercării direcţiei de a concedia o parte dintre muncitori şi pentru mărirea

[1] *Documente din istoria Partidului Comunist din Romînia 1934—1937*, vol. IV, Bucureşti, E.S.P.L.P.. 1957, p, 234.

www.dacoromanica.ro

salariilor, au stat comuniştii. Ei au demascat zi de zi activitatea social-democraţilor de dreapta şi refuzul lor de a realiza frontul unic muncitoresc, ca şi manevrele organizaţiei fasciste „Asociaţia meseriaşilor romîni", care, utilizînd arma otrăvită a şovinismului, încerca să producă o ruptură în unitatea muncitorilor. „Frontul unic de jos — arată autorul, — închegat din acţiunea de pregătire şi desfăşurare a grevei, a demonstrat că numai unită şi sub conducerea partidului marxist-leninist clasa muncitoare poate obţine eliberarea sa de exploatare" (p. 227). Comuniştii au ştiut să insufle încredere maselor şi să le conducă la victorie. Scris într-un stil viu, pe baza a numeroase fapte, studiul scoate în relief importanţa acestei acţiuni greviste care, între altele, a întîrziat realizarea programului de producţie al fabricii şi, implicit, realizarea programului de înarmare. Ultimul studiu din volum este cel semnat de S. Homenco, care se referă la *Greva muncitorilor metalurgişti de la fabrica „Goldemberg" — Bucureşti (ianuarie-februarie 1939)*. Faţă de materialul publicat în nr. 3 din 1959 al „Analelor", studiul de faţă este completat cu materiale noi. Autoarea relevă condiţiile deosebit de grele în care s-a desfăşurat această acţiune şi anume în perioada intensificării represaliilor, a terorii şi a demagogiei dictaturii regale. După cum se ştie, în septembrie 1938 dictatura regală a desfiinţat Confederaţia Generală a Muncii şi sindicatele afiliate ei, înfiinţînd breslele. În aceste condiţii, P.C.R. a lansat lozinca pătrunderii în bresle şi a transformării lor în organe de luptă împotriva dictaturii regale şi a pregătirii războiului antisovietic. Greva de la fabrica „Goldemberg", iniţiată împotriva înăspririi condiţiilor de muncă şi de trai, a fost condusă de comunişti. Ei au reuşit să ia conducerea sindicatului metalurgist din capitală, iar în cadrul Conferinţei metalurgiştilor au cerut acţiuni concrete pentru îmbunătăţirea condiţiilor de viaţă ale maselor, pentru dreptul de organizare etc.

★

Scrise într-un stil viu, pe baza a numeroase materiale de arhivă şi presă, studiile din volum înfăţişează cititorilor momente semnificative din lupta clasei noastre muncitoare. Este meritul comitetului de redacţie de a fi selectat în volum mai ales studii privind acţiunile desfăşurate în ramurile de bază ale economiei noastre — industria metalurgică, carboniferă etc. —, unde se aflau concentrate unele dintre detaşamentele principale ale clasei noastre muncitoare, şi de a fi dat o oarecare unitate volumului. În plus, alcătuirea indicelor de persoane, de organizaţii, de întreprinderi şi de locuri înlesneşte mult cercetarea lucrării şi, în genere, a diferitelor aspecte din lupta proletariatului în perioada analizată.

Cu toate că unele studii au mai fost editate, volumul al II-lea *Din istoria luptelor greviste ale proletariatului din Romînia* reprezintă o realizare valoroasă, care ne ajută să cunoaştem mai bine lupta revoluţionară a proletariatului din ţara noastră din anii grei ai regimului burghezo-moşieresc.

M. Iosa

GH. SURPAT, *Pauperizarea clasei muncitoare din Romînia burghezo-moşierească între cele două războaie mondiale*,

Bucureşti, Edit. ştiinţifică, 1962, 300 p.

Situaţia clasei muncitoare din Romînia burghezo-moşierească constituie unul dintre capitolele cele mai importante din istoria poporului nostru. Istoricii burghezi, cînd nu au eludat intenţionat studiul situaţiei maselor muncitoare — făuritorii bunurilor materiale —, considerînd că istoria este creată de vîrfurile claselor exploatatoare, au prezentat denaturat starea jalnică în care trăiau oamenii muncii, nevoind să vadă mizeria în care se zbătea pro-

www.dacoromanica.ro

letariatul în ţara noastră. De aceea abordarea acestei probleme constituie o sarcină majoră pentru istoricii şi economiştii din ţara noastră.

Revoluţia culturală din Republica Populară Română — parte integrantă a revoluţiei socialiste — a deschis perspectiva studierii pe baze ştiinţifice a trecutului poporului muncitor din ţara noastră.

Una dintre perioadele cele mai grele din istoria zbuciumată a poporului muncitor din patria noastră a fost perioada dintre cele două războaie mondiale. Criza generală a capitalismului şi-a pus amprenta asupra economiei româneşti, ascuţind contradicţiile orînduirii capitaliste într-un grad necunoscut pînă atunci. În acei ani, odiosul regim burghezo-moşieresc a intensificat exploatarea oamenilor muncii, căutînd să rezolve pe seama maselor muncitoare greutăţile întîmpinate în urma accentuării aservirii economiei naţionale capitalului străin, precum şi racilele care îl măcinau din temelii.

Este deci bine venită lucrarea lui Gh. Surpat *Pauperizarea clasei muncitoare din Romînia burghezo-moşierească între cele două războaie mondiale*, în care autorul îşi propune să descrie şi să analizeze condiţiile de cruntă exploatare şi sîngeroasă asuprire a clasei muncitoare de către burghezie şi moşierime în perioada dintre cele două războaie mondiale, precum şi lupta purtată în această perioadă de clasa muncitoare, sub conducerea Partidului Comunist din Romînia, împotriva exploatării şi împilării, pentru doborîrea pe cale revoluţionară a regimul burghezo-moşieresc. Este un merit al autorului că nu s-a mărginit să arate în lucrare numai condiţiile de muncă şi de trai ale clasei muncitoare, ci înfăţişează totodată lupta eroică a clasei muncitoare pentru lichidarea exploatării omului de către om, pentru răsturnarea odiosului regim burghezo-moşieresc.

Ar fi profund greşit să considerăm că lucrarea lui Gh. Surpat prezintă însemnătate numai pentru studiul trecutului istoric al poporului nostru. Importanţa lucrării depăşeşte interesul istoricului pentru trecut, deoarece abordează una dintre cele mai actuale probleme ale economiei politice marxist-leniniste: teza marxist-leninistă a pauperizării proletariatului în condiţiile imperialismului. Apologeţii capitalismului contemporan se străduiesc în zadar să „infirme" realitatea zilelor noastre; ei fac eforturi zadarnice să conteste valabilitatea învăţăturii marxist-leniniste despre pauperizarea relativă şi absolută a proletariatului în condiţiile capitalismului contemporan. Lucrarea lui Gh. Surpat constituie o mărturie veridică a justeţei tezelor învăţăturii marxist-leniniste despre pauperizarea relativă şi absolută şi demonstrează că şi istoria ţării noastre confirmă caracterul universal valabil al tezelor de bază ale marxism-leninismului.

Prezentînd pentru prima oară în literatura ştiinţifică din ţara noastră o imagine amplă şi multilaterală a procesului pauperizării clasei muncitoare din Romînia burghezo-moşierească în perioada dintre cele două războaie mondiale, lucrarea lui Gh. Surpat se înscrie ca o contribuţie valoroasă în domeniul istoriei economiei noastre naţionale.

Lucrarea recenzată cuprinde — în afară de prefaţă şi de o introducere în care sînt expuse succint tezele de bază ale teoriei marxist-leniniste despre pauperizarea proletariatului în condiţiile capitalismului — două părţi: în prima parte se analizează pauperizarea relativă, iar în partea a doua, pauperizarea absolută a clasei muncitoare din Romînia burghezo-moşierească în perioada dintre cele două războaie mondiale. După părerea noastră, s-ar fi impus o altă grupare a capitolelor; capitolul I, care tratează caracteristicile principale ale economiei româneşti în perioada studiată, este nejustificat socotit ca făcînd parte din prima parte a lucrării, iar capitolul al X-lea, care tratează aspecte din lupta Partidului Comunist din Romînia pentru răsturnarea regimului burghezo-moşieresc şi instaurarea dictaturii proletariatului, este de asemenea înglobat nejustificat în cadrul celei de-a doua părţi a lucrării. Întrucît problemele tratate în capitolele I şi al X-lea se referă atît la pauperizarea relativă, cît şi la cea absolută a proletariatului, ar fi fost mai

www.dacoromanica.ro

indicat din punct de vedere metodologic ca aceste două capitole să nu fi fost incluse în nici una dintre cele două părţi ale lucrării, ci să fiinţeze de sine stătător. Mai trebuie să menţionăm că la sfîrşitul lucrării sînt adăugate 6 anexe cu date statistice şi o bibliografie cuprinzătoare despre tema tratată.

Pauperizarea clasei muncitoare în capitalism reprezintă un proces unic, care se manifestă atît sub forma pauperizării relative, cît şi sub forma pauperizării absolute. Pauperizarea este un proces unic, întrucît ambele fenomene ale pauperizării relativă şi absolută — decurg din aceeaşi lege economică obiectivă, legea absolută, generală, a acumulării capitaliste. Din considerente izvorîte din necesitatea unei expuneri mai clare şi mai sistematice a problemelor, precum şi în scopul unei analize mai aprofundate a diferitelor aspecte, a apărut necesitatea de a se trata în lucrare în mod distinct procesul de pauperizare relativă faţă de cel al pauperizării absolute.

Pauperizarea relativă a clasei muncitoare din Romînia burghezo-moşierească s-a manifestat prin creşterea inegalităţii sociale şi adîncirea prăpastiei sociale dintre burghezo-moşierime şi clasa muncitoare. Tovarăşul Gheorghe Gheorghiu-Dej arată în raportul de activitate al C.C. al P.M.R. la Congresul al II-lea al partidului că: „În Romînia burghezo-moşierească, an de an o parte tot mai mare a venitului naţional — produs prin truda muncitorilor şi ţăranilor muncitori — era folosită pentru îmbogăţirea clasei capitaliştilor şi moşierilor şi a altor pături parazitare, iar partea din venitul naţional care revenea clasei muncitoare şi ţărănimii muncitoare se micşora de la un an la altul pe calea reducerii salariilor, a scăderii veniturilor ţărănimii, a fiscalităţii excesive, a creşterii şomajului şi a sărăcirii continue a celor ce muncesc de la oraşe şi sate" [1].

[1] Gh. Gheorghiu-Dej, *Articole şi cuvîntări. 1955-1959*, Bucureşti, Edit. politică, 1959, p. 62.

În lucrare se arată că partea care revenea capitaliştilor sub formă de plusvaloare creştea continuu, în timp ce partea pe care o primea clasa muncitoare sub formă de salarii descreştea vertiginos; astfel, din analiza dinamicii salariilor şi a plusvalorii în valoarea nou creată din industria mare prelucrătoare rezultă că, în timp ce ponderea plusvalorii în totalul valorii nou create a crescut de la 60 % în 1927 la 73 % în 1942, ponderea fondului de salarii a scăzut în aceeaşi perioadă de la 40 % la 27 %. De asemenea se constată scăderea continuă a salariului relativ. Dinamica fondului de salarii şi a masei plusvalorii arată o creştere foarte lentă a fondului de salarii (cauzată de sporirea numărului de salariaţi şi de inflaţie) comparativ cu creşterea rapidă a masei de plusvaloare; în perioada 1927—1938, fondul de salarii a crescut numai cu 14 %, în timp ce masa plusvalorii a sporit cu 43 %, adică de peste trei ori în comparaţie cu salariile. Procesul pauperizării relative a clasei muncitoare este atestat şi de accentuarea distribuirii venitului naţional în favoarea clasei capitaliste; astfel, ritmul mediu anual de creştere a venitului naţional a fost în perioada 1932—1937 de numai 7,9 %, pe cînd ritmul mediu anual de creştere a profitului societăţilor anonime industriale a fost de 29,4 %.

Lucrarea cuprinde şi alte date edificatoare despre adîncirea continuă a pauperizării relative a clasei muncitoare în Romînia burghezo-moşierească. Din toate cele expuse în această parte a lucrării reiese în mod pregnant în evidenţă justeţea tezei din lucrarea recenzată că trăsătura caracteristică a pauperizării relative a clasei muncitoare din ţara noastră în perioada dintre cele două războaie mondiale a constat în ritmul deosebit de accelerat al acestui proces.

Trecînd la studiul pauperizării absolute a clasei muncitoare din ţara noastră, autorul demonstrează în mod ştiinţific scăderea nivelului ei de trai pe baza analizei condiţiilor de existenţă şi de muncă a clasei muncitoare şi anume: nivelul şi evoluţia salariului real; caracterul şi proporţiile şomajului; condiţiile de muncă ale muncitorilor din întreprinderile

www.dacoromanica.ro

capitaliste: durata zilei de muncă, gradul de intensitate a muncii, condiţiile igienico-sanitare de muncă, situaţia în materie de protecţia muncii, munca femeilor şi a copiilor; legislaţia antimuncitorească a statului burghezo-moşieresc în problemele muncii; condiţiile de locuit şi situaţia consumului maselor muncitoare; situaţia asistenţei sociale şi a asigurărilor sociale; situaţia învăţămîntului şi a nivelului cultural al maselor muncitoare.

Lucrarea lui Gh. Surpat confirmă teza marxist-leninistă potrivit căreia în capitalism salariul real are o tendinţă continuă de scădere. În Romînia burghezo-moşierească, în perioada dintre cele două războaie mondiale salariul ca preţ al forţei de muncă s-a situat sub valoarea acesteia, nivelul salariului menţinîndu-se în medie la limita fizică a valorii forţei de muncă, iar uneori, la unele categorii de muncitori, a coborît chiar şi sub această limită. Calculînd salariul real pe baza datelor statisticii burgheze — vădit falsificate pentru a înfrumuseţa trista realitate —, autorul obţine următoarea dinamică a salariului real pe o perioadă de aproximativ 20 de ani (luînd anul 1923 drept bază ≈ 100): 1925—84, 1928—83; 1932—78; 1934—93; 1941—61. Deşi exactitatea acestor indici trebuie să fie supusă unei critici mai aprofundate, este evidentă tendinţa generală şi continuă de scădere a salariului real. Sîntem de acord cu teza autorului că „salariile muncitorilor din Romînia erau printre cele mai scăzute din Europa, iar tendinţa lor de scădere a fost mult mai pronunţată decît în majoritatea ţărilor capitaliste"[1]. Considerăm însă că această afirmaţie din lucrare ar fi fost mult mai convingătoare dacă ar fi fost demonstrată pe bază de date statistice; în acest sens, ar fi fost necesar să se compare nivelul salariului real din ţara noastră cu cel din alte ţări capitaliste — este adevărat că lucrul nu poate fi făcut de loc uşor şi atunci teza autorului ar fi avut toată greutatea unei cercetări ştiinţifice fundamentate.

În problema nivelului salariului real din ţara noastră faţă de alte ţări capitaliste, mai există în lucrare două afirmaţii care pot suscita discuţii: mai întîi se afirmă că în Romînia burghezo-moşierească „valoarea forţei de muncă era mult mai scăzută decît în ţările capitaliste dezvoltate" (p. 129), pentru ca mai jos să se susţină că în Romînia costul vieţii a fost mai ridicat faţă de cel din alte ţări capitaliste. Constatarea de mai sus în legătură cu nivelul salariului real din ţara noastră faţă de alte ţări capitaliste este valabilă numai dacă aceste afirmaţii sînt bazate pe o comparaţie pe plan internaţional a nivelului preţurilor şi salariilor. Totodată trebuie remarcat că nivelul ridicat al preţului cu amănuntul este unul dintre factorii care determină creşterea valorii forţei de muncă, astfel că s-ar putea să se ivească o contradicţie între cele două teze citate mai sus care să lase neexplicat gradul extrem de scăzut al nivelului salariului real din ţara noastră. Clarificarea acestor aspecte ar putea constitui un obiect interesant de studiu pentru adîncirea problemei nivelului salariului real în Romînia burghezo-moşierească.

În legătură cu gradul ridicat de exploatare a oamenilor muncii din ţara noastră, autorul afirmă în lucrare că rata ridicată a plusvalorii ar fi indiciul unei exploatări „de tip colonial". Această apreciere, după cum s-a relevat şi în recenzia publicată în „Lupta de clasă" nr. 12 din 1962, considerăm că nu corespunde realităţii. Nivelul de dezvoltare a forţelor de producţie şi gradul de maturizare a relaţiilor de producţie capitaliste din Romînia burghezo-moşierească — deşi aceasta era o ţară slab dezvoltată din punct de vedere economic —, precum şi natura relaţiilor politice şi economice dintre puterile imperialiste şi Romînia — aservită capitalului internaţional — nu pot să justifice o asemenea caracterizare.

În continuare se arată în lucrare că scăderea nivelului de trai al clasei muncitoare

[1] G. Surpat, *Pauperizarea clasei muncitoare din Romînia burghezo-moşierească între cele două războaie mondiale*, Bucureşti, Ed. ştiinţifică, 1962, p. 129. În continuare, trimiterile la lucrarea recenzată se vor da în text prin indicarea paginii.

www.dacoromanica.ro

din ţara noastră a fost influentată direct şi de existenţa şomajului. Şomajul este un însoţitor inevitabil al capitalismului; în condiţiile crizei generale a capitalismului, şomajul capătă un caracter cronic de masă. Autorul lucrării recenzate spulberă afirmaţiile apologeţilor burghezo-moşierimii din ţara noastră care negau existenţa şomajului în Romînia burghezo-moşierească şi se străduiau să „demonstreze" că nu ar fi existat o problemă a şomajului în Romînia. În acest scop, statistica burgheză falsifica fără nici un scrupul datele despre numărul şomerilor. Adevărul despre proporţiile şomajului din Romînia burghezo-moşierească iese la lumină, fiind dezvăluit de către organele de presă legale şi ilegale ale Partidului Comunist din Romînia; astfel, în documentele P.C.R. se apreciază că în perioada crizei economice de supraproducţie din anii 1929 1933 existau în ţara noastră peste 300 000 de şomeri industriali, la care se adăuga şi un mare număr de şomeri din agricultură. Merită subliniată o trăsătură caracteristică a şomajului din Romînia burghezo-moşierească enunţată în lucrare, şi anume faptul că acest flagel a luat proporţii în condiţiile inexistenţei unui sistem de asigurare contra şomajului, ceea ce a agravat şi mai mult situaţia clasei muncitoare.

Trăsăturile caracteristice ale condiţiilor inumane de muncă din întreprinderile capitaliste ale Romîniei burghezo-moşiereşti sînt amplu prezentate în lucrare (desigur fără a fi epuizat problema). Acestea constituie un document zdrobitor împotriva fostelor clase exploatatoare din ţara noastră. În principal, aceste condiţii constau în: durata excesivă a zilei de muncă, care a variat între 10 şi 12 ore în mod obişnuit iar în unele întreprinderi a atins şi 16 ore; intensificarea muncii îndeosebi prin folosirea metodelor înapoiate de muncă; lipsa celor mai elementare condiţii igienico-sanitare de muncă, precum şi carenţa aproape totală a măsurilor necesare pentru protecţia muncii; răspîndirea pe scară largă a bolilor profesionale şi înmulţirea accidentelor de muncă; nesiguranţa în privinţa deţinerii locului de muncă şi lipsa de concedii de odihnă plătite; discriminarea economică, socială şi rasială.

Printre aceste trăsături caracteristice ale condiţiilor de muncă din întreprinderile capitaliste ar fi trebuit să se scoată mai puternic în evidenţă în lucrarea recenzată caracterul de *muncă forţată* al muncii prestate de către clasa muncitoare în condiţiile instaurării dictaturii militare-fasciste. Munca forţată din întreprinderile capitaliste este tratată în lucrare doar ca un grad superior de intensificare a muncii, şi nu este dezvoltată în mod corespunzător o idee a cărei esenţă este redată într-un pasaj din lucrare: „În întreprinderile capitaliste au fost introduse pentru muncitori: regimul militar, arestul, carcera, pedeapsa cu 25 de lovituri etc. Autorităţile fasciste ordonau «să fie ferecaţi în lanţuri» muncitorii care nu se supuneau regimului militarist istovitor din întreprinderi" (p. 183). Acest regim de ocnă şi teroare pentru clasa muncitoare este insuficient redat în lucrare. (În treacăt fie spus, ar fi trebuit să se acorde mai mult spaţiu în lucrare situaţiei clasei muncitoare în timpul criminalului război antisovietic, deşi se pare că autorul ar fi intenţionat să se limiteze în tratarea problemelor pauperizării clasei muncitoare din ţara noastră numai la perioada dintre cele două războaie mondiale.)

Nivelul consumului oamenilor muncii este o altă latură a situaţiei clasei muncitoare pe baza căreia se demonstrează în lucrare pauperizarea absolută a proletariatului din ţara noastră. Sînt prezentate o serie de date edificatoare care demonstrează că în condiţiile regimului burghezo-moşieresc masele muncitoare erau condamnate la o subalimentaţie cronică. Nu numai consumul de produse industriale pe locuitor a fost în Romînia burghezo-moşierească de 3,5 ori mai mic decît în ţările capitaliste din occidentul Europei, dar, deşi ţara noastră era considerată ca o ţară „eminamente agrară", la o serie de produse agroalimentare de bază, ca: pîine, carne, lapte, brînză, unt, ouă, zahăr etc., consumul în ţara noastră era mult inferior celui din alte ţări capitaliste industrializate. De pildă,

www.dacoromanica.ro

în perioada dintre cele două războaie mondiale consumul mediu de carne pe locuitor era în țara noastră de 2,2 ori mai mic decît în Cehoslovacia, de 2 ori mai mic decît în Bulgaria, de 4,3 ori mai mic decît în Danemarca; consumul de lapte, unt și brînză pe locuitor era în Romînia burghezo-moșierească de 4 ori mai mic decît în Danemarca, de 5 ori mai mic decît în Elveția, de peste 3 ori mai mic decît în Franța. Relatările din presa timpului citate în lucrare despre condițiile de alimentație ale oamenilor muncii sînt impresionante. De asemenea, situația grea sub raportul condițiilor de locuit ale muncitorilor în timpul regimului burghezo-moșieresc este amplu descrisă; această situație contrastează puternic cu realizările de astăzi în domeniul asigurării cu locuințe a celor ce muncesc.

Pentru ilustrarea condițiilor deosebit de grele de trai ale oamenilor muncii în anii regimului burghezo-moșieresc, autorul citează un document inedit, extrem de grăitor și care nu necesită nici un comentariu. Este un raport oficial din 1940 referitor la situația sanitară din Moldova, întocmit de către Inspectoratul sanitar din Iași și înaintat Ministerului Sănătății. În acest raport se arată că, la sate și în cartierele mărginașe ale orașelor, „locuințele sînt mici, insalubre, rău întreținute, cu ferestre fixe...; în timpul iernii trăiesc în aceste locuințe aglomerații însemnate de persoane și adeseori animale domestice...; noțiunea de pat și de cearceaf este aproape necunoscută...; lumea doarme pe pămîntul gol...; cei mai mulți dorm îmbrăcați și se acoperă uneori cu pături murdare, alteori cu zdrențe sau cu nimic...; latrine nu există la majoritatea locuințelor..." (p. 225). Din lipsă de spațiu, sîntem siliți să întrerupem citarea acestui document atît de grăitor; este neîndoielnic că el constituie un zguduitor act de acuzare a regimului burghezo-moșieresc din Romînia și este mai edificator decît zeci de statistici meșteșugite ale apologeților capitalismului, care se străduiau să prezinte într-o lumină falsă situația reală a clasei muncitoare din țara noastră.

Condițiile grele de muncă și de trai și-au pus pecetea grea asupra sănătății populației muncitoare. În perioada dintre cele două războaie mondiale, Romînia burghezo-moșierească se situa în fruntea țărilor europene în ceea ce privește morbiditatea și mortalitatea. Sînt grăitoare comparațiile asupra situației mortalității în țara noastră în trecut față de cea de astăzi: durata medie a vieții a crescut în Romînia de la 42 de ani în 1930 la 63 de ani în 1958; mortalitatea infantilă a scăzut de la 17,9% în 1938 la 6,9% în 1958. În lucrare se arată pe larg modul combativ în care era demascată de către organele de presă legale și ilegale ale Partidului Comunist din Romînia nepăsarea statului burghezo-moșieresc în domeniul asistenței medicale, consecință a politicii criminale de clasă a burgheziei și moșierimii față de sănătatea maselor muncitoare.

Ca ultim element al pauperizării clasei muncitoare din Romînia burghezo-moșierească, se tratează în lucrare nivelul de cultură al maselor muncitoare. Clasele exploatatoare din țara noastră erau interesate să mențină masele muncitoare în beznă și incultură, de teama creșterii conștiinței revoluționare a acestora. Analfabetismul era o adevărată plagă socială; în unele județe, peste 60% din populație era analfabetă, chiar și o parte din cei care erau considerați că nu sînt analfabeți abia de știau să se iscălească. După părerea noastră, în acest capitol ar fi fost indicat ca autorul să nu se limiteze numai la tratarea problemei învățămîntului, ci să abordeze în mod multilateral și alte aspecte ale nivelului cultural al oamenilor muncii din țara noastră.

Ca un fapt pozitiv în aprecierea lucrării recenzate trebuie relevat că autorul nu s-a mărginit să descrie numai situația economică a clasei muncitoare, ci a extins sfera preocupărilor sale și pe plan social-politic, ocupîndu-se de numeroase aspecte ale luptei de clasă din țara noastră în perioada studiată. Deși în această direcție contribuția proprie a autorului nu se face simțită în mod deosebit, ceea ce se explică și se justifică prin caracterul și tema lucrării, abordarea acestor probleme

www.dacoromanica.ro

întregeşte în mod necesar lucrarea. În conţinutul întregii lucrări şi în mod special într-un capitol aparte, autorul a descris lupta clasei muncitoare, în frunte cu partidul ei marxist-leninist, pentru eliberarea de sub jugul exploatării capitalului autohton şi străin, pentru răsturnarea pe cale revoluţionară a odiosului regim burghezo-moşieresc şi pentru instaurarea dictaturii proletariatului.

Printre momentele de seamă ale luptei revoluţionare a clasei muncitoare din ţara noastră care şi-au găsit reflectarea în paginile lucrării se află şi eroicele lupte din ianuarie-februarie 1933 ale muncitorilor ceferişti şi petrolişti. În lucrare se arată în mod just însemnătatea acestor lupte pentru istoria clasei muncitoare din ţara noastră : „Cu toată reprimarea sîngeroasă a luptelor din 1933, ele au frînat ofensiva capitalistă împotriva condiţiilor de muncă şi de viaţă ale maselor muncitoare, au dat o lovitură puternică politicii de fascizare a ţării şi de înfeudare a ei de către puterile imperialiste. Aceste lupte au frînat pentru un timp traducerea în fapt a planurilor burgheziei şi moşierimii de a instaura fascismul, care avea să aducă scăderea şi mai puternică a salariilor, răpirea celor mai elementare drepturi cetăţeneşti şi adîncirea la maximum a procesului de pauperizare a clasei muncitoare" (p. 115).

★

Lucrarea lui Gh. Surpat *Pauperizarea clasei muncitoare din Romînia burghezo-moşierească între cele două războaie mondiale* aduce un aport substanţial la studierea economiei noastre naţionale, oferind cititorului de astăzi o imagine veridică a situaţiei din trecut a clasei muncitoare din ţara noastră, văzută prin prisma procesului de pauperizare. Este de relevat încercarea autorului de a scoate în evidenţă unele trăsături particulare ale procesului de pauperizare relativă şi absolută a clasei muncitoare în Romînia burghezo-moşierească, confirmînd totodată adevărul universal valabil al tezelor marxist-leniniste despre pauperizare. Subliniem în mod deosebit teza autorului care sintetizează întreaga lucrare şi anume, că trăsătura caracteristică a pauperizării relative şi absolute a clasei muncitoare din ţara noastră a constat în faptul că acest proces s-a desfăşurat în cadrul înrăutăţirii generale a situaţiei maselor muncitoare din Romînia burghezo-moşierească.

Pentru elaborarea lucrării recenzate, autorul a studiat temeinic lucrările clasicilor marxism-leninismului şi le-a folosit în mod just în explicarea fenomenului pauperizării proletariatului din ţara noastră; de asemenea autorul s-a călăuzit în cercetarea sa ştiinţifică după documentele Partidului Comunist din Romînia, după lucrările tovarăşului Gheorghe Gheorghiu-Dej, ceea ce i-a asigurat tratarea partinică, ştiinţifică a problemelor abordate.

În analiza diferitelor probleme tratate în lucrare se constată străduinţa autorului de a utiliza în mod critic datele statistice burgheze, ceea ce i-a reuşit în parte ; pentru scoaterea la iveală a întregului adevăr despre situaţia de mizerie a clasei muncitoare din Romînia burghezo-moşierească în perioada dintre cele două războaie mondiale, problemele abordate în lucrarea recenzată necesită a fi studiate în continuare, avînd drept obiectiv principal înlăturarea tuturor falsurilor comise de statistica burgheză, prin care apologeţii capitalismului din ţara noastră au încercat să denatureze realitatea existentă. De pildă, calcularea ratei plusvalorii în perioada 1927—1942 numai pe baza datelor furnizate de statistica burgheză — aşa cum se face în lucrarea recenzată — considerăm că nu este satisfăcătoare ; în realitate, gradul de exploatare a clasei muncitoare din ţara noastră a fost mai ridicat decît rezultă din aceste date, ceea ce de altfel relevă şi autorul, fără a preciza însă gradul acestei exploatări.

Este de subliniat ca un merit deosebit că autorul nu s-a limitat în cercetarea sa numai la materialul documentar editat, ci a recurs şi la numeroase documente de arhivă nepublicate pînă în prezent, ceea ce conferă lucrării recenzate şi o valoare documentară.

www.dacoromanica.ro

Faţă de pseudoteoriile ideologilor regimului burghezo-moşieresc, autorul ia atitudine de pe poziţia clasei muncitoare şi dezvăluie substratul de clasă al acestora şi menirea lor apologetică. Poate că ar fi fost indicat să se acorde în lucrare mai mult spaţiu acestei probleme, mai ales pe considerentul că, deşi tezele susţinute de către aceştia nu aveau nimic original, fiind preluate din literatura economică burgheză din Occident, ele mai circulă şi astăzi printre apologeţii capitalismului din ţările vest-europene, cu toate că au fost dezminţite de către istorie şi astăzi sînt perimate în întregime.

Nu se poate să nu relevăm şi faptul că, deşi este elaborată de un economist, lucrarea nu suferă de o supraîncărcare cu date şi cifre statistice, care din păcate îngreuiază citirea altor lucrări din istoria economiei noastre naţionale, ci cuprinde un mănunchi de date esenţiale şi semnificative, just analizate şi competent comentate; s-ar fi putut evita însă unele repetări în folosirea datelor statistice în scopul ilustrării diferitelor aspecte ale pauperizării relative şi absolute a clasei muncitoare din ţara noastră.

Scrisă într-un stil simplu şi lesne accesibil, lucrarea lui Gh. Surpat nu se adresează unui cerc restrîns de specialişti, ci este menită să intereseze mase largi de cititori din ţara noastră, doritori să cunoască situaţia grea a clasei muncitoare în condiţiile regimului burghezo-moşieresc şi lupta ei plină de abnegaţie şi eroism, sub conducerea Partidului Comunist din Romînia, pentru doborîrea regimului burghezo-moşieresc şi făurirea unei noi orînduiri sociale. Realizările de astăzi în dezvoltarea economiei noastre naţionale şi ridicarea nivelului de trai material şi cultural al oamenilor muncii din ţara noastră se reliefează şi mai puternic pe fundalul întunecat al trecutului de împilare şi mizerie pentru oamenii muncii şi de huzur pentru clasele exploatatoare.

M. Horovitz

TITU GEORGESCU, *De la greva generală la crearea P.C.R.*,

Bucureşti, Edit. ştiinţifică, 1962, 136 p.

Istoriografia marxistă din ţara noastră a acordat în ultimii ani o importanţă deosebită perioadei avîntului revoluţionar. Ca rezultat al acestei cercetări, au apărut monografii apreciate referitoare la unele momente, ca: *1918. Din istoria luptelor revoluţionare din Romînia*, de V. Liveanu, *Greva generală din Romînia 1920*, apărută sub egida Institutului de istorie a partidului de pe lîngă C..C al P.M.R. şi altele, tratînd întreaga perioadă, ca de exemplu, *Mişcarea muncitorească din Romînia între anii 1917—1921. Crearea P.C.R.*, de Clara Cuşnir-Mihailovici.

O monografie despre crearea propriu-zisă a P.C.R., moment de cotitură în istoria mişcării muncitoreşti şi a patriei noastre, nu s-a scris încă. Din acest punct de vedere, cartea lui Titu Georgescu răspunde unei sarcini de bază puse de partid, istoricilor. Relevăm de asemenea şi faptul că meritul lucrării constă în aceea că a tratat probleme teoretice ale mişcării noastre muncitoreşti pe care le găsim într-o măsură mai mică în literatura de specialitate, în timp ce mişcarea grevistă şi alte aspecte ale luptei pentru crearea partidului au fost mai des tratate în istoriografia noastră.

Scopul pe care şi l-a propus autorul, acela de a analiza momentele principale ale procesului de clarificare ideologică şi organizatorică în sînul partidului socialist şi al clasei muncitoare pentru trecerea la crearea partidului de tip nou, a fost atins în cea mai mare parte.

Deşi de aceste probleme s-au mai ocupat şi unele studii publicate în revista „Analele

www.dacoromanica.ro

Institutului de istorie a partidului"[1], în parte şi în monografia *Greva generală din 1920 din Romînia*, încercarea autorului de a adînci analiza luptei de clarificare politică şi organizatorică în preajma făuririi P.C.R. rămîne meritorie.

În „Introducere" se face o scurtă trecere în revistă a situaţiei Romîniei după intrarea ei în primul război mondial, se arată importanţa influenţei Marii Revoluţii Socialiste din Octombrie şi activitatea tot mai intensă a mişcării muncitoreşti pînă la greva generală.

Lucrarea are 5 capitole, axate pe momentele principale care au marcat etape în lupta pentru crearea P.C.R. În primul capitol este tratat modul în care greva generală, precum şi procesul intentat celor arestaţi, au contribuit la delimitarea clară a curentelor din mişcarea muncitorească, atitudinea servilă şi de ploconire în faţa guvernului burghezo-moşieresc a social-democraţilor de dreapta, care au fost împinşi să accepte declararea grevei, de valul revoluţionar în creştere, precum şi poziţia comuniştilor, care au arătat cauzele înfrîngerii grevei şi necesitatea creării unui partid revoluţionar. Autorul prezintă date interesante cu privire la numărul celor concediaţi la începutul anului 1921 în capitală, la numărul celor arestaţi în Bucureşti şi în centrele muncitoreşti din ţară, unde greva a avut o mai mare amploare, precum şi privitoare la teroarea dezlănţuită de guvernul Averescu după octombrie 1920, îndreptată împotriva întregii mişcări muncitoreşti.

Pe baza unei cercetări minuţioase a documentelor de partid publicate, a presei centrale şi locale a partidului socialist, a materialelor din arhiva centrală a Institutului de istorie a partidului, inclusiv a documentelor Internaţionalei a III-a, autorul ne prezintă în capitolul al II-lea o altă etapă, calitativ nouă, în lupta pentru clarificarea politică şi organizatorică : consfătuirea grupurilor comuniste din noiembrie 1920. Sînt analizate problemele principale care s-au dezbătut la această consfătuire — cea mai reprezentativă întîlnire a grupurilor comuniste după greva generală —, şi îndeosebi directivele consfătuirii, de mare importanţă teoretică şi practică pentru viitorul mişcării, care constituiau un plan concret de acţiune în vederea creării partidului de tip nou, bazat pe principiile organizatorice şi tactice leniniste. Lucrarea înfăţişează modul în care, după Consfătuirea din noiembrie, au fost elaborate şi publicate de către conducerea grupurilor comuniste unele documente, ca : materiale despre cele 21 de condiţii ale afilierii la Internaţionala Comunistă, proiectul de statut al partidului socialist-comunist şi programul agrar, documente foarte importante privind linia tactică a mişcării muncitoreşti şi orientarea ideologică a partidului. Au fost trimişi, în provincie delegaţi ai grupurilor comuniste care au luat legătură cu elementele revoluţionare, imprimînd secţiilor partidului socialist şi sindicatelor o linie combativă în direcţia întăririi aripii stîngi a partidului socialist. O luptă ascuţită s-a desfăşurat pentru cucerirea comitetelor provizorii din mîinile social-democraţilor de dreapta.

Pe bună dreptate subliniază T. Georgescu că, pînă la crearea P.C.R., nici un document al grupurilor comuniste nu a fost atît de profund orientat după principiile leniniste în problemele-cheie — problema partidului de tip nou, rolul de hegemon al clasei muncitoare, dictatura proletariatului, tactica mişcării etc. — , ca directivele elaborate, care constituiau un plan concret de acţiune în vederea creării partidului revoluţionar de tip nou. Directivele din noiembrie au orientat mişcarea muncitorească în cele mai importante chestiuni la ordinea zilei, arătînd clar care este poziţia aripii de stînga din P.S.R. şi ce atitudine trebuie adoptată pentru transformarea P.S.R. în P.C.R. Cu toate acestea, directivele n-au fost scutite de unele lipsuri şi limite provenite

[1] Gh. Stoica şi Fl. Dragne, *Primul Congres al P.C.R. (8—12 mai 1921)*, în „Analele Institutului de istorie a partidului", an. VII, 1961, nr. 1—2, p. 129—160; Titu Georgescu şi V. Liveanu, *Ideile leninismului — far călăuzitor în lupta pentru crearea partidului comunist*, în „Analele Institutului de istorie a partidului", an. VII, 1963, nr. 3, p. 70 84.

www.dacoromanica.ro

din lipsa de maturizare a elementelor celor mai înaintate.

Sînt înfăţişate pe larg cititorului activitatea delegaţiei P.S.R. în Rusia, întîlnirea membrilor delegaţiei romîne cu V. I. Lenin, discutarea şi lămurirea celor mai arzătoare probleme care frămîntau atunci mişcarea muncitorească din ţara noastră.

Cu cît social-democraţii de dreapta pierdeau influenţa asupra maselor, iar majoritatea membrilor de partid se convingeau de justeţea orientării spre stînga pe baza propriei experienţe şi cereau tot mai insistent aderarea la Internaţionala a III-a, centriştii, revoluţionari în vorbe şi care condiţionau aderarea la Comintern de unele rezerve, căutau să inducă în eroare partidul socialist şi muncitorii, susţinînd că trebuie păstrată în orice chip unitatea partidului.

Lucrările Consiliului general al partidului socialist şi al sindicatelor din ianuarie—februarie 1921, tratate de autor în capitolul al III-lea, au evidenţiat pe deplin influenţa deosebită de care se bucurau grupurile comuniste în partid. Toate manevrele centriştilor, care căutau în fond să-i salveze pe conducătorii social-democraţi de dreapta puşi în minoritate, au suferit un eşec. Părăsind lucrările Consiliului general, oportuniştii au rămas conducători fără mase, generali fără armată. Lupta ideologică şi politică dintre comunişti şi centrişti a devenit foarte ascuţită, aripa de stînga avînd o influenţă tot mai mare asupra maselor, reuşind să cucerească presa, şi îndeosebi „Socialismul", organul central al P.S.R. În acelaşi timp, o luptă crîncenă se desfăşura împotriva burgheziei şi moşierimii, care speraseră că disensiunile dintre curente în sînul partidului socialist vor fărîmiţa forţele proletariatului şi mişcarea muncitorească va putea fi mai uşor înfrîntă, guvernanţii sprijinind liderii social-democraţi de dreapta, ceea ce îi arăta pe aceştia în adevărata lor lumină, ca elemente ale burgheziei în rîndul clasei muncitoare. Încercarea regimului burghezo-moşieresc de a decapita mişcarea muncitorească a eşuat, întrucît majoritatea clasei muncitoare şi-a unit forţele în jurul unei conduceri revoluţionare. Sînt oglindite în lucrare poziţia adoptată de grupurile comuniste faţă de mişcarea sindicală, în care liderii reformişti îşi mai menţineau unele poziţii, precum şi raportul care trebuie să existe între partid şi sindicat, atitudinea pe care viitorul partid comunist trebuia să o adopte faţă de mişcarea de tineret care se afla pe poziţiile aripii de stînga din partid. De aceea procesul de clarificare politică, ideologică şi organizatorică care a precedat făurirea partidului marxist-leninist nu a fost limitat la partid, ci a cuprins în cea mai mare măsură sindicatele şi mişcarea de tineret.

Capitolul al IV-lea al cărţii se ocupă de conferinţa grupurilor comuniste de la Iaşi, care a precedat nemijlocit crearea P.C.R. Deşi despre acest moment deosebit care a avut loc în perioadele imediat premergătoare congresului s-a mai scris, Titu Georgescu analizează, pentru prima oară, pe baza unei documentări largi, dezbaterile şi importanţa uriaşă pe care a avut-o pentru crearea P.C.R. conferinţa de la Iaşi. Sînt înfăţişate activitatea grupurilor comuniste pe întreg cuprinsul ţării, existenţa mişcării revoluţionare în cadrul partidului socialist, al sindicatelor, al tineretului muncitoresc etc., problema pregătirii nemijlocite a congresului prin fixarea datei, a ordinii de zi, a alegerii delegaţilor pentru congres, lupta pentru centralizarea întregii mişcări comuniste, care a constituit una dintre preocupările cele mai importante ale conferinţei din mai 1921. Autorul prezintă, pe baza unor date inedite de arhivă, numărul grupurilor comuniste din diferite regiuni ale ţării, subliniind că, după noiembrie 1920, în centrul atenţiei grupurilor a fost lupta împotriva social-democraţilor de dreapta, întărirea aripii stîngi, răspîndirea de manifeste revoluţionare şi o intensă muncă de lămurire a membrilor partidului socialist şi a sindicatelor asupra atitudinii oportuniste şi trădătoare a liderilor de dreapta.

Conferinţa de la Iaşi a acordat o atenţie deosebită centralizării întregii mişcări comuniste din ţară, consolidării organizatorice a forţelor comuniste, iar mutarea centrului de

www.dacoromanica.ro

greutate asupra muncii legale pentru a se asigura predominarea aripii stîngi în partid a constituit problema centrală a rezoluţiei conferinţei de la Iaşi.

Pe bună dreptate subliniază autorul că grupurile comuniste îşi desfăşurau activitatea pentru transformarea partidului socialist în partid comunist şi nu pentru constituirea unui partid aparte. Conferinţa a privit critic slaba activitate desfăşurată de comunişti în rîndurile ţărănimii şi ale armatei. Totuşi, rezoluţia adoptată, după ce a făcut bilanţul activităţii, a arătat că linia generală a Comitetului Central comunist ales în noiembrie 1920 a fost justă şi consecventă. Tot atunci au fost revăzute şi discutate documente programatice de bază care urmau să fie dezbătute la congres : proiectul de statut al partidului socialist-comunist, proiectul programului agrar, proiectul de program în chestiunea minorităţilor naţionale, elaborate în noiembrie 1920 de pe poziţii leniniste, dar avînd încă şi unele rămăşiţe gheriste. O luptă ascuţită s-a desfăşurat între comunişti şi centrişti în jurul condiţiilor de afiliere la Internaţionala a III-a.

Încă de la deschiderea congresului de constituire, cu care se ocupă ultimul capitol al lucrării, a ieşit în evidenţă spiritul de combativitate şi intransigenţă al delegaţilor comunişti, care au luat atitudine fermă împotriva tentativelor centriştilor de a împiedica afilierea la Internaţionala a III-a şi deci crearea partidului comunist. Comuniştii au arătat în cuvîntul lor pe marginea raportului prezentat că, începînd din octombrie 1920 şi pînă în mai 1921, membrii partidului s-au putut clarifica asupra poziţiei comuniste şi centriste, iar mandatele acordate delegaţilor pentru afiliere exprimau clar orientarea majorităţii membrilor de partid. Dezbaterile în jurul dării de seamă au ridicat importante probleme de principii care priveau activitatea viitoare a partidului comunist, probleme ca incompatibilitatea legăturilor de colaborare cu guvernele reacţionare, s-a criticat tactica nejustă de neparticipare la alegerile parlamentare, teza oportunistă privitoare la „incapacitatea ţărănimii" de acţiuni revoluţionare etc. Cititorul găseşte în lucrare prezentarea dezbaterilor de la congres — moţiunile prezentate pentru pace, contra războiului, către Internaţionala Comunistă, pentru amnistie, pentru cei închişi, pentru cei loviţi de grevă — care exprimau poziţia comuniştilor în problemele cele mai importante care se ridicau, ca şi condiţiile grele în care s-au desfăşurat lucrările. Votarea propunerii de afiliere la Internaţionala Comunistă în a cincea zi a însemnat făurirea P.C.R. pe temeiurile voinţei imensei majorităţi a clasei muncitoare din ţara noastră. În încheierea ultimului capitol, autorul prezintă succint însemnătatea creării P.C.R. pentru destinele poporului nostru şi lupta desfăşurată de partid în decursul celor patru decenii împotriva asupririi şi exploatării, pentru construirea şi desăvîrşirea socialismului în Romînia.

În carte sînt publicate în anexă şi unele documente care au mai apărut în diferite numere ale revistei „Analele Institutului de istorie a partidului" şi în *Documente din istoria P.C.R. 1917—1922*, vol. II, ed. a II-a.

Scrisă într-un stil viu şi accesibil, lucrarea poate fi citită cu uşurinţă. Deşi cu un caracter de cercetare ştiinţifică, ea are un mare rol în popularizarea tradiţiilor de luptă ale P.C.R., în educarea patriotică a cititorilor.

I. Apostol

Mişcarea muncitorească din ţările capitaliste

Bucureşti, Edit. politică, 1962, 464 p. (traducere din limba rusă)

Primul volum din publicaţia care, conform celor ce îşi propune Institutul de economie mondială şi relaţii internaţionale al Academiei de Ştiinţe a U.R.S.S., iniţiatorul ei, va deveni periodică, înmănunchiază priviri de sinteză asupra principalelor evenimente şi tendinţe din mişcarea muncitorească şi revoluţionară din diferite ţări ale lumii în

www.dacoromanica.ro

perioada 1959—1961, ca şi materiale informative referitoare la partidele comuniste, uniunile sindicale şi mişcarea social-democrată internaţională.

Elaborată pe baza unor materiale puse la dispoziţia I.E.M.R.I. de organizaţii muncitoreşti internaţionale, regionale şi naţionale, ca şi a altor informaţii, lucrarea interesează un cerc larg de cititori.

Analiza mişcării muncitoreşti în strînsă corelaţie cu întreaga viaţă social-economică şi politică pune la dispoziţia cititorului informaţii interesante — pentru cititorul romîn unele necunoscute pînă acum — asupra raporturilor de clasă, a vieţii politice, a sarcinilor şi perspectivelor mişcării revoluţionare din ţările respective. În fiecare dintre studii sînt analizate forţa şi poziţia partidelor marxist-leniniste, problemele în faţa cărora se găsesc, orientarea lor în condiţiile concret-naţionale pentru mobilizarea şi conducerea proletariatului şi a aliaţilor săi în lupta împotriva exploatării, pentru deplina eliberare socială şi naţională. Un loc important îl ocupă prezentarea activităţii partidelor comuniste pentru lichidarea sciziunii din mişcarea muncitorească, pentru realizarea unităţii de acţiune a clasei muncitoare.

Lucrarea reflectă creşterea puternică a forţelor socialismului şi ale păcii după cel de-al II-lea război mondial, rolul uriaş pe care mişcarea muncitorească revoluţionară, în frunte cu partidele comuniste, îl are pe tot întinsul globului. Deşi analiza mişcării muncitoreşti se opreşte la jumătatea anului 1961 — de atunci înregistrîndu-se importante evenimente în mişcarea muncitorească internaţională —, lucrarea îşi păstrază deplina actualitate, contribuind la înţelegerea a numeroase fenomene şi evenimente ulterioare sau în curs de desfăşurare.

Volumul începe cu expunerea făcută de B. N. Ponomariov la Consfătuirea unională a lectorilor şi propagandiştilor din ianuarie 1961, intitulată *Problemele fundamentale ale mişcării comuniste internaţionale contemporane*. Autorul subliniază importanţa Declaraţiei Consfătuirii reprezentanţilor partidelor comuniste şi muncitoreşti din noiembrie 1960, unul dintre cele mai importante documente ale marxism-leninismului. Axîndu-şi expunerea pe tezele declaraţiei, B. N. Ponomariov prezintă sarcinile strategice comune ale tuturor partidelor marxist-leniniste, ca şi cele specifice celor trei mari detaşamente ale mişcării comuniste internaţionale: din ţările lagărului socialist, din ţările care au dobîndit de curînd independenţa naţională sau luptă pentru obţinerea ei şi din ţările capitaliste dezvoltate. Expunerea conţine scurte prezentări asupra activităţii unor partide comuniste din ţările capitaliste, asupra succeselor şi greutăţilor lor.

Lupta pentru pace, pentru coexistenţă paşnică constituie o sarcină comună a tuturor partidelor comuniste. Autorul enunţă tezele fundamentale — adoptate la consfătuire — privind lupta revoluţionară a proletariatului în condiţiile coexistenţei paşnice, teze care demonstrează că „politica coexistenţei paşnice, contribuind la întărirea poziţiilor tuturor detaşamentelor mişcării comuniste internaţionale, nu amînă, ci apropie victoria clasei muncitoare în noi ţări" (p. 61). Ultima parte a expunerii este consacrată problemelor legate de întărirea ideologică şi de coeziunea partidelor comuniste. Apărarea hotărîtă a unităţii mişcării comuniste internaţionale împotriva oricăror acţiuni care ar putea să o submineze constituie o datorie a fiecărui partid marxist-leninist, asigură succesul luptei pentru pace şi socialism.

Prima parte a culegerii este deschisă de studiul *Principalele bătălii de clasă din Europa occidentală în anii 1959—1961* de K. G. Holodkovski, I. I. Rubinski, V. N. Malov. Autorii prezintă în introducere condiţiile generale în care proletariatul Europei occidentale îşi desfăşoară activitatea, cauzele pentru care el nu a ajuns încă să cucerească puterea în nici o ţară vest-europeană. Creşterea monopolurilor, dezvoltarea capitalismului monopolist de stat lezează puternic interesele unor pături sociale tot mai largi şi creează condiţii noi de luptă pentru proletariat. Tot-

www.dacoromanica.ro

odată, lupta proletariatului este influenţată în mare măsură de noua situaţie internaţională.

În aceste împrejurări a avut loc în ultimii ani un nou avînt al luptei proletariatului vest-european, îndeosebi în Italia, Franţa, Belgia. În Italia, deşi „marea revoluţie democratică" începută în perioada de rezistenţă a fost întreruptă de reacţiunea internă în anii 1947—1948 cu concursul imperialismului anglo-american, urmele ei se manifestă pînă azi în gradul înalt de conştiinţă şi de organizare al clasei muncitoare, al oamenilor muncii (Partidul Comunist Italian fiind cel mai mare partid de masă dintre partidele comuniste din Europa occidentală), în păstrarea unor puternice tradiţii antifasciste şi ale unităţii de acţiune a forţelor democrate, în constituţia italiană, cea mai progresistă dintre constituţiile în vigoare din ţările capitaliste europene etc. Marile monopoluri s-au străduit, cu concursul statului, al bisericii, cu ajutorul unei propagande rafinate, să fărîmiţeze, să înfrîngă mişcarea muncitorească. P.C.I. a elaborat la congresele sale din 1956 şi 1960 (al VIII-lea şi al IX-lea) un program larg de „reforme structurale", de transformări social-economice şi politice, care să stea la baza unei puternice coaliţii antimonopoliste, cuprinzînd clasa muncitoare, ţărănimea săracă şi masa principală a păturilor mijlocii. Autorii analizează aceste „reforme structurale", printre care naţionalizarea parţială şi controlul democratic asupra monopolurilor, reforma agrară generală şi o largă autonomie regională. P.C.I. subliniază condiţiile în care pot fi ele obţinute ca şi în semnătatea lor. Studiul prezintă apoi manifestările avîntului mişcării muncitoreşti în perioada analizată.

Un moment deosebit de important, evenimentul central al Italiei în 1960, l-a constituit puternica manifestare a unităţii antifasciste care a prilejuit căderea guvernului Tambroni. Autorii acordă atenţie uriaşei încleştări de forţe, marilor manifestaţii populare care s au soldat cu succesul forţelor antifasciste în iulie 1960, ca şi intensificării luptei pentru revendicări economice, noilor lozinci, semnificative pentru radicalizarea muncitorilor, sub care s-a desfăşurat lupta grevistă. Un nou avînt au luat în această perioadă acţiunile politice ale maselor, lupta muncitorilor agricoli şi a altor categorii sociale. Este subliniată combativitatea şi unitatea care au caracterizat grevele din aceşti ani, creşterea prestigiului P.C.I. în rîndul maselor largi, întărirea forţelor de stînga.

Un capitol al studiului este consacrat luptei oamenilor muncii din Franţa din ultimii ani. În Franţa postbelică a avut loc o industrializare capitalistă accelerată care, conjugată cu cursa înarmărilor şi războaiele coloniale, a aruncat mari poveri asupra maselor populare. Monopolurile, forţele reacţionare interesate în întărirea aparatului de stat, în restrîngerea şi lichidarea libertăţilor democratice, au provocat în mai 1958 prăbuşirea celei de-a IV-a Republici şi instaurarea regimului puterii personale a generalului de Gaulle. Autorii arată cauzele pentru care clasa muncitoare, forţele democrate, nu au reuşit să împiedice instaurarea regimului impus de monopoluri. Singur Partidul Comunist Francez s-a situat pe poziţii principiale. Constituţia reacţionară din 1958, seria de ordonanţe şi celelalte acte ale regimului puterii personale, înrăutăţirea situaţiei oamenilor muncii au dus la intensificarea acţiunilor revendicative ale muncitorilor şi funcţionarilor. Numărul conflictelor de muncă a crescut de la 854 în 1958 la 1 512 în 1959. Sînt apreciate forţele şi poziţiile principalelor organizaţii sindicale — C.G.T., F.O. şi C.F.T.C., succesele şi greutăţile în lupta pentru realizarea unităţii de acţiune.

În condiţiile regimului puterii personale au apărut trăsături noi ale luptei greviste : răspîndirea grevelor turnante ; situarea muncitorilor din sectorul naţionalizat în avangarda luptei ; participarea deosebit de activă la luptă a funcţionarilor publici ; creşterea puternică a luptelor politice.

Împotriva celor mai reacţionare forţe şi în strînsă legătură cu poziţia faţă de războiul colonial din Algeria s-au desfăşurat mari acţiuni politice, care au barat calea ultracolonialiştilor, a fasciştilor spre putere. Numai la

www.dacoromanica.ro

uriaşele greve din februarie 1960 şi 24 aprilie 1961 au participat 10 000 000 şi, respectiv, 12 000 000 de cetăţeni. Congresul al XVI-lea al P.C.F., făcînd analiza situaţiei din ţară, a stabilit perspectivele luptei pentru pace în Algeria, pentru restabilirea şi înnoirea democraţiei. Autorii relevă totodată manifestările adîncirii crizei social-democraţiei de dreapta în Franţa, radicalizarea care a cuprins mase tot mai largi, apariţia unor manifestări ale Frontului popular.

Ultimul capitol al studiului tratează evenimentele legate de cea mai mare grevă din istoria Belgiei — greva generală desfăşurată în decembrie 1960 — ianuarie 1961. După o prezentare a trăsăturilor şi fenomenelor economiei belgiene în preajma izbucnirii grevei, autorii arată că împotriva dominaţiei monopolurilor, Partidul Comunist din Belgia, la Congresul al XII-lea (aprilie 1957) şi al XIII-lea (aprilie 1960), a formulat un program larg antimonopolist, care includea şi o serie de „reforme structurale". Comuniştii belgieni arată că programul trebuie să fie îndeplinit de un guvern antimonopolist, care să se sprijine pe alianţa clasei muncitoare, agricultorilor şi păturilor mijlocii. Sînt prezentate acţiuni greviste din 1959—1960 care demonstrau creşterea hotărîrii de luptă a oamenilor muncii belgieni.

Greva generală, provocată de proiectul „legii unice" prezentat de guvernul Eyskens, a început la 20 decembrie 1960 şi s-a desfăşurat intens în primele zile ale lunii ianuarie, intrînd în reflux după votarea legii (13 ianuarie). Greva a continuat, stingîndu-se treptat, pînă la 23 ianuarie 1961. Îmbinarea organică a lozincilor economice şi politice, participarea activă a funcţionarilor, amploarea şi dîrzenia luptei, procesul de delimitare a forţelor de stînga de cele de dreapta sînt trăsături ale impresionantei mişcări la care au participat peste 1 000 000 de oameni.

Autorii arată greutăţile de care s-au lovit greviştii — sciziunea din sînul mişcării muncitoreşti, lipsurile organizatorice etc. Deşi legea a fost votată, greva a provocat înlăturarea guvernului Eyskens şi dizolvarea parlamentului. Rezultatele noilor alegeri au demonstrat o creştere a influenţei partidului comunist.

V. V. Peceanski urmăreşte în studiul *Schimbări în mişcarea muncitorească din Anglia* manifestările deplasării spre stînga a forţelor din cadrul trade-union-urilor şi a partidului laburist în ultima perioadă, arată cauzele generale şi imediate ale acestei deplasări. Înfrîngerea suferită de laburişti în alegerile parlamentare din octombrie 1959 a pus în evidenţă criza care se manifesta latent de mai mult timp în cadrul celui mai important partid al social-democraţiei internaţionale. Departe de a trage învăţămintele ce se impuneau din această înfrîngere, aripa de dreapta a propus la a 58-a Conferinţă anuală a partidului laburist (Brighton, 1959) eliminarea oricăror menţiuni despre socialism din program şi statut sub pretextul atragerii „clasei mijlocii". În aceste împrejurări, în sindicate şi în partidul laburist s-a desfăşurat în cursul anului 1960 o puternică ofensivă a forţelor de stînga în legătură cu problemele de politică externă şi cu definirea ţelurilor socialiste ale partidului. Conferinţele anuale ale sindicatelor au marcat poziţia nouă a trade-union-urilor, participarea la viaţa politică, susţinerea forţelor de stînga. Congresul trade-union-urilor de la Douglas şi, mai ales, Conferinţa partidului laburist de la Scarborough au prilejuit o înfrîngere categorică a conducerii laburiste de dreapta în problemele fundamentale aflate în discuţie. Autorul face o largă analiză a cauzelor care au determinat deplasarea spre stînga în mişcarea muncitorească din Anglia, prezentînd cu acest prilej o serie de fenomene şi manifestări ale mişcării muncitoreşti şi ale vieţii politice engleze. Activitatea comuniştilor, lupta lor pentru unirea forţelor progresiste — înregistrîndu-se succese în acest sens — s-a orientat spre întărirea poziţiilor cîştigate în 1960 împotriva contraofensivei declanşate de forţele de dreapta în 1961. Deşi în însăşi aripa de stînga a laburiştilor se manifestă slăbiciuni, deşi mişcarea muncitorească engleză are de întîmpinat încă mari greutăţi, deplasarea spre stînga a fost rezultatul unui proces de adîncime

www.dacoromanica.ro

şi constituie un pas înainte în istoria mişcării muncitoreşti din Anglia.

Studiul lui A. I. Kalinin, *Clasa muncitoare şi revoluţia cubană*, precizează rolul clasei muncitoare între forţele motrice ale revoluţiei şi constituie o analiză a evoluţiei raporturilor dintre forţele de clasă în primii doi ani ai revoluţiei cubane. Prezentarea în prima parte a studiului a dezvoltării mişcării muncitoreşti în Cuba, a structurii clasei muncitoare pînă în 1959 este de natură să uşureze înţelegerea rolului clasei muncitoare şi al avangărzii sale marxist-leniniste în revoluţia cubană. Autorul arată modul în care ideologia clasei muncitoare a determinat dezvoltarea revoluţiei în Cuba, analizează procesul prin care conducătorii insurecţiei şi masa micii burghezii au ajuns pe poziţiile consecvent revoluţionare. Clasa muncitoare a adus o contribuţie importantă la victoria revoluţiei, iar greva generală din ajunul victoriei revoluţiei, aşa cum arată Fidel Castro, „a predat puterea în mîinile revoluţiei". În situaţia complexă creată după victoria revoluţiei s-a produs un proces rapid de delimitare a forţelor revoluţionare de elementele scizioniste şi conciliatoare, s-a depăşit, la jumătatea anului 1959, „un fel de dualitate a puterii"[1] creată la începutul aceluiaşi an. În faţa încercărilor reacţiunii interne şi externe de a scinda forţele revoluţionare, Partidul Socialist Popular a găsit mijloacele necesare pentru păstrarea şi întărirea unităţii revoluţionarilor. A. I. Kalinin subliniază de asemenea poziţia Partidului Socialist Popular faţă de celelalte organizaţii revoluţionare, poziţie menită să asigure colaborarea tot mai strînsă, pînă la integrarea într-un singur organism, a tututor forţelor organizate ale revoluţiei. Clasa muncitoare cubană, îndeplinindu-şi rolul de hegemon al revoluţiei, a dat numeroase dovezi ale maturităţii sale politice.

Revoluţia cubană, de o deosebită importanţă pentru popoarele Americii Latine, pentru cauza mişcării de eliberare naţională şi a socialismului, a dat naştere la numeroase acţiuni de solidaritate, dintre care autorul prezintă în încheierea studiului pe cele mai importante.

I. V. Danilevici subliniază în studiul *Proletariatul din America Latină în mişcarea de eliberare naţională* că sarcinile patriotice, antiimperialiste şi antifeudale ale mişcărilor de eliberare naţională din această regiune a globului nu pot fi realizate decît prin crearea unui front democratic unit, a cărui coloană vertebrală trebuie s-o constituie alianţa muncitorilor şi ţăranilor sub hegemonia clasei muncitoare.

În ultimii ani lupta clasei muncitoare din America Latină s-a intensificat considerabil. Numai în ultimele două luni ale anului 1960 numărul greviştilor — 10 000 000 — a fost mai mare decît în tot anul 1957. Alături de revendicările economice, noile revendicări politice ale clasei muncitoare sud-americane pun în evidenţă înalta ei conştiinţă naţională. Sînt prezentate unele dintre cele mai importante aspecte ale luptei clasei muncitoare din America Latină pentru revendicări şi pentru lichidarea propriilor slăbiciuni manifestate mai ales în fărîmiţarea organizatorică şi politică pe plan naţional şi continental. Victoria revoluţiei cubane i-a înarmat cu o experienţă preţioasă pe muncitorii şi ţăranii din celelalte ţări ale continentului, a impulsionat lupta lor, prilejuind manifestări de solidaritate cu primul popor liber al Americii. Pentru succesul mişcărilor de eliberare naţională, un rol important îl are crearea fronturilor naţionale. Autorul insistă în ultima parte a studiului asupra problemelor legate de constituirea unor astfel de organisme politice, asupra sarcinilor şi succeselor clasei muncitoare, ale partidelor comuniste din America Latină, în conducerea mişcării de eliberare naţională.

Articolul *Clasa muncitoare din S.U.A în lupta pentru drepturile ei* de E. D. Vilhovcenko şi I. N. Zorina demonstrează că în pofida împrejurărilor grele, complexe, în care se desfăşoară mişcarea muncitorească din citadela imperialismului, lupta de clasă capătă

[1] Această „dualitate" se datora faptului că forţele consecvent revoluţionare acţionau în numele armatei insurecţionale, iar elementele conciliatoare foloseau aparatul de stat.

www.dacoromanica.ro

forme tot mai ascuţite. Pentru subminarea mişcării muncitoreşti organizate, monopolurile americane folosesc, alături de măsuri economice şi de presiunea ideologiei burgheze — factori favorizaţi de condiţiile specifice ale S.U.A. — , şi intervenţiile directe ale statului în conflictele de muncă pe baza unor legi reacţionare, antisindicale — legea Taft-Hartley (1947), legea Landrum-Griffin (1959) etc. Cu toate acestea, în ultimii ani lupta pentru revendicări economice s-a intensificat considerabil, a dat naştere unor puternice mişcări greviste care au evidenţiat uriaşul potenţial de luptă al clasei muncitoare din Statele Unite ale Americii. În 1959 s-au înregistrat 69 000 000 de zile-om de grevă, aproape cît în toţi cei trei ani precedenţi.

Autorii prezintă pe larg greva din 1959, de 116 zile, a celor 520 000 de metalurgişti — cea mai mare grevă din istoria mişcării muncitoreşti americane. Caracteristic pentru gradul de combativitate al muncitorilor este creşterea duratei grevelor. Grevele se desfăşoară timp de luni şi uneori chiar de ani (greva textiliştilor din Hinderson a durat peste doi ani). Mişcarea grevistă a marcat creşterea împotrivirii maselor de muncitori faţă de politica oportunistă a liderilor A.F.L.-C.I.O. S a dezvoltat în ultimul timp tendinţa spre realizarea unităţii muncitoreşti, a frontului unic în cadrul fiecărei ramuri industriale.

Autorii pun în evidenţă creşterea luptei politice a clasei muncitoare din S.U.A., manifestată prin activitatea politică a sindicatelor, prin mişcarea pentru crearea unui partid muncitoresc de masă, prin acţiunile pentru drepturile democratice şi pentru pace.

P. V. Kuţobin semnează studiul *Mişcarea muncitorească din ţările Asiei de sud-est.* Autorul relevă că smulgerea unor concesii burgheziei de către clasa muncitoare din India — referitoare la legislaţia muncii, la condiţiile de muncă etc. — în anii care au urmat proclamării independenţei ţării nu a fost de natură să aducă îmbunătăţiri situaţiei economice deosebit de grele a muncitorilor. Şomajul cronic — în India erau peste 15 000000 de şomeri totali sau parţiali în 1961 — permite menţinerea salariilor la un nivel scăzut. Lupta clasei muncitoare indiene pentru un trai mai bun este influenţată negativ de fărîmiţarea organizatorică, de gradul scăzut de concentrare a forţelor sale. Un rol nefast pentru unitatea de acţiune îl are Congresul Naţional Indian al Sindicatelor, organizaţie afiliată partidului de guvernămînt. Cu toate acestea, lupta grevistă a oamenilor muncii din India a luat în 1959—1961 un avînt însemnat. S-au desfăşurat mari greve la Calcutta, Bombay, în Bengalul de Vest. De o amploare deosebită şi de mare însemnătate a fost greva funcţionarilor publici. În cursul acestor acţiuni greviste s-au obţinut unele succese pentru unitatea de acţiune a muncitorilor.

Forţă conducătoare a clasei muncitoare din India, partidul comunist are o mare influenţă în ţară, constituind al doilea partid politic din India. Autorul insistă asupra succeselor comuniştilor în statul Kerala — unde timp de 28 de luni a existat un guvern comunist — şi asupra sarcinilor de bază, aşa cum au reieşit la al VI-lea Congres (1961), ale Partidului Comunist din India.

În Indonezia, participarea activă a clasei muncitoare la lupta pentru eliberarea naţională a creat posibilitatea cuceririi unor drepturi şi libertăţi democratice. În mişcarea sindicală, care cuprinde ceva mai mult de jumătate din numărul muncitorilor, rolul cel mai important îl are Organizaţia centrală a sindicatelor din Indonezia. Această organizaţie şi celelalte uniuni sindicale progresiste acordă tot sprijinul guvernului pentru promovarea unei politici de independenţă şi pace, luptă pentru înfrîngerea reacţiunii interne. Totodată însă clasa muncitoare, avînd condiţii de viaţă şi de muncă deosebit de grele, cere guvernului măsuri hotărîte pentru îmbunătăţirea situaţiei ei, iniţiază acţiuni revendicative.

Partidul Comunist din Indonezia — unul dintre cele mai mari detaşamente ale mişcării comuniste internaţionale, cu o bază largă de masă în ţară — duce o politică de întărire a laturilor progresiste ale activităţii guver-

www.dacoromanica.ro

nului, sprijină, în linii generale, programul preşedintelui Sukarno, luptă pentru întărirea Frontului naţional. Partidul comunist subliniază în acelaşi timp necesitatea înfăptuirii unor reforme progresiste, condiţiile necesare pentru dezvoltarea Indoneziei pe calea progresului şi luptă pentru realizarea lor.

În Ceylon, detaşamentul cel mai mare al clasei muncitoare îl constituie lucrătorii de pe plantaţiile de ceai şi cauciuc. După eliberare s-au făcut progrese în organizarea clasei muncitoare, dar situaţia materială a muncitorilor continuă să fie deosebit de grea. Scindarea forţelor clasei muncitoare provoacă greutăţi în cucerirea revendicărilor muncitoreşti. Totuşi, în ultimii ani mişcarea grevistă a fost în continuă creştere. Autorul arată poziţia Partidului Comunist din Ceylon faţă de politica şi măsurile guvernului Frontului Popular Unit, succesele forţelor progresiste în bararea drumului reacţiunii la putere după asasinarea lui S. Bandaranaike. Congresul al VI-lea al P.C.C. (decembrie 1960) a elaborat un program antiimperialist, a stabilit sarcinile partidului în etapa actuală a luptei clasei muncitoare şi a tuturor forţelor patriotice, progresiste din Ceylon.

După al doilea război mondial, dezvoltarea economică rapidă a Japoniei, crearea unor ramuri industriale noi au sporit rîndurile proletariatului japonez. Structura şi gradul de organizare sînt influenţate de contradicţiile manifestate în economia japoneză. Autoarea studiului *Clasa muncitoare din Japonia în lupta pentru pace şi independenţă naţională*, I. M. Irogova, arată evoluţia sciziunii în mişcarea muncitorească japoneză după război. Cea mai mare uniune sindicală, Shyo (Consiliul general al sindicatelor din Japonia), se situează pe poziţii progresiste. Partidul Comunist din Japonia a lichidat în ultimii ani greşelile de natură sectară, a stabilit obiectivele viitoarei revoluţii, şi-a înbunătăţit activitatea în sindicate şi la sate. Este analizată poziţia Partidului Socialist — cel mai mare partid de opoziţie din Japonia — faţă de problema independenţei naţionale şi a revoluţiei. Deşi Partidul Socialist a evoluat spre stînga, ceea ce a determinat retragerea grupării de extremă dreaptă din partid, conducerea lui refuză să colaboreze pe plan organizatoric cu partidul comunist. O parte importantă a studiului este consacrată prezentării mişcării populare, în fruntea căreia s-a aflat clasa muncitoare, împotriva „tratatului de securitate" japono-american, a celor trei greve politice generale — primele din istoria Japoniei — din iunie 1960. Autoarea arată importanţa pentru clasa muncitoare, pentru forţele progresiste din Japonia, a experienţei celor aproape doi ani de luptă împotriva „tratatului de securitate" şi analizează rezultatele alegerilor parlamentare din noiembrie 1960, influenţate de ecoul nestins al menţionatei lupte.

Condiţiile specifice în care se dezvoltă mişcarea muncitorească africană, problemele în faţa cărora se află ea sînt analizate în studiul *Clasa muncitoare din Africa centrală şi de sud în lupta împotriva imperialismului* de G. A. Usov. Autorul arată caracterul şi sarcinile primei etape a mişcării revoluţionare din Africa şi împrejurările în care de cele mai multe ori tînăra clasă muncitoare africană acţionează sub conducerea partidelor burghezo-democratice. Sînt prezentate date asupra apariţiei, a forţei numerice, a repartizării geografice şi particularităţilor structurale ale clasei muncitoare din Africa. Puternic demascatoare pentru exploatarea colonială şi urmările ei sînt paragrafele în care se analizează regimul forţei de muncă în Africa, nivelul de trai — cel mai scăzut din lume — al clasei muncitoare africane.

Lupta organizată a muncitorilor africani s-a dezvoltat o dată cu lupta antiimperialistă. Sindicatelor le revin sarcini importante în Africa pentru conducerea mişcării muncitoreşti. Dezvoltarea organizaţiilor sindicale a fost însoţită însă de presiunea colonialiştilor şi a sprijinitorilor lor pentru îndepărtarea sindicatelor de lupta revoluţionară. Autorul arată străduinţele uniunilor sindicale reformiste pentru scindarea şi menţinerea sciziunii în sindicatele africane, ca şi tendinţele actuale din mişcarea sindicală din

www.dacoromanica.ro

Africa. Anii 1959—1960 au marcat şi în Africa intensificarea mişcării greviste, a luptei revendicative. Autorul subliniază particularităţile mişcării muncitoreşti din Africa, ca şi principalele revendicări menite să continue şi să adîncească lupta împotriva imperialismului.

O altă parte a culegerii pune la dispoziţia cititorilor, aşa cum arată şi titlul, date cu privire la partidele comuniste, uniunile sindicale şi organizaţiile social-democrate.

Articolul *Partidele comuniste* de S. I. Ogurţov cuprinde informaţii asupra anului înfiinţării, a numărului membrilor, a condiţiilor de activitate, organelor de presă şi influenţei în mase, referitoare la aproape toate partidele comuniste din ţările capitaliste.

V. S. Kisleakov şi V. A. Kuznețov prezintă în articolul *Uniunile sindicale internaţionale* forţa numerică şi statutele Federaţiei Sindicale Mondiale, Confederaţiei Internaţionale a Sindicatelor Libere, Confederaţiei Internaţionale a Sindicatelor Creştine, date despre alte centrale sindicale autonome din ţările capitaliste, poziţia principalelor uniuni sindicale internaţionale faţă de : a) lupta pentru drepturile economice şi politice ale clasei muncitoare ; b) lupta pentru pace ; c) mişcarea de eliberare naţională şi mişcarea muncitorească din ţările slab dezvoltate ; d) problema unităţii mişcării muncitoreşti.

Informaţii asupra numărului partidelor social-democrate şi a membrilor lor, reunite în cea de-a treia ediţie a Internaţionalei a II-a, asupra programului şi congreselor acestei organizaţii sînt cuprinse în articolul *Mişcarea social-democrată internaţională* de A. E. Usveaţov.

Culegerea se încheie cu amplul studiu *Mişcarea muncitorească din lumea capitalistă în noua etapă a crizei generale a capitalismului* de T. T. Timofeev, A. V. Veber, K. G. Holodkovski, K. I. Maidanik. În capitolele studiului, autorii subliniază fenomenele generale şi formulează concluziile care se desprind din analiza dezvoltării mişcării muncitoreşti din ţările capitaliste în ultima perioadă. În afara manifestărilor mişcării muncitoreşti întîlnite, cum este şi firesc, în analiza celorlalte studii din culegere — de astă dată privite însă în ansamblul mişcării studiul analizează şi aspecte în general noi, cum ar fi de exemplu în capitolul *Creşterea numerică a clasei muncitoare şi schimbările structurale în compoziţia ei.*

Culegerea prezentată constituie o contribuţie de seamă şi binevenită la literatura istoriei mişcării muncitoreşti. Greutăţile începutului , documentarea destul de dificilă, numărul mare al autorilor, au provocat unele inegalităţi în abordarea problemelor. Dezvoltarea puternică a mişcării muncitoreşti din ţările capitaliste în perioada care s-a scurs de la apariţia culegerii, problemele mişcării muncitoreşti dintr-o serie de ţări, necercetate în primul volum, determină aşteptarea cu interes sporit a volumului următor din culegerea *Mişcarea muncitorească din ţările capitaliste.*

I. Chiper

GHEORGHE STOICA, *Luptele din februarie 1933, o cotitură în mişcarea muncitorească din Romînia*

„Lupta de clasă", nr. 1, seria a V-a, an. XLIII, 1963, p. 3—17

În articol, după ce se înfăţişează semnificaţia luptelor din februarie 1933, se arată că acestea s-au desfăşurat în condiţiile crizei economice care în Romînia burghezo-moşierească s-a dezvoltat rapid în intensitate şi amploare, avînd efecte pe plan economic-social şi politic mai puternice decît în majoritatea ţărilor capitaliste. Pentru ilustrarea acestei situaţii sînt prezentate date şi fapte edificatoare asupra modului în care s-a ma-

www.dacoromanica.ro

nifestat criza în industrie şi agricultură, precum şi în viaţa politică (între anii 1929 şi 1933 s-au succedat la conducerea ţării nouă guverne, ceea ce indică incapacitatea claselor exploatatoare de a face faţă situaţiei politice încordate). Politica partidelor burghezo-moşiereşti de aruncare a greutăţilor crizei pe umerii oamenilor muncii a dus la creşterea masivă a şomajului, la scăderea continuă şi rapidă a nivelului de trai — pînă în 1933 salariile muncitorilor şi micilor funcţionari au ajuns la jumătate faţă de anul 1929 — etc.

Singura forţă politică în măsură să organizeze şi să conducă masele populare la luptă pentru apărarea intereselor lor vitale era partidul comunist. În articol, după ce se arată însemnătatea lichidării luptelor fracţioniste, se relevă importanţa Congresului al V-lea al P.C.R., care a indicat organizaţiilor de partid să-şi concentreze activitatea spre detaşamentele principale ale proletariatului — muncitorii ceferişti, petrolişti, mineri —, să îmbunătăţească munca de partid în marile întreprinderi. În perioada următoare, P.C.R, generalizînd iniţiativa organizaţiilor locale de partid, a muncitorilor comunişti, a apreciat că forma cea mai bună pentru pregătirea luptelor muncitorimii sînt comitetele de acţiune, alese direct de muncitori, în adunări deschise, pe baza celui mai larg front unic. În continuare, autorul insistă asupra importanţei Conferinţei pe ţară a muncitorilor ceferişti din martie 1932, care a constituit punctul de plecare pentru pregătirea, organizarea şi conducerea luptei ceferiştilor, precum şi asupra activităţii desfăşurate de Comitetul central de acţiune, al cărui secretar a fost ales tovarăşul Gheorghe Gheorghiu-Dej. „Ridicarea sa în fruntea luptelor de clasă din această perioadă — se subliniază în articol — marchează apariţia în partidul nostru a conducătorului proletar de tip nou, revoluţionar de profesie, legat prin mii de fire de clasa muncitoare, de popor" (p. 9).

Începutul anului 1933 se caracterizează prin creşterea rapidă a mişcării revoluţionare a proletariatului care a culminat cu eroicele lupte din ianuarie—februarie ale muncitorilor ceferişti şi petrolişti. În articol se analizează participarea muncitorilor ceferişti, revendicările şi însemnătatea grevelor din 28 ianuarie şi 2 februarie, modul în care s-au desfăşurat grevele şi manifestaţiile muncitorilor petrolişti din 30 ianuarie şi 1 februarie, precum şi luptele ceferiştilor din celelalte centre din ţară (Cluj, Iaşi etc.). În dimineaţa zilei de 15 februarie, muncitorii de la Griviţa, aflînd despre arestarea conducătorilor lor şi că guvernul nu vrea să-şi respecte angajamentul luat la 2 februarie, au reînceput lupta. Greva de la Atelierele Griviţa a stîrnit un uriaş val de solidaritate în rîndurile muncitorilor din Capitală şi din întreaga ţară.

Luptele din ianuarie—februarie 1933, deşi au fost înăbuşite în sînge, au avut — după cum se subliniază în ultima parte a articolului — o mare însemnătate în istoria Romîniei, au marcat un moment de cotitură în dezvoltarea partidului şi a întregii mişcări muncitoreşti.

Gr. C.

GH. IONIŢĂ, M. C. STĂNESCU, M. COVACI, *Acţiuni de solidarizare ale maselor muncitoare din Romînia cu eroicele lupte ale muncitorilor ceferişti şi petrolişti din ianuarie-februarie 1933*

„Analele Institutului de istorie a partidului de pe lîngă C.C. al P.M.R.", nr. 1, an. IX, 1963, p. 19—34

După prezentarea condiţiilor în care au avut loc luptele din februarie 1933 şi a importanţei lor în istoria partidului comunist şi a patriei noastre, autorii expun, pe baza unui bogat material de arhivă din capitală şi din provincie, numeroasele acţiuni de solidaritate

www.dacoromanica.ro

ale clasei muncitoare şi maselor largi populare cu ceferiştii şi petroliştii.

La început, articolul înfăţişează acţiunile revendicative ale muncitorilor contra reducerilor de salarii, a concedierilor, pentru revendicări proprii în marile centre feroviare Iaşi, Cluj, Galaţi, Oradea, Mărăşeşti, Timişoara, Buzău, concomitent cu grevele de la Atelierele C.F.R. „Griviţa" şi din regiunea petroliferă. Sînt trimise telegrame şi delegaţii la Bucureşti pentru susţinerea luptei ceferiştilor, împotriva politicii antimuncitoreşti a guvernului. În ciuda arestărilor masive, a stării de asediu, a terorii dezlănţuite de guvernul naţional-ţărănesc, în întreaga ţară s-a desfăşurat un puternic val de lupte la care au luat parte muncitori din celelalte ramuri industriale, ţărani muncitori, funcţionari, intelectuali, studenţi, meseriaşi, mici negustori etc. Însemnate acţiuni au dus în această perioadă metalurgiştii şi minerii, muncitorii din porturi, textiliştii din Timişoara, tipografii din Craiova, meseriaşii şi pensionarii din multe oraşe ale ţării nemulţumiţi de starea lor materială tot mai proastă. După exemplul ceferiştilor şi petroliştilor şi datorită situaţiei lor deosebit de grele, şomerii din Valea Jiului, din Comăneşti. Brăila, Braşov şi din alte centre au organizat demonstraţii de stradă, întruniri, cerînd reprimirea la lucru.

Articolul relevă în continuare largul ecou al luptelor din 1933 în rîndurile ţărănimii muncitoare, greu lovită de urmările crizei, nemulţumită de lipsa de pămînt, de impozitele mari. Forme de protest vehement au luat acţiunile salariaţilor publici ai corpului didactic, îndeosebi în rîndul învăţătorilor, care au organizat demonstraţii de stradă, întruniri, congrese, protestînd împotriva neplăţii salariului, a preţurilor mereu în creştere.

Autorii au subliniat clocotul revoluţionar al maselor muncitoare care a crescut în intensitate după sîngeroasa reprimare a eroicelor lupte din 15—16 februarie 1933 care a zguduit întreaga ţară, a răscolit profund toate păturile poporului. În semn de solidaritate cu ceferiştii de la „Griviţa", mascle muncitoare din centre industriale şi muncitoreşti din ţară au organizat, sub conducerea comuniştilor, greve de solidaritate şi întruniri de protest, au semnat şi au trimis moţiuni de îmbărbătare ceferiştilor din Bucureşti.

După 16 februarie, ţărănimea muncitoare şi-a formulat revendicări proprii de luptă în multe comune ale ţării şi, în ciuda arestării multor ţărani, agitaţii puternice în rîndurile lor s-au produs în toate regiunile ţării, mai cu seamă după crearea Frontului Plugarilor.

O luptă îndîrjită, arată articolul, au desfăşurat muncitorii, ţăranii şi intelectualii comunişti sau simpatizanţi ai partidului comunist pentru eliberarea celor arestaţi în ianuarie—februarie, cerînd judecarea sau eliberarea lor. Au existat diferite metode de popularizare a eroicelor lupte şi a învăţămintelor ce se desprindeau pentru activitatea viitoare.

Acţiunile greviste din primăvara şi vara anului 1933 au avut ca obiectiv principal lupta pentru eliberarea ceferiştilor şi petroliştilor. Articolul menţionează, pe baza cercetării unui material de arhivă inedit, ajutorarea celor arestaţi şi a familiilor lor prin colectarea de bani, alimente şi îmbrăcăminte, înaintarea de moţiuni de protest semnate de un mare număr de muncitori, ţărani, intelectuali din Bucureşti şi din toate colţurile ţării, delegaţiile de muncitori care veneau la închisoare pentru a-şi exprima solidaritatea lor şi pentru a organiza apărarea celor închişi.

În încheiere, autorii prezintă acţiunile comune ale comuniştilor, social-democraţilor şi oamenilor din alte partide, cît şi ale celor care nu făceau parte din nici un partid, prilejuite de luptele eroice din 1933 şi de procesul ce a urmat, ca şi activizarea unor mase largi în lupta antifascistă pe care P.C.R. o va desfăşura.

I.A.

www.dacoromanica.ro

A. DEAC, GH. MATEI, *Mişcarea de solidaritate internaţională cu luptele eroice ale ceferiştilor şi petroliştilor din 1933*

„Analele Institutului de istorie a partidului de pe lîngă C.C. al P.M.R.", nr. 1, an. IX. 1963, p. 35–50

Larga mişcare de solidaritate internaţională cu luptele din ianuarie—februarie 1933 a avut loc în condiţiile în care criza generală a capitalismului se agrava, ca urmare a crizei economice mondiale, în timp ce în Europa avea loc o puternică radicalizare a maselor iar forţele reacţionare căutau salvarea din această situaţie prin întronarea dictaturii hitleriste şi orientarea spre fascism.

După expunerea împrejurărilor pe plan mondial în care au avut loc marile bătălii de clasă din 1933, autorii, pe baza unei documentări de arhivă, arată aprecierea unor foruri internaţionale muncitoreşti dată acestor lupte. Internaţionala Comunistă a relevat semnificaţia politică a marilor greve de la Atelierele C.F.R. „Griviţa" şi din Valea Prahovei, subliniind în acelaşi timp folosirea de către P.C.R. a experienţei luptelor din alte ţări, cît şi aplicarea şi dezvoltarea cu succes a metodelor şi formelor noi de luptă.

Conferinţa internaţională a muncitorilor feroviari de la Metz din octombrie 1933 a relevat importanţa realizării frontului unic al muncitorilor ceferişti în lupta împotriva exploatatorilor şi a lansat un apel în care chema pe muncitorii de la căile ferate din lumea întreagă să organizeze acţiuni în vederea eliberării ceferiştilor şi petroliştilor romîni.

Comitetul internaţional al muncitorilor feroviari, menţionează autorii, a subliniat într-un apel că lupta ceferiştilor are o importanţă deosebită şi internaţională, ea fiind totodată lupta muncitorilor feroviari din toate ţările. Un manifest al C.C. al P.C.R. din 1933 a arătat sprijinul primit de ceferişti şi petrolişti în timpul procesului din partea Internaţionalei Sindicale Roşii, Ajutorului Roşu Internaţional etc.

Presa sovietică „Pravda", „Izvestia", „Trud", „Gudok" — a publicat numeroase articole, reportaje, scrisori, demascînd calomniile reacţiunii şi afirmînd solidaritatea frăţească a poporului sovietic cu luptele proletare din 1933. În Uniunea Sovietică a fost editată o broşură specială, *Evenimentele din februarie* din Romînia, au avut loc mitinguri de protest împotriva crimelor guvernanţilor romîni.

În Franţa, mişcarea de solidaritate cu luptele feroviarilor şi petroliştilor din Romînia a luat o mare amploare. Membrii unor importante organizaţii sindicale, conferinţele şi congresele ţinute în această perioadă au transmis pe diferite căi fraţilor de clasă din Romînia, expresia sentimentelor lor de solidaritate proletară, au fost editate cărţi poştale şi ilustrate, au avut loc întruniri, reprezentanţi de frunte ai intelectualităţii progresiste franceze au adresat o telegramă de protest preşedintelui Consiliului de război al Corpului II Armată, o delegaţie de trei membri a venit în Romînia pentru apărarea ceferiştilor şi petroliştilor.

În Italia, deşi în condiţiile grele ale dictaturii fasciste, au avut loc acţiuni de solidaritate frăţească cu proletariatul romîn. În Cehoslovacia, pe lîngă manifestări de solidaritate şi alte acţiuni a luat fiinţă un „Comitet pentru apărarea muncitorilor romîni". În Polonia, Ungaria şi Bulgaria, luptele din Romînia au avut un ecou puternic. Oamenii muncii din celelalte ţări ale Europei, din S.U.A., din ţări ale Americii Latine şi ale Africii, cît şi din Asia şi Australia, prin moţiuni de protest, mesaje de solidaritate şi-au manifestat simpatia cu eroicele lupte ale ceferiştilor şi petroliştilor din ianuarie—februarie 1933.

Exemplul muncitorimii ceferiste şi petroliste, arată autorii în încheiere, a răscolit nu numai clasa muncitoare din Romînia: prestigiul P.C.R. a depăşit graniţele ţării,

www.dacoromanica.ro

această pildă de eroism şi sacrificiu a constituit o chemare la luptă împotriva robiei imperialiste, a fascismului şi a pregătirilor războiului, prilejuind afirmarea puternică a internaţionalismului proletar.

I.A.

Albumul *Momente din istoria Partidului Muncitoresc Romîn*

Bucureşti, Edit. politică, 1963

Educaţia patriotică a oamenilor muncii din patria noastră, prezentarea trecutului glorios de luptă a partidului nostru, a istoriei mişcării muncitoreşti din Romînia constituie o sarcină deosebit de importantă a istoricilor. Apariţia în Editura politică — cu prilejul aniversării eroicelor lupte de la Griviţa din februarie 1933 — a albumului *Momente din istoria P.M.R.* pune la îndemîna publicului cititor un material alcătuit în mod sugestiv, care redă în imagini istoria mişcării muncitoreşti din ţara noastră, de la începuturi pînă în zilele noastre.

Numeroase fotografii care înfăţişează o demonstraţie de 1 Mai la Bucureşti la sfîrşitul secolului al XIX-lea, debarcarea marinarilor revoluţionari de pe crucişătorul „Potemkin" în portul Constanţa, demonstraţie a muncitorilor din Bucureşti din 1910 sub lozinca „Cerem 8 ore de muncă", o altă manifestaţie antirăzboinică în capitală în iunie 1916, redau episoade ale luptei desfăşurate de clasa muncitoare la sfîrşitul secolului trecut şi începutul secolului al XX-lea. Fragmente din ziare şi reviste socialiste din Romînia, grafice privind creşterea numerică a muncitorilor, gradul de exploatare a proletariatului din ţara noastră, o hartă înfăţişînd răspîndirea răscoalelor ţărăneşti, portrete ale unor militanţi ai mişcării muncitoreşti şi alte materiale ilustrînd crearea P.S.D.M.R. în 1893 şi a P.S.D. în 1910 redau principalele momente din lupta proletariatului romîn pînă în 1917.

Victoria Marii Revoluţii Socialiste din Octombrie, care a deschis o nouă epocă în istoria omenirii, a avut un larg ecou în rîndurile maselor populare din Romînia, găsind în condiţiile economice şi sociale din ţara noastră un teren deosebit de fertil. Perioada avîntului revoluţionar este bogat prezentată în album prin copertele numeroaselor ziare cu fragmente care ilustrează puternica mişcare grevistă din anii 1918—1920, portretele unor conducători ai batalioanelor revoluţionare romîneşti din sudul Rusiei, fotografii, grafice, reproduceri după desene şi tablouri ilustrînd demonstraţii, 13 decembrie 1918, greva generală din 1920, Congresul Partidului Socialist din mai 1921 care a hotărît crearea P.C.R. şi afilierea lui la Internaţionala Comunistă.

Stabilizarea relativă a capitalismului în Romînia, congresele partidului, ilegalizarea, organizaţiile de masă create şi conduse de P.C.R. între anii 1922 şi 1928, lupta împotriva ofensivei patronale îşi găsesc o rezolvare grafică corespunzătoare în album.

Cititorul găseşte în foile albumului materiale semnificative referitoare la criza economică din 1929—1933, fotografii ilustrînd viaţa de mizerie a maselor populare, scăderea nivelului de trai, fotocopii şi fragmente din documentele P.C.R. subliniind importanţa Congresului al V-lea, pregătirea şi desfăşurarea eroicelor lupte ale ceferiştilor şi petroliştilor din ianuarie—februarie 1933, precum şi solidaritatea internă şi internaţională cu lupta feroviarilor şi petroliştilor romîni şi în timpul procesului de la Bucureşti şi Craiova.

Momente importante din lupta P.C.R. împotriva fascizării ţării şi pregătirii războiului antisovietic, ca : răscoala ţărănească din Valea Ghimeşului în 1934, numeroasele demonstraţii antifasciste, Congresul sindicatelor ceferiste de la Braşov din vara anului 1936, editarea unor ziare legale şi ilegale, organizaţii

www.dacoromanica.ro

de masă conduse de P.C.R. între 1933 şi 1938, lupt le antifasciştilor romîni în Spania, lupta comuniştilor în lagăre şi închisori, sînt bogat prezentate.

P.C.R. a fost singurul partid care a luptat ferm împotriva războiului antisovietic, pentru apărarea independenţei ţării, iar victoriile Armatei Roşii în bătălia de pe Volga şi de la Kursk au influenţat puternic lupta maselor împotriva dictaturii militaro fasciste. Documente însemnate, fotografii, portrete înfăţişează avîntul maselor largi împotriva războiului antisovietic.

Insurecţia armată de la 23 August 1944 ocupă un spaţiu larg în album. Hărţi, facsimile din documente, fotocopii după materiale ale Siguranţei atestă intensa pregătire şi amploare a desfăşurării insurecţiei armate, rolul cadrelor conducătoare de partid în frunte cu tovarăşul Gheorghe Gheorghiu-Dej în înfăptuirea insurecţiei în condiţiile înaintării victorioase a Armatei Sovietice.

Albumul consacră un spaţiu larg războiului antihitlerist, colaborării armatei romîne cu armata sovietică, amplei mişcări a maselor populare conduse de partidul comunist pentru sprijinirea frontului şi instaurarea guvernului dr. P. Groza — primul guvern democrat din istoria ţării. Principalele momente din istoria partidului, ca: Conferinţa naţională din 1945, proclamarea R.P.R., Congresele I, al II-lea şi al III-lea ale P.M.R., succesele ţării în domeniul industrializării, al electrificării, al încheierii colectivizării agriculturii, revoluţia culturală, dezvoltarea oraşelor şi satel r patriei noastre, ca şi prestigiul partidului nostru în cadrul mişcării comuniste şi muncitoreşti internaţionale, dezvoltarea relaţiilor politice şi comerciale ale Romîniei cu numeroase ţări din lume ocupă un spaţiu apreciabil în acest volum, bogat ilustrat prin fotografii, grafice, scheme şi montaje.

Alcătuit pe baza documentelor aflate în Muzeul de istorie a P.M.R., albumul reuşeşte să redea în mod viu tradiţiile glorioase de luptă ale clasei muncitoare din ţara noastră conduse de partid, lupta eroică a comuniştilor împotriva exploatării şi doborîrii regimului burghezo-moşieresc, pentru construirea şi desăvîrşirea socialismului.

I.A.

www.dacoromanica.ro

СОДЕРЖАНИЕ

30 ЛЕТ СО ДНЯ ГЕРОИЧЕСКИХ БОЕВ В ЯНВАРЕ ФЕВРАЛЕ 1933 г.

Стр.

КИВУ СТОЙКА, Речь на торжественном собрании, посвященном тридцатой годовщине со дня героических боев рабочих железнодорожников и нефтяников в феврале 1933 г. 5

П. КОНСТАНТИНЕСКУ-ЯШЬ, Историческое значение героических боев рабочих железнодорожников и нефтяников в январе-феврале 1933 года 19

И. М. ОПРЯ, О некоторых аспектах антинациональной и антинародной политики, проводившейся румынской буржуазией и помещичеством в период экономического кризиса (1929—1933 гг.) 45

В. Г. ИОНЕСКУ, Выступления рабочего класса во второй половине 1932 года 73

Д. ТУЦУ, В. АЛЕКСАНДРЕСКУ, И. ЧАУШЕСКУ, Вклад борьбы железнодорожников и нефтяников в январе-феврале 1933 г., содействовавшей торможению процесса милитаризации страны 95

М. РУСЕНЕСКУ, Отклики на бои 1933 г. в легальной печати того времени . 109

ТИТУ ДЖОРДЖЕСКУ, Значение героических боев рабочих железнодорожников и нефтяников для укрепления связи КПР с массами в целях их мобилизации на борьбу против фашизации Румынии 137

Г. ИОНИЦЭ, Борьба трудящихся масс, руководимых КПР, против подготовки к войне в годы, последовавшие за боями 1933 г. 165

НАУЧНАЯ ЖИЗНЬ 193

ОБЗОР ЖУРНАЛОВ 203

РЕЦЕНЗИИ И ЗАМЕТКИ 219

SOMMAIRE

30 ANS DEPUIS LES LUTTES HÉROÏQUES DE JANVIER—FÉVRIER 1933

Page

CHIVU STOICA, Discours prononcé à la Séance solennelle à l'occasion du 30e anniversaire des luttes héroïques des cheminots et des ouvriers du pétrole de février 1933 5

www.dacoromanica.ro

P. CONSTANTINESCU-IAŞI, L'importance historique des luttes héroïques des cheminots et des ouvriers du pétrole de janvier-février 1933 19

I. M. OPREA, Aspects de la politique antinationale et antipopulaire suivie par la bourgeoisie et les grands propriétaires terriens de Roumanie lors de la crise économique de 1929 1933 45

V. G. IONESCU, Les actions de la classe ouvrière pendant la seconde moitié de 1932 73

D. TUŢU, V. ALEXANDRESCU et I. CEAUŞESCU, La contribution de la lutte des cheminots et des ouvriers du pétrole de janvier-février 1933 au freinage du processus de militarisation du pays 95

M. RUSENESCU, L'écho des luttes de 1933 dans la presse légale du temps 109

TITU GEORGESCU, L'importance des luttes héroïques des cheminots et des ouvriers du pétrole pour le renforcement des liens du P.C.R. avec les masses, en vue de la mobilisation de celles-ci contre la fascisation de la Roumanie 137

GH. I. IONIŢĂ, La lutte des masses laborieuses sous la direction du P.C.R. contre les préparatifs de guerre dans les années consécutives aux événements de 1933 . . 165

LA VIE SCIENTIFIQUE 193

LA REVUE DES REVUES 203

COMPTES RENDUS ET NOTES 219

www.dacoromanica.ro

LUCRĂRI APĂRUTE ÎN EDITURA ACADEMIEI R. P. R.

* * * **Istoria Romîniei**, vol. I, 831 p. cu 190 fig. + 16 pl., 45 lei, vol. II, 1159 p. + 20 pl., 45 lei.

* * * **Din istoria Transilvaniei**, vol. I, ediția a III-a, 356 p. + 15 pl.; vol. II, ediția a II-a, 552 p. + 1 pl. banderolate, 65,60 lei.

* * * **Studii și materiale de istorie contemporană**, vol. II, 508 p., 21,90 lei.

* * * **Documente privind unirea principatelor**, vol. I, **Documente interne (1854—1857)**, 783 p. + 8 pl., 38,30 lei; vol. II, **Rapoartele Consulatului Austriei din Iași (1836—1859)**, 552 p., 32,30 lei.

* * * **Documente privind istoria Romîniei, Răscoala din 1821 — Izvoare narative**, vol. V, 628 p., 23,10 lei.

GEORGE POTRA, **Documente privitoare la istoria orașului București (1594 - 1821)**, 820 p., 34,60 lei.

CAROL GÖLLNER, **Turcica, Die europäische Türkendrucke des XVI. Jahrhunderts**, I. Band, 464 p., 26,50 lei.

* * * **Documente privind relațiile agrare în veacul al XVIII-lea**, vol. I, **Țara Românească**, 961 p., 40,20 lei.

CRITOBUL DIN IMBROS, **Din domnia lui Mahomed al II-lea. Anii 1451—1467.** Ediție de Vasile Grecu, 379 p., 19,60 lei.

* * * **Materiale și cercetări arheologice**, vol. VIII, 808 p. + 16 pl., 111 lei.

* * * **Arheologia Moldovei**, vol. I, 309 p. + 1 pl., 16,10 lei.

* * * **Studii și comunicări. Arheologie — Istorie — Etnografie**, vol. IV, 312 p. + 25 pl., 18,70 lei.

VLADIMIR DUMITRESCU, **Necropola de incinerație din epoca bronzului de la Cîrna**, 386 p. + CLXIII pl., 89 lei.

D. BERCIU, **Contribuții la problemele neoliticului în Romînia, în lumina noilor cercetări**, 594 p. + 15 pl., 80 lei.

IORGU STOIAN, **Tomitana, Contribuții epigrafice la istoria cetății Tomis**, 384 p., 48,60 lei.

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro